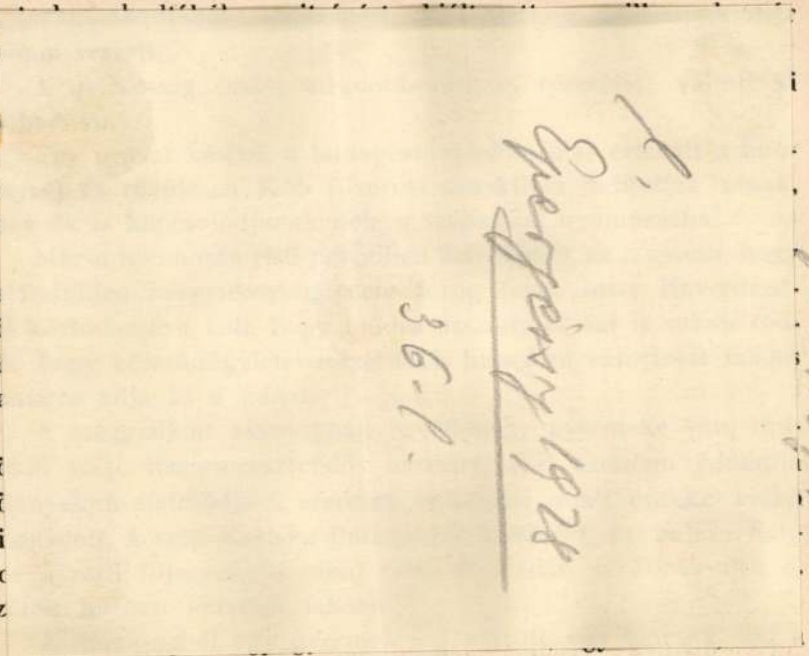

keresztségben a Jenő nevet kapta.

A nyomozás tehát Szabadkán és Budapesten a legnagyobb

Jarmatzkynét nem találják a lakásán a detektivek, mire volt férjét keresik fel.

Az ujpesti főjegyző zárkózott ember. Nem szivesen beszél elvált nejéről.

— Nem érdekel a dolog, személyi ügyekről nem nyilatkozom, mondja Jarmatzky — ha mégis kiváncsiak az urak, hogy miért váltam el, állapitsák meg a periratokból.

Annyit azonban elárult a volt férj, hogy Haverda Mariskát életmódja miatt apja kitagadta a családból és arról is tud, hogy volt felesége pört inditott özvegy anyja ellen a köteles rész megitélése iránt. Három éve folyik a pör, két fórumon özv. Haverdáné volt a vesztes.

Megtudták a detektivek, hogy az elvált asszony jó viszonyban van Jánosy Aladár segédjegyzővel és igy nem titok többé, hogy ő az a házbeliek előtt ismeretlen férfi, aki olyan gyakori vendége a Török-utcai lakásnak.

Amikor a detektivek ismét visszatértek Budára, a házfelügyelőnek egy érdekes dolog jutott az eszébe. Elmondotta, hogy előző este egy ur kereste az elvált asszonyt és miután nem találta odahaza, szigoruan meghagyta neki, hogy bármily ké-

Ø

Helchis Ernst

neu magd 1739

l

Eparjessy 1929

17. l.

Kmety IV. 235

Helbling János

csanári épitész

(lásd Höbbling alatt is)

háza van 1720 a budai várban

Pásztor Bp.

138. l.

MOB Kvt. 2144.

HELYSÉG

ANARCS.

VÁRMEGYE

Szabolcs.

ŐRZÉSI HELYISÉG

Ev.ref.templom.

TULAJDONOS

SZAKCSOPORT

Templo

KOR

127

MÉRET

TÁRGY

Szentségház.

LEÍRÁS (ANYAG, ALAK, MEGMUN ÁLÁS, DÍSZÍTÉS, FELIRAT, JEL

Gótikus.

FÉNYKÉP, RAJZ

Helbling János

épitész Buda

XVIII

l.

Schoenwentháron

12. l.

...n Róza (VII. Akácfa-u. 30.)
...rting B. E. (VIII. Vas-utca 5427.

.... Apponyi Sándor (VI. Andrássy-

...zai kőolajipar r. t. (X. Gyömrői-

...verland Antal (III. Szent-Endrei-
a.)
...verland Antal (IV. Ferenc József-

...l Vilmos (I. Maros-u. 21.)
...und Béla (VIII. Kőfaragó-u. 8.)
...sonyi Gyula (X. Halom-u. 7416.)
...da Mihály (VII. Kazinczy-u. 6.)
...kovics Kázmér (VIII. Őr utca 1.)

...e) **elutasittattak:**

...gerendákat árusitó r. t. az V.
1427. hrsz.)
Róth Mórnć a VIII Német-utca

...n Náthán a IX Gyep-u. 42. sz. a.
...er Lipót az I. Nyék-dülő 7358.

...ijbély Gyula a VII. Erzsébet-

...scher János a VI. Révay-utca

...tädter Guttmann a VI. Csen-
a. házra vonatkozó tervei.

Helbling Joannes

lásd Hölbling János épitész

Eladás
Ment

	à		ÖSSZEG	
	P	f	P	f

Vétel
Jött

193			
hó	nap		

M.D.K.

Helbing János, budai kőművesmester

és Schenck György kapnak 1713. Jumiusában 1600 forintos, szerződéses megbírást az egri jezsuitáktól, hogy rendházukat egyemeletesre kiépítsék. A munkálatokat 1713-1715. körött végezték, de az épületet nem fejezték be. Ezért a jezsuiták 1717. januárjában Carlonéval kötöttek szerződést a munka befejezésére.

Művészettörténeti Értesitő, 1968. XVII.évf. 3-4.sz.
Szabó Erzsébet: Joannes Battista Carlone.

220. old.

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

M.D.K.

Helbing János, budai kőmüves mester

Mivel 1713-ban az egri jezsuita rektor szerződést köt kolostorok felépítésére

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 338. old.

MDK

Helbing László

Társulatunk iparművészeti, háziipari és népművészeti kiáll. Miskolcon. Magyar Iparművészet 1937. 247-248.l.

MDK

Helbing László

Társulati közlemények. Magyar Iparművészet. 1936.
1o8.l.

Helbing László, festö

akkor még növendék, pályatervét félmillió koronáért megvásárolta a bírálóbizottság.

Az 1925.évi nemzetközi vásár plakátjának rajza.
Magy. Iparmüvészet.1925. 35.1.

MDK

Helbing László

A Társulatunk kebelében folytatott munka...
Magyar Iparművészet 1937. 3. sz. 91.l.

Hékány Erzsébet

Szinyei Társaság fiatal művészeinek kiállításán a Nemzeti Szalonban szerepelt.

Pesti Hírlap 934. IV. 1.

t-szám..... Pénztári szám.....

utalvány.

.....*nak, címe:*.....
(esetleg postatakarékpénztári számlájának száma)

által .....

.....*ért*

[redacted]

[redacted]

[redacted]*fizetendő.*

.....*bélyeg* .....*nyugta* .....*bevonandó.*

.....

.....

.....

Ellenjegyzi «.....» főosztály:

.....

Helbing László

butortervező

1919–24

Éimisk 1930. 84. l.

Helbing László

iparm.

Ert. 1928

466

1908.

en-ben 1821 május 10-én. + ~~Wienben~~ ugarott
-án.

a vásártéren

yvás sátorjai két sorban vannak fel-
férfiak és asszonyok nyüzsögnek. Bal-
dőt tűztek ki, jobbról pedig, a sátrak
ban. Az előtérben az uton balrafor-
armas fogattal, ~~és egy~~ rajta ülő csupasz képű pa-
sztett saraglyával. A legény öltöze-
a. Az égbolt kék. Jelzése alól jobb-

cm.
ebruár 21-iki 17292 sz. leirattal

Helbing Oszkár
Müv. Krónika, 1904. 3.sz. 10 l.

sággal járó hivatásom mellett is,- tőlem telhetőleg a legnagyobb mértékben támogatni fogom és munkájában részt veszek.

Fogadja Méltóságod megkülönböztetett tiszteletemet:

Budapest,1932.december 16.

vitéz Nagyházy Kamilló

a m. kir. hadimuzeum
igazgatója.

Helbing Oszkár

l.

Mův. Krónika

1905. 2. n. 5. l.

Tek.

Instructus Ingatlan és Ar

Hivatkozással Buda
6-án Önökhöz cimzett ajánlott s i
lakásfelmondás elfogadását tartal
NYI GYULA igazolom Önöknek alant
Az Önök fenti bérh
lam bérben birt háromszobás-hallo
lentett és 1932 évi november hó 1
nyesen visszavonom és azt hatályt
sért 1932 évi november hó 1-től k
Egyezeruyolcszás
egy összegben megfizetni. Ezen há
nyes szemétpénz [redacted]
zetném ugy a hátralékos havi rész
Önöknek. Ugy a lakást mint tartoz
tartozom jókarban tartani, esetle
kül hogy én a javitásokért Önökke
hatnék. A bérleti viszony megszün
Önöknek visszabocsátani tartozom.
Ugy Önök mint bér
magunkat kölcsönösen, hogy ezen l
harminchárom/ évi május hó 1-i
nem csökkenthető és az Önök részé
li felmondással élhetnek velem sz
podásban vállalt összes kötelezet

Helbling

Csaszári épitöm.

1719

l.

Fov. Konyst-Erk

VIII. 1938. 211. l.

8913

.eg az Ompoly jobb partján lé-
)an feltűntetett Castello (A)
a Chiesa de Greci (D), a vár-
.azzo del Prencipe van kiemel-
:ednek. Felirata az »A. Castello«
befejezésű magyarázó szöveg

:ANTA
\ JULIA

ér. a vk.17.5:27.8 cm.

169-907
)-907-2

Helbling

épitész

XVIII sz.

l.

Müller Flórián – Lápolna

31 l.

LÉGRADY NYOMDA RT
NYOMÁSA, BUDAPEST
VILMOS CSÁSZÁR-UT 78.

HELBING János kőművesmester. A budai kőművesmesterrel Ambler Tamás jezsuita rektor 1713-ban köt szerződést az egri jezsuitakolostor épitésére, aki --+ Schenck György József egri kőműves és puskamüves mesterrel együtt irja alá az okmányt.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit

Helcz Edit: Tanulmányfej, részlet
1911, akvarell, 43,5x39,5cm

Helcz Edit: Lány prémes kabátban,
1911, akvarell, 48,5x37,5cm

Corini Margit: Gázlámpák
é.n. olaj, vászon, 53x44cm

A kiállítás a Kispesti Kulturális Napok rendezvénysorozatán belül, a Kispesti Önkormányzat támogatásával jött létre.

Köszöntőt mond: Steinerné Dr.Török Katalin polgármester
A kiállítást megnyitja: Novotny Tihamér művészeti író

A kiállítás megtekinthető 2005. augusztus 19-ig
Hétköznap: 10-18 óráig
Hétvégén: 10-14 óráig
A kiállítás helyszíne: Kispesti Vigadó Galéria
1191 Budapest, Fő utca 20.

(Megközelíthető a metró Határ úti megállójától az 50-es villamossal, a negyedik megállótól)

Külön köszönet:
Gyomaendrőd Város Polgármesteri Hivatalának,
Közalapítvány Gyomaendrőd Város Közgyűjteményeiért Alapítványának,
Kóris Gyulánénak, a Gyomaendrődi Vidovszky Béla Képtár vezetőjének
Corini Margit képeinek közrebocsátásáért, és a szíves közreműködésért.

Fotók: Nagy Zopán
A leporellót tervezte: Rózsavölgyi Mátyás
A kiállítást rendezte: Mohay Orsolya művészettörténész

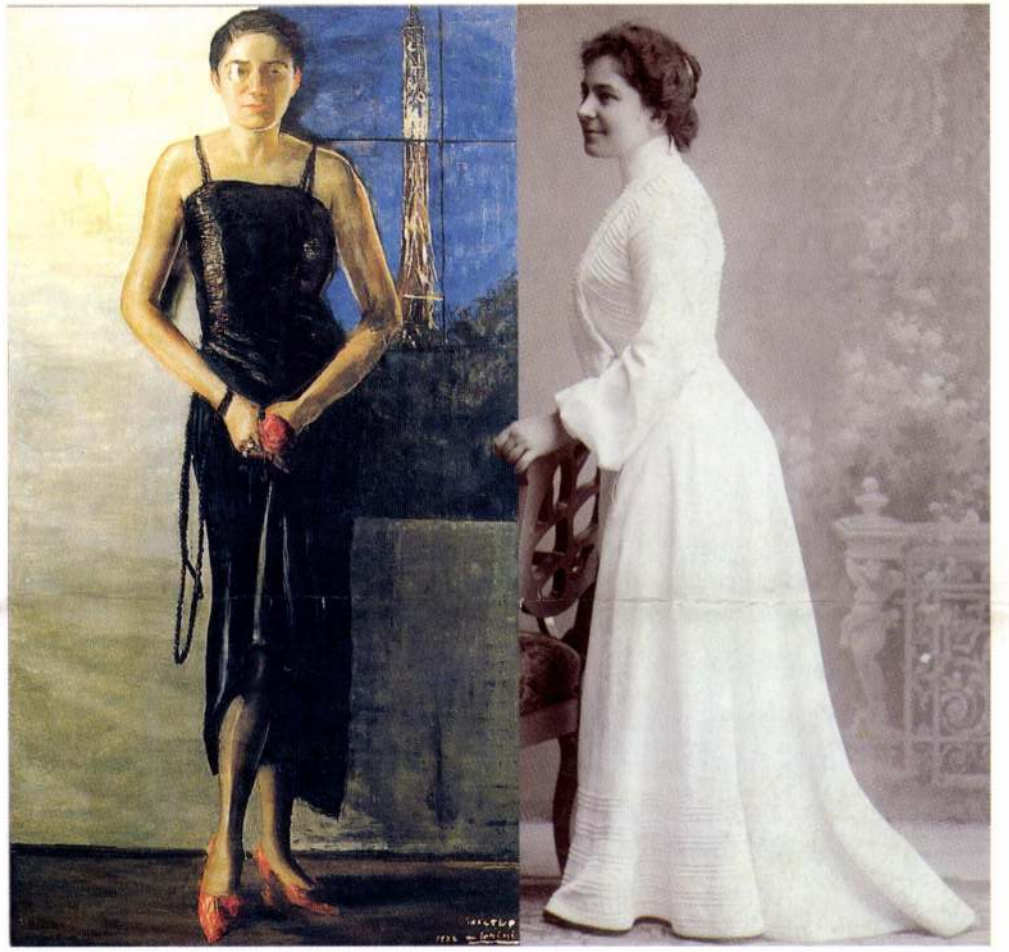

Corini Margit: Egészalakos önarckép 1932, olaj vászon, 165x52cm
Helcz Edit 1910-ben, fekete-fehér fotográfia: Berghammer J. fényképész, Munkács

Helcz Edit és **Corini** Margit

-Akadémizmus és avantgardizmus női szemmel-

Helcz Edit

Corini Margit: Rue Norvins, é.n. olaj, vászon, 58x48

Helcz Edit 1881-ben, Corini Margit 1897-ben született. Helcz Edit 88 évet, Corini Margit 85 évet élt. Ugyanaz az a történelmi korszak, két egészen különböző élettel. Helcz Edit akkor fejezi be az alkotói munkát, amikor Corini éppen belekezd. Helcz még az akadémizmus tökéletes növendéke, Corini lázadó avatgardista, éppen akkor, mikor a korai, klasszikus izmusok már a végét járják. Helcz Edit mindenki emlékeiben szelíd, finom modorú, Corini Margit extravagáns, feltűnő jelenség. Helcz Edit haláláig hajadon maradt, Corini Margit egy férj mellett több társat is mondhatott magáénak. A két egészen különböző élet mégis ugyanarról a korszakról mesél, ugyanazt látja, de egészen másképp. Két olyan nő-művész alkotásaival állunk szemben, kik mesterei témáiknak, technikáiknak, munkásságuk mégsem hasonlítható össze.

Helcz Edit: Tanulmányfej, 1911, akvarell, 43,5x39,5cm

A Kispesti Helytörténeti Gyűjtemény őrzi azt a mintegy kétszáz darabból álló kollekciót, ami Helcz Edit munkásságából ránk maradt, melyek többsége akvarell és rajz. Az alkotások 1905 és 1911 között készültek főiskolai évei alatt. Helcz Edit 1911-ben végezte el az akkori Országos Magyar Királyi Képzőművészeti Főiskolát, ahol rajztanári diplomát kapott, mellyel középiskolában és alsóbb ipariskolában művészeti és alkalmazott rajztanárként működhetett. Tanárai az akkori időszak legjelesebb képviselői voltak, mint például Edvi Illés, Aggházy Gyula, Hollós Károly, Pasteiner Gyula. Kiállításunkban látható alkotásai az akkori tantárgyi követelményeknek felelnek meg: alakrajz mellszoborról, ékítményes rajz domború mintákról, csendélet rajz és festés, alakrajz (élő mintáról), ábrázoló geometria, alakrajz egész szoborról, síkdíszítmény tervezés. Mindez hű képet ad az 1910-es évek művészeti oktatásáról és látásmódjáról, melyet tökéletesen meghatároz az akadémizmus szemlélete. Az a szemlélet, mellyel szembeszegül az összes avantgárd irányzat, kinyilatkoztatva, hogy a művészet célja elsősorban nem a gyönyörködtetés, a polgári igények kiszolgálása, hanem ennél több, a valóság realisztikus és nem naturalisztikus felmutatása.

Corini Margit: Rue des Saules, é.n. olaj, vászon, 45x54cm

Corini Margit egy viszonylag népszerű színészi pálya után, későn, harmincas éveinek elején kezdett a festészettel komolyabban foglalkozni. 1924-ben találkozott későbbi férjével George de Cornell filozófussal, aki egyben elnöke volt az Amerikai-Magyar Kulturális Egyesületnek. Corini így New Yorkban kezdett festészetet tanulni Gordonnál, de mestere akadémikus festészete miatt otthagyva az iskolát és búcsút mondva férjének: Párizsba utazik. Tanulni kezd, leginkább a fauves-ok és Vlaminck képi világa van rá jelentékeny hatással. Mivel ekkor az 1920-as évek végén és az 1930-as évek elején járunk, Párizs hatása már nem olyan erős. Corini képei jellegzetesen a párizsi éjszakát, az éjszakában bolyongó félvilági nők és férfiak életének mozzanatait, az esőáztatta macskakövek visszatükröződéseit ábrázolják. Nagyon jó kritikákat kap, neve egyre elismertebb a párizsi művészkörökben. 1931-ben Budapesten, a Nemzeti Szalonban külön termet szentelnek alkotásinak. Hazaköltözik. A háború után is kiállít 1947-ben a Magyar Képzőművésznők Szövetségének kiállításán, szép sikerrel. 1952-ben azonban kitelepítik Gyomára, ahol nagy szegénységben haláláig, 1982-ig élt. Jellemző Corini Margitra, hogy élete végéig, bár nagyon megszerette az alföldi tájat, a Körös partján felállított állványán is az éjszakai Párizst festette. Az 1970-es évek elején festményeit a nagyközségi tanácsnak adományozta. 1978-tól egy állandó kiállító-teremben kaptak helyet képei, majd 1993-tól a Gyomaendrődi Vidovszky Béla Képtár őrzi anyagát.

Bula Teréz

Mohay Orsolya

M D K

Held Carolus, pictor academicus, Buda, Viziváros.

Kaposszy János: Épitők, szobrászok, festők és grafikusok Magyarországon 1828-ban. Műv. Ért. 1952. 1.sz. 138 l.

Held, Friedrich. (~~Köfarage~~
1772-1776 élt Sz-on. ~~Bajor~~
~~[illegible]~~. Christian Hess ördösé-
gét vette át. Bajor nem marám

Dr. Fitz-Gászon-Papp, Gréter/Kéjvár, 43.
Bp. 1966.

Held Frigyes MDK

Békásmegyeri r.k. templom. /Dömös utca/
Épült 1754-64 között , befejezte Schadea Ferenc óbudai épitőmester, Elsner Antal pallér 1787-89 ben egy harmaddal bővitette. Torony 1788.

Szószé Held Frigyes műve 1818./Krisztus feltámadása domborművel./

Szt. József főoltár Bebó Károlytól, megmaradt belőle Szt. Péter és Pál faszobra.

Zakariás G. Sándor: Budapest. Bp. 1961.

77-78.l.

Held Frigyes
budai szobrász

Vörösmárvány felszület. /1811/
III. Kecske u. 30 előtt. Állitatta Thimi Therézia.

Zakariás G. Sándor: Budapest. Bp. 1961. 82.1.

Held Frigyes

MDK

Ujlaki r.k. Plébániatemplom. Bécsi ut.
A templomot régebbi helyén 1746-ban H a m o n Kristóf kezdte épiteni, 1748-ban N e p a u e r Máté folytatta és fejezte be/1759/. Toronysisak 1877 Y b l Miklóstól.
Oszlopos barokk főoltár H i c k i s c h Kristóf és Held Frigyes müve 1799, Rajta Cranach Madonnaképének másolata Falcomer Ferenc müve.

Repr: Bécsi uti r.k. templom.
128. kép.

Zakariás G. Sándor: Budapest. Bp. 1961.
66.1.

Held Frigyes

NDK

a tabáni R.k. plébániatemplom

szószéke 1822.

Zakariás G. Sándor. Budapest. Sp. 1961.

10.1.

Held Frigges nobrán (?) M.D.K

müncheni.

Pilisborosjenő, szőrzék a 4 apostol
nobrával 1801.

Genth. kuenl. 1959 I. 268

M. D. K.

HELD Frigyes nobroin

Garas XVIII. n. 206. l.

Held Frigyes szobrász
Székesfehérvári Szemle 1931.6.sz.
Székesfehérvár 18. századbeli kő és kép-
faragói.

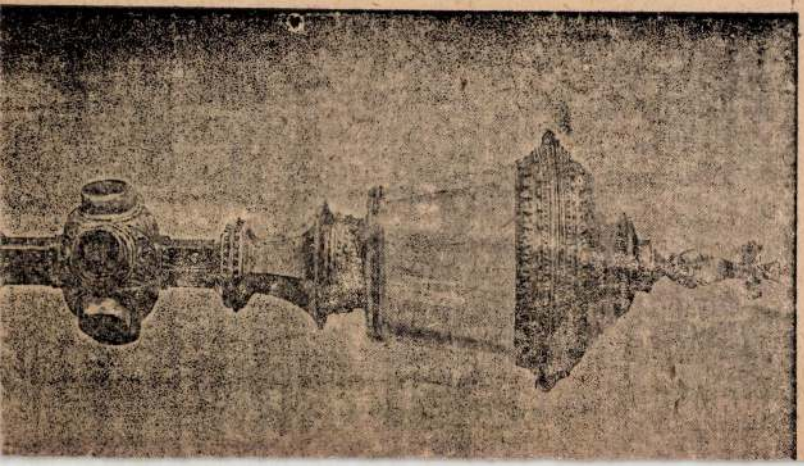

Illyefalvi: Pesti és budai polgárok 1686-1848 II. 123 l.

Név: Held Fridrich

Foglalkozás: Szobrász (Bildhauer)

Szárm. hely: _____

Hitfelekezet: _____ Csal. állapot: _____

A polgárjog megszerzésének időpontja: 1778. VII 13

A polgárjogért fizetett összeg forintban: _____

 R.D.K.

HELD Frigyes szobrász
a bajorországi Auerbachtól

1778-ban budai polgár

1792. Buda, Szentháromság-emlék, restaurálás

1796-1797. Buda, krisztinanárosi plibániatemplom, főoltárszobrok ~~Hee~~ Salm-Sipöltek

1801. Pilisborosjenő, r. k. templom, szószék 4. evangelista szobra

1804. Uo., szószék szobrokkal

Agghazy: Barokk szobrászat... Bp. 1959.

./. I. 211. l.

R.D.K.

HELD Frigyes szobrász

1803 – 1806. Buda, tabáni Gl. Katalin-templom, új főoltár szobra, 1818. Békásmegyer, R.k. templom, szószéke

Agghásy: Barokk szobrászat ... Bpn. 1959. I. 122., 211. 265. l. II. 31., 33., 36., 41., 215. l.

H e l d F r i g y e s

szobrász

Dömötör István: A régi Pest. Uj Budapest. 1922.febr.1.

HELD 1. *Frigyes*, szobrász Budán, hol 1778. szerezte meg a polgárjogot. 1792. restaurálta a budavári Szentháromság szobrot, 1796. építette a krisztinavárosi rk. templom főoltárát, s 1811. állította fel az általa készített vörösmárvány feszületet a buda-újlaki temetőben. Az utóbbi évtől kezdve választott polgár volt Budán. 1822. még élt.

Ec-G-I 449 l

Nagyszombat V. 153.

Held Frigyes

antalos

Gentmüeml

F. 37. l.

39

gyt Magyar Miniszterből.

A val l.és közokt.m.miniszt
kiadott és a IX.ker.állampé
másolata:

Az

a

A brassói ezredé
szobor mintájának elraktá
Háromszáznyolczvan /:380:/
állampénztárt, hogy ezt az
zottsága elnökének hivatal

1. Szószék rendezése rajz szerint
2. A déli stallum átalakitásával járó m
hátulsó ülőhelyek eltávolitása
3. A szédszedett orgona felállitása ha
sal utasitás szerint. (ajánlat szerin
4. 5 régi oltár tisztogatása és 1 ujabb =
A Költségvetésben előre ne

6. Pótmunka uj ablakmérmű
vasbetonból és façon vas ablak-
kal közönséges üveggel a könyvtá
és kápolna közti falban rajz és utan

Budapest 1916. Márczius 16ân

Klosak Jó

Held Frigyes

Hobrász

Gentmüeml

39.l.

Held Frigger

Nobrain

Wod.

Dp kat Sigl-i

La Rosée

20·l –

1938 35

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 485418

Held

LykaMagymű1800-50

476-7, 502 M, 508 kahoz lórinc

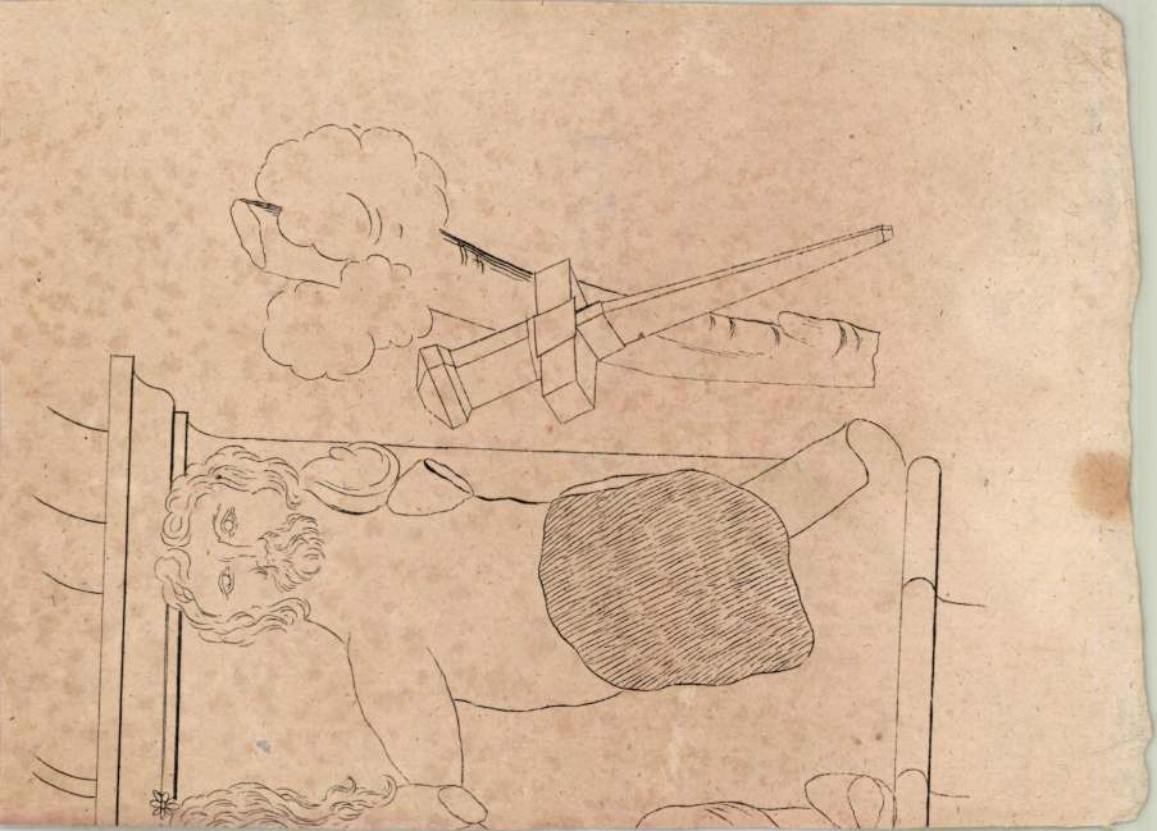

Held budai szobra

vrd

M. Iparmuvészet

1908, 328

-i m. kir. posta- és távirda-pénztár.

Nyugta

azaz: Korona f-ro

ly összeget, mint évi K lakpénzemből az 190 évi

Held Frigyes

~~Műveinek 1905. 416~~

Magyar Műveinek

1926. 257

Caravaggio Americhi Michelangel
Fondazzoni 91 (605), 1383 (100).

HELD FRIGYES, budai szbr, XVIII. szd.
Krisztinavárosi plébánia templom főoltára, I., Krisztina-tér.

2i. l
Medvey 114. l.

1730-909-8
Igazgatói dolgozó-szoba

287. Láda.

Egy darab régi faragott láda, sima fedéllel, oldalain vasfogókkal, elején pedig két stylizált egyszarvútól őrzött címerpajzzsal.

Méretei: 80 cm. magas, 66 cm. mély, 177 cm. széles.

Becsértéke.....300 K

Megszereztetett az 1902: IV. 28-iki 340 sz. jegyzőkönyv alapján a Delhas hagyatékból.

Régi leltári száma 280 \ 260

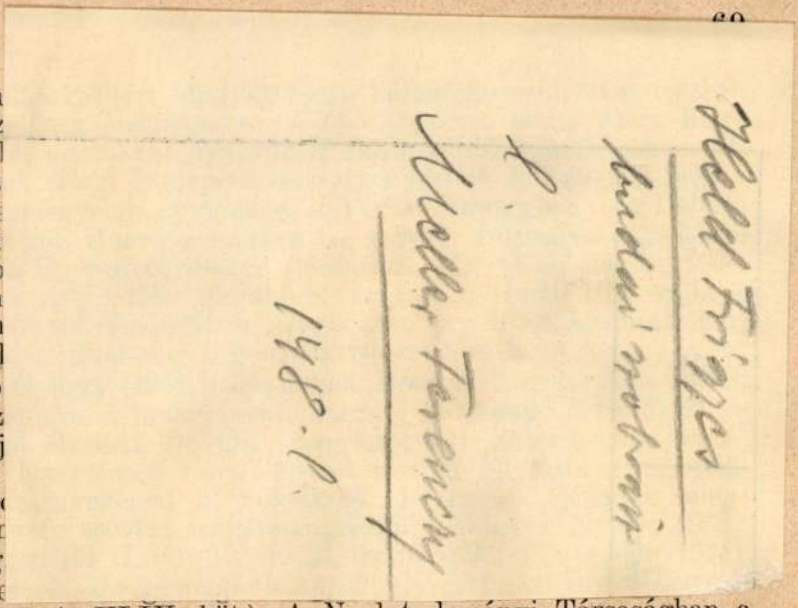

gyüjtőkirándu
azok növényz
esetleges újal
E kirándulás
sopron- és va
ciában, Isztri
„Újabb adato
2. szám) cím
Budapestinen
keverékfajnal

Dr. Lakó okleveles köz
tási ösztöndíj
eredménnyel.
nyainak ere
„A magyar r
Tierridi Ung
„A permi nye

nyek: XLVIII. és XLIX. köt.). A Nyelvtudományi Társaságban a folyó tanévben két előadást tartott: „Lív nyelvrokonaink“ és „Zürjén-

Dr. Nagy Ferenc (1910, Budapest, róm. kath.), okl. középiskolai tanár (prof. Alföldy). Ókortudományi, elsősorban antik vallástörténeti tanulmányokat folytatott. „Szépség-idea és Aphrodite a görög iradolamtudományban" című dolgozatát bemutatta a Budapesti Philologiai Társaság február havi ülésén. A „Fenségről" szóló görög irodalomtudományi művet magyarra fordította és magyarázatokat fűzött hozzá; ezt a Magyar Tudományos Akadémiához nyujtja be. Cikkei, bírálatai, ismertetései jelentek meg az Egyetemes Philologiai Közlönyben. Ezenkívül folytatta anyaggyüjtését a pannóniai vallástörténetre, az antik halotti kultuszra (halottsiratás) és a görög muzsikára vonatkozólag, valamint doktori disszertációjának tárgyköréből (északi nyelvrokonaink az antikvitásban) is.

Nagy Zoltán (1905, Békásmegyer, Pest m., ref.), művészettörténész, egyetemi gyakornok (prof. Gerevich). A magyar litográfia történetével foglalkozott. A gazdag anyag összegyüjtésén, elrendezésén, történeti és stílusfejlődésének megállapításán kívül kutatta a litográfiának, mint a mult század 20—50-es évei legelterjedtebb grafikai ágának a magyar művészi és kulturális életben betöltött szerepét a kiállítások pótlása, a folyóiratok, évkönyvek stb. illusztrálása terén. A történeti összefoglaláson kívül lexikális adattárban közreboc[illegible]

Held Frigyes

Művészet 1905

416

Madonna.

49. Velenczei festő a XVI. sz.-ból.

H e l d F r i g y e s
szobrász

Pesti Napló. 1921. jun. 1. (Mütörténelmi felfedezések Budán.)

Held F.

nobrázk.

l.

Petrělet

92.l

A M. KIR. POSTATAKARÉKPÉNZTÁRTÓL

10997/zü *szám.*
1939

A Müemlékek országos bizottsága tekintetes

elnökségének

Ajánlott

B u d a p e s t.

Held F

zobrazy

1820 as cvičí Budai

úvod

Schafus

úvod

v

Rajzoltatás

1907. 5 il

..... *műhely.*

főnökség!

..... hó ..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

m.

évi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Held Frigyes

1822-ben faragta az alabbi templom szószéket.

erőd

Rédey Rezső:

Tabán és a 900 éves tabáni plébánia

Bp. 1909. 25. l.

A TI
KEF. EGYHÁZ KERÜLET PECSÉTJE

A „Müemlékek Országos

Held Friggyes

Szobrász

Budám a XIX. sz. elején

Laisd Schams, F.:

Vollst. Beschr. d. k. fr. Hauptst. Gefen 1922

Irod

Mellar S. Ferenczy 1781

Held Frigyes

Kőszegi

1811. választott polgár

Budán

Schmall L., Adalékok

Bp 1899 II. 270

Allatesont N. 174.

Held Frigyes

tovább budai szobrász

a krisztinavárosi

templom „diadalkapuját" F

fenti tervezte és P Salm

Lipót pesti szobrász

vállalta és végrehajtotta 1797-ben.

Schoen Krv 1916

23, 41 l. 84-86 l.

P mintán a kivitelezésről

lemondott a munkát

a szentélyben a főoltár mögött

F az azt díszítő ónzes

alakokkal 1796-ban

191. kép. *Ékszertálka. Besztercebánya, 1632.*

Ipolyi Biharvármegye, 329. szám. — Radisics Ipolyi 85. szám. — Gerevich PA, 260. l. — Kőszeghy, 101b. szám.

POHÁR,
cápás dísszel, kívül PATAI KATAE, belül a fenekén PATAI JÁNOS ANNO 1668 felirattal. Magyar munka, 1668-ból.
Ezüst, mag. 10·3 cm.

MELLBOGLÁR,
rozettás sodronyzománcos, áttört bogláros és ékköves dísszel. Kiemelhető középrésszel. Michael Neustädter brassói ötvös műve, 1680 körülről.

Erdélyi kiállítás, 1931., 342. szám. — Kőszeghy, 233. szám.

PÉNZES POHÁR,
fenekén I. Frigyes József porosz király emlékérme 1706-ból, oldalán 21 lengyel garas.
Berlin, XVIII. század. Aranyozott ezüst, mag. 12 cm.

1

Held Frigyes

nobrass

vöd

Schoen Kov 1916

84, 85, 86-l.

189. kép. *Bethlen Gábor talpas pohara. 1621.*

Held Frigyes

szobrász Buda

XVIII.

l.

Schoenszentháróm

13. l.

1918

1789-909-3
Kiállitási-terem.

222. ~~Fali~~-szekrény (Fali)

Egy darab fali szekrény mahagoni lemezeléssel, sima fényezéssel, elől pedig hat mezőnynyel és üvegboritással. Méretei: 4.15 m. hosszu 170 cm. magas.

Ára..... ~~974~~ 1217.50 K

Készitette Csepreghy János és fia 1905: I. 25-én kötött és 1905: III. 23-án 17753 sz. alatt jováhagyott szerződés alapján (1431-907).

Held Frigyes

szobász -

A budapjlaki temető vörösmárvány feszületét készítette 1811. állítottak fel jelenlegi helyén -

Schoen Arnold, A Mű-barát. 1921. 223. l.

Pécs látképe, XVII. sz. rézmetszet

IX. 85.

Held Friedrich 211

Schoeu Anna templ.

225

Rippl-Rónai fekete korszaka

Toulouse-Lautrecet is személyesen megismerte még a múlt század végén, midőn azok még távol állottak felfedezésüktől. Ime egy magyar festő, ki Párizsban a korszerűség legfrissebb forrásából merített, a jövő embereinek munkáiból okult, ha nem is a legnagyobbéból, Cézanne-éból, de nem is a divatos nagyságokéból.

1892-től kezdve, rövid hazalátogatásaitól eltekintve, csaknem tíz évig Neuilly-ben dolgozott s ez az évtized munkásságának fénykora. Az úgynevezett fekete korszak folytatódott s tökéletesen kiépült. E korszak nevét a fekete szín feltűnően nagy szerepétől kapta. Jellegzetessége, hogy tartózkodik a hangos színektől, — a képek a fekete-fehér akkord alapján rendeződnek s kerülik a hangosabb színeffektusokat — azonkívül az, hogy a lágyan hömpölygő vastag körvonal a képsíkot díszítő célzattal tagolja és csak mérséklettel utal mélyülésre. E festői modor kialakulása csak őseredeti díszítő kedélyből fejlődhetett, bár tagadhatatlan,

Held Frigges.

nobran

1796–1797

l.

Schoen Óbuda

~~[illegible]~~

57. l

1935

Fertőtlenítés hollandi könyvesházakban.

VII. 48

Held Frigyes

szobrász

l.

Schoenkrisztinavarosi

pl. tapl

7. l. – 11. l.

12. l.

1937

Erdélyi Múzeum-Egylet levéltára

TV. 130

Held Friggen

nobran

l.

Schoen Deákteri (a pesti) co. depl

10. l.

1939

Held Frigges

u obrázu

1. (a buda-)

Schoenstabain tit. kat. pl. Tagl.

4.8.1 č. u.

H e l d F r i g y e s

szobrász

Siklóssy László: Pesti szobrász-harc 1774-ben. Pesti Napló. 1918. szept.17.

Held Frigyes

Vízivárosi Hobrán

l.

Szokolay a Bp. nyílaki

rk. egyház ćok. i. 47. l.

II. 62. l.

1926

EZ A KÖNYV

1930. ESZTENDŐ MÁJUSÁBAN

Held Frigyes

budai nobilis

† 1833

Scholz Arnold:

Történetírás.

1938 150. I

katalogus

Held Frigyes

alkotta a békásmegyeri rk. templom pózéhét.

Berza László, Bernát György, Erdei Ferenc stb.: Budapest Lexikon, Budapest 1973. 13351

1018

H eld György épitész M.D.K.

Ka posvár, la kóház a Május 1. utcában

Zám or Mihály: Kaposvár, Kp. 1964. 246.1.

Held György MDK

építésmérnök a Kamara uj tagja. szül. 1903.

A Magy Mérnök és Építész Egylet Közlönye 1930.
VI.22. 243.o.

MDK

Held György, ép.
szül. Ujmalomsok, 1903-ban

oklevél kelte: 1926

" száma: 9861

A m.kir. József Műegyetemen okl.-t, absolut.-t vagy okl. honosítást nyert építészek névjegyzéke. 1873-1928-ig. MI-M. 1931 jan. 15. 17.l.

Held, szobrászm.

és Buda

az akkori Pest /1790 táján/ jelesebb szobrászai közé tartozott.

Budán, az Uj-utcában lakott.

Várnai Sándor: A magyar iparmüvészet uttöröi.
Magyar Iparmüvészet. 1908.évf. 325-337.l.

MDK

Held szobrász

A krisztinavárosi templom szentélye fölé a megaranyozott keresztet 1796 nyarán tették fel és hozzáláttak a belső diszitéshez. A gyönyörű arányokban épitett főoltár Held hires budai szobrász műizléséről tanuskodik.

A százéves krisztinavárosi templom története. Bpest. 1897. 11.l.

M.D.K.

Held, Carl festő
Szent Flórián képe festette 1829. Budai Szent Erzsébet apácák templomában. Repr. 28. tabla.
Cikk: Budai és pesti veduták vallásos tárgyú képeken, irta Jajczay János.

Bp. 1936. 15.1.

MDK

Held, Carl

Schoen A: A budai Szt.Anna-tepl. Bp.1936.

211 l.

MDK

Held Friedrich

Schoen A: A budai Szt.Anna-tpl. Bp.1936.

211 ~~112~~ 1.

M.D.U.

HELD Frigyes

Újlaki kitániatemplom, tőcetár szobrászati díszei (1798-99)

Budapest müemlékei II. Bp. 1962. 162. l.

Tuđe

M.P.K

HELD Frigyes szobrász

Mikalai plibániatemplom, Nep.
Gt. János szobor (1896-ban eladták)

Budapest müemlékei II. Bp. 1962. 165. l.

M. O. K

HELD Friges szobrász

Budán

Kő feszület (eredetileg az újkoki temetőben állott a hozzátartozó emsire síremlékkel együtt. 1811-ben emellette Thenei Theresia) a temető 1931. évi kiürítésekor a Kecske u 30. sz. előtt helyezték el.

Budapest müemlékei II. Bp. 1962. 384. l

M. D. K.

HELD Frigyes szobrász

Budán

Békásmegyer, r. k. Hibánia

templom szószéke (1818.)

repr.

Budapest müemlékei II. Bp. 1962. 324., 325. l.

M. D. K.

HELD Frigyes

ujlaki templom főoltárának

szobrászati része

Keretarchitektúráját Ulrich Kristóf

készítette

Budapest müemlékei I^{I}. Bp. 1962. 149. l.

HELD, Hermann, nobrán

eml.

eml. KOVÁCS-GOMA Mária: Medals of Nobel laureates the Medal Cabinet of the Semmelweis Museum of History of Medicine = Orvostörténeti Kalemények. 125-132, 1989-1990., 167.

XXn. / Mestorek

neoreneszánszhoz közelítõ stílusban.

Az 1860-as 1870-es évek a historizmus
is, kiemelkedõ mûvelõi nemegyszer kü
fordultak példákért.
Ez esetben is Steindl egyik tárgyalt l
hatását, a másikon az északmagyarorszá
mintaképadó szerepét fegyelhetjük meg.

A gyûjtemény 1873-as datálású, vás
háromszögû szentélyrésszel képzett, r
tervrajzát mutatja[4]. *(2.kép)* A kívülrõ
végigfutó övpárkány osztja két szintre
egyszintes, osztatlan belső terű kápol
metsz bele a főhomlokzat enyhén n

MDK

HELD I.

Dunántuli tav. tárlat. Képzőművészet, 1932. 51.sz.
136 l.

Held János

farekas

Sopron

1575 aug. 28. polgár-

eskü Házi

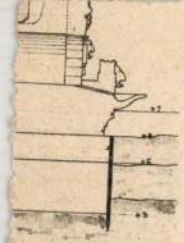

NADORSZIGETI OLDAL

Held Lőrinc 211

1827

Schönbrunna templ.

Held

H. 2. *M. von*, akvarell-miniatur festő. Az 1830-as évek elején Németországban dolgozott, onnan került 1836. Pestre, hol nyilván évekig működött. Nálunk készült művei közül ismeretes Vay Gyulát ábrázoló vízfestménye.

R. G. I. 449 l

Nagyszeben V. 156.

Held, M. von

Nemes vagyi Vay Gyula. ~~Aquarell.~~ bizfestmény.
Alkjegyezve: M. v. Held pinxit 1841. +
Özv. Vay Kázmérné tulajdona Budapest.
+ Méretei: 14 c.m + 12 c.m.

Held (Ritter von) ~~festi~~ akvarellfestő
1836 erkezik Pestre honnabb
tartózkodásra Elfogad
arckép megrendeléseket, pró-
baképek láthatók Tomola
munkeres kedéseben.

Ltáb IV. 110. l.

Der Spiegel 1836
732. l.

Hild József, építész

M.D.K.

műve az újpalotai rom. kat. templom, „ez a magarosan provinciális ízű sajátos alkotás, melyen a tornyok a keresztkarok fölött emelkednek." Közli:

Dr. Rados Jenő: A neoklasszicizmus nagy magar templomai.

A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönye, Bp.
1936. 70. köt. Havi Füzetek, IX. évf. 7-12. sz. 39. dd. 42. á.

MDK

Held Kálmán

Tatabányai Képző és Iparm. Társ. levele Szentiványi Gyulához, 1948. febr.

MDK

Held Károly

Budai Szent Erzsébet-apácák templomában
Szent Flórián.Oltárkép. 1829.

Jajczay J.:Budai és pesti veduták vallásos
tárgyú képeken.

Bp.1936. XXVIII.tábla.

Held Károly

MDK

Szt Flóriám oltár 1829. A volt Erzsébet apácák templomában. /Fő utca 41-43/

Zakariás G. Sándor: Budapest. Bp. 1961.

26.1.

MDK

Held Károly

restaurálta 1850-ben a bécsi Franz Wagenschön oltárképét a Szent Flórián kápolnában

Müller: Flórián - kápolna. 62.l.

Held Károly festő
Székesfehérvári Szemle, 1931. 6.sz.
Székesfehérvár 18. századbeli kő- és képfaragói

OLTÁRKERESZT, (187. kép)

négykarélyos talppal, áttört gombbal, k
karélyos szárvégekkel. Középütt Krisztu
szárvégeken domború evangelista jelképek.
pán körirat: PER A. R. D. I. RACZAI C
PLEO HCC PACIFICALE CURATUM
PRO ECCLA BECZKOVIENSI AÑO 1
Magyar munka a XV. század végéről.
Aranyozott réz, mag. 37·2 cm.
A beczkói templomé volt. Az Ipolyi-gyüjte
ből.

A magyar történeti ötvösmű-kiállítás
roma. Bp. 1884., második terem, 64. l
Egyházi műrégiségeink az 1885. évi
pesti országos kiállításon. Egyházmű
Lap, VI., 1885., 340—341. l. — Ipolyi,
vármegye, 398/53. szám. — Radisics
47. szám. — Gerevich PA, 260. l.

KÖRMENETI KERESZT,

rajta Krisztus-test, tükrös dísz, a széleken gö
Olasz munka, XV. század.
Réz, famagon, mag. 41 cm.

ANGYALI ÜDVÖZLET,

trébelt ezüstdombormű.
Alsórajnai munka, 1480 körül.

Bronzmagja egykor a bécsi Figdor-g
ményben. (L. Pantheon, IV. kötet, Mü
1929., 333. l.) — Radisics: A Simo
zeum. Művészi Ipar, II., 1887., 225—
(Képe 228. l.)

ÚRMUTATÓ

Held Károly

festő ~~[illegible]~~

Gentmüenel

14. l.

„A szentgyörgyvölgyi k
vázlata": Gózon Zm
„Dunántuli Prot. Kö

A szives fára
szönve vagyok

Szentgyörgyvölgy 1906 III/3

Held, Carl.

festő 1819

1-

Hajcray Vedutár

15. l.

Held Károly

festő

l.

Müller Flórián, kápolna

62. l.

Held Károly festő

Az alábbi templomban Szent Florián oltárképen következő signatura: „Karl Held 1829." Valószínűleg tőle való a tulsó oldalon álló Szent Anna oltár képe is.

Pokorny Emánuel dr.

A Szent Erzsébet-szeret tehnitettel budapesti kolostorára, templomára és női kórházára. Bpest, 1935. 104–106. l.

kisérleteit. [illegible]

~~ket 1818-ban Voll~~

Vollständiges Lehrbuch
der Steindruckerey
1818-ban, Münchenben
megjelent könyvében
ismertette ~~a litográ-~~
~~fia és könyom~~ összes
~~tec~~ kisérleteit, s a
litográfia összes Tech-
nikai sajátságait.)

A ~~kör~~ litográfia külö-
börö ~~technikáit ma~~
~~Senefelder alaporta~~
~~meg~~ is ö ismertette
Vollständiges Lehrbu
der Steindruckerey c.
Münchenben, 1818-ban
megjelent könyvében
Az ö nevéhez fürö-

Held Karl 211, 212

Schoen Anna tempt.

BUDAPEST
934 DEC. 30-8
Sa 62 Sa

Held Károly

festő Buda

XVIII. sz.

l. Schoen: tifo. 18. tr.-i kő és képfaragói

Székesfehérvári Szemle

alatt.

1931. 6. sz.

2. l.

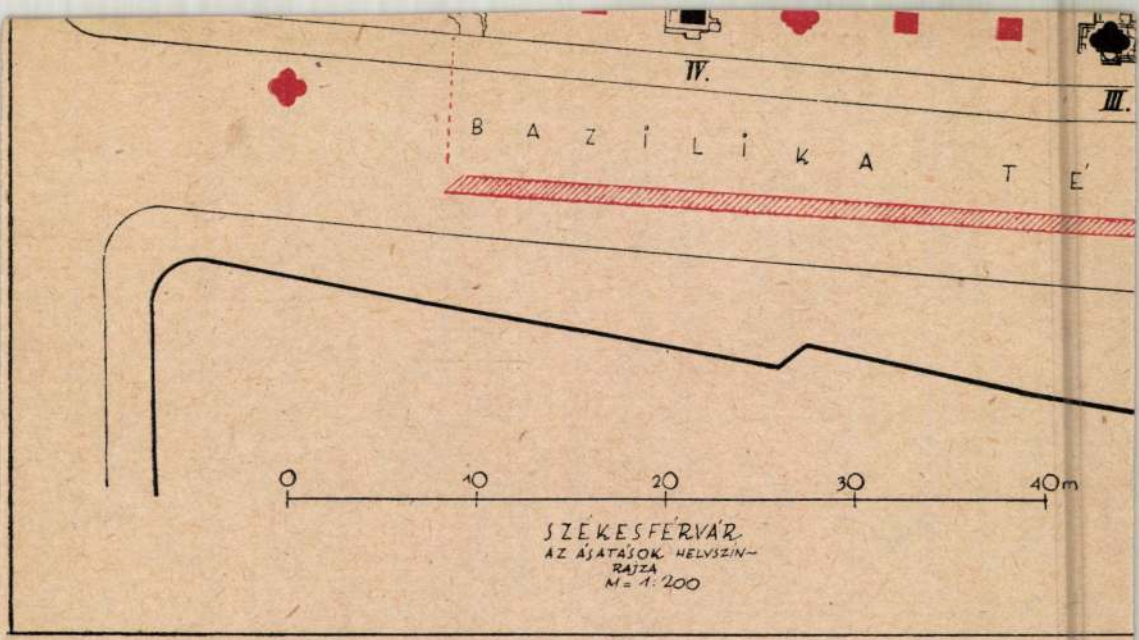

SZÉKESFEHÉRVÁR
AZ ÁSATÁSOK HELYSZÍN-
RAJZA
M = 1:200

Színmagyarázat

Held Károly

festette az alabbi templom
szt Florián oltárképet.

Pokorny Emánuel:
A Szent. Erzsébet szerzet,
tekintettel budapesti kolostorára, templomára és női
kórházára. Budapest,
1935.
Ism.
Kampis Antal:
Szárádok, 1937. 111. l.

28/1941.

Rövid uton történt felszólit
Bizottságának az erdélyi müemlékv
tési javaslatát az alábbiakban ti

I. Beszerzési költségekre ..

Elhelyezési költségekre .

E két tétel beállitását az e
kapcsolatosan növekedő költségek

II. Kiküldetésekre .....

A Müemlékek Országos Bizotts
koztatva arról, hogy az erdélyi m
lenleg milyen karban vannak s hog
milyen károk érték azokat. Erről
szemlék alapján lehet biztos tudo
séges, hogy a költségvetésbe e ci
tassék.

III. Müemlékvédelmi célokra

Ez összeg a következő tétele

1. Az aranyosmedgyesi várk
gősebb lebontásokra, a megmaradó
és ideiglenes lefedésére .....

Held Károly

művei az I. Tö n. 41-43. p. a. templom
főoltár képei. (1829).

Berza László, Bernát György, Erdei
Ferenc stb.: Budapest Lexikon: Buda-
pest 1973. 1335 l

30 l

MDK

Held Lorencz

Schoen A: A budai Szt.Anna-tpl. Bp.1936.

211 ~~112 i~~.

Heldwein Antal

Asztalosmester

1789-ben (kár) telket vásárolt az új vásár (ma Sztalin-) téren és a József-téren

Pásztor Mihály

A Szárötven éves Lipótváros

Bp. 1940. 41. l.

ban Mátyás király címerpajzsával.
A felső rész párisi munka 1400—1410 körül. Rokon emlékek: Reliquiárium (Montalto), Goldenes Rössel (Altötting), Madonna (Toledo) és Szent Katalin (Clermond-Ferrandból, Newyork, Morgan-gy.). Más vélemény szerint sienai, esetleg zienai magyar ötvös munkája. E részhez Mátyás király készíttette a talpat, mely hihetőleg Magyarországon dolgozó lombard ötvös alkotása. A diadalkocsis zománcképek analógiái: Nagy zománcmedaillon (Bécs, Kunsthistorisches Museum), Triptichon, (Milano, Museo Poldi Pezzoli) Aragóniai Izabella tükre (Granada, Székesegyház) és Reliquiarium (Gandia, collegiale). A talp szerkezete is lombard, v. ö. Nagy ostensorium (Lodi, székesegyház).

A felső rész vagy Zsigmond király révén került az országba, vagy Mátyás idejében. Fraknói szerint Mátyás Merész Károly halála után annak kincseiből iparkodott némelyet megszerezni. — Mátyástól fia, Corvin János örökölte, ki Bakócz Tamásnál zálogosította el, majd 1494-ben neki ajándékozta. (Erről eredeti oklevél az esztergomi káptalan levéltárában.) Bakócz hagyatékából jutott a kincstárba. — 1553., 1594., 1609., 1654. és 1678-as leltárak.

Bock 136—137. l. — Zalka János: Két ősrégi kereszt az esztergomi főegyház kincstárában. Magyar Sion, III., 1865., 62—66. l. — Henszlmann: A bécsi 1873. évi világtárlatnak magyarországi művelőinek régészeti osztálya. Bp. 1875—1876., 215—218. l. A M. Tud. Akadémia ... ÁÉ, X., 1876.,

Heldwein István /XIX.sz./

MDK

festő

név szerint alig ismert Markó-követő

Egy idilikus képével szerepelt

a soproni Festőteremben az "Erdő a magyar festészetben " c. kiállitáson.

Bodnár Éva: Erdő a magyar festészetben.
Müterem 1958 I. évf. 12. sz. 39-40.o.

M. D. K

HELD Miksa vezmüves

T. Lánchid u. 4. sz. alatt házat

építtet

Lakoviás G. Sándor: Adatok Buda-

építészetéhez a XIX. sz. első felében

Tanulmányok Bp. mult. jatóe XII.

Bp. 1957. 307. l.

Heldenmuth MDK

/Baeck Elias alias Heldenmuth/

A szécsényi ferences kolostor képe.

Röplap: "Wahre Abbildung ... kezdettel...

Jelezve: "Elias Baeck a: H: excudit A.V."

/Magy Tört. Képcsarnok/

Gonthon:Nógrád. 1954.

371. o.

repr. : 378. kép.

Heldensdorfer Lénárd

volt Pápán az Esterházy grófok uradalmi kőműves-mestere. 1749-ben ő építette a csákvári templomot.

Voit Pál: A barokk Magyarország, Budapest, 1970.

657

Helderich Frigyes MDK

fametsző

Nádasi Pál: Az Universitas Nyomdája.
Magyar Grafika 1928. 58.o.

Heldwein festö.

Pesti Hirlap.1841.53.sz.448-49.l.

MDK

Heldwein Antal

asztalosmester számára

1809 előtt épült a Ferenczy István u. 12.sz. ház.

Restaurálta 1956-ban Borsos László.

Repr. 188.kép.

Zakariás G. Sándor : Budapest. Bp. 1961.

104.1.

HELDWEIN István / 1800–1852

id. Markó Károly körében tartozott a pesti rajztanoda oktatója volt

Tájkép. olaj, fa, 58.5 x 44 cm
J.l.l.: „A. Heldwein."
MNG. ltsz.: 8720 (1196)

4.l.

Erdő a magyar festészetben. Sopron 1958. Kiállítás katalógust irta: Bodnár Éva

M.D.K.

Heldwein István, festő

Wilhelm Egger festőnek jó barátja volt. Halála után egy képét, a Tiroliak'-at reá hagyományozta. 276.o.

Lengyel Imre: Wilh. Egger pinxit 1825. A Villa arckép festőjéről 257.o.

A Debreceni Déri Múz. Évkönyve. 1965. Debrecen, 1966
Alföldi Nyomda, Debrecen

M.D.K.

Heldwein István, festő

Egger Vilmos baráti köréhez tartozott; részvett az 1830-ban rendezett kisdedóvói jótékonycélu kiállitason egy csendéletével. Neve Egger végrendeletéből ismeretes.

Rózsa György: Egger Vilmos öröksége

Művésettörténeti Értesitő, 1968. XVII.évf. 1-2.sz.

80 old.

Heldwein István F.M.192

Adjunktus a pesti rajziskolában 1852-ig. Virág-képeket, balatoni látképeket akvarellezett. (Ly.92.)

MDK

Heldwein István

A Pesti Műegylet 1841-ben a redoute-épületében rendezett kiállításon szerepelt.

Ujházy Ferenc: Föv.művészeti állapotai a mult század közepén.

Nyugat, 1922.márc.16. 377.l.

EGYHÁZI MŰIPAR INTÉZET — ALAPITTATOTT 1884.

HECKENAST JÁNOS, SZOMBATHELY.

Oltárok, szószékek, szt. szobrok és mindennemü egyházi
felszerelési tárgyak készitése és renoválása.

Szombathely, 1915. aug 26.

T.

A Müemlékek országos Bizottságának

Budapest.

Engedelmet kérek, hogy jelen soraimmal T. Cimet felkeresni bátorkodom.

Az „ Az Ujság" cimü lap f.hó 6-ki számában szembe ötlött a képzőmüvészet rovat alatt t. Cim által közlött cikk, mely legnagyobb mértékben felkeltette érdeklődésemet, és ebből kifolyólag tisztelettel kérem t. Cimet, sziveskedjék velem tudatni,hogy a müemlékek orsz. bizottsága által tervbe vett régi mübecscsel biró templomok berendezésének restaurálási munkálatokra nem-e pályázhatnék és ezen pályázatoknál mik a feltételek.-

Mint régi tapasztalt szakember, a müemlékek restaurálási munkálatait nyugodt lelkiismerettel vállalhatom; müiparintézetemnek 31 éves fennállása alatt többször volt alkalmam ezen a téren tehetségemet megmutatni, nagyobbszerü munkáim közül szabadjon nehányat felemlitenem, u.m. a szombathelyi székesegyház, lékai és tatai plebánia templom restaurálási munkálatait,mely munkákat az utóbbi években végeztem,-a korábbiakat nem emlitve.

Ismételeten kérem t. Cimet, sziveskedjék megengedni, hogy az egyházi iparmüvészet terén a kiadandó munkálatokra szintén pályázhassak, és remélem, hogy egy munkálat elnyerhetése esetén a müemlékek orsz. bizottságának megelégedését ki is fogom érdemdlni.

Nagybecsü válaszukat kérve és várva, vagyok

teljes tisztelettel

Hecknast János
aranyozó és oltárépítő

MÜEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA
354 /1915 szám
Érk.: 915 év VIII/28 hó n.

Hecknast János
oltárépítő
Szombathely
Kiselejtezett vál

Held Frigyes szobrász.1822.

Művészet.1905.IV.416.l.

Henik Ilona ~~festőművésznő~~
Női fej
~~Magyar Rézkarcolók Egyesületének kiállitásán.~~
XXIV.csoportkiállitás.
Ernst Muzeum, 1923.

613/49

Elismerem és nyugtázom, hogy
Vlád Sándor vhunyadi vár ör részére
Möller tanár urtól 300 koronát
átvettem.

Budapest 1918 II/20

Schefferka

Háromszáz koronát

Heldwein István

1841. Pesten.
Az 1841 pesti mukiállitáson
Magyarország pártfogója (Mini-
atur).

Letisztázva

Pesti mukiállitás Hormuvész 1841.
402. l.

HELDWEIN *István*, festő, * 1800 k., † 1852. Pesten, hol 1825-től a városi rajziskolában segédtanítóként működött. Csinos akvarell virágképeket festett, melyek közül néhányat az 1830-iki pesti műtárlaton is kiállított. A Pesti Műegylet 1841. évi kiállításán Magyarország pártfogója c. miniatürjével, az 1843. évi tárlaton Füred látképe Tihanyról és Balatonfüred c. vízfestményeivel vett részt.

R. G. I. 450 l

Nécsey József verebélyi gyűjteménye

V. 163.

Heldwein István

festő

szül. 1795-ben Pesten

1822-ben a tájképfes-

tészeti szakosztályba

iratkozott

Heldwein István, festő, szül. 1795-ben Pesten, 1822 jan.-ban iratkozott be a tájképfestészeti szakosztályba.

+ 1852 máj. Pest

lásd Fleischer Béu 50. l.

1925-ből pesti

rajzish. tanít

haláláig

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási

vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton u. 3/B.
Telefon József 8-53.

Heldwein Franz

Istvánhelett.

lás életr

Kertbeny Ben

sz. 1800 k. + 1858 körül

~~teos~~

Pesti vajztanitó volt

(Virágfestő - akvarell)

nagyobb kompoziciókat

is csinalt

Kertbeny, Ungarns

Männer der Zeit.

Leipzig 1862.

127 l.

Etruszk całujących V. 173

Heldwein

---

l.

Lykanemzromantika

92 . l.

Heldwein István

HELDWEIN ISTVÁN, festő. Az 1840-es években Pesten élt s az 1841. évi pesti műkiállításon „Magyarország pártfogója“ cím alatt egy miniatür festménnyel szerepelt. (Honművész 1841. 402. l.) —326.

Művészet 1909. 411. l.

Kassa Tv. 79, 80, 81, 82, 83,

Heldwein Anton

Művészet 1909. 411

– 1914. 380

Heldvein István

~~1838 ban~~ tól a pesti rajzis-
1825 tól kolában sejédtanító
cséd

Rajzoktatás. 1906. IX.
3 zt. 120. l. (Adatok
hazai rajztanításunk
történetéhez)

.....nevü munkás igazolta

.....

a művezető aláírása.

ezem:

.....

helyettesének

ndrényi Imre, Szeged.

Fleldwein István

segédrajztanító

1875-től Pest város

szolgálatában

Schmall

I. 201-l.

Heldwein

l.

Szabómagyfest

172. l.

RG=

URGER

RB=WERK

s. m. b. H.

DLACH A.-G., BIELEFELD.

Heldwein Károly

Nagy Várad Fő

Templom

jelzése: Heldwein Kár-
rajz.

Perlaszka metz.

5 Szabbasz abat

Görög Szabbasz

Izraelita Kiszlev 28

Csütörtök

6 Miklós pk.

Ujhold 18 óra 25 pk.

Protestáns Miklós

Görög Miklós

Izraelita Kiszlev 29

Péntek

7 Ambrus pk.

Protestáns Ambrus

Görög Ambrus

Izraelita Tebeth 1

Szombat

8 Szeplőtelen fog.

1934 **December** 31 nap

Protestáns Mária

Görög Patáp

Izraelita S. Mikez

49-ik hét

Nap kelte 7 óra 27 pk. — Nyugta 16 óra 09 pk.

Heldvein Károly

a budai főnéptanoda rajzmestere.

Tanügyi Nevtár

1845. 88. l.

Vasárnap **25** Reminisc.		**Protestáns** Géza **Görög** G.N.-b.2.v. **Izraelita** Adar 10
Hétfő **26** K. sz. Margit		**Protestáns** Sándor **Görög** Porfir **Izraelita** Adar 11
Kedd **27** B. Báthory L.		**Protestáns** Ákos **Görög** Prokóp **Izraelita** Adar 12
Szerda		**Protestáns**

Heldwein Károly

városi rajztanító

1839-től Budán

Schmall

II. 302. l

Rendben kiadatott 192 4. február 1.

Haza. BANK RÉSZVÉNYTÁRSASÁG KÖNYVELŐSÉGE.

Heldwein István

1825-től segédrajz-tanító volt Pesten.

Schmall L. Adalé-kok. Bp. 1899. 201. l.

I.

H. István † 1852 Pesten

Der Spiegel 1852 491. l.

H. Károly † 1848.

Der Spiegel 1848. 280. l.

Heldwein

1830. (máj.) ar
Első pesti műkiáll. már szerepel

LykaMagymű1800-50

113 | 152 | 153 | 159

152	153	159
Károly	Szép 1825	Károly
N várad-ról 1839 Budai arja-este vez	Föl pesti nisk-lanjt 30 évig	1830-39 N váradi Nemzesk. ztanítója

Heldwein István

pestvárosi rajztanár

1841 pesti kiáll.

Magyarország nemtője,

miniatur

L 1841.

~~Szegedi tanyák V. 188.~~

Heldwein István Prof.
Pécsen

1843. május.

Füred látképe Tihanyról
felvevé. aqu.

Balaton Füred. aqu.

L.

Holdwein István, festő. Az 1840-es években Pesten élt s az 1841. évi pesti műkiállításon Magyarország pártfogója cz. alatt egy miniature festményével szerepelt. Közelebbi életrajzi adatai ismeretlenek.

Honművész. 1841. 402. l. (Pesti műkiállítás).

Heldwein Károly

1839-től (városi) rajztanító volt Budán

Schmall L., Adalékok.

Bp 1899. II. 302. l.

~~Aradi Vöröskereszt. Egyesület~~

~~X. 82.~~

bizottság nem javasolja kiadni, azonban a „Sellő" szerzője, *Friedrich Lóránt* és „Balaton II." szerzője, *Gregersen Hugó* műveit ezüst éremre találta méltónak. Szakosztályok a jelentést tudomásul veszik.

Ezután *Bory Jenő* tartotta meg előadását, sok és jó vetített kép kíséretében, *„A beton a művészet szolgálatában"* címmel. Saját művein, és tapasztalatai alapján ismertette a művészi kialakítás lehetőségeit, főleg egyszerű eszközök alkalmazásával, és megmutatta a megjelenési formákat indokoló kiképzési módokat, különösen kiemelve a kvarcbetonnak a műkővel szemben való nagy előnyét. Az előadás után *Körmendy Nándor* jelenti az Eszterházy-hitbizomány által kiírt lakóházpályázatra vonatkozó észrevételeit, jegyző pedig felolvassa az Építőmesterek Ipartestülete részéről Szakosztályoknak a nagygyűlésen való aktív szereplésért küldött köszönő átiratát.

A mű- és középítési szakosztályok 1930 március hó 17-i ülése. *Elnök:* vitéz *Láczay-Fritz Oszkár.*

Az ülés tárgya *Müller Pál „A XIX. század építészeti öröksége"* című előadása.

Előadó rámutat a különböző korok építészetére, stílusirányaira, melyek mind a klasszikus formaelemek továbbfejlesztésében nyilvánultak meg, majd részletesen analizálja a XIX. század építészetét és ennek kapcsán szabatos megállapításokat tesz arról, hogy mit örökölt e század a mult koroktól és miként élt ezzel az örökséggel.

Az ülés második részében *Weichinger* ismertette az ezévi építészeti nagypályázat végleges programmját, melyet szakosztályok *Jakabffy, Sándy, Wellisch* és *Jakab* tagtársak hozzászólásai után lényegileg elfogadnak, de feladat egyszerűsítése végett visszautalják a programm-előkészítő bizottsághoz.

Klucsik Vilmos beterjeszti a Kéler Napoleon-pályázat programmját, melyet szakosztályok *Csonka* hozzászólása alapján némileg redukált alakban elfogadnak.

Elnök ismerteti a székesfőváros átiratát a Tufa-téglák alkalmazása tárgyában. Tudomásul szolgált.

Hoepfner Guidó indítványozza, hogy az Egylet forduljon a Népjóléti miniszterhez az Óhegyen építendő Horthy-telep ügyében és kérje meg, hogy e házak tervezésével a jelenleg munka nélkül álló tagtársak bizassanak meg közvetlenül.

Schoditsch tervpályázat hirdetését tartja kívánatosnak.

Jakab elegendőnek tartja, ha csak az általános elrendezési tervre iratik ki a pályázat.

Hoepfner Guidó közli, hogy a rendezési terv már készül, a tervpályázatot jelen esetben nem tartja célravezetőnek, mert azon olyan tagtársak is résztvehetnének, kik elegendő munkával el vannak látva, — már pedig szerinte ez ínségmunka kell, hogy legyen.

Nagy Márton a tervpályázatot ki lehet írni, de a megbízást csak az arra rászorulóknak legyen szabad kiadni.

Rerrich Béla szerint a tervpályázat meghirdetése minőségileg jobb terveket szolgáltatna.

Schmitterer védelmére kel az ínségben lévő kartársainak és a közvetlen megbízást ajánlja.

Elnök javaslatára szakosztályok kiküldenek egy öttagú albizottságot a felirat kidolgozására, melynek tagjaiul Hoepfner Guidó, Schmitterer Jenő, Jakab Dezső, Schoditsch Lajos és Nagy Márton tagtársakat jelölik ki.

Ezután a Sopronban építendő herceg Esterházy-hitbizományi tisztviselő-bérház tervpályázat bírálóbizottságába — azzal a feltétellel, hogy a megválasztandó tag helye a bíráló-bizottságban ezideig biztosítva még nincsen, de az elnökség ez irányban már átirattal fordult a hercegi központi igazgatósághoz, rendes tagul Körmendy Nándor, póttagul pedig Hoepfner Pál küldettek ki.

A mű- és középítési szakosztályok 1930. évi március hó 24-i ülése. Elnök: *K. Császár Ferenc.* — Elnök megnyitja az ülést és felkéri Hajós Alfrédot, hogy előadását „Sport és művészet" címen tartsa meg. Előadó vetített képek kíséretében élvezetes modorban ismertette az egyes sportágakat, azok szükségleteit, majd az olimpiai játékok felelevenítésének történetéről beszélve a stadionok kialakulásának feltételeit ismertette és végül saját olimpiai díjnyertes terveit mutatta be az olimpiai városról. A nagy tetszéssel fogadott előadást elnök köszönte meg, kiemelve azt, hogy Hajós Alfréd úgy a testi, mint szellemi olimpiai versenyeken egyaránt kiváló produkcióival az ép test ép lélek ideálját mint valóságot hozta elénk. — Előadás után szakosztályok *Wittenbarth Győző* tiltakozó memorandumát a lebontandó régi piarista házat illetőleg oly módon intézik el, hogy a fővárost megkérik, hogy a lebontás lehetőleg a Petőfi-tér 2. sz. házzal egyidőben történjék. — *Hoepfner Guidó* ismerteti a Kőbánya—óhegyi Horthy Miklós lakótelep ügyében a miniszterhez küldött felterjesztést. — *Moeller Károly* dr.-nak a műszaki múzeum építészeti csoportjának minél előbb való létesítése tárgyában készített tervezetének kidolgozására bizottság küldetik ki. Bizottság tagjai az egylet alelnökén, a főtitkáron, két szakosztályi elnökön és főkönyvtároson kívül: *Hültl Dezső dr., Sándy Gyula, Kotsis Iván dr., Schoditsch Lajos, Medgyaszay István, Wargha László, Moeller Károly dr., Arvé A. Károly, Bierbauer Virgil dr., Kotsis Endre dr.* A sürgősségre való tekintettel szakosztályok a bizottságnak folyó hó 28-ára történő összehívása iránt intézkednek. *Levatich László* okl. közgazda cikkét házatarozás, szabad lakbér és lakásforgalom ügyében *Kotsis Endre dr.*-nak adják ki vélemény- és jelentéstételre.

A mű- és középítési szakosztályok 1930 március hó 31-i ülése. *Elnök:* vitéz *Láczay-Fritz Oszkár.*

Az ülésen *Sándy Gyula „A modern épületek felső határolása"* címmel tartotta előadását. Ismertette a jelenleg használatos szigetelési eljárásokat és a különböző lapostető-szerkezeteket, rámutatva annak helyes készítési módozataira, előnyeire és hátrányaira.

Előadásához számos hozzászólás történt, nevezetesen:

Dr. Kotsis Endre saját tapasztalatai alapján a padlás légterének hőszigetelését ismerteti.

Dr. Bierbauer Virgil az újrendszerű vasszerkezetű tetők és ezek hőszigetelő héjjalása mellett van.

K. Császár Ferenc a födémben levő tartószerkezeteket is szigetelendőnek tartja, hogy a hőváltozás által okozott káros mozgásokat kiküszöbölhessük.

Jakab Dezső hőszigetelés szempontjából kívánatosnak tartja a padlás légterét, vagy lapos tetőknél egy szellőztethető légréteg alkalmazását.

Müller Pál svájci kísérletek alapján mint igen jó víz- és hő elleni szigetelő anyagot, az aluminium lemezeket ajánlja, melyek hézagmentesen összeforraszthatók.

Ligeti Pál a födém-szerkezet vasgerendáit egyik épületénél 2 cm vastag parafakő-lemezekkel szigetelte, s igen jó eredményeket ért így el.

Elnök ismerteti a Közmunkák Tanácsának pályázatát az Erzsébetvárosi sugárút kiképzésére.

Müller Pál s. k., *Králik László* s. k.,
sz. o. jegyzők.

A gépészeti, gyáripari és elektrotechnikai szakosztály 1930. évi április hó 12-i ülésének jegyzőkönyve.

Elnök az ülés megnyitása után felkéri Borus Ferencet *Villamos energiafogyasztásunk és az árkérdés* című előadásának megtartására.

Előadó bevezetésképen rámutat arra, hogy energiafogyasztásunk a nyugati államokéhoz képest hátramaradt. Minthogy az egyes országok fajlagos fogyasztásai azt bizonyítják, hogy ezek magassága nem függ az illető ország iparosodásának fokától, hátramaradottságunk okát nem szabad pusztán agrárvoltunkban keresni. Újabb vizsgálatok és némileg a hazai viszonyok is igazolják a villamos áramszolgáltatás tekintetében is azt az alapvető elvet, hogy minél alacsonyabb valamely áru ára, annál nagyobb abban az áruban a fogyasztás. A fogyasztási görbéből megszerkesztett bevételi, önköltségi és haszongörbék alapján megállapítható, hogy az áramszolgáltató vállalkozás jövedelmezősége csak egy kisebb egységárnál kezdődik és maximumát egy ennél továbbmenően alacsonyabb egységárnál, az optimális egységárnál éri el. Az egységáraknak a maximális árak alá való fokozatos csökkentése tehát nemcsak a fogyasztó, hanem a vállalkozás érdeke is. Áramszolgáltató vállalkozásaink a vidéken ezzel szemben igen sok esetben és legtöbb fogyasztó csoportra nézve a maximális árak körül igyekeznek eladni, oly áraknál, ahol a villamos energia versenyképessége megszűnt vagy kérdéses. Emellett az árkérdés másik faktorának, az értékelés elvének kellő figyelembe vételét sem találjuk. Tarifarendszereink primitívek, nem alkalmasak arra, hogy mindenki minden egyes célra olyan áron kapja a villamos energiát, amilyen áron azt az illető célra megfizetni tudja. A közönségesen használt számlálós tarifa bizonyos kihasználási óraszámoktól felfelé drága árakat ad s a számlálós tarifát kiegészítő átalányrendszert pedig éppen újabb időben teljesen elhagyták. A különféle blokk és alapdíjas tarifákat, melyeknél a fogyasztók jellegéhez alkalmazkodni lehet és amelyek az értékeléssel is számolnak, vidéki áramszolgáltatásunkban nem találjuk. Oka ennek a körülménynek egyrészt az, hogy vidéki telepeinket nem hozzáértők kezelik (városi kultúrmérnökök, gépészek, könyvelők stb.), másrészt villamosításunk jelen iránya is. Utóbbi időben az energiagazdálkodás elveit túlhajtottan érvényesíthetjük akkor is, ha a fogyasztói árakat a termelés olcsóbbítása nemhogy olcsóbbítaná, hanem azokat növelni alkalmas. Távvezetékeinket oly csúcsenergiák átvitelére is használják, melyek az átvitelt igen megdrágítják, s mely csúcs-

kat csak a fogyasztás helyszínén szabad akár az ökonómia rovására, de csakis olcsó, esetleg ócska berendezésekben termelni.

Az előadás után dr. Frohner felveti a kérdést, hogy a távvezetékek mennyiben befolyásolják az önköltségi árakat. Stark Lipót rámutat arra, hogy csak ugyanazon évben felvett adatok alkalmasak az összehasonlításra és hangsúlyozza azokat a nehézségeket, melyek azáltal keletkeznek, hogy megfigyeléseink alapjául rendszerint az alapárak és nem az átlagárak szolgálnak. Majd a csúcsterhelések kérdésével foglalkozik. Dömök István az új tarifákra való áttérés nehézségeit emeli ki és rámutat arra, hogy a jelenlegi szerződések nem szorítják a fogyasztót eléggé a csúcsteljesítmény kihasználására. Borus Ferenc viszonválasza után elnök megköszöni az értékes előadást és az ülést bezárja.

A gépészeti, gyáripari és elektrotechnikai, valamint közgazdasági szakosztályok 1930. évi április hó 26-i együttes ülésének jegyzőkönyve. Elnök: dr. Szabó Gusztáv. Jegyző: dr. vitéz Guóthfalvy Dorner Zoltán.

Elnök az ülés megnyitása után felkéri a gépészeti, gyáripari és elektrotechnikai szakosztályt, hogy *A villamosenergia fejlesztéséről, vezetéséről és elosztásáról szóló törvénytervezet* megvitatására és véleményezésére Châtel Vilmos elnöklete alatt a következő tagokból álló bizottságot küldje ki: Verebélyi László, Jakobovics Dániel, Borus Ferenc, Reisinger Aurél, Haidegger Ernő, Szabó Kálmán, Kelemen Móric, Deutsch Lajos, Zipernovszky Ferenc, Stark Lipót, Wicar Reinhold. A szakosztály az előterjesztést elfogadja, s ezután Kelemen Móric tartotta meg *A gyáripari vállalatok revíziója és a mérnöki kar* címen előadását.

A bevezetőben ismertette a revizori mozgalom egész történetét, különösen az angol auditor és a német hasonló törekvéseket. Ismertette a magyar kötelező revízió bevezetésére vonatkozó tervezeteket, amelyek a részvénytársasági jog reformjával kerültek napirendre.

Miután a korlátolt felelősségű társaságról szóló törvény a revizori intézményt, habár fakultatíve, de bevezette, ezért gondoskodni kell arról, hogy különösen a közép- és nagyipari vállalatok számára mielőbb alkalmas revizorok álljanak rendelkezésre.

Nézete szerint a revizorképzést és képesítést teljesen ketté kell választani. Egészen más természetű előképzettségre és gyakorlatra van szükségük a gyáripari vállalatok revizorainak, mint azoknak, akik bankok, kereskedelmi vállalatok és pénzintézetek revízióját akarják ellátni. Ez az irányzat már külföldön is teret hódított. Utalt arra, hogy Angliában is megállapítást nyert az, hogy az általános képzettségű revizorok nincsen meg a szükséges tudásuk ahhoz, hogy a mai gyáripari termelés rendkívüli fejlettsége mellett a revíziót jól elássák, ezért ott is a gyáripari revízió számára külön revizortestületek alakultak. A termelési költségeknek, az értékcsökkenési alap nagyságának, az üzemi organizációnak és más hasonló kérdéseknek elbírálását csak oly revizorok tudják majd eszközölni, akik gépészmérnöki oklevéllel és hosszas gyakorlati tapasztalatokkal rendelkeznek s azonfelül megszerezték a különleges revizori ismereteket is. Ezeknek a képzését a Műegyetemen kellene megvalósítani s a képzettség elbírálására pedig oly országos bizottságot kellene felállítani, amelyben a gyáripari érdekképviseletek, a Műegyetem és a Mérnöki Kamara képviselői is helyet foglalnak.

A két revizor egymással nem kerülhet összeütközésbe, hanem karöltve, egymást kiegészítve kell hogy munkáját elássák. Hiszen Angliában is a nagy vállalatokat két vagy három revizor együttesen vizsgálja felül.

A revizor-képzést most kell a helyes és oly mederbe terelni, amely megfelel a közérdek és a gyáriparnak ehhez a jelentős intézményhez fűződő követelményeinek.

Azt javasolja, hogy a Mérnök-Egylet a revizor-képzés ügyében forduljon az illetékes miniszterekhez, keresse meg a Műegyetemet és a Mérnökkamarában már is állíttassék fel a mérnökrevizorok szakosztálya ama mérnökök számára, akik ezzel a kérdéssel már eddig is foglalkoztak.

Haag Dezső felszólalása után, melyben rámutat arra, hogy a *Hangya* szövetkezetek revíziójánál milyen jelentős szerephez jutnak a *Hangya* műszaki osztályának mérnökei, elnök indítványozza, hogy mielőtt az egylet ebben az irányban valamit tenne, azelőtt a szakosztály működő bizottsága is hallgattassék meg; majd az előadó fáradozásait megköszönvén, az ülést bezárja.

A Magyar Iskola-Szanatórium-Egyesület szentgotthárdi iskolaszanatóriumát július hó 1-én megnyitotta. Az új intézet egyesületünk tagjainak, amennyiben kérésükkel az egyesület központi irodájához (Budapest, VIII. Főherceg Sándor-utca 26. III. 3.) fordulnak *jelentős kedvezményt ad.*

Budapesti Mérnöki Kamara közleményei.

Budapesti Mérnöki Kamara. N. 1214—1930/2.

Hirdetmény.

Mindazokat a feleket, akik bármiféle kérelmet akarnak a Kamarához benyujtani, tehát pl. akik a Mérnökök Nyilvántartásába, vagy a Kamara tagjai sorába való felvételük ügyében akarnak kérelmezni, felmerült panasz folytán figyelmeztetjük, hogy kérelmüket személyesen, vagy posta útján közvetlenül nyujthatják be a Kamarához, ügyükben — közvetítő nélkül — személyesen eljárhatnak s a Kamara ügyükben minden felvilágosítást, úgy miként az eddig is történt, díjtalanul megad.

Ily közvetlen eljárás esetén tehát a kérelem benyujtásánál lerovandó törvényszerű bélyegilletéken és a szabályszerű kamarai díjakon kívül a jelenkezőt semminemű költség sem terheli.

Budapest, 1930. évi július hó 7-én.

Budapesti Mérnöki Kamara.

A Kamara új tagjai. A Budapesti Mérnöki Kamara közhírré teszi, hogy a Kamara választmánya által hozott, jogerőre emelkedett határozattal a Kamara tagjai sorába felvétettek 1930. évi július hó 14-től:

Czika Béla, gépészmérnök, Budapest, VI. Lövölde-tér 4. — *Dollinger* Imre, gépészmérnök, Budapest, I, Maros-u. 9. — *Erhardt* Gyula, gépészmérnök, Budapest, IX, Üllői-út 101. — *Finály* (kéndi) Pál, építészmérnök, Berettyóujfalu, m. kir. államépítészeti hivatal. — *Frey* Ottó, gépészmérnök, Budapest, V, Ujpesti-rakpart 6/a. — *Fult* Zsigmond, gépészmérnök, Budapest, VIII, Tisza Kálmán-tér 10. — *Held* György, építészmérnök, Kaposvár, Németh István-u. 63. — *Klein* Imre, mérnök, Nagykanizsa, Csengery-út 12. — *Kocsis* László, gépészmérnök, Budapest, IV, Ferenc József-rakpart 27. — *Kovacsics* Vince, mérnök, Tass. — *Magirius* Gyula, gépészmérnök, II, Fillér-u. 42. — *Ohmacht* Róbert, gépészmérnök, Budapest, I, Sósfürdő-u. 6. — *Rainer* Edvin, gépészmérnök, Ujpest, Kossuth-u. 35. — *Reichenbach* László, mérnök, Sarkad. — *Szarvas* Pál, mérnök, Budapest, IX, Lónyai-u 36. — *Vlaskovics* József, erdőmérnök, Sásd.

Hirdetmény.

Büntető járásbírósági ítélet.

A budapesti kir. büntető járásbíróság Plager Lipót műszaki vállalat tulajdonosa, budapesti lakost az 1930. évi május hó 12-én megtartott nyilvános tárgyaláson a M. R. 67. §-ának 1. pontjába ütköző jogosulatlan címhasználat miatt 50.— P pénzbüntetésre ítélte, melyet behajthatatlanság esetén 10 napi elzárásra kell átváltoztatni.

A Kamara helyisége: VIII, Scitovszky-tér 2.
A Kamara telefonszáma: József 388—18.
A Kamara postatakarékpénztári csekkszámlájának száma: 28.844.

Szakirodalom.

Könyvismertetések, bírálatok.

Rovatvezető: Dr. LÓSY-SCHMIDT EDE, egyleti könyvtárnok

(Az ismertetésre szánt könyveket lehetőleg két példányban, úgyszintén az ismertető kéziratokat is szíveskedjenek a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Könyvtára, illetőleg a rovatvezető címére: IV, Reáltanoda-u. 13—15. sz. II. em. küldeni).

Az automobil közgazdasági jelentősége. Írta: *Kelemen Móric* gépészmérnök, a Magyar Vasművek és Gépgyárak Orsz. Egyesületének főtitkára. Különlenyomat a Közgazdasági Enciklopédiából. Budapest, 1929. Lex. 8°, 19 l. Táblákkal és grafikonokkal a szövegben. Athenaeum nyomása.

A szerzőnek a Közgazdasági Enciklopédiában megjelent jelen dolgozata az automobil magyar vonatkozású jelentőségével foglalkozik, párhuzamot vonva a külföldi viszonyokkal. Tanulmánya kapcsán minden idevágó kérdést boncol. Körvonalazza a gépkocsi fogalmát, ismerteti történetét, különös tekintettel a hazai autógyártásra, majd a forgalomban elfoglalt helyét világítja meg igen áttekinthetően, statisztikai adatok felsorolásával. Az autó és vasút versenyének közérdekű tárgyához szintén felsorol néhány érdekes adatot. Tanulmányát a gépkocsiforgalom hatósági szabályozásának történeti ismertetésével zárja le, függelékképen pedig bőséges szakirodalmat sorol fel. *Jakab Árpád.*

Helebrand Béla, rajztanár MD K

Oklevelet 1908-ban nyert.

Rajztanárok nyilvántartása. Ki tud róla?
Rajzoktatás. Fel.szerk.:Kán Tibor, 1941.jan.15.
II./XLIII./ évf. 1.sz.

Helebryn

nagyszucsai kőfarafó
1549.

A Podmaniczky Rafael által I. Ferdinand kiválynak átadott szucsai vár ősszeírásában a következőképen szerepel:

Nagh Zwcha.
Coloni:
A felsorltak között =

Item dicunt esse quendam Helebryn vocatum lapicidam, qui similiter domum et terras arabilis possidet, fuerit tamen more inquilino habitus per domini exemptionem.

Luk Podm.

IV. K. 198. l.

Helembai rk.

templom

(Hont vm)

Ép. XVII. sz.

Bar Bpestbalp

155. l.

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Patria" r.-t. Budapest — 435418

HELEN, Gottfried mérnök

500 m³ torony tartály a Dinamitgyárban,
Porsonyban 1915–1916

Szőnyi 1996 97.

Helényi Tamás, grafikus

L: Bak Imre

Bagota E: Egy kiállítás képeslapjai 2

Esti Hírlap, Bp. 1980 dec. 6.

Helényi Tibor, grafikus

L: Almásy Aladár

P. nűcs Juliana: Mit csinál a nél... 13

Nepszabadság, Bp. 1981. dec 13.

Helényi Tibor, festő- és grafikusművész

Napjaink magyar politikai plakátjai a lényegre törő, frappáman közölt mondanivaló, az új európai törekvésekének, a szürrealizmusnak, a pop-artnak és a sci-fi-ábrázolásoknak a hazai adottságokon átszűrt kifejezésmódja jellemzi a „derékhad" és az utolsó tíz évben hozzájuk felsorakozó fiatalok – Mayer Gyula, Helényi Tibor és még többek – műveit.

Berestyánszky Ilona: Korunk politikai plakátjai. Békés Megyei Népújság, 1982. nov. 27.

Szelényi Tibor festőművész

Sinkovits Péter: Művészet az utcán és a kiállítóterekben
Beszélgetés Keserü Ilonával

Művészet, 1982. április

Helényi Tibor, festő

L: Telvidéki Mihaly

Frank János: Új-manierizmus? 12

Élet és Irodalom Bp. 1984 aug. 10. XXVIII/32

Helényi Tibor, grafikus

L. Máté András

Vadas József: Plakátkeresőben

13

Élet és Irodalom Bp. 1984. máj. 16. XXVIII/11

Helényi Tibor festő- és grafikusművész

DOROTTYA-UTCAI KIÁLLÍTÓTEREM

V., DOROTTYA UTCA 8.

HELÉNYI TIBOR

TESTMÁS c. kiállítása

1982. október 9-ig

„Testmás" a festő saját szava. Helényi fölkészültsége és előadása a reneszánsz, manierista és a barokk mestereket idézik. Festményeinek alapja a bravúros rajz, a szigorú szerkesztés, a fölényes anatómiai tudás, a rafinált rövidülések játéka. Ebben a gyűjteményben minden statikus, mélyén pedig kettős értelmű: egyszerre közli a felszínt, az emberalak küllemét, ugyanakkor feltárja, közkincscsé teszi az emberi test fölépítésének kánonját.

Műcsarnok és Kamaratermei,
1982. október.

FÉNYES ADOLF TEREM

VII., RÁKÓCZI ÚT 30.

A GYERMEKKOR TÁRGYAI I.

1982. október 24-ig

A három részből álló sorozat első kiállítása a „0–6 éves" korosztály számára készült formatervezett szériatermékeket, illetve egyedi iparművészeti tárgyakat mutat be. A ruhák, ruházati kiegészítők, játékok, edények, bútorok mind hazai tervezők munkái, illetve a kereskedelmi forgalomban már kapható, funkcionális és esztétikai értéküket tekintve is helytálló termékekből nyújtanak ízelítőt.

Helényi Tibor, festő- és grafikusművész

Az Országos Képzőművészeti Kiállítás ápr. 8.-án nyílt meg. – A rendező a grafikai termekben is szinte vezeti a nézőt. Mayer Dóra elcsúsztatott felületei, – Benes József pop-artos véglényei, – Pincehelyi Sándor jelképelemzései, – Helényi Tibor, középpontkeresései, – egyformán fontos, időszerű társadalmi-művészi problémákra keresnek választ.

P. Szabó Ernő: Visszanézni a csillagokra.
Magyar Ifjúság, 1982. máj. 28. 34. old.

Helényi Tibor grafikus

Kiállítás a M. Nemzeti Galériában.
(L. El Kazovszkij címszó alatt)

Brestyánszky Ilona: „Mai magyar grafika és rajzművészet."

Népújság (Heres) 1983. VII. 23.

Kelényi Tibor festőművész

Lóska Lajos: Repülő gépek

Művészet, 1983. január

Helényi Tibor festőművész

Nagy Zoltán: Nemzeti tárlatok - a közel-multban és ma

Művészet, 1981. augusztus

Helényi Tibor festőművész

a. j.: Helényi Tibor

Nyíregyháza, 1982. szeptember

Helényi Tibor festőművész

Ujlaky Gabriella: Thorlárs magyar művészet Franciaországban

Művészet, 1982. október

Halászi Tibor

P. Szabó Imre: Vigasz! - Kész! - Raj!

Művészet, 1983. december

Helényi Tibor

Az Iparmüvészeti Főiskolán végzett müvész müveit kiemeli **Vadas** József: "A láthatatlan mester" c. -több kiállitást ismertető- beszámolójában. A Kulturális Kapcsolatok Intézetének kiállitótermében az alkalmazott grafikusok mutatták be alkotásaikat. A müvész katalógusát a legjobbak közé sorolja a kritika. A cim a láthatatlan mesterre, Podolini Volkmann Arturra utal, aki szabadiskolájában az angyalföldi képzőmüvészeket tanitotta.

Élet és Irodalom, Bp. 1974. jan. 26.
XVIII. évf. 4. sz. 13. lap.

Helényi Tibor

Müvei: Macbeth filmplakátja, majd egy modern jugoszláv kiállítás hirdetése. Alkotásait a Külföldi Kapcsolatok Intézetében mutatta be.

Frank János: Young graphic artists. The New Hungarian Quarterly, Budapest 1974. 55. n.

2028

Hetényi Tibor

Közölt reprodukció, egész táblán lehete lehéren:

„Fiatal grafikus művészek kiállításának plakátja," 70 x 100 cm.

Frank János: Young graphic artists. The New Hungarian Quarterly, Budapest 1974. 55 sz.

2001

Helényi Tibor

A fiatal művészek között méltatja müveit Vadas József: "Freskó az utcán" c. kritikájában mint az idei plakátpályázat egyik sikeres résztvevőjét.

Élet és Irodalom, Bp. 1973. okt. 13.
XVII. évf. 41. sz. 12. lap.

Helényi Tibor

A "Müterem" c. rovatban Frank János párbeszédét a müvésszel, részletesen ismerteti a lap. Az interju fejrajza a müvészt ábrázolja,-önarcképes emblémája,-mellyel plakátjait szignálja aláirását helyettesitve.
Az Iparmüvészeti Főiskolán 197o-ben fejezte be tanulmányait, de már 1966-ban szerepelt az 5. magyar plakátkiállitáson, 197o-ben a varsói plakát-biennálén, 1972-ben a Mücsarnokban, a 6. plakátkiállitáson„Pilátus doktor anatomiája" c. müvével.

Élet és Irodalom, Bp. 1972. juli. 8.
XVI. évf. 28. sz. 12. lap.

Helényi Tibor

A Fészekben a környezet szennyeződése ellen készült müveket bemutató tárlaton vett részt. 1972-ben került falra először a művész nyomott plakátja, a Waterloo-film falragaszát "ma is látjuk az utcán",- az interju során elhangzottak szerint. A Főiskolán "jó tanára"-ként emliti meg a művész Ernyei Sándort, majd felsorolja kollégáit is.
"Nála dominál a rajz, vonalai, tónusai, satirozása olykor a reneszánsz mestereit idézik" -mondja Frank János, Helényi Tibor, alkalmazott grafikusművész munkájáról.

Élet és Irodalom, Bp. 1972. juli. 8.
XVI.évf. 28. sz. 12. lap.

Helényi Tibor

"Cimerünk mestersége" cimmel Vadas József ismerteti a Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, -1975-ben megjelent- "Magyar városok cimerei" c. kiadványát.
A kritika részletesen ismertet néhány cimertervet, leirja mit ábrázolnak, nem ragaszkodva a hagyományokhoz. Hiányolja,hogy a cimerkönyv nem közli az alkotók nevét. Csupán négy nevet emlit meg: Sinka Mátyás, Szilvásy Nándor, Papp Gábor és Helényi Tibor müvészeket, akik a legjobbak. Külön kiemeli Helényi Tibort, Vadas József cikke az ő nevénél található.

Élet és Irodalom, Bp. 1976. jan. 17.
XX. évf. 3. sz. 5. lap.

Helényi Tibor, grafikus

A Madách Színház társalgójában rendezték meg a színházi plakátok kiállítását, nyolc kiállító grafikus 31 plakátját. – A művész színesen szürrealista hatásokra törekszik, O'Neill Jones császárhoz és Shakespeare Macbethjéhez szánt tablóin.

Mészáros Tamás: Plakátok szünetben.

Magyar Hírlap, 1976. dec. 12.

Helényi Tibor

A varsói Nemzetközi Plakátbiennálén szerep
lő művészek munkájáról számol be Vadas Jó-
zsef: "Grafikák hátán Varsóban" cimmel.
Kulinyi István -bekormozott ablakot ábrá-
zoló, tavaly megjelent-plakátját a kri-
tika külön méltatja, mely most a varsói
Zacheta Galériában látható.
Alapfy András, Birtalan Katalin, Helényi
Tibor, Kemény György, Schmal Károly, és
Sós Gábor művészek nevét sorolja fel a
külföldiek mellett a kritika. Vadas Jó-
zsef cikkét lásd: Kulinyi István nevénél

Élet és Irodalom, Bp. 1976. juli. 31.
XX. évf. 31. sz. 12. lap.

Hele (Henlein) Péter

órásmester

(Henlein, Henlin, Henla, Haila, Hawla, Heinlein, és fenti néven említve.

Békésmegyéből vándorolt Nürnbergbe. Állítólag ő volt a rugós órák feltalálója. Ő szerkesztette a „nürnbergi tojásnak" nevezett első zseborát 1511-ben. Láncra fűzve, nyakba akasztva viselték. Nürnberg városa nagybefolyásu urakmak ajándékozott Henlein-féle órákat, mint ez a városi szám adaskönyv fordítt.

Rónay Mária: Magyar emberek köszönheti a világ a zseborát. A nemes fémipar évkönyve. 1931. Bp. 1930. 66–70. l.

A riport és mesezésben sok adatokat ellenőrizni.

1522, 1524. stb. szaina-
dáskönyveiből kitűnik,
H. az órakat tojás és
alma alakban készítette.
Hele Péter atyja, Hele János
Magyarországról vándo-
rolt Nürnbergbe, itt vettek
fel a város polgárai közé
1468. Itt született Péter
fia 1479., a későbbi híres
órás. 25 éves korában
verekedés közben megölte
egyik fiatal munkástársát
Kolostorba menekült az elfo-
gatás elől. Az aldozat csa-
ládjával ugyláttnyik ki-
egyezett. 1509. vettékfel
a nürnbergi lakatos céhbe
Eleinte torony-ci álló óra-
kat készített. Órája híres
mesterre tette, de nyóbb el-
szegényedett. Meghalt 1542. Nürn-
bergben.

Szobrát 1905. leplezték le Nürnbergben.
Óratalálmánya 40 óráig/ász és forradalmasotta
az óraszerkezet.

Heldwein Károly

Nagy-Várad. T. 4936.

A kéttornyú székes-egyház homlokzatán az óra alatt egy kétfejü sas tünik szemünkbe. Felirata:

Nagy Váradi Fő Templom

alól balra: Heldwein Kár. rajz.
jobbra: Perlaszka metz.

Rm., mér. a vk. 13.9 : 9.2 cm.

1021

Helényi Tibor
grafikus

1974.I.5.Kossuth 12.oo /9/Z.

Déli krónika
- - - - - - -

A külföld után most néhány javaslat a budapestieknek a hét végére.

- Szatmári Ilonát hallják.

- 13 fiatal grafikus művész,fütyülve a babonás számra közös kiállitáson mutatkozik be,a Kulturális Kapcsolatos Intézetének Dorottya u-i kiállitótermében.A tárlatnak nagyon furcsa,izgalmas cime van. 7oxloo. A művész kollektiva szószólója Helényi Tibor.

- Ez a két szám ez két szám. Igy semmi, hogyha cm 7oxloo cm,az egy plakát szabvány.Na most éppen az,hogy mi ebbe a témába dolgozunk,tehát grafikusok vagyunk

- Reklám grafikusok?

- Igen reklám grafikusok,alkalmazott grafikusok ez nekünk egy megkötést jelent méretbe.

- Ennek megfelelően a kiállitóteremben elsősorban és mindenekelőtt plakátok láthatók,olyanok,amelyek már a pesti utcán is láthatók,és olyanok,amelyek csak tervek,vagy amelyek közeljövőben kerülnek utcára.Kicsodák Önök 13-an?

- Hát mi vagyunk azok,akik az utóbbi években végeztek a Képzőművészeti,illetve az Iparművészeti Főiskolán és most kezdjük röpülésünket a grafikai szakmában. Jöjjenek el nézzék meg a kiállitásunkat,mindenkit szeretettel várunk.

- A 7oxloo cimü grafikai tárlat,tehát Budapest uj kiállitása.Az óriási sikert aratott népmüvészeti kiállitás a

Nemzeti Galériában, viszont a hét végén vasárnap este zárja kapuit. 19 megyénk vonultatta fel legjellemzőbb néprajzi népmüvészeti kincseit,igy köszöntve loo éves fővárosunkat. A közkivánatra meghosszabbitott és több mint 3 hónapig látható pazar kiállitás szinte hihetetlennek tünik a szám félmillióan nézték meg.Tegnap még egyszer magam is megnéztem a nagy népmüvészeti bemutatót és olyan friss,üde,mintha most nyitották volna meg.Már eddig 5 vendégkönyvet irtak tele a rajongó látogatók.Tehát ez a nagy kiállitás a Nemzeti Galériában holnap este zárja kapuit.És itt mondom el,hogy váratlanul nagy sikere van a december 22-én ujból megnyitott Pálvölgyi Cseppkőbarlangnak is. Néhány nap alatt több,mint 4 ezer embernek,budapestieknek és sok-sok külföldi vendégünknek mutatták be a káprázatos barlangtermeket, cseppkő alakzatokat a Természetvédelmi Hivatal barlangász szakemberei. A barlang ilyenkor téli időszakban pénteken,szombaton és vasárnap is délelőtt lo órától délután 5 óráig van nyitva.Óránként,de ha szükséges a csoportokat félóránként vezetik a barlangászok.Holnap például egész nap 7-8 barlangkutató lesz szolgálatban.

Helényi Tibor, grafikus

Helényi Tibor: Le-fel

10.

4 j an 27 XXVIII/4

...NTÓ SZOLGÁLAT

ödhessen — vigasztalt, mikor átta elkeseredésemet.

Ennél is tanulságosabb eset történt a Rádióban. X. Y-t megbízták, hogy tartson munkavédelmi előadásokat.

Összetrombitálta az egy csoportba tartozó alkalmazottakat és gondosan elmagyarázta nekik, milyen munkavédelmi előírásokat kell betartaniok az — öntőknek, az esztergályosoknak, a marósoknak, a targoncásoknak, a traktorosoknak —, majd azzal búcsúzott, hogy jelentkezzenek a főnöküknél, az majd beavatja őket a foglalkozásukkal kapcsolatos munkavédelmi előírásokba. Addig is olvassák azt a körülbelül ötszáz oldalas könyvet, ami a munkavédelemmel foglalkozik.

belőle.

Mindenki többre törekszik. Az barátom pedig fizet, mint egy ...lt mikrobiológus.

— Tessek ...

repet — rendelkezett.

Megkérdeztem ...

MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

1983 SEP 24.

SZOLNOK MEGYEI NÉPLAP

1021

Helényi Tibor: Tengelyes szimmetria

ıcs igy.
ızül például
ınas éveit ta-
megkompo-
fot. A hal-
özül Goethe
ely igen ké-
tkezett be —
ott, s Victor
atatlan szen-
ozott még
rában is. És
k még az
k egész so-
t, Lamarc-
utolsósorban
akit közel
korában,
l szólított el

ndenkire ér-
a zsenikre?
roltak mind-
lme volt.
nekik —
rki. De ha
hogy a fia-
az öregség
örje a len-
gy a csaló-
égek, rossz
kedvünket
bbi évek is
az alkotás-
sen ez el-

erőfeszítések... n
soktól, ami nélkül alko
nem létezik.

Sokan azt hiszik, csak
fiatalkorban érezhetik, h
testi, szellemi és erköl
erejük végtelen. Fiatal
igen gyakran gondolu
arra, hogy sokoldalúak
gyunk, miközben csup
egy vagy két dologgal f
lalkozunk igazán. Mi
lenne ez másképpen a
sőbbi életkorokban? Mi
fájlaljuk most ha le k
mondanunk valamiről, v
erőfeszítéseket kell t
nünk, holott hajdan b
dogsággal töltött el b
nünket, ha céljaink elé
se érdekében képesek v
tunk mindezekre?

Megöregedni termés
tesen nem jó dolog.
tudnunk kell, hogy az
ber életében a késői év
nek is megvan a ma
létjogosultsága, amelyek
pen úgy tartalmaznak
lokat, vágyakat, eredr
nyeket, megvalósulások
és természetesen csalódá
kat is, mint minden n
életkor.

K. S

Helényi Tibor, festő

Képzőművészet

Nem mind arany

Megvallom, nem sokat törtem a fejem az aranymetszésen, pedig belőle élek. Ha kiállítást rendezek, a képek helyét először az aranymetszés szabályai szerint kimérem a collstokkal, utána viszont érzésből, szemmértékkel korrigálom számításaim eredményeit. *Falus Róbert Az aranymetszés legendája (Magvető)* című könyve éppen rendezés közben került a kezembe. Az aranymetszés abban áll, hogy a kisebbik rész úgy aránylik a nagyobbikhoz, mint a nagyobbik az egészhez. Azaz: a : b = (a+b) : b.

Falus nem kertel. „Mint a címből is kitűnik — mondja —, vitairatnak szánom a könyvet: legendának ítélem az aranymetszés istenítését." Tárgyát bőven ismerteti, elmondja, hogy az aranymetszés elmélete a reneszánsz leleménye, majd a XIX. században, úgy 130 éve támadt fel. A matematikával kezdi, taglalja a Fibonacci-féle számtani sort, mellyel a nyulak szaporodásáról is készítettek egy biológiai tézist. A szerző máris cáfol: „A nyulak tudniillik nem ismerik sem a Fibonacci-sort, sem az aranymetszést." Falus nem hiszi, hogy az Isten is az aranymetszés szerint teremtette a világot, de azokkal is vitába száll, akiknek nem tetszik ez az elmélet, mert nem az aranymetszés az „örök emberi" megtestesítője. Az ókori görögök — Falus utánaszámolt — nem az aranymetszéssel felvértezve tervezték templomaikat. Hagenmair kimutatta, hogy Leonardo da Vinci kettős triangulációival, az aranymetszés alapján szerkesztette a Mona Lisát, Falus Róbert ezt a tervet tette ellenpéldaként könyve címlapjára, hogy kijelentse: „A suta ötszögnek semmi köze az aranymetszéshez." Nem bánik kesztyűs kézzel azokkal a modern művészekkel sem, akik az aranymetszés teóriáját vették alapul. Seuratnak, a Section d'or csoportnak, Mondriannak is csak a művei, nem a gondolatai előtt hódol. Hosszan vitatkozik Le Corbusier-val, csak vele, a szenialitását nem vonja kétségbe. Corbusier az emberi test arányosságait látta az aranymetszésben, egy 182 centiméter magas férfi sziluettjét tette meg építészete, belső térképezése normájának. Falus nem tapsol neki. Kaján — alighanem olvasta a könyvet — tüstént megjelentette karikatúráját a Magyar Nemzetben, melyen egy ökölvívó-mérkőzés győzteseként hirdeti ki a bíró Le Corbusier mintaemberét, vesztes pedig a kárvallott, a lógó orrú — lakó. Háttérben panelházrengeteg.

Falus Róbert a hitvitázó indulatával ír, megszámoltam: 123 tudományos jegyzetre hivatkozik a kötet függelékében. Ha valami, hát Az aranymetszés legendája az interdiszciplináris mű, témáinak, példáinak bősége zavarba hoz, meg sem próbáltam még csak vázolni sem, hányféle tudománnyal foglalkozik Falus. Dicséretére legyen mondva, hogy ő bár a klasszikus filológia professzora, mégsem lesz ércesebb a hangja, ha az ókorról beszél, terjedelme sem billen az antik javára, önála valamennyi tudomány, tudományág egyenrangú. Egy fontos számára: pamflettjének biztos találata. Az is meglátszik, hogy Falus Róbert napilap-kritikus is, publicisztikai gyakorlata megmenti attól olvasóját, hogy kásahegyen kelljen átrágnia magát. Ez a tudományos munka érdekes, még szórakoztatónak is mondhatnám, emellett, vagy ennek következtében — bármilyen furcsa — érthető is.

Egy részét még én is megértettem. Fölmerült bennem azonban, ha valaki ekkora tudományos apparátussal, ilyen rábeszélőképességgel, briliáns szellemmel, éppenséggel az aranymetszés igazát hirdette volna, vajon nem hittem volna el minden szavát? Talán. De mert szkepszisem amúgyis erősebb, mint devocionális hajlandóságom, ez a kötet, már alapállásától fogva, már az elején is rokonszenves volt. Meg hát a kétkedést súgta a praxisom is: nem mind arany, ami metszés.

Már mondtam, hogy a Falus-könyv éppen akkor jelent meg, amikor két, nem is akármilyen, kiállítást rendeztem. A fiatal Helényi Tiborét és a Barcsayét. Helényi, akár Le Corbusier — és Leonardo — éppen a terpeszállású férfiakt szerkesztésének kánonját kutatta — nem minden irónia nélkül — a *Testmás* című festménysorozatában, Barcsay pedig, akinek a konstruktív elem, hol lappangva, hol nyíltabban mindig is benne volt valamennyi művében, a tavalyi kiállításán tisztán geometrikus, konstruktivista gyűjteménnyel lepte meg, hökkentette meg látogatóit. *Uti figura docet*, mint a példa mutatja, kezeim között voltak az Aranymetszés-szabály *par excellence* illusztrációi. Mint régi interjúcsináló, nem tudtam megállni, elő ne vegyem a noteszt, mégcsak be sem kellett kopogtatnom alanyaimhoz, hiszen akkoriban amúgyis mindig együtt voltunk.

Helényi Tibor:

— Még a művészeti gimnáziumban tanultam, hogy a görög templomnak azért olyan szép az aránya, mert a tervezés során az aranymetszés szerint változtak a léptéket. A reneszánsztól, Dürertől kezdve rengetegen foglalkoztak az emberi test magassága és a fej közötti viszonnyal. Ez a viszony állandóan változik, koronként is, s a különböző feldolgozásokban is.

Én valóban megszerkesztem képeimet, de nem az aranymetszés szabályai szerint, hanem valamilyen eszmei képlet alapján, s így tulajdonképpen minden magától adódik. A Középpontkeresés I. című festményemnek megvolt az ideája, terpeszállásban háttal álló férfi, hátul összeérinti a kezét, s két virtuális botot tart (ezeket a nyers vászon kihagyásával jeleztem). A festői problémám hármas volt. 1. bot és a kar egy egyenesbe esik, de ugyanakkor egy téglalap — a festővászon — átlóját kell, hogy adja; 2. az átlóknak, melyek a virtuális botokból és karokból állnak, a képmező középpontjában kell metszeniök egymást, hogy azután 3. egy X-et alkossanak. Én először vonalzóval meghúztam a két átlót, és ehhez rajzoltam meg a figura csontvázát, illetve nem is a csontvázat, hanem a képem vázát. Minden képemen csalok, a számítás mellett is, a Középpontkeresésen — például — az alsókar, a csukló és a kéz úgy találkozik, ahogy a valóságban soha; így csak valamilyen gumiember tarthatná a botokat. Egyszóval csalok, de nem venni észre.

Akár tudva, akár öntudatlanul, voltaképpen mindenki valamilyen arány és valamilyen elképzelés szerint dolgozik: ezért fölösleges aranymetszésről beszélni.

Barcsay Jenő:

— Az aranymetszésről soha életemben egy sort sem olvastam, mielőtt azokat a képeket kezdtem festeni, amelyeket a Műcsarnok 1982 őszén kiállított. Egyetlenegy képemet sem kezdtem el azzal a szándékkal, hogy a kép (a festmény) magja körül — hogy mi ez a mag, majd később elmondom —, a kép formái (festői formái) úgy helyezkedjenek el, hogy bizonyos szabályoknak engedelmeskedve, egy bizonyos ritmust, vagy egyensúlyt éreztessenek. A mai napig sem tudom, hogy mi az aranymetszés, úgy gondolom, hogy az aranymetszés a formák egymáshoz való viszonyára vonatkozik. Később ugyan, itt is, ott is hallottam róla, hogy a festészetben milyen fontos szerepe lehet az aranymetszésnek, és csak ezután kezdtem komolyabban foglalkozni a fontosságával.

Amikor már eléggé izgatott a kérdés, elővettem húsz, harminc évvel ezelőtt festett képeim közül néhányat, és beszereztem egy olyan rézből való, háromágú körzőt, amellyel ellenőrizhető két formának egymáshoz való viszonya, aránya. Ellenőriztem vele képeimet. Örömömre majdnem minden képemen szereplő formának a viszonya, aránya a kép — fent említett — magja körül úgy helyezkedett el, hogy az az aranymetszés szabályai szerint kielégítő volt. S akkor nagyon boldog voltam, hogy a képeim jól komponált képek, mert a formákon lazítani nem lehet. Minden formának megvan a helye.

Hozzáteszem, hogy Barcsay ráérzését sem tartom isteni eredetűnek, csupán egy művészeti tradíció, gyakorlat természetes örökségének. Mit mondjak e kitérő után, mint recenzens? Én sem hiszek az aranymetszésben. Pontosabban hiszek is, meg nem is, nem vagyok olyan intranzigens, mint Falus. Igenis szükség van az aranymetszésre, legalábbis, mint módszerre, munkahipotézisre. Tisztelem azokat a nagy művészeket, akik az aranymetszést tették meg kiindulópontjuknak, de mégjobban tisztelem műveiket. Lehet, és kell szabályra támaszkodni, de a művészet kényes dolog, akkor sül ki belőle valami jó, ha a szabály mellett megtalálják a kivételt, a kiskaput. Amikor a művész kodifikál, törvényt szerkeszt, főerénynek tartom, ha utána, ha kell, tiszta szívvel törvényszegővé válik.

Frank Jácint

közvetlenül, fesztelenül, az előadás élőbeszédszerűségével alkalmazkodva a Vas István-i „alig megemelt" köznyelvi költői stílus jellegéhez.

Szépen emlékezik meg Sumonyi a költő életében fontos szerepet játszó szerelmekről, barátságokról. Különösen a harmadik házasság létrejöttének, Szántó Piroska miniportréjának bemutatása fontos. (Erről interjúiban Vas István rendszerint hallgatni szo-

núsítványosoknak 1944-ben a nyilas puccsig nem kellett sárga csillagot viselniök; ez sokaknak az életet jelentette. Az egyik képaláírás pedig tévesen nevezi az álló Vértes Györgyöt Füst Milánnak. Ezzel együtt a költő híveinek melegen ajánlhatom az életrajzot. Akik szeretik Vas Istvánt, alapos, tárgyszerű, s a költészetet mélyen tisztelő eligazító szóra találnak benne.

Fenyő István

és devizát fizet ki, ez az összeg meghaladja a április végi érc- és devizakészlet értékét.

A világválság elhárítására két jelentékeny kísérlet született, mindkettő a középkelet-európai övezeten kívül. Az USA-ban Keynes elmélete és a *New Deal* gyakorlata az állami beavatkozás szerteágazó intézkedéseivel fokozatosan átjárják a gazdasági életet. A náci Németországban Schacht irányításával született meg a *Neuer Plan*, szintén az állami beavatkozás módszereivel és intézkedéseivel, az addigi önellátási politika helyett az úgynevezett nagytérgazdaság kiépítésével. Körülbelül így vázolható a kétszeres válság a közgazdasági mezőben.

És a társadalomtörténeti erőtérben?

(Baloldali és jobboldali forradalmak.) Berend T. Iván nagy ívű gondolatmenetének egyik legfontosabb, az eddigi sémákkal leginkább szakító fejezete: a középkelet-európai térség politikai válságtünetei. A kétszeres válságidőszakban, az elmaradt polgári forradalmak nyomán a kvázi-liberális államszerkezetek miként váltanak át valamilyen radikalizmusba, e radikalizmus miként lesz valamilyen osztályforradalom eszmei és gyakorlati előkészítője. Az eszmetörténeti és politikatörténeti eseménymenet körülbelül ez:

ben. Az első világháború végén kirobbant proletárforradalmakból csak a lenini *október* bizonyult tartósan életképesnek, a magyar, osztrák, bajor, bolgár tanácsköztársasági kísérletek szükségképpen elvéreztek. És közvetlen megtorlásként, tartós ellenerőként megjelentek a középkelet-európai színen az első ellenforradalmi rendszerek. Magyarországon Horthy, Lengyelországban Pilsudski, Bulgáriában bizonyos Cankov professzor vezérletével.

Berend gondolatmenetének egyik nagy eredménye a sok közül, hogy a két világháború közötti, középkelet-európai államszerkezeteket kibontja a „fasiszta" vagy „félfasiszta" jelzők keveset mondó burkából, és a valóságos helyzetet, valóságos szerepet elemzi. Horthy Magyarországa más volt, mint Pilsudski Lengyelországa vagy Dollfuss Ausztriája; a román királyság más volt, mint a jugoszláv királyság. Történetükben közös néhány alapvető tény. A parlamentáris demokrácia és a jobboldali tekintélyelv elemeinek keveredése az államszerkezetben. Másfelől a két radikális kihívás, a Szovjetunió és a náci Németország történelmi útja közti választás. Az eredmény ismeretes.

A jobboldali államszerkezetek keletkezésének működésének érzé-

ál egy —
sznált —
tív ellen-
ző ellen-
egy régi
os állam-
milyen új
t kerül a
itika; lég-
elyben az
ellenforradalmi tömegosztagok játsszák a kitüntetett szerepet. (Lásd például a Prónay-különítmény, az Ostenburg-különítmény szerepét Magyarországon, 1919—1920-ban.) A *preventív* ellenforradalom mozgalmai célirányos hatást gyakorolnak a közbülső rétegek — középkelet-európai viszonylatban: a földbirtokos nemesség és a szegényparasztság, a nagyburzsoázia és az ipari munkásosztály közötti, úgynevezett középpolgári és kispolgári rétegek — világlátására és politikai döntésére.

Ezek a döntések — ebben a térségben, ebben a történelmi időben — többnyire szorongásból születtek. A bizonytalanság szülte szorongásból. Háta mögött háború, bizonytalan célzatú forradalom, bizonytalan célzatú ellenforradalom, de nyilvánvaló halottak, nyilvánvalóan égő családi otthonok, előtte olyan fenyegetések, amelyekben ő, a közbülső polgár csak további vesztes lehet. Ezért célirányosabb, ha a sokféle bizonytalanságok elől a „jobboldali" erős kar, a „jobboldali" domború kebel oltalmába helyezi magát. A jobboldali osztályforradalmak, a jobboldali diktatúrák leírásában és elemzésében Berend T. Iván sokkal több tényt használ, sokkal több szempontot alkalmaz, mint akár a hagyományos

mára elavuló fasizmus-meghatározások, akár az ellenhatásukra keletkezett, légnemű történetfilozófiai spekulációk.

Ebben a könyvben először mindig a tények szerepelnek, aztán a tények összegezése következik, és csak harmadjára a meggondolt általánosítás. Az elmúlt időszak némely történetírói példái után vonzó sorrendcsere.

(Válság és művészet.) Berend könyvének nem a legkimagaslóbb, de (az új magyar történetírásban) előd nélküli fejezetei azok, amelyekben a szerző a korszak irodalmát, képzőművészetét, tehát művelődéstörténetét is társítja a gazdaságtörténeti és társadalomtörténeti bizonyításhoz.

A vállalkozás lenyűgöző, a megvalósulás buktatókkal jár, az eredmény nem hibátlan. Berend T. Iván értő olvasója versnek és regénynek, figyelmes szemlélője festménynek és filmnek, de — talán a kelleténél szerényebben — tudja magáról, hogy a kultúratörténeti mezőben nem szakember, csupán művelt kívülálló. Ezért főként az illetékes tudósokra hagyatkozik, így módszere leíró és gyakorta szemléletű jellegű, nélkülözi az egyéni megfogalmazást. Ez az illusztratív módszer sokszor hátrány, de sokszor előny is. Berend bevallott szándéka, hogy a művészeti irányzatok és művészi alkotások ebben a könyvben csakis társadalmi tünetként jelenjenek meg, az adott válságállapot és válságtudat kifejezőiként. Innen nézve a könyv kultúratörténeti fejezetei nemcsak érvényesen egészítik ki a korképet, hanem egyfajta művészetszociológiai módszer lehetséges használatát is bizonyítják.

Közismert, hogy minden művészi alkotás esztétikai jel és szociológiai adalék, együtt és egyszerre. A műalkotás legteljesebb megközelítése e két szempont egyesítése, de megfelelő szövegkörnyezetben a pusztán szociológiai leírás és elemzés is eredményes lehet. Társadalomtörténet és kultúratörténet között látványos átmeneti terep a Monarchia utolsó korszaka, ahol államalakzat, osztályszerkezet, vallási és nemzetiségi kérdés elemzése már nemigen képzelhető el Freud, Wittgenstein, Kafka, Musil, Rilke, Schönberg életműve nélkül. Másik, nyilvánvaló párhuzam: a weimari államképződmény és a weimari művészet egybejátszásai. Térben és időben hozzánk közelebbi példa: a magyar harmincas évek. A világgazdasági válság itthoni korszelete, Gömbös politikai kihívása, a Gömbössel szembeni politikai válaszok. És a kortársi művészet társadalmi és esztétikai jelzései: a magyar szociográfia nagy korszaka (például) az egyik sarkponton, a magyar hangosfilm giccskorszaka (például) a másikon.

A párhuzamok és ellentétek szaporíthatók, a párhuzamok és ellentétek Berend könyvének sok száz lapján sem férnek el.

(Summa helyett.) Abban a középkelet-európai térségben, amelyről Berend könyve tudósít, a „nacionalizmus", „fasizmus", „szocializmus" gyűjtőfogalmait s a velük fedett gyakorlatot többé nem lehet, nem illik az uralkodó tankönyvek szűztiszta egyneműségével használni.

Eredmény, példa. És leginkább a szerző kihívása. Önmagához is — lehetséges, szükségszerű folytatóihoz is.

73° Anno N. .....

L'ECO DELLA STAMPA

(L'Argo della Stampa: 1912 - L'Informatore della Stampa: 1947)

UFFICIO DI RITAGLI DA GIORNALI E RIVISTE
FONDATO NEL 1901 - C.C.I.A. MILANO N. 77394

Direttori: Umberto e Ignazio Frugiuele

VIA GIUSEPPE COMPAGNONI, 28
20129 MILANO

Telefono 723.333 - Casella Postale 3549
Telegr.: Ecostampa - Milano - C/C/Postale 3/2674

LEGGASI A TERGO

LEGGASI A TERGO

1021

IL CORRIERE DELLA SERA
20100 MILANO
VIA SOLFERINO 28
DIR. RESP. PIERO OTTONE

Tibor Helényi (Helenyi)
13 GIU. 1974

L'ECO DELLA STAMPA - MILANO - L'ECO DELLA STAMPA - MILANO - L'ECO DELLA STAMPA - MILANO - L'ECO DELLA STAMPA - MILANO

Premiati i vincitori del concorso «Laghi italiani e prealpini»

Artisti di 12 nazioni hanno partecipato al concorso internazionale per il manifesto «Laghi italiani e prealpini» promosso dal «Comitato dei Laghi» costituito dagli EPT e dalle Camere di commercio della Lombardia, di Novara e Venezia.

La giuria, composta da esperti internazionali della grafica, ha assegnato il primo premio di 2 milioni di lire ai bulgari Bogidar Ikonomov e Geko Aleksiev; il secondo premio di 500 mila lire è andato a Paolo Furia di Treviglio (Bergamo); gli altri premi sono stati assegnati ad Alberto Locatelli di Milano, Alexander Wolf di Haifa (Israele) ed a Tibor Helenyi di Budapest (Ungheria).

Olivetti calcolatrici
La gamma più completa esistente sul mercato mondiale: calcolatrici meccaniche ed elettroniche per i lavori semplici e per quelli complessi, per calcolare 8 ore su 8 o per qualche operazione al giorno; per ogni esigenza e con il miglior rapporto costi/prestazioni. Tutte le calcolatrici Olivetti sono scriventi: forniscono un documento immediatamente utilizzabile e sicuro per i vostri calcoli.

olivetti

...dovrebbe ripetersi venerdì
14 e sabato 15 giugno

Aperti
sul doc

La CISL si è o
DC. La votaz

HELÉNYI Tibor (1946)
93. Robotzsaru, 1989
Robocop (film)
offset, 81x57 cm
j.j.l. Helényi – Offset és Játékkártya Nyomda Budapest
ltsz.: xy 90.194

A változás jelei : Plakátok, 1988-1990. : Magyar Nemzeti Galéria, 1990.nov.14.-dec.31. A kat. szerk. Bakos Katalin, Bp. : MNG, 1990 18.

Helényi Tibor

"Jelek a homokban" cimmel Vadas József ir Schmal Károly kiállitásáról a Helikon Galériában.
Az alkalmazott grafikusok között a legelsők közé tartoznak Kemény György, Helényi Tibor és a most kiállitó Schmal Károly, akit fotográfusnak grafikus, grafikusnak inkább fotográfusnak tart, de -mint megjegyzi- müveiben a fénykép csupán eszköz. Itt összehasonlitásképpen Moholy-Nagy Lászlóra hivatkozik, mint aki ugyanolyan szenzibilitással használja fel az optikát az anyag szépségének érzékeltetésére, mint Schmal Károly. A plakátfestéssel kapcsolatban felsorol néhány nevet:Uitz Béla, Pór Bertalan, Bortnyik Sándor, Berény Róbert, Bálint Endre és Hincz Gyula. Fenti c. kritikát lásd: Schmal Károly nevénél. Élet és Irodalom,Bp.1979.dec.15. XXIII.évf. 50.sz. 12. lap.

Kelemen Tibor

Méltatás.

Sz. A.: „Látszani is engedd ...”
Új Tükör, 1979. január 14 - 24. lap.

Helényi Tibor

Perspektiva alkotócsoport kiállitása nyilt meg a diosgyöri Vasas Müvelődési Központ galériájában ,melyen a müvész is résztvett

Magyar Hirlap 1980/3/21/11

Helényi Tibor, grafikus

L: Hincz Gy.

Rózsa Gy: Grafika fértikorban 7.

Népszabadság, Bp. 1979. dec 12.

Helényi Tibor

A Képzőművészet c. rovatban Vadas József: "Huszévesen" cimmel ismerteti a Fiatal Képzőművészek Studiójának jubileumi kiállitását a Nemzeti Galériában.
A textilesek közül: Benkő Marianna, Erdős Julia, és Martos Katalin,
a plakátgrafikusok közül: Eskulits Endre, Helényi Tibor, Rényi Katalin, Szyksznian Wanda,
az üvegtervezők közül: Buczkó György és Mészáros Márta művészeket emliti meg a kritika.
A tárlat rendezői a fiatal művészek s számára boxokat javasoltak, ahol mindenki azt tehette, amihez kedve volt.

Élet és Irodalom, Bp. 1978. dec. 16. XXII. évf. 5o. sz. 13. lap.

Helényi Tibor

Az Iparminv. Főiskola Tipográfiai Tanszéke növendéke

Plakátterv /szepkő/

Nyj Ivár 1970 VII. n. barító

MDK.

Helényi Tibor

Kiállitási kritika

Müvészet 1967 márc.p.39.

MDK

Helényi Tibor

Magyar plakát 66. 5. magyar plakát kiáll.
Mücs. 1966. dec.

9000 - 66,5 - 625158 Pátria ny.-

Helényi Tibor, [grafikus?]

Az Iparmův. főiskola Tipografiai

Tanszékének növendéke.

Plakáttervi: Repe

— : Plakáttervi.

Borító - hátsó - belső

old.

Új Iráz, Bp. 1970. július

X/7.

M.D.K.

Helmy Tibor
grafikus

Kohinoor radirplakátja
eredeti.

Bauer Jenő: 5. Magyar Plakát Kiállítás
Művészet, 1967. március - 38 lap

Helényi Tibor

Káldor Katalin, Kolma Imre, Zsótér László, Balla Gita és Felvidéki András, az Iparmüvészeti Főiskolán végzett müvészek, akik az "uj grafikus aranycsapat" tagjai, mint Frank János irja a "Plakátok ott, plakátok itt" c. beszámolójában. A nevelés diadalának nevezi hogy uj, tehetséges plakátos-generáció van kialakulóban, közéjük tartoznak az itt felsorolt grafikusok is.

Élet és Irodalom, Bp. 1974. nov. 3o.
XVIII. évf. 48. sz. 12-13. lap.

Helényi Tibor, grafikus

Kiállít a Stúdió Galériában (márc. 26-tól.).

— : Hír

8.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1975. március 25.

Heléni Tibor, grafikus

Kiállít a Stúdió Galériában.

– :□ Három fiatal grafikus... 2.

EST I HIRLAP, Bp. 1975. ápr. 6.

Helényi Tibor

Résztvesz a kiállításon

Jubileumi plakátkiállítás
Bp. Szépmű. Múz. 1975.

Helényi Tibor

A Studió Galériában április 12.-ig megtekinthető három grafikusművész, Balla Margit, Felvidéki András és Helényi Tibor kiállítása,-mint a kulturális eseményeket ismertető rovat közli.

Élet és Irodalom, Bp. 1975. márc. 29.
XIX. évf. 13. sz. 8. lap.

Helényi Tibor grafikusművész

a Kulturális Kapcsolatok Intézetének Kiállítási Termében jan. 5.-én nyílik meg 70x100 c., tizenhárom fiatal grafikusművész kiállítása, melyen szerepelnek művei.

Meglúvó

1974. jan. 5.

Helényi Tibor

„Macbeth" filmplakátja emlitve.
Plakátot tervezett a Fiatal Grafikusok Plakátkiál-
litására.

The New Hungarian Quarterly 1974 55.sz.

202.old

Helényi Tibor

Zella utcai írás a 202.

oldalon

The New Hungarian Quarterly-1974 55.sz.

Heléneyi Tibor grafikusművész

Tizenhárom fiatal grafikusművész kiállítása – melyen művei szerepelnek – a Kulturális Kapcsolatok Intézetének kiállítási termében 1974. jan. 5.-én nyílik meg.

Meghívó.

1974. jan. 5.

Helényi Tibor
(Bp. 1946-

Címe: 1075 Bp. Madách tér 6

Az Iparművészeti Főiskolán végzett, plakáttervezéssel és illusztrációval foglalkozik: 1975-ben Milanoban, a „Comitato laghi" pályázaton III. díjat nyert

Békéscsabai Alxkalmazottgrafikai Biennálé
Plakátkiállitás, Munkácsy Muzeum, 1978. IV. 2-V. 28.
- Katalógus a könyvtárban -

Helenyi Tibor

"Grand Pas"
(repro)

Geleczey Miháltz Alirán: Plakátok szünetben.
Müvészet,1977.XXX julius - 36.oldal.

Heldenyi Tibor, grafikus

L: Bakos István

– A Jelenkor krónikája

Klauzor, Pécs, 1978. ápr.

383.

XXI/4.

Helényi Tibor, grafikus

L: Papp Gábor

Rózsa Gy.: Csikós, jón oszlopcábahon 13.

Nirszabadság Bp. 1978 árr. 16.

Helényi Tibor

Helényi Tibor filmplakátjai adták az idei magyar anyag jó színvonalát a krakkói Biennálén.

Kovács Gyula: VI. Nemzetközi Plakát Biennálé, Varsó. Művészet, 1976. október - 21. oldal.

Helényi Tibor, [grafikus:]

Szerepel a bronzi grafikai biennálén.

Rózsa Gyula: Könyvek között Bronzban 7.

Népszabadság, Bp. 1976 júl. 2.

Helényi Tibor

A Sztravinszkij - Seregi balett - hez készült Helényi Tibor „Grand pas" című plakátja.

Geleczey-Mihéltz Plakátok szünetben.
Művészet, 1977. julius - 36. oldal.

Hélényi Tibor

1975-ben a Studió Galériában Balla Margit, Felvidéki András és Hélényi Tibor közös kiállítását rendezték meg.

Frank János: Bemutatjuk Balla Margit grafikáit. Élet és Irodalom, 1948. máj. 20.

Helényi Tibor

"A bravur hagyománya" címmel Frank János ir a "Műterem" c. rovatban Balla Margit grafikusművész munkásságáról. Ezzel kapcsolatban említi meg az 1975 tavaszán rendezett kiállitását a Studió Galériában, amelyen férjével, Felvidéki Andrással és Helényi Tiborral együtt szerepel.
Frank János irását a művész egyik rajza, a "Józon álma" illusztrálja.
Repr.

Frank János cikkét lásd: Balla Margit nevénél.

Élet és Irodalom, Bp. 1975. nov. 8.
XIX. évf. 45. sz. 12. lap.

Heliugi Tibor

Szürrealista naturalista fantázia-
képek, a science fiction, sőt a co-
mics-ok világa hevereden Jones
császár plakátjan.

Geleczey-Mihálts Plakátok szünetben.

Művészet, 1977.julius - 36.oldal.

HELÉNYI Tibor

hidd.

ism. FRANK, János: Eclectic Consistency. Margit Balla, Tibor Helényi = NHQ... summer 1989, 200-202. ill.

XX. 12. 45. n / Mesterek

Helényi Tibor

Menthetők a pesti házak díszei

Szép lakások, lerobbant kapualjak, függőfolyosók

A Fővárosi Műemléki Alapot a budapesti házak szép részleteinek megmentésére találták ki a kilencvenes évek elején. Neve megtévesztő, hiszen nemcsak műemlékekkel pályázhatnak itt, hanem bármely épülettel, amelynek egy-egy értékét szeretnék megújítani. Mostanában például a kapukkal, lépcsőházakkal indulnak a legtöbben, de a pesti házak sok más sebével is jelentkeznek támogatásért.

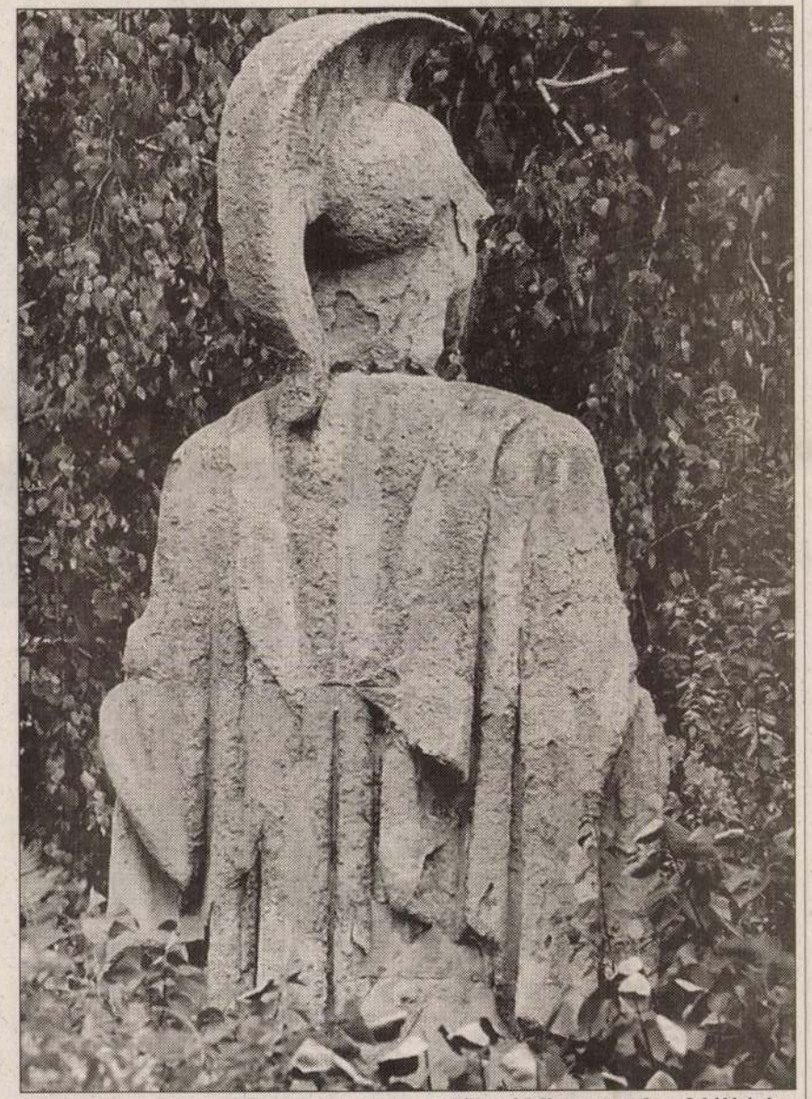

Nyolcszázezret adtak a Rezeda utca 5.-ben található Minerva szobor felújítására

FOTÓ: TEKNŐS MIKLÓS

Szép lakások, ugyanakkor lerobbant közös terek jellemzik a pesti társasházakat, ám a lepusztult kapualjakat, függőfolyosókat, lépcsőket már nem lehet az IKV-ra fogni, amióta a házak a lakók tulajdonába kerültek. Kicsit talán szégyellik is a szlömöt a vendégek előtt, ez lehet az egyik oka annak, hogy évről évre többen élnek a fővárosi épületfelújítási támogatásokkal – mondja *Kiss Katalin,* a főváros települési értékvédelmi ügyosztályának vezetője. Az idei települési értékvédelmi támogatásra beadott pályázatok értékelése még tart, a Műemléki Alap ez évi támogatottjai azonban már ismertek. Közel ötvenmilliót osztottak szét apró részletekben ötvenhét nyertes pályázó között. Az összeg (amely vissza nem térítendő) évről évre emelkedik, induláskor, 1992-ben mindössze kétmillió volt.

Az utóbbi tíz évben közel ötszáz épület szépülhetett meg részleteiben a Műemléki Alapnak köszönhetően. Ez már nemcsak csepp a tengerben, lassan látszik is a hatásuk a városon. Vannak pályázók, akik több egymás utáni évben kaptak támogatást, így lépésről lépésre, kaputól az erkélyig kicsinosíthatták a házukat. Így újult meg az első kerületben a Döbrentei utca 10.-ben található Hauszmann-ház, a Törley-mauzóleum, a Vakok Intézetének díszterme, a XI. kerületi barokk lőportár.

A kapuk gyönyörű faragványai, a régi lépcsőházak falfestményei, stukkói, kovácsoltvas korlátjai, ólomüveg ablakai, a homlokzatok és az udvarok szobrai néhány százezer vagy egy-kétmillió forintból megmenthetők, ezért is osztanak inkább ilyen kis munkákra támogatást a Műemléki Alapból, mint nagyobb projektekre, amelyeknek úgysem volna segítség néhány millió forint.

kapualj, legalább tíz ilyen projekt kapott néhány százezret. Kisebb homlokzatok vagy homlokzatrészek is szép számmal

Elutasították viszont azoknak a kérelmét, akik már korábban is kaptak az alapból, de nem végezték el érte a

Szövetkezeti
BAUMAG ÉRTÉKPAPÍR

A BAUMAG Szövetkezet ajánlata tagjainak

NETTÓ ÉVES HOZAM

Lekötési idő	10 000–490 000 Ft-ig	500 000–2 990 000 Ft-ig	3 millió Ft-tól
1 hónap	évi 11%	évi 11%	évi 11%
2 hónap	évi 12%	évi 12%	évi 12%
3 hónap	évi 12.5%	évi 13%	évi 13.5%
6 hónap	évi 14%	évi 14.5%	évi 15%
9 hónap	évi 14%	évi 14.5%	évi 15%
12 hónap	évi 14%	évi 14.5%	évi 15%
24 hónap	2x13%	2x13.5%	2x14%

BELÉPÉS ÉS INFORMÁCIÓ A BAUMAG IRODÁKBAN:

1024 Bp., Káplár u. 2/a. Tel: 315-1630 • 1042 Bp., Újpest, Árpád út 56. Tel.: 370-5284 • 1075 Bp., Madách I. tér 4. Telefon: 327-8430, 327-8420 • 1173 Bp., Rákoskeresztúr, Pesti út 8-12. Tel.: 256-9739 • 1202 Bp., Pesterzsébet, Kossuth L. u. 33., I. em., az Üzletközpontban. Tel.: 283-3282 • 1113 Bp., Bocskai út 37. Tel.: 386-8239 • 1035 Bp., Szentendrei út 4. Tel.: 388-6715 • 2040 Budaörs, Kamaraerdei út 11. Tel.: 06 (23) 508-708 • 2011 Budakalász, József A. u. 73. Tel.: 06 (26) 340-433 • 2600 Vác, Csányi László krt. 54. Tel.: 06 (27) 300-885 • **Bővebb információ a Teletext 536. oldalán**

ADÓAZONOSÍTÓ SZÁM ÉS SZEMÉLYI IGAZOLVÁNY SZÜKSÉGES!

LÉPJEN BE ÖN IS, MEGÉRI!

NÉPSZABADSÁG ELŐZETES

A Népszabadság Budapest új sorozatba kezdett, melynek kere-tében bemutatja a főváros kerületeit. **Július 19-én** az összeállítás következő állomása:

BUDAPEST XVI. KERÜLETE

A tartalomból:

- Interjú a kerület polgármesterével
- A kerület számokban
- A lokálpatrióták kerülete (Corvini Domini, R + Á

Bethlen szobrot állít Géza fejedelemnek

Adakozásra kér fel minden magyar embert *Bethlen Farkas* verőcei polgármester, hogy megvalósíthassa álmát: Géza fejedelem első lovas szobrának felállítását a község központjában. A polgármesternek azért van nagy szüksége az anyagi támogatásra, mert egyedül képtelen véghezvinni tervét, a település képviselő-testülete ugyanis leszavazta.

A kéttonnás, életnagyságú bronzszobor a 12-es főút községi szakaszán – tulajdonképpen Verőce központjában, egy kis parkban – fog állni, és már készen is áll az öntésre. *Tóth Dávid* huszonhat éves fővárosi szobrász készíti, és mind a zsűri, mind a Millenniumi Kormánybiztosi Hivatal illetékese elismeréssel nyilatkozott a szobortervről. Sőt Bethlen Farkas szerint maga a miniszterelnök is látta, és tetszett neki.

A kormánybiztosi hivatal először öt-, majd újabb egymillió forintot adott a szoborra, ám az – a talapzattal együtt – körülbelül tizenkétmillióba kerül. A polgármester szerint erre a testület nem volt vevő, ezért közölte a képviselőkkel, hogy egyedül is megcsinálja. Mint mondta, elkezdett szponzorok után kutatni, és felhívta a magyar emberek figyelmét arra, hogy a millennium idei legnagyobb és legjobb szobrának elkészülte érdekében adakozzanak. De nemcsak adományokra vár, hanem ezer emlékérmét is öntet – nemsokára kapható is lesz a polgármesteri hivatalban –, amelyek bevétele szintén a szoborállítást szolgálja. Bethlen Farkas biztos benne, hogy Géza fejedelem bronz lovas szobra – az első az országban – állni fog augusztus tizenkilencedikén.

B. J. G.

Emlékmű a kuruc vezérnek

Ócsa egyike azoknak a Pest megyei településeknek, ahol II. Rákóczi Ferenc többször is megfordult. Ezért a nagyközség okkal ápolja a nagy kuruc vezér emlékét. Utolsó, 1705-ös ócsai táborozásának momentumait Darázsi János ny. tanár dolgozta fel, s többek közt bizonyította, hogy azon a nyáron szegődött a kuruc sereghez egy Tóth nevű ócsai jobbágy, aki rövid idő alatt hadnagyságig küzdötte fel magát vitézségével.

Dönti Károly és műve

A 295 éves eseményre emlékezve Ócsán emlékművet avattak, egy bronzreliefet, amit a helyi Bolyai János Gimnázium falán helyeztek el. A dombormű *Dönti Károly* grafikus-szobrász alkotása, s az egybehangzó vélemények szerint egyik leghitelesebb ábrázolása Zrínyi Ilona fiának.

A kuruc függetlenségi harcok eme kései mementóját a történelmi egyházak lelkészei áldották meg, illetve szentelték meg, katolikus részről *Tóth Péter Domokos* ócsai prépost. Az ünnepségre meghívták a szlovákiai Palást nagyközség elöljáróit is, lévén, hogy ez a település is közvetlen érdekelt a Rákóczi-kultuszban.

M. Gy. O.

Lovak, lovasok, képfeladványok

Helényi Tibor a Kiscelli Múzeumban

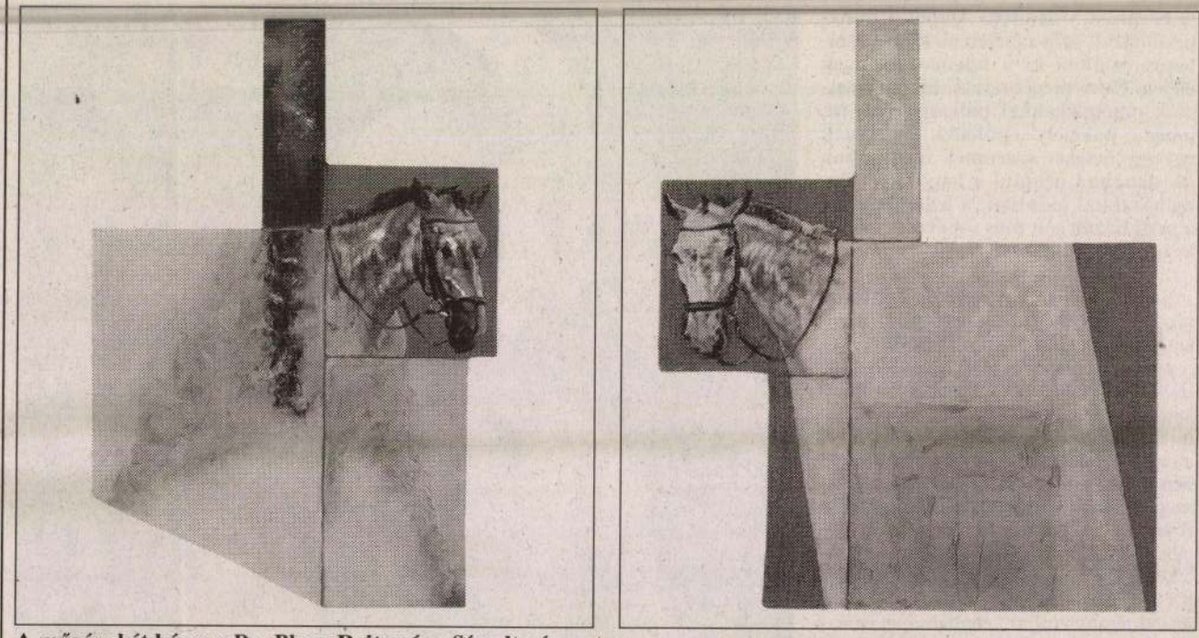

A művész két képe: a Der Blaue Reiter és a Sápadt négyzet

Embert, állatot, lovat fest, esetleg csoportos jeleneteket Helényi Tibor. A festőművész képeiből a Kiscelli Múzeum rendezett kiállítást.

A Kiscelli Múzeum templomterében kapott helyet *Helényi Tibor* tíz nagyméretű festménye. A sorozatban a ló és az ember viszonyát kutatja. A tárlat tíz képe egyetlen témára épül, de tíz különböző megoldást rejt. A művész valamennyi kiállítása feladványokból és azok megfejtéséből áll.

A képek nem egyetlen felületre készülnek, hanem több vászonképből állnak össze. Leginkább egy összerakós játékra hasonlítanak, amelyből kifelejtettek néhány elemet. Helényi úgy rakja össze a műveket, hogy a megoldásban a néző fantáziájára, illetve képművészeti emlékeire számít. Például a Sápadt négyzet című festményen a ló feje naturalisztikusan kidolgozott, míg lábai eltűnnek, és helyüket a címben szereplő négyzet foglalja el. A művész darabokra szedi a képet, majd különböző elemekből rakja össze ismét; egy figuratív részből, illetve egy absztraktból.

Székely Bertalanhoz hasonlóan Helényi Tibor is a lovak mozgását, illetve ábrázolásának lehetőségeit kutatja. Kiállítása montázs-gyűjtemény, amely felvonultatja a művészettörténet számos korszakát. A képek ötvözik a pop art, a dadaizmus és a manierizmus hagyományait.

Hideg és meleg színek állnak egymással szemben, egyetlen festményen belül több technikát alkalmaz. Néhol biedermeier simaságú festés látható, máshol expresszíven kavargó vastag festéknyomok. A képek mind nyers, alapozatlan vászonra készültek.

A Der Blaue Reiter (A kék lovas) című festmény négy részből összerakott vágtató lova más megoldást kínál. A kép az első világháború előtt működő német Der Blau Reiter művészcsoportra utal, amelynek tagjai közé tartozott többek között Franz Marc. A kék lovairól híres német expresszionista művész a csoport egyik vezéralakja volt. Helényi Tibor lova az eredetivel szemben fehér, a festménynek csak egyetlen eleme kék a négy közül, amelyik a ló hátán fekszik.

Érdekesség: a művész a képekhez nem vázlatot, hanem kisméretű makettot készít; ezután nekilát a festésnek. A kiállítás képei közül több is akad, amely kilenc négyzetméternél nagyobb.

Helényi Tibor a Magyar Iparművészeti Főiskolán végzett, kiállításokon 1966 óta szerepel. Olajképein kívül jelentősek plakátművei. Munkái megtalálhatók Kölnben, Párizsban és a Magyar Nemzeti Galériában.

(A tárlat a Kiscelli Múzeumban látható augusztus 13-ig, III. kerület, Kiscelli utca 108.)

Rumpler György

1 BERLIN 45. Telex: 1-83538 –WS–
DER Ausschnitt Aufl. i. Tsd. | lt. Stamm
Richtung: | 1978 G 251,1;0
Kölner Stadt-Anzeiger
31. 05. 79 J

1021
Tibor Helényi

Galerie K: Tibor Helényi

Die Galerie K am Rudolfplatz zeigt zur Zeit eine Ausstellung mit Olbildern und Grafiken des ungarischen Malers Tibor Helényi. Mit dieser Ausstellung wird Helényi zum erstenmal der Bundesrepublik vorgestellt. In seiner Heimat ist er besonders durch eine Einzelausstellung in der Ungarischen Nationalgalerie in Budapest bekanntgeworden.

Das Schwergewicht der Kölner Ausstellung liegt auf dem Zyklus „Barbarische Geometrie", einer Folge von zehn Olbildern, die versuchen, kühle, konstruktive Formen mit fast barocker Gestik zu vereinbaren.

Dem Maler gelingt diese Verbindung, indem er für die Barbarei Motive des Mittelalters, etwa kämpfende Ritter zu Pferde, wählt; dabei sind Lanzen, Speere, Schwerter und Schilde so angeordnet, daß sie strenge geometrische Formen bilden. Durch die minuziöse Darstellung der Kampfszenen, die durch eine reiche Ornamentik und kräftige Farben unterstrichen wird, erreicht der Maler eine ungeheure Vitalität, die für ihn das Barbarische ausmacht.

Einen Gegensatz hierzu bildet auch die unbearbeitete, nicht grundierte Leinwand. Das Ziel Helényis ist es, den Gegensatz zwischen der statischen Form und den ständig wechselnden Abläufen menschlichen Handelns zu zeigen. Die überzeugende Realisierung dieses Konzepts sowie die Perfektion von Maltechnik und Farbgebung machen die Bilder sehenswert.

Sto

Helényi Tibor

Részt vett a miskolci országos grafikai biennálén.

Magyar Hirlap 1979/12/30/6

Wagner: A kép megmarad?

Helényi Tibor

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MTI
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

avatási művei

ÉLET ÉS TUDOMÁNY

1982 DEC 03

1021

Helényi Tibor: Szimmetria

ÉLET ÉS IRODALOM

a két part között, Kelettől Nyugatig, de szívesebben vissza." Ady tűnődése felér egy kulturális elemzéssel. „Miért hazudták, hogy a komp — híd?"

Elnézvén mozgáskultúránk hiányosságait, hajlamos vagyok igazaadni Adynak. Sűrűn halljuk emlegetni hídszerepeinket, de a gyakorlat megcáfolja a valóságot imitáló óhajt. Pedig nagyon kellenének a „hidak". Azaz egy kulturális infrastruktúra, melynek legfontosabbja — a valamit valamivel összekötő funkció — hiányzik. Látványos egymásmellettiségek létezne ugyan; táncszínpadainkon láttunk mostanában thaiföldi királyi táncosokat, indiai parasztegyüttes jazzbalettet, hazai nemzetiségi csoportokat, táncdrámát, tematiku feldolgozást és autentikus tánco De ez még nem szerkezet. Hiány zanak az átjárási lehetőségek az a kotásban, a szervezésben, a képzé ben. Szervezéseink külföldre? Le sikeresebb együtteseink panaszo ják: arra megy el vendégjátéku legtöbb energiája, hogy a hazai á menedzselés hibáit helyrehozzá Tapasztalatszerzés, önképzés, t vábbtanítás? Középkori céhleg nyek módjára nyaranta néhány e szánt fiatal táncos elhozza ugya turistaként fejében-lábában az ú donságokat Drezdából, Kölnbő Brüsszelből —, de átadni nem tu ja. Nincs hol. S ez nem az ő hib juk. Kellene egy pedagógiai-info mációs fórum — a néptáncos szal mai ház mintájára.

Az általános oktatásunkb hiányzó táncügynek felemlegeté mára már csaknem unalmas. Éve

Helényi Tibor

Grafikusmúzeum

Folyóirat-címlapjai a II. Bélésszabai Alkalmazott Grafikai Biennálén.

P. Kürs Júlianna

ünc

Műszerint
By 1980 nov.

Helényi Tibor festő- és grafikusművész

1 84.VI.14. P. 10,45 /Kerekes/

Láttuk, hallottuk

- Ezek után most hallgassák meg művészeti rövidhireinket.

- A nyár közeledtével minden év'en megélénkül a Duna-kanyar képzőművészeti programja is. Most Visegrádon, a Salamon-toronyban a tavaly ősszel megrendezett 17.Sao Paolo-i Biennálé magyar kollekciója látható. A kiállitáson Helényi Tibor és Molnár Sándor festőművészek müveit tekinthetik meg az érdeklődők.

Helényi Tibi

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

Grafikusművész

ÉLET ÉS IRODALOM

1980 DEC 27

1024

Helényi Tibor: A nyomda ördöge
(Szikszai Károly paródiája)

Károly paródiája)

Helényi Tibor

A kiállitáson a boxokban szereplő müvészek közül Drózdik Orsolya és Bernáth Sándor müveit birálja kritikájában Vadas József. Hasonló véleményt nyilvánit Zámbó István "mesterséges szemétdomb"-járól és Lengyel András "festett utjelző táblái"-ról.
A grafikusok közül viszont kiemeli Banga Ferenc és Lacza Márta müveit, s Lóránt Zsuzsa szobrász munkáit.
Külön elismeréssel méltatja a festők közül: Dienes Gábor, Kárpáti Tamás és Nagy Gábor munkáit.
Vadas József beszámolóját lásd: Dienes Gábor festőművész m vénél.

Élet és Irodalom, Bp. 1978. dec. 16. XXII. évf 5o. sz. 13. lap.

MTI SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-740, 340-726
Helényi Tibor, festő-
Fotókiállítása
NÉPSZABADSÁG

1982. október 8., péntek NÉPSZABADSÁG

1021

AKT HÁROMSZÖGGEL

Helényi Tibor kiállítása a Dorottya utcai Galériában

Székely Bertalannak, a magyar akadémikus festészet mesterének még így kellett kifakadnia: „Aki nem tud firkálni, az rajzolni sem tud." Éppen neki, a képcsinálás törvényeit végsőkig tisztelő mesternek illett védelmébe vennie a könnyed, laza, játékos alkotást, a spontán megnyilatkozások látható jeleit. Ha valaki e tárgyban megfaggatná a céh mai utódját, például *Helényi Tibort*, könnyen lehet, hogy az állítás fordítottját kapja vissza. „Aki nem tud rajzolni, az firkálni sem tud" — mondaná, amennyiben szóra bírnák. Abban a közegben ugyanis, amelyben a mesterség normái olyannyira elbizonytalanodtak, hogy nem is lehet, nem is tanácsos számon kérni a főiskolai stúdiumot, egzotikus kézimunkának hat *egy szabályosan megfestett kép*. Szabályosan megfestett képpel viszont csak az mer kiállni, aki a munkamegosztás szeszélyei folytán a képzőművészet peremvidékén tevékenykedik, következésképpen szükségszerűen dolga akad a magas művészetben „leléptetett" szabályokkal.

Helényi tehát alkalmazott grafikus — ami főiskolai végzettségét és munkakönyvi adatait illeti. Mint plakáttervező robbant be a lankadó mezőnybe, és mint magazincímlap-illusztrátor tette nevét márkává. Mint plakáttervező és mint pop-folyóirat-illusztrátor azonban rájött: a fentebb említett „firka" figyelemfelhívó ereje igen csekély. Pontosabban a „firka", azaz a művelt, képzőművészetben különösen járatos, modernre fogékony réteg élvezeti tárgya azonnal „megdöglik", ha neonreklámok villózásával kell konkurrálnia a hirdetőoszlopon vagy kebelfotókkal az újságárusstandokon. Hogy a harminc-egynéhány éves grafikus menynyire tisztában volt az eszközök hatásmechnizmusával, azt pár évvel ezelőtt szenzációt keltő Klee-kiállítási plakátja bizonyította. A svájci óriás firkaönarcképe ugyanis „megkritizáltatott" Helényi interpretációjában. A Klee-rajz, igaz, szerepelt a plakát közepén, de mögötte ott terpeszkedett a részletező — azaz Klee esetében szentségtörően akadémikus — „valódi" portré is. Mintha arra figyelmeztetne: a tollrajz halk, egyszeri, intim és [illegible]

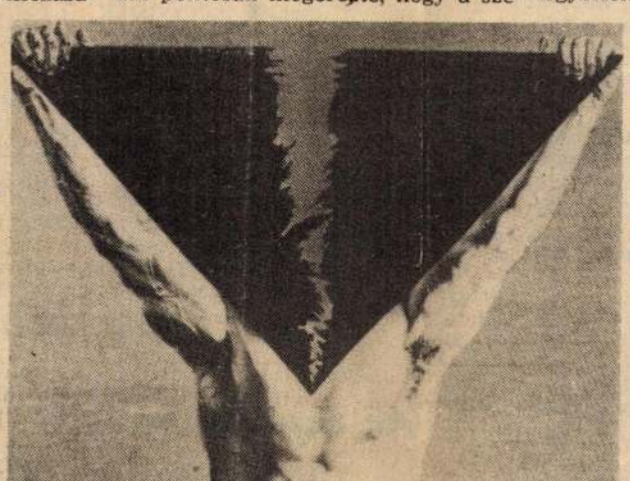

Ha nem lenézi, hanem kihasználja, megmanipulálja a festett röghöz ragadtság iránt meg nem szűnő igényt.

Manipuláció? Majdnem olyan rossz csengésű szó ez, mint a profi. Pedig mindkettő érvényes, és mindkettő pozitív jelentésben alkalmazható Helényi *Dorottya utcai* tárlatára, a *Testmás* címet viselő kiállításra. Arra a műcsoportra, amely brutálisan részletező férfiakttorzókból, szabályos geometriai idomokkal „dolgozó" hátnézetekből és a mértani alakzatot papírlap módjára széttépő mozdulattanulmányokból áll.

A kidolgozás mikéntje meghökkentően régies. A katalógus szövege ugyan reneszánsz és barokk mesterek technikáját hozza szóba, de gyanítom, inkább udvariasságból. Végtére is a nagy korszakok felemlegetése mégis elegánsabban hangzik, mint azé a tizenkilencedik századi akadémizmusé, amelytől az elmúlt száz év progresszív művészete nem győzött megszabadulni.

Mert hát tény: a naturálisan szőrös végtagok, az arcon megtelepedő szürke félárnyékok, a színpadiasan széles ívű gesztusok leginkább azt a hajdanvolt boldog müncheni iskolát idézik, amelyben oly pompásan meg lehetett tanulni a szabályokat és oly pompásan lehetett elkenni a művészet lényegét.

De ha csak Székely Bertalan, Benczúr Gyula vagy, horribile dictu, a mostanában újrafelfedezett müncheni Franz Stuck modorának felidézésével foglalkozna Helényi, akkor nem lenne több, mint tünetjelenség. Mint egy szemfüles mester az egyetemes nosztalgia túlterített asztala mellett, aki pontosan megérezte, hogy a szecessziós fogások után gyomorkeserűként jól jön egy kis merengésre késztető akadémizmus.

Ne feledjük azonban: Helényi annak idején a konstrukciós önarcképet is rárajzolta a Klee-plakátra, nemcsak a naturalista portrét. Négy évvel ezelőtt, a *Nemzeti Galériában* rendezett, *Barbár geometria* címet viselő tárlatán fantasztikusan elvont képelrendezések is szerepeltek, nemcsak a kompozíciót végrehajtó lovagi képregényhősök. Most pedig elvont háromszögek követelik a figyelem jussát és nemcsak a simán megfestett maszkulin idolok.

Helényi alaposan rászedett valamennyiünket. Minket, akik megtanultuk ugyan, hogy a művészet nem egyenlő a tárgyak felismerhetőségével, de azért csak nem tudunk parancsolni a részletekre kiéhezett szemünknek, és minden esztétatanács ellenére, csak elgyönyörködünk a pontosan megtartott anatómiai előírásokban. A felismerést jelentő „ahá-élmény" után viszont egyetlen másodperccel rájövünk: az akadémikus akt-stúdium hitele a nullával egyenlő. A képen szereplő egyetlen üresen hagyott és a vászon raszterjét kiemelő háromszögsziluett súlya több, egyetlen mértani egyenes valóságosabb, mint az illuzionisztikusan megfestett akt realitása. Amely háromszög és amely egyenes úgy követeli ki jogait a kép felületén, hogy megsemmisíti, elvágja, ködképpé fokozza le a mesterség véres verítékével létrehozott produkcióját.

Távol állok attól, hogy Helényi teljesítményében meglássam a válságokkal küszködő képzőművészet egyetlen megoldási lehetőségét, sőt, egyszersmind művész és közönség áldatlan viszonyának feloldási esélyét. Ráadásul Helényi a maga munkaigényes stílusával, közönségfogó és a közönséget látni tanító módszerével nincs is egyedül a mai magyar képzőművészetben. Mégis Helényi és a Helényi-típusú művészek a tanúi annak, hogy *a művész társadalmi megbízatásában benne foglaltatik a rajztudás is.* Az már egyénenként változik, hogy ki az, aki a közönséget felvezeti a „firkához", mértani idomokhoz és elvont koncepciókhoz, vagy megmarad a le-

A Keresztyén Békekonferencia küldöttsége az ENSZ főtitkáránál

A Keresztyén Békekonferencia küldöttsége, élén a szervezet elnökével, *dr. Tóth Károly* református püspökkel, szerdán látogatást tett *Javier Pérez de Cuellarnál*, az ENSZ főtitkáránál, majd Hollai Imrénél, a világszervezet közgyűlésének elnökénél.

A delegáció tagjai átnyújtották azt a levelet, amelyben a nyolcvan országban működő Keresztyén Békekonferencia támogatásáról biztosítja az Egyesült Nemzetek Szervezetének a béke megszilárdítása érdekében kifejtett tevékenységét.

A két látogatáson részt vett *dr. Bartha Tibor* református püspök is.

DÉSI HUBER ISTVÁN özvegye férjének harminchét alkotását adományozta a szentesi múzeumnak. A művek többsége a húszas évek elején Olaszországban készült, Itália festői szépségű tájait megörökítő rézkarc. Van közöttük néhány építőmunkásokat, sportolókat ábrázoló pasztell krétarajz is.

A GABONATÁROLÁSRÓL, valamint az anyagmozgatás korszerű gépesítésének lehetőségeiről rendeztek csütörtökön országos tanácskozást a dabasi Fehér Akác Termelőszövetkezetben. Az értekezlet után a részvevők megnézték a munkákhoz szükséges gépekből rendezett kiállítást.

ÜVEGIPARI NAPOK megnyitója volt tegnap Nagykanizsán, ahol az üvegipar vezető szakemberei az ágazat időszerű műszaki, technikai, fejlesztési, gyártási feladatait beszélték meg.

SZÁZADOK TÁRSASTÁNCAI címmel tánctörténeti előadássorozatot indít a Rátkay Márton Munkás Művészklub. Első alkalommal október 11-én, hétfő délután 6 órai kezdettel a középkor táncairól Géczy Éva tart előadást.

ÁRHULLÁMOK ALAKULTAK KI a Rábán, a Murán és a határ menti kisebb vízfolyásokon. Csütörtök délutánra elérték a folyók magyarországi szakaszát, ezért a Rába felső folyásánál másodfokú árvízvédelmi készültséget rendeltek el. A Mura gátjainál első fokú a készültség.

ÁROKBA HAJTOTT és felborult a Békés megyei Medgyesegyháza külterületén dr. Erdélyi Péter, 37 éves

A munkásmozgalo

Új kiállítás a

A Magyar Munkásmozgalmi zeumban *Vass Henrik*, a Magyar ténelmi Társulat ügyvezető el csütörtökön nyitotta meg a múzeum új kiállítását. A tárlat ezúttal nem meghatározott témát mutat be, hanem magát a múzeumi gyűjteményt sorakoztatta fel. A rendezők nem igazodtak semmilyen évfordulóhoz, nem követtek sorrendet időben, történelemben. Azért vállalkoztak az újszerű rendezésre, hogy a raktárakban rejtőzködő dokumentumokat is nemes hagyományait, a munkásmozgalom helyét és szerepét nemzeti történelmünkben.

A tárlat a Magyar Munkásmozgalmi Múzeumban, a Budavári Palota A épületében november 21-ig látogatható. A bemutatóhoz kapcsolódva *Bepillantás a múzeum gyűjteményeibe* címmel tárlatvezetések is lesznek.

Felújítják a Csengery utcai szakorvosi rendelőt

Decemberben már nem fogad betegeket a Csengery utcai szakorvosi rendelőintézet — jelentette be csütörtöki sajtótájékoztatóján *dr. Varga Árpád*, a fővárosi tanács egészségügyi főosztályának vezetője.

Elmondta: felújítják a VI. kerület rendelőintézetét, mivel az épület műszaki állapota leromlott, több helyen alá kellett dúcolni. A felújítást most teljes korszerűsítéssel kötik egybe, melynek keretében gyakorlatilag teljesen átrendezik a régi épületet, megszüntetik a nyitott körfolyosókat, korszerű műszerekkel látják el az intézményt. A rekonstrukció várhatóan mintegy két esztendeig tart, s mintegy 80 millió forintba kerül.

Az építkezés idején az V. és a VII. kerület szakorvosi rendelőintézeteiben fogadják a VI. kerület lakosságát. Ez az intézkedés több mint 70 ezer embert érint. Biztosítják, hogy az átépítés idején is zökkenőmentes legyen a lakosság egészségügyi ellátása. Ennek érdekében a Madách téren és a Péterfy Sándor utcában a szakorvosi rendeléseket megerősítik, szükség szerint ide csoportosítják át a Csengery utcából a szakorvosokat. Ha a kialakuló helyzet megkívánja, a VI. kerületbe új körzeti orvosokat is irányítanak A befogadó rendelőket jól felkészítik a nagyobb forgalomra. Eleve számolnak azzal, hogy átmenetileg az ötödik és a hetedik kerületi szakorvosi rendeléseken nagyobb lesz a zsúfoltság, s ezért már most kérik a lakosság megértését, türelmét. Ígérik, hogy név és cím szerint mindenkit időben értesítenek írásban, melyik rendelőintézethez tartozik majd.

D. K.

Könyvtári társulások Komárom megyében

A Komárom megyei könyvtárak új szervezeti formák kialakításával, a tanácsi, vállalati és szakszervezeti kisebb erőforrások együttes felhasználásával javítják a települések ellátását.

Az egyik ilyen új kezdeményezés a városi és falusi könyvtárak társulása. Eddig három város — Tatabánya, Oroszlány és Tata —, valamint Kisbér vállalta, hogy segít beszerezni a könyveket (pénzbeli támogatást is nyújtva) a vonzáskörzetébe tartozó községek, tanyák könyvtárainak. A tervek szerint később Dorogon és Komáromban létrehoznak úgynevezett központi ellátóközpontot, melyek feladata lesz a kisebb iskolai könyvtárak segítése is. Az idén megkezdték és az ötéves terv végére befejezik az iskolai könyvtári hálózat kialakítását az egész megyében.

A Komárom megyei József Attila Könyvtár nemrégiben elvállalta a szociális otthonok könyvtárainak gondozását; az országos közművelődési alapból háromszázezer forintot kapott az ilyen létesítmények gyarapítására, szolgáltatásaik bővítésére.

Az exporttermékek minőségének hatékonyabb ellenőrzése

Az exporttermékek minőségének védelmét szem előtt tartva módosították a közelmúltban az egyes kereskedelmi miniszter által meghatározott termékeken túl az első ízben exportált cikkeket, a kooperációban

Helényi Tibor

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

1982 ÁPR 2 6

BUDAPESTER RUNDSCHAU

1021

Tibor Helényi: Suche des Mittelpunktes III. (Zinkätzung)

Landesausstellung Bildender Kunst '82

István D. Kurucz: Schneeschm
Land

Heleinyi Tibor
grafikus

Az INTERPRESS MAGAZIN
c. folyóirat lapterverő - grafikusi
tevékenységéért nívópetalmat
nyert.

— : A Kulturális Minisztérium képzőművészeti nívópeta (ma 197
Művészet, 1979 május - 46. lap.

Helényi Tibor

Grafikumérem

Nemzetközi kiállítás a Pécsi Galériákban

Dunántúli Napló
1982 jún. 26.

Almai Tamás
ciche

grófok, vagy parasztok legyenek. (Most az megint más, hogy az ő családjának vagy fajának eredete is homályba vész, mítoszokba; ő se volt addig gróf, amíg például nem is voltak grófi rangok.). A nyelv és az anyanyelv *megvallása* demokratikus aktus: mindenki előtt nyitva áll mint lehetőség. S amennyiben semmiféle — bizonyítható — kényszer, terror (burkolt terror) nem áll fent, ez a *nyelvválasztás* (történelemválasztás is, vagy ahogy Tamási kapcsán írtam: *sorsválasztás*) a közösség javára véglegesül. Ha egymást jól kiegészítő, segítő, egymásra utalt, rokonérzelmekkel megáldott egyénekről van szó. A testileg-lelkileg *érdemes!* érzése és tudata a döntő. *Érdemes ezzé válnom! Érdemes őt magaménak tudnom!* Jó történelmi perspektívákat ígérő, végleges, harccal, közös dicsőséggel s vállalt szégyenekkel megpecsételt közösség az ilyen.

Karácsony Sándor kései könyvekhóját régi siralomra így hát ezért nem tartom anakronisztikusnak még ma sem. Megszűnt-e egészében az említett hamleti kérdés? Mert ha nem — időszerűsége a *halasztások* szülte aktualitás. Avagy nem kínálja-e a megnyújtott, kiterjedt időszerűség képét az egész világtörténelem is?

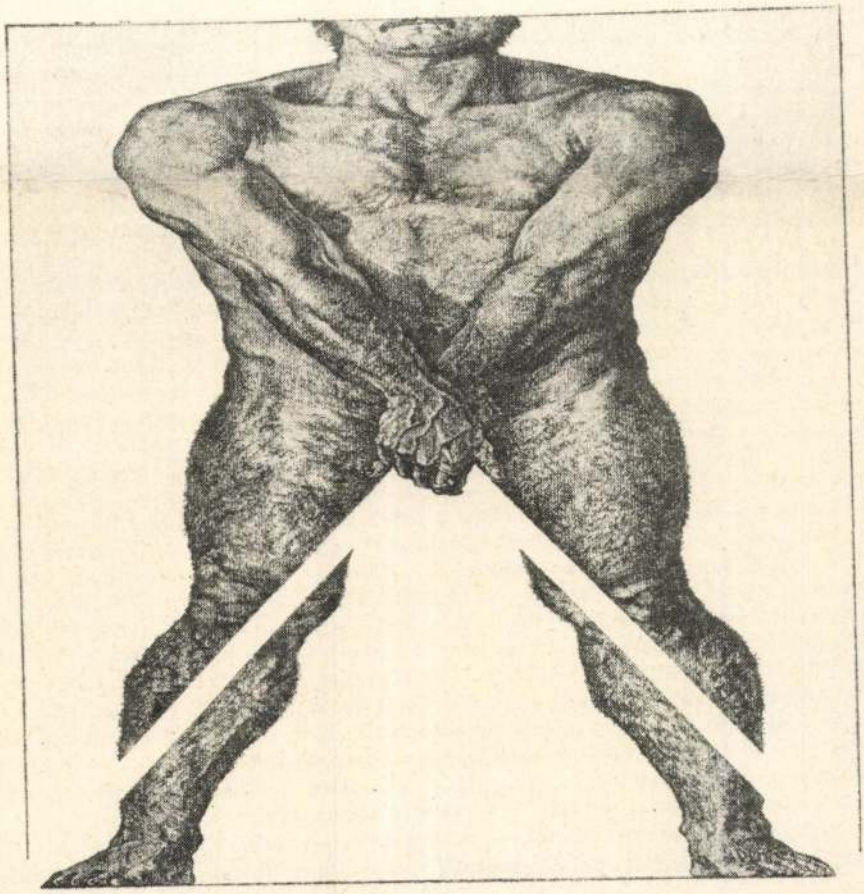

lag nem volt kevés (lásd Almási Balogh). A humanizmus, reneszánsz, reformáció óta, a felvilágosodáson át mindig a tudományt kellett *pótolni*. Ez a *szellemi mindenesség* sokoldalúságra késztetett, de az egyetlen ágazatban való teljes elmerülést csak a zsenik bírják. Még Bolyaiban is munkál az „egyetemes ember" reflexe. *Appendixe* lángelméjű tett, de *Üdvtana* is nagyon izgató. Tehát a tudományos munkamegosztás, specializálódás nálunk igen megkésett. A német s latin nyelvűségtől nem teremhetett elvontabb magyar filozófiai terminológia, ezt az — egyébként jelentős — nyelvújítás próbálta sebtében pótolni. De a mesterséges szavak között gyakoriak a tükörfordítások. Nem forgatta meg őket az eleven nyelv és „nyelvtő", nem alakulhatott ki tágasabb asszociációs holdudvaruk vagy mágneses terük. Ha Ady szimbolikája — valami csoda folytán, akár naiv formában is — hamarabb jön, minden bizonnyal hatott volna a filozofálásra. Mint ahogy a népi szimbolika is, ha nem elsősorban csak literátorok, gyűjtők, hanem olyan emberek kezébe kerül, akiknek már megalapozott filozófiai műveltségük van. S *hermeneutikus* nézőszögük is „tisztábban" spekulatív, filozófiaibb. De ugyanez volna mondható például a nálunk igen fejlett fűvészetről is. Ez azonban tájainkon gyakori, nincs filozófiai indíttatása.

Így *általában* még a huszadik századra is az, ami a gondolati tettben sajátosabbnak számít, inkább a nyelvi, etnológiai, szociologikus elemzés felé irányul. Részint az ideologikustól való átitatottság direktebb volta is akadályozta a klasszikus filozófiai ágazatokon belüli elmélyültebb és sajátszerűbb kibontakozást. Már a „metafizika" szó maga is elég régóta mumusnak számított.

Bár e században mégiscsak általában is fellendülés volt észlelhető, sőt már a századforduló körül.

Nem mintha a Tudós Társaság régi kérdése ezzel elavult volna. Döbrentei — szerencsére — még nyíltan beszélhet ama szabadsághiányról, amelynek kimondatlanul is Bécs volt az oka és persze — Róma.

Úgy érzem, Karácsony Sándor igyekezete kései válasz egy jó százesztendős kérdésre és feleletre. Ő is bizonyíték: a sajátos filozofálásra-törekvés nem ugorhatja át a költészeti előzményt. A században előre haladó nyelvi fogantatású filozófiák, a nyelvre és az anyanyelvre való új, metafizikusabb ráébredések is segítik Karácsony Sándort, hogy mindenekelőtt a nyelvben élő sajátosságokat emelje általánosítóbb piedesztálra.

Humanizmusa figyelemre méltó és *gyakorlati*, amikor a magyarságot *lelki kérdésként* kezeli (ami egyben nyilván nyelvi kérdést is jelent). Ne feledjük: a nyelv nem kizárólagos, nem türelmetlen, nagyjából egyenlő esélyt nyújt: bárki számára elérhető. Nem olyan, mint az abszurd „születettség" s a még abszurdabb „fajtisztasági" szempont. A lelkünk változhat, változik is, anyanyelvünk is, de azt, hogy éppen milyen családban születünk, sohasem változtathatjuk meg, hacsak nem tagadjuk le, nem írjuk át életrajzunkat vagy éppen történelmi biográfiánkat, ahogyan — vajon ez is valóban anakron? — újra veszélyes „divatba" jött világunk némely tájain. Az új anyanyelv, lelki közeledés, hasonulás járható — ha csak nem kényszerű — utak. Vannak *megszerezhetők*, és vannak *megszerezhetetlenek*. A nyelvet megtanulhatom, de faji nagy demokratikus lépés. Említettem már másutt, hogy aki végül is új *nyelvet választ*, munkás familiában vagy ha grófiban jöttem világra — örökre lezárt tény. Az irreverzibilisre irányuló követelmény átváltoztatása a *reverzibilisre* (megfordíthatóra) nagy demokratikus lépés. Említettem már másutt, hogy aki végül is új *nyelvet választ*, az *újra keresztelők* (anabaptisták) nagyon is józan logikája szerint jár el. Az embernek tudnia kell, milyen hitre tér, míg a csecsemőkorban megkeresztelt még öntudatlan. Sírását lehet igenlésnek és elutasításnak is venni, holott sem egyik, sem másik. Aki már kissé kinyílt ésszel társul anyanyelvhez, már érezheti abban a kulturálisszellemi vonzóerőt. A történelmi, művészeti emlékek magnetizmusát. Ez ha mégoly viszonylagos is, de — tudatos, mert érettebb választás. A fáradság megtérül, azáltal, hogy ez a magyarságtudat igazán lelki-szellemi erejű lesz.

A faji vagy társadalmi származás szempontjai antidemokratikusak, amennyiben a lehetetlent állítják elénk: halott őseidnek nem parancsolhatod meg, hogy magyarok,

Helényi Tibor

grafikusművész

Ciklusvatása a tizedik országos grafikai biennálén.

Magyar Kirlap
1979 dec. 30.

W agyer litrán
cikke

32. Helényi Tibor: Kanyar, szita, 5ox7o cm

33. " Ember, motor, átló I-II.
szita, 5ox7o cm

A SZEGÉNYEKET TÁMOGATÓ ALAPÍTVÁNY

meghívja Önt és családját
1990. december 5-én 14 órára
a Magyar Nemzeti Galéria III. emeletén rendezendő
kiállítására

A kiállítást megnyitja *MÉSZÖLY MIKLÓS*
(aki a 10 évvel ezelőtti kiállítást is megnyitotta)

A KIÁLLÍTÁS KÉPEIT
1990. december 8-án 11 órakor
AUKCIÓRA BOCSÁTJUK,
melynek bevétele a SZETA számlájára folyik be.

6.000.

6.000.

Vadkelet vagy amit akartok

Mert a cápa szája tátva...

Az a legnagyobb baj nálatok – szokta mondogatni amerikai ismerősöm, aki valami misztikus sugallatra nálunk próbál vállalkozni –, hogy nem ismeritek a vállalkozói tisztességet. Amerikában kétféle törvény van: az írott – és az asztal lapjától két centiméterre tartva a kezét, mutatja a mennyiséget – és az íratlan – most tízszer olyan magasra emeli az ujjait. – Nálatok íratlan törvények nem léteznek, az írottat meg nem tartja be senki.

– Másfél évig voltam vállalkozó, de alig van olyan magyar nagyváros, ahol ne tartoznának nekem – meséli Kis Tamás. Ám ennek nincs nyoma a kis lakótelepi lakásban. A berendezés elárulja, hogy a lakók igényei és lehetőségei nem találkoznak: a szobában csak egy asztal és egy számítógép van. A magas, vékony férfi temperamentuma ellentétben áll sápadt arcával. Miközben beszél, hosszú, finom ujjai idegesen babrálják a vastag fenyőasztal lapját. – Villamosmérnök vagyok, az egyetem után néhány évig állami vállalatnál kínlódtam, azután úgy döntöttünk, ennyi pénzt magam is meg tudok keresni. Magánkereskedőknek készítettem reklámhordozókat és riasztóberendezéseket. Ment is volna az üzlet, de képtelen voltam megtanulni, hogyan kell a pénzt behajtani. Az üzletfeleim jelszava mindig az volt, nem kell szerződést készíteni, úriemberek vagyunk, megtartjuk a szavunkat. Amikor azután leszállítottam az árut, hirtelen elfelejtettek úriemberként viselkedni.

Zenélő képeslapok

– Miért hagytad ott az árudat, ha nem fizették ki?

– Nézd, mi olyan csórók voltunk. Egy-egy világítótábla elkészítéséhez minden tőkénkre szükség volt, és ezeket nem lehetett másnak eladni, [illegible] rajtuk letörölhetetlenül a

– Mivel a maszek megrendelők nem hajlandók semmilyen papírt aláírni, törvényes eszközökkel szinte lehetetlen behajtani a teljes pénzt. Valamennyit azért fizettek, de ez gyakran még a nyersanyag árát sem fedezte. A bíróság előtt nehéz bizonyítani, miben alkudtunk meg, egyébként is ez túlságosan időigényes, és évek telnek el, mire eredményt hoz. Ezért azután a vállalkozók között a törvénynek nincs tekintélye.

A pártfogók bankszámláján

– Ezek szerint törvényen kívüli eszközökkel intézik el a vitás ügyeket.

– Nekem ehhez nem volt gusztusom. Fenyegessem meg telefonon a családját? Áá! – fáradtan legyint. – Verjem vagy veressem meg? Az első pofon után fizetnek, tudom, de én csendben akartam élni, dolgozni...

– Állami céggel nem próbálkoztál?

– Azok a legzsiványabbak. A cég nevét nem mondom meg, még képesek lennének beperelni rágalmazásért. Évek óta foglalkoztat a gondolat, hogy a zenélő képeslapokat reklámcélra is fel lehetne használni, csak olyan céget kell keresni, amilyen könnyen azonosítható egy dallammal. Meg is találtam, őket tetszett nekik az ötlet, de az volt a kikötésük, mielőtt megrendelik tőlem a képeslapokat, készítsek egy mintapéldányt. Megegyeztünk az árban is, de az ötvenezer forintos megrendelésről írás persze nem született.

– Miért nem?

– „Az üzletkötésnél nagyon fontos a bizalom" – mondta a hölgy, aki[illegible] Pénzt azóta sem lát[illegible] meg,

Helényi Tibor rajza

reklámfőnöke megígérte, hogy kifizetik. Két éve egy állami vállalatot perelni szinte lehetetlen volt, ma meg hogyan bizonyítsam, azóta lecserélték ezeket az embereket. Még rendesek voltak, hiszen el is lophatták volna az ötletemet. Ha arról akarnál írni, hány fiatal mérnök találmányi díja kerül be a „pártfogója" bankszámlájára, csak szólj, és én sorolom az eseteket. Ha valamit nem lehet a konyhában „összefusizni", akkor nagyon nehéz megvalósítani. Már menedzserrel is próbálkoztam – mosolyogva beletúr fekete [illegible]

– Az sem vált be?

– A diplomamunkám évekig Európa-bajnok volt a maganemében. Mindent megpróbáltam, hogy ne holt tárgy legyen. Nem kellett senkinek. A menedzser sem tudott segíteni, éhen haltam volna, ha rá várok.

– Most is vállalkozol?

– Nem. Elhelyezkedtem egy magáncégnél.

– Lehet, hogy benned volt a hiba? Nem érted a kor szavát – gúnyolódom.

– Lehet – mondja dühösen. – Tu[illegible] nagyon növekedése nem

Feketén dolgoztunk

Amikor este tízkor vidékről váratlanul beállítottak, összeszorult a gyomrom ijedtségemben. Éva olyan végtelenül soványnak tűnt, valahol kiveszett belőle az energia, ami negyvenkét kilós tornászlánytestét régen majd szétvetette. Gábor – Éva férje – gondterhelten üldögélt, csak nagy nehezen vallották meg, mi bajuk.

– Évi a pécsi kórházban dolgozott, de nagyon keveset keresett. Mindketten megörültünk, amikor egy balatoni állásajánlatot kaptunk. Igaz, este kilenctől reggel kilencig kellett dolgozni, de napi ezer forintot ígértek, és tudod, milyen jól jön az nyári szünetben. – Gábor ugyanis középiskolai tanár. – Miután megegyeztünk a tulajdonossal, a feleségem felmondott a kórházban.

– Ezután jött a pofon – vette át a szót Éva –, amikor megérkeztünk Fonyódra, már azt mondták Gábornak, hogy én nem kellek, csak ő. Ennek ellenére ott maradtam. Később azután segítettem neki egy kicsit.

– A tulajdonos egy szóval sem mondta, hogy ne csinálja, sőt, még feladatokat is adtak neki. Néhány nap elteltével már mind a ketten egész éjjel dolgoztunk. Amikor megtudták, hogy keresztények vagyunk (értsd: a Hit Közösség tagjai), már a pénztárt is ránk merték bízni.

Egyre sötétebb homlokkal hallgattam a történetet, már szinte biztos voltam a végében.

– Remélem, betörted az orrát – szaladt ki a számon. Meghökkenve néztek rám. Jóságos és naiv barátaim kétségtelenül ideális áldozatai a balatoni cápáknak. Képzelem, mennyi [illegible]

évfolyamtársaim közül csak az ment valamire, aki elment tanyára nyulat tenyészteni, de biztos vagyok benne, hogy ez már nem tarthat sokáig.

donosnőnek, aki – hálából – lelkiismeretlenül kifosztotta őket.

– Nekem ezer forint helyett hétszázötvenet fizetett a végelszámoláskor, Évinek meg ötszázat.

– Miért nem követelted a pénzeteket?

– Nem akartam veszekedni, a tulajdonos azzal indokolta, hogy nem volt forgalom – magyarázkodik Gábor.

– Pedig ez nem igaz – fűzi hozzá Éva –, mindig volt vendég. Én meg nem mertem megmondani Gábornak, csak akkor, amikor már a vonaton ültünk, de azután Kaposvárig bőgtem. Gondolj bele, nemritkán tizenegykor jöttünk el a büféből, és a végén ötszáz forintot adott. Harmincezer forintot egyszerűen lenyelt. Azt mondta: „Azért te is kapsz valamit, mert takarítottál." Egyszer rendbehoztam a nyaralóját az éjszakai munka után.

– Összesen ötszáz forintot? – Bólintanak. *– Mennyi időre?*

– Több mint egy hónapot dolgoztunk neki. Jó, tudom, azt fogod mondani, jelentsem fel, de sem papírunk, sem tanúnk nincs, és hiába ígérte meg, hogy bejelent minket, csak a végén derült ki, feketén dolgoztunk. Még bennünket büntetnének meg a végén. Egyébként is azt mondta a tulajdonos, örülhetünk , hogy ennyit is kaptunk, mivel tavaly az étteremben dolgozó lányokat úgy becsapták, még ők fizettek a végén.

Amikor első alkalommal átvágtak – folytatja az amerikai –, azt mondtam, hoppá, itt baj lesz. Tom, tanulmányoznod kell a helyi szokásokat. Rögtön eladtam a fényes amerikai autómat, és vettem egy kopott német kocsit, kiszúrtam az ügyfelem gumijait. Ne nevess, ez velem az USA-ban még sosem fordult elő. Igaz, ott azt az üzletembert, aki mindössze egyetlenegyszer nem tartja be a szavát, többet nem tekintik partnernek. Még magyarul is megtanultam. Üzlet az üzlet. De azt rólam sosem fogod meghallani, hogy itt van Tom, a patsy, a palimadár. Nem! Az én hazám története is – hm, hogy is mondják magyarul? – a vadnyugaton kezdődött.

Élő Anita

HELÉNYI TIBOR

ÁTALAKULÁSOK

ELŐREHALADOTT STÁDIUMBAN VANNAK a tárgyalások az Országos Érc- és Ásványbányák, valamint az Omia nevű svájci cég között a felnémeti mészkőbánya és őrlőmű svájci–magyar vegyes vállalattá alakítása ügyében. Az évi egymillió tonna kapacitású felnémeti bányaüzem adottságait a svájci szakemberek igen jónak ítélik. A Felnémet közelében található mészkő a mészgyártásban, az építőiparban, az élelmiszeriparban (cukorgyártási adalékanyagként), a mezőgazdaságban (talajjavítás, illetve tápok készítésére), a papíriparban egyaránt felhasználható. Ebből következik, hogy az ott bányászott anyag minden grammja értékesül. A felnémeti termékeket korábban a volt KGST-országokban értékesítették, s a leendő vegyes vállalat is ezt a piacot szeretné megcélozni.

LIKVIDITÁSI GONDJAI MIATT felszámolási eljárást kért maga ellen a Gödöllői Gépgyár. A hadiipari profilú gyár összesen 733 millió forint beruházási kölcsönnel és annak kamataival tartozik az Állami Fejlesztési Intézetnek, amelyet eredetileg 1999 végéig kellett volna törlesztenie. Az AFI azonban promtinkasszót – azonnali fizetési kötelezettséget – jelentett be a teljes összegre, így a Gödöllői Gépgyár nem tehetett mást, mint kezdeményezte a felszámolási eljárás megindítását. A Honvédelmi Minisztérium, mint felettes hatóság azonban nem látta indokoltnak a szanálást, ezért kerül sor a teljes felszámolásra. A gyár privatizálására tett lépések sem hoztak eredményt, szándéknyilatkozattal megerősített külföldi érdeklődés csupán az egyes üzemek iránt van.

MOSZKVÁBAN A HÉTEN TARTOTTÁK meg az első boltárverést – közölték a szovjet főváros illetékesei. Elsőként 13 kisebb bolt, továbbá 25 kioszk került kalapács alá. A privatizálandó üzletekre már a múlt héten háromszor annyi volt a pályázó, mint amennyi az eladó boltok száma. Az árverések lebonyolítását nehezíti, hogy még nincsenek kidolgozva minden részletükben a privatizációs rendeletek, amelyek az Izvesztyija szerint csak október közepére készülnek el. Szentpéterváron már a múlt héten megkezdődött a kis boltok magánkézb

Azok döntsenek, akik a termelési folyamatokat részletesen ismerik

Vagyonvédelem vagy privatizáció

Az MDF-es képviselőkből álló Monopoly-csoport szeptember 16-án a kormány privatizációs stratégiájára vonatkozó önálló indítványt terjesztett a parlament elé. Miért volt erre szükség, és mivel elégedetlenek a privatizáció jelenlegi menetében? Erről kérdeztük dr. Balás Istvánt, a kezdeményezők egyikét, tekintettel arra, hogy a kormány néhány nappal később elfogadott egy övékével ellentétes szellemiségű stratégiai tervet.

– A stratégia kidolgozása több mint *egy éve* vajúdik. Az *Ipari Minisztérium*, amely a legközvetlenebbül érzi a privatizáció problémáit – hiszen hozzá tartozik az állami vállalatok túlnyomó többsége – készített először privatizációs stratégiát. Ezzel szemben a *Pénzügyminisztérium* – amely a bevétel oldaláról szintén érintett – megfogalmazott egy másikat. A két fő irány összecsapott és sokféle változat készült az elmúlt évben, döntés azonban nem született. Ezt a folyamatot mi tűrhetetlennek tartottuk s letettük az asztalra a saját privatizációs stratégiánkat, amely *az Ipari Minisztériuméhoz áll legközelebb*. Ezzel talán lökést adtunk a kormányban folyó előkészítő munkálatoknak is: javaslatunk révén az Országgyűlés lépéskényszerbe hozta a vitázó feleket. A lényeg nem föltétlenül az, hogy a mi stratégiánkat fogadja el végül a parlament, hanem mozduljon el végre a holtpontról az egyéves huzavona.A jelenlegi privatizációs folyamat jogszabályai 1988-tól '90 elejéig keletkeztek, ezért *a rendszerváltást egyáltalán nem tükrözik*. A mi parlamentünk érdemi változtatásokat nem hajtott végre a törvényeken, pedig az az irány amerre a privatizációt még az MSZMP-ideológusok elindították részben vagy egészben felülvizsgálatra szorul.

Vagyonfelélésből prémium

– Mondok néhány példát. A '89-ben hozott átalakulási törvény szerint, ha az önkormányzó vállalatok átalakulnak és a vagyonügynökség értékesíti őket *a vételár húsz százalékát vissza kell téríteni a vevőnek*. Ez a szabály a spontán privatizáció segítésére született: lehetővé tette, hogy a vállalati káderállomány új cégeit anyagilag kiemelt helyzetbe tudja hozni. Vagy pél-

– Az átalakulási törvény nyomán megindulhatott a spontán privatizáció, ezért 89-ig visszamenve indokolt vizsgálni a vállalati vagyon alakulását. Felháborító, hogy egy 50 milliót majdnem elérő állóeszközt el lehet adni, amiből árbevétel és prémium lehet.

– Az ilyen vizsgálat nem ütközne vajon azzal a jogelvvel, miszerint szabályokat nem lehet visszamenőleges hatállyal megváltoztatni?

– Jogszabályváltozás csak a jövőre nézve lehet indokolt. A visszaéléseket azonban példáráeső bevétel? A banké és a magánszemélyé. Ez csak egy trükk a sok közül.

– A kiskapukat föl kell deríteni és be kell tömni. S ahol visszamenőleg kimutatható: a vagyonérték lerontása tudatosan történt, például azért, hogy a vállalatvezetés a helyén maradhasson, s netán emiatt több százan munkanélkülivé váltak – ott a legkeményebben kell eljárni.

– Mit jelent a keménység?

– Ez nem a Monopoly-csoport dolga. A jelenlegi törvények szerint a hivatalos szer-

Mit javasol a Monopoly-csoport

Új törvényi szabályozás szükséges az állam vállalkozói vagyonának védelméről és a privatizációról, az alábbi kiinduló elvek szerint:

1. A törvény határozza meg a nemzet tulajdonában álló „állami vállakozó vagyon" fogalmát és ennek körét, továbbá e vagyon értékének védelmét biztosító intézményrendszert, s e vagyon ellenőrzésének szabályait.

2. A törvény az átalakulás illetve a privatizáció jogállamiságot kielégítő követelményeinek érdekében tartalmazza a következőket:

– az állam alapítói tulajdonosi jogainak a helyreállítását;

– az alapítói (alapítás, felügyelet, irányítás és ellenőrzés, feloszlatás) jogok világos megfogalmazását;

– az állam vállalkozói vagyona feletti rendelkezési jognak az alapítóhoz rendelését;

– a tulajdonosi és a vállalatvezetési jogok gyakorlásának szétválasztását;

– az átalakulással ill. privatizációval kapcsolatos jogoknak az alapító illetőleg az ÁVÜ közötti világos elhatárolását;

A privatizációt – törvényben meghatározott szintig – az alapító készítse elő, a bonyolítást (pályázat, versenyeztetés) az ÁVÜ végezze.

3. Az állami vállalatok – vezetési formától függetlenül – a törvény hatályba lépésével átmenetileg kerüljenek államigazgatási irányítás alá a továbbműködtetés kötelezettségével, s azzal, hogy a vállalatok vezetése a vagyonnal kapcsolatban – a folyamtos működéshez szükséges mértéket meghaladóan – nem intézkedhet és nem rendelkezhet.

A hatályba lépést követő 30 napon belül a vállalatok jelenlegi vezetése bejelentési kötelezettséggel választhat, hogy

– vállalati gazdasági társasággá (kft. vagy rt.) kíván-e átalakulni, vagy

– pályázatot nyújt be a vagyon hasznosítására, kezelésére, a vállalat működtetésére, amelyre az alapítóval szerződést köt.

Egyidejűleg bejelentést kell tennie a vállalat

– vagyonáról, álló- és forgóeszközeiről,

– tartozásairól,

– kintlévőségeiről,

– társaságokban lévő vagyonáról stb.

A 100 százalékos átalakulást választó vállalatok alapítóokiratát további 30 napon belül az állam tulajdonosi képviseletében az alapító fogadja el a felügyelő bizottságok megválasztásáról, valamint az ügyvezető igazgató megbízatásáról az alapító gondoskodik. A működtetést választó vállalatokkal az alapító szerződést köt.

A szerződés teljesítése esetére a szerződés személyes anyagi érdekeltséget (pl. az átlagot meghaladó bérfejlesztést stb.) biztosítana a vezetés és a dolgozó számára, a szerződés megszegése esetére anyagi felelősséget, a vezető felmentését, és vállalati biztos kinevezését irányozná elő.

Ahol a vállalatvezetés nem vállalja sem a pályázatot, sem az átalakulást, ott az alapító – a vezető munkaviszonyának megszüntetése mellett – vállalati biztos kinevezésére jogosult.

lelassítani a privatizációt. Van-e önöknek valamilyen konkrét felmérésük?

– Rengeteg konkrét esettel találkoztunk, amit nem derítettek fel a bűnüldöző szervek. Most pontosítjuk az adatokat, s azután átadjuk az anyagot az ügyészségnek. Maga az ÁVÜ is jelezte a kormánynak azokat a joghézagokat, amelyek a törvények kijátszását lehetővé teszik. *Legfőbb ideje, hogy a vagyonvédelemre koncentráljunk*. Erre kétfajta út kínálkozik. Az első a német tapasztalatokat is figyelembe veszi: az ÁVÜ fő feladatává kell tenni a vagyonvédelmet. A másik: belátva, hogy képtelen megoldani, *le kell választani az ügynökségről* ezt a tevékenységet. S itt ismét két megoldás lehetséges. Az egyik a kormánystratégia kidolgozása során is felvetődött: jöjjön létre erre a feladatra egy független szervezet. Véleményünk szerint azonban, a gyógyszergyártástól a vaskohászatig terjedő széles skálájú termelést egy szűk csoport ismét csak nem fogja tudni átlátni, s rászorul a termelési folyamatokat részletesen ismerő volt alapítók – a minisztériumok – segítségére. Akkor pedig egy ilyen szervezet beiktatása szükségtelen. Úgy gondoljuk, *átmeneti időre, a vállalatok átalakulásáig vissza kell adni a minisztériumoknak a tulajdonosi jogosítványokat*. Az átalakulást szűk határidőt szabva törvényben kell előírni. Ezt követően a privatizáció úgy folyhat, hogy abba az összes érdekelt bele tud szólni. Az igazgatótanácsokban képviseltetheti magát a helyi önkormányzat – s attól függően mit ír elő a törvény–, a helyi iskolák, egyetemek, stb. Mindazok akiknek érdekük a vagyon megóvása, s repítik az igazgatót, ha csalárd lépésre vetemedik.

Garancia a visszaélések ellen

– Mi a garancia arra, hogy ebben a felállásban nem lesznek visszaélések?

– Emberi gyarlóságok ellen végső soron nem lehet törvényt hozni. Föltárt joghézagok esetén azonban a törvényalkotó bűnös ha nem lép. Ami pedig a centralizációt, mint gyakran elhangzó vádat illeti: az ÁVÜ is a kormány szerve. Csupán az a probléma hogy olyan feladatot kapott, amit nem tud[illegible] a gyár[illegible] amikor '90

Helényi Tibor

– Neve megmelítve P. Szabó Ernő: „Vigyázz! – Kész! – Rajz!" c. cikkében.

Rásd: Művészet, 1913. dec.

Helényi Tibor grafikus

6-7

6

R. SZÉKELY JULIANNA

EGY ERKÖLCSÖS DÉL-ELŐTT

HELÉNYI TIBOR GRAFIKÁJA

Ülünk négyen a csonkagúla formájú, barna asztalféle körül, amelyből vaskos mikrofon dugja ki a fejét, s az órákat bámuljuk meredten. Egyik óra fönn, a stúdió üvegfala fölött, a másik szemmagasságban, saját lábakon: a tízcentis másodpercmutatók szigorú rándulásainak érezhetően semmi köze a végtelen időhöz. Fontosabb dimenzióban vagyunk: műsoridőben.

Lement a hírek, az időjárásjelentés, az *Útközben;* eső, köd, hidegfront, lassuló reflexek, kérjük hallgatóinkat, vigyázzanak egymásra az utakon.

Eszembe villan a két reggeli tizenötös busz, szorosan egymás sarkában, mint óvodások a sétálómadzagon. Előttük húsz percig semmi nem jött, na, gondoltam, szép, kapásból lekésem életem első, élő rádiószereplését. Rémületemben fölnyomakodtam az előbb érkező járgányra, miként mindenki, kivéve a hátrapréselt öregeket, rokkantakat és kismamákat, hiába ordítozott velünk a buszvezető. Később már nem ordított annyira, viszont rángatásokkal, vad csöngetésekkel üzente meg utálatát az ostoba tömegnek, hadd lökje, rúgja, sértegesse majd agyon egymást a sok elállatiasodott bunkója.

Szóval a szokásos, de legalább hamarabb érkeztem meg a Bródy Sándor utcába, mint H., a neves szociológus. H. rutinos nyilatkozó is, mindenről valami mély és magvas jut eszébe, örültem, amikor meghallottam, hogy ő lesz a partnerem. Két hete hívott föl S., a rádiós szerkesztő: nézze, mondta, nyilván ismeri a műfajt, kötetlen beszélgetés a megadott témáról, előre fölvett riportokkal, sok zenével. H. hozza az elméletet, maga a gyakorlatot, egy férfihang, egy női hang, nem lehet elrontani.

— *Mi lesz a téma?* — kérdeztem gyorsan, mint szűzleány, ha szobára hívják, mert még mindig nem tanultam meg, hogy aki ad magára, azt kérdi: — Mit fizetnek?

— A hétköznapok erkölcse — mondta S. — Ez mindenkit érdekel.

Hajjaj, gondoltam, s a fejemben máris százával rajzottak a gondolatok. Csupa dühödt gondolat és vérlázító példa, amilyeneket naponta cserélünk ki a kollégákkal az üzemi ebéd fölött, és a barátainkkal esténként, odahaza. Este vörösbort is iszunk a példákhoz, a végén egymást túlkiabálva, keményen leszögezzük, hogy nem mehet így tovább, valamit tenni kell, mielőtt az országot végképp tönkreteszi a sok paraszolvencia, korrupció, protekció, kontraszelekció meg a többi választékos disznóság, nem beszélve arról, hogy mindenki lop, csal, hazudik.

— Rendben? — kérdezte S.

— *Rendben!* — feleltem egy árnyalattal lelkesebben, mint az egy profi közszereplőhöz illik.

Kilenc óra öt — hat — hét... Csúszunk! — suttogja egy égi hang aggodalmasan. Mi négyen a stúdióban némán ülünk. H. a gondolataiba mélyed. S. a papírjaiba. B. a bájos bemondónő és jómagam az üvegfalon túlra bámulunk, ahol hatnyolc ifjú ember szaladgál a magnópultok meg a keverőasztal körül, köztük K. a segédszerkesztő és G. a zenei szerkesztőnő.

Heti ajánlat
Kaján: Százéves az autó 2–4
Berkes Péter: Mintha-effektus 5
R. Székely Júlianna: Egy erkölcsös délelőtt 6–7
Két afrikai költő 8
Rácz Erzsébet: Magyar Köztársaság 9
Éjszaka (**Kézdi Lóránt** kiállítása) 10
Horvai István: Várkonyi Zoltán, a színész 11
A téli Szatmár (**Gergely Sándor** felvételei) 12–13
Hámor Vilmos: Kanóc
Kőbányai György: Lófejes ezüstbross 14–15
Szélrózsa
Szilágyi István: Messze égen, vízen, éjszakán 16–17
Arthur Koestler: Spanyol testamentum
Hegedűs Géza: A költői ihlet metafizikája
Hajnal Gábor: A bisztróban
Vidor Miklós: Földnélküli János 18–19
A fotóriporter megáll és körülnéz (**Gera Mihály**) 20–21
Disznótor (**Bojár Sándor** felvételei) 22
Egy kortalan költő (**Major Ottó**)
Szenvedélyes jegyzetíró (**Székely András**) 23
Múzeumok szigete 24–25
A tehetségesek demokráciáját várom (**Vinkó József**) 26
Lírai hős, álcázva (**Koltai Tamás**) 27
Hülye halandók háborúja (**Barabás Tamás**)
Falusi kisfiú Pesten (**Mészáros Tamás**)
„Tuti" (**Csáki Judit**)
Óvatos kezdet 28–29
Rádiójegyzet (**Petrőczi Éva–Rajk András**)
Mit kezdjünk egymással? (**Dénes Pál–Petrovics László**)
Többféle tévékrónika (**Tamás István**) 30–31
Rádió- és tévéműsor 32–33
A 21 nem hoz szerencsét (**Muha József**)
„Császárságom" (**Csapó Gábor**)
Búcsú a kapitánytól 34–35
Szekszárdi pillanatképek (**Tüskés Tibor**) 36–37
Királyszárnyi támadás (**Flórián Tibor**)
Rejtvény 38
Kerékgyártó János: Az elefánt álma
Bornemisza Endre, Petőcz András és **Galambosi László** versei 39
Világ-Tükör
Rambo és Rocky (**Köröspataki Kiss Sándor**)
Az angol „spanyolosok" emlékműve (**Zalka András**) 40–42
Hazai Tükör 43
A csuszka már tavaszt kiált (**Schmidt Egon**)
Orvosi üzenetek 44
Vélemények, viták, válaszok 45

BERKES PÉTER

Mintha-effektus

csupán az a lecke, miképp kelene emitt nyílt, értelmes, közérthető, az érintettség mértékében adagolt magyarázatokból, amott meg kíváncsiságból, szorgalmas tudásgyűjtésből elkezdeni a hídépítést, hogy aztán a két fél valahol középen találkozzék, s együtt induljanak további hódításokra.

A magamfajta, szakadékáthidalási segélyszolgálatra vállalkozott-hivatott szakalkalmazott (újságíró), aki — gyakorta maga is kínzó értési zavarokkal küszködve, ámde a világ megérthetőségének és megmagyarázhatóságának elszánt hitével — információ- és magyarázatcsomagokat, kérdés- és válaszleveleket, *vice versa* üzeneteket kézbesítget a szakadékpartok között, kitartóan álmodik ilyen rózsaszíneket. Ám aztán felébred, és a „bonyolító tényezők" tucatjaiba ütközik.

Pusztán a példa kedvéért — és mert túlnyomórészt az értők, a *titokbirtokosok* partoldalain burjánzó rákfenéket szokás bonckéselni — vessük pillantásunkat ez egyszer a másik partra, ott pedig, mondjuk, a *kompenzátorok* seregére. Azokra, akik a dolgok nem-értését (minekutána elviselni nehezen tudják, beismerni meg végképp nem szeretik) a könnyebb járhatóság okán, jobb esetben más lehetőség híján sajátos ideológiákkal, fejlettebb stádiumban sajátos taktikákkal és praktikákkal kompenzálják.

Ha szakalkalmazottunknak szerencséje van, már a — viszonylag még nyitott — kezdő kompenzátorfokozatban sikerülhet elkapnia delikvensét. Amikor az még csak spanyolfalat húz a szakadék elé. Amikor még csak azzal áltatja magát, hogy amit nem ért, azt nem is kell értenie, mert hisz minden témának megvannak az értő illetékesei, akik ébren és szakszerűen és az ő érdekeire is tekintettel viszik az ügyeket.

Ez a szerencse azonban nemigen szokott összejönni. Mert mire szakalkalmazottunk csomagjaival a kompenzátor közelébe ér, addigra az már magasabb (mélyebb?) fokozatba taszigálódott. Hogy mi által, ki által? Például a hibátlannak vélt illetékességi szisztémában a maga bőrén megtapasztalt, kiábrándítóan fájdalmas működési zavarok által. Vagy/és mert az előrehaladottabb stádiumban levő kompenzátorok (netán, mit ad isten, idegen érdekszférák kifejezetten ezért — és jól — fizetett hivatásos más vagy ellenvélemény-gyártói) teledumálták a fejét igazságszagú teóriaszerűségeikkel.

Minek következtében — például — fatalistává lépett elő (alá). Akit, ugye, végzetszerűen érnek a dolgok. („Kiszolgáltatott kisember vagyok én, kérem.") Aki, ugye, immár értelmét nem látja a legcsekélyebb szellemi energiát is fecsérelni eme dolgok megértésére, hiszen úgysem befolyásolhatja alakulásukat.

A fejlődőképesebbje talán már ennél is tovább kapaszkodott. Még önpusztítóbb, még ködkavaróbb, még fertőzőbb magaslatokra (mélységekbe). Talán már a *tribünbölcsek* szektorait is bekalandozta, túllépett a mindenben kételkedők, a semmiben és semmit sem hívők védekező („Engem akarnak ezek a maszlagjaikkal megetetni?!") vagy támadó („Te még hiszel ezeknek a maszlagoknak?!") alapállású fokozatain, és feljutott a csúcsra (le a fenékre). Oda, ahol a semmit sem értést a mindent jobban értés, a semmit sem tudást a mindent jobban tudás, a lényeglátás hiányát a lényegtelen agyonragozásával, a véleménytelenséget a leghatározottabb, sőt minden vele vitázót kirekesztő vélemény megkomponálásával és megjátszásával szokás egalizálni. Már nem annyira belső, mint inkább külső szükségletből. Hiszen ez a kompenzációs csúcsforma (mélypont) már bőven felhasználható nimbusz-, sőt jövedelemszerzésre is. Csupán két dologra kell ügyelni: az igazságszagra meg a teóriaszerűségre. Mert ha a *mintha-effektus* nem működik, lőttek a praktikának.

Hogy végül is mi baja szakalkalmazottunknak e kompenzátorsereglettel? Jelesül az, hogy hol kiszolgáltatott (mindennel megetethető) verebek, hol ragadozó (mindenbe belemarni kész) saskeselyűk, hol meg valami köztes madárféleség módján zavarják-tépázzák-hülyítik őt és ügyfeleit, sötétítik el köröttük-fölöttük a leget, kényszerítik arra, hogy hivatásszerűen fölvállalt eredeti s érdemi munkája mellé, annak mintegy előfeltételeként hivatásszerűen fölvállalja a velük való megmérkőzést, a soraikon (rögeszméiken) való átvergődést, fertőző hatásuk visszaszorítását.

Kénytelen fölvállalni e sziszifuszi munkát, mert ha nem teszi, velük együtt zuhan a szakadékba, azzal se tudván vigasztalni magát, hogy legalább az igazság- és értelemkeresés mártírja, nem pedig saját tehetetlenségének áldozata.

Helényi Tibor festő- és
grafikusművész

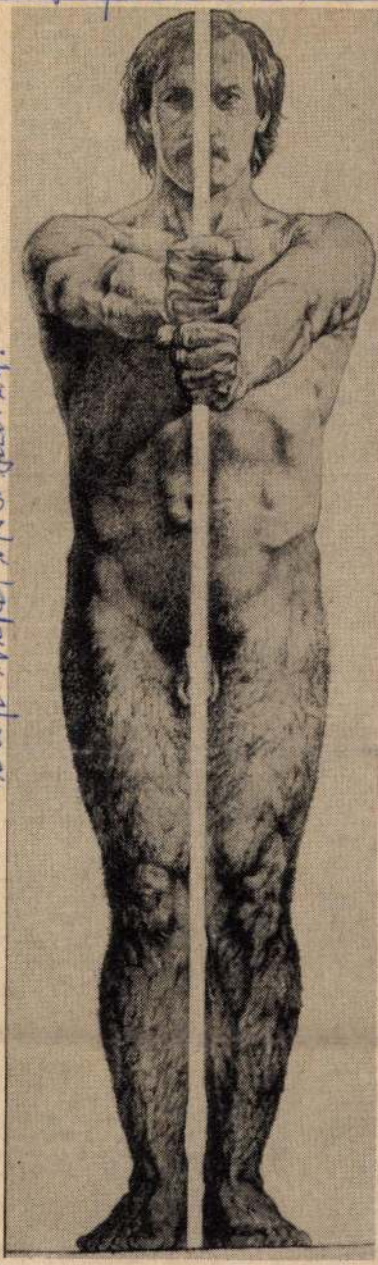

Petőfi Népe, 1993. júl. 24.

● **Helényi Tibor: Tengelyes szimmetria.**

lődni: Fülöpszállás Bajcsy u. 5/b. 10911

Vegyes

KIADÓ Budapesten, zöldövezetben 1 szobás összkomfortos lakás bútorozottan vagy üresen. Balikó, 851-177, munkaidőben. 11256

KECSKEMÉT, Pákozdi csata utca környékén garázst bérelnék. Telefon hétköznap 8—16 óra között. Vásárhelyi Dániel. 10879

SZOBA konyhás albérlet fiatal házaspár részére kiadó. Érdeklődni: Ojtózi u. 9. a délutáni órákban. Özv. Kovács Istvánnénál. 10885

PEDIKŰR és masszőr üzletemet 1983. július 1-én megnyitottam. Özv. Kovács Istvánné Kecskemét, Kelemen L. u. 17. 10889

Házasság

34 ÉVES 175 cm. magas csinosnak mondott szakmunkás lány vagyok. Megismerkednék házasság céljából józan életű jó megjelenésű független magas szakmunkás férfival 40 éves korig. Fényképes levelek előnyben. Leveleket. „Mielőbbi találkozás 10881" jeligére a kiadóba kérek. 10881

41 ÉVES 185 cm. magas hullámos hajú szellemi dolgozó férfi keresi korban hozzáillő nő ismeretségét házasság céljából. Minden fényképes levélre válaszolok. Leveleket: „Komoly szándék" jeligére a kiadóba kérek. 10891

58 ÉVES 170 cm. magas MAV nyugdíjas férfi saját lakással keresi korban hozzáillő elvált vagy özvegyasszony ismeretségét házasság céljából, aki otthonába menne. Leveleket: „Gyümölcsleltevés" jeligére a kiadóba kér. 10846

39 ÉVES két kiskorú gyermekét egyedül nevelő üzemi dolgozó özvegyasszony vagyok. Megismerkednék 38—45 éves korig józanéletű, becsületes rendszerető férfival, aki jó nevelő apa és hű házastárs lenne. Leveleket: „Otthonomba várlak 10906" jeligére a kiadóba kérek. 10906

33 ÉVES 170 cm. magas barna hajú, barna szemű elvált gazdálkodó férfi vagyok. Van egy 10 éves fiú gyermekem. Szeretnék megismerkedni házasság céljából 30—40 év közötti lánnyal vagy elvált asszonnyal, aki háztartást tud vezetni és gyengédségre vágyik. Lakásom van. Egy gyermek nem akadály. Fényképes levelek előnyben. Leveleket: „Amíg nem késő" jeligére a kiadóba kérek. 10932

Helényi Tibor, festő- és grafikusművész

A napokban múlt meg a Magyar Nemzeti Galériában a mai magyar grafika és rajzművészet kiállítása. Néhány kiemelkedő szép lappal jelentkezik a fiatalok közül Helényi Tibor – egyik műve „Tengelyes szimmetria" c. /repr./

Brestyánszky Ilona: Mai magyar grafika és rajzművészet. Hajdú-Bihari Napló, 1983. júl. 23.

Helényi Tibor, festő- és grafikusművész

Megnyílt a napokban a Magyar Nemzeti Galériában a mai magyar grafika és rajzművészet minden eddiginél nagyobb szabású szerégszemléje. – Néhány kiemelkedő szép lappal jelentkezik a fiatalok közül Helényi Tibor.

Brestyánszky Ilona: Mai magyar grafika és rajzművészet.

Nógrád, 1983. júl. 23.

Helényi Tibor, festő-grafikusművész

a napokban nyílt meg a Magyar Nemzeti Galériában a mai magyar grafika és rajzművészet minden eddiginél nagyobbszabású soregszemléje. — Néhány kiemelkedő szép lappal jelentkezik a fiatalok közül Helényi Tibor,

„Tengelyes szimmetria" c. műve /repr./

B. J.: Soregszemle a Nemzeti Galériában.
Kisalföld, 1983. júl. 23. 10-old.

MTI SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-718, 340-726
Helényi Tibor festő- és grafikusművész
DOLGOZÓK LAPJA
1983 AUG 13

1983. augusztus 13., szombat — DOLGOZÓK LAPJA

1021

Mai magyar grafika és rajzművészet

A közelmúltban nyílt meg a Magyar Nemzeti Galériában a mai magyar grafika és rajzművészet minden eddiginél nagyobb, szabású seregszemléje. Egész teremsort ölel fel a több mint 300 művet bemutató kiállítás, amely a művészeti ág teljes panorámáját nyújtja. Érdekes és tanulságos mód nyílik az összevetésre a Műcsarnokban lévő kortárs külföldi képzőművészeti kiállítással. Alkotóink most nincsenek lépéshátrányban. Minden mai törekvés képviselőre, sőt iskolára talál nálunk is. Mennyiségileg legtöbb a pop-art sokfelé ágazó törekvése, de igen nagy a geometrikus absztrakcióhoz tartozó lapok és a szürrealista művek aránya is. A régi értelemben vett realizmus már alig-alig bukkan fel, a szenvtelen, a fényképezőgép lencséjével versenyre kelő fotórealizmus pedig, főleg a különféle trükkös fotónegatív-átfordításokban és a felülethatások tanulmányozásában jelentkezik, gyakran szürrealista felhanggal. A kiállító művészek zöme a fiatal nemzedék tagja, 30—40 évesek, akik technikailag igen felkészültek, és minden újításra érzékenyen reagálnak.

Feltűnő, hogy a művészek általában rossz közérzettel figyelik a világ eseményeit, alapállásuk: aggódás a jövőért. Mintha egy nagy békedemonstráció tanúi lennénk, melynek képviselői a maguk sokszor igen áttételes módján az iróniától a brutális tagadásig húzódó magatartással tiltakoznak a bonyolult jelen ellentmondásai és a jövő fenyegetettsége ellen. Vidámságukat, játékosságukat szinte maguk előtt is rejtegetve, de titkon kifejezik, gyakran nehezen megközelíthető magánmitológiákkal. Iróniával fogadják és megkérdőjelezik a múlt értékeit is, lázasan új formák és új tartalmak után kutatnak. Jellemző hazai sajátosság, hogy az egyes törekvések nem tisztán jelennek meg, mint a nyugati nagymestereknél, hanem egymásba olvadnak és egyéni karaktert nyernek, mint például a fiatal El Kazovszkijnál, akinél az avantgarde vonások a pop-arttal és a naiv művészet egyes vonásaival keveredtek elgondolkoztató, szellemes, játékos műveket eredményezve.

Néhány kiemelkedő szép lappal jelentkezik az idősebbek közül Deim Pál, Gacs János, Kaján Tibor, Kondor Lajos, Molnár Gabriella, a fiatalok közül Banga Ferenc, Balla Margit, Dienes Gábor, Lacza Márta, Kéri Imre, Helényi Tibor, Kemény György, Pincehelyi Sándor, Schmal Károly, Bálványos Huba, Szabó Tamás, Pócs Péter.

A grafika évtizedek óta a magyar képzőművészet erőssége. Ezt a rangját ma is tartja.

B. I.

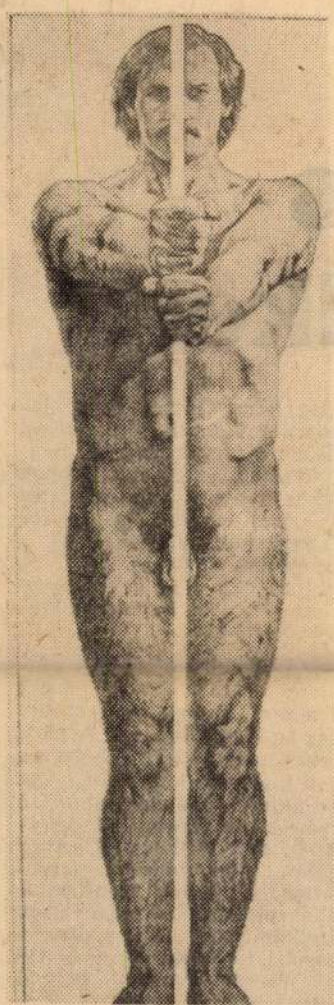

Helényi Tibor: Tengelyes szimmetria

es
olkert

világ lecsapolására és a tórendszer kialakítására, majd később e tervek alapján meg is kezdték a munkálatokat. Ekkor kapta a *Nagy-tó* töltés által mai alakját, és ekkor szabályozták a *Cseke-tó* és a hőforrások környékét is, ahol később az angolkertet telepítették. *(Rapaics: Magyar kertek.)*

A tóvárosi angolkert alapítási éve: *1783.* Ekkor készült el a terv, s ekkor kezdték meg az első telepítést. A park természetes alakja a hőforrás és a Cseke-tó környéke. Az angolkert kialakításához a természetes kertstílus korában nem kellett egyéb, mint pázsit, hangulatkeltő facsoportok, s néhány szentimentális építészeti alkotás. Ezek is elkészültek a kor divatja szerint: *török fürdő*, vagy *török mecset* (tetején félhold hirdeti török mivoltát) a „Pokolnak" nevezett *műbarlang*, és a *műromok*, melyek középkori épületek maradványaiból és római sírkövekből készültek. A volt főbejárati részen (Sport-utca) két *köből faragott griff* található, mely az Esterházyak címerállata.

A Cseke-tó körüli park fái ma már nagyobb részt újabb telepítésűek, melyekből ki kell emelni a *jegenyenyárt*, az Európában is honos feketenyár ciprustermetű, sudártörzsű alakját. Úgy látszik, valahol délkeleten kezdték használni a kertészek, a Balkánon és Itálián át jutott el Közép-Európába, ezért nevezik *olasznyárnak*.

Azt tartják, hogy főként Napóleon korában terjedt el, aki olaszországi hadjáratán ismerte meg, s annyira megkedvelte, hogy amikor utat épített, jegenyenyárral szegélyeztette. Nálunk kétségtelenül a Balkán felől honosodott meg.

Faismerettanunk megalapítója, *Grossinger* „vízi nyár" néven ismertette dendrológiai kézikönyvében, s feljegyzései szerint *1783-ban* ültették a tóvárosi angolkertben, itt fasort képeznek a tó oldalán.

Apró dolog, mégis bosszantó és szemléleti hibát tükröz: a természetvédelmi területet jelző táblákat élő fákra szegezték ...

Az első szomorúfüzek

Tóváros ültették nálunk *az első szomorúfüzeket*. Ennek a kornak a szomorúfűz a legjellegzetesebb kerti dísze, valósággal *jelkép*. Van-e ennél hangulatkeltőbb, szentimentálisabb fa?

Bár Európában alig valamivel több *mint két évszázada* ismerik a szomorúfüzet, mégis a XVIII. század utolsó éveiben mindenfelé elnyeiről, 1703-ban megjelent *Corollarium* című beszámolójában *keleti fűz* néven ismertette meg először Európában a szomorúfüzet. A szomorúfűz hazája *Kína:* innen terjedt el Perzsia északi és Turkesztán déli részébe, sőt lehet, hogy már eredetileg is idáig terjedt hazája. Babilonban nem honos, *Linné* tévesen nevezte *„babiloni fűznek"* a szomorúfüzet. Természetesen Magyarországra is a szentimentális kert divatjával jutott el az első szomorúfűz, s Grosinger már 1797-ben szép példányokról szá-

vegetációt nem gondolhatni. Egy olasz nyár derekát kétszeri ölelésem által sem foghatom körül. De ékességet, kivált gazdag vízi pátriái (részletei) *adják. Széles és hosszan elnyúló taván százankent úszkálnak a hattyúk."*

— X —

A fent leírtak, remélem, érzékeltetik a kort, s azt a változást, amelyet e kor hozott, és kellően érzékelhető a nagy múltú és híres tatai angolkert értéke. Egy ilyen múltú kert városunk méltó ereklyéje. Ha

SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
Helényi Tibor
ÉLET ÉS IRODALOM
1984 JAN 27
1021

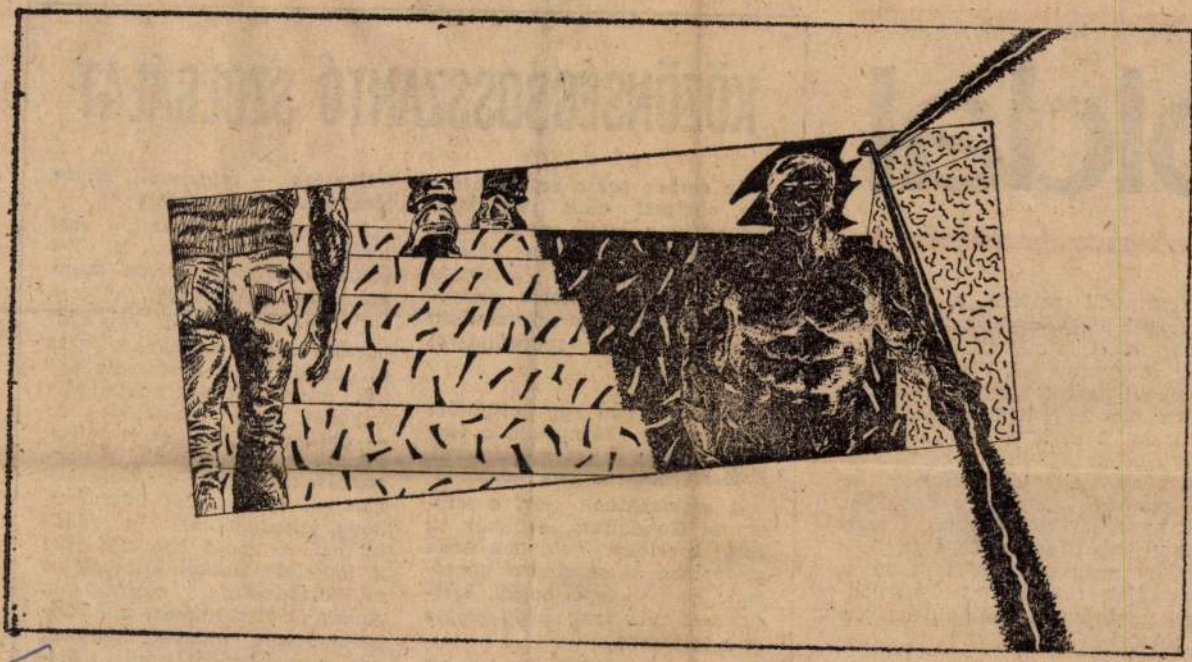

Helényi Tibor: Le-fel

oldal

Nem volt szívem a szemébe mondani, hogy egyes-egyedül ő a hibás. Mert mindenki úgy boldogul, ahogy tud. A jegyeladónak nincs diplomája, hogy kevesek számára elérhető tudását kamatoztathassa, ő csak a jegyhiány és jegyfölösleg dialektikus egységéből tud pénzt kisajtolni; a Hököm flatal színház, neki, hogy megéljen, telt házakkal kell játszani, s ezért semmi sem drága (csak a jegy); a Madách megcsinálta a maga bűvös macskáját, természetes, hogy addig „forgatja", ameddig pénz jön ki belőle.

Mindenki többre törekszik. Az én barátom pedig fizet, mint egy katonaviselt mikrobiológus.

KÖZÖNSÉGBOSSZANTÓ SZOLGÁLAT

Az ember egész szolgáltatást vár, ehelyett csak felet kap. Mégpedig a jelek szerint nem hanyagságból, hanem előírás szerint varrják a közönség nyakába a szolgáltatás második felét. Minden valószínűség szerint magyar specialitásról van szó.

Tahiban van egy vityillóm — az egész környéken a legkisebb, erről lehet megismerni. Emésztőgödör is van hozzá.

A szomszédban járt a szippantó. Gondoltam, ha már itt van közelben, behívom, hadd szippantsa ki az emésztőgödrömet. Nagy üggyel-bajjal, ígérgetéssel rávettem, hogy jöjjön át a telkemre.

— Tessék előkészíteni a terepet — rendelkezett.

Megkérdeztem, mit kell tenrödhessen — vigasztalt, mikor látta elkeseredésemet.

Ennél is tanulságosabb eset történt a Rádióban. X. Y-t megbízták, hogy tartson munkavédelmi előadásokat.

Összetrombitálta az egy csoportba tartozó alkalmazottakat és gondosan elmagyarázta nekik, milyen munkavédelmi előírásokat kell betartaniok az — öntőknek, az esztergályosoknak, a marósoknak, a targoncásoknak, a traktorosoknak —, majd azzal búcsúzott, hogy jelentkezzenek a főnöküknél, az majd beavatja őket a foglalkozásukkal kapcsolatos munkavédelmi előírásokba. Addig is olvassák azt a körülbelül ötszáz oldalas könyvet, ami a munkavédelemmel foglalkozik.

Ez még valahogy beleér a

Tibor Helényi

~~The~~ Sándor Molnár follows up his Paris show with an appearance at the 17th International Biennale in Sao Paulo from October 14 to December 18, in company with fellow painter Tibor Helényi.

Palma Melis: Hungarians get a showing around the world.
Daily News, 1983. aug. 24.

Helényi Tibor, festő-grafikus

MAHIR
SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
1984 SEP

SZOCIALISTA MŰVÉSZETÉRT

Helényi Tibor rajza 1021

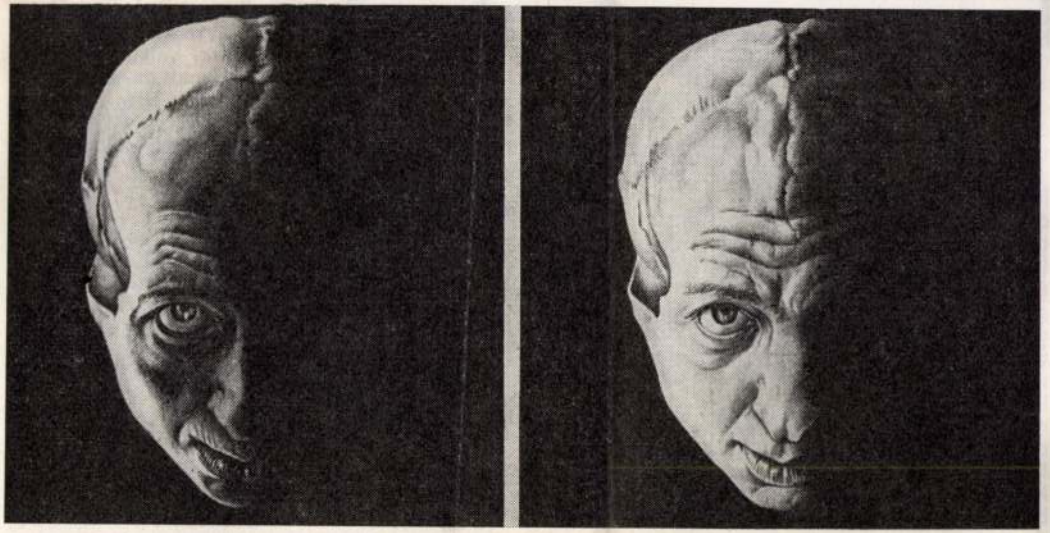

A nyolc festő és hat szobrászművész a mecénási figyelem jóvoltából került közös platformra a szegedi nyár kulturális kínálatában. A tárlatot rendező művelődési központ — bölcs elhatározásból — ily módon kívánta felmutatni a közönségnek a szakszervezeti mecenatúra mibenlétét, no meg az általa támogatott művészek műhelymunkáját.

A Csongrád megyében élő hetven művész közül ugyanis csak azok kaptak meghívást a tárlatra, akik az elmúlt másfél-két évtizedben SZOT-díjat kaptak, vagy a szakszervezetek megyei tanácsa által alapított helyi elismerések közül a Juhász Gyula-díj, vagy a szegedi nyári tárlaton elnyerhető fődíjak tulajdonosai lettek. E tények ismeretében azt gondolhatnánk, hogy megint szaporodott a kollektív tárlatok dúsan áradó folyama egy újabb protokolláris bemutatóval, amely a mecénás pár száz lépésre lévő Képtárban látható XXIV. szegedi nyári tárlat országos kitekintésű műtárgykínálata mellett, mert legfeljebb a helybéli művészkolónia esetlegesen összeverbuvált csoportkiállításának vélhetnénk.

*

Csak vélhetnénk, mert a tárlat másról, többről és puszta léténél messzebb mutató dolgokról győzte meg látogatóit. Vegyük sorra a bizonyítékokat.

A kiállítás egymástól korban, stílusban, művészi elvekben és mesterségbeli múltban jócskán különböző művészeket helyez közös platformra. Humanista elkötelezettségük, hagyománytisztelő és azt megújító figurativitásuk, a valóság kihívásaira történő válaszkeresésük, mesterségbeli tudásuk, az erre a tárlatra szánt, témájában és szellemében emberközpontú, műveikben céltudatos kiválogatása

A festők közül a lélek mélységeinek feltárásában Szalay Ferenc jut a legmesszebbre, a Fiúfej című műve és más hasonló munkái alapján joggal ítélhetjük őt az alföldi festészet lírai vonulata méltó folytatójának és megújítójának. Most látott művei megerősítik bennünk azt a tudatot, hogy Szalay alapos és avatott krónikása az alföldi ember világának. Líraiságában rokon vele Novák András fes-

Helényi Tibor, festő-grafikusművész

„Íjász" c. /repr./

Wagner István: Seregszemle – szélcsendben.
Magyar Hírlap, 1984. ápr. 7.

Helényi Tibor, festő-grafikusművész

Jubileumi kiállítás-sorozatot nyitottak meg vasárnap a boglári kápolnákban. Tíz éve nyílt meg a kék, nyolc éve a vörös-kápolna. – Júliusban a veszprémi egyházmegyei múzeum mutatkozik be, majd Felvidéki András és Helényi Tibor kortárs festőművészek szerepelnek.

Horányi Barna: Vaszary, Csíkszentmihályi.

Somogyi Néplap, 1984. máj. 29.

Helényi Tibor, festő és grafikusművész

Tíz éves a Pécsi Grafikai Műhely. Kiállításukon szerepel Helényi Tibor munkája.

Romváry Ferenc: Tíz év után.
Dunántúli Napló, 1984. febr. 25.

Helényi Tibor, [ ]

l: Zala Tibor

Vadas József Életművek 13.

Élet és Irodalom, Bp. 1985. jan. 25 XXIX/4

Helényi Tibor

festő

Kiállítása az Ernst Múzeumban. tásd:

Buczkó Györgynél (P. Szűcs J.: Civilizá-
ciós ártalmak üvegben és olajban)

Népszabadság, 1988. szept. 17.

Helényi Tibor

festő

Δ Barbár geometria — testmás — függőképek címmel nyílik csütörtök délután 6 órakor Helényi Tibor retrospektív kiállítása az Ernst Múzeumban (VI., Nagymező utca 8.). A kiállítást Néray Katalin művészettörténész nyitja meg.

Népszabadság, 1988. szept. 6.

Helényi Tibor, festő-grafikusművész

A balatonboglári vörös és kék kápolnában Helényi Tibor és Felvidéki András műveiből rendeztek kiállítást.

Láttuk, hallottuk.

1984. VIII. 16. Petőfi 10.45 Faragó András

Helényi Tibor, festő- és grafikusművész

A békéscsabai Munkácsy Mihály Múzeumban máj. 27.-ig látogatható a Békéscsabai alkalmazott Grafikai Biennálé. Szerepelnek itt a művész az Interpress Magazin címlapját rajzoló fantáziadús, színes grafikái. /említve/.

Győrváry Éva: Fotó-körző-fotografika.
Pesti Műsor, 1980. máj. 7.

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

ÉLET ÉS IRODALOM

Helényi Tibor
festő- és grafikusművész

1980 MÁJ 31

1021

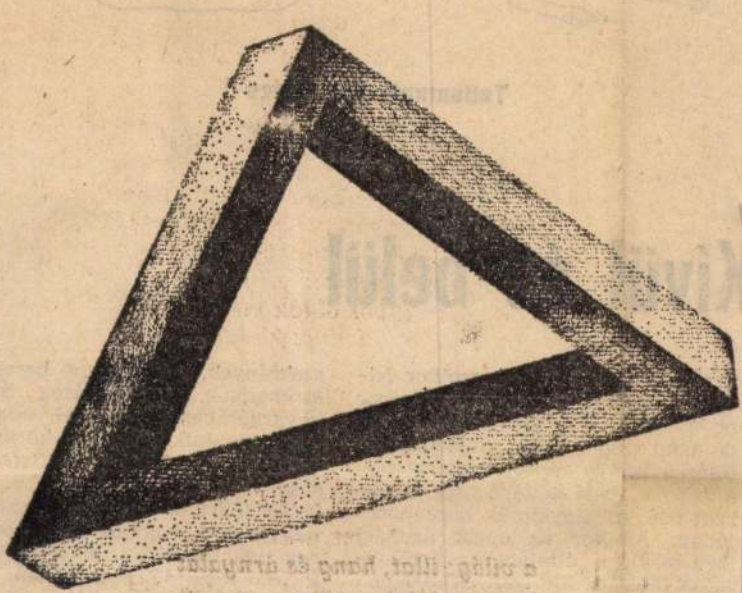

Helényi Tibor: A Penrose-háromszög modellje

Tettamanti Béla rajza

Kívül és belül

Tudja a tárlat is. Van, amikor frivolan kesereg ezen, van, amikor nevet rajta, van, amikor rálegyint, de akad szép *realista* álmodozás is. Nem a bürök képzeletszegénysége, a szűkös „ipari háttér" vagy a maradi ízlés áll figyelmük középpontjában. Amikor az egyik áruházi terv bírálója „általában a homlokzaton főtérhez illő igényes anyágok, a bejárati ajtóknál összefüggő üvegfelületek, alumínium portálok" szokásos (és fennhéjázó) együttesét kéri, a tárlat már föl se háborodik: szekrények, lámpák, berendező összhangok, téralakítások büszke kavargásában megannyi *minőségi* eleme mutatkozik itt a környezeti kultúrának. (Alakítóinak *felelősségéről* is képet kapunk, ha — az egyik feliratot idézve — számításba vesszük, hogy a „bútoriparban egyetlen belsőépítésznek 425 millió forintértek létrehozásában van meghatározó szerepe".)

S mert a belsőépítészet első és ezért szinte mámoros, tobzódó szín-

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Helényi Tibor,
festő- és grafikusművész

DÉLI HÍRLAP

1980 ÁPR 1

/ 1021

Nyolcan, humorral

Az annyi mint: ma

Kiállítás a Vasas Galériában

Perspektívacsoportnak nevezik magukat, nyolcan vannak: Bakos István, Balla Margit, Bányai István, Felvidéki András, Helényi Tibor, Kemény György, Molnár Kálmán és Schmal Károly. Képzőművészek, legalábbis képzőművészetet „csinálnak". A társaság fele az Iparművészeti Főiskolán diplomázott, másik fele a Képzőművészetin, mind a nyolcukra jellemző vonzódásuk a plakátművészethez. Nagyjából azonos korúak, egy kivétellel 1940 után születtek. Plakátjaikkal, alkalmazott grafikáikkal, rajzaikkal gyakran találkozhatunk — az utcán, könyvborítókon, hanglemeztasakokon, folyóiratokban, nem utolsósorban kiállításokon. (A csoport eddigi közös kiállításai: Pécs, Varsó, Düsseldorf, illetve most Miskolc; a diósgyőri Vasas Művelődési Központ Galériájában mutatkoznak be 2000—20 című tárlatukkal.)

Kétezer mínusz húsz, azaz: 1980. „Kiállításunkon sem jósolni nem akarunk (nem is tudunk) a közeli ezredforduló művészetéről, sem nosztalgiával visszatekinteni az elmúlt évszázadokra. Egyszerűen csak végezzük a dolgunkat, mint más hétköznapokon, de a matematikai tény, hogy 1980 = 2000 — 20, mégis csak tény" — írja a katalógusban *Kemény György*, a társaság doyenje.

• •

Ami a kiállítás, a művészek szemléletének egységét adja, az — nézetem szerint — a humor. A humor szinte minden válfaja — a játékos blődlitől az iróniáig, a groteszktől a szatíráig, az anekdotától a villámtréfáig — tükröződik munkáikban. Van mű, amelyet viccnek, jópofaságnak, mást véresen komolynak, humorban tréfát nem ismerőnek érzünk. Mi jellemzi még őket? A műfajok „összemosása", a meghökkenteni akarás, a másság iránti vágy. Mindezt persze nem vészik túlzásba — értem ez alatt, hogy nem váltanak ki a tárlatlátogatóból ellenséges, elutasító indulatokat —, ámbár ezt nem mertem fel, mindössze magamon tapasztaltam. Szándékuk — az azonnali értelmi-érzelmi hatás kiváltása — sikerül. Nem töprengünk a művek megfejtésén, nem is mindig adnak erre módot, „lecsapnak" ránk, ami magában hordozza a könnyen elfelejtés veszélyét.

És most néhány részlet a tárlatból:

Három, élével egymásra állított — bekapcsolt — televíziós készülék, a néző lábainál még egy földre helyezett tükörrel megtoldva, így mindjárt hat lesz korunk e dicsért-szapult technikai-információs-művelődési csodájából. Az elhelyezés arra utal, hogy Kemény György azokhoz tartozik, akik óvnak minket a tévé káros, szellemtompító hatásától, vagy legalábbis mulatnak tévés (téves) szokásainkon.

• •

Diaképek ernyőre vetítve, egy egész tárral van belőlük. (Erre céloztam, amikor azt írtam, hogy nem mindig adnak lehetőséget a hosszabb bámészkodásra.) Nincs is rá szükség. A diák készítői — *Helényi Tibor* (Barbár geometriák), Kemény György (Párizsi kirakatok). *Bakos István* (Színes fotók) — a gyorsan pergő képekkel koncentrálják figyelmünket. Bakos István szexi fotói inkább nevetőizmainkra, mint férfiúi kíváncsiságunkra hatnak, nem divatképek, inkább paródiák ezek az ötletes beállítások. Helényi Tibor barbár geometriáit nem ritkán láthattuk fekete-fehérben az Élet és Irodalomban, most üdítő színeivel, villódzó, groteszk formáival, eseményeivel fogják meg szemünket.

Az esemény különben is jellemző a csoportra, ami már az eddigiekből is kiderült. Történeteket mondanak el *Bányai István* rajzai, magas színvonalú, szöveg nélküli karikatúrák ezek. Érződik a munkákból alkotójuk rajzfilm-szeretete, három éve készítette el első animációs filmjét, a címe Hamm.

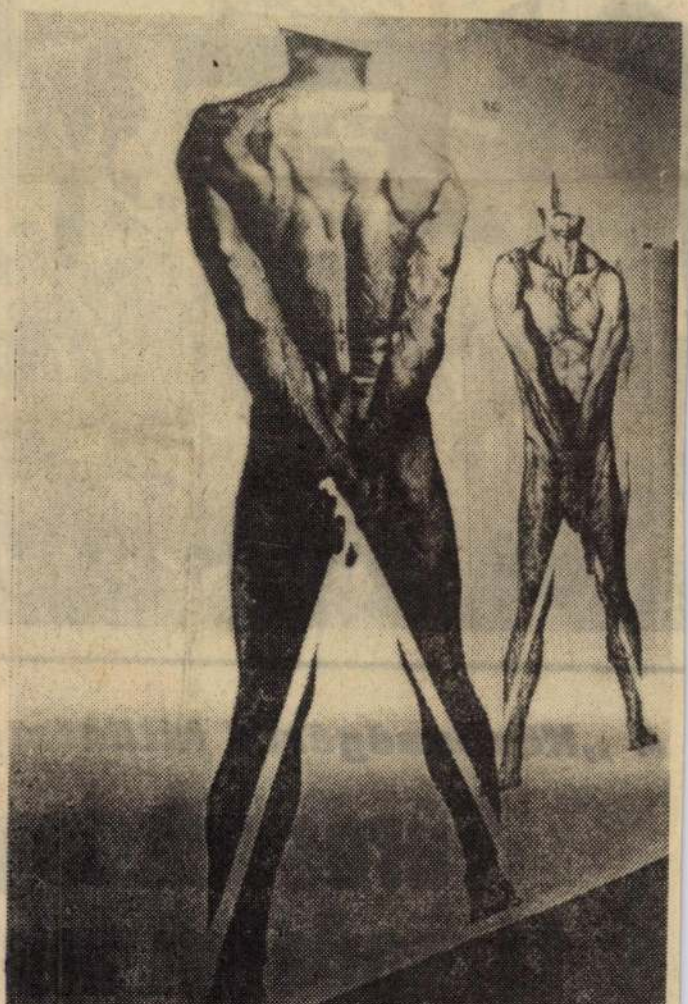

✶ *Helényi Tibor rajzai — üvegre ragasztott fotóreprodukciókon — a Perspektíva alkotócsoport 2000—20 című kiállításán a Vasas Galériában.*

Jópofa rejtvény *Felvidéki András* nagyméretű rajza: mintha könyvekből állna össze a nyomasztóan zárt síremlék vagy lakótelep.

• •

Humoránál van *Balla Margit* is. Tollas nők, angyal-repülőgép alakok kavarognak az ugyancsak szokatlanul nagy méretű rajzokon, ilyen feliratokkal: „Részlet az U. N. kisasszony és az U. N. repülőgép c. rekonstrukciós tanulmánysorozatból. A repülők valószínűleg éjszaka közlekedhettek: a felvételen jól megfigyelhetők a szárnyakon elhelyezett lámpák. A farkon levő színes csíkoknak feltehetőleg a dürrögésnél lehetett fontos szerepük."

Molnár Kálmán két színes ötlete nyitja a kiállítást, melyen *Schmal Károly* kavicsokról készült fotótanulmányokkal szerepel.

• •

Hogy milyen hosszú lesz együttműködésünk, meddig él e még meg sem ismert csoport, nem tudni. Tagjai mindenesetre nem először, és biztos, hogy nem utoljára bizonyítják tehetségüket, játékos szellemük frisseségét.

A kiállítás április 16-ig tekinthető meg, délután 2-től este 7 óráig.

SZABADOS GÁBOR

A „Közösségért" kitüntetések

Városunk legjobb társadalmi munkásai

Tegnap délután a városi tanácsháza dísztermében a városi pártbizottság, a városi tanács és a Hazafias Népfront városi bizottságának vezetői, képviselői köszöntötték azokat a kollektívákat és egyéneket, akik az elmúlt évben önzetlen munkájukkal segítették városunk fejlődését, társadalmi munkában dolgoztak Miskolc szépítéséért, gyarapodásáért. A legjobbakat városunk tanácsa a „Közösségért" elismerő plakett arany, ezüst és bronz fokozatában részesítette. A kitüntetéseket *Székely László*, Miskolc város Tanácsának általános elnökhelyettese adta át.

A „KÖZÖSSÉGÉRT" ELISMERŐ PLAKETT ARANY FOKOZATÁT KAPTÁK:

A DIGÉP **Makarenkó szocialista brigádja**; a December 4. Drótművek **Petőfi Sándor szocialista brigádja**; az ÉMÁSZ miskolci Üzemigazgatóságának **Bláthy Ottó szocialista brigádja**; a Geodéziai és Térképészeti Vállalat miskolci kirendeltségének **Szabó Lajos szocialista brigádja**; a **Magyar Képzőművészek Szövetségének Észak-magyarországi Területi Szervezete**; az Avas Bútorgyár **Kilián György kiváló ifjúsági brigádja**; a Belker Szállítási Vállalat **Győzelem szocialista brigádja**; a Borsodi Nyomda **Kossuth Lajos szocialista brigádja**; az LKM nemesacél-hengermű **Edison szocialista brigádja.**

A „KÖZÖSSÉGÉRT" ELISMERŐ PLAKETT EZÜST FOKOZATÁT KAPTÁK:

A Beton- és Vasbetonipari Művek **Oprendek Sándor szocialista brigádja**; a Borsod megyei Településtisztasági és Szolgáltató Vállalat **Kilián György szocialista brigádja**; a **DIGÉP épületkarbantartó bádogos szocialista brigádja**; a MÁV Miskolci Járműjavító Üzemének **Ady Endre szocialista brigádja**; a miskolci Cementipari Gépjavító Vállalat **Latinka Sándor szocialista brigádja**; a **Miskolci Pamutfonó légkondicionáló brigádja**; a 114-es **Szakmunkásképző Intézet KISZ-szervezete**; a TIGÁZ **II. Rákóczi Ferenc szocialista brigádja.**

A „KÖZÖSSÉGÉRT" ELISMERŐ PLAKETT BRONZ FOKOZATÁT KAPTÁK:

A Miskolci Kertészeti Vállalat **Petőfi Sándor szocialista brigádja**; a Miskolci Kertészeti Vállalat **Dobó Katica szocialista brigádja**; a Diósgyőri Papírgyár **Gagarin szocialista brigádja**; az ELVEGY Kereskedelmi Vállalat **Computer brigádja**; a DIGÉP termelési főosztály **Pattantyús szocialista brigádja**; az ÉPFU miskolci vállalata **Ady Endre karbantartó brigádja.**

A „KÖZÖSSÉGÉRT" KITÜNTETŐ ÉREM ARANY FOKOZATÁT KAPTA:

Dömsödi Béla (Avas Bútorgyár); **Varga Józsefné** (Belker Szállítási Vállalat); **Jakó András** (DIGÉP); **Vass Zoltán** (LKM); **Bernáth István** (MIK); **Monoczki Imre** (MIK); **Számadó Imréné** (Miskolci Kertészeti Vállalat); **Barta István** (Kilián Gimnázium); **Kovács János** (DIGÉP); **Gyimessy József** (ÉMÁSZ); **Sárrány József** (BGTV); **Darvas László** (Miskolci Mélyépítő Vállalat); **Bulla Gusztáv** (Borsodi Szénbányák); **Szegedi Gyula** (DIGÉP); **Bányik Gizella**; **dr. Barna Lajos.**

A „KÖZÖSSÉGÉRT" ÉREM ezüst fokozatát 10-en, bronz fokozatát 12-en kapták meg.

A kitüntetetteknek a városi pártbizottság nevében *dr. Kovács László*, a pártbizottság titkára gratulált.

Lőrinc kére

dalmi est

költészete nincs évfordulóhoz kötve, éppen *dr. Kabdebó Lóránt* irodalomtörténésznek, az emlékkiállítás rendezőjének munkássága következtében is régen méltó helyére tette az irodalomtörténet. A kiállításnak a család által rendelkezésre bocsátott relikviái, a rövid, de annál gazdagabb életet felmutató fotóanyag, a kiállított kéziratok, a szülőváros közönségének szóló gesztus elsősorban. De az innepnap elmúltával másról is beszélnek a tárgyak, a képek, a hangszalag, amely megőrizte a költő hangját. A könyvek, a könyvtárak polcain fellelhető verseskötetek őrzik az életművet, de ez az életmű megérdemli, hogy előbb legyen, mint egy-egy, időnként kézbe fogott könyv.

Helényi Tibor, festő- és grafikusművész

„Középpontkeresés I.–II." cinkmaratás,
49×22 cm, és 22×22 cm, 1979.

1 repr.

Művészet, 1980. ápr. 12. old.

MH SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

Helényi Tibor,

ÉLET ÉS IRODALOM

festő- és grafikusművész

1980 JUN 16

1021

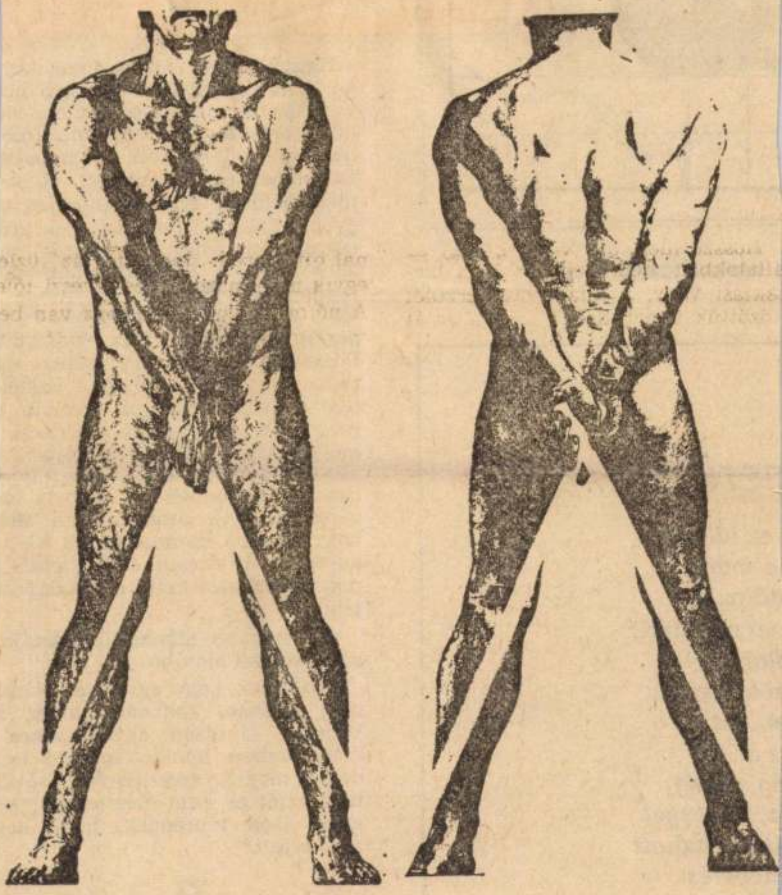

Helényi Tibor: Középpontkeresés

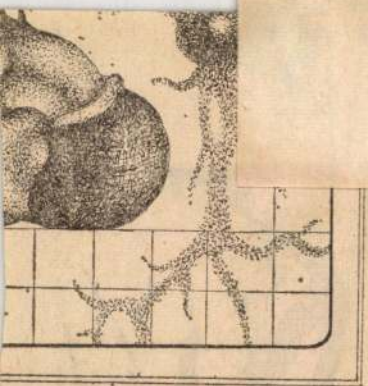

: utolsó tangó

nerültél...

az időben,
a sodra,
állapult,
észrevettél:
domait,
zöld karéját
etőket,
z az út
ég sokáig;
z, melenget
itkán hallott
nevetés
unszol,
lta hajszálak
egy metszett,
olyan gyöngéd

Nemrégiben harmadmagamm az NDK-ban jártam. Ezt gépkoc val, Csehszlovákia elkerülése n kül, körülményes megtenni, külö ben se voltam még Pozsonyba Brünnben, erre mentünk. Régi meglehetősen gyakorlott utazó v gyok, külföldön nem szeretek kra cároskodni, tehát felszereltem m gam pénzzel. Kiderült, hogy cs koronával túlságosan bőségesen mert a megfelelő ebédelések és k peslapvásárlások után, visszaút Pozsonyban még elég szépen m radt fölöslegem. Minden tisztel tem a baráti országok boltjaié, még sehol sem akadtam olyasmir melyhez hasonlót, ha szükségem pénzem van rá, itthon meg ne v hetnék. Különben is, turista v gyok és nem szatócs. Ám tén hogy én cseh koronát hozok h a z az egyik útitársam előtt szemlát mást kétségessé tette elmeállapot mat.

— Legalább alkoholt vásároljo az itt sokkal olcsóbb!

Közöltem, hogy egyelőre idehaz még kapható kedvenc italom, a Unicum, és eszem ágában sincs konyhámban konkurrenciába kez deni a magyar szeszipparral. Csóvál ta a fejét és nem értette. Én meg máig azon töprengek, hogy m i nem értett?

Ismerősöm — teljes joggal, mer kiváló képességű szakember — néhány évvel ezelőtt magas veze

Perspektívák, festmények

Helényi Tibor

Helényi Tibort mint az *Interpress Magazin* tervezőszerkesztőjét ismerik legtöbben. A néhány hete lebontott Dorottya utcai tárlatán viszont képzőművészeti alkotásokkal, festményekkel jelentkezett.

— Csinálom a magazint, tervezek plakátokat — ebből élek. Mellette festek, dolgozom azon, ami a kiállításomon is látható volt.

— *Hogyan lettél képszerkesztő?*

— 1977-ben volt egy naptármegbízásom. Ezt úgy, ahogy én elképzeltem, nem tudtam kivitelezni. Sokáig töprengtem, érdemes-e kompromisszumokat kötni, még ha megvalósul a naptár, akkor is. Végül arra az elhatározásra jutottam, hogy ennyi engedményt már nem tehetek. Ekkoriban keresett meg Kemény Gyuri, felajánlotta, dolgozzam az *Interpress Magazin*nál. Elvállaltam. Leültem és megrajzoltam a *Barbár geometria* öt darabját, amiből aztán címlap is lett.

— *Hogyan készíted a lapot? Megkapod a kéziratokat, a fotókat és összeállítod. Mennyiben más a munkád mint egy tördelőszerkesztőé?*

— Én elsősorban grafikus vagyok. Olyan tapasztalatokat szereztem, amely másfajta, mint a tördelőé. Talán ezért különbözik a Magazin a többi laptól. Különben az csak nálunk szokatlan, hogy egy grafikus újságot készít. Más országokban jónevű képzőművészek nem átallnak megtervezni egy-egy lapot a „kopf"-tól a kolofonig.

— *Művészi pályád?*

— Alkalmazott grafikusként végeztem a főiskolán és egészen 1977-ig ki is elégített, amit a szakmámban csinálhattam. De hiányérzetem volt, egyre nagyobb szükségét éreztem annak, hogy olyan területen is dolgozzak, ahol nem szólnak bele a munkámba.

1976-ban szinte véletlenszerűen jött létre a Perspektíva-csoport plakátkiállítása a Madách Színház előcsarnokában. A Magyar Hirdető a közeljövőben bemutatásra kerülő színdarabokhoz kért munkákat. Az anyag nagyon tetszett mindenkinek, csak éppen a színházak nem érdeklődtek iránta.

— *1979-ben felkérést küldtek a Magyar Nemzeti Galériából, hogy állíts ki a Műhely-sorozatban . . .*

— Kapóra jött az ajánlat, mert akkorra már a *Barbár geometria*-sorozat több darabja készen volt. Ezt mutattam be. Nem csináltam kerekre a kiállítást, de ezt a sorozat „műhely jellege" nem is indokolta. A kész kollekciót végül Kölnben állítottam ki még ugyanabban az évben.

— *Jelentős volt tavaly az Óbuda Galériában megrendezett Fikció és tárgyiasság című bemutatótok . . .*

— Ezt az anyagot Frank János válogatta Balla Margit, Felvidéki András, Kemény György és jómagam munkáiból.

— *Megérkeztünk a* Testmás *című kiállításhoz . . .*

— Igen, a *Testmás*hoz, ahol nem festmények, hanem „testmények" voltak felsorakoztatva.

— *Már az 1979-es miskolci grafikai biennálén szerepeltél, a mostaniakhoz hasonló — bár nem megfestett, csak megrajzolt — aktokkal. Azóta foglalkozol a témával?*

— Igen. Bár a mostani bemutató alapötletét egy életnagyságú, 183 cm magas figura megfestése adta, ennek és részleteinek együtt szereplése az anatómiai részletekből következő geometriai idomokkal. A figurát szinte valósághűen festem meg, de mégsem csapom be a nézőt: a hátteret üresen hagyom, erős kivágatokat készítek, nem adok teljes illúziót.

— *Aktvariációidat geometrikus idomokkal egészíted ki;* Középpontkeresés *című grafikádon a mezítelen figura válla és hátul összekulcsolt keze egy háromszöget ad ki; a* Párhuzamosok *című alkotásodnál a férfiakt két különálló, egymás fölé függesztett vászonra van festve és a derékrészéből hiányzik egy darab . . .*

— Nem volt szükségem erre a részletre.

— *Ilyen módszerekkel, úgy érzed, többet elmondasz?*

— Gyermekkoromban nagyon szerettem Zichy Mihály munkáit. Vele történt meg a következő eset: Bécsben Waldmüllernél tanult. Egyszer éppen egy mitológiai jelenet festése közben jött hozzá korrigálni a mester. Nézte a kompozíciót és sorba kérdezte, hogy melyik figurának mi a szerepe. Zichy meg is indokolta mindegyikét, kivéve néhány mellékalakét. Ezek azért kellenek — mondotta —, hogy érdekesebb legyen a kompozíció. Waldmüller hallva ezt, fogta az ecsetet, és lefestette az említett figurákat, majd figyelmeztette a fiatal festőt, hogy „nem locsogunk, csak a lényeget festjük". Nos, hát én is a lényeget szeretném bemutatni. Elhagyok részeket, hogy kiemeljek.

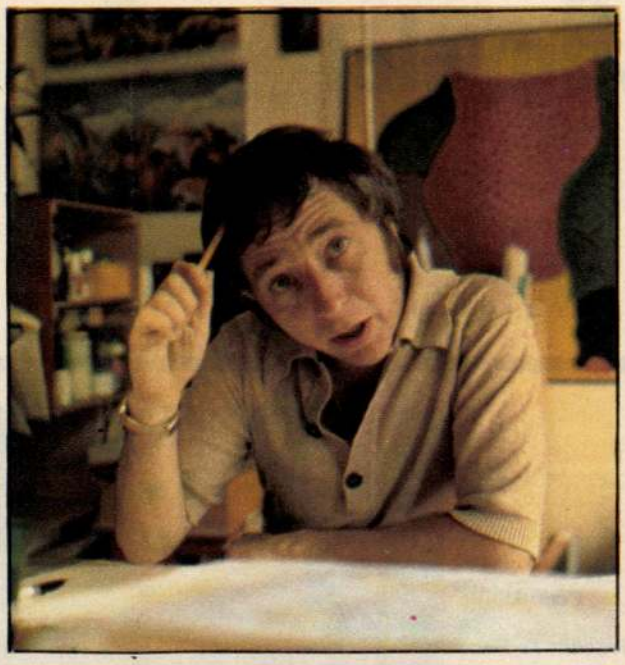

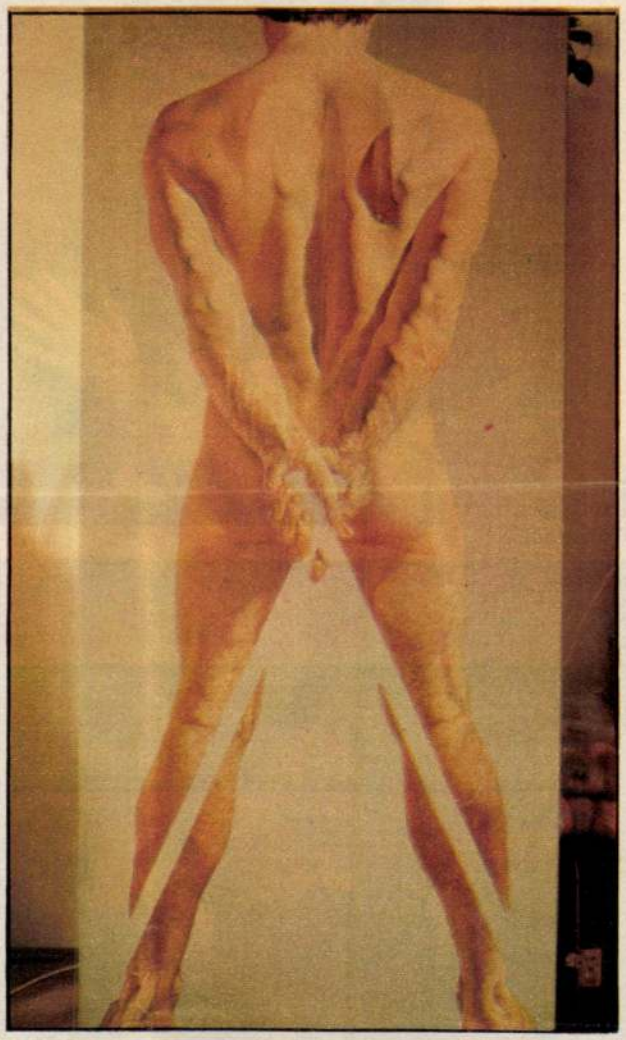

Kapcsolatkeresés

SZABÓ MIHÁLY FELVÉTELEI

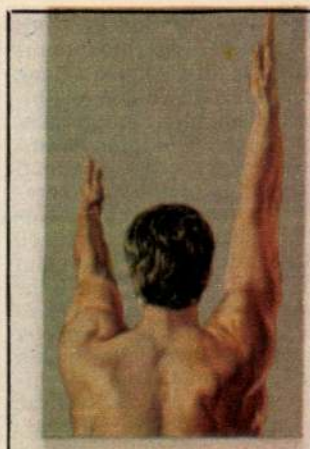

Párhuzamosok

— *Hogyan érzed magad közvetlenül a kiállítás után? Folytatni akarod a Dorottya utcában bemutatottakat?*

— Ezt a sorozatot — annak ellenére, hogy a megnyitóra sem tudtam teljesen befejezni — nem csinálom tovább. A bőrömből ugyan nem tudok kibújni, tehát valószínűleg valami hasonló témába kezdek, de mégis mást tervezek.

A *Testmás*-sorozatnál arra törekedtem, hogy ne egy „irodalmi sztorit" illusztráljak. Arról, hogy áll egy ember, túl sokat nem is lehet fecsegni. Képeimmel vizuális információt igyekszem adni. A kép az, ami; ami le van festve — se több, se kevesebb. Ha leírsz egy képet, éppen a minőségét nem tudod megragadni, legfeljebb egy élőkép forgatókönyvét készítheted el. De ez már a te problémád, nem az enyém.

LÓSKA LAJOS

Győz az „Ügyelet”

A RADNÓTI SZÍNPAD BEMUTATÓJA

Schwajda György *Himnusza*, bár erős munka, túl sötét tónusúnak bizonyult Görgey Gábor rendezett, hozzáférhetőbb *Ünnepi ügyelet*ének társdarabjaként. Így hát a Radnóti Színpad az utóbbihoz keresett partnert, szerencsés ötlettel magánál a szerzőnél. Görgeynek volt javaslata, ám a *Wiener Walzer* című bűnügyi komédia nem veszélyezteti az *Ünnepi ügyelet* pozícióját, legfeljebb megüt egy hangnemet, amely alkalmas rá, hogy felkészítsen az est második felére; elszórakoztatja a nézőket annyira, hogy kitartsanak s ezért el is nyerjék jutalmukat.

Azt hiszem, a *Wiener Walzer* legnagyobb baja a sterilsége. Semleges nemzetközi környezetet persze választhat egy szerző — de hacsak nem exportra dolgozik, akkor áttételesen mégis rólunk kell vallania. A *Wiener Walzer* némiképp emlékeztet a bolgár Sztratievnek Debrecenben bemutatott *Autóbusz* című művére, nemcsak azért, mert itt is, ott is mozgó jármű a helyszín, hanem mert mindkettő egy csoport — a véletlenül összekerült utasok — válsághelyzetben mutatott magatartását vizsgálja. A bolgár írót az érdekli, hogy viselkednek az utasok, ha a sofőr a járművet ismeretlen cél felé vezeti, a magyart az, hogy miképp reagálnak, ha a vasúti fülkében hulla van. De míg Sztratiev e képleten belül a hazai valóság nagyobb-kisebb konfliktusait tárja fel félig-meddig parabolába hajlón, Görgey megtapad egy általános helyzet ötleténél és ennek megfelelően naturalisztikusan ábrázol. Az utasok persze lelepleződnek — gyávák, önzők, kicsinyesek, ahogyan illik —, de így is csak egy nemzetközi panoptikum vértelen figurái maradnak, se veszélyhelyzetük, se viselkedésük nem mond többet önmagánál.

Az ilyen típusú munka nem sok teret enged a rendezői képzeletnek; Gáspár János korrekt, semleges színre vitele megfelel a műfajnak. A siker itt azon múlik, elég érdekesek-e önmagukban a színészi egyéniségek. Sajnos, ez esetben a színészek zöme csak sablonnal próbálja életre kelteni a sablont; csak a két vidékről érkezett erős egyéniségű jövevény, Pákozdy János és Dobák Lajos tud szerepének friss, eleven színeket adni.

Az *Ünnepi ügyelet*nek a kontraszt persze jót is tesz, de önmagában is őrzi sikere biztosítékait. Bár alapkonfliktusát, az egymásnak eresztett két főhős túl végletes tipizálását — egyikük a Rákosi-korszak „erős emberének” fia, másikuk grófnő, múltjában lepratelepi apácasággal és kitelepítéssel — ma is eléggé mesterkéltnek érzem, rájuk is, a mellékszereplőkre is ráismerünk, képüket saját élményeink kerekítik ki, s a fagyott lelkű ifjú orvos és a kiolthatatlan melegű, érett ápolónővér sorsa fontossá tud válni számunkra. Talán az sem véletlen, hogy a *Wiener Walzer* elnyújtva csörgedező, szürke dialógusával ellentétben itt pattannak a poénok, csúcspontokig építkeznek az egyes jelenetek; és nem utolsósorban ismét élvezhetjük két kitűnő színész mesterfokú kettősét. Pécsi Ildikóhoz mi is bekéretőznénk egy kis karácsonyi bobajkára, hogy elfogyasztásával emberség épüljön szervezetünkbe. Hegedüs D. Gézának pedig egyik legjobb, legoldottabb alakítása ez; stílusérzékenységébe, úgy látszik, ma már a társalgási dráma is belefér, meglepetésként ható hajlékonyságát, játékos humorát érdemes lenne kamatoztatni.

Mindamellett talán érdemes lenne Schwajda György darabjához is partnert keresni.

SZÁNTÓ JUDIT

Pécsi Ildikó és Hegedűs D. Géza

KELETI ÉVA FELVÉTELEI

Jelenet a Wiener Walzerből

Színház — kesztyű nélkül

ANATOLIJ EFROSZ KÖNYVÉRŐL

Nemcsak a könyveknek van sorsuk, hanem az olvasóknak is. Nemkülönben a témáknak. S ha minden egybevág: a téma a „levegőben lóg”, az olvasót a körülmények nyitottá teszik befogadására, a kiadó pedig jól időzít, akkor a könyv csakugyan *üzenet* lehet. Mint most Anatolij Efrosz kötete, a *Szerelem, a próba*, amelyet közös gondozói, a Színházi Intézet és a Népművelési Propaganda Iroda a legjobbkor adtak közre — bárha a terjesztőhálózat a jelek szerint mindent megtesz, hogy a nyugodtan szenzációsnak nevezhető kiadvány hozzáférhetetlen legyen.

Hogy miért merészelem egy színházi rendező hét esztendővel ezelőttről keltezett jegyzeteinek magyar nyelvű kiadását *szenzációsnak* nevezni? Kétségkívül van ebben a kijelentésben némi aránytévesztés. Elvégre a moszkvai Efrosz könyve nem valamiféle „rázós” politikai memoár, sőt, még művészeti szempontból sem tekinthető szélsőségesnek. Egyszerűen arról szól, hogy egy *alkotóan* gondolkodó ember, akinek szerelme a színház, miként közelít szerelme tárgyához (helyénvalóbb szóval: *alanyához*); drámákhoz és színészekhez. A világhoz, amelyben él, s amelyet újrateremt a színpadon.

Efrosz kötete tehát csak annyira izgalmas, amennyire egy higgadt gondolkodásmód megismerése egyáltalán izgalmas lehet. Méghozzá egy olyan gondolkodásmódé, amely szükségképpen *áttételes*, hiszen Shakespeare, Moliére és Csehov alakjaival foglalkozik, az ő életüket tárgyalja, az ő drámáikat, az ő helyzeteiket. Makacsul vissza-visszatérve ugyanarra a néhány darabra, az *Othellóra* meg a *Rómeó és Júliára*, a *Három nővérre* és a *Sirályra* s a *Don Juanra*. A látszólag laza és csapongó jegyzetek sorából lassan kirajzolódik egy tudatos, körkörös szerkesztés; félbehagyott, vagy éppen már lezártnak hitt gondolatok egyszer csak újra felvetődnek, abban a rendetlen sorrendben, amelyben Efroszt nem hagyják nyugodni. Ezek a kérdések és problémák pedig mindig tárgyszerűek, konkrétak. S a válaszok is azok.

Ezért aztán a *Szerelem, a próba* furcsa mód legalább annyira lebilincsel azzal, amiről *nem* szól, mint mindazzal, amit kifejt. Efrosz könyvének fogalmi hiánylistája rendkívül rokonszenves. Mert ez a jelentékeny színházi ember nem beszél *stílusról általában*, le sem írja azt a szót, hogy *avantgarde* (egyébként a konzervativizmussal sem foglalkozik), nem feszegeti a nemzeti karakter kérdéseit, láthatóan ismeretlen előtte kor- és kartársai munkájának bármiféle inszinuálása is. Van *akkora* rendező, hogy megengedheti magának a felemelő luxust: csak arról értekezik, ami a saját dolga, vagyis olyan megoldandó problémák érdeklik, amelyekkel a drámák színrevitele során kell szembenéznie.

Ettől izgalmas Efrosz most és itt. Ettől irigylésre méltó. Hogy neki szakmai gondjai vannak. Elégedetlen valamely jelenet megoldásával, és rendületlenül hajtogatja: „Újólag meg kell vizsgálni a helyzetet.” És megvizsgálja. Mondatonként, gesztusonként. Elmondja például, hogy Nyemirovics-Dancsenko egykori legendás művész színházbeli *Három nővér* értelmezése alapjában mennyire helytálló ma is — „vágyódás egy jobb élet után” —, de aztán belekapaszkodik Olga darabzáró szavaiba: „Csak tudnánk, miért?” És ebből *visszafelé* kiindulva, megépíti a maga koncepciója és a klasszikus hagyomány közötti hidat. Mert Efrosz valójában egyetlen *alapkérdésre* akar válaszolni. Hogyan lehet letisztítani a színpadról a „tegnapiság rárakódását”, ezt a vékony hártyát a darabon és a játékon, amelyet nem is mindenki vesz észre? *„Olyan ez, mintha kesztyű lenne az ember kezén — nem eleven az érintése.”*

S amikor az Othello vagy a Rómeó előadásában keresi a lehetséges válaszokat, sohasem elvont eszmei recepteket ad, nem jó tanácsokat a színpadkép jellegére vagy a játék ritmusára vonatkozóan. Nem. Efrosz arról beszél, hogy a Brabantiót játszó színésznek nem azt kell megmutatnia, mi történt valamikor régen egy másik emberrel, akinek elrabolták a lányát, hanem azt kell megélnie, ami *előttünk, most, e pillanatban és valóban* végbemegy.

Vagyis Anatolij Efrosz írás közben is a színpadon dolgozik. Ha jól olvassuk könyvét, felfoghatjuk belőle *ezt* az üzenetet. Most és itt — egy új színiévad küszöbén.

MÉSZÁROS TAMÁS

HELÉNYI TIBOR
Új Tükör 1982. XIX. évf. 42-n.

VADAS JÓZSEF:

Erő-művész

HELÉNYI TIBOR

A század elején még festők készítették a plakátokat. A két háború között általában belőlük lettek a legjelentősebb plakátgrafikusok. Ma, legalábbis Magyarországon, mintha fordítva volna. Reklámgrafikusok jelentkeznek par excellence képzőművészeti munkákkal. Nem akármilyenekkel. E váratlan fordulat jeleként említhetjük Kemény György installációit, Schmal Károly fotógrafikáit, Felvidéky András barokkos kompozícióit.

A legfrissebb bizonyíték *Helényi Tibor* tárlata a *Dorottya utcai kiállítóterem*ben.

Helényi már első munkáival érezteti: kemény, következetes jellem. S azt is, hogy nem akar háttérben maradni a személyiségével. Erős egyéniség. Nem elégedett meg a reklámgrafika hagyományos eszközeivel: a fotóval, a betűvel, a színes foltokkal. Ha csak tehette, rajzolt és rajzban fejezte ki magát. Sőt, festett. Nevezetes Klee-plakátja, amellyel egy csapásra beverekedte magát a fiatal művészek válogatott csapatába, valójában festmény. Szép, metsző portré egy emberről, akinek elszántságát hiteles vonásokkal, furcsaságát pedig az arcképre montírozott krikszkraksz önarcképpel érzékeltette.

Ahogy teltek az évek, egyre világosabbá vált: Helényi számára a reklámozás ürügy. Lehetőség, hogy kimunkálja önmagát, megmutassa azt, ahogyan ő látja a világot. Mármár exhibicionisták a plakátjai és prospektusai. Ez alkalommal pedig teljesen felszabadult. Önálló festményekkel lépett a nyilvánosság elé. Olyan művekkel, amelyeknek nemcsak egyéni stílusuk van, hanem egyszersmind programjuk is.

Mi ez a program?

Csupa aktot látunk. Izmos testű, szőrös férfiakat, nemiségük teljes tudatában és birtokában. Ha profán is, azt kell mondanunk: hímeket. Mert Helényi szinte undorító blazírtsággal festette meg pökhendien dagadó izmaikat. Mégis téved, aki ezekután erotikus kompozíciókra gondol. E hímek egy kísérlet alanyai: mértani ábrákat rajzolnak elénk. Helényi, úgy sejtem, azt vizsgálgatja: miként viszonyul egymáshoz az ember teste és agyának produkciója. *Középpontkeresés* címen a test középpontját jeleníti meg; a *Párhuzamosok* azt mutatja be, hogy a felfelé lendülő kezek és a mozgó lábak — rövidülésben ábrázolva — soha nem érnek össze egymással; a *Téglalapszakítás* szó szerinti megvalósítása önmagának: férfit látunk, amint egy téglalapot kettészakít.

Helényi megtanulta a szakmát, mert — nem túlzás a zó — briliánsan fest; s mint vérbeli alkalmazott grafikus, kifogástalanul találja ötleteit. A hatás — első pillantásra — lenyűgöző. (Ennek nem mond ellent, hogy aki viszolyog a magakellető férfiasságtól, az e szőrös izompacsirták láttán esetleg menten kifordul a helyiségből.) De ha már azt firtatjuk: mi ezeknek a szuggesztív képeknek, Helényi kísérleteinek az *értelme*, zavarban vagyunk.

Leonardo — sőt már Vitruvius — felfedezte az emberi testben a mértant. Hozzájuk képest Helényi újat nem hoz. (Mentségére szóljon: nem is akar velük versenyre kelni.) Még komolytalanabb volna azt feltételezni, hogy korunk lobacsevszkiji és még azon túli geometriájának tanulságait próbálja kamatoztatni a művészetben. Helényit pusztán a látvány izgatja: az inas test és a sima papír, a feszülő izmok és a szétpattanó cellulóz rostok ellentéte. Az olyan egyszeri és egyszersmind attraktív jelenség, amilyen egy soha meg nem ismételhető és mégis emlékezetes happening.

Lefestett happening — ez ellentmondás, sőt értelmetlenség. De már nem az, ha arra gondolunk: a művészet, még ebben az illékony műfajában is, gondoskodott a fennmaradásáról. Társul hívta a fotót és a tipográfiát; aki nem lehetett részese az eseménynek, a folyóiratközleményből az is meglátja és elolvashatja: milyen volt. Hogyne ragadta volna meg ez a lehetőség a fotónaturalizmus bűvöletében dolgozó Helényit, aki reklámgrafikusként naponta mást se csinál, mint dokumentációt szolgáltat az olvasónak? Hogyne volna ez a lehetőség több mint természetes nálunk, ahol happeningeket rendezni nem szokás, ahol a happeningeket legfeljebb szalonképes táblaképfestészetként lehet elfogadtatni a köztudattal?

Ám amilyen virtuóz Helényi a festés technikájában, olyannyira bizonytalan gagmanként és happenerként. Bámulatosan fest, de ritkán jók és szellemesek az ötletei. Ilyen kivétel a *Háromszögrobbanás*. Nemcsak azzal emelkedik a többi mű fölé, hogy kevesebb benne a művész magamutató gesztusa, vagyis nem akarja mindenáron fitogtatni alkotója tudását. Visszafogottságánál is lényegesebb erénye, hogy a széttárulkozó karok közé komponált kék háromszög önmagán túlmutató jelentéssel tölti meg a képet. Eltakarja a fejet, s ezzel már önmagában titokzatosságot teremt; tudjuk, hogy ott van, de azt már nem látjuk, hogy milyen a figura arckifejezése: vicsorít vagy mosolyog; esetleg közömbös-e. A háromszög, miközben a két kar mértani ábrát rajzol a testre, megerősíti a feszülő izmok dinamikus összhatását. De nehogy véletlenül erőfitogtató mutatványnak véljük egy közönséges papiros kifeszítését, a művész berepeszti a háromszöget. E fricskával, amely olyannyira hiányzik a többi képből, miközben idézőjelbe teszi, hitelesíti bálványát.

ORAVECZ IMRE:

A kuty

Nem vagyok munkás. Bár remélem, miként e sorok írása közben is, azért munkálkodom valamin. De sokszor kívántam már, bárcsak az lennék. És ne kellene olyan tevékenységet folytatnom, amelynek nincsen kézzelfogható, vagy legalábbis ellenőrizhető eredménye. Nem a lakásomhoz közeli építkezésen lézengőre gondolok természetesen, aki sörösüveggel, kártyával a kezében igyekszik valahogy átvészelni a számára hétfő déltől péntek délig tartó rövidített munkahetet. És nem is a fölöttem lakó és valahol állami alkalmazásban álló villanyszerelőre, aki állítólag jó szakember ugyan, de veri a feleségét, agresszív, pökhendi, és rosszallással tekint mindenre, ami kívül esik szűk érdeklődési körén, beleértve ebbe az én kétes foglalkozásomat is, amelyet egyébként éjjel-nappal éktelenül hangos rádiózással-televíziózással igyekszik lehetetlenné tenni.

Nem. Hanem egy munkáját szerető, az anyag törvényeit ismerő, minden kisebbségi érzéstől mentes, a különbözés jogát elismerő széles látókörű, becsületes, olvasott, bölcs, higgadt, egyszerű, nyílt tekintetű, kék inges kétkezi emberre. Olyanra, amilyennek egy kanadai temetőben nyugvó, sosem látott, néhai apai nagyapámat szeretem elképzelni, aki a csepeli Weiss Manfred gyárban cserélte fel az ekeszarvat a kalapácsnyéllel, miután az apai örökségként ráeső részföld — kilencen voltak testvérek — olyan kevésnek bizonyult, hogy abból nem tudta eltartani családját. Olyanra, amilyen talán már (vagy még) nem is létezik.

Élet és Irodalom

is. Az egyetlen reménysugár egy ígéret volt, mely szerint az egyik (nem túl jelentős) napilap vállalta, hogy talán még a nyár vége felé közli a művet. Amikor ezt megtudta, az idősödő úr a szemét sem hunyta le éjszaka, a kéziratot az ágya mellé téve boldogságos álmodozásban hánykolódott hajnalig. Egy rövid, ámde határozott csöngetés zökkentette ki őt kábult boldogságából. „Vajon ki lehet ez ilyen hajnali órában?" tűnődött, miközben papucsába bújt és elindult ajtót nyitni. Legnagyobb meglepetésére a küszöbön egy különös lény állt, amely félig ember volt, félig virág, álmodozó és illatozó, vonásaiban nőiesen gyengéd és férfiasan határozott, maga a narancssárga ragyogásban vibráló időtlenség. A lény nem köszönt, egyszerűen félretolta őt, lassú léptekkel egyenesen a szobába ment, felemelte a földről a kéziratot és az idősödő úr döbbent pillantásaitól

ban egy műtét során a következőket operálta ki az egyik betege hasából: egy Doxa márkájú zsebórát, egy parfümös üveget, egy nagy méretű festményt (XVII. századi olasz mester műve), egy teljes sörálatétgyűjteményt, nyolc sakk-készletet, egy könyvespolcot, egy Ray-Ban márkájú napszemüveget, egy Hogan és tsa. által gyártott, mellékhelyiségben használatos levegőcirkulátort, a Bostoni Oroszlánok évkönyvének példányait 1953-tól, egy (valószínűleg Afrikában származó) függőhidat a háncsmerevítőkkel együtt, két „Kanefora" típusú, hajózási szakiskolákban használatos oktatóhajót és egy meglehetősen használt tornacipőt.

A világ számos tájáról érkező orvosi szakvélemények nevetséges reklámfogásnak minősítik az AP jelentését. Az egybehangzó állítások szerint a könyvespolc kivételével a felsorolt tárgyak nem kerülhettek emberi gyomorba.

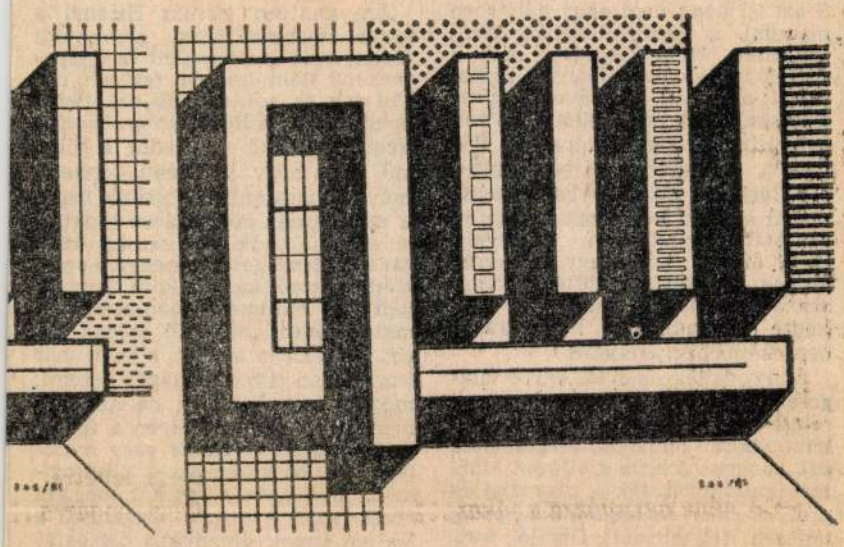

MARSALL LÁSZLÓ:

Régi ábécés könyvem...

Pottyanván ős-almafáról
bőr-szurkáló fagyosságba,
és a bába
hátam-szárnyam megpaskálta,
s fölbőgtem mint rossz klanét,
míg a lábam földet ért,
várt már szavak nemző apja,
negyven betű öntudatlan,
s leendő ábécés könyvem
páva-soros fedőlapja.

Számmal kerek Ó-t formáztam,
gigámat is tornásztatván
szoptam Ó-Á-t,
cikákolva hig likvidát,
mint kit forróláz kiráz,
és reszketve gurguláz,
világ betűit bekapjam,
tejjel, pempővel tudatlan,
lőn kanál ábécés könyvem
pávasoros fedőlapja.

Kanálból tej, még orvosság,
gyarapodás rontás ellen
abból csorgott,
ha a morkoláb vicsorgott;
s hengeredve kis körbe,
lett belőle kék bögre,
azaz kiskondás kalapja,
ily formát lelt öntudatlan
leendő ábécés könyvem
páva-soros fedőlapja.

S lőn rejtező lapok maszkja,
féreg fúrt hogy végre lássam
mindahányát,
mint ki bábra díszdolmánynak
ócska rongyért bogarász,
vén sifonban kotorász,
s a lepedőt olvasgatja,
pörgött betű öntudatlan,
felüttön ábécés könyvem
páva-soros fedőlapja.

Szivarparázs csípte nadály
lábszárról ledobja magát,
elpattantam
iskoláról, s olykor padban,
belém verje tudását,
kussadtam míg kupán vág
tanító úr csepp haragja,
nyak-behúzva öntudatlan
rám koppant ábécés könyvem
páva-soros fedőlapja.

Később is és mindmáig is,
midőn szavakkal cicázok,
nyelvrontáson
eltűnődvén szó-bontáson,
hogy ki büszke kötő „és",
enmagának hírverés,
anyanyelvem anyja-apja
félálomban öntudatlan,
fölmerül ábécés könyvem
pávasoros fedőlapja.

Múló létem ha bezárva
földbe ásott gordonkába,
ha súrolva
emlékezés egyszál húrja
tűnékeny vonó által,
s hallatik hang ki rám vall,
testem porát táncoltatja,
hangszekrényben öntudatlan,
kottája ábécés könyvem
páva-soros fedőlapja.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

NOV. 6

Somogyi Néplap

Helényi Tibor grafikusművész

Gondolatok az új városcímerről

A címerek fölött is eljár az idő. Ahogy telnek-múlnak az évtizedek, nem fejezik ki tartalmukban a fejlődést, sőt művészi megformálásuk is idegenné válhat, teljesen elüthet a kor tisztultabb ízlésétől. Ez Kaposvár címerére is vonatkozik, hiszen a felszabadulás óta eltelt huszonnyolc év alatt gyökeresen megváltozott a megyeszékhely. Kifejezik-e a hatvanezres, iparosodott város mai helyét, szerepét, ma-jellemző vonásait a régi címer jelei? Egyáltalán nem. Éppen ezért megérett az idő az új címer megalkotására. Erre most kitűnő alkalom, hogy Kaposvár a rendezett tanácsú várossá nyilvánításának centenáriumára készül.

Lengyel testvérvárosunknak, Olsztynnak hasonló gondja van. A vajdasági pártbizottság agitációs osztályvezetőjének szobájában színes rajzokra figyeltem föl a nyáron. Kiderült, hogy ők is szeretnék megújítani a régi címert. Jól ismerve a városi pártbizottság állásfoglalását, hogy a centenáriumi programba iktatja Kaposvár címerének megváltoztatását, még nagyobb érdeklődéssel hallgattam az ő gondjaikat. Kiderült, hogy sokkal nehezebb helyzetben vannak, mert sehogy sem sikerült »korszerűsíteni« a széles karimájú kalapot viselő, kezében bottal igyekvő szürke köpenyes vándort. Egyik se jó, legyintett bosszúsan az osztályvezető. Nem tudom, milyen lesz a végleges terv, de bizonyos, hogy sokat törik még rajta a fejüket. Ilyen vajúdások után kapta meg végleges formáját szovjetunióbeli testvérvárosunk Kalinyin új címere is. Mindezt azért b[illegible] e[illegible] mert e[illegible] zel is s[illegible] az ügy á[illegible]ságát a szocialista országokban.

Elég egy pillantást vetni a mostani címerre, mennyire idegenek a szemnek az álló katonai pajzsot övező kék-arany, vörös-ezüst foszlányok (ezt a szót használják a hivatalos leírásban). Egy följegyzésben olvastam róla, hogy a neobarokk és a millennniumi görögtüzes ragyogás keveréke, s mindenképpen el kell hagyni, mint a letűnt feudális-kapitalista korszak nagyzolását.

A lakosság képviselőinek bevonásával mód és lehetőség nyílt arra, hogy szakemberek és a város lakói véleményt formáljanak az új címerről. Erre kitűnő példa az, ami címerügyben történt. *Helényi Tibor* budapesti grafikusművész kapott megbízást variációk elkészítésére. Amikor megérkezett a huszonegy karton, szűkebb, majd tágabb körben megkezdődött az eszmecsere. Párt- és tanácsi vezetők, a Hazafias Népfront városi testületeinek tagjai, körzeti népfrontaktívák, tanácstagok, tanácsi bizottság szemlélték meg és mondtak véleményt a tervezetekről. A grafikusművész az összegyűjtött javaslatokat ötvözve, a művészet eszközeivel, a heraldika szabályainak megfelelően elkészítette a 4 címertervezetet a Képző- és Iparművészeti Lektorátusnak.

Milyen lesz végül is Kaposvár új címere? Most már lezárult az előkészítés szakasza, érlelődik a döntés. Hamarosan megtárgyalja a tanács-vb, majd megszavazza a városi tanács azt a rendeletet, amelyik megállapítja a város címerét és szabályozza használatát. Az már most látható, hogy mindenkit a hagyománytisztelet vezérelt. Megmaradt ugyanis az álló [illegible]s az uralkodó kék-sárga [illegible]ekkel, aztán a rácsos ezüst várkapu, fölötte három, lőrésekkel ellátott mellvédfallal, ugyanis ez más-más formában az 1700-as évektől kezdve megtalálható a várospecsétekben, -címerekben, s Kaposvár egykori várára utal.

Az új a címerben az alsó kék mezőt záró hullámvonal, a városon átfolyó — hajdan védelmet is nyújtó — Kapos folyó jelképe. Sokkal pontosabban — mint a régi címerben — utal egy sárga hullámvonal arra, hogy hét domb övezi a várost. A szocialista fejlődést szimbolizálja a vörös csillag fent középen, valamint egy fogaskerékhez is, virághoz is hasonló jel a virágos és iparilag fejlődő, virágzó várost. Az új címertervben ötvöződik a hagyománytisztelet, és a jelent, a jövőt pontosan kifejezni akaró közös szándék.

L. G.

tek a munkaidő után készí-
tett ízléses tartókkal.

— Kígyó »sétálgat« az utcán — erről értesítették tegnap a liege-i rendőrséget. A bejelentés nyomán kiderült, hogy a hüllőt pórázon »sétáltatta« a gazdája.

— Fölépült az ország legkorszerűbb cserépgyára Egerben, 93 millió forintos beruházással. Pénteken megkezdték az üzemszerű termelést. Évenként 12 millió hornyolt cserepet és 600 ezer kúpcserepet adnak át az építőiparnak. A termelés — az időjárástól függetlenül — télen-nyáron folyamatos.

— Pénzgyártással gyanúsítva három személyt vett őrizetbe a francia rendőrség. Lyonban ugyanis több mint 400 ezer frank összegű hamis frankot gyűjtöttek össze.

— Tíz évig csak fényfoszlányokat látott a kubaiak világhírű balettcsillaga, Alicia

napon át az üzem
dolgozója vállalt töb
kát — naponta átlag
műszakot —, hogy
nek az átmeneti ellá
varokon. A tegnap
»műszak« eredmény
egy 5 millió doboz g
terven felül.

— Két bombamerényletet követtek el a vasárnapra virradó éjjel a franciaországi Aix-les-Bains-ben. A robbanások megsemmisítettek két gépkocsit. A tetteseknek nyoma sincs.

— Szakadékba zuhant egy turistákat szállító busz a brazíliai Belóban. Tizenegy utas súlyosan megsérült; nyolcan közülük egy francia gazdasági küldöttség tagjai voltak.

— Ságvári-szobrot avattak Százhalombattán. Az ünnepségen megjelent és beszédet mondott Hollós Ervin, a Műszaki Egyetem tanszékvezető tanára, a mártírhalált halt forradalmár barátja.

— Nagyfeszültségű távvezetéknek ütközött egy gyakorlórepülést végző katonai repülőgép a brazíliai Natal város közelében. A két pilóta meghalt.

Szabálytalan fordulás — súlyos sérülés

Ismét a szabálytalan, gondatlan vezetés okozott súlyos sérülést tegnap délután negyed öt-kor a Kanizsai utca 11. számú ház előtt. Pandur József 23 éves kaposvári lakos szabálytalanul fordult motorkerékpárjával és összeütközött a Gábor János vezette, szabályosan közlekedő IM 93-43 rendszámú Warszawa személygépkocsival. Pandur súlyos lábtörést szenvedett, a mentők a kaposvári kórházba szállították. A gépkocsiban 2000, a motorkerékpárban 1000 forint kár keletkezett. A figyelmetlen motorkerékpárvezetővel szemben a rendőrség szabálysértési eljárást indít.

Közös Tanács V. B. szakigazgatási szerve értesíti az érdekelt ingatlantulajdonosokat, hogy 1064—2/1972. számú, 1972. november 1-én kelt határozatával Balatonmáriafürdő és Balatonkeresztúr községekben a Nyugati-övcsatorna keleti partvonala, a Rákóczi és a Hullám utca déli határvonala, a balatonfenyvesi községhatár (Jancsárok), a Balatonkeresztúr község üdülőterületének déli határvonala (7-es főútvonal) által határolt üdülőterületi részen ideiglenes (3 évig érvényes) építési tilalmat rendelt el. (9987)

— Az áramszolgáltató Vállalat értesíti a lakosságot és a közületeket, hogy 1972. november 9-én de. 7.30-tól du. 15.30-ig az Achim A. utcában, az Ady Endre utsában a Széchenyi térig mindkét oldalon, az Ady Endre utcában a Széchenyi tértől a páros oldalon a Kapos Szállóig áramszünet lesz.

Keresünk vezető beosztásba közgazdasági egyetemet végzett személyt

valamint vízépítő — mélyépítő gyakorlattal rendelkező

mérnököt kaposvári munkahelyre

Mindkét esetben legalább 5 év szakmai gyakorlat szükséges. Indokolt esetben lakást még ez évben biztosítunk.

Dél-dunántúli Vízügyi és Közműépítő Vállalat Kaposvár, Szántó I. u. 17.

1021

1982.IX.22. 10,45 N.

Láttuk, hallottuk

- A müsorvezető Rózsa T. Endre.

- A Láttuk, hallottuk mai adásában önök először Helényi Tibor kiállitásáról hallanak, amely a budapesti Dorottya utcai kiállitóteremben látható és október 9-ig tart nyitvával. A mikrofonnál Bolyár Iván.

- Az Élet és Irodalom legutolsó számában olvastam Frank János cikkét, aki beszámolt a jelenkori magyar festészet külföldön járt vándorkiállitásról. Ez a kiállitás idén nyáron Marseillestől Párizsig beutazta Franciaországot és a kiállitók között ott volt Helényi Tibor is, aki szép sikert aratott müveivel a francia sajtóban, sőt az egyik képét Pierre Cuarden a hires párizsi divattervező meg is vásárolta. Ezt a képet a vásárlás után nyomban kölcsönkérték tőle a budapesti kiállitás számára. Ezek szerint ezt a képet te is láttad a Dorottya utcai kiállitóteremben.
- Persze, hogy láttam. Legfeljebb azon csodálkozom, hogy egy divattervező vette meg, akármelyik képet is, hiszen mindegyik képen egy meztelen férfialak található. Ugy, hogy nem sok divattervezői ötlet fog származni belőle.

- Nem vagyok benne biztos, hogy Cuardennek volt-e az ötlete, de talán nem tévedek ha azt mondom, hogy Cuardené, mert 5-6 évvel ezelőtt a manökkenei kopaszra borotvált fejjel mutatták be az az évi ruhakollekciót.

- A férfi modellek ezuttal nincsenek kopaszra borotválva. Mindenük megvan, szőrzetük is teljes egészében, tehát nem ez a lényeg. Annak ellenére, hogy Magyarországon nagyon szokatlan dolog akt kiállitás, még sokkal szokatlanabb az, hogy férfi aktok legyenek. A lényeg azonban nem ez, hiszen tulajdonképpen az, hogy férfi aktok vannak, ezek inkább csak azért kerülnek igy a maguk meztelenségükben az előtérbe, hogy egy tényleges festői problémát, sőt általában képzőművészeti problémát, a maga lecsupaszitott voltában tudjon ábrázolni. A probléma lényegében az, hogy erő, tér, alak egymáshoz való viszonya és szerepe. Nem valami ujdonságként hangzik, amit mondok és nem is az.

- Nem beszélve arról, hogy a férfi akt se ujdonság, hiszen talán ma ujdonságnak számit - elismerem - de a férfi akt a képzőművészet hagyományos témája kezdve a görög szobroktól, hősszobroktól, isten zsobróktól egészen a különböző mitológiai tipusu festményekig.

- Igy van é s többnyire az volt a szerepük, hogy valamilyen drámai akcióban valamiféle akció révén egy drámai feszültségét hozzanak létre és igy a kép meztelenségével még fokozzák. Itt azonban másról van szó. Cseles módon Helényi nagyon is reneszánsz figura, legalábbis ezen a kiállitáson. Csak teljesen más módon, mint a reneszánsz festők, ezt meg kell

magyarázzam. A reneszánsz festők azt a fajta feszültséget azt a fajta kompoziciós egymásrautaltságot, azt a kiegyensulyozottságot, vagy egymásnakfeszülést, amit egy reneszansz képen belül az egyes figurák egymáshoz való viszonya vagy a figurális csoportoknak a térhez való viszonya tudott megje leniteni, azt Helényi egyetlen alakon belül valósitjameg és tudja ábrázolni éppen olymódon, hogy még ezt az egyetlen alakot is időnként, helyenként szelvényére szabdalja.

- Helényi Tibor annak ellenére, hogy stilusát tekintve sok mindenben a klasszikus festészeti stilusokra, sőt szinte még a klasszikusnáló festészetre is ugyannakor valójában és azt hiszem izig-vérig szinte azt is merném mondani, hogy sci-fi festő. Mindenesetre abban az értelemben, ahogy ezt használni lehet nagyon sok metafizikus vagy szürrealisztikus beütés van a müvészetében.

- Ezt nem is csodálnám tulajdonképpen, mert a science fiction megint csak a müvészeti ~~kezd~~ ősök között kezdeném keresgélni, alighanem valahol manierizmus körül találnám meg, Helényinek szintén van ehhez köze. Itt semmiféle science fiction nincs, ezek nagyon tisztességes, szakmai becsületességgel megfestett férfialakok, csak az a pláne vagy ötlet, vagy Helényizmus, hogy ezeket, mint emlitettem szétvágja. És a szétvágás révén erő vonalakat, tömegek egymáshoz való feszülését, egymástól való elszakadását ábrázolja. Ugyanakkor viszont pontosan ebben vannak bizonyos fajta manierista tendenciák, amelyek tudatosan utalnak vissza egy ...vagymás valakikre, akik annak idején a maguk eszközeivel, a maguk térlátásával és a maguk térproblémáival küzködve mégis csak hasonló eredményre jutottak, mint ezuttal Helényi.

Helényi Tibor

grafikusm.

A Műcsarnok kiállításai 1982 febr.-júliusig
Franciaországban

Művészet
1982 okt

Heléngi Tibor

grafikusművén

A Műcsarnok vándorkiállítása 1982 febr. — júliusig Franciaországban.

Művének
1982 okt.

A KIÁLLÍTÁSI INTÉZMÉNYEK
MEGHÍVJA ÖNT
HELÉNYI TIBOR

TESTMÁS

CÍMŰ KIÁLLÍTÁSÁRA

MEGNYÍLIK
1982 SZEPTEMBER 14-ÉN, KEDD DU.
1/2 5-KOR
DOROTTYA UTCAI KIÁLLÍTÓTEREM
BUDAPEST, V DOROTTYA U. 8.
NYITVA OKTÓBER 9-16.

1111. Karinthy Fr. u

10. II. 4.

Csūrös Miklós

okt. 17. este 8

HELENYI TIBOR

Helényi Tibor

A perspektíva lehetőségével foglalkozó Helényi Tibor „Középpontheresés I., II." című cintomanatás os lapjai is szerepelnek a miskolci bienmalen.

Lóska Lajos: Egy jól fésült bienmale. Művészet, 1980. április – 10. lap.

Helényi Tibor

A Józsefvárosi Kiállítóteremben A képeslap cimmel megrendezett kamaratárlaton szerepelt.

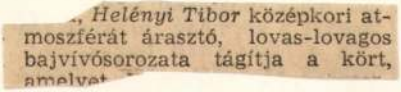
Helényi Tibor középkori atmoszférát árasztó, lovas-lovagos bajvívósorozata tágítja a kört,

Magyar Hirlap 1980/12/24/6

Wagner: Küldjön képes levelezőlapot

Helényi Tibor, festőművész

a Nemzeti Galériában nyílt meg a múlt év legszebb plakátjainak kiállítása. — az egyik fődíjas Helényi Tibor „Mai görög művészet" c. kiállítási plakátja. Két ízmos klasszikus rajzú férfikézben egy-egy botféle. (említve) Gondolatébresztő rajz.

Déli Krónika.

1979. III. 9. Kossuth 12.00 (Gné).

Helényi Tibor

Középpontkeresés I&II.

LÓSKA LAJOS: Egy jólfésült biennálé.
MŰVÉSZET, 1980. április - 10. lap.

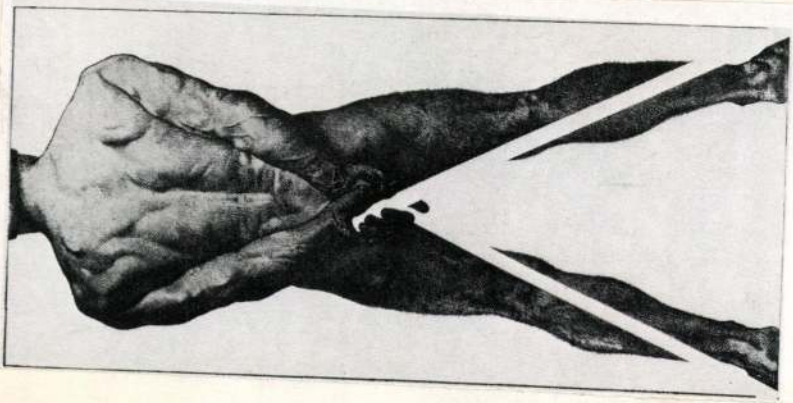

Helényi Tibor

neve említve Szabó György:
„Fikció és tárgyiasság" A Tendenciál 1970-1980
újabb kiállítása az Óbuda Galériában c.
ciklében

Magyar Nemzet 1981. ápr. 17.

Helényi Tibor

Középpontkeresés I-II.

LÓSKA LAJOS: Egy jólfésült biennálé.
MŰVÉSZET, 1980. április - 10. lap.

HELÉNYI TIBOR

Franz János

Új-manierizmus?

[Felvidéki András, Helényi Tibor]

Balatonlelle, Kés i vörös Rapsodia, 1984

Élet és Irodalom, 1984. aug. 10. (32.) 1?

HELY

1. Nem tudok mit tenni, uralkodik rajtam a mediterrán éghajlat.
2. Fénykoromat Periklész korától datálom. (i. e. 5. század)
3. Akropoliszom a fellegekben jár.
4. A Lükabétoszt körbe vettem fiatal emeletes házakkal. (277 m magas hegy)
5. 1834-ben fővárosi ranggal tüntettek ki
6. A XIX. század közepe óta magamhoz bolondítottam Pireuszt is.
7. Leghangulatosabb részem a Pláka. (városnegyed)
8. Délben szieszt ázom.
9. 1852-ben kicsúszott a föld a lábam alól
10. Élesen átlátok a Peloponnészosz-félszigetre.
11. A hőségben a Szaronikosz-öbölben áztatom lábamat.
12. A Dioniszosz színházban felneveltem a görög drámát.

ATHÉN

HELY

HELÉNYI TIBOR

A
MŰCSARNOK
MEGHÍVJA ÖNT
HELÉNYI TIBOR

DAIDALOSZ
ZSOROSZ

CÍMŰ KIÁLLÍTÁSÁRA
A KIÁLLÍTÁST MEGNYITJA **FRANK JÁNOS** MŰVÉSZETTÖRTÉNÉSZ
1996. ÁPRILIS 26-ÁN, PÉNTEK ESTE 6 ÓRAKOR A DOROTTYA GALÉRIÁBAN
A KIÁLLÍTÁS MEGTEKINTHETŐ: 1996. MÁJUS 25-IG
VASÁRNAP KIVÉTELÉVEL, NAPONTA 10–18 ÓRÁIG
DOROTTYA GALÉRIA, BUDAPEST, V. DOROTTYA UTCA 8.

A MEGNYITÓT A TÖRLEY TÁMOGATJA

Wahorn András: Cím nélkül, 1991, vegyes technika, 46 x 55 cm (Fotó Tahin Gyula)

Enteriőr Árendás József kiállításáról (Fotó Tahin Gyula)

A téma adja meg a stílust

Árendás József plakátjait láthatta a nagyérdemű közönség februárban és március elején a Dorottya utcában. Árendás profi plakáttervező, nem véletlenül választotta meg tiszteletbeli tagjának a DOPP-csoport. A művész stílusát legszemléletesebben talán eklektikusnak nevezhetnénk, és ez ma szépen csengő szó szakemberek és laikusok körében egyaránt. Az eklektika ma divat. Az alkotó ugyanis az adott tematikának megfelelően hol art decós (*Bolha a fülbe*), hol szürreális (*Egmont*) stíluselemeket alkalmaz munkáin. Ezért is olyan szemet vonzó művészet az övé, hiszen a néző ismert stíluselemekkel találkozik, de ezek — és ez adja meg a falragaszok varázsát — mindig eredeti előadásmódban, hol megcsavarva, hol idézőjelbe téve, hol összevegyítve jelentkeznek művein. Az ismerős, de egyénien megjelenített motívumok tehát vonzzák a szemet, megállítják a járókelőt. Hogy ez valóban így van, emeljünk ki egyet, a *Horátiót*, a bemutatott művek közül. Ez színházi plakát, de ugyanakkor a politikai változásokra is utal. A képteret természetesen vágykép és szimbólum is, kicsit hasonlít a hippi mozgalmak szexkultuszához, melyet a virágok gyermekei szembeállítottak a romlott társadalmak hazug normáival. De ami az ideológiánál fontosabb, stílusukat tekintve is eredetiek ezek a festménygrafikák vagy grafikus-festmények, mert a művész az ecsettel is elsősorban rajzol, úgy használja, mint más a ceruzát vagy a krétát. A negyvennégy kiállított mű szexuális szimbólum, mai divatos műszóval élve embléma, mint ahogy azok szellemi rokonai, a falfirkák is, mind érzékletes, lényegre törő alkotás, amely nem sejtet, hanem mindent megmutat. A kompozíciókon bizony összegabalyodnak a pálcikatestű, háromszögmellű, zsiráfnyakú nők és a férfiasságukat igencsak meredeztető férfiak. *(Roczkov Galéria, II. 20 — III.).*

LÓSKA LAJOS

HELÉNYI Tibor

Új M. 1992.5.

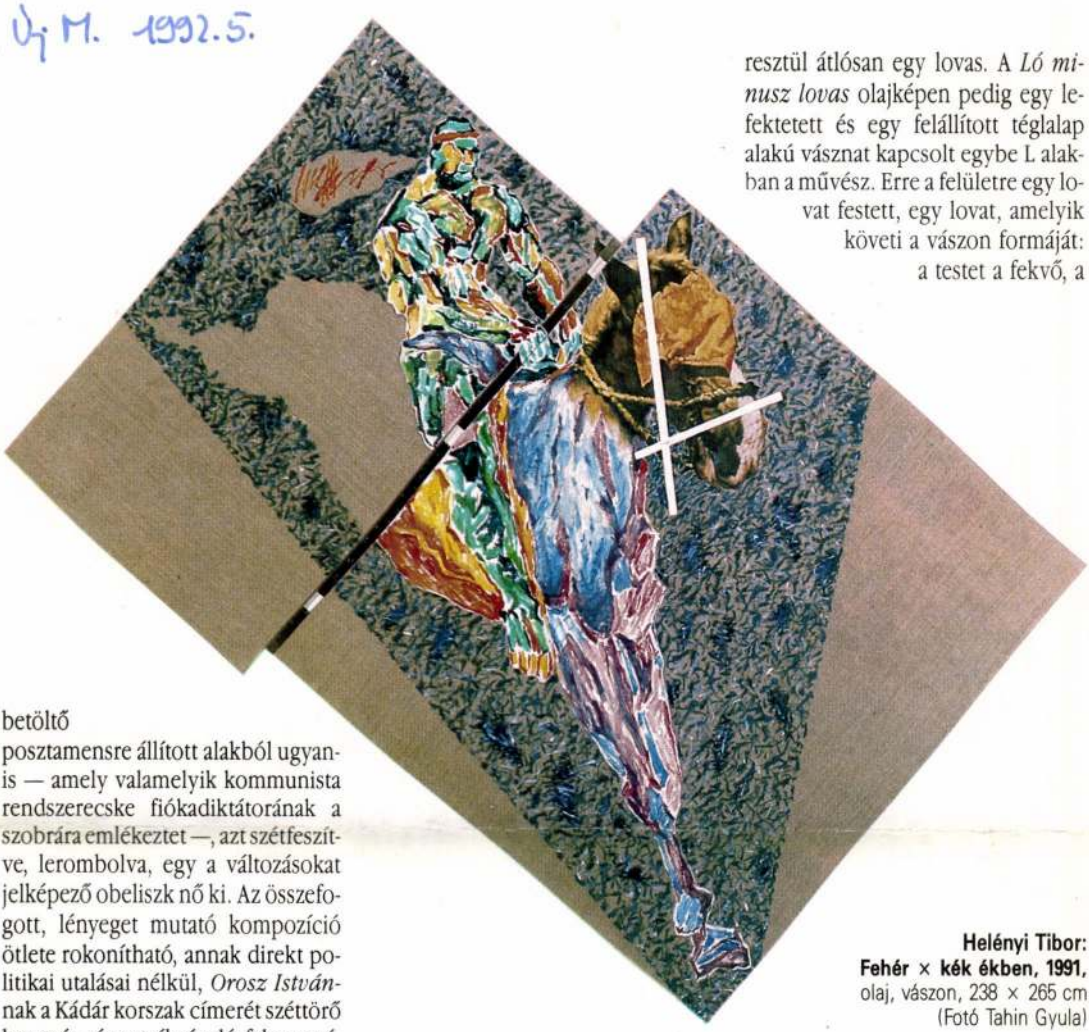

Helényi Tibor: Fehér × kék ékben, 1991, olaj, vászon, 238 × 265 cm (Fotó Tahin Gyula)

betöltő posztamensre állított alakból ugyanis — amely valamelyik kommunista rendszerecske fiókadiktátorának a szobrára emlékeztet —, azt szétfeszítve, lerombolva, egy a változásokat jelképező obeliszk nő ki. Az összefogott, lényeget mutató kompozíció ötlete rokonítható, annak direkt politikai utalásai nélkül, *Orosz István*nak a Kádár korszak címerét széttörő koronás címert ábrázoló falragaszával. A két megoldás hasonló, mégis Árendás plakátja éppen áttételesebb mondandója, illetve frappánsabb komponáltsága következtében meggyőzőbb mű. *(Dorottya utcai Kiállítóterem, II. 13 — III. 78.)*

L. L.

A festő kék-arany lovai

Helényi Tibor No. 5 Galéria-beli tárlatán néhány kisebb méretű régebbi és három óriási, szinte az egész teret betöltő, frissen készült festményét tekinthette meg a látogató. A több évvel ezelőtt született kompozíciók — *A fekete-fehér háromszög áthatása,* az *Átló* stb. — a néhai Perspektíva csoport ismert stíluselemeit, az erősen kihangsúlyozott rövidüléseket, az átlós kompozíciót ragozzák tovább.

Az újonan készült három maxifestmény — *Ló minusz lovas, Nagyfehér, avagy a hintázó ló, Fehér X kék égben* — Helényi alkotói módszerén túl magán viseli az újhullámos festésmód színességét és a falragaszok harsányságát. E kompozíciók több darabból állnak és formájuk nem a hagyományos négyzet vagy téglalap, hanem e mértani idomok különböző formákat kiadó variánsai, melyek a kompozíciót segítenek kiemelni. Például a perspektívikus elemekre építő *Fehér X kék ékben* című alkotáson két egymással összekapcsolt, csúcsára állított téglalapon vágtat keresztül átlósan egy lovas. A *Ló minusz lovas* olajképen pedig egy lefektetett és egy felállított téglalap alakú vásznat kapcsolt egybe L alakban a művész. Erre a felületre egy lovat festett, egy lovat, amelyik követi a vászon formáját: a testet a fekvő, a fejet és a szügyet az álló téglalapra komponálta Helényi. Természetesen más érdekessége is van ennek az arany hátterű képnek. A darabos ecsetkezeléssel megfestett, újhullámos, liláskékes, aranypöttyös lótestet kettévágja a lovas negatívban hagyott, térdben megroggyanó lába, míg a szügy, a fej, a zabla és a szemet elfedő piros kendő szinte hiperrealista stílusban készült. A már említett, plakátosan hangos, szürrealisztikus előadásmód mellett a különböző stílusban megfestett részletek adják meg a mű alaphangját, kiemelik az eklektikus hatást, a kép poénja azonban ezen túl az alkalmazott eklektikán való ironizálás. *(No. 5 Galéria, I. 31 — II. 22.)*

L. L.

HELÉNYI TIBOR

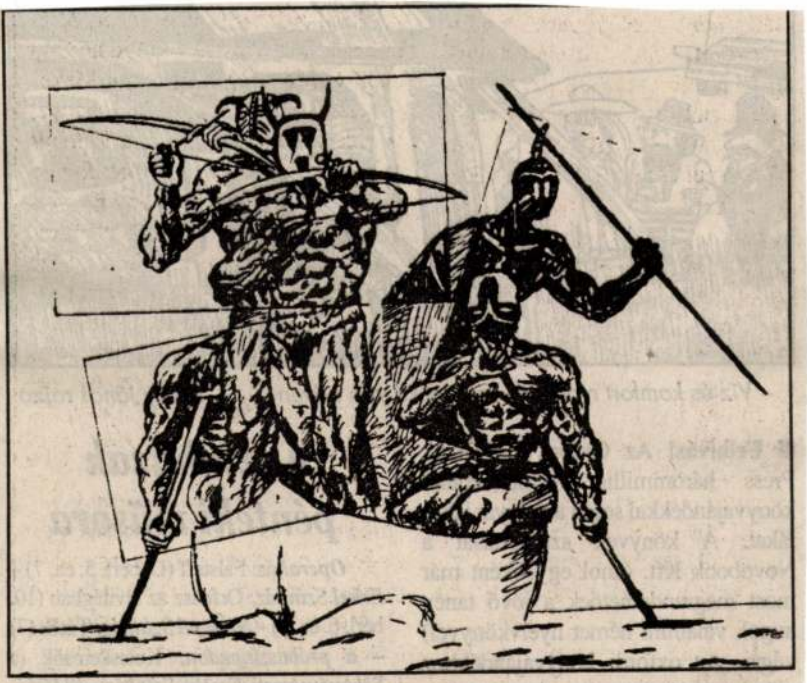

Helényi Tibor rajza

M. Nemzet
1992. ápr. 3.

mi azon kor, t. i. a XIII-ik század utolsó tizedeivel ellen
több olyan műhöz, melyet a feltételezett időben külföldön
tudósaitól is tartatnak.

Az első és legnehezebb akadályt azok gördíth
szárnyas voltát hoznák fel kétségül, minthogy bizonyos, h
században is ujra nagy használatban voltak a házikó, a
ezt a fennmaradt műdarabok és a régi leltárak bizonyítjá
időtájt keletkeztek légyen a szárnyoltárok, és vajjon nem
tárkák ezen alakban? Ezen kérdés tüzetes eldöntése bizo
értekezésünknél is, bár annak tárgyát, egy perczig sem
XIII-ik század második felébe helyezhetjük.— Igen jól tud
oltárkákat már a kereszténység első századaiban használt
chonok- és triptychonoktól származtatni, de erre azt fogják
lyetartók hanem csak *emléktáblák* voltak,*) melyekből a *sát*
kinti elmellőzésével — itt-ott, mint p. o. a regensburgi d
vetkeztek a *szent szekrények* (Heiligenschreine) faragott szer
kal, melyek csak nagyobb ünnepek alkalmával kinyittatta
tók. — A közép faragványokat a XVII. században a ma
ereklyetartók pedig többnyire üvegszekrény alakban állíta

A mi az ereklyetartóknak szárnyszekrényekké
nézve ez az én eszmém, melyet a régi oltár tanulmányozá
Tudva van, hogy a régi basilikák sátoroltárai körül lévő k
kal, *portes saintes* minőségben elzárák, l. Lenoir Architect
szentélyt a templom hajójától elválasztó falat kiegészíték.
rácsozat közepén *oltárszekrénynyé* vált volna, a szent ajtók
bat nem tudunk, talán e véleményt el lehetne fogadni.

GALÉRIA

GALLERY

Budapest, V.,
Apáczai Csere János utca 5.
Telefon: (361) 117-05-41

A HOTEL INTERCONTINENTAL MÖGÖTT, AZ UDVARBAN BALRA
BEHIND HOTEL INTERCONTINENTAL, LEFT IN THE COURTYARD
HINTER DEM HOTEL INTERCONTINENTAL, IM HOF NACH LINKS

Nyitva:
Kedd–Csütörtök: 10–14-ig
Szerda–Péntek: 14–18-ig
Kiállítások idején: Szombaton 10–13-ig is.

Open:
Tu,Th: 10 am.–2 pm.
We, Fr : 2–6 pm.
During exhibitions also Saturday 10 am.–1 pm.

Öffnungszeiten:
Di, Do :10 -14 Uhr
Mi, Fr : 14 -18 Uhr
Während Austellungen auch am Samstag:10–13 Uhr.

HELENYI TIBOR

GALÉRIA

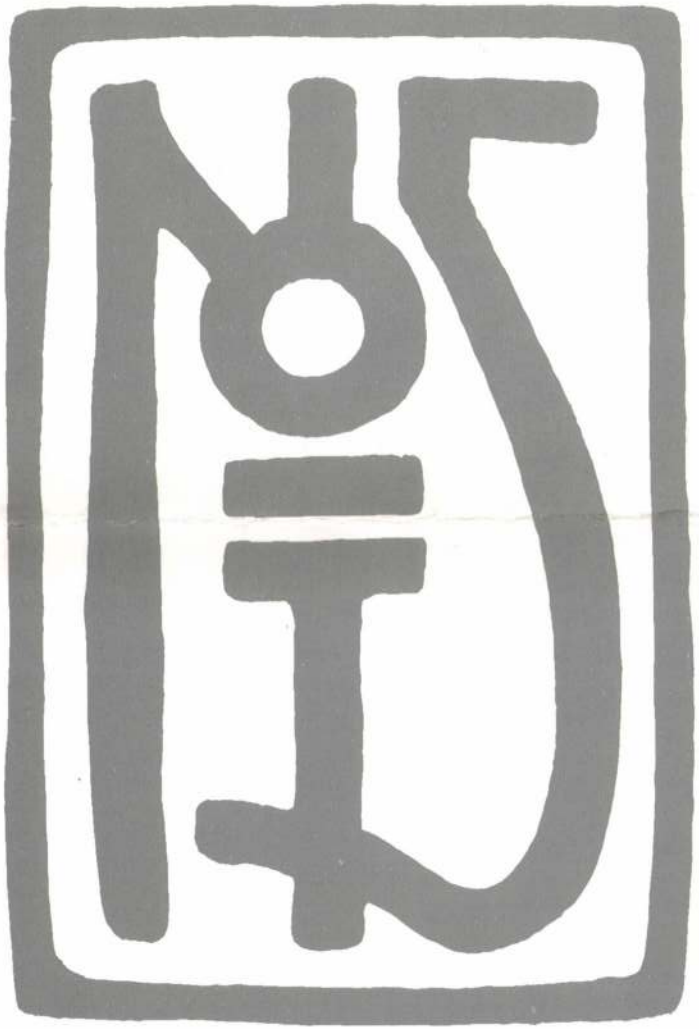

GALLERY

HELÉNYI TIBOR

KHIMAIRA

Megnyitó: 1992. január 31-én, pénteken délután 4 órakor
Megnyitja: Janáky István építész

Opening of the exhibition: 4 pm on Friday 31st January 1992
Opening speech by István Janáky architect

Eröffnung am Freitag dem 31 Januar 1992 um 16 Uhr
Einführung: István Janáky dipl. Architekt

Nyitva: 1992 január 31–február 22-ig
Open/geöffnet: 31.1.–22.2. 1992.

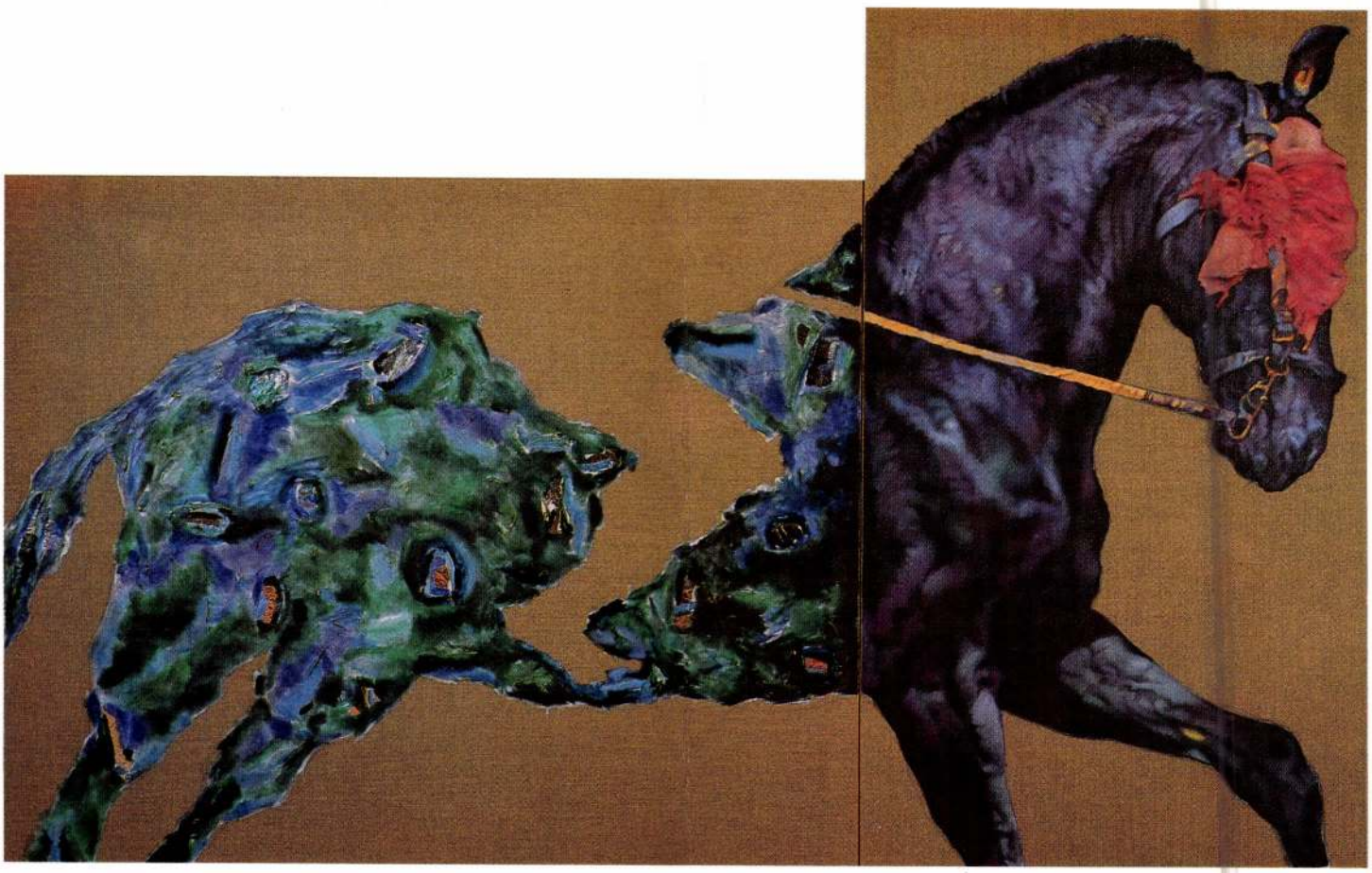

Ló mínusz lovas, *olaj, vászon, 150x240 cm*
Horse minus rider, *oil on canvas, 150x240 cm*
Pferd minus Reiter, *Öl auf Leinwand, 150x240 cm*

HELÉNYI TIBOR

Wagner István
Testmás és Mohács
Sao Paulóból a Salamon-toronyba
[Heléniyi Tibor, Mohács Sándor]

17/137

Magyar Hírlap, 1984. ~~május~~ június. 13.

6.

kerül újra a művészeti
amelyet én borzasztóa
egységesített, absztrah
ban soha nem létező
hetvenes évek végére
válik. A regionalizmus
följövetelével volt meg
hogy egy mű magán vi
a származását. Tehát é
Berlin, az olasz művész
ország szellemi közegé
szet", a „nemzetközi tre
művészetnek ez a st
gondolkodásában megt
kezdtem a kiállítások
vált, hogy a magyar
nyugati művészethez,
nyugati művészet mitől
lehetne a magyar művés
megőrizve a jogát arr
egyenértékűsítésnek az
törekednünk, hogy miné
hanem egyszerűen arró
nemzetközileg addig lét
valami fontosat tudnak
milyen megformálásban,

HELÉNYI Tibor

Frank János: Daidalosz-
Maron. = ÉS 1996 május 3. 17.

TISZTELT KERÜLETI LAKOSOK!

A Polgármesteri Hivatal a kerület tisztaságának, környezetvédelmének hatékonyabbá tétele érdekében

1996. április 20-án, szombaton
8.00–12.00 óráig

VESZÉLYES HULLADÉK GYŰJTÉSÉT

szervezi.

A gyűjtés helyszínei:

GAZDAGRÉTI LAKÓTELEP
(Rétköz utca–Torbágy utca sarok)

HELÉNYI Tibor

kiáll. Bp., No.5 Galéria, 1992. I-.31- II.22.

ism. L.L. /LÓSKA Lajos/: A festő kék-arany lovai. = Új Művészet, 3/1992, 5. 58., ill.

Mezei Márta 115
Mezei Ottó 1121, 1378, 1482, 1832, 1992, 2128, 2173, 2228, 2381
Mezey László 769
Mező Béla 1751
Mezősiné Kozák Éva 486, 487, 821
Mezurová, Helena 944
Michael „Chnab" 603
Michelangelo Buonarroti 153
Mies van der Rohe, Ludwig 493
Miháltz Pál 2067, 2139
Mihályfi Mária 2140
B. Mikli Ferenc 2141
Miklós Árpád 1571/10
Miklós Pál 42, 53, 60, 61, 121, 307, 321, 547, 1269, 1669, 2058
Miklósi Sikes Csaba 868, 1092, 1861
Miklósovits László 2142
Miklóssy Endre 1756
Mikó Árpád 629
Mikola Nándor 2143
Mikoviny Sámuel 1083
Mikus Sándor 565, 2144
Miletic, Gordona 368
Miller Gyula 1327
Miltényi Tibor 2145
Ming-pei, Teoh 357
Miric család 2146
Miro, Joan 2147
Misóczki Lajos 308
Misztótfalusi Kis Miklós 1084
Mittendorf, Daniel 221/3
Mizser Pál 2147
MNP 1314

HELÉNYI Tibor

SZEGŐ György: Helényi Tibor kimérái. =
Magyar Nemzet, LV.évf.38.sz.1992.febr.14. 10.p.

Bp.,No5 Galéria, 1992. kiáll.

Bahgat, Muḥammad Ramazanoglu, Zakī Ḥasan, son
zione interamente europea.

Cina. - Notizie e dati sugli antichi pitto
ritrovano nelle sezioni biografiche delle storie dinas
la biografia di Ku K'ai-chih contenuta nel 92° '
pitolo) della Storia della dinastia Chin (Chin S
inizi di una vera e propria storiografia dell'arte ri
tanto al VI secolo d. C., quando Yao Ts'ui pubbli
libretto, intitolato Hsü hua p'in (Intorno alla classi
dipinti), dove si fornivano notizie e al tempo stes
tava una critica sui pittori precedenti e contemporan
grande storico dell'arte cinese, e come tale consid
dai Cinesi stessi, antichi e moderni, è però Chan
(IX sec. d. C.), che scrisse una storia generale
cinese, dall'antichità fino ai suoi tempi, intitolata
hua chi (Memorie dei pittori famosi delle diverse
in dieci volumi. Quest'opera, completata nell'847,
la stima dei contemporanei, facendogli ottenere an
cariche statali, ed è considerata tuttora una delle
pali per lo studio della pittura cinese dalle origini
T'ang (618-907 d. C.). Interessante fu il tentati
da Chu Ching-hsüan (dinastia Sung, anno 1000
T'ang-ch'ao ming-hua lu (Memorie dei pittori
dinastia T'ang), dove l'autore cercò, secondo i
liti dallo storico Pan Ku (I sec. d. C.) sulla base
fermazioni di Confucio, di classificare in dieci cat
il loro merito, i pittori della dinastia T'ang, f
non sola cronaca, ma vera storia dell'arte, anche
teri classificatori che non possono essere condivisi
moderne acquisizioni storiografiche.

Il Li-tai ming-hua chi, di Chang Yen-yüan
tinuato ed aggiornato, per il periodo che va dall
da Kuo Jo-hsü, con il T'u-hua chien-wen chih
dei quadri visti e di cui si è sentito parlare), ope

HELÉNYI Tibor

FRANK János: Kiméra. = ÉS XXXVI.évf.7.sz.1992.febr.14.
12.p.

Bp.,No.5.Galéria, 1992. kiáll.

a KFKI

ormában folytatódhat a ermelőtevékenység. Az in-ovációs park lényege ép-en az — hangsúlyozta a igazgató —, hogy *egy he-ütt van a kutatási és a állalkozási szféra*, s ily ódon a kettő egymást en jól tudja segíteni.

Az átalakulási tervet integy nyolc hónapja fo-almazták meg, egyetértett ele az MTA vezetése is, zóta különböző fórumokat rt meg, amelyeken min-enki hozzáfűzte vélemé-yét. *Jelenleg azonban a öltségvetési szervek cse-kvését* — s a KFKI is — *moratórium korlátoz-*, amely alól felmentést upán a kormány adhat. míg ez nem történik meg, átalakulás várat magá-. Ez pedig tovább növeli amúgy is sok nehézség-el küszködő intézet gond-it.

AUSGESTELLTE WERKE

Propedeutika/Plakatentwürfe

PAUL KLEE, 1976
Acryl auf Leinwand, 50x35 cm

VIRTUELLES DREIECK, 1977
Acryl auf Leinwand, 50x35 cm
Privatbesitz

HORIZONTALES, 1979
Öl auf Leinwand, 45x30 cm

DIAGONALE, 1979
Acryl auf Leinwand, 45x32 cm

DIE ENTSTEHUNG DES PENROSE-DREIECKS, 1979
Öl auf Leinwand, 50x35 cm

Chimära

PFERDE RENNEN IM FREIEN, 1987
Öl auf Leinwand, 245x400 cm
(Maße der einzelnen Tafel: 200x100 cm, 190x100 cm, 200x100 cm)

DAS WEISSE X IN BLAUEM KEIL, 1990-91
Öl auf Leinwand, 238x265 cm

PFERD MINUS REITER, 1991
Öl auf Leinwand, 150x240 cm

DAS GROSSE WEISSE ODER DAS SCHAUKELPFERD, 1991-92
Öl auf Leinwand, 280x310 cm

Wir danken für die freundliche Unterstützung der GALÉRIA MAI GALLERY Galerie, 1052 Budapest V., Apáczai Csere János u.5 Telefon (36-1) 117-05-41

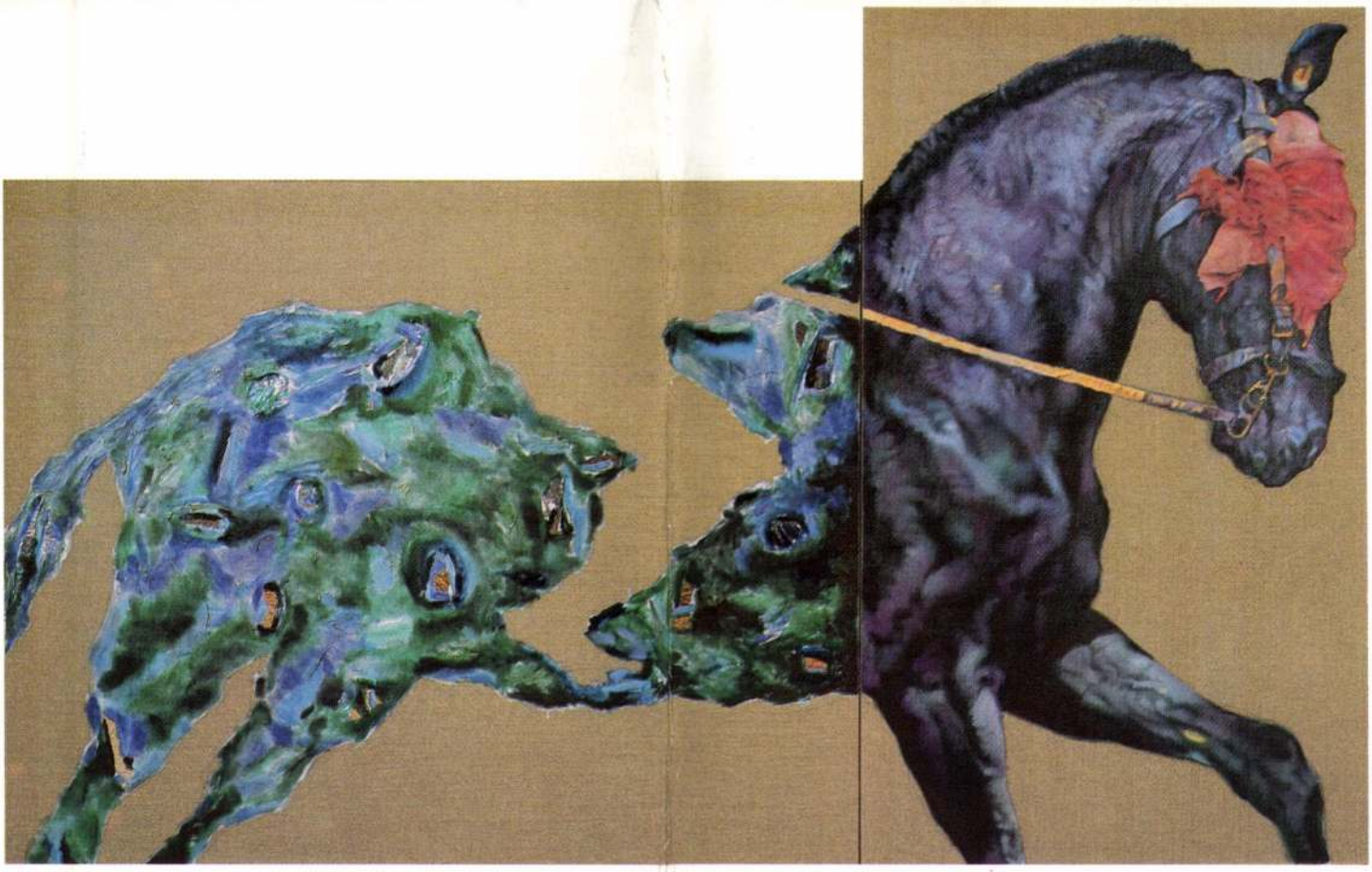

Ló mínusz lovas, *olaj, vászon, 150x240 cm*
Horse minus rider, *oil on canvas, 150x240 cm*
Pferd minus Reiter, *Öl auf Leinwand, 150x240 cm*

HELÉNYI TIBOR

" C H I M Ä R A "

eine Bild-Ausstellung von

TIBOR HELÉNYI

IM HAUS UNGARN

0 -1020 Berlin, Karl-Liebknecht-Str. 9

Zur Eröffnung am Donnerstag, dem 5. März 1992,

um 19 Uhr laden wir Sie herzlich ein.

Einführende Worte:

Joachim Pohl, Kunstwissenschaftler.

Der Künstler ist anwesend!

Die Ausstellung ist bis zum 24. April 1992,

werktags von 10-18 Uhr, geöffnet.

CHIMÄRA

Die Malerkarriere von Tibor Helényi (1945) begann mit einem großartigen Manöver; als Gebrauchsgrafiker ist er ebenfalls unübertrefflich. Für seine Plakat- und Buchumschlagentwürfe entwickelte er eine umständliche und mühsame Methode. Zuerst entsteht ein Ölbild, minuziös mit der Pinselspitze gemalt, dessen Farbreproduktion die Vorlage für das Plakat ist, wie z. B. das fotorealistische Porträt Paul Klees zur Budapester Ausstellung im Jahre 1976.

Helényi stellt seit 1966 regelmäßig aus. Seine Einzelausstellungen erhalten, wenn er Gemälde zeigt, einen Sammeltitel. Anhand dieser Titel fällt es mir leichter, die Stationen seiner Entwicklung darzustellen.

BARBARISCHE GEOMETRIE (Ungarische Nationalgalerie, Budapest 1976; Galerie K am Rudolfplatz, Köln 1979)

Wie im späteren, so sind auch bei dieser Folge sein bravouröses zeichnerisches Können, seine Kenntnisse über die Anatomie des menschlichen und tierischen Körpers, die Darstellungen in linearer und valeur-perspektivischer Weise, das Zusammenspiel der Verkürzungen, seine Forschungen über die Materialspezifik bestimmend.

Helényi ist dem geistigen Erbe der Renaisance, dem Barock und deren vermittelndem Glied, dem Manierismus verpflichtet. Seine Sujets sind zu dieser Zeit die Schlachten, die Protagonisten, die scharnierten Helden und der gepanzerte Streithengst.

Im Besitz von Kenntnissen über die Wissenschaft der Geometrie kann sich der Maler – ausgehend von seinem Skeptizismus – einige Berechnungsfehler erlauben. Zu der obigen Ausstellung erschien ein schöner Katalog mit reichem Reproduktionsmaterial. Der Text ist pseudo-mongolisch, Helényi meint, es sei ein Mondtext. Auf Grund dieser Buchstaben ist er nicht nur ein Meister des Post-Pop, sondern auch des Neo-Dada, denn sie bedeuten absolut nichts.

KÖRPERZÜGE hieß die nächste Ausstellung (Galerie in der Dorottya-Straße, 1982; Collegium Hungaricum, Wien 1983; Biennale in Sao Paolo, 1984)

Er bedient sich hier der Ikonographie des menschlichen Körpers, genauer des männlichen Aktes. Ihr Kanon wird mit I-oder X-Linien bzw. mit einem leeren Feld erläutert. Helényis Neigung zur Ironie verleitet ihn dazu, in der Manier eines Musterzeichners gestaltete Bilder in Zerrbilder umzuwandeln. Durch diese Attitüde und das Zusammenfügen verschiedener Bilder zu einer rhomboiden Form entsteht ein neuer Koeffizient: die Selbstironie.

HÄNGEBILDER (Ernst-Museum, Budapest 1988)

In seinem Zyklus der frei hängenden Leinwände wird der Themenkreis durch das Lebende, den Menschen und das Pferd oder durch den Reiter mit Pferd bestimmt. Die statische Periode ist beendet, der auch bis dato nicht "farbenarme" Maler entwickelte hier ein reiches Kolorit, er begann, mit reinen, ungemischten Farben zu gestalten. Helényi läßt kühle und warme Töne aufeinanderprallen, der einst streng disziplinierte Künstler tritt mit einer intensiven, schrillen, dynamisch-rustikalen Malerei hervor. Die Komposition ist ungebrochen, ihre Konstruktion bleibt latent. Auch dies ist ein Geheimnis des Poeta doctus.

CHIMÄRA

Das Thema des Malers bleibt das Pferd und sein Reiter. Er bevorzugt den polyptychonalen Bildaufbau, innerhalb der Gesamtkomposition sind die Gemälde in verschiedenen Graden von der Wand gekippt.

Seine Malerei ist teilweise noch immer expressiv, wie bei den frei hängenden Leinwänden, die Farben bleiben intensiv, es wird teilweise durch Monochromie kontrapunktiert. Die Bildfaktur ist unabhängig davon, ob es sich um schrille oder zurückhaltende Malerei handelt, stets bewegt. Seiner Handschrift ist – wie von Anbeginn an – die leer gelassene Fläche eigen, sie gehört zum gleichberechtigten Element der Komposition.

Bisher sprach ich von einem mit breitem Pinsel aufgetragenen Farbduktus und Kolorismus sowie von deren stillen Varianten, also von dem Dualismus der bearbeiteten und unbearbeiteten Flächen. In den neuen, großformatigen Gemälden wird die oben genannte Tendenz zu einem Trialismus erweitert. Es bleibt das leere Leinen, die *pastose* Malerei, hinzukommt eine vollkommen glatte, plastische, beinahe fotorealistische Darstellungsweise, alle drei gleichzeitig. Zum Beispiel sind der Kopf, die Zügel, die Vorderbeine und die Brust mit einem dünnen Pinsel gemalt, das Gesäß aber ist schon rustikal und großzügig herausgearbeitet. Oder wie auf dem expressionistischen Pferd – vielleicht ein Schaukelpferd – das Profil eines mit expressionistischem Körper gestalteten Kindes detailliert dargestellt ist, in der Auffassung des Biedermeier.

Diese Eklektik innerhalb eines Gemäldes nannte Helényi "Chimära", ein Terminus aus der griechisch-antiken Mythologie. Chimära mit dem Löwenkopf, Ziegenkörper und Schlangenschwanz sind hier die Metapher für die Zusammengesetztheit.

Tibor Helényis neueste Malerei ist bewußte Kompillation.

János Frank

HELÉNYI TIBOR
91 3. 63

Új Művészet

HELÉNYI TIBOR

(1)

Helényi Tibor és Molnár Sándor Kiállítása

Visegrád Salomon torony, 1984 május 20 – július 8. / rend. bev. Néray Katalin

[G.v.] ill. Visegrád: Visegrádi Mun., 1984

01 1946

2 1976

Molnár Sándor →

30.0.

NÉPSZABADSÁG

Lovak, lovasok, képfeladványok

Helényi Tibor a Kiscelli Múzeumban

HELÉNYI TIBOR

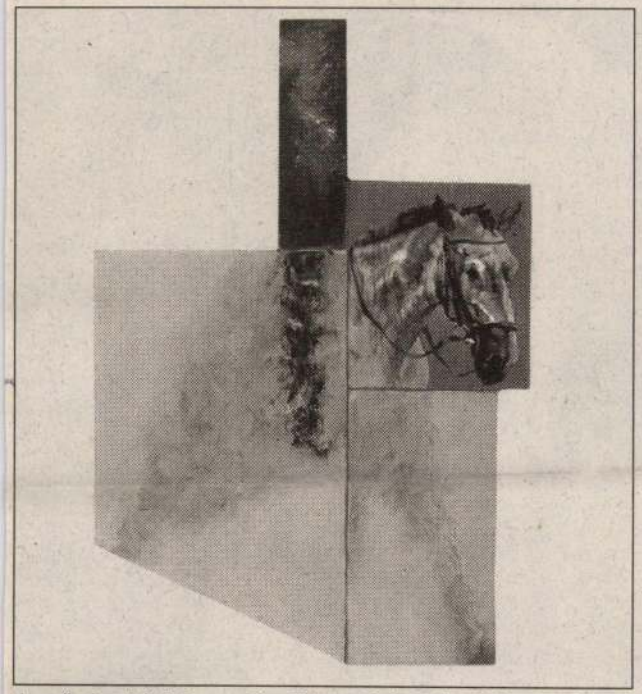

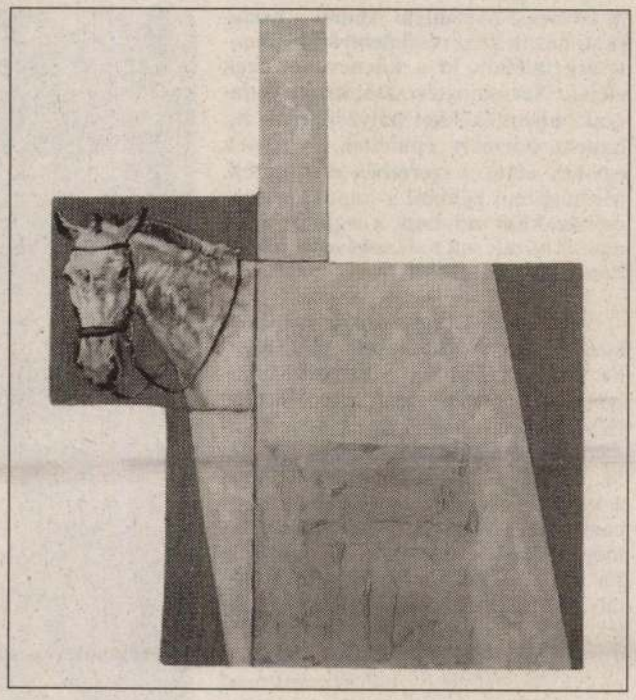

A művész két képe: a Der Blaue Reiter és a Sápadt négyzet

Embert, állatot, lovat fest, esetleg csoportos jeleneteket Helényi Tibor. A festőművész képeiből a Kiscelli Múzeum rendezett kiállítást.

A Kiscelli Múzeum templomterében kapott helyet *Helényi Tibor* tíz nagyméretű festménye. A sorozatban a ló és az ember viszonyát kutatja. A tárlat tíz képe egyetlen témára épül, de tíz különböző megoldást rejt. A művész valamennyi kiállítása feladványokból és azok megfejtéséből áll.

A képek nem egyetlen felületre készülnek, hanem több vászonképből állnak össze. Leginkább egy összerakós játékra hasonlítanak, amelyből kifelejtettek néhány elemet. Helényi úgy rakja össze a műveket, hogy a megoldásban a néző fantáziájára, illetve képművészeti emlékeire számít. Például a Sápadt négyzet című festményen a ló feje naturalisztikusan kidolgozott, míg lábai eltűnnek, és helyüket a címben szereplő négyzet foglalja el. A művész darabokra szedi a képet, majd különböző elemekből rakja össze ismét; egy figuratív részből, illetve egy absztraktból.

Székely Bertalanhoz hasonlóan Helényi Tibor is a lovak mozgását, illetve ábrázolásának lehetőségeit kutatja. Kiállítása montázs-gyűjtemény, amely felvonultatja a művészettörténet számos korszakát. A képek ötvözik a pop art, a dadaizmus és a manierizmus hagyományait.

Hideg és meleg színek állnak egymással szemben, egyetlen festményen belül több technikát alkalmaz. Néhol biedermeier simaságú festés látható, máshol expresszíven kavargó vastag festéknyomok. A képek mind nyers, alapozatlan vászonra készültek.

A Der Blaue Reiter (A kék lovas) című festmény négy részből összerakott vágtató lova más megoldást kínál. A kép az első világháború előtt működő német Der Blau Reiter művészcsoportra utal, amelynek tagjai közé tartozott többek között Franz Marc. A kék lovairól híres német expresszionista művész a csoport egyik vezéralakja volt. Helényi Tibor lova az eredetivel szemben fehér, a festménynek csak egyetlen eleme kék a négy közül, amelyik a ló hátán fekszik.

Érdekesség: a művész a képekhez nem vázlatot, hanem kisméretű makettot készít; ezután nekilát a festésnek. A kiállítás képei közül több is akad, amely kilenc négyzetméternél nagyobb.

Helényi Tibor a Magyar Iparművészeti Főiskolán végzett, kiállításokon 1966 óta szerepel. Olajképein kívül jelentősek plakátművei. Munkái megtalálhatók Kölnben, Párizsban és a Magyar Nemzeti Galériában.

(A tárlat a Kiscelli Múzeumban látható augusztus 13-ig, III. kerület, Kiscelli utca 108.)

Rumpler György

Menthetők a pesti házak díszei

Szép lakások, lerobbant kapualjak, függőfolyosók

A Fővárosi Műemléki Alapot a budapesti házak szép részleteinek megmentésére találták ki a kilencvenes évek elején. Neve megtévesztő, hiszen nemcsak műemlékekkel pályázhatnak itt, hanem bármely épülettel, amelynek egy-egy értékét szeretnék megújítani. Mostanában például a kapukkal, lépcsőházakkal indulnak a legtöbben, de a pesti házak sok más sebével is jelentkeznek támogatásért.

Nyolcszázezret adtak a Rezeda utca 5.-ben található Minerva szobor felújítására

FOTÓ: TEKNŐS MIKLÓS

Szép lakások, ugyanakkor lerobbant közös terek jellemzik a pesti társasházakat, ám a lepusztult kapualjakat, függőfolyosókat, lépcsőket már nem lehet az IKV-ra fogni, amióta a házak a lakók tulajdonába kerültek. Kicsit talán szégyellik is a szlömöt a vendégek előtt, ez lehet az egyik oka annak, hogy évről évre többen élnek a fővárosi épületfelújítási támogatásokkal – mondja *Kiss Katalin,* a főváros települési értékvédelmi ügyosztályának vezetője. Az idei települési értékvédelmi támogatásra beadott pályázatok értékelése még tart, a Műemléki Alap ez évi támogatottjai azonban már ismertek. Közel ötvenmilliót osztottak szét apró részletekben ötvenhét nyertes pályázó között. Az összeg (amely vissza nem térítendő) évről évre emelkedik, induláskor, 1992-ben mindössze kétmillió volt.

Az utóbbi tíz évben közel ötszáz épület szépülhetett meg részleteiben a Műemléki Alapnak köszönhetően. Ez már nemcsak csepp a tengerben, lassan látszik is a hatásuk a városon. Vannak pályázók, akik több egymás utáni évben kaptak támogatást, így lépésről lépésre, kaputól az erkélyig kicsinosíthatták a házukat. Így újult meg az első kerületben a Döbrentei utca 10.-ben található Hauszmann-ház, a Törley-mauzóleum, a Vakok Intézetének díszterme, a XI. kerületi barokk lőportár.

A kapuk gyönyörű faragványai, a régi lépcsőházak falfestményei, stukkói, kovácsoltvas korlátjai, ólomüveg ablakai, a homlokzatok és az udvarok szobrai néhány százezer vagy egy-kétmillió forintból megmenthetők, ezért is osztanak inkább ilyen kis munkákra támogatást a Műemléki Alapból, mint nagyobb projektekre, amelyeknek úgysem volna segítség néhány millió forint.

kapualj, legalább tíz ilyen projekt kapott néhány százezret. Kisebb homlokzatok vagy homlokzatrészek is szép számmal nyertek, a nagyobb, sokmilliósak viszont

Elutasították viszont azoknak a kérelmét, akik már korábban is kaptak az alapból, de nem végezték el érte a munkát, vagy nem jó minőségben. Ki-

több 32 sornál - mesélte Gyimesi László, a koszorús költő. - Én hexameterben írtam, de lehetett alkaioszi, szapphói, akik cserépszavazással adhatták le voksukat. Én is kaptam néhány különdíjat.

(sz. cs.)

Helényi Tibor festményei

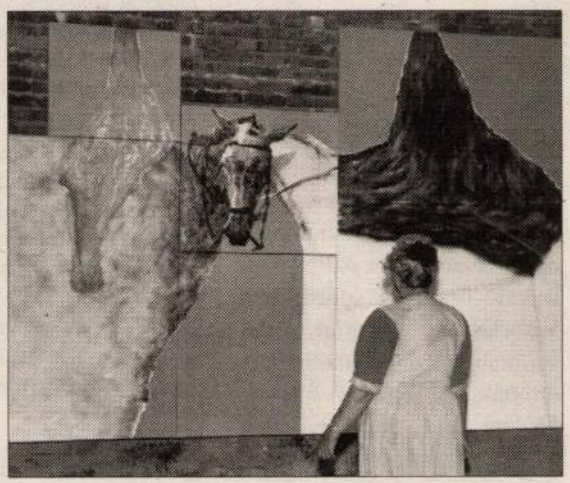

Fotó: Antal István

Khimaira **címmel Helényi Tibor festőművész alkotásaiból látható kiállítás *augusztus 13-ig* a Kiscelli Múzeum Templomterében (III., Kiscelli utca 108.). A művész kizárólag ember- és állatalakokat ábrázoló festészetének jellegzetessége a statikus, filmkocka vagy képregényszerű kivágásokra épülő kompozíció, a perspektíva szabályainak látványos alkalmazása. Festésmódjának sajátossága a kihagyásos módszer, a festett felületek mellett az alapozatlan vászon, az ábrázolt alak része, kiegészítője. Művei sorozatokat alkotnak**

HELÉNYI TIBOR

ÓBUDA

2000 15. szám

A jelentkezés határideje *augusztus 25-e.* Érdeklődni a Vargabetű Klub-Műhely Egyesületnél, a *III., Táncsics Mihály utca 24.* szám alatt, valamint telefonon a *243-9026-os* számon lehet.

Sporttáborokat támogattak

■ Az Andor Ilona Ének-Zene Tagozatú Általános Iskola és Gimnázium köszöni azok támogatását, akik az intézmény Diák Sportegyesületének ajánlották fel az 1999. évi adójuk egy százalékát. Az APEH által kiutalt összeget sportszerek vásárlására, valamint nyári sporttáborok támogatására fordították. *Az egyesület címe:* Mókus Diák Sportegyesület, 1036 Budapest, Mókus utca 2. Adószám: *19664486-1-41.*

Recepcióst keresnek

A Budapesti Történeti Múzeum Aquincumi Múzeuma recepciós állás betöltésére érettségivel rendelkező munkatársat keres. Bérezés a közalkalmazotti feltételek szerint. Cím: *III., Szentendrei út 139. Tel./fax.: 368-8241, 250-1650.*

Temetési seg

19. §

(1) Az önkormányzat gélyt nyújthat annak, a személy eltemettetésé kodott annak ellenére nem volt köteles, vagy teles hozzátartozó volt temetési költségek vis illetve családja létfen szélyezteti a Sztv. 46.§ tak figyelembevételév

(2)[1] Hagyományos *(* metés esetén a segély

a) ha a családban az jövedelem nem hala öregségi nyugdíj mind sebb összegének há *10.000 forint;*

b) ha a családban az jövedelem nem halad öregségi nyugdíj mind sebb összegének *14.000 forint;*

c) ha a családban az jövedelem nem hala öregségi nyugdíj mind sebb összegének má *30.000 forint;*

d) ha a családban az jövedelem nem hala öregségi nyugdíj minc sebb összegét, *33.000*

(3) Hamvasztásos ten segély összege

a)[2] ha a családban az jövedelem nem hal öregségi nyugdíj min

HELÉNYI TIBOR

A Fővárosi Képtár / Kiscelli Múzeum
meghívja Önt

Helényi Tibor: *Khimaira*

című kiállítására

2000. június 29., csütörtök 18 órára

Megnyitja:
Frank János
művészettörténész

A kiállítás megtekinthető:
2000. augusztus 13-ig, 10-18 óráig, hétfő kivételével.
Fővárosi Képtár / Kiscelli Múzeum Templomtér
1037 Budapest, Kiscelli utca 108.
Megközelíthető a Kolosy tértől a 165-ös autóbusszal
Tel./fax: 388-78-17 e-mail: h13293fit@ella.hu
http://www.btmfk.iif.hu/

Fővárosi Képtár / Kiscelli Múzeum Templomtér
1037 Budapest, Kiscelli utca 108.
Megközelíthető a Kolosy tértől, a 165-ös autóbusszal.
Tel./fax: 388-78-17 • e-mail: h13293fit@ella.hu
http://www.btmfk.iif.hu/

Fk.: Dr. Bodó Sándor a BTM főigazgatója

DÍJ HITELEZVE
BUDAPEST Pf. 4.
1250

Tímár Árpád
Budapest
Üllői út 119.
1094

Tibor Helényi

Nationalgalerie: Graphiken von Tibor Helényi.

Ausstellungen

Daily News, 1948. szept. 12.

Helényi Tibor grafikus művész

Kiállít a magyar Nemzet Galériában.

Említve: "Barbár geometria" c. sorozatának összefüggő lapjai (említve és repr.)

"Helényi Tibor grafikái" című cikk
Székely Andrástól
Új Tükör 1978. IX. 17.

Helényi Tibor

Kiállított lapjain őszilági szörnyek, japán szamurájok és középkori lovagok fantasztikus hevérkelényei viaskodnak itt egymással.

Székely András: Helényi Tibor grafikái.
Új Tükör. 1978. szeptember 17 – 3. lap.

Helényi Tibor

Helényi Tibor „Barbár geometria"-
sorozat, a sorozat összefüggő lap-
jait mutatta be a Galéria Mű-
hely-termében.

Székely András: Helényi Tibor grafikái.
Új Tükör 1978. szeptember 17 – 3. lap.

Helényi Tibor

Helényi Tibor grafikáit bemutatták a Magyar Nemzeti Galériában.

Szekely András: Helényi Tibor grafikái.
Új Tükör, 1978. szeptember 17 – 3. lap.

Heleinyi Tibor

Jelmet a „Barbár geometria"
sorozatból. (repro)

Székely András: Heleinyi Tibor grafikái.
Új Tükör, 1978, szeptember 17 – 3 lap.

Helényi Tibor, [grafikus]

HELÉNYI TIBOR 1946-ban született Budapesten. Az Iparművészeti Főiskolát 1971-ben végezte. Plakáttervezéssel és grafikával foglalkozik.

—:—

Borító 2

Mozgó Világ, Bp. 1973. okt.

IV/5

Helényi Tibor, grafikus

Rapok: Repus

Helényi Tibor: Kéjvegény 60

Mozgó Világ, Bp. 1978 okt.

Helényi Tibor, grafikus

Rajzok: Repri

Helényi Tibor: Képregény

63.

Mozgó Világ, 1978. okt

Helényi Tibor, grafikus

Rajzos:

Rep

61-62

Helényi Tibor: Kerékregény

Mozgó Világ, Bp. 1978 okt.

Helényi Tibor

Rajzát bemutatja a lap. Cime nincs.
Repr.

Fenti rajzot lásd: Hatos Csaba -cimnélküli-
rajzának hátlapján.

Élet és Irodalom, Bp. 1978. ápr. 22.
XXII. évf. 16. sz. 14. lap.

Helényi Tibor

Revolvert ábrázoló rajzát hozza a lap. Repr.

Fenti rajzot lásd: Vadas József: "Z. Gács György halálára" c. nekrológjának hátlapján.

Élet és Irodalom, Bp. 1978. május 13. XXII. évf. 19. sz. 5. lap.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776
1978 ÁPR 22

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

Helényi Tibor

1021

Helényi Tibor rajza

Hatos Csaba rajz

érdemes figye
nyegesen drág

A Filmregér
nővér, a cseh
amikor a bef
Mása és Irina
vérei Ági, M
legidősebb nőv
kísérletét ép b
zsa kórházi á
szépséggel han
társnője száját

kkal a falnak

HELÉNYI TIBOR

Magyar Nemzet

GAZDASÁG

EXPOFÓRUM

...AKKOR MINDEN CSÜTÖRTÖKÖN TALÁLKOZUNK

N° 8 CSÜTÖRTÖK, 1992. ÁPRILIS 23.

...

kérdés. A
ódni kis-
visszahí-
n nem te-
ól hang-
ajtós-szó-
kor jut be
a főnök
az alhad-
szonyon.
a cég, az
– a világ-
üzleti ké-
. Mármint
javítására
i tudjuk, a
n eldöntöt-
meg a Ma-

z a kis-
nztárában
nyőre, ak-
világ. Ha
önszorga-
teszi ezt,
ilág. Ám

Kádár Béla a sevillai és a budapesti expóról

Közvetett hasznot jelent a hazánkba látogató külföldiek tömege, amelyből az ország távoli részei is profitálnak, hiszen Magyarország kis ország, s a fővárostól 200-250 kilométerre lévő országrészek is Budapest vonzásterébe tartoznak, részesülnek az idegenforgalmi konjunktúrából – jelentette ki a sevillai expo megnyitása alkalmából Kádár Béla miniszter.

(8. oldal)

A Dunáért...

„Komolyan bízunk benne, hogy a dunai országok itt találkozhatnak 1996-ban és a folyó jövőjéért nagyon hasznos munkát végezhetnek. Ha nagyon optimista vagyok, azt is hiszem, hogy egy ilyen randevú lehetőséget teremt a ma még tapasztalható politikai feszültségek egyhítésére is – mondja többek között munkatársunknak Starosolszky Ödön, a Vízgazdálkodási Tudományos Kutatóközpont főigazgatója.

(2. oldal)

Francia bankárvélemény

„A kivitelező vállalatoknak alapvetően magyaroknak kell lenniük. Franciaországnak olyan feladatokat kell kapnia, mint a fejlesztések kidolgozása és bizonyos szervezési feladatok. Sevillában például nekünk adatott meg az a lehetőség, hogy megépítsük a francia pavilont. A szervezési szolgáltatásokat mi nyújtottuk, de a munkákat egy spanyol cég végezte el" – nyilatkozta lapunknak Robert Lion vezérigazgató a Caisse des Dépots csoport első budapesti befektetése alkalmával

Állandósult az érdekérvényesítési küzdelem

„Hiába álklították fel hosszú idővel ezelőtt a Baráth-féle Programirodát, ha a szervezet nem kapott elegendő pénzt az alternatív tervek készítéséhez. Számon lehet ugyan kérni Baráth Etelétől, hogy a nagy infrastruktúrális beruházások tervei még nincsenek készen, de akkor meg kell kérdezni tőle azt is, hogy miért? Információim szerint azért, mert a hajdani kormánybiztos nem tudott megrendelést adni ezekre, hiszen akkortájt még nem dőlt el semmi sem. Az élet egyébként Baráth Etelét igazolta, mivel az egykori több mint 300 hektárosra tervezett világkiállítási terület 80-ra zsugorodott. Emellett érzésem szerint a kormány sem foglalkozott eléggé a világkiállítás szakmai ügyeivel, mintha mellékesen kezelte volna azokat, s ennek következtében a tavaly nyári kormányelőterjesztés is csapnivalóan rosszul sikerült" – állítja Szálka Miklós építész, a fővárosi közgyűlés FIDESZ-frakciójának tagja.

(7. oldal)

Egy földrész bemutatkozása

„Philadelphia a parkok városa. A kiállítás

A Dunáért az expó-val

A vízkutatók várják a világ sz

A Vízgazdálkodási Tudományos Kutatóközpont (VITUKI) az ország egyetlen főhivatású vízügyi kutatóintézete éppen a világkiállítás tervezett területének a sarkában, a Csepel-szigetre haladó híd tövében található.

A VITUKI-t a Közmunka- és Közlekedésügyi Minisztérium 1886–ban létrehozott Vízrajzi Osztályának jogutódjaként 1952-ben alapította a kormány. Szakmai munkáját 300 fős személyzettel, mintegy 200 főállású és számos mellékfoglalkozású szakértővel (építő-, gépész-, villamos-, vegyész- és mezőgazdasági mérnökökkel, biológusokkal, matematikusokkal, fizikusokkal, geofizikusokkal, geológusokkal) – különleges esetekben 30 együttműködő intézettel – végzi. A VITUKI Európa egyik, széles nemzetközi kapcsolatokkal rendelkező, legösszetettebb vízgazdálkodási kutató intézménye.

Kutatási és fejlesztési tevékenységük – többek között – kiterjed a különféle vízszállító rendszerek hidraulikai vizsgálatára, vízelőkészítési és szennyvíztisztítási technológiák kidolgozására. Tanácsadó szolgáltatásaik keretében foglalkoznak a vizierőművek tervezésével, építésével, üzemeltetésével, fenntartásával, a vízgazdálkodási rendszerek környezetvédelmi feladataival.

A VITUKI telephelyén találhatók a Bős–Nagymaros vízlépcső rendszer model-jei, amelyeken különféle kísérleteket végeztek.

Az intézet működteti az Országos Vízjelző Szolgálatot, amely a Duna területéről naponta gyűjti be a vízrajzi adatokat és előrejelzéseket bocsát ki állami megbízás alapján.

Tudományos viziparádé

– Mit tartalmazott az a csomagterv?

– Alapvetően azt kerestük, hogyan lehetne minél okosabban kihasználni az intézet szellemi és tárgyi adottságait, tőkéjét.

– Milyen haszna lenne a VITUKI-nak az expó-ból és viszont?

– Jó lenne, ha a lehetőségeinket kihasználhatnák. Például mi itt tudunk vizet forgatni. A helyszínen megtalálható berendezéseink lehetővé teszik víztechnológiai és szennyvíztechnológiai modellek lejátszását. De elképzelhető az élő, működő vízgépészeti technikák bemutatása is.

– Javaslataikra milyen visszajelzés érkezett? Mennyire számítanak az önök szerepére az expó-n?

– Erre még nem tudunk válaszolni. A világkiállítás városrendezési tervének határideje május 31. A kijelölt tervező ugyan járt nálunk, beszélgettünk, de a mi konkrét lehetőségeink még csak a későbbiekben rajzolódnak ki.

– A tervezővel miben sikerült megállapodni?

– Azt tárgyaltuk meg, hogy mely épü-

re kerültek. Ezeket adtuk bérbe, azzal a megkötéssel, hogy ha eljön az expó felépítésének ideje, nekik menniük kell.

Párbeszéd a párizsiakkal

– Nyílván oka volt, hogy befogadták a bérlőket.

– Sajnos a mi árbevételünk négy év óta stagnál.

– Nem ért meglep
toronyházban alkalmu
az ideérkező párizsi de
ról beszélgettünk, mit le
foglalt területen kialak
mondtam nekik, hogy n
toire Hydroloque de Ch
lelője vagyunk, akkor a
megértette, hogy ezen a

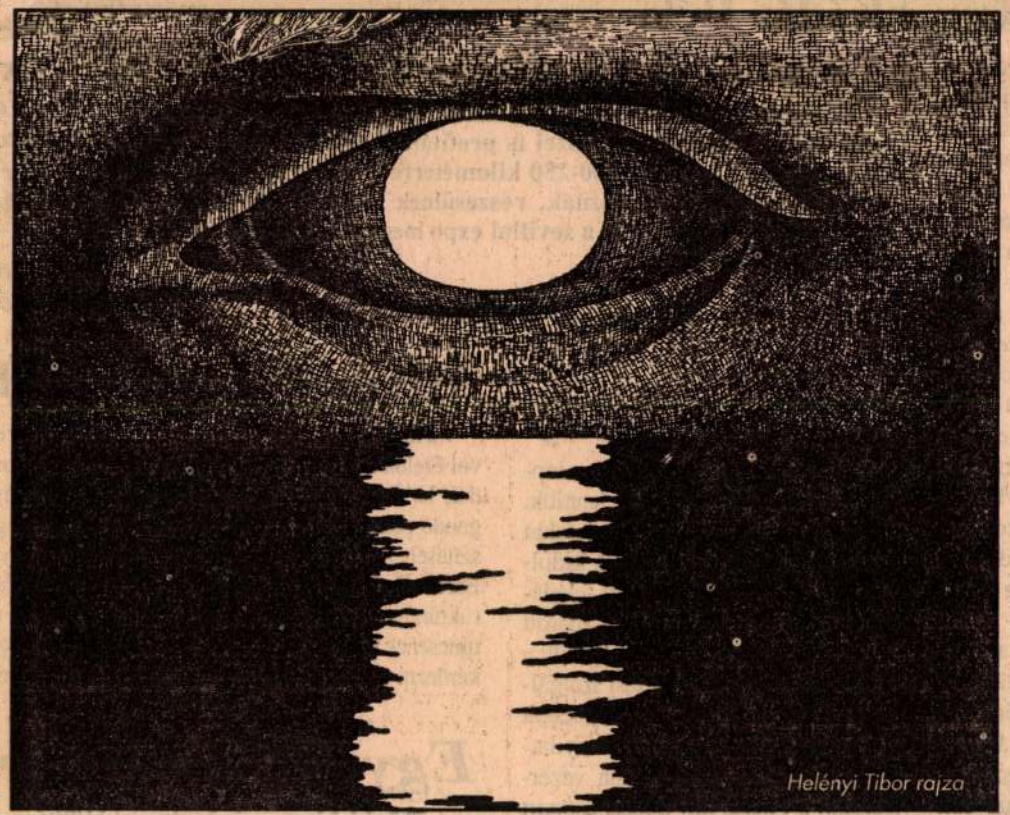

Helényi Tibor rajza

...nek leállítása. Mi jelentősen korlátor

log, mert előtte évtizedekig senki-
nek sem sikerült . . .)

Helényi Tibor

Helényi Tibor: Gulliver (részlet)

Élet és Irodalom, Bp. 1978. ápr. 1.
XXII. évf. 13. sz. 4. la.

[illegible] jának legfontosabb feladata."

Képzeljük el, hogy a pályakezdő ezt komolyan veszi. Beosztják tanulószoba-vezetésre, rövidesen meglepetve tapasztalja, hogy fő erőit nem a tanulás irányítására, korrepetálásra, stb-re kell fordítani, hanem arra, hogy a szökevényekre vadásszon. Mert a gyerekek szökdösnek. De miért? Hamar kiderül az ok is: gyerekeiket a szülők nem azért íratták be ide, mert szerintük szüksége van a kisfiúnak, kislánynak erre, hanem mert csak a

[illegible] szavazással megtörtént a dolog. Az egyik fiatal pedagógus javasolta, hitelesítsék az egész manővert azzal, hogy a tanárok is átadják az intézménynek szüreti keresetüket (fejenként ezer-ezerötszáz forintot kaptak). A válasz kitalálható: általános fölhördülés. Azt nem, hiszen azért „ők megdolgoztak".

A példákat lehetne sorolni. Gondoljunk most inkább arra, miért kellett törvénybe iktatni az „új pályairányítási rendszert", melynek lényege, hogy a végzősök csak mi-

kezdem sejteni, amikor kiállok az útszélre, integetni, hogy álljon meg valaki és segítsen az ijedségtől erőtlennek és ügyefogyottnak. Vagy húsz percig ácsorgok, tíz-tizenöt másodpercenként suhannak el mellettem, de meg nem állna egy se. Hová lett a híres olasz nyájasság, segítőkészség, amit magam is annyiszor tapasztaltam, még legutóbb is, öt évvel ezelőtt? Nyögve, verejtékezve nekiállok, elvégzem az elvégzendőket, s folytatom utamat Róma felé. Az első gumijavító azután, akinél kicseréltetem a darabokra szakadt belsőt, megerősíti sejtésemet. *Féltek* tőlem. A rendőr is, a tovaságuldók is. A le-

hatott, passzívan: csak szép lassan, kitartóan kellett forgatnia rádiója kereső-gombját. Sokan autójukba ültek és erre-arra cirkálva kapdosták rádiójukkal e „műsorokat". Ám ez is rövid életű volt, a múlté lett, három hete. Engedélyhez továbbra sem kötik a magánadók fönntartását, de annál jobban megadóztatják őket. Csak néhány maradt, mutatóban, a nagyobbak, hirdetésből tehetősebbek; ezek „igazi" műsorokat sugároznak, s ami a közbeiktatott reklámtömeget illeti, többé-kevésbé vetélytársai valamenynyien a három hivatalos adónak.

jobb a kocsija, elviszik azt is. A rendőrt is kellemetlen meglepetés érheti, miközben rajtakapja az áldefektest: a bandita nem sokat teketóriázik, lő. Mindez fényes nappal, ilyen forgalomban? Igen, fényes nappal is, ilyen forgalomban is, és ne gondoljam, hogy bárki megáll, akár az ekképpen bajbajutott, megtámadott és kifosztott óvatlan kedvéért, dehogy, ilyen esetben még szilajabbul taposnak a gázpedálba.

Kísérteties látvány az országúton

Aki volt már olasz misén, tudja, hogy itt a hívők megtapsolják a nekik tetsző prédikációt. A pápát mindig viharos taps fogadja. Aldo Moro meggyilkolt öt testőrének a koporsóit ugyancsak megtapsolta a gyászoló tömeg. S ez a megnyilatkozás most az „olasz temperamentum" ismerőjére is furcsán — megrendítően, torokösszeszorítóan hatott. Csöndes taps volt. De ezreké. És csillogtak a nem könnyes szemek

Helényi Tibor

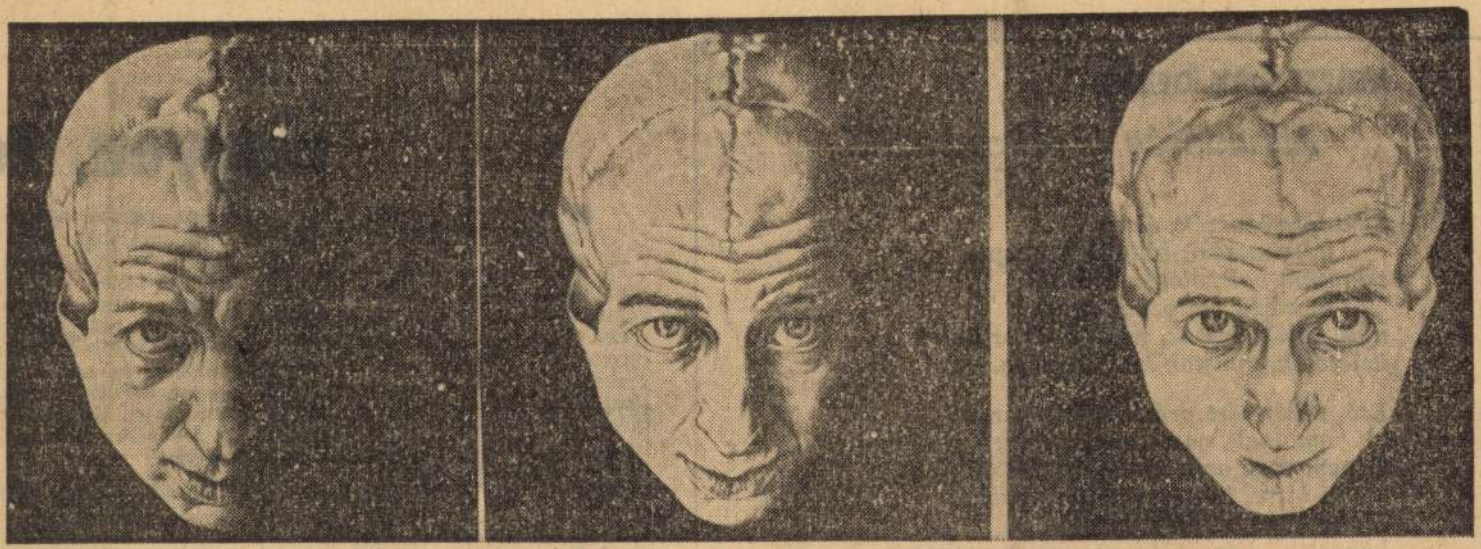

Helényi Tibor: Önarckép

Élet és Irodalom, Bp.
1978. márc. 25. XXII.évf.
12.sz. 12. lap.

~~MÁGORI ERZSÉBET~~

~~Rádió~~

~~Két áldozat~~

~~A dokumentumjáték szigorú szabályai szerint hivatalos iratokat, értjük, miről van szó. És bár megkönnyebbüléssel vesszük tudo-~~

~~GUTAI MAGDA~~

~~*Visszatérés*~~

~~*Ki tékozolt el téged,*~~

KERESZTURY DEZSŐ:

Állandóság a változásban

I.

Szúrágta szuszék, ágas, téka,
kályhaszem, billogvas, csupor
szerszám volt, élet tartozéka,
kiszórta változván a kor,
nyúl értük pajták, padlások porába
üzletelők, gyűjtők kíváncsisága.

Eső, vihar-járt présházak kopáran
omolnak, gazdátlan a nyáj;
szívem csak arra jó, hogy visszafájjon
a tájra, hol méz volt a nyár.
Elszivódott a nép a városokba,
könnyebb létre, több pénzre vágyakozva.

Kik elmentek, új rendbe állnak máshol,
vagy szétgurulnak: vékányi dió?
Jó békesség lesz a futamodásból,
szívós sereg, küzdeni is tudó?
Boldog a vándor nép az új bolyokban,
Vagy tört cserép, árvizektől sodortan?

II.

LENGYEL BALÁZS:

Hegyen, t

■ *Takáts Gyula: Vulkánok, fügefák (Szépirodalmi, 560 old.)*

Takáts Gyula *Vulkánok, fügefák* című több mint félezer oldalas verseskötetére, melyet *Szántó Piroska* szép rajzokkal díszített, szerényen azt írja csak rá: régi és új versek. Holott a kötet nyilvánvalóan több ennél; s az 1965-ben megjelent válogatott kötetről (Évek, madarak) sem feledkezve meg, a hetedik évtizedét taposó költő lírai termésének első nagyszabású összefoglalója.

Nemcsak az ünnepi pillanat, s nemcsak a termés gazdagsága és bősége miatt nehéz belefogni ismertetésébe, hanem azért is, mert Takáts Gyuláról pályája különböző állomásain oly sokan, oly kiváló költőtársak és kritikusok rajzoltak írói arcképet. S mi több, ezek a képek, bár más-más toll, más-más stílusban vetette papírra őket, oly igen hasonlítanak egymásra. Mozaikképük alapján — hiába 20. 30. 40 évesek — a költő időmum-

volna, persze, egészer
összefüggésben a f
vagy Jékely is. De to
a régi kötet verssor
hetetlen fel nem fi
dánkban már körvo
ciális valóságanyagr
például: (a vén halás
gyant térdit pálinka
konyhája tőle szesz-sz
li. — Mint a haldög
szeme".

Hadd általánosíts
Gyula sokkal erőse
a látotthoz (a Balat
somogyi táj kínálta
mint amennyire k
nemzedéki hanghoz,
megformálás korabe
„Lírámban — vallja
az a repülőpálya, am
tudok". S méghozzá
féle valóság, hanem
természeti. Afféle kö
aki a vízparton töltv
örökmozgó természet

Helényi Tibor

Helényi Tibor rajza

Élet és Irodalom, Bp. 1978. márc. 25.
ESTERHÁZY PÉTER: XXII. évf. 12. sz. 15. lap

Én megveszem virágodat, ha eladod,
ha az árát te magad is nem sokallod,
versenyfutás az ára, uccu, nézzünk utána,
de most mindjárt, de most mindjárt ...

pedig olyan vén volt már, hogy kiskaput rágtak rá az egerek. Joli tanárnéni odamegy a fekete lányhoz — akiről hírlik, ha így fest tovább, tán még ifjú népművész is válhatik belőle — és üzletet köt. Két sor csempét kellene matyóra pingálni a fürdőszobájában, kerül, amibe kerül. Tízperces alku után megegyeznek kétezerben.

Erzsi néni megböki a lánya oldalát. — Hát te, te nem tudnál ilyet festeni?

A lány rosszkedvűen pislog. —

— De igen, Szeretem, csak tudja,..

— Figyeljen ide, szerzek magának egy százötven éves tálast. Még megvan a meghótt konyhájában, de nem sokáig.

Hirtelen akarom kimondani, hogy nem kell, de a kísértés óriási. Nagyot nyelek, nézek magam elé.

— Csak nem gondolkodik rajta? Tudja, milyen gyönyörű, öreg tálas ez? Fekete a füsttől! Na?!

— Köszönöm, nem kell — nyö-

s majd hű örökösök kezén jobb lesz a dolga.

Néhány szép, régi pince — helyrehozva, ahogy kell —
nyaralóvá lépett elő;
sokhelyt tenyérnyi új szőlő kapaszkodott fel:
kerül művelni kedv s erő.
Szokás? Érdek? Ha sok család akarja,
szőlős lankákon jár a fiatalja.

Helényi Tibor

Helényi Tibor rajza (részlet)

Élet és Irodalom, Bp. 1978. márc. 25.
XXII. évf. 12. sz. 11. lap.

~~Odze György: Ténymásolatok (Magvető, 134 old.)~~

~~Rokonszenves, finom novellás-kötet az Odze Györgyé. Rokon-~~

~~ÁRNYAL~~

~~A SZÍVFÁJDALO~~

zető út bemutatása, társadalmi, lélektani, jogi elemzése pontos, hiteles — és mégis, a szörnyű tett részleteinek boncolgatása közben valami hiányérzettel küszködünk, azt a fajta elégedetlenséget, zavart érezzük, amit a féligazságok keltenek az emberben. A fiú szabatosan, higgadtan előadott vallomását bizonyos belső ellenkezéssel hallgatjuk, azzal a benyomással, mintha lelkiismertét valamiféle pszichológiai Patyolatban mosta volna tisztára a dokumentumjáték jószándékú szerzője és a bűntudatos társadalom.

Pedig a képlet világos. Egy szorgalmas, igyekvő, anyját védelmező derék fiú — a gyomai mezőgazdasági szakiskola tanulója — megsemmisített egy elállatiasodott, otthon késekkel rohangáló szörnyeteg apát. A társadalom, a késlekedő illetékes szervek helyett „intézkedett" a szelíd hangú ifjú Nagy János, amikor apagyilkossá vált.

Amit tett, jogilag, társadalmilag: súlyos, büntetendő cselekedet. Ezt minden hivatalos és nem hivatalos nyilatkozó megfelelően hangsúlyozza. De emberileg érthető, megbocsátható, hiszen a gyilkos fiú: áldozat, pontosabban áldozat *is*.

Érthető, ha a kérdező rinartertől

asszony azt javasolta a feleségnek, hogy forduljon a tanácshoz, azzal a kéréssel: küldjék munkaterápiás kezelésre súlyosan alkoholista férjét. A tanácstitkár foglalkozott is az üggyel, de miután a beidézett férfi nem jelent meg, nem erőszakolta a dolgot tovább. A rendőrség is csupán családi ügynek tekintette a botrányos jeleneteket. Nem avatkozott be, hiszen nem történt *bűntény*. A dokumentumanyagból világosan kitetszik, hogy a magánéletnek ilyen mértékű tisztelete — ami önmagában helyes elv —, bizonyos esetekben bűnös mulasztássá válhat. Azt is megtudjuk az események utólagos rekonstrukciójából, hogy a „pillanatnyi felindulásban" elkövetett tettnek megvoltak az érzelmi előzményei, múltba nyúló gyökerei. Az egyik szereplő — egy téeszben dolgozó idős ember — így emlékszik vissza a gyilkossá vált fiú szavaira: „Azt mondta egyszer nekem, csak nőjön meg, ő majd *lerendezi* az apját."

De talán legfigyelemreméltóbb az Alkoholelvonó Intézet orvosának nyilatkozata, aki nem ismerte az áldozatot. Sajnálattal állapította meg, ha hozzájuk került volna, akkor nem biztos, hogy meggyógyul, de bizonyos, hogy

Helényi Tibor

Helényi Tibor rajza (részlet)

Élet és Irodalom, Bp.
1978. MÁRCIUS 25.
XXII. évf. 12. sz. 9. lap.

terögén, mint másik sokat ma-
koló s önismétlő. Kellő türelem és érdeklődés azonban átsegíti olvasóját a nehezebb perceken, s a könyv végül összefüggő, rendszeres képet ad a tárgyról.

Történeti rész után nemzetközi statisztikai adatokat tárgyal, majd nem és bűnözés kapcsolatát boncolgatja. Cáfolja a biológiai jegyekből kikövetkeztetett elméleteket. A szerző (szándékosan nem „szerzőnőt" írtam, hiszen ha férfira értjük, sem teszünk hozzá semmit a „szerző" szóhoz) többször is kifejti, hogy a női bűnözés észrevehető növekedését az emancipáció okozza. A nőmozgalmakkal rokonszenvező olvasó ekkor kezd méltatlankodni: állítsuk le talán az emancipációt csak azért, mert más élettevékenységeik felszabadulásával egy ütemben a nők a bűnözésben is felszabadultabbak lettek? Raskó Gabriella maga felel kételyünkre, igaz, hatodfélszáz lappal később: a növekedésnek „nem önmagában az emancipáció az oka, hanem csupán... az ellentmondások között végbemenő és így sohasem teljes emancipáció".

Beszámítható ember, ha nő, ha férfi, nem követ el bűnt, ha lát

ket) öltek. Még a jellegzetesen női bűntett, a csecsemőgyilkosság esetében is megfontolandó akár a Medea-komplexus (az apa áttételes elpusztításának vágya), akár a gyermeken elkövetett szimbolikus öngyilkosság feltevése.

Nem kívánjuk azt a látszatot kelteni, mintha a női rokongyilkosság mindenestül jogos (így elnézhető) tiltakozás volna a környezet brutalitása, elkeserítő sivársága ellen. De beszűkült élethelyzetben s tudatállapotban nemritkán a gyilkosság az enyhítés egyetlen, elérhetőnek tetsző módja. A férjgyilkosságok különleges kegyetlensége, „túlteljesítése" jól magyarázható a mély, szűkölő rettegéssel, amely a tettes addigi évtizedeit férje mellett jellemezte. A tettes a korábbiaknál is durvább megtorlástól tartva, ezúttal biztosra akar menni. Gyakori a kiterjesztett öngyilkosság is, melynek során az élethelyzetéből menekülő nő gondozottját (általában gyermekét) is elpusztítja; így éppen a tett provokátora, a térj éli túl a tragédiát. A tettesek 76 százaléka férjezett vagy élettársi kapcsolatban élő. A minta 110 felnőtt áldozatának fele alkoholista

nevelés, a normák hatására kéthéves kortól leánygyermekeknél jelképes agresszió (csúfolódás, ellenkezés) veszi át a nyílt agresszió szerepét.

Nem kétséges, hogy a szerző által nem tárgyalt egyenlősödési, „bizonyítási" vágy is fontos, különösen a vagyon elleni női bűntettekben. (Azt hiszem, a nyugateurópai női terrorizmusra is kiterjeszthetjük ezt a feltevést.) Mindenesetre a könyv szerencsés kézzel és körültekintéssel nyúl a női bűnözés árnyalataihoz. A férfibűnözéssel tartott jelentékeny rokonsága ellenére a női bűnözés csak akkor érthető meg valódi természete szerint, ha neuralgikusan férfiakra és nőkre oszló, teljes társadalmak kontextusában vesszük vizsgálóra. A szerző előrejelzése szerint a női bűnözés növekedni fog a bűnözés összképében. Nyilvánvaló, hogy elsősorban a nők brutális, cinikus vagy csak rutinszerű elnyomatásának kell mérséklődnie ahhoz, hogy a „női sors" kriminalitásba torkolló élethelyzetei megcsappanjanak.

Hernádi Miklós

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

ÉLET ÉS IRODALOM

Helényi Tibor

1978 MÁR 2 5

1021

Helényi Tibor rajza

ESTERHÁZY PÉTER:

Én megveszem virágodat, ha eladod,
ha az árát te magad is nem sokallod,
versenyfutás az ára, uccu, nézzünk utána,
de most mindjárt, de most mindjárt . . .

olyan vén volt már, hogy kis-
t rágtak rá az egerek. Joli ta-
éni odamegy a fekete lányhoz
iről hírlik, ha így fest tovább,
még ifjú népművész is válha-
előle — és üzletet köt. Két sor
pét kellene matyóra pingálni
rdószobájában, kerül, amibe
l. Tízperces alku után meg-
znek kétezerben.

zsi néni megbökdi a lánya ol-
. — Hát te, te nem tudnál
festeni?

lány rosszkedvűen pislog. —

— De igen. Szeretem, csak tud-
ja...

— Figyeljen ide, szerzek magá-
nak egy százötven éves tálast. Még
megvan a meghótt konyhájában,
de nem sokáig.

Hirtelen akarom kimondani,
hogy nem kell, de a kísértés óriási.
Nagyot nyelek, nézek magam elé.

— Csak nem gondolkodik rajta?
Tudja, milyen gyönyörű, öreg tálas
ez? Fekete a füsttől! Na?!

— Köszönöm, nem kell — nyö-
göm ki nagynehezen és még rosz-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

ÉLET ÉS IRODALOM

1978 MÁR 25

Helényi Tibor

1021

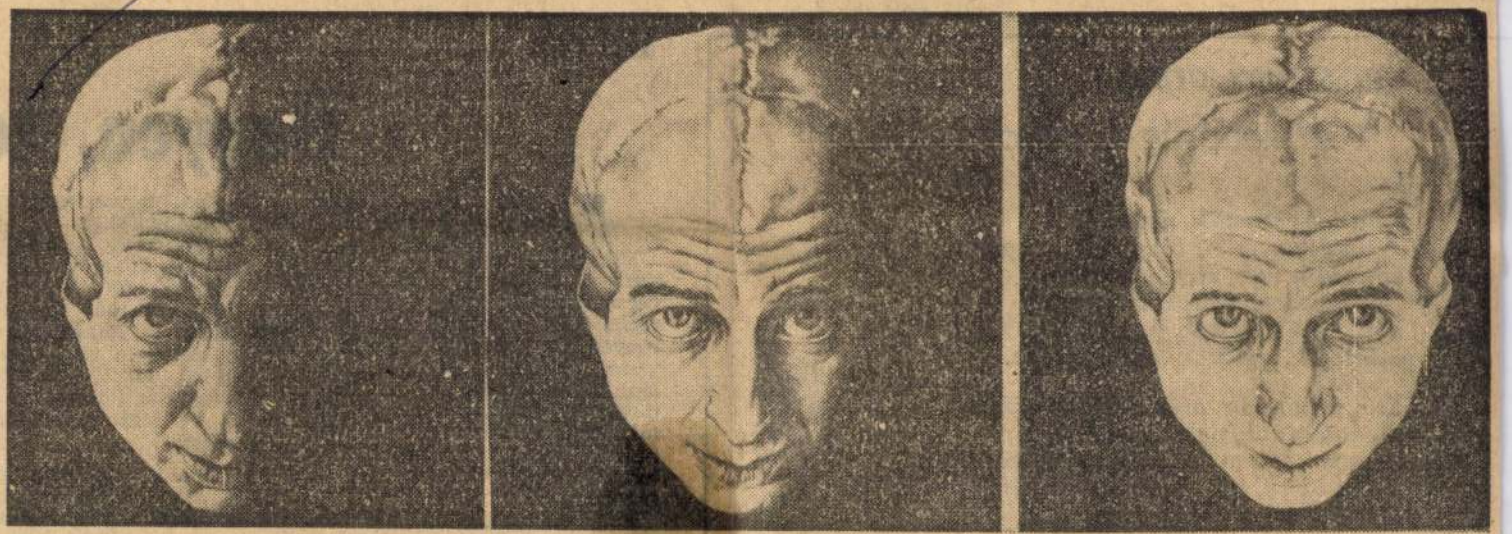

Helényi Tibor: Önarckép

KERESZTURY DEZSŐ:

Állandóság a változásban

I.

Szúrágta szuszék, ágas, téka,
kályhaszem, billogvas, csupor
szerszám volt, élet tartozéka,
kiszórta változván a kor,
nyúl értük pajták, padlások porába
üzletelők, gyűjtők kíváncsisága.

Eső, vihar-járt présházak kopáran
omolnak, gazdátlan a nyáj;
szívem csak arra jó, hogy visszafájjon
a tájra, hol méz volt a nyár.
Elszívódott a nép a városokba,
könnyebb létre, több pénzre vágyakozva.

LENGYEL BALÁZS:

Hegyen, tó

■ *Takáts Gyula: Vulkánok, fügefák (Szépirodalmi, 560 old.)*

Takáts Gyula *Vulkánok, fügefák* című több mint félezer oldalas verseskötetére, melyet *Szántó Piroska* szép rajzokkal díszített, szerényen azt írja csak rá: régi és új versek. Holott a kötet nyilvánvalóan több ennél; s az 1965-ben megjelent válogatott kötetről (Évek, madarak) sem feledkezve meg, a hetedik évtizedét taposó költő lírai termésének első nagyszabású összefoglalója.

Nemcsak az ünnepi pillanat, s nemcsak a termés gazdagsága és bősége miatt nehéz belefogni ismertetésébe, hanem azért is, mert volna, persze, egészen m összefüggésben a fiata vagy Jékely is. De tová a régi kötet verssorai hetetlen fel nem figyel dánkban már körvonala ciális valóságanyagra. például: (a vén halász) *gyant térdit pálinkával konyhája tőle szesz-szagg li. — Mint a haldögé szeme".*

Hadd általánosítsunk Gyula sokkal erősebbe a látotthoz (a Balatonv somogyi táj kínálta élm mint amennyire kapc

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

1978 MAR 2 5

ÉLET ÉS IRODALOM

Helényi Tibor

1021

Helényi Tibor rajza (részle

pszichológiai Patyolatban mosta volna tisztára a dokumentumjáték jószándékú szerzője és a bűntudatos társadalom.

Pedig a képlet világos. Egy szorgalmas, igyekvő, anyját védelmező derék fiú — a gyomai mezőgazdasági szakiskola tanulója — megsemmisített egy elállatiasodott, otthon késekkel rohangáló szörnyeteg apát. A társadalom, a késlekedő illetékes szervek helyett „intézkedett" a szelíd hangú ifjú Nagy János, amikor apagyilkossá vált.

Amit tett, jogilag, társadalmilag: súlyos, büntetendő cselekedet. Ezt

a „pillanatnyi felindulásban" elkövetett tettnek megvoltak az érzelmi előzményei, múltba nyúló gyökerei. Az egyik szereplő — egy téeszben dolgozó idős ember — így emlékszik vissza a gyilkossá vált fiú szavaira: „Azt mondta egyszer nekem, csak nőjön meg, ő majd *lerendezi* az apját."

De talán legfigyelemreméltóbb

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

ÉLET ÉS IRODALOM

Helényi Tibor

1978 MÁR 25

1021

Helényi Tibor rajza (részlet)

1978. MÁRCIUS 25.

res képet ad a tárgyról.

Történeti rész után nemzetközi statisztikai adatokat tárgyal, majd nem és bűnözés kapcsolatát boncolgatja. Cáfolja a biológiai jegyekből kikövetkeztetett elméleteket. A szerző (szándékosan nem „szerzőnőt" írtam, hiszen ha férfira értjük, sem teszünk hozzá semmit a „szerző" szóhoz) többször is kifejti, hogy a női bűnözés észrevehető növekedését az emancipáció okozza. A nőmozgalmakkal rokonszenvező olvasó ekkor kezd méltatlankodni: állítsuk le talán az emancipációt csak azért, mert más élettevékenységeik felszabadulásával egy ütemben a nők a bűnözésben is felszabadultabbak lettek? Raskó Gabriella maga felel kételyünkre, igaz, hatodfélszáz lappal később: a növekedésnek „nem önmagában az emancipáció az oka, hanem csupán... az ellentmondások között végbemenő és így sohasem teljes emancipáció".

Beszámítható ember, ha nő, ha férfi, nem követ el bűnt, ha lát les elpusztításának vágya), akár a gyermeken elkövetett szimbolikus öngyilkosság feltevése.

Nem kívánjuk azt a látszatot kelteni, mintha a női rokongyilkosság mindenestül jogos (így elnézhető) tiltakozás volna a környezet brutalitása, elkeserítő sivársága ellen. De beszűkült élethelyzetben s tudatállapotban nemritkán a gyilkosság az enyhítés egyetlen, elérhetőnek tetsző módja. A férjgyilkosságok különleges kegyetlensége, „túlteljesítése" jól magyarázható a mély, szűkölő rettegéssel, amely a tettes addigi évtizedeit férje mellett jellemezte. A tettes a korábbiaknál is durvább megtorlástól tartva, ezúttal biztosra akar menni. Gyakori a kiterjesztett öngyilkosság is, melynek során az élethelyzetéből menekülő nő gondozottját (általában gyermekét) is elpusztítja; így éppen a tett provokátora, a férj éli túl a tragédiát. A tettesek 76 százaléka férjezett vagy élettársi kapcsolatban élő. A minta 110 felnőtt áldozatának fele alkoholista

szi

tal

„b

lör

tet

eu

terjeszthetjük ezt a feltevést.) Mindenesetre a könyv szerencsés kézzel és körültekintéssel nyúl a női bűnözés árnyalataihoz. A férfibűnözéssel tartott jelentékeny rokonsága ellenére a női bűnözés csak akkor érthető meg valódi természete szerint, ha neuralgikusan férfiakra és nőkre oszló, teljes társadalmak kontextusában vesszük vizsgálóra. A szerző előrejelzése szerint a női bűnözés növekedni fog a bűnözés összképében. Nyilvánvaló, hogy elsősorban a nők brutális, cinikus vagy csak rutinszerű elnyomatásának kell mérséklődnie ahhoz, hogy a „női sors" kriminalitásba torkolló élethelyzetei megcsappanjanak.

Hernádi Miklós

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 117-768, 340-726
1978 JUL 22

ÉLET ÉS IRODALOM

Helényi Tibor

1021

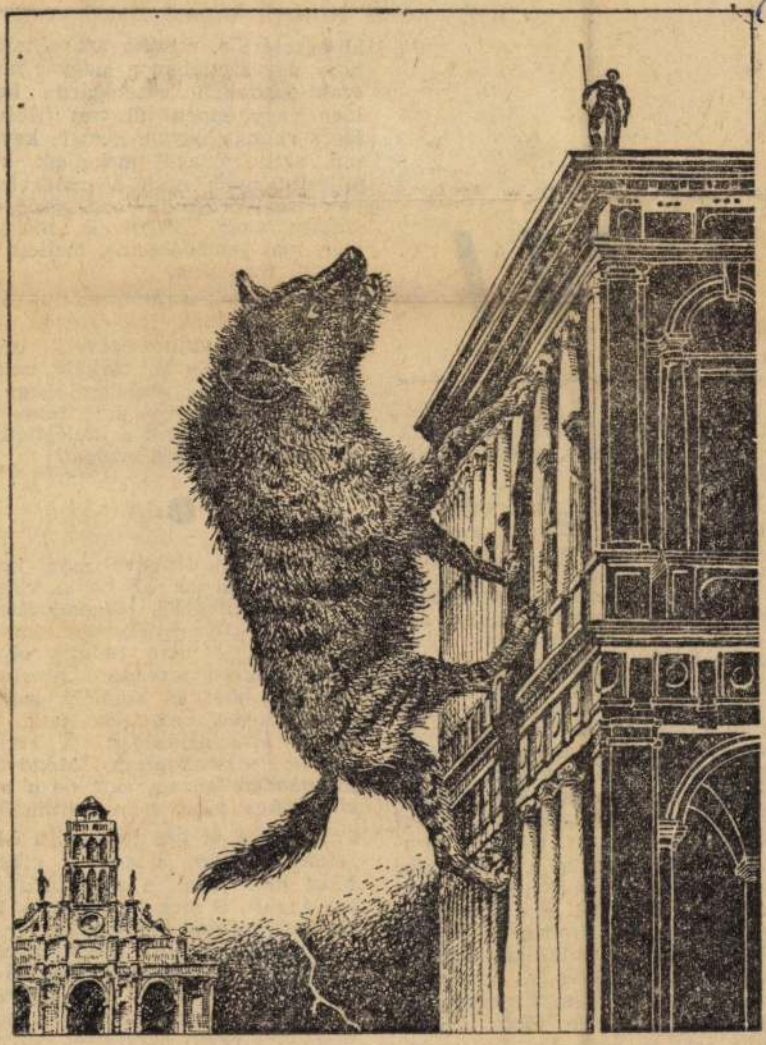

Helényi Tibor: Plakáttery

LNI

zal, hogy éppen csak nem verjük le a sokszor igen alacsonyra állított lécet.

Nem mintha Magyarország néhány globális gazdasági mutatószáma nem volna ma is kielégítő. Csakhogy a nemzeti össztermék és az életszínvonal szerény növekedésének ára van, nem is szólva arról, hogy a termelékenység némi növelése túlnyomóan csak a voltaképpen látszólagos, de következményeiben mégis realitásként mutatkozó munkaerőhiány szorításának tudható be, és nem az előrelátó szervezésnek-fejlesztésnek. Viszonylag kedvező globális mutatószámaink mögött például a szükséges dinamizmust terhelő beruházás-visszafogás és a nemzetközi pénzpiacokon fölvett hitelek is ott rejlenek. És ezzel mai gondjaink egy részét áthárítottuk a jövőre. De nemcsak a szükséges, ám elhalasztott fejlesztés és az utóbb mindenképpen visszafizetendő hitel terheli meg a jövőt. Figyeljünk arra is, hogy ma sokszor különcként hadakozik társadalmilag fontos igazáért az újító, a feltaláló és mindenki, aki nem hajlandó megelégedni a látszateredmények üres jelzőszámaival.

A formalizmus [illegible]

ki egyetértőn, mintha azt vélném, hogy úgy általában a magyar műszaki-gazdasági vezetőgárda kellően vagy éppen túl van fizetve. Mert vannak ugyan, nem is kevesen, akik remekül megélnek, bár teljesítményük után a melegvízre valót sem érdemlik meg, akadnak viszont akár rétegek is, melyek még mai lehetőségeink mellett is rosszul fizetettek.

De emberek sorát ismerem, akik elégedetlenebbek felelősségük és lehetőségeik szűkösségével, mint bérük, jövedelmük csekély voltával. És sokszor észlelem, hogy a pénz hajszája épp úgy, mint a visszahúzódás: csak a kielégítetlen ambíciók pótlására szolgál.

●

Több mint tíz éve már, hogy cikket írtam az ÉS-be a vidéki áruellátás hibáiról. Megemlítettem, hogy a sokféle intézkedés nem lehet elég, ha nem tudunk olyan mechanizmust teremteni, amely a kereskedelmet és személy szerint a kereskedőt érdekeltté teszi a vevők kiszolgálásában. A cikket először visszakaptam. Mondván: mindenben igazam van, de *a mechanizmus* tabu, nem érinthető.

Nem telt el pár hét, szólt a telefon: hoznám vissza a cikket. Most már jöhet, a mechanizmussal együtt. S meg is jelent — Erdei Ferenc ama cikke után, amely megnyitotta az új mechanizmust előkészítő társadalmi vitát. Nem kérkedően említem ezt. Hanem annak bizonyságaként, hogy mennyire égető szükséglet volt akkor a reform, s mennyire közeletűek az indítékai.

Most, amikor cikkek sora szól gazdasági mechanizmusunk reformjának tízéves évfordulójáról,

Helényi Tibor

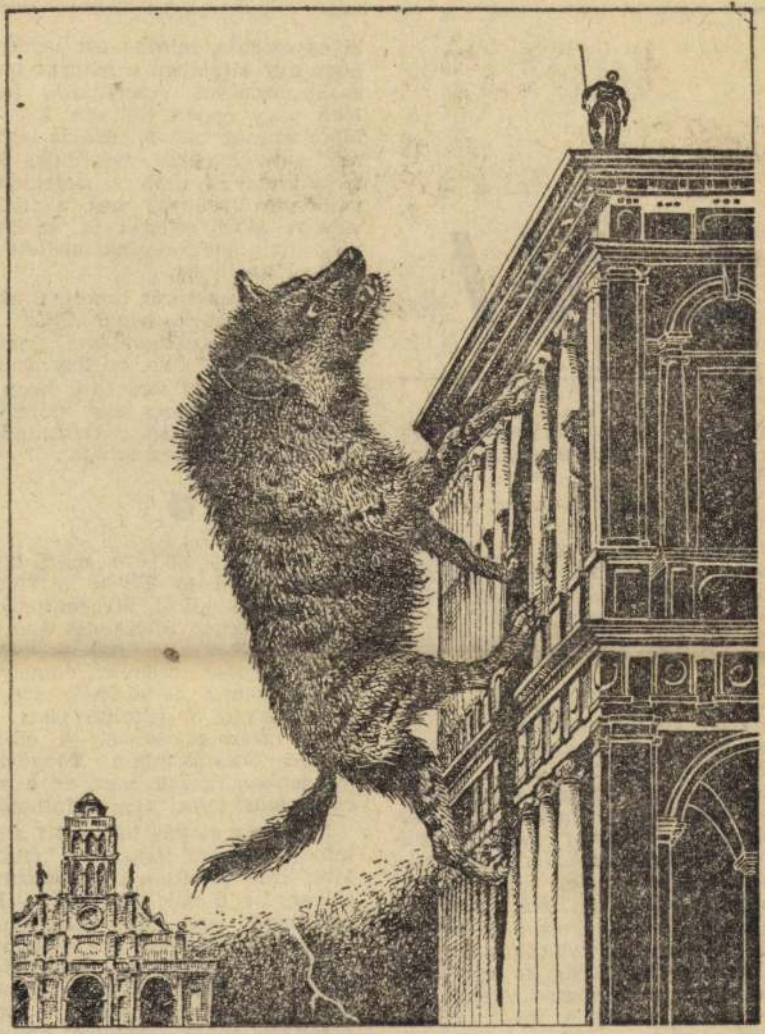

Helényi Tibor: Plakátterv

Élet és Irodalom, Bp. 1978. juli. 22.
XXII. évf. 29. sz. 5. lap.

T

ÁLNI

zal, hogy éppen csak nem verjük le a sokszor igen alacsonyra állított lécet.

Nem mintha Magyarország néhány globális gazdasági mutatószáma nem volna ma is kielégítő. Csakhogy a nemzeti összetermék és az életszínvonal szerény növekedésének ára van, nem is szólva arról, hogy a termelékenység némi növelése túlnyomóan csak a voltaképpen látszólagos, de következményeiben mégis realitásként mutatkozó munkaerőhiány szorításának tudható be, és nem az előrelátó szervezésnek-fejlesztésnek. Viszonylag kedvező globális mutatószámaink mögött például a szükséges dinamizmust terhelő beruházás-visszafogás és a nemzetközi pénzpiacokon fölvett hitelek is ott rejlenek. És ezzel mai gondjaink egy részét áthárítottuk a jövőre. De nemcsak a szükséges, ám elhalasztott fejlesztés és az utóbb mindenképpen visszafizetendő hitel terheli meg a jövőt. Figyeljünk arra is, hogy ma sokszor különcként hadakozik társadalmilag fontos igazáért az újító, a feltaláló és mindenki, aki nem hajlandó megelégedni a látszateredmények üres jelzőszámaival.

A formalizmus másokat viszont passzívvá tesz, visszavonulásra, begubózásra szorít. Riasztó kiégett ki egyetértőn, mintha azt vélném, hogy úgy általában a magyar műszaki-gazdasági vezetőgárda kellően vagy éppen túl van fizetve. Mert vannak ugyan, nem is kevesen, akik remekül megélnek, bár teljesítményük után a melegvízre valót sem érdemlik meg, akadnak viszont akár rétegek is, melyek még mai lehetőségeink mellett is rosszul fizetettek.

De emberek sorát ismerem, akik elégedetlenebbek felelősségük és lehetőségeik szűkösségével, mint bérük, jövedelmük csekély voltával. És sokszor észlelem, hogy a pénz hajszája épp úgy, mint a visszahúzódás: csak a kielégítetlen ambíciók pótlására szolgál.

●

Több mint tíz éve már, hogy cikket írtam az ÉS-be a vidéki áruellátás hibáiról. Megemlítettem, hogy a sokféle intézkedés nem lehet elég, ha nem tudunk olyan mechanizmust teremteni, amely a kereskedelmet és személy szerint a kereskedőt érdekeltté teszi a vevők kiszolgálásában. A cikket először visszakaptam. Mondván: mindenben igazam van, de *a mechanizmus* tabu, nem érinthető.

Nem telt el pár hét, szólt a telefon: hoznám vissza a cikket. Most már jöhet, a mechanizmussal együtt. S meg is jelent — Erdei Ferenc ama cikke után, amely megnyitotta az új mechanizmust előkészítő társadalmi vitát. Nem kérkedően említem ezt. Hanem annak bizonyságaként, hogy mennyire égető szükséglet volt akkor a reform, s mennyire közkeletűek az indítékai.

Most, amikor cikkek sora szól gazdasági mechanizmusunk reformjának tízéves évfordulójáról, a megemlékezések is csak erősítik azt a már folyamatos, de élénkülő továbbgondolkodást, amely

1021

HETI AJÁNLAT

KIÁLLÍTÁS

HELÉNYI TIBOR GRAFIKÁI
Magyar Nemzeti Galéria

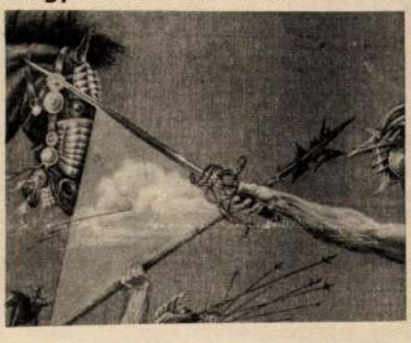

Matisse óta sokáig az számított igazán modern grafikusnak, aki egyetlen vonallal próbált mindent kifejezni. A „kidolgozott", „részletező", a „naturalisztikus" ábrázolásmódnak nemigen volt becsülete a fiatalok előtt. Elfelejtődött, hogy a századelő generációjának könnyedsége mögött egy iszonyúan kemény, fárasztó, keserves akadémikus képzés állt. De amikor már a legtöbb tehetséges kezdő úgy vélte, mesterien bánhat az ember a vonallal, akár néhány évnyi tanulás után is, az elszomorítóan semmitmondó közhelygrafikák közt annál nagyobb tekintélyt szereztek maguknak azok, akik számára nem létezett nehéz látószög, bonyolult perspektíva. Nyugaton professzionistái vannak ennek a műfajnak: a legjobb képregényrajzolók. Az ő művészetük ihlette meg Helényi Tibor *Barbár geometriá*ját: e sorozat összefüggő lapjait láthatjuk a Galéria Műhely-termében.

Ősvilági szörnyek, japán szamurájok és középkori lovagok fantasztikus keveréklényei viaskodnak itt egymással. Látszólag romantikus filmek csatajeleneteiként gomolyognak a harcolók, a képek címe és a művész nyilatkozata szerint azonban elvont geometriai rendek megjelenítéséről van szó. A szándék vitathatatlan, a művész végül is jobban tudja, hogy mit akart. De attól tartok, Brecht tandrámáinak sorsa fogja elérni Helényi grafikáit is — a közönség nem a mértan dicsőségét fogja átérezni, hanem élvezettel merül bele az eleven világ vizuális zsivajának szemlélésébe. És élvezésébe — mert Helényi rajzai nagyszerűek!
(Képünkön jelenet a sorozatból.)

Székely András

BODÓCZKY ISTVÁN SÁRKÁNYAI ÉS KOVÁCS PÉTER GRAFIKÁI
Stúdió Galéria

Sárkányok libegnek fent a terem telején. A falakon mesevilág: butuska szamár, tehénkék, cica, meg a róka, Pöttöm Frikk, a hegedűs, és mind megannyian az álom előtti mesékből.

„Az itt kiállított, gyermekkönyvekbe készült rajzaim java jókedvemből született, így szándékom és reményem szerint talán másoknak is szerezhet örömet". — Kovács Péter önéletrajzából idéztünk. Lehet, hogy Párizsban vagy Boroszlóban kiállított táblaképeinek sikere, sajtóvisszhangja előkelőbb elismerés e tárlatnál, de a kiskörúti kiállítótermet minden „szervezés" nélkül is felkereső gyerekek rácsodálkozása a fantáziát mozgató illusztrációkra nagyobb eredmény, már csak a jövendő műértőinek nevelése végett is.

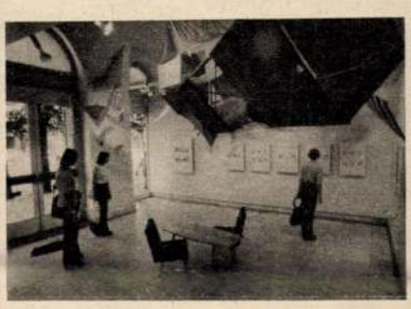

A „sárkánykészítő" Bodóczky István — rajztanár és festő. A gyerekeket persze érdeklik az ilyen szerkentyűk: ki gondolta volna, hogy van maláj, thai, brazil csillag; delta-, Hargrave-, Waldolf-, Della Porta és még sok egyéb sárkány! Van egyszerűségében is elegáns, van pompázatos; az egymásra rímelő lapok építménye napkeleti tájak ízlését repíti egünkre.

A terem közepén, gyermekmagasságú asztalon színes ceruzák, vendégkönyv és nagy halom karton: papírsárkányok snittjei. Bejegyzés ugyan nincs, de fogynak a kartonlapok. És ez is egyfajta elismerő kritika.
(Képünkön: részlet a kiállításból.)

Sobók Ferenc

BUNA KONSTANTIN KÉPEI
Damjanich János Múzeum, Szolnok

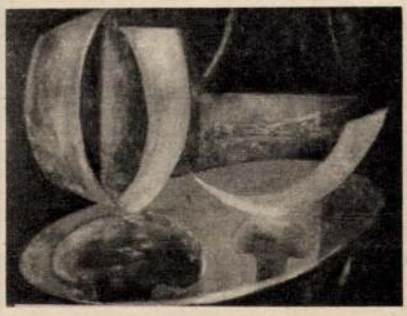

A művész az Iparművészeti Főiskola festő szakán végezte tanulmányait, és talán a főiskola kötetlenebb légköre is magyarázza, hogy a látvány „utánzása" helyett elsősorban valamilyen szimbolikus formarend kialakítására törekszik festményein. Elvont fogalmakat közelít meg érzékeny színekkel, és az elbeszélő jelleget kerülő formákkal. Néhány, a belső tartalomra utaló forma segíti a művet létrehozó gondolatok felismerését, vezet el a képalkotást megindító fogalomhoz. E művészt elsősorban az élet, a halál kérdései foglalkoztatják, de ugyanígy izgatja a világ konkrét valósága is, az évszakok változása vagy a művészettörténeti korszakok elvont fogalmának jelzése színnel és formákkal, mint a lényegre utaló, a teljességet felidéző kompozíciós lehetőség.

Buna Konstantin az utóbbi időben érdekes kísérletre vállalkozott: kihalóban levő, félig elfeledett mesterségek általa érzett lényegét akarja képein megidézni. Készülő sorozatából az első, a színben-formában szuggesztív *Rézműhely* már szerepel ezen a kiállításán is. (Képünkön ez a festmény látható.)

Egri Mária

HETI A

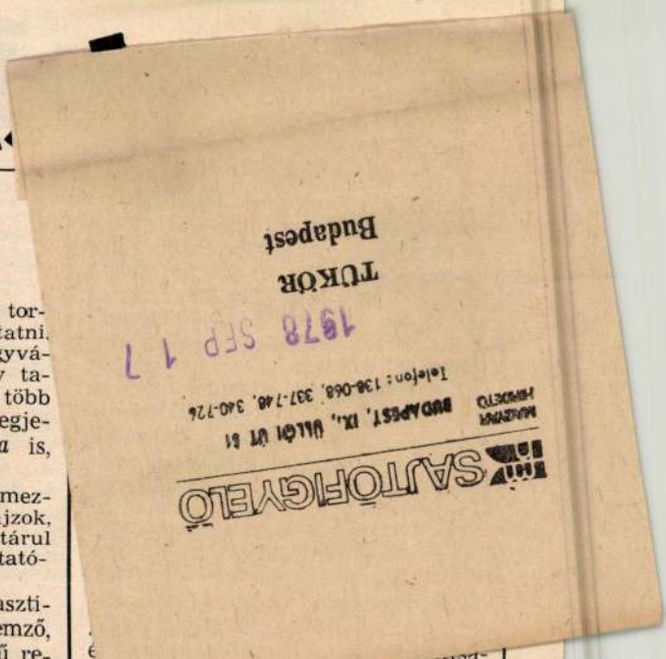

MEGYERI BARNA EMLÉKKIÁLLÍTÁSA
Déri Múzeum, Debrecen

Telitalálat volt Megyeri Barna torzóéletművét Debrecenben bemutatni. Szülővárosa a szomszédos Nagyvárad, ő maga mindig Medgyessy tanítványának vallotta magát, és több köztéri munkája, így az egyik legjelentősebb, az *Európa elrablása* is, Debrecenben áll.

Szobrok, domborművek, lemezdomborítások, papírfűzések, rajzok, vázlatok sokaságán keresztül tárul a tárlatlátogató elé: kiváló kutatókedvű művész volt.

Hagyományos felfogású kisplasztikái a tér és tömeg viszonyait elemző, hol ellenpontozott, hol egytömbű remekek — közterek éke (*Nyugalom, Spartacus, Európa elrablása*). Térplasztikáit — amit szerényen „papírhajtogatásnak" nevezett — végignézve a „permutációs művészet" egyik előfutárát tisztelhetjük benne. „Felületből teret, ebből formát létrehozni" — ez a törekvése díszítő szándékkal olyan igényes formaterveket hozott létre, mint a budapesti Nemzeti Színház mennyezetplasztikája.

Most volna 58 éves. Korai halálával szegényebb lett a hazai szobrászat. Ezt enyhíti, ha életművét nagyvárosainkban bemutatjuk.

Tarczy Péter

NYÁRI TÁRLAT
Vác, Művelődési Központ

Nagymaros és Zebegény után Vác a gyűjtőhely a Duna-kanyarban: hosszú idő óta itt rendezik a környék képzőművészeinek nyári seregszemléjét, és ez mindig összegezés és újrakezdés, munkabeszámoló, a további haladás irányának felderítése. Így van ma is, amikor a Duna-műhely számos régi tagja, a törzsgárda szerepel mértékadó művekkel: Cs. Nagy András, Hock Ferenc (*Magány* című szobrával), ifj. Pál Mihály, a megújult Nagy B. István Zsámbék-látomásával, s Blaskó János érmeivel és Gyurcsek Ferenc szobraival. E földrajzi-műfaji szintézisben Veresegyházáról, Gödről, Dunabogdányból, Szódligetről és Zebegényből is érkeztek művek. Kristóf János, Takács József, Uhrig Zsigmond, Szüts Miklós más-más források és eszmények szerint szerkesztett alkotásai. Szuppán Irén Dunakeszről, Lőrincz Vitus Fótról küldött textíliákat és tűzzománcokat. Orvos András és Sáros András Miklós formakultúrája most is érvényesült. És hosszan sorolhatnánk még azt a névsort, amely biztosítja az idei nyári tárlat értékrendjét: meghatározza a valóság sokféle rétegének festői, szobrászi megismerését, a szülőföld látványa és az egyetemes kultúra horizontjának összeigazítását.

Losonci Miklós

FOLYÓIRAT
MAGYAR Tudomány

„Orvosaink közül kiválasztjuk legkiválóbb tudományos erőinket az intézmények vezetésére, majd olyan helyzetet teremtünk számukra, hogy [illegible] és bizonyítja, h[illegible] kutató-oktató-gyógyító „nagyüzem" élén álló, magasan kvalifikált orvostudósnak jól képzett gazdasági-műszaki szervező partnerre lenne szüksége, aki megosztja vele a vezetés terheit.

Nyilvánvaló, hogy (a mai toldozott-foldozott gondnoki rendszer helyett) hasonló szervezésre lenne szükség minden kisebb-nagyobb kórházban, a hatékonyabb gyógyítás érdekében. De ugyanígy kellene eljárni más szakmák kutatóintézeteinek „üzemszervezésében" is, hogy a tudomány valóban és érezhetőbben, gyorsabban váljék termelőerővé.

Magyar Pál

alföld

A debreceni irodalmi és művelődési folyóirat vállalt feladatának tartja a szomszéd népek irodalma, meg a határokon túli magyar irodalmak rendszeres ismertetését. (Legutóbb, 1975 decemberi különszámában, a csehszlovákiai magyar írók mellett fiatal szlovák írók vonultak föl.) Most 50 ÉVES A SARLÓ címmel közöl kortársi visszaemlékezéseket.

Balogh Edgár fejlődéstörténeti áttekintése *A regősjárástól a munkásmozgalomig* címmel mutatja be a két világháború közötti politikai mozgalmat, amelyben — az egykori alapító résztvevő méltán állapíthatja meg — „... a csehszlovákiai magyar kisebbség eszmei élenjárói szembeszálltak bármely nacionalista kizárólagossággal, vagy kozmopolita elmosódással, és hídszerepet vállaltak a vegyes zónákban egymásba kapcsolódó nemzetek között."

Sándor László *A Sarló írói és művészei* címmel társadalomrajzot ad. Dobossy László pedig *A Sarlóra emlékezve* ... sorakoztatja fel személyes élményeit. Közülük ma már történelmi értékű annak a küldöttségnek magyarországi útja, amelyik a Sarló üdvözletét hivatott lett volna kifejezni 1930. március 15-én, a budapesti Petőfi-szobornál. A rendőrség azonban megakadályozta, ezért a küldöttek Táncsics sírjához zarándokoltak el a Kerepesi temetőbe, s ott helyezték el koszorút, e szöveg kíséretében: „A csehszlovákiai magyar új nemzedék Sarló szervezete történelmi hivatásának szimbólumaként helyezi e koszorút a magyar, szlovák, cseh, román, horvát és szerb nemzetek színeivel Táncsics Mihály sírjára."

Tóbiás Áron

Helényi Tibor

A kőszegi Zwingerben augusztus 26.-tól Gecser Lujza textilművész, a hódmezővásárhelyi Medgyessy Teremben Holler László festőművész aug. 26.-tól, a szentendrei Vajda Studióban Agócs Attila, Csajka Cyprián és Ef Zámbó István aug. 27.-től, a Magyar Nemzeti Galéria Műhely-sorozatában Helényi Tibor grafikus aug. 29.-től, az ujpalotai Lila Iskolában Matyófalvi Gábor szobrász aug. 28.-ig, az egri Kisgalériában Bodrogi Sándor és Koch Árpád iparművészek aug. 31.-ig, Halgass Jenő Zoltán /Olaszország/ a Kulturális Kapcsolatok Intézetének Kiállitótermében szeptember 10.-ig, Buna Konstantin a szolnoki Damjanich Muzeumban mutatja be műveit szept. 10.-ig

Élet és Irodalom, Bp. 1978. aug. 26. XXII. évf. 34. sz. 8. lap.

Helényi Tibor

Helényi Tibor kiállítása a
Magyar Nemzeti Galéria-
ban, a Műhely sorozatban
megnyílt.

— : Kiállítások
Művészet, 1978. augusztus - 48. lap.

Helényi Tibor

Barbár geometria

- - - -: Kiállitások.

Művészet, 1978. augusztus - 48. oldal.

Keleny Tibor

Folyóirat-címlapok"
(repro)

P. Szűcs Julianna: A nélkülözhető és nélkülözhetetlen nép.
Művészet, 1980. november — 2 lap.

Helényi Tibor

A művésznek sikerült hiperrealista, pasztszürrealista fogásával legyőzni még a nyugati magazintervek átlagát is.

P. Szűcs Julianna: A nélkülözhető és nélkülözhetetlen szép
Művészet, 1980. november – 2. lap.

Helényi Tibor

Folyóirat-
címlapok

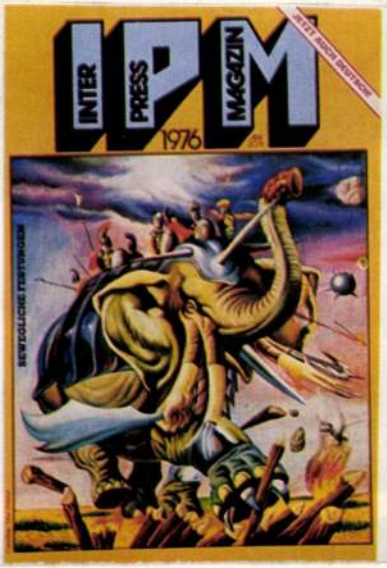

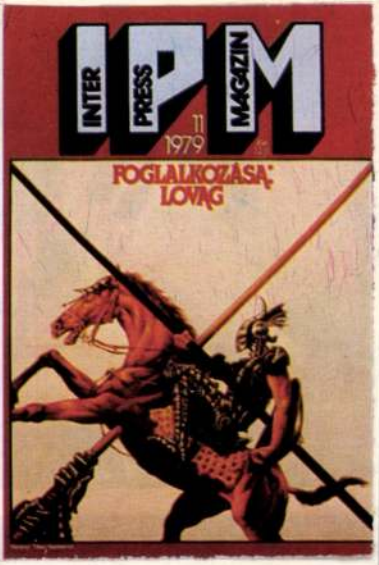

P.Szücs Julianna: A nélkülözhető és a nélkülözhetetlen szép. MŰVÉSZET, 1980. november - 2.lap.

Heldnyi Tibor, grafikus

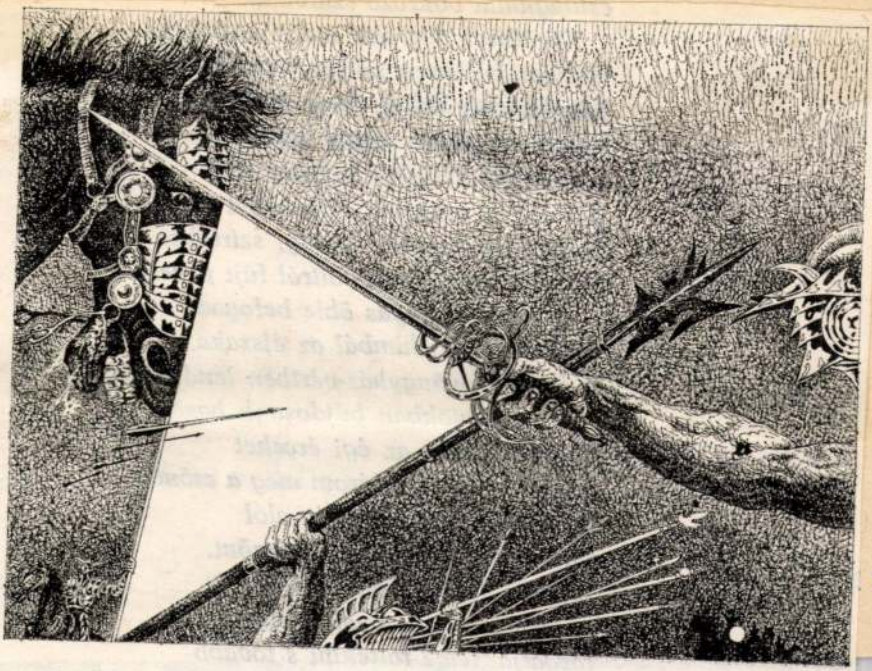

732.

XIV/7-8.

forgatja, reibe [illegible]
inal a jêgbozontú résen át.

Helényi Tibor, grafikus

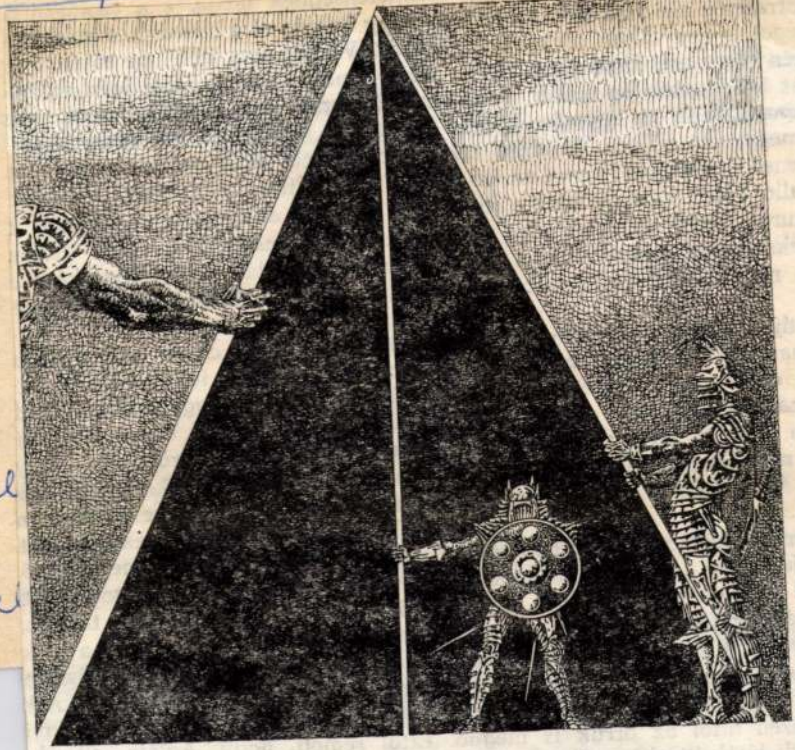

Hel 745.

Je XIV/7-8.

gató ugyancsak egy ítélettel távolított el a kígyónő mellől, akibe természete szerelmes. A főorvost arra ítélte, hogy keressen kincseket az őserdőben. A h rást és fogfájást mindketten megkapják, s Efraim bosszúból a fűvel gyógyí őket, hiszen attól az orruk is megnő. Ettől reméli, hogy Aglája elfordu A színpadi játék itt eltér, méghozzá nagyon is jó irányban az eredeti anyagtó kuszigazgató és a főorvos elveretik Efraimot, palacsintát csinálnak belőle. I új mozzanattal a bohóc sorsa egyértelműen keserűvé válik, s annak a művé sorsát hozza elénk, akit elűztek, semmivé aláztak.

Mindezt a rendező Valló Péter, mesevilágként kitűnően jeleníti meg, a

Helényi Tibor, grafikus

L.: Attalai Gábor

Helényi Tibor: Rajz. 736.

Jelenkor, Pécs, 1981. júl-aug. - XXIV/7-8

Heléngi Tibor, grafikus

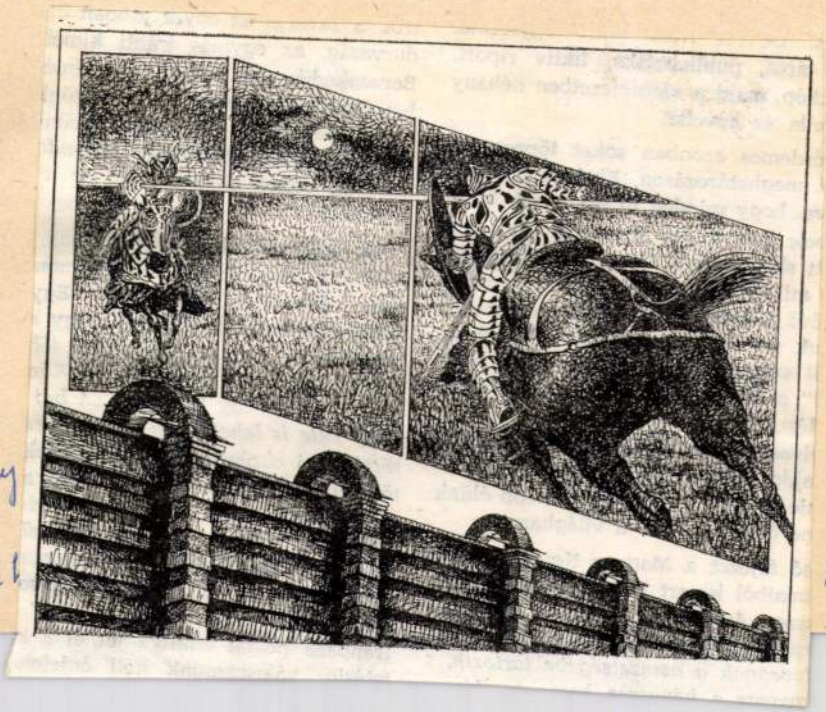

Helény

763.

Jelen

XXIV/7-8.

ot!

rnél nevű úrnak és egy Szindbad ne-
lovagnak a nemzetségébe tartozik, s

frappáns példát említve jut el a k
tetésig: választanunk kell énjeink

Helényi Tibor, grafikus

L.: Banga Ferenc
[Láncz S.: Kép. krónikája
elbt.]

Helényi Tibor: Rajz. 725

Jelenkor, Pécs, 1981. júl-aug, XXIV/7-8

Helényi Tibor

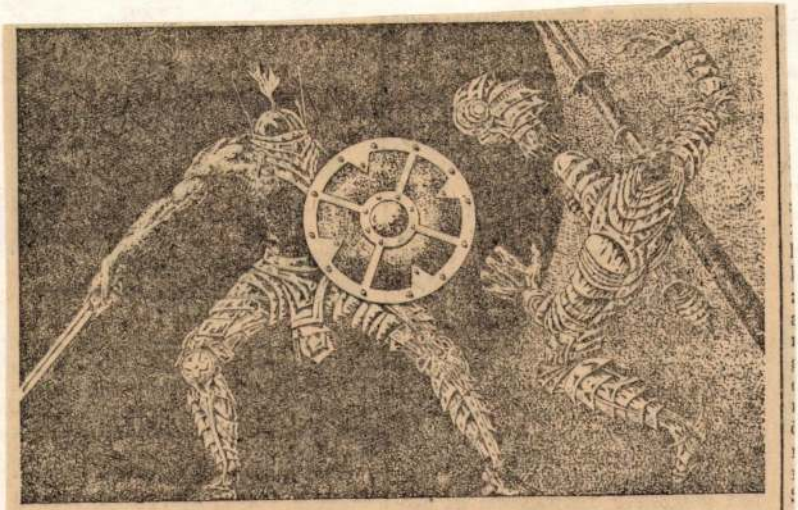

Helényi Tibor: Kör, körív, érintő

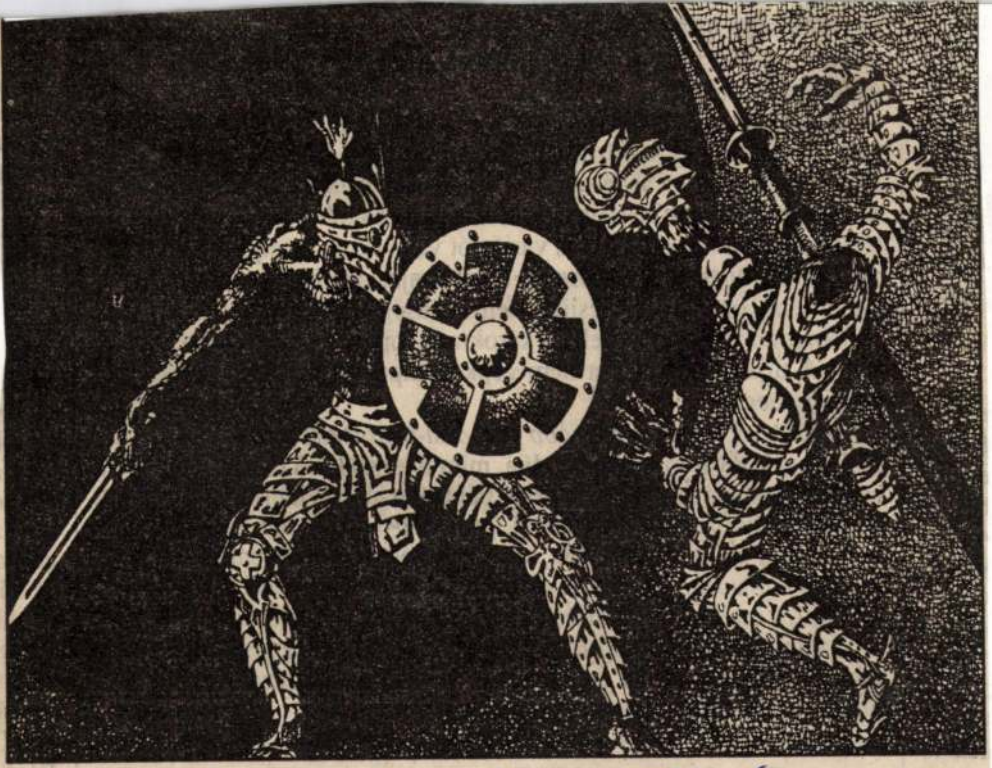

Helényi Imre rajza Tibor

HELÉNYI Imre
M. Remek, 1990. okt. 1.

tartván, hazafiui búvát egy kancsó jó borba fojtani, pinczéje előtt éjfélkor érkezik meg. Nagy meglepetésére nyitva találja ajtaját; s belőle víg ivók zaja hallatszik. Álmélkodva lelapúl a torbézolók háta mögé, kikben egy csapat labanczot ismer meg, s köztök a gazdag és fösvény Vas Benedeket, kinek leányába Szuhay öcscse Rékay szerelmes, de mint kurucz az atya beleegyezését nem nyerheti meg. Az ivók közt van az elhirhedett Herkó pater, ki épen egy tréfás történetecskével mulatja társait Szuhayról, s végül ennek, saját borával, gúnyosan egészségét iszsza. Az öreg Szuhay, felindulásában, „köszönöm"-öt dörög, s eloltván a világot közéjök vág, de legott félre vonúl. A labancz czimborák egymást öklözve a sötétben nagy bajjal kihatolnak az üregből. Ekkor a pincze gazdája meggyujtván a világot, lova mellett hagyott két társával maga lát a kancsóhoz: egyszerre azonban megpillantja Vast egy fenálló hordóban guggolva. Ötlete jö a kurucznak boszút állani ellenségén; s történetet beszél, mikép Rékay a király testvérének megmentvén életét, a király róla azt határozta, hogy

Mihelyt feleséget vesz, báróvá lészen,
Azon kivül kilencz falut kap egészen.

94. l.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

ÉLET ÉS IRODALOM
1978 DEC 3 DI

Helényi Tibor

1021

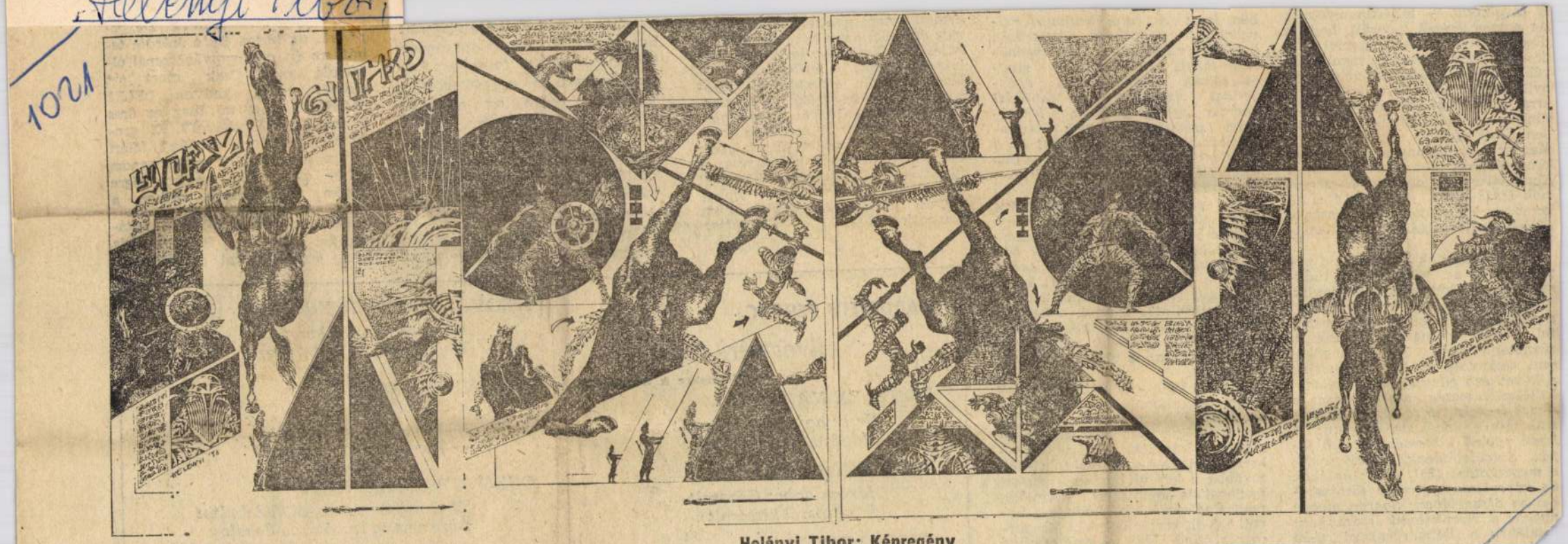

Helényi Tibor: Képregény

is hivalkodo — teljesítményekről. Az eszmecseréből kiderült, hogy a disszertációtermelés megannyi kérdésében nem könnyű árnyalt, továbbgondolásra késztető véleményt nyilvánítani. Ezért is vállalkoztunk arra, hogy legalább utólag segítsünk a vitatkozóknak. Nemrégiben látott ugyanis napvilágot — a Magyar Tudományos Akadémia könyvtárának gondozásában — a *Kandidátusi és doktori disszertációk (1953—1975. január 31.)* című kötet, amely remélhetőleg hasznos adalékokkal szolgálhat a polémiához.

A nyomdafesték behatolása a papírba — ez az értekezés-cím tudósaink azon törekvéséről árulkodik, hogy a valóság egyes folyamatait a maguk teljességében térképezzék fel. Persze, a magyar kutatók a részletek iránti érzékenységüket sem vesztették el. Ezt bizonyítják a következő címszavak: *Az eladói kellékszavatosság szabályozása a római árutermelő rabszolgaság korszakának fejlődő szakaszában; A kínai nyelvű költemények első japán antológiájának, a Kaifusonak a megalkotása (751. év); Adalékok az udvariassági formák történetéhez az ófranciában; Sopron megye nyelve a tizenhatodik században; dalékok a délmáramarosi ú-zó*

ben. Íme: *A buborékoltatás műveletére vonatkozó ismeretek kritikai vizsgálata; A regeneratív-tápvíz előmelegítés megoldásainak összehasonlító energetikai vizsgálata; Az aprítási energia csökkentésének lehetőségei szálastakarmányok szecskázásánál; A fajlagossodrat és a nyújtás mint a sodorvanyújtás egyengető hatásának paraméterei; Renormálhatatlan kölcsönhatások nem pertubációs közelítésben; Egyes statikai lábbetegségek megelőzése jól szerkesztett gyermekcipővel; Lehet-e a tyúkoknak baromfipestis elleni immunizálására emlősök veséjéből előállított hámsejttenyészetekben elszaporított vírust használni?; Adatok a heveny pontyhasvízkór oktanához és kórfejlődéséhez; Cseresek növénykórtani vizsgálata; A piócák evolúciós problémái.*

A politológia viszonylag új tudomány hazánkban. Ezért különösen szembeötlő, hogy vállalkozó szellemű kutatóink sikeresen alkalmazzák az interdiszciplináris módszert. A sikeres szintéziskísérletről, továbbá a két világháború közötti nacionalista-soviniszta szemlélet meghaladásáról tanúskodnak a következő disszertációcímek: *Magyarország csípő- és malária terjesztő*

a mindennapi gyakorlattól: *Rugalmas ágyazási számításaink megbízhatósága; Életközösségi vizsgálatok lucernásokban; A csillagközi semleges hidrogén eloszlása a Virgo-régióban; Szabadszélű hártyaszerkezetek; Gömbkitöltés állandó görbületű terekben; A meszezés hatása a pőre duzzadási feszességére; Előfeszített tartóvég méretezése; A funkciós mélyharapás.* (Catalogi Collectionis Manuscriptum Bibliothecae Academiae Scientiarum Hungaricae 10.)

Válogatta:
(zil)

akartam térni, felháborodásom. ban vasvillát véve magamho (önvédelemből), a feleségem hoz zám hajította a mosdólavórt, kislányom pedig az előszoba szekrényt borította rám. Felesé gem ezek után baltát ragadott é »Most megdöglesz, te féreg! kiáltással rám akart sújtani. A ütése csak azért nem talált, mert ahogy hevertem a földön (s szekrény törött lábaimon), a kislányom fejbe rúgott, s így a ko-

meg, van-e valami reményem?"

KARINTHY FERENC:

Szilveszteri rímek

Hommage à Kosztolányi

ESZTELEN NAPFÜRDŐ

Egy nagy üveg Parasolt
Magára kent s pazarolt

ERŐSZAKOS VEVŐ

Három doboz Gezarolt
A boltostól kizsarolt

GYORS MUNKA

NEGYSZÁZAS VEGYESÚSZÁS

Nehezen nyert Verrasztó
Nagy hajtás volt, tekkasztó

VIDÉKI SZURKOLÓK A SÚLYEMELÉSEN

— Kinyomja-e Baczakó?
— Ha nem sokat vacakó'!

ÓSZÖVETSÉGI APOKRIF

Tűző napon vándorol ki Zebulon
Bőre nem ég le: óvja a Fabulon

MI ÚJSÁG A KÖZEL-KELETEN?

őrizgettem, hát így most aztán látja is, nem is... Ő nemigen olvas, ritkán tudok valamit rátukmálni, Igaz, hogy a könyvtárban mindent megtalálok, de egyszer azért mégis szeretnék odaérni, hogy könyvet is vegyek."

Imrével a könyvtárban találkoztam, de nem akarja, hogy még azzal elmenjek hozzájuk, váratlan-

B. Tibor kőműves tulajdona.

Se fénykép, se szentkép, festék se nagyon van a falon. „Vagy a

Takaros, meleg dunna takarja.

Helényi Tibor

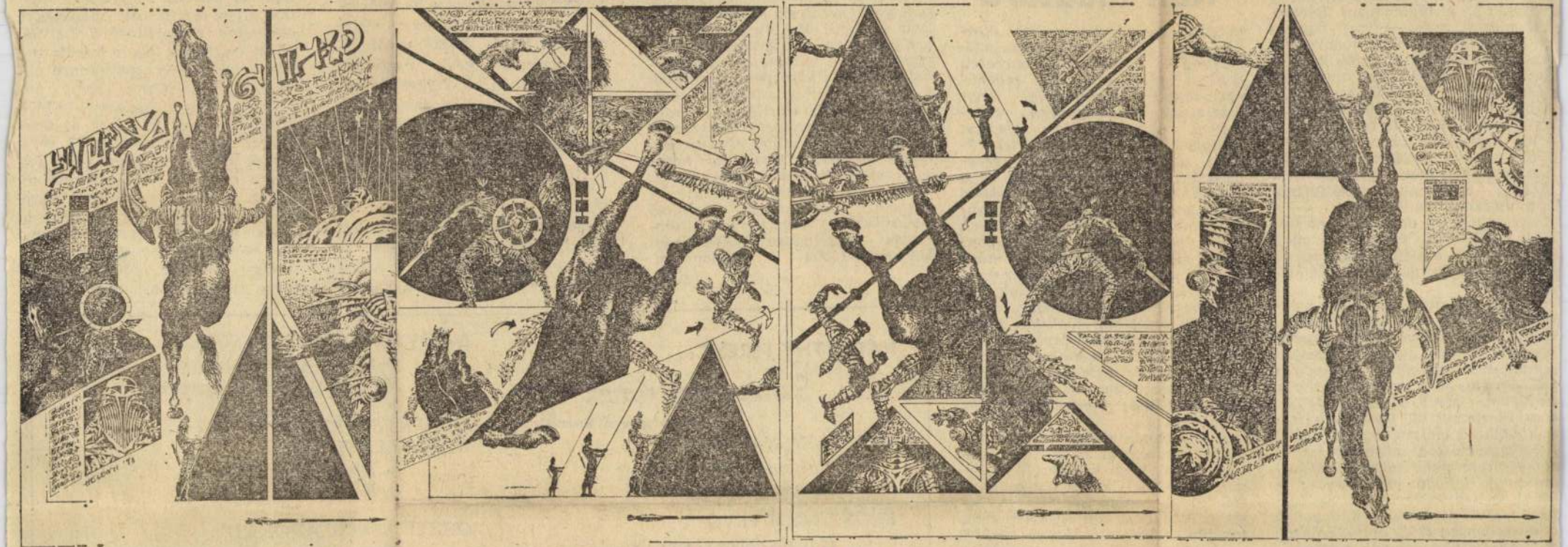

Helényi Tibor: Képregény

Élet és Irodalom, Bp. 1978. dec. 30.
XXII. évf. 52. sz. 16. lap.

ÉLET ÉS IRODALOM
IRODALMI ÉS POLITIKAI HETILAP

Főszerkesztő: JOVÁNOVICS MIKLÓS, helyettes főszerkesztő: FARAGÓ VILMOS
Szerkesztőség: 1054 Budapest, Széchenyi utca 1. Telefon: 310—920, 310—928, 310—929; 14 óra után 113—221
KÉZIRATOKAT ÉS RAJZOKAT NEM ŐRZÜNK MEG ÉS NEM KÜLDÜNK VISSZA
Kiadja: LAPKIADÓ VÁLLALAT, Budapest VII., Lenin krt. 9—11. Levélcím: 1906 Postafiók 223. Telefon: 221—235
Felelős kiadó: SIKLÓSI NORBERT igazgató 78—5411 Szikra Lapnyomda, Budapest. Felelős vezető: CSONDES ZOLTÁN vezérigazgató
Terjeszti a Magyar Posta. Előfizethető: a helyi (Budapesten kerületi) kézbesítőhivatalokná és kézbesítőknél Külföldön terjeszti a „Kultúra"
Könyv- és Hírlap Külkereskedelmi Vállalat H—1389 Budapest, Postafiók: 149
Előfizetési díj: egy hónapra 10 forint, negyedévre 30 forint, fél évre 60 forint, egész évre 120 forint
INDEX 25 244
HU ISSN 0424—8848

MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON 16 OLDALON

Kan-didatúra

A búcsúzó évben figyelemre méltó vita bontakozott ki az Élet és Irodalom hasábjain tudományos életünkről, a tudományos fokozatok mögött rejlő — vagy nagyon is hivalkodó — teljesítményekről. Az eszmecseréből kiderült, hogy a disszertációtermelés megannyi kérdésében nem könnyű árnyalt, továbbgondolásra késztető véleményt nyilvánítani. Ezért is vállalkoztunk arra, hogy legalább utólag segítsünk a vitatkozóknak. Nemrégiben látott ugyanis napvilágot — a Magyar Tudományos Akadémia könyvtárának gondozásában — a *Kandidátusi és doktori disszertációk (1953—1975. január 31.)* című kötet, amely remélhetőleg hasznos adalékokkal szolgálhat a polémiához.

A nyomdafesték behatolása a papírba — ez az értekezés-cím tudósaink azon törekvéséről árulkodik, hogy a valóság egyes folyamatait a maguk teljességében térképezzék fel. Persze, a magyar kutatók a részletek iránti érzékenységüket sem vesztették el. Ezt bizonyítják a következő címszavak: *Az eladói kellékszavatosság szabályozása a római árutermelő rabszolgaság korszakának fejlődő szakaszában; A kínai nyelvű költemények első japán antológiájának, a Kaifusonak a megalkotása (751. év); Adalékok az udvariassági formák történetéhez az ófranciában; Sopron megye nyelve a tizenhatodik században; Adalékok a délmáramarosi ú-zó nyelvjárás tizenhatodik-tizennyolcadik századi fejlődéséhez; A beszámítást kizáró és a büntetést megszüntető okok Szeged város reformkori büntetőbiráskodásában (1790—1848).*

Nem volna teljes a kép a természettudományos ágazatok nélkül, amelyek ugyancsak izgalmas témákkal képviseltetik magukat a kötetben és a hazai szellemi életben. Íme: *A buborékoltatás műveletére vonatkozó ismeretek kritikai vizsgálata; A regeneratív-tápvíz előmelegítés megoldásainak összehasonlító energetikai vizsgálata; Az aprítási energia csökkentésének lehetőségei szálastakarmányok szecskázásánál; A fajlagossodrat és a nyújtás mint a sodorvanyújtás egyengető hatásának paraméterei; Renormálhatatlan kölcsönhatások nem pertubációs közelítésben; Egyes statikai lábbetegségek megelőzése jól szerkesztett gyermekcipővel; Lehet-e a tyúkoknak baromfipestis elleni immunizálására emlősök veséjéből előállított hámsejttenyészetekben elszaporított vírust használni?; Adatok a heveny pontyhasvízkór oktanához és kórfejlődéséhez; Cseresek növénykórtani vizsgálata; A piócák evolúciós problémái.*

A politológia viszonylag új tudomány hazánkban. Ezért különösen szembeötlő, hogy vállalkozó szellemű kutatóink sikeresen alkalmazzák az interdiszciplináris módszert. A sikeres szintéziskísérletről, továbbá a két világháború közötti nacionalista-soviniszta szemlélet meghaladásáról tanúskodnak a következő disszertációcímek: *Magyarország csípő- és malária terjesztő szúnyogjainak revíziója; Magyarország és a környező területek Sorbus-ai; Klasszikus cellabetöltési problémákkal kapcsolatos határelosztástételek; Hézagos sorok és függetlenség; Konszolidáció és az alaptestek állékonysága.*

Az új tudományok közül nemcsak a politológia mutathat fel jelentős eredményeket, hanem a szexológia is. A rögtönzött címlista bizonyára az olvasót is meggyőzi arról, hogy indokolatlanok azok az aggályok, amelyek szerint a magyar szellemi élet elszakadt volna a mindennapi gyakorlattól: *Rugalmas ágyazási számításaink megbízhatósága; Életközösségi vizsgálatok lucernásokban; A csillagközi semleges hidrogén eloszlása a Virgo-régióban; Szabadszélű hártyaszerkezetek; Gömbkitöltés állandó görbületű terekben; A meszezés hatása a pőre duzzadási feszességére; Előfeszített tartóvég méretezése; A funkciós mélyharapás.* (Catalogi Collectionis Manuscriptum Bibliothecae Academiae Scientiarum Hungaricae 10.) *Válogatta:*

(zil)

rikácsolta: »Mit gondolsz, a rongyant térdeidért mentem hozzád?« A kislányom meg valami ilyet mondott: »Nyugi, trotyák, egyszerél az ember.« És kilöktek a verandára. Amikor vissza akartam térni, felháborodásomban vasvillát véve magamhoz (önvédelemből), a feleségem hozzám hajította a mosdólavórt, a kislányom pedig az előszobaszekrényt borította rám. Feleségem ezek után baltát ragadott és »Most megdöglesz, te féreg!« kiáltással rám akart sújtani. Az ütése csak azért nem talált, mert ahogy hevertem a földön (a szekrény törött lábaimon), a kislányom fejbe rúgott, s így a kö-

25 évig békén pihenhet. Addig szól ugyanis a kolumbárium-bérlet. Ide nem jár az újság, úgyaztán nem tudom, hogy feleségem és lányom hány évet kaptak előre megfontolt szándékkal elkövetett emberölésért. De jópárat, az biztos. Ez a kérdés tehát az én megnyugvásommal oldódott meg. Csak most azt mondja meg, kedves LELKI MARGIT, hogy mi lesz az üres házzal, a szőlőcskével? Ki gondozza, művelgeti ezután? Miért éppen most kell itt szoronganom ebben az urnában, amikor végre békén éldegélhetnék otthon, a saját házamban? Azt hiszem, kísértésbe kell jönnöm a feltámadást illetőleg. Kérem, írja meg, van-e valami reményem?"

KARINTHY FERENC:

Szilveszteri rímek

Hommage à Kosztolányi

ESZTELEN NAPFÜRDŐ

Egy nagy üveg Parasolt
Magára kent s pazarolt

ERŐSZAKOS VEVŐ

Három doboz Gezarolt
A boltostól kizsarolt

GYORS MUNKA

Megettem egy Amolettet
Megírtam egy dramolettet

A SKANDINÁV REPÜLÉS HŐSKORÁBÓL

Alattam épp a Kattegat
A gépem kissé kattogott

NEGYSZÁZAS VEGYESÚSZÁS

Nehezen nyert Verrasztó
Nagy hajtás volt, tekkasztó

VIDÉKI SZURKOLÓK A SÚLYEMELÉSEN

— Kinyomja-e Baczakó?
— Ha nem sokat vacakó'!

ŐSZÖVETSÉGI APOKRIF

Tűző napon vándorol ki Zebulon
Bőre nem ég le: óvja a Fabulon

MI ÚJSÁG A KÖZEL-KELETEN?

Vettem egy új televizort
Nézem rajta Tel Avivot

ANYAG ÉS SZELLEM

Este olvasgattam Pascalt
Közben ettem egy tál pacalt

Helényi Tibor

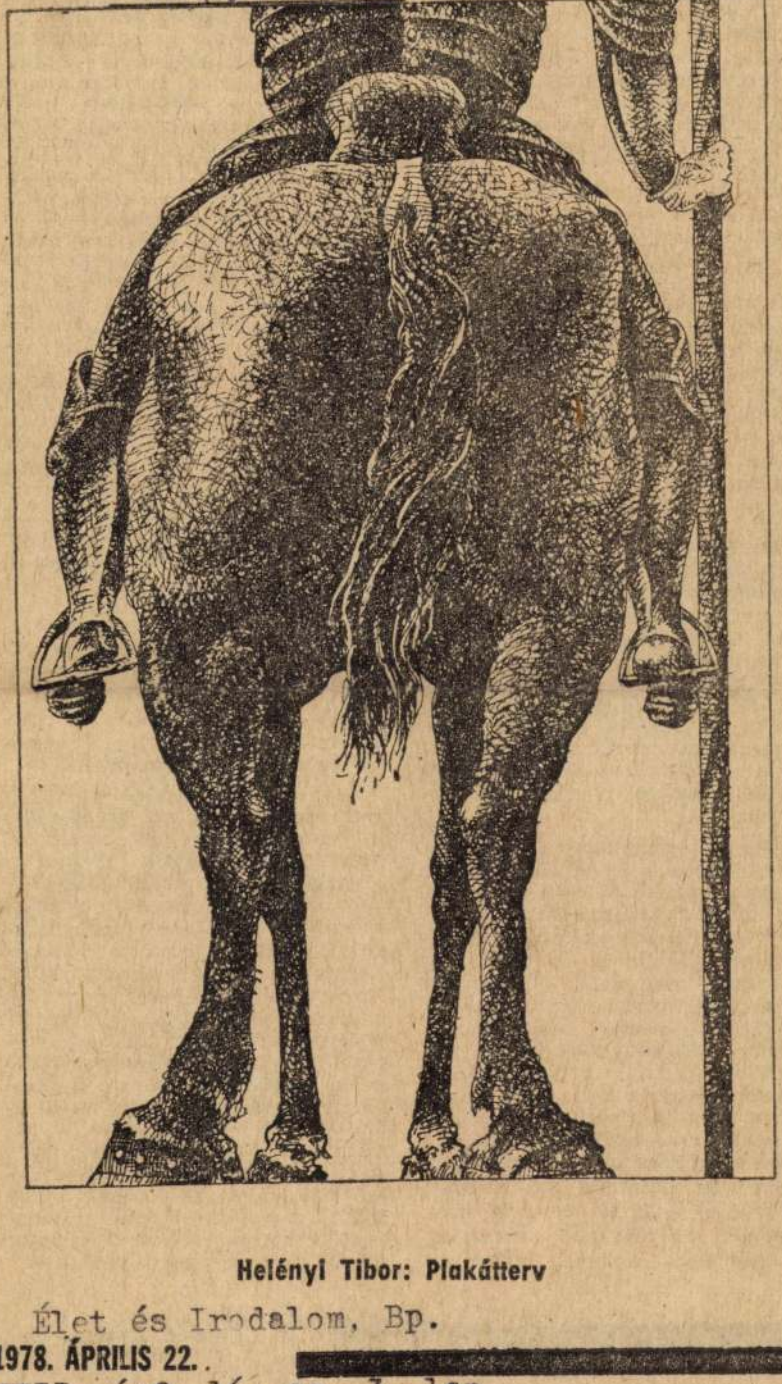

Helényi Tibor: Plakátterv

Élet és Irodalom, Bp.
1978. ÁPRILIS 22.
XXII. évf. 16. sz. 3. lap.

CSONG

Mire ha
Vakarja
hivatalnok
tanácsi
Hát... K
egy kis gy
mamát l
ugye, falu
onnan az
ma; diszn
ők már,
gyasztják.
Drága n
válasz mi
ga. Nézze,
viselő ak
gyen. Az
telek. A t
autóé meg
vasúti jeg
héten gép
be. Az le
vasárnap
mégis...
Tiszta bol
Az autó
használni,
hajtják i
Minek?
zsírozás,
robbanni,
szi az úja
kopalni, a
te ingyenl
kéremi, sz
az évi öte
ezer. Ner
autó háro
Az aut
ezek egy
mert nagy
helyen ta
túlzók, ak
sát, mind
tik, szakir
nyire ők
egy, Zsigu
autónak g
garázs! É
Lakást kö

mutatnak. kkal mu- e hovato- ná válik. nyvesztés nnyű ha- felsorolt lafintaság építménye így azt a ga is tu- elyzet az bonyolult épül, hogy elkábul a és a fan- ak véli — „sok ezer ye meg a áttekint- olyan ál- lni, amely lakulóban en. Rövi- történet- t a forrá- ás — ko- krónika, ány, fel- ésbé „ma- kek vagy yirányúan csosan ha- rténészek- n logikus feljegyzés osan vagy otta is, a etűvetését, nipulálta, kézírásból egyénisé- a tudatos mokat is, az adott lyásolták, dokumen- ó el akart lógia fel- kézírások isa törté- ". lásnak az ot kell el- a? 2. Mire Mire nem fológia az Ebbe bele- et — az

a mobilitási (mozgási) készségnek, az összerendezettségnek avagy ziláltságnak, egyszóval az egyéniség számos veleszületett, szerzett, állandó és aktuális testi-lelki tényezőjének a mutatója. Lényegében három formája van. Egyik az egyes „jeleket" értékeli bizonyos empirikus séma szerint, a másik az egész írás „struktúráját" elemzi és hozza kapcsolatba a lélektani indítékkal, végre a harmadik „intuitív" módon, egyszerű rápillantással és megérzéssel mond véleményt. Az előbbi kettő tudományos igényű, amennyiben tapasztalati alapon és lélektani ismeretekkel felfegyverezve analizál, míg a harmadik a parapszichológia körébe tartozik: az ilyen grafológus — ha nem egyszerűen szélhámos — rendelkezik egyfajta „hetedik érzékkel", amely a normális emberekből éppúgy hiányzik, mint a távolbalátás (telepátia), jövőbelátás (prófécia) vagy látnokság képessége. és mert ez idő szerint természettudományos magyarázata nincs, „okkult" jelenségnek nevezetik. Az *okkult grafológusok* főként jóslással, rejtélyes jelenségek megfejtésével foglalkoznak, amelyek néha ellenőrizhetők, többnyire nem. Közös kategóriába tartoznak a tenyérjósokkal, kávézacc-jósokkal, álomfejtőkkel, horoszkópkészítőkkel stb. Velük szemben az előző két típusú írásfejtő *karakter-grafológus*nak nevezhető; módszerük lélektani — tehát az objektív észlelés és a szubjektiv elképzelés ötvözete.

A karaktergrafológus eredményes működéséhez a rátermettségen, szakmai tudáson és gyakorlaton kívül két dolog szükséges: az etnikai tájékozottság és az anamnézis ismerete. Az előbbin az értendő, hogy minden etnikumnak jellegzetesen más az írástípusa (a francia, német és magyar kézírást laikus is egyszerű ránézéssel jellegzetesen különbözőnek látja); a vizsgált írásról tehát tudnia kell, hogy hol és mikor készült, írója milyen előtanulmányokkal rendelkezik, milyen íróeszközt használ, milyen célból készült az írásminta stb. Ez már átvezet az anamnézishez: az írásfejtőnek ismernie kell azokat az előzményeket, amelyek miatt az

tással diagnosztizálhat a grafológus akkor, amikor már semmi szükség rá, mert a kórkép tipikusan kibontakozott. A paralitikus, mániás, depressziós, szkizofrén, delírium tremensben szenvedő beteg írását grafológiai tudás nélkül is minden szakorvos azonnal felismeri, ha a betegség már kifejlődött; kétes esethez a grafológus is csak a körülmények ismeretében szólhat érdemlegesen hozzá. Fizikális kórképek diagnózisához — hacsak a kéz mozgászavarát nem okozzák — az írásszakértő csak annyi segítséget nyújthat, amennyit a karakterológia általában, ezt is jobbára akkor, ha a betegség előtti és alatti írás összehasonlítására lehetősége nyílik.

A mondottakból következik, hogy a grafológia a személyiség lélektani — esetleg pszichoszomatikus — elemeiről ad tájékoztatást, cselekményekről azonban nem. Még lélektani vonatkozásban is erősen korlátozott: meg tudja mondani hogy a szöveg írója *hogyan* gondolkozik, de azt nem, *mit* gondolt; talán azt is, hogyan cselekednék, de azt nem, mit cselekedett. Hazugságra esetleg következtethet, de a hazugság tárgyára nem. Ha mégis megteszi, az okkult grafológus szól belőle — aki bármit mondhat, hiszen varázsló.

Mindezek ismeretében mit várhatunk a „történelmi grafológiától", mint forrástudománytól?

Rendkívüli képességű embernek kell lennie annak, aki évszázadokra visszamenően úgy ismeri az egyes korok és körök írástípusait, íróeszközeit, technikáját, társadalmát, lélektanát és a történelmi helyzetet, hogy az írásból új és megbízható adatot tudjon mondani a történésznek — méghozzá olyant, amely ellenőrizhető is. Hatra-vakra persze mondhat akármit, de a történész mégis jobban jár, ha a „manipulált" adatokat egymással összevetve próbálja kihámozni a megtörtént eseményeket, mint ha ellenőrizhetetlen lélektani kalandba bocsátkozik. Nem is hiszem, hogy etikusan gondolkodó grafológust talál, aki ehhez segédkezet nyújt. Okkult grafológust persze, találhat, — de akkor már egyszerűbb, ha az óbudai javasasszonyhoz fordul.

1978 ÁPR 2 2

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

1978 ÁPR 2 2

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

Helényi Tibor

1021

Helényi Tibor: Plakátterv

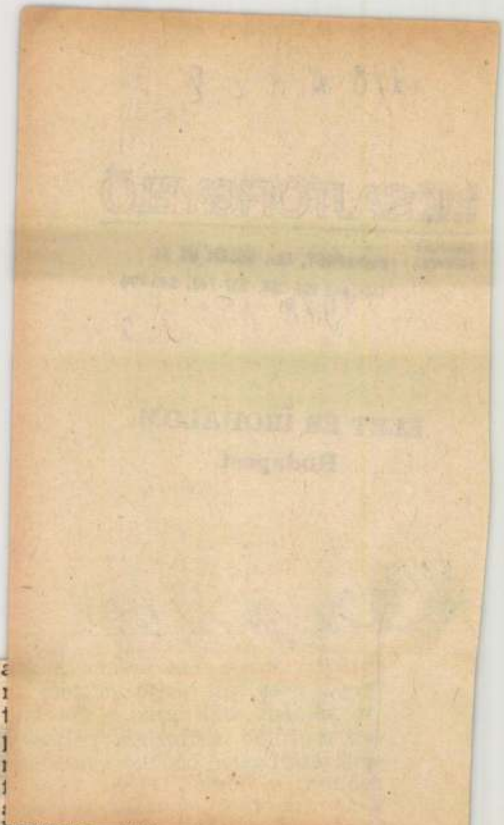

nak, egyszóval az egyéniség
; veleszületett, szerzett, ál-
és aktuális testi-lelki tényе-
k a mutatója. Lényegében
formája van. Egyik az egyes
et" értékeit bizonyos empi-
séma szerint, a másik az egész
struktúráját" elemzi és hozza
latba a lélektani indítékkal,
a harmadik „intuitív" módon,
erű rápillantással és megér-
mond véleményt. Az előbbi
tudományos igényű, amely-
n tapasztalati alapon és lélek-
ismeretekkel felfegyverezve
ál, míg a harmadik a para-
ológia körébe tartozik: az
grafológus — ha nem egysze-
szélhámos — rendelkezik egy-
„hetedik érzékkel", amely a
lis emberekből éppúgy hiány-
nint a távolbalátás (telepátia),
elátás (prófécia) vagy látnok-
épessége, és mert ez idő szerint
szettudományos magyarázata
„okkult" jelenségnek nevez-
Az *okkult grafológusok* fő-
jóslással, rejtélyes jelenségek
jtésével foglalkoznak, ame-
néha ellenőrizhetők, többnyire
Közös kategóriába tartoznak
nyérjósokkal, kávézacc-jósok-
lomfejtőkkel, horoszkópkészí-
l stb. Velük szemben az előző
pusú írásfejtő *karakter-grafo-*
nak nevezhető; módszerük lé-
ni — tehát az objektív észle-
; a szubjektív elképzelés öt-
e.

araktergrafológus eredményes
déséhez a rátermettségen,
ai tudáson és gyakorlaton kí-
ét dolog szükséges: az etnikai
zottság és az anamnézis isme-
Az előbbin az értendő, hogy
n etnikumnak jellegzetesen
z írástípusa (a francia, német
gyar kézírást laikus is egy-
ránézéssel jellegzetesen kü-
zőnek látja); a vizsgált írás-
hát tudnia kell, hogy hol és
készült, írója milyen előta-
nyokkal rendelkezik, milyen
közt használ, milyen célból
lt az írásminta stb. Ez már
et az anamnézishez: az írás-
ek ismernie kell azokat az
ényeket, amelyek miatt az

betegség [illegible]
esethez a grafológus is csak a kö-
rülmények ismeretében szólhat ér-
demlegesen hozzá. Fizikális kórké-
pek diagnózisához — hacsak a kéz
mozgászavarát nem okozzák — az
írásszakértő csak annyi segítséget
nyújthat, amennyit a karakterológia általában, ezt is jobbára akkor, ha a betegség előtti és alatti írás összehasonlítására lehetősége nyílik.

A mondottakból következik, hogy a grafológia a személyiség lélektani — esetleg pszichoszomatikus — elemeiről ad tájékoztatást, cselekményekről azonban nem. Még lélektani vonatkozásban is erősen korlátozott: meg tudja mondani hogy a szöveg írója *hogyan* gondolkozik, de azt nem, *mit* gondolt; talán azt is, hogyan cselekednék, de azt nem, mit cselekedett. Hazugságra esetleg következtethet, de a hazugság tárgyára nem. Ha mégis megteszi, az okkult grafológus szól belőle — aki bármit mondhat, hiszen varázsló.

Mindezek ismeretében mit várhatunk a „történelmi grafológiától", mint forrástudománytól?

Rendkívüli képességű embernek kell lennie annak, aki évszázadokra visszamenően úgy ismeri az egyes korok és körök írástípusait, íróeszközeit, technikáját, társadalmát, lélektanát és a történelmi helyzetet, hogy az írásból új és megbízható adatot tudjon mondani a történésznek — méghozzá olyant, amely ellenőrizhető is. Hatra-vakra persze mondhat akármit, de a történész mégis jobban jár, ha a „manipulált" adatokat egymással összevetve próbálja kihámozni a megtörtént eseményeket, mint ha ellenőrizhetetlen lélektani kalandba bocsátkozik. Nem is hiszem, hogy etikusan gondolkodó grafológust talál, aki ehhez segédkezet nyújt. Okkult grafológust persze, találhat, — de akkor már egyszerűbb, ha az óbudai javasasszonyhoz fordul.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

PESTI MŰSOR
Helényi Tibor
1978 AUG 29

1021

Helényi Tibor

A közönség előtt nem ismeretlen *Helényi Tibor* művészete, hiszen alkotásaival kéthavonként rendszeresen találkozhatunk az IPM címlapján, valamint plakátokon. Érdekes vizuális-intellektuális játéknak lehet a részese mindenki, aki meglátogatja a *Nemzeti Galériában* a művész *Barbár geometria* című kiállítását, melyet a „Műhely" sorozatban rendeznek meg.

— Miért éppen ezt a szokatlan címet adta most bemutatandó alkotásainak? — kérdezem a művésztől.

— Lovagi küzdelmeket ábrázolok, de ez csak eszköz mondandóm kifejtésére. Képeimen a romantika eszköztárából vett elemek szerepelnek, de nem romantikus megközelítésben. Nem egy háromdimenziós történés képi illúzióját akarom nyújtani, hanem magának a képnek az illuzionizmusát emelem ki.

— Képeimen megfellebbezhetetlen és mindenki számára nyilvánvaló igazságokat, jelen esetben a geometria igazságait jelenítem meg egy romantikus környezet véletlenszerű eseményeinek és történéseinek tükrében. Igyekszem ezekben az alkotásokban megfogalmazni környezetünk egyidejű-sokféleségét. Vegyünk egy példát. *A kör, körív, érintő* című képemen a kompozíció egységes egészében a geometriai motívumok sokféleképpen megmutatkoznak. Akciókat ábrázoltam, amelyeken áttűnik a szabályos mértani rend.

— Milyen elv alapján válogatta össze a kiállított anyagot?

— A választott témákat több művészeti technika segítségével közelítem meg. Az anyag alapját egy grafikai sorozat képezi, de ugyanazok a motívumok megtalálhatók nyomatban, festményen, színes és fekete-fehér képregény-feldolgozásban. A téma azonos, de az alkalmazott eszközök a technikának megfelelők. Így mindegyik változat más és más. Mint a figyelmes szemlélő észreveheti, az alkotás címei egy geometrikus történés megfogalmazásai, bár olykor ironikusan hangzanak. Ez a cím minden esetben egy lovagi jelenetet fed mértani megközelítésben.

— A tudományos-fantasztikus képregények és M. C. Escher alkotásai mennyiben hatottak önre, a Barbár geometria alkotása közben?

— Célom Escher szándékával ellentétes. Ő a valósággal szemben a művészet eszközeit felhasználva létrehozta a maga fantasztikus világát. Én egy fantasztikus kétdimenziós képi valóságból indulok ki, és ebből teremtem meg az igazságot, azt a világot, amely a geometria törvényszerűségeit tükrözi, de ez nem azonos a környezetünk valóságával, de még annak illúziójával sem. A különböző konstruktivista irányzatok már foglalkoztak geometriai kérdésekkel, de teljesen szokatlan e kérdésnek ilyen, nem konstruktivista feldolgozása.

A sci-fi sok területe közül engem ennek képi megfogalmazása érdekel legjobban. A képregényváltozat létrejöttekor is közrejátszottak ilyen hatások. Így született meg négylapos egységekből álló végtelen képregényem. Itt a történetnek nem az epikai része az érdekes, hanem a grafikai megoldása, ezért nem is szerepel valódi szöveg a képeken, csak kalligráfia. Előreláthatóan a kiállításra ez is megjelenik, és katalógus helyett ezt viheti haza a látogató.

Kis János

Kör, körív, érintő

SÉTA GO

Székesfehérvártól 16 kilométerre található a táci Gorsium, amelyet a hódító római katonák alapítottak. A klasszikus görög dráma kedvelői itt tekinthetik meg Arisztophanész Plutoszát, de ha nem sajnálják az időt, érdemes az előadás kezdete előtt megtekinteni az ásatásokat. A lelőhely 1866 óta ismert, mintegy két négyzetkilométernyi. Az első kutatásokat 1934-ben kezdték. Rendszeres ásatások 1958-tól folynak Gorsiumban. A kutatások eredményeként előkerültek lakóházak, díszkutak, vendégfogadó, szentély és gazdasági épületek. Különböző sírokat is feltártak, ahonnan művészien megmunkált ékszerek kerültek a felszínre.

Sétánk során az utak mentén szobrok állnak. Közöttük emelkedik *Aurelia Sabina* sírköve, amelyen a férje versben siratja meghalt feleségét. A *Villa Leporis* melletti kisebb úton a Trójából menekülő *Aeneast* látjuk római ruhában, karján öreg apjával, fiát, Iulust kézen fogva vezetve.

A település történetének három nagy korszaka ismert. Az I. század közepén jött létre az első katonai tábor. A tábor megszűnését követően itt alakult ki a város központja. A sorozatos támadások, hadjáratok végül is elpusztították a várost, amely a II. század végén újjáépült. 260-ban azonban egy újabb barbár betörés romba döntötte az egész települést. Tulajdonképpen, amit most láthatunk, az a IV. századból maradt meg. Egy hatalmas palota, két ókeresztény bazilika, a nagyobbik bazilika mellett keresztelőmedence és kút, és a IV—V. századi temető. A bazilika keleti oldalán áll a közkút: tíz méter mély, a falait kővel rakták ki. A kútból húszezer tárgy került elő, korsó, női csonthajtű, a kút alján férfi csontvázat találtak, kővel leborítva, homlokán sérüléssel, mellette találták meg bőrsarúját és aranyozott kardmarkolatát. Az ókeresztény bazilika előcsarnoka négy pillérrel díszített, az északnyugati végén levő szentély félkör alakúan záródik. A temetőt a 370-es évektől kezdték használni. A halottakat téglából, kőből épített sírba fektették, vagy pusztán a földbe helyezték. A téglasírok egy része háztető formájú. A temetőt elhagyva az uradalmi pincéhez jutunk. A pincében kiállítás mutatja be a több mint hatszázezer gorsiumi lelet válogatott gyűjteményét. Az e nyáron feltárt oszlopalapzatból a régészek arra a következtetésre jutottak, hogy Gorsium a középkorban is lakott település volt.

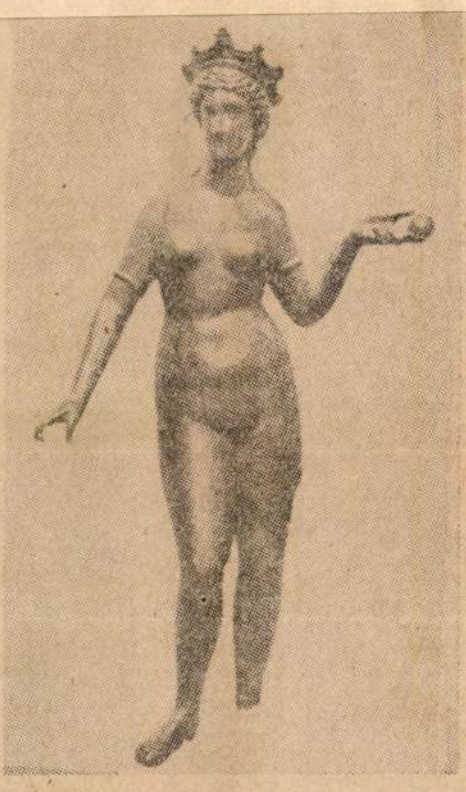

Vénusz bronzszobrocskája a palotából (i. sz. II. sz.)

Sétánk itt nem ért véget, de felsorolhatatlan az a rengeteg látnivaló, ami a táci Gorsiumba érkezőt várja.

Szilágyi Ágnes

Helényi Tibor

Helényi Tibor rajza (részlet)

Élet és Irodalom. Bp. 1978. márc. 25.

említő E. F. P. valahogy megfeledkezett Lukács György 1944-ben közreadott cikkéről. Címe: Tolsztoj és a nyugati irodalom.

2. E. F. P. rosszul emlékezik: Péterfy Jenő múlt századi Háború és béke-bírálatában a magyar fordítással korántsem mellékesen foglalkozott, hanem három teljes bekezdésben. Az egyértelműen elutasítónak feltüntetett Péterfy-kritika hangvételét már az első mondat érzékelteti: „Egy nagy megfigyelő és lélekrajzoló műve s az újabb orosz irodalom egyik legértékesebb terméke." Egyébként Péterfy tévedéseinek helyreigazítása — E. F. P. sem gondolhatta komolyan — nem a Magyarország Tolsztoj-jubileumi alkalmi méltatójának feladata. Irodalomtörténészek kötelessége a Kortársban, az Új Írásban, a Kritikában, vagy az Élet és Irodalomban.

3. Tolsztoj orvosa, famulusa, Makoviczky Dusán Rózsahegyen született, Sopronban és Nagykőrösön tanult. Bár hetven esztendő — hetven esztendő: 1908-ra mégis helytelen 1978-as bölcsességgel visszatekinteni. Elfelejteni, hogy a felvidéki doktort E. F. P.-től jelzett pánszláv és tolsztojánus eszméitől függetlenül, ha „tótnak" nevezte is önmagát, miután akkor Szlovákia, Csehszlovákia még nem létezett — tetszett, nem tetszett —, kortársai magyarnak tekintették. Magyar állampolgár volt. Magyarországi

séggel közvetített Tolsztoj és a magyarok között." Sőt, ha terve sikerül, a „futás" után Tolsztoj az akkor még Magyarországhoz tartozó Rózsahegyen élte volna le életének hátralevő napjait.

4. Hozzájuthat E. F. P. is a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár 1962-ben kiadott Tolsztoj-emlékkönyvéhez. (Szerkesztő: Tóbiás Áron.) Az album 73. oldalán közölt tanulmányrészletből — címe: Tolsztoj *magyar* vonatkozásai, szerző: L. Dr. Kiss Ibolya — idéztem, s idézem most is: „...a jasznaja-poljanai kastély könyvtárában magyar könyvek is voltak... Ady Endrének egyik verskötete" is. E. F. P. legendaoszlató szavaival folytatva: „Mako-

maz, akkor a fordítás minősítése nem a Péterfy-írás főmondandója, s okkal kértem számon, ha már egyáltalán szó esik erről a cikkről, akkor a lényegét és ne mellékes mondandóját ismertessék.

3. 1978-ban sem utólagos bölcsesség Dušan Makoviczkýt, Tolsztoj orvosát szlováknak tartani. Makoviczkýt tarthatták magyarnak kortársai (már, aki annak tartotta (Tolsztoj, például, nem számította magyarnak), kétségtelen tény magyarországi illetősége, senki nem vitatta magyar nyelvismeretét. A lényeg azonban az, hogy Makoviczký minek tartotta önmagát: ő szlováknak vallotta nemzetét. Ha elfogadom László Miklós gondolatmenetét, akkor minden magyarországi szlovákot — a monarchia idején — magyarnak kellene tartanom. De ez, ugye, képtelenség?

4. László Miklós udvariasan felhívja figyelmemet a Tóbiás Áron szerkesztette kitűnő Tolsztoj-emlékkönyvre — tehát bizonyára megengedi nekem azt a viszontudvariasságot, hogy én arra figyelmeztessem: a forrásokat kritikával szokták használni az újságírók is. Mindenek előtt maga Makoviczký figyelmeztet arra, hogy feljegyzéseit — amelyeket jóval jasznaja poljanai tartózkodása után vetett papírra — kezeljük óvatosan, mert lehetséges a tévedés. Ez az óvás nem fölösleges. Makoviczký leírja, hogy Tolsztoj egy magyar lap hozzá

felkéré
k Eur
agyar
ásért fordul orvosához, úgymond: „semmit sem tudok, fogalmam sincs: mi a magyar kultúra..." Makoviczký Jókairól, Madáchról, Petőfiről, Aranyról, Vas Gerebenről, Justh Zsigondról, Tömörkényről, Csiky Gergelyről mesélt Tolsztojnak. Figyeljük meg jól az írói névsort, amely kétségtelenül ízlést is tükröz, mégpedig Makoviczký ízlését! Két évvel később, 1908-ban Tolsztoj ezt jegyzi fel: „Számomra Magyarország nem létezik. A magyarok vallási nézeteiről semmit sem tudok, de szeretnék tudni." A Magyarország című hetilap múlt heti számában egy olvasói levél hivatkozik Sőtér István tanulmányára, mely szerint Tolsztoj könyvtárában azért lett

re értéke
tika, ame
Anna Ma
nem éppe
állítást n
nem isme
kozni. Ar
kodhat, s
alább me
dalom az
kusát a
tudni, hog
tőség, ki
ír kritiká
nem? Egy
sebb, sze
hetségű f
nincs ugy
befolyáso
kiállítása
vidéki vá
Irodalom
Képeit a
is bizony
kezdőről
festőről.
nevét ne
nűleg sze
le, amié
ként szól
csak ról
még sok
kiállításá
nem ír.
kérdésem
tőit vagy
ne, milye
szesül eg
megtiszte
lemre m
jéig?

Kedves

Először
szönni le
variasság
fontos ké
kérdése.
netben, o

„A

Minden
glosszaíró
rait kiáll
megtekint
tóművésze
írásából k
gatója „A
kásmozgal
landó.

XXII. évf. 12. sz. címlap.

BOLGÁR GYÖRGY

HELÉNYI TIBOR

Bemutatjuk Helényi Tibor rajzait

Helényi Tibor 1946-ban született Budapesten. Művészeti tanulmányait a képzőművészeti gimnáziumban (1964-ben érettségizett) és az iparművészeti főiskola typo-grafikai tanszakán végezte (1965—1970). Első ízben 1966-ban szerepelt az 5. Magyar Plakátkiállításon a Műcsarnokban; 1970-ben a Varsói Plakát Biennálén, majd főiskolája diplomakiállításán, 1972-ben a 6. Magyar Plakátkiállításon a Műcsarnokban, 1974-ben a 70x100 című tárlaton a Dorottya utcában, továbbá számos magyar és külföldi plakátkiállításon. Legutóbb a múlt év végén — robbanó brit sajtósikerrel — az egyik legelőkelőbb londoni galériában mutatkozott be. Önálló kiállítást 1975-ben rendezett (Balla Margittal és Felvidéki Andrással együtt) a Stúdió Galériában. 1975-ben Milanánóban, 1976-ban Strassbourgban díjat nyert terveivel; a tekintélyes svájci Graphis folyóirat 1977—78-as évkönyve egészoldalas színes reprodukcióban közölte Helényi Tibor Harci elefánt című festményét. A művész jelenleg a népszerű Interpress Magazin címlap- és belsőrész-tervezője.

★

Valamennyi művében dominál a rajz, a figura. Bravúros megoldásokkal él, a rafinált rövidülések játékai jellemzik. Vonalai, tónusai, satírozása a reneszánsz, pontosabban a késő-reneszánsz, továbbá a barokk mestereket idézik. Szerkesztése átgondolt, kiszámított; Helényi a régiek jobbára feledésbe ment trükkjeinek örököse. Meglepő, hogy milyen változatosan komponál és koordinál.

A realizmusa kíméletlen; gyakran inkább verizmusnak nevezném ezt. Alig torzít: a legritkábban expresszív. Tudatos művész, fantáziáját, élénkségét fegyelmezi. Klasszikus rajzai nem tradicionálisak, éppenhogy ezen a módon tudja mai — sőt talán XXI. századi? — gondolatait a legközvetlenebbül kifejezni. Művészetének — a reneszánsz mellett — másik nyilvánvaló forrása a klasszikus szürrealizmus. Rajzainak vonalaiból, végletesen tiszta fogalmazásából kiérezzük erkölcsi fölényét.

A plakát- és reklámgrafikában újabban az a módszere, hogy a művet megmintázza plasztilinből például, s ezt fényképezi le színes filmre. Ugyanígy jelentősebb plakátjait — ilyen volt például a Paul Klee — vagy címlapjait először szabályosan megfesti vászonra, olajjal, aztán a nyomtatványon e kép színes fotóját reprodukálja már. Ezzel a — szaporátlan — nagyon eredeti, és a be nem avatott néző számára megfoghatatlan eljárással végtelenül szuggesztív hatást kelt.

Plakátjait ismerjük az utcáról, festményeit a plakátjairól és az IPM borítóiról. Most a Barbár geometria című tollrajzsorozatából közlünk, rajztechnikájuk olyan, hogy újságunk nyomdája is maradéktalanul tudja tolmácsolni őket.

Frank János

Élet és Irodalom, Bp. 1978.
SZEKRÉNYESY JÚLIA: márc.25.
XXII. évf. 12. sz. 12. lap.

A nevetés hi

ó fölött

más szöveg-
iatal Radnóti
vább tallózva
ai között, le-
gyelni a pél-
nalazott, spe-
a. Ilyesmire
z) „*megrogy-
ival keni* —
*aggal van te-
é hályogos a*

unk: Takáts
bben kötődik
onvidék és a
élményekhez),
apcsolódik a
az irodalmi
i divatjához.
— a valóság
elyről indulni
nem akármi-
túlnyomóan a
ltő-horgász ő,
e a napot, az
hal-villanású
ikmányul. De
az időben, a
a számára va-
sak fel- és le-
röppályáját a
neditáció íveli
másaival. Ez
m annyira in-
inkább örök
járó tünődés
és időhöz kö-
indul a maga
alánosabb tar-
atokat és távol-
, mint aho-
feltételezni le-
zágot megörö-
mogyi költő".
az valóban)
ztokban, vagy
vagy Sztrego-
agy Bece-he-
ndenütt a vi-

sőt verselésmódja is emlékeztet rájuk); hogy etikus magyarság- és emberségeszményükkel, nemes pátosszal telített humanizmussal rokon a humanizmusa. De a humanizmus mégsem elsősorban cselekvésigényként jelentkezik benne, hanem inkább tudósibb tartalmaival; ősi, tizenhatodik századi fogalma szerint. Bennünk van és környezetünkben létezésünk titka — Takáts Gyulát ez a humanista alapfelismerés sarkallja. Az anyagban és lelkünk anyagában. Csak el kell jutni a jelenségtől a törvényig.

A legtöbb költő, századunkban, az emberben, vagyis önmagában befelé indul erre a kutatásra. Takáts Gyula spontán lírikus létére nem ilyen alanyi, nem ilyen személyes. Verseiből nem rajzolódik ki élettörténet, nem bontakozik ki a belső vívódásoknak az a felismerésről felismerésre jutó rendszere, amely mint egy kristályszerkezeti ábra, plasztikussá tenné a belső történések alakulását, formálódásuk csomópontjait. Az ő patnás humanista kutatása a külvilágra irányult; s a megfigyeléselhez fűzött, beléjük vegyített személyes líra kezdetben alig lépte túl a klasszikus költészet hagyományait. Rejtetten, később, persze túllépte. A valóság költői titkainak keresőjéhez (hiszen a költészet benne van a világ dolgaiban, csak meg kell látni, fel kell fedezni) idővel egy természettudós, egy történészrégész, sőt egy színek és formák hatását kutató festő is társult. A költő-polihisztorrá lett Takáts Gyula számára az emberi létezés költőt illető örök problémaköre a dolgok létének problémakörévé tágult. Történelmünk földtörténetté. Egy bazaltorgona, egy mészkőből kibukkant kagylóhéj ember előtti idők eseményeit vonta bele a versbeli tünődésbe. De a föld kivetette bronz, a pattintott kődarab csak attól az eleven kézmelegtől válik költői elemmé, amely a jeltelenségből kiemelte, attól az elmélkedéstől, amely átéli általa az idő nem mindennapi léptékeit. Takáts Gyula polihisztor szemlélete ahhoz a költői felismeréshez (foghatóvá, érzékletessé, kézmeleg-elevenné tett élményhez) vezetett, hogy a mi osztott, emberi időnk a kozmosz csillagóráival egy. S ha verseit forgatva, odatelepszünk a költő mellé (mindig egy hegyoldalba és mindig egy nagy víztükör fölé — vagyis ősi, atavisztikus helyzetben), akkor nemcsak azt hiteti el velünk, hogy a világ közép-

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

ÉLET ÉS IRODALOM

1978 MAR 2 5

Helényi Tibor

1021

Helényi Tibor rajza (részlet)

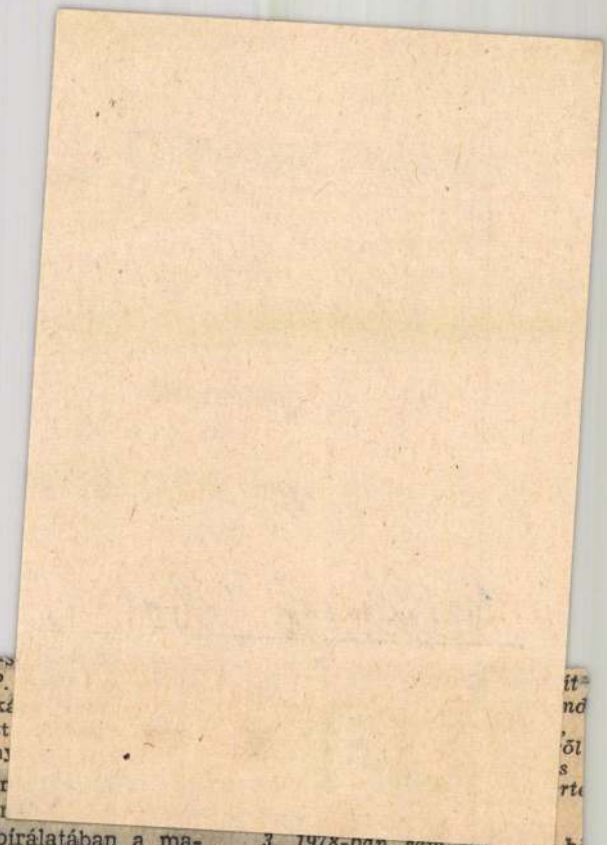

említő E. F. P.
ledkezett Luká
ben közreadott
Tolsztoj és a ny

2. E. F. P. r
Péterfy Jenő
ború és béke-bírálatában a magyar fordítással korántsem mellékesen foglalkozott, hanem három teljes bekezdésben. Az egyértelműen elutasítónak feltüntetett Péterfy-kritika hangvételét már az első mondat érzékelteti: „Egy nagy megfigyelő és lélekrajzoló műve s az újabb orosz irodalom egyik legértékesebb terméke." Egyébként Péterfy tévedéseinek helyreigazítása — E. F. P. sem gondolhatta komolyan — nem a Magyarország Tolsztoj-jubileumi alkalmi méltatójának feladata. Irodalomtörténészek kötelessége a Kortársban, az Új Írásban, a Kritikában, vagy az Élet és Irodalomban.

3. Tolsztoj orvosa, famulusa, Makoviczky Dusán Rózsahegyen született, Sopronban és Nagykőrösön tanult. Bár hetven esztendő — hetven esztendő: 1908-ra mégis helytelen 1978-as bölcsességgel visszatekinteni. Elfelejteni, hogy a felvidéki doktort E. F. P.-től jelzett pánszláv és tolsztojánus eszméitől függetlenül, ha „tótnak" nevezte is önmagát, miután akkor Szlovákia, Csehszlovákia még nem létezett — tetszett, nem tetszett —, kortársai magyarnak tekintették. Magyar állampolgár volt. Magyarországi illetőségű. Magyarországi származású. E. F. P. sem tagadta: „magyarul is jól tudott". „Készséggel közvetített Tolsztoj és a magyarok között." Sőt, ha terve sikerül, a „futás" után Tolsztoj az akkor még Magyarországhoz tartozó Rózsahegyen élte volna le életének hátralevő napjait.

4. Hozzájuthat E. F. P. is a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár 1962-ben kiadott Tolsztoj-emlékkönyvéhez. (Szerkesztő: Tóbiás Áron.) Az album 73. oldalán közölt tanulmányrészletből — címe: Tolsztoj *magyar* vonatkozásai, szerző: L. Dr. Kiss Ibolya — idézem, s idézem most is: „... a asznaja-poljanai kastély könyvtárában magyar könyvek is vol- ak ... Ady Endrének egyik versötete" is. E. F. P. legendaoszító szavaival folytatva: „Makoiczky egész neveltetése és ízlésilága kizárja ezt a feltételezést". derék Dusánt — nem szégyen! - E. F. P. sajna, félreismerte.

3. 1978-ban sem alaptalan bi csesség Dušan Makoviczk Tolsztoj orvosát szlovákoknak ta tani. Makoviczkýt tarthatták m gyarnak kortársai (már, aki a nak tartotta (Tolsztoj, példá nem számította magyarnak), ké ségtelen tény magyarországi letősége, senki nem vitatta m gyar nyelvismeretét. A lény azonban az, hogy Makovicz minek tartotta önmagát: ő szl váknak vallotta nemzetét. Ha fogadom László Miklós gondol menetét, akkor minden magya országi szlovákot — a monarch idején — magyarnak kellene ta tanom. De ez, ugye, képtelensé

4. László Miklós udvarias felhívja figyelmemet a Tób Áron szerkesztette kitűnő Tols toj-emlékkönyvre — tehát biz nyára megengedi nekem azt viszontudvariasságot, hogy én a ra figyelmeztessem: a források kritikával szokták használni újságírók is. Mindenek előtt m ga Makoviczký figyelmeztet arr hogy feljegyzéseit — amelyek jóval jasznaja poljanai tartózk dása után vetett papírra — k zeljük óvatosan, mert lehetség a tévedés. Ez az óvás nem fölö leges. Makoviczký leírja, hog Tolsztoj egy magyar lap hozz intézett felkérését olvasva („M gondolnak Európa legnagyobb e méi a magyar kultúráról?"), fel világositásért fordul orvosához úgymond: „semmit sem tudok fogalmam sincs: mi a magya kultúra ..." Makoviczký Jókairól Madáchról, Petőfiről, Aranyról Vas Gerebenről, Justh Zsigondról, Tömörkényről, Csiky Gergelyről mesélt Tolsztojnak. Figyeljük meg jól az írói névsort amely kétségtelenül ízlést is tükröz, mégpedig Makoviczký ízlését! Két évvel később, 1908-ban Tolsztoj ezt jegyzi fel: „Számomra Magyarország nem létezik. A magyarok vallási nézeteiről semmit sem tudok, de szeretnék tudni." A Magyarország című hetilap múlt heti számában egy olvasói levél hivatkozik Sőtér István tanulmányára, mely szerint Tolsztoj könyvtárában azért lett volna Ady-kötet, mert Ady írt Tolsztojról, s elképzelhető, hogy az író ezután meghozatta könyvét. Elképzelhető? Hányan írtak

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

1978 MÁR 25

ÉLET ÉS IRODALOM

Helényi Tibor

1021

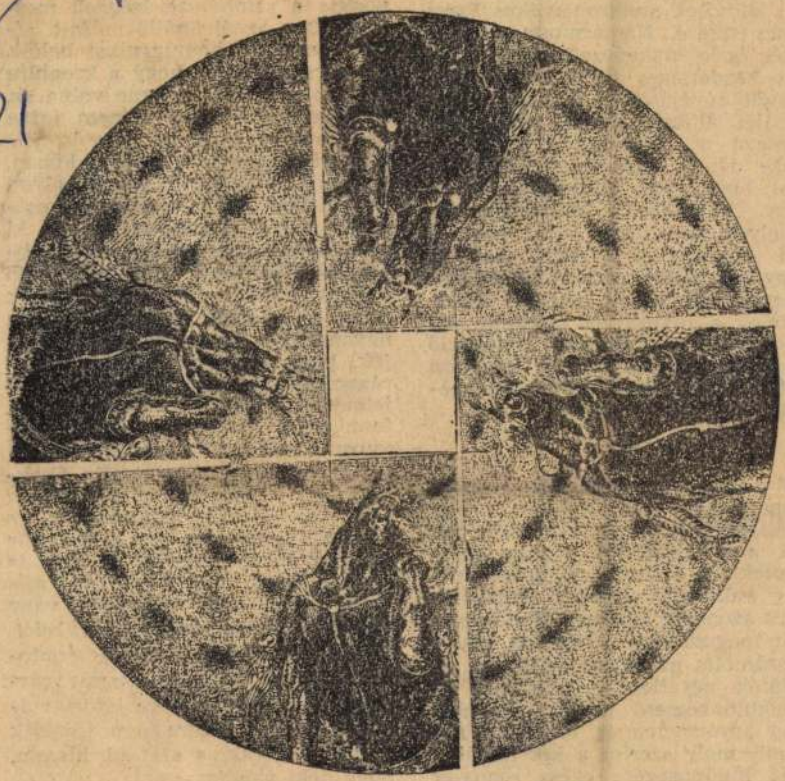

Helényi Tibor: Négyzet alulnézetben

egy rég meghaladott fejlődési fokot képvisel, anakronisztikus. Ezért nincs sikere. Nomármost: a tévéjáték is lefényképezett színház, tehát kezdetleges film — *de film*. Az élő tévéjáték is az. „Az ellenkezőjét állítani annyi, mint nem ismerni a filmművészeti »montázs« döntő fontosságát. Egy normál hosszúságú filmdráma többszáz különböző felvételből áll, amelyek együttesen adják meg a mű ritmusát és stílusát. Nos, az »egyenes adás« műszaki feltételei, melyek nem teszik lehetővé a felvételek e luxusát, *a látványt egy félig-meddig színházi konvenció irányába csúsztatják el, ahonnan nehéz lesz kijutni.*" (Kiemelés megintcsak tőlem — V. I.)

★

René Clairből a próféta beszélt. Mégegyszer hangsúlyozom, hogy mindedig az *élő* tévéjátékról volt szó, a *közvetítésről*, s mint az a fentiekből kiderül, többször idézett auktorunk szerint *lényegileg* ez is azonos a filmmel. Node azóta már megszületett a rögzítés, amely felszámolta az *egyidejűséget*, a tévéjáték egyetlen — mellékes — megkülönböztető jegyét. És lám, ama „gyermeteg és veszélyes ábránd", mely szerint a két felvételi mód különbségére egész rendszer kül feldolgozni, végig stúdióban, színpadias díszletek között, olyan mondatokat adva a színészek szájába, aminőket eleven ember ki nem mond, mert tudná, hogy ebből nem születik film, legfeljebb valami idétlen kentaur, melynek sorsa a biztos bukás; ám ha ugyanerre a kentaurra azt mondják, hogy *tévéjáték* (ennek a varázsszónak — már tudjuk — nincs jelentése), akkor minden értelmi fenntartás hatálvát veszi, kentaurunk pedig megszülethet és acélosan vonulhat a képernyőig. Csakhogy ezt a varázsszót a közönség nem ismeri (sőt, a bemondó is filmként konferálta be a többször említett Ibsen-drámát), és nem is hiszem, hogy meg kéne ismernie. A közönség nem *tévéfilmet* vagy *tévéjátékot* néz, hanem *produkciót*, következésképp a kentaur pontosan arra a sorsra jut, amit bármely filmrendező előre látott volna. A nézőt egyelőre nem érdeklik a varázsszavak, s szentül hiszem, hogy neki van igaza.

a végén persze csak belevitték a férgek. Tisztában voltak vele, hogy... hogy is szokás mondani... szóval, hogy hol van a

különösen Hektór, miket kia várfalról! Nem csoda, hogy fejét, erre aztán Akhilleusz

Helényi Tibor

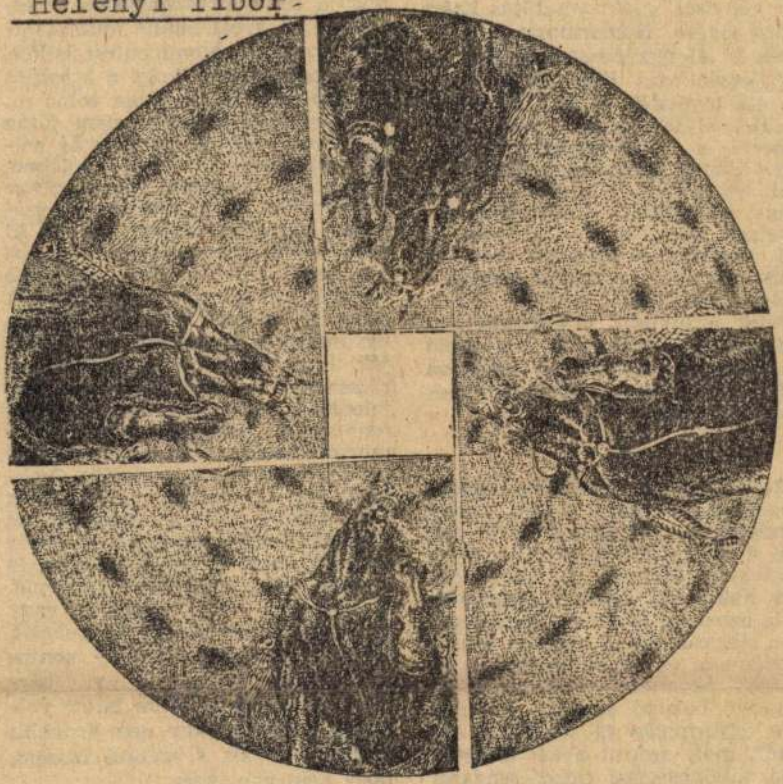

Helényi Tibor: Négyzet alulnézetben

ÉLET ÉS IRODALOM

14

Bp.
1978. márc. 25.
XXII. évf. 12. sz. 14. lap.

így az antinómia marad feloldódik), azonos viszont a film legprimitívebb megjelenési formájával, a *lefényképezett színházzal*, tehát egy rég meghaladott fejlődési fokot képvisel, anakronisztikus. Ezért nincs sikere. Nomármost: a tévéjáték is lefényképezett színház, tehát kezdetleges film — *de film*. Az élő tévéjáték is az. „Az ellenkezőjét állítani annyi, mint nem ismerni a filmművészeti »montázs« döntő fontosságát. Egy normál hosszúságú filmdráma többszáz különböző felvételből áll, amelyek együttesen adják meg a mű ritmusát és stílusát. Nos, az »egyenes adás« műszaki feltételei, melyek nem teszik lehetővé a felvételek e luxusát, *a látványt egy félig-meddig színházi konvenció irányába csúsztatják el, ahonnan nehéz lesz kijutni.*" (Kiemelés megintcsak tőlem — V. I.)

★

René Clairből a próféta beszélt. Mégegyszer hangsúlyozom, hogy mindedig az *élő* tévéjátékról volt szó, a *közvetítésről*, s mint az a fentiekből kiderül, többször idézett auktorunk szerint *lényegileg* ez is azonos a filmmel. Node azóta már megszületett a rögzítés, amely felszámolta az *egyidejűséget*, a tévéjáték egyetlen — mellékes — megkülönböztető jegyét. És lám, ama „gyermeteg és veszélyes ábránd", mely szerint a két felvételi mód különbségére egész rendszer

tartalmaz, elmélete téveszme, gyakorlata zsákutcába visz. Márpedig — ahogy az elején írtam — a tévéjáték fogalmát a „szakma" *azonosítja* a színházszerűséggel, mesterségesen kreál önálló műfait, afféle esztétikai homunculust belőle, majd csodálkozik, hogy a kreatúra életképtelen. Hát hogyne volna az. Filmrendezőnek eszébe nem jutna egy Ibsen drámát változtatás nélkül feldolgozni, végig stúdióban, színpadias díszletek között, olyan mondatokat adva a színészek szájába, aminőket eleven ember ki nem mond, mert tudná, hogy ebből nem születik film, legfeljebb valami idétlen kentaur, melynek sorsa a biztos bukás; ám ha ugyanerre a kentaurra azt mondják, hogy *tévéjáték* (ennek a varázsszónak — már tudjuk — nincs jelentése), akkor minden értelmi fenntartás hatályát veszi, kentaurunk pedig megszülethet és acélosan vonulhat a képernyőig. Csakhogy ezt a varázsszót a közönség nem ismeri (sőt: a bemondó is filmként konferálta be a többször említett Ibsen-drámát), és nem is hiszem, hogy meg kéne ismernie. A közönség nem *tévéfilmet* vagy *tévéjátékot* néz, hanem *produkciót*, következésképp a kentaur pontosan arra a sorsra jut, amit bármely filmrendező előre látott volna. A nézőt egyelőre nem érdeklik a varázsszavak, s szentül hiszem, hogy neki van igaza.

Helényi Tibor, grafikus

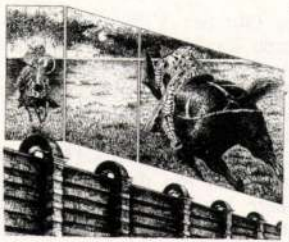

Helényi Tibor: Párhuzamosok közötti kuzdelem, cinkmarátás, 28x35 cm, 1977 (fotó Juhász I.)

Perspektíva
Nyolc grafikus kiállítása
Pécs / Színház téri Kiállítóterem

Művészet, 1978. 3. 48. old.

Helényi Tibor, grafikus

Helényi Tibor

A Magyar Nemzeti Galéria kísérleti kiállítássorozatot indított, Műhely címmel. Az Esti Hírlap minden alkalommal tájékoztatást ad ezekről a tárlatokról. Holnaptól Helényi Tibor grafikusművész Barbár geometria című tárlatát tekinthetik meg az érdeklődők a Galéria D épületének III. emeletén.

Csernitzky Mária művészettörténész, a tárlat rendezője mondja:

— *Helényi Tibor* 1964-ben érettségizett a Képzőművészeti Gimnáziumban. Művészeti tanulmányait 1966-tól az Iparművészeti Főiskola tipografikai tanszakán folytatta. A művészet iránt érdeklődők hét éve kísérhetik figyelemmel a művész stílusának, munkamódszerének változásait, elsősorban film- és képzőművészeti plakátjain, katalógusain, az utóbbi egy évben pedig a *Kemény Györggyel* felváltva tervezett Interpress Magazinban. A szinte mérnöki pontosságú grafikai terv, az imponálóan biztos rajztudás és a festői véna minden munkájának közös jellemzője.

— Az utóbbi időben a térben lezajló történések síkban megfogalmazható geometriai rendje foglalkoztatja; pontosabban a geometria semmilyen relativitással meg nem kérdőjelezhető igazságának és a viszonylagos értékűvé vált emberi cselekedetnek a szembesítése. Ezeken a képeken fontos szerepet játszik, illetve fontos jelentést kap az üresen hagyott vászon: a képi illuzionizmussal szemben a kép illuzionizmusát hangsúlyozza. Helényi szívós munkával elsajátította a hagyományos olajfestés technikáját, szinte a reneszánsz mesterek gondosságával festi többsíkú jelentéssel fölruházott, fegyelmezett, kemény, s ugyanakkor indulatoktól feszülő képeit.

A tárlat szeptember 17-ig tekinthető meg.

— Helényi Tib

Esti Hír

2.

Aug. 28

a né
közö

Leonyid Brezs

Kis Csaba, az MTI tudósí

Ajándékokkal érkezett Si
sa a Szaljut űrállomásra.
szekapcsolás és a több órá
veletek után végre kinyílt
31 űrhajó és az űrállomás
kezében „úszott át" vendég
nokhoz és Alekszandr Ivan
egy külön e célra készült,
órát kaptak, s hasonló ajár
saját parancsnokának, Vale
ajándék egy, az NDK-ról ké
ből is jutott mindhárom sz

A Szaljut állandó sze-

Leírni is együgyűség, de kinek nem suhant még át az agyán?

Négy — illetve az író sok-sok személyes kitérője miatt öt — női portré alkotja a dokumentum-érdekességű gyűjteményt. A szívós, örök-tevékeny orvosnőé, a kemény tartású, „régi vágású úriasszonyé", a zárkózott, hallatlan munkabírású gépírónőé s a legjobb barát, a nyelvész Andié. Mintha Wilder Szent Lajos király hídján haladnának, úgy bontakozik ki szörnyű betegségbe torkolló életútjuk, etikus, fegyelmezett személyiségük, főleg pedig a, szerzővel való sokéves kapcsolatuk. Mindegyikükből — a kórtól függetlenül — válhatna regényhős is.

Ahogyan a betegség krónikáját készítette az író (maga mellett tudva legalább az írás időtartamára a kedves alakokat), ugyanúgy hitelesen beszámol a környezet kínjairól: szerepjátszás, hazugságok, hamisított leletek, könnyes szemű álmosolyok. Bár maga a szerző is fuldoklik ebben a fojtó levegőben, nem mutat másik lehetőséget. Nem vagyunk eléggé felnőttek sem a halál megértéséhez, sem elfogadásához.

Megrázó könyvet írt B. Lőrinczy Éva. Gondolkodásunk kétarcúságáért, a civilizációs máz alatt lappangó atavisztikus tabu-hitünkért — bár öntudatlanul erősíti — nem felelős. Akkor is a szó legjobb értelmében érzelmes, ihletett és érzékeny, mikor tulajdonképpen a hazugságok hálóját szövi tovább. De hogy kell remény, kell lelki támasz, hogy fontos, *életalakító* a halál: arról maradéktalanul meggyőz.

Budai Katalin

öve, garantált sikertartalommal. S ahhoz, hogy közönsége kenyérként fogyaszthassa, nem árt, ha az olvasói étvágynak elébe megy, némi közszemlére kitett élelmiszervegyészeti elemzéssel. Vagyis: a szakmai önismeret kísérleteivel. A félreértések elhárítására is ez a leghathatósabb eljárás.

Esszékötete, a *Honnan jön a költő?*, egyebek közt annak bizonyítása, hogy tanulékony költő létére sem föltétlenül epigon vagy plagizátor attól, hogy nem csupán ír, hanem olvas is, sőt nemcsak olvas, hanem okul, hasznosít — épül. A meglevő irodalom — honi és külföldi elődöké, pályatársaké — még azt sem fenyegeti okvetlenül elveszejtő mélységgel, aki nem sétál rajta át száraz lábbal, mint Jézus Krisztus a Vörös (v. ö.: Weöres) tengeren, hanem erős karcsapásokkal úszik benne, amióta csak a mélyvízbe lökték.

Önéletírásai szerint eléggé „jó házból való" gyerek ahhoz, hogy egy életműre elegendő szenvedés- és szenvedély-élménye, „látomása és indulata" legyen. A „jó házon" a második világháborús bombázások, a bunker-hónapok gyerekkori frászai, a korai árvaság, a családi életben történt cserebomlások, a miattuk szükségessé váló Törless-i intézeti élmények és némi szanatóriumi tapasztalatok értendők meg néhány vidámabb — lényegében egy határozottan életrevaló költőjelöltnek való — testi és szellemi kaland.

Gyanítom, azért is szedett föl annyi lélekformáló és indulatot biztos mederben tartó műveltséget, mint hat átlag-bölcsész együttvéve (vagy még többet), mert túlságosan sok és emészthetetlenül nyers volt az érzelmi és élményanyaga. Túl sok a sérülés, a káromkodhatnék, a születési helyzetéhez képest „felülről" lecsúszott (az üldözött, megalázott és veszélyeztetett) gyermek Jacques Thikultúrája értelmiségi férfi-káromkodásai és kamasz-obszcenitásai nemcsak érzelemkifejezésként érdekesek neki és olvasóinak, hanem — ez a fontosabb — az új esztétikai minőség szempontjából is nélkülözhetetlenek. Mert micsoda ötvözet az, amelyben Arany János ódondad-modern fordulatai, bölcs inerciája és nyelvi bűvereje épp úgy benne foglaltatik, mint az amerikai beat-költők hanyag-elegáns szertelensége (vagy slampos egyetemessége), Dylan Thomas és Nagy László realista gyökerű, álomszerű gazdagsága, Weöres formaművészete vagy éppen Vas István rafinált „szárazsága"! Ha itt-ott hangerősítősek is a versei, ez nem nyomja el meditáló okosságának szolídabb hangjait. Ahogy a káromkodások sem gyöngítik, ha úgy tetszik, „imádságos" megrendültségét. S még egy fontos mozzanat, versére-prózájára egyformán jellemző: humora, ez a „neofrivol" hagyományokhoz kapcsolódó, de lényének legsajátabb rétegében rejlő adottsága. (Mellesleg Benjámin, Kálnoky és Weöres mellett ma ő a legkülönb versparodistánk.)

Az új öntvény szakítószilárdságát majd verseiről szólva szeretném próbára tenni, a magam kisüzemi módszereivel. Annyit azonban előlegezhetek az esszékötetből levonható tanulságul, hogy Orbán költészetében minden (vagy majdnem minden) szigorú tudatossággal történik, s ami a versben „irracionális", azt az esszéíró, amennyire lehetséges, az értelem vizsgáló apparátusára bízza.

Példamutató olvasója saját verseinek, s mindazoknak a költőknek, akikről ír, mert költészete kisajátító önzésével, kíváncsiságával és őszinteségével közelít hozzájuk. Utánozhatatlan szubjektivitással és beleérző készséggel beszél költőtársairól, részint saját költői rajta, mely az egybeolvadni nem akaró rész-elemek találkozási felülete mentén szétesik. (Ilyennek vélem például a *Horatius születésnapját*, mely hamisítatlan Csanádi-hangon indul, majd vasistvánira vált; a második strófa *bevallott* „szedett-vedettsége" menti a mentendőt, aztán a záró sorok behozzák a Vörösmarty-féle „A vak csillag, ez a nyomorult föld / Hadd forogjon keserű levében" szokásos, Orbán-módra profanizált változatát.)

Nyugodtak lehetünk, bajtársaim a kritikaírásban: a költő is tudja, hogy nem minden verse jó (mi is tudjuk utólag, hogy nem minden kritikánk jó, hajaj!), legföljebb másik versét véli sikerületlennek, mint a krütikosz. A ritmusok, hangzások, áthallások, kölcsönhatások, továbbá a sorsértelmezések, lélektani megfigyelések tanműhelyében mindenesetre jó, ha kéznél tartjuk Orbán mindenki számára izgalmas, pillanatig sem lankasztó esszékötetét. Melegen ajánlott olvasmány a nagyközönségnek, kötelező stúdium az irodalmárnak.

S ne feledjük: minden fölénye mellett vagy ellenére, egyik legelőzékenyebb költőnket tisztelhetjük benne.

Mert szórakoztató, szellemes író. Mert világos szavakkal beavat bennünket égető szakmai gondjaiba, „titkaiba". Mert a saját, jól megalapozott tekintélyét sem tiszteli („...ha szobrot emelnének a szemtelenségnek, bizonyosan a megszólalásig hasonlítana rám" — idézhetem kajánul, de végeredményben rokon érzésekkel.)

Végül mert a költészetet részben a politizálás egyik módjának tekinti, s tisztában van azzal, amivel egy közép-európai költőnek illik tisztában lenni századunk utolsó felében-harmadában.

FRANK JÁNOS: HELÉNYI TIBOR

Képzőművészet

Magyarok Belgrádban

A belgrádi triennálé magyar termének első — ámbár indirekt — sikere: helyi értéke, azaz az elhelyezése volt. Igaz ugyan, hogy a nemzetközi tárlat országai ábécé rendben sorakoztak, de az igazgatóság rugalmasan értelmezte a szabályzatnak ezt a paragrafusát. A művek kiterjedése, fizikai és erkölcsi súlya megszerezte magának az éppen hozzá illő belső térségeket, megfelelő világítást. A magyar részleg is a *Modern Múzeumnak* talán a legszebb helyét kapta.

Egy egész emelet teljes hosszában — már Finnország térferéről is — teljes rálátás nyílt a magyar képekre. Sőt a rafinált épület teraszos belsejében, a fölsőbb emelet különböző pihenőiről, lépcsőiről érzékelhette — élvezhette — a néző kiküldött festményeink ütőképességét. Fokozta a képanyag hatását, hogy Magyarország is a korszerű válogatás elvét választotta — tehát szakított az „összművészeti" zsúfoltsággal. Csak egyetlen műfajjal, festészettel, és mindössze két festővel, *Helényi Tiborral* és *Hencze Tamással* képviseltette képzőművészetét.

A *par excellence* figurális Helényi és a konstruktívnak nevezhető Hencze a művészet két pólusa, semmi helye itt a *plutarkhoszi* párhuzamnak. Vagy mégis? Elvégre körülbelül ugyanahhoz a generációhoz tartoznak, foglalkoznak alkalmazott grafikával is, vérré vált bennük e műfaj fegyelme, az ott kötelező állóképesség. Mindketten vonzódnak a matematika, a geometria törvényeinek szellemében. Furcsa módon hasonló, tradicionális technikával dolgoznak, és mindkettőjük festészetére jellemző egy végletes tisztaság. Ez pusztán technikával elérhetetlen. Elengedhetetlen hozzá — mint önáluk — az eszmei tisztaság alapja. Helényi és Hencze tartalmi és formanyelve úgy különböző gyökeresen, hogy azonos bennük az igény: műveikben mindig az igazat, csakis a tiszta igazat vallják.

*

Helényi Tibor korán szerzett nevet magának remek plakátjaival és magazin-címlapokkal. Azzal is, hogy eljárása megfoghatatlan volt. Lenvászon alapra, olajfestékkel, minuciózus pontossággal fest képet. Aztán a kész festményről készült diapozitívról nyomatja a plakátot. Ez a merőben új, szaporátlan módszer az *action gratuite* fokáról, illetve a kiegészítő stúdiumból, lassan Helényi főszerepévé emelkedett. Valamennyi plakátja, címlapja után, lakása gazdagabb lett egy-egy olajfestménnyel is. Utóbb már nem tudott ellenállni az ecset csábításának, a *Nemzeti Galériában* rendezett kiállítására elkészítette a *Barbár geometria* című olajfestménysorozatát, melynek java a belgrádi anyagban is szerepel.

Valamennyi művére elsődlegesen jellemző a bravúros rajz, a figura. A szigorú szerkesztés, a lineáris perspektíva megoldásai, fölényes — emberi és állat- — anatómia-ismerete, rafinált rövidülések játéka: alapterméstének összetevői. Vonalai, tónusai a késő-reneszánsz és a barokk klaszszikusait idézik. A régiek jobbára feledésbe ment trükkjeinek örököse ő. Kedvenc szüzséje a csata, a harc, a párviadal; színjátékának protagonistái páncélos vitézek meg (páncélozott) harci mének. Ez nem a vadság, a barbárság hőskultusza, inkább az ellenkezője mindannak. Különben abbahagyta a háborúsdit; a triennálén már szerepeltek férfiaktjai, egy várható Helényi-féle új realista ciklus első példányai.

*

Ugyancsak olajjal és vászonra fest Hencze Tamás is. Csakhogy ecset helyett — egyedülálló módon — gumihengerrel hordja föl a festéket. Ezzel a hengerével érte el néhány éve, lavírozott, szürke foltjainak ritmikus ismétlődését. „Pöttyösnek" becézett korszaka után, mostanában olyan hatást kelt a képmezőn, mint a nyomdában az úgynevezett irisz-nyomás. Csakhát a Hencze-festmény nem szivárványszínű, hanem a mélyszürkéből halad a majdnem-fehér, illetve a fehér felé — atmoszférikus átmenetekkel.

A saját kancsal aforizmámmal, Hencze olyan Hard Edge festő, akinél az *él* a legpuhább. Ennyire redukált ő mindig, akár szóló képet alkot vagy sorozatot, szériát, akár vizuális történetet mond el. Mintha éles reflektorfény sugárnyalábja hasítana bele a szuroksötétbe — ilyenkor drámai. Ha viszont alkonyati a világítás, minden sokkal szelídebb; akár horizontális, akár vertikális a fénypászma. Egy másik — a belgrádi kiállításra készített, odahaza még nem publikált — szériáján megjelenik már, rész-alkotóként, a valódi keménység, s a szürke mellett egy szín is, a vörös. Ám a főszereplő ezen a sorozaton is a szürke, festett, mintegy pszeudó-képkeret meg az óriási tiszta fehér mező.

A vörös elemet valahogy úgy használja Hencze, hogy az nem is színt képvisel, hanem inkább színerőt. A „ráma" terébe szerkesztett, rövid, vörös sávok csökkentése, leépítése itt a tulajdonképpeni történet, pontosabban egy törvényszerűség levezetése. Hencze minden képén el tudja kerülni a pleonazmust. Művészetében kiemelkedő elem az érzékenység, ugyanakkor három lépés távolságot tart mindenfajta lírai attitűdtől. Tévedhetetlen a ritmusérzéke. Statikus kifejezéseiben szüntelenül jelen van — ha burkoltan is — a mozgás, a kinetika.

Ez a két művész nem alapított irányzatot, mégsem skatulyázhatók egyetlen külföldi stíluskörbe se. Maguk élték meg élményeiket, sajátmaguk építették fel önmagukat, senki sem segített. Helényihez és Henczéhez az epigonság árnyéka sem fér. Mások, mint a többi. Nyilván ennek köszönhették feltűnő sikerüket a világkiállításon.

1980. XI. 15.

donképpen csak jó alkalom arra, hogy a művészet dolgairól beszéljek. Hiszen a művészet — ez a küldetése — a mi közös dolgainkról szól. Számot ad életünkről, gondjainkról, miközben gondolkodásunkat és magatartásunkat is formálja. A kritika nemcsak bírálat, hanem értelmezés is: segít abban, hogy a művészet felismerései visszhangra találjanak az emberekben. Ebből a felfogásomból fakad az, hogy nem a művészeknek írom a kritikáimat, hanem a közönségnek. De nem folytatom; ez az Ön kérdése szempontjából másodlagos.

Ami lényeges: azokról a művekről, azokról a kiállításokról és azokról a művészekről írok bírálatot, akiknek művészetével, kiállításával és műveivel kapcsolatban a művészet által felvetett össztársadalmi kérdésekhez szólhatok hozzá. Vagyis: írok kritikát elismert és rangos művészekről, akik a mai magyar valósághoz legszorosabban kötődnek műveikben; írok kritikát azokról a kevésbé ismert és még nem rangos alkotókról, akik rossz beidegzések ellen lázadnak vagy haladó hagyományokhoz kapcsolódnak; s írok kritikát azokról az akár rangos, akár nem rangos, akár elismert, akár el nem ismert alkotókról, akiknek műveiben társadalmi köztudatunkra káros vagy veszélyes magatartásformák eszményítését érzékelem.

Vitatkoznék az Ön megfogalmazásával, amely szerint a kritika önmagában is kitüntetés. Több

Helényi Tibor

Helényi Tibor rajza (részlet)

Élet és Irodalom, Bp. 1978. márc. 25. XXII. évf. 12. sz. 2. lap.

Szerkesztői üzenetek

DR. JESZENSZKY FERENC, BU-

IRODALMI ÉS POLITIKAI HE

XXII. ÉVFOLYAM, 12. SZÁM

SZÉKELYHIDI ÁGOSTON:

Zongora a ta

Néhány éve örömmel és izgalommal cipelték be az ajándék zongorát a Buzita-pusztai kastélyba. Vagyis az iskola, az ifjúsági klub, a könyvtár, a bálterem, a kis népművészeti gyűjtemény közös épületébe. Most meg lemondó, panaszos tekintettel búcsúztatja Lakatos Júlia, a tanítónő. Igaz, a becsben tartott zeneszerszám végleges sorsa még nem dőlt el. Annál bizo-

azért, mert a tanyabokorba újabb családok szándékoznak beköltözni. Van villany, lesz út, olcsó a házhely, munkát és háztáji földet egy szóra kapnak. Erre húzódnak hát a távolabbi dűlőkről, a magányos tanyákról. Kölcsönösen támogatja, erősíti majd egymást ez az emberi közösség meg a termelőszövetkezet.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

ÉLET ÉS IRODALOM

Helényi Tibor

1978 MÁR 2 5.

1021

Helényi Tibor rajza (részlet)

IRODALMI É

XXII. ÉVFOLYAM, 12. SZÁM

SZÉKELYHIDI ÁGOSTON:

Zong

MAGYAR HIRDETŐ SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

ÉLET ÉS IRODALOM

Helényi Tibor

1978 MÁR 25

1021

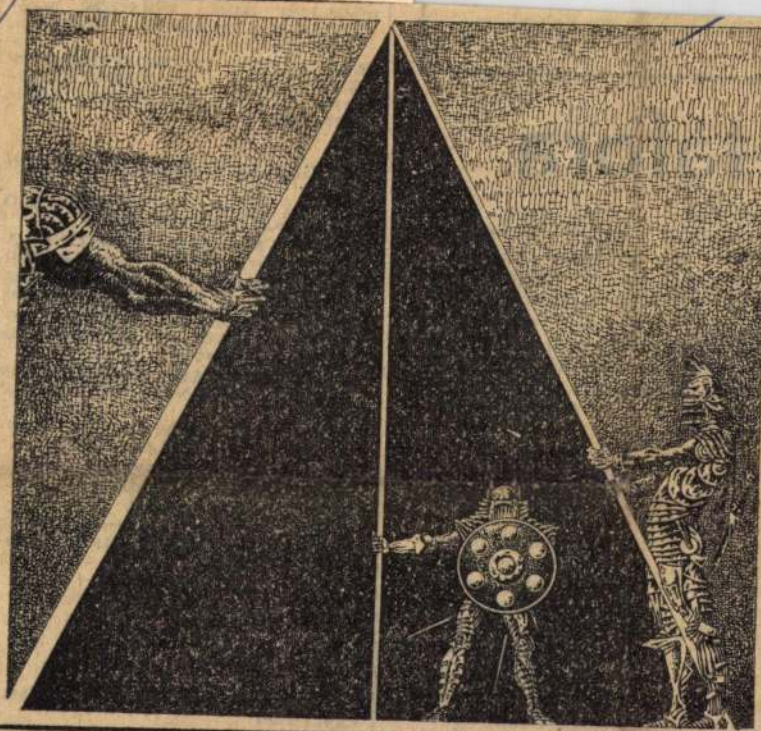

Helényi Tibor: Három adat meghatározza a háromszöget

tik munkáiban, s így velünk marad.

metafora

betegségnek, mert nem okozott látható vagy tapintható kinövést a testben. Az 1880-as években, amikor végre fény derült a gümőkór valódi természetére, a két betegség elkülönült egymástól. S közben a köztudatban a rák mindenestül átvette a gyümőkór metaforikus attribútumait, melyeket az a fejlett gyógyítás jóvoltából elveszített.

A gümőkórt egy szerv, a tüdő betegségének véljük, a rákot viszont szervközi betegségnek. A gümőkór mintegy áttetszővé teszi a testet (*A varázshegy* lakói állandóan maguknál hordják röntgenleleteiket), a rák tünetei azonban — egészen a végső stádiumig — láthatatlanok. A gümőkór a köztudatban csupa olyan jellemvonással jár, amelyek ellentétesek a betegség tényével: eufóriával, fokozott étvággyal, szexuális kedvvel. (*A varázshegy* lakóinak kad-

TANULMÁNY, DOKUMENTUM

ERDEI FERENC: MŰVEKKEL ÉLŐ TÁRSADALOM (Akadémiai)

A MAI MAGYAR BÁBSZÍNHÁZ. Szerkesztő: Szilágyi Dezső (Corvina)

ÉRTELMISÉGIEK, DIPLOMÁSOK, SZELLEMI MUNKÁSOK (Kossuth)

BÖKÖNYI SÁNDOR: „VADAKAT TERELŐ JUHÁSZ...” Az állattartás története (Magvető)

VENETIANER PÁL: MOLEKULÁRIS BIOLÓGIA: TEGNAP, MA, HOLNAP (Magvető)

ABRAM M. SVIADOSH: A NŐ SZEXUÁLPATHOLÓGIÁJA (Medicina)

NEMZETKÖZI STATISZTIKAI ZSEBKÖNYV, 1977. (Statisztikai Kiadó)

FÁBRY ZOLTÁN: TANÚ ÉS TANULSÁG VOLTAM. Visszaemlékezések, vallomások, állásfoglalások (Madách, Bratislava)

Filmbemutatók

március 30-án

FILMREGÉNY (HÁROM NŐVÉR). Magyar film

[illegible] színkro-

lett *Bartha Szabó József*, ju- részesült: *Czeglédi Lajos* és
talomban részesült: *Dózsa Il-* *Paulina Éva*.

Helényi Tibor

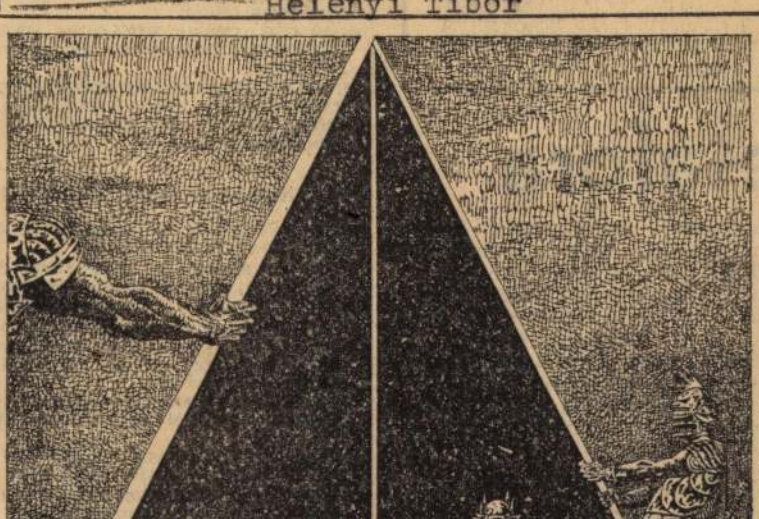

Helényi Tibor: Három adat meghatározza a háromszöget

Élet és Irodalom, Bp. 1978. márc. 25.
XXII. évf. 12. sz. 7. lap.

tosan elhatárolták magukat a valóságtól. Belső élén- elhajította volna
ken reagált hazája minden társadalmi, politikai tör- újra visszaröpült.
ténésére, csak éppen valami ködös, kozmikus, miszti- Mi még — né
kus síkon próbálta értelmezni őket. ...Nem ismer

Az 1905-ös események „Arany és azúr" csillogású hogy egy agyonha
verseit hamarosan a pusztulás hamujává változtat- szoltsághoz és az
ták, új kötetének is az a címe: „Hamu". A két kötet zők és kínzók, elé
közötti rövid, de meredek útról maga írja, hogy az: ha egy nem e vi
„...a misztikus illúziókból a valóságba vezetett". négerrel, vadállat

köszöntötte élete egyik utolsó írásával.

Romantikus íróegyénisége, „garabonciás" lénye benne foglaltatik munkáiban, s így velünk marad.

metafora

betegségnek, mert nem okozott látható vagy tapintható kinövést a testben. Az 1880-as években, amikor végre fény derült a gümőkór valódi természetére, a két betegség elkülönült egymástól. S közben a köztudatban a rák mindenestül átvette a gyümőkór metaforikus attribútumait, melyeket az a fejlett gyógyítás jóvoltából elveszített.

A gümőkórt egy szerv, a tüdő betegségének véljük, a rákot viszont szervközi betegségnek. A gümőkór mintegy áttetszővé teszi a testet (*A varázshegy* lakói állandóan maguknál hordják röntgenleleteiket), a rák tünetei azonban — egészen a végső stádiumig — láthatatlanok. A gümőkór a köztudatban csupa olyan jellemvonással jár, amelyek ellentétesek a betegség tényével: eufóriával, fokozott étvággyal, szexuális kedvvel. (*A varázshegy* lakóinak kedvenc napi foglalatossága a nagy élvezettel elfogyasztott második reggeli.) A gümőkór számos tünete tehát csalóka: ami az életkedvs az életerő növekedtével tűnik fel, az valójában a halál közeledtéről üzen. A ráknak ezzel szemben csak valóságos tünetei vannak. A gümőkór a köztudat szerint átszellemíti, kifinomítja,

GOMOLA GYÖRGY: TÁVIRAT. Versek. (A szerző kiadása.)

LIPTÁK GÁBOR: EZÜSTHÍD. Mesék, történetek (Móra)

HORVÁTH IMRE: VIRÁGOK MESTERSÉGE. Aforizmák (Kriterion, Bukarest)

SÜTŐ ANDRÁS: ENGEDJÉTEK HOZZÁM JÖNNI A SZAVAKAT. Jegyzetek hómezőn és porban (Kriterion, Bukarest)

TANULMÁNY, DOKUMENTUM

ERDEI FERENC: MŰVEKKEL ÉLŐ TÁRSADALOM (Akadémiai)

A MAI MAGYAR BÁBSZÍNHÁZ. Szerkesztő: Szilágyi Dezső (Corvina)

ÉRTELMISÉGIEK, DIPLOMÁSOK, SZELLEMI MUNKÁSOK (Kossuth)

BÖKÖNYI SÁNDOR: „VADAKAT TERELŐ JUHÁSZ..." Az állattartás története (Magvető)

VENETIANER PÁL: MOLEKULÁRIS BIOLÓGIA: TEGNAP, MA, HOLNAP (Magvető)

ABRAM M. SVIADOSH: A NŐ SZEXUÁLPATHOLÓGIÁJA (Medicina)

NEMZETKÖZI STATISZTIKAI ZSEBKÖNYV, 1977. (Statisztikai Kiadó)

FÁBRY ZOLTÁN: TANÚ ÉS TANULSÁG VOLTAM. Visszaemlékezések, vallomások, állásfoglalások (Madách, Bratislava)

Filmbemutatók

március 30-án

FILMREGÉNY (HÁROM NŐVÉR). Magyar film

ILYENEK VOLTUNK. Színes, szinkronizált amerikai film.

TAVASZI BEHÍVÓ. Színes szovjet film

A LÉGGÖMB (mesesorozat 3—6 éveseknek)

A KIS TEVE ÉS A CSACSI (mesesorozat 7—10 éveseknek)

JÚLIA ÉS A SZELLEMEK (felújítás). Színes olasz film (FBK)

RÖVIDFILM

nyom.

Helényi Tibor

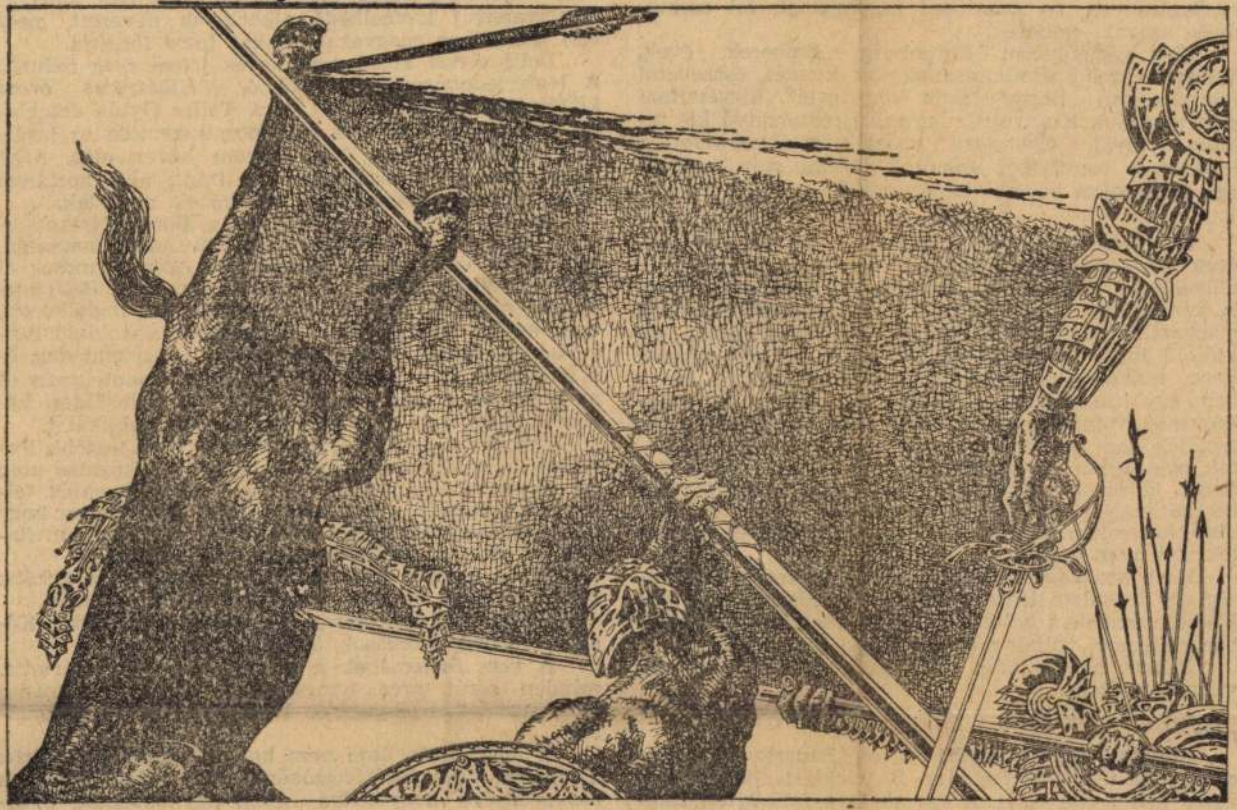

Helényi Tibor: Paralelogramma átlója

Élet és Irodalom, Bp.

1978. MÁRCIUS 25.

XXII. évf. 12. sz.5. lap.

zonyságaik nélkül. Egyik emlékezés kiegészíti a másikat, a harmadik ráz rajta egy kicsit, mint a kaleidoszkópon, egy apró rezdítés elég, hogy más alakba rendeződjenek, új színekben ragyogjanak fel események, szavak, emberek.

Elég végigolvosni Ehrenburg „Emberek, évek, életem" című önéletleírásának két kötetét, összevetni Pausztovszkij „Barangolások könyvével", kiegészíteni még mondjuk Kornyej Csukovszkij remekművű kis tanulmányaival, Cvetajeva prózai emlékezéseivel: e többszörös vonulatból szemünk láttára rajzolódik ki egy számunkra kevéssé ismert világ.

★

Nem optikai csalódás, hanem valóság: a húszas évek irodalmának alakjai — akkor: megteremtői és művelői — örökös bolyongásaik, vándoriásaik útjain is mindig egy csapatban voltak, egymás áramkörében maradtak. Megtalálták egymást az óriási ország, sőt külföld legváratlanabb helyein, ettek egymás egyszer hopp, máskor kopp asztalánál, háltak egymás ágyában, együttmaradtak, majd elváltak, hogy újra találkozzanak valahol, sokszáz kilométerrel arrább; az ellenfelek nem fordítottak hátat egymásnak, hangos viták zaja verte fel valamelyik déli városka vagy Tarusza, Odessza, Koktyebel egy kopár szobáját, egy berlini vagy párizsi kávéház csendjét. Ebben a pezsdülő korszakban fiatal volt az is, aki évei számát tekintve nem volt az.

Ez a szakadatlan váltakozás és örömteli izgatottság egy irodalom lázas és merész sihederkorának volt kísérője, annak a boldog és nehéz korszaknak, amelyben még nem voltak megfontolások, csak tervek.

Persze, nem mindig irodalmiak, nem mindig csak világmegváltók.

Egy — nem is jelentős — epizód idéződik fel bennem.

Moszkva egyik kis sikátorában, Pausztovszkij pincelakásában, ahová egy nap Bagrickij is beköltözött, vérre menő vita folyt az egycsapásra felfedezett Bagrickij és Babel között: a várható honorárium hányad részét fordíthatja Bagrickij madáreleségre, s mennyit küldjön haza a feleségének. A vita kompromisszumos megoldással végződött.

A magyar olvasók jóformán csak két prózai munkájából ismerhetik. Az egyik az *Ezüstgalamb*, 1926-ban jelent meg nálunk, a másik, a *Keresztrefeszítés*, 1969-ben, *Peterburg* című nagyszabású regénye, amelyet Lunacsarszkij kiemelkedő alkotásnak nevezett, most van születőben magyarul, Makai Imre fordítja.

Belij versei közül csak kevés jelent meg nálunk. A legterjedelmesebb publikáció, a *Klasszikus orosz költők*-ben közölt tizenkét vers, Tellér Gyula érzékletes fordításában is csak egy mozaikszemcse az izgalmas költő-portréból. Arra viszont bőven elég, hogy felébressze kíváncsiságunkat az iránt, akit kortársai Oroszország legérdekesebb emberének neveztek.

Andrej Belij — családi nevén Borisz Nyikolajevics Bugajev — 1880-ban született, nagyműveltségű, régi orosz értelmiségi családban. Apja a moszkvai egyetem neves matematika-professzora volt. Belij kezdetben maga is természettudományokkal foglalkozott, csak később végezte el a bölcsészetet. Sokoldalú műveltséget szerzett már diákkorában: a darwinizmus és a buddhizmus, a teozófia, a keresztény panteizmus és az esztétika, s még sok minden elfért érdeklődési körében. Huszonegy éves korában kezdett publikálni.

Egy évvel később elvitte verseit kora legfőbb irodalmi tekintélyéhez, Brjuszovhoz, aki e látogatás után ezt jegyezte be naplójába: „Itt járt nálam Bugajev, felolvasta a verseit, a kémiáról beszélt. Azt hiszem, hogy ő a legérdekesebb ember Oroszországban. Roppant fiatalsága mellett elméje érett, sőt roskatag."

Innen kezdve nem annyira *vele*, mint inkább *benne* történik mindaz, amit fontos róla tudnunk.

Benne volt, kék-arany tündöklés és muzsika. Később szörnyű látomások, üszök és hamu.

A vers őselemének a szavak melódiáját tartotta, minden sorát arra hangszerelte. Több tanulmányt írt a vers zenei lényegéről. És különös vers-szimfóniákat...

A maga-törte úton nem haladt sokáig. Belij örök újítóként, örök kísérletezőként, néha ellentmondások szövevényébe bonyolódva alakította önmagát, öntudatlanul is, az orosz irodalom azóta is páratlan jelenségévé.

A szimbolistákról az a leegyszerűsítő kép él az emberek tudatában, hogy korukból kiszakadva, tuda-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

ÉLET ÉS IRODALOM

1978 MÁR 2 5

Helényi Tibor

1021

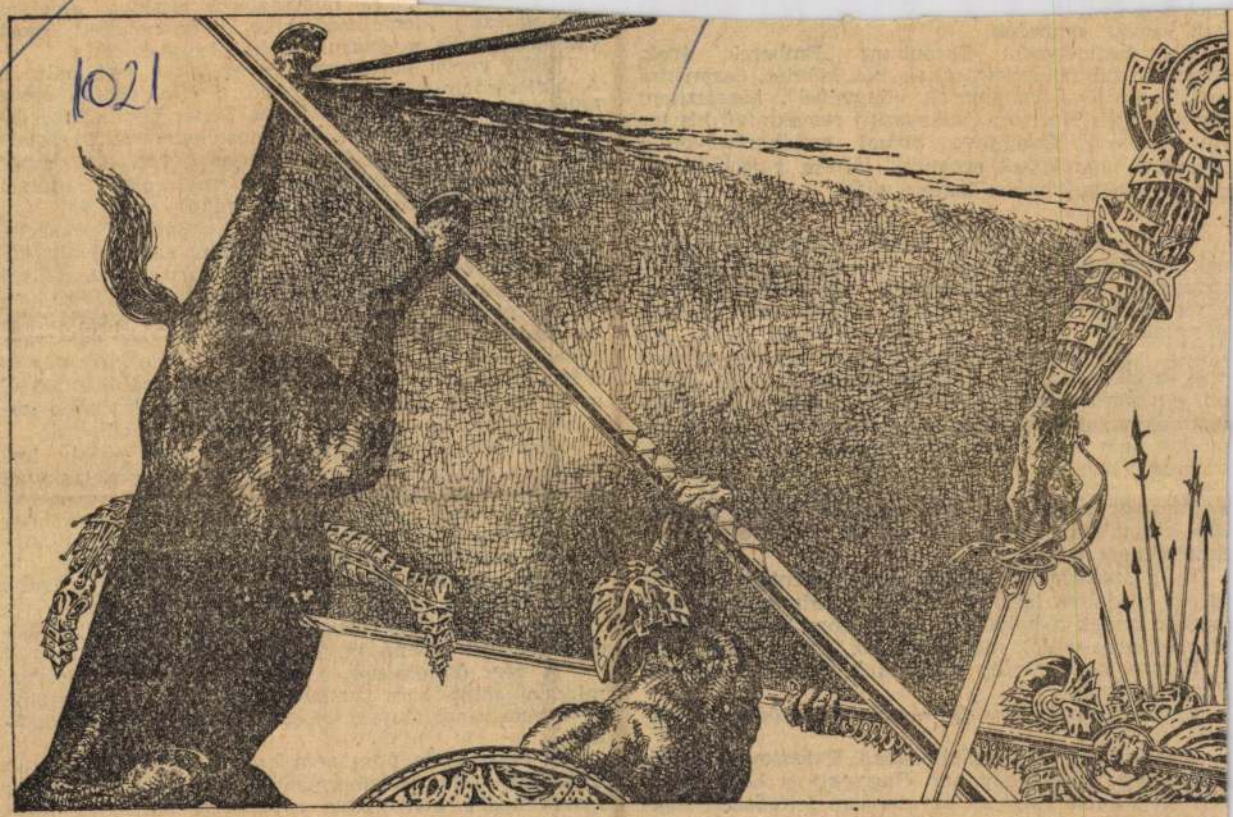

Helényi Tibor: Paralelogramma átlója

1978. MÁRCIUS 25.

...yek, szavak, emberek.

Elég végigolvosni Ehrenburg „Emberek, évek, ...letem" című önéletleírásának két kötetét, összevetni ...ausztovszkij „Barangolások könyvével", kiegészíteni ...ég mondjuk Kornyej Csukovszkij remekművű kis ta...ulmányaival, Cvetajeva prózai emlékezéseivel: e ...öbbszörös vonulatból szemünk láttára rajzolódik ki ...gy számunkra kevéssé ismert világ.

★

Nem optikai csalódás, hanem valóság: a húszas ...vek irodalmának alakjai — akkor: megteremtői és ...ővelői — örökös bolyongásaik, vándorlásaik útjain ...mindig egy csapatban voltak, egymás áramkörében ...aradtak. Megtalálták egymást az óriási ország, sőt ...ülföld legváratlanabb helyein, ettek egymás egyszer ...opp, máskor kopp asztalánál, háltak egymás ágyá...an, együttmaradtak, majd elváltak, hogy újra talál...ozzanak valahol, sokszáz kilométerrel arrább; az el...nfelek nem fordítottak hátat egymásnak, hangos vi...ik zaja verte fel valamelyik déli városka vagy Ta...isza, Odessza, Koktyebel egy kopár szobáját, egy ...erlini vagy párizsi kávéház csendjét. Ebben a pezs...ülő korszakban fiatal volt az is, aki évei számát ...kintve nem volt az.

Ez a szakadatlan váltakozás és örömteli izgatott...ig egy irodalom lázas és merész sihederkorának volt ...ísérője, annak a boldog és nehéz korszaknak, amely...en még nem voltak megfontolások, csak tervek.

Persze, nem mindig irodalmiak, nem mindig csak ...lágmegváltók.

Egy — nem is jelentős — epizód idéződik fel ben...em.

Moszkva egyik kis sikátorában, Pausztovszkij pin...lakásában, ahová egy nap Bagrickij is beköltözött, ...érre menő vita folyt az egycsapásra felfedezett Bag...ckij és Babel között: a várható honorárium hányad ...észét fordíthatja Bagrickij madáreleségre, s mennyit ...üldjön haza a feleségének. A vita kompromisszumos ...egoldással végződött.

Lunacsarszkij ki... van születőben ...

Belij versei ...

A legterjedelme... *költők*-ben közöl... tes fordításában ... mas költő-portré... felébressze kíváncsiságunkat az iránt, akit kortársai Oroszország legérdekesebb emberének neveztek.

Andrej Belij — családi nevén Borisz Nyikolajevics Bugajev — 1880-ban született, nagyműveltségű, régi orosz értelmiségi családban. Apja a moszkvai egyetem neves matematika-professzora volt. Belij kezdetben maga is természettudományokkal foglalkozott, csak később végezte el a bölcsészetet. Sokoldalú műveltséget szerzett már diákkorában: a darwinizmus és a buddhizmus, a teozófia, a keresztény panteizmus és az esztétika, s még sok minden elfért érdeklődési körében. Huszonegy éves korában kezdett publikálni.

Egy évvel később elvitte verseit kora legfőbb irodalmi tekintélyéhez, Brjuszovhoz, aki e látogatás után ezt jegyezte be naplójába: „Itt járt nálam Bugajev, felolvasta a verseit, a kémiáról beszélt. Azt hiszem, hogy ő a legérdekesebb ember Oroszországban. Roppant fiatalsága mellett elméje érett, sőt roskatag."

Innen kezdve nem annyira *vele*, mint inkább *benne* történik mindaz, amit fontos róla tudnunk.

Benne volt, kék-arany tündöklés és muzsika. Később szörnyű látomások, üszök és hamu.

A vers őselemének a szavak melódiáját tartotta, minden sorát arra hangszerelte. Több tanulmányt írt a vers zenei lényegéről. És különös vers-szimfóniákat...

A maga-törte úton nem haladt sokáig. Belij örök újítóként, örök kísérletezőként, néha ellentmondások szövevényébe bonyolódva alakította önmagát, öntudatlanul is, az orosz irodalom azóta is páratlan jelenségévé.

A szimbolistákról az a leegyszerűsítő kép él az emberek tudatában, hogy korukból kiszakadva, tuda-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

ÉLET ÉS IRODALOM

1978 MAR 2 5

Helényi Tibor

1021

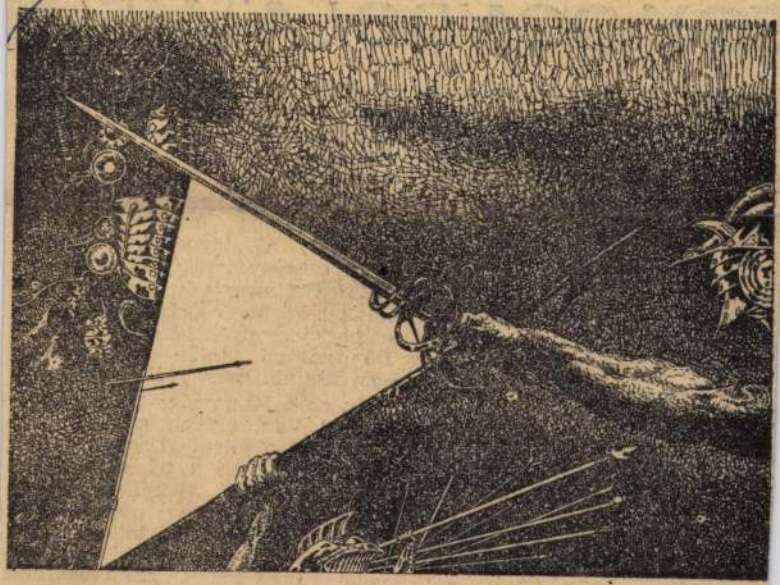

Helényi Tibor: A csata súlypontja

EGY GONDOLATMENE

Képzetlen, de gyakorló pedagó-
vagyok. Az illetéktelen beleszó-
vádja alól talán mégis felment
hogy egyetemi oktatótársaim
bségének hozzám hasonlóan
cs pedagógiai képzettsége.

Többé-kevésbé jártasok vagyunk
nban a „tudomány-csinálás-
a", a kutatásban, amelynek
dményei a pedagógusok által
gtanítandó „anyaggá" válnak —
negismerésben és a megismert
rények *alkalmazásában* játszott
repük fontosságának sorrend-
en.

TÉNY: Közhely, de leírom: a
omány fejlődése és a tanítandó
yag" fejlődése nem választható
egymástól. Hogy a kettő közül
yik a meghatározó, azt köny-
eldönteni: a tudomány az al-
nazásokon keresztül *anyagi lé-*
cet határozza meg és erről
e, azt valljuk, hogy minden
ebet meghatároz. Közoktatá-
k irányítói viszont úgy látszik,
egyetemi oktatás szintjét még le-
jebb szállítjuk; ami miatt... Ez a
társadalmi méretű *„relatív elbutu-
lás" ördögi köre.*

Megoldás: A véleményem sze-
rinti egyetlen lehetséges megoldás
felvázolásához megismétlem a
TÉNY-t: A „tegnapelőtt" megis-
mert törvényszerűség „tegnap" al-
kalmazást nyert és „ma" a ben-
nünket körülvevő civilizáció és az
emberi viszonyok részévé válik. —
De tanítani talán „holnapután"
sem fogjuk, mert „túlterhelő".

Ez csak féligazság: túlterhelő —
kinek? Van, akinek az is túlter-
helő, ami a jelenlegi tananyag, de
soknak megvan a tehetsége, aka-
rata többre is. A különböző ké-
pességűek alkotta osztályokban
testre szabni a feladatot nagy pe-
dagógiai érzéket és szaktudást kö-
vetel. Erre képes pedagógusunk
van, de nem tömegével, tehát sok
lenne a hiba a végrehajtásban.
(Kevés — mondjuk 10 százalék —

Helényi Tibor

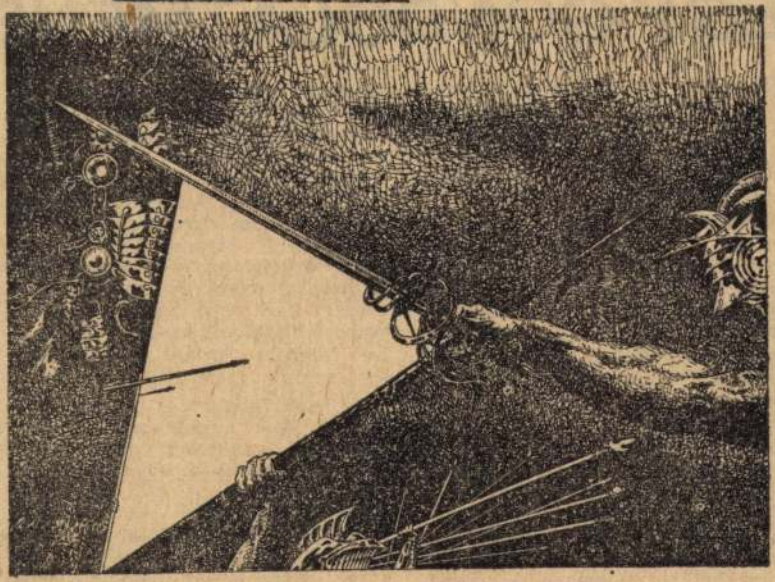

Helényi Tibor: A csata súlypontja

Élet és Irodalom, Bp. 1978. márc. 25.
XXII. évf. 12. sz. 3. lap.

L A CSELEKVÉSVÁGY

EGY GONDOLATMENET

Képzetlen, de gyakorló pedagógus vagyok. Az illetéktelen beleszólás vádja alól talán mégis felment az, hogy egyetemi oktatótársaim többségének hozzám hasonlóan nincs pedagógiai képzettsége.

Többé-kevésbé jártasok vagyunk azonban a „tudomány-csinálásban", a kutatásban, amelynek eredményei a pedagógusok által megtanítandó „anyaggá" válnak — a *megismerésben* és a megismert törvények *alkalmazásában* játszott szerepük fontosságának sorrendjében.

TÉNY: Közhely, de leírom: a tudomány fejlődése és a tanítandó „anyag" fejlődése nem választható el egymástól. Hogy a kettő közül melyik a meghatározó, azt könnyű eldönteni: a tudomány az alkalmazásokon keresztül *anyagi létünket* határozza meg és erről ugye, azt valljuk, hogy minden egyebet meghatároz. Közoktatásunk irányítói viszont úgy látszik, emberemlékezet óta mindig úgy döntöttek, hogy az oktatási rendszer által nagyban befolyásolt társadalmi átlagtudatunknak nincs más dolga, mint anyagi létünkhöz képest *lemaradni*.

A tudományos ismeretek száma az idővel exponenciálisan nő, a egyetemi oktatás szintjét még lejebb szállítjuk; ami miatt... Ez a társadalmi méretű *„relatív elbutulás" ördögi köre.*

Megoldás: A véleményem szerinti egyetlen lehetséges megoldás felvázolásához megismétlem a TÉNY-t: A „tegnapelőtt" megismert törvényszerűség „tegnap" alkalmazást nyert és „ma" a bennünket körülvevő civilizáció és az emberi viszonyok részévé válik. — De tanítani talán „holnapután" sem fogjuk, mert „túlterhelő".

Ez csak féligazság: túlterhelő — *kinek?* Van, akinek az is túlterhelő, ami a jelenlegi tananyag, de soknak megvan a tehetsége, akarata többre is. A különböző képességűek alkotta osztályokban testre szabni a feladatot nagy pedagógiai érzéket és szaktudást követel. Erre képes pedagógusunk van, de nem tömegével, tehát sok lenne a hiba a végrehajtásban. (Kevés — mondjuk 10 százalék — tehetséges gyerek az országban szétszórva; kevés — mondjuk 10 százalék — tehetséges pedagógus az országban szétszórva; ezek megfelelő találkozása egyszerű valószínűségszámítás szerint egy százalék vagyis 10 közül kilenc gyerek nem az oktatási rendszer *kö-*

Helényi Tibor

Helényi Tibor: Körív, kör, érintő

Élet és Irodalom, Bp. 1978. márc. 25.
XXII.évf. 12. sz. 10. lap.

Bitangok?

■ *Bihari Klára: Asszonyi szolgálat (Szépirodalmi, 372 old.)*

Még a rosszindulat sem vádolhatja *Bihari Klárát*, hogy nincs érhangot üt meg. Riporteri hitelessége nagyobb, mint a művészi. A szociológiai valóság és a művészi valóság ötvözete csak az igazán jó

páratlan o

CSALOG JUDIT:

Belépés csak klubtagoknak

— Itt lesz az egyik reflektor. Ott a szikla. Erre az ösvény. És akkor még vagy ötven embert is el kell helyeznem valahol. Képtelenség!

— Miféle ötven embert?

— A közönséget.

Bosszúsan töpreng a gondterhelt rendező. Munkatársai szánják keserveit, én pedig, mint közönség, igazán röstellkedem, amiért ennyi kényelmetlenség és baj van velem. Mentegetőzni nincs bátorságom, nem szeretném elveszteni szerény protekciómat. Jó lenne bejutni a boldog ötven közé, és megnézni az exkluzív Antigonét.

Igyekszem egészen picire zsugorodni.

De csak ennyi a cél? Nem az, hogy minél több gyereknek jusson életkorához illő műélvezet, jó játék, színvonalas szórakozás? A kevésbé bennfentes szülők, a kultúra berkeiben félszegebben járó-kelő, a lehetőségeket kevésbé vagy egyáltalán nem ismerő „hátrányos helyzetűek" gyerekei talán nem igényjogosultak?

A társadalmi forgalmazás gyakorlata eljuttatja a filmeket azokhoz, akiket egy-egy mű problematikája közvetlen közelről érint, réteghelyzetük, foglalkozásuk, vagy társadalmi pozíciójuk okán. Ez jó. De másfelől nézve azt jelenti, hogy ugyanakkor intézményesen kirekeszti a *nem* réteghelyzetük, foglalkozá-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

ÉLET ÉS IRODALOM

Helényi Tibor

1978 MÁR 25.

1021

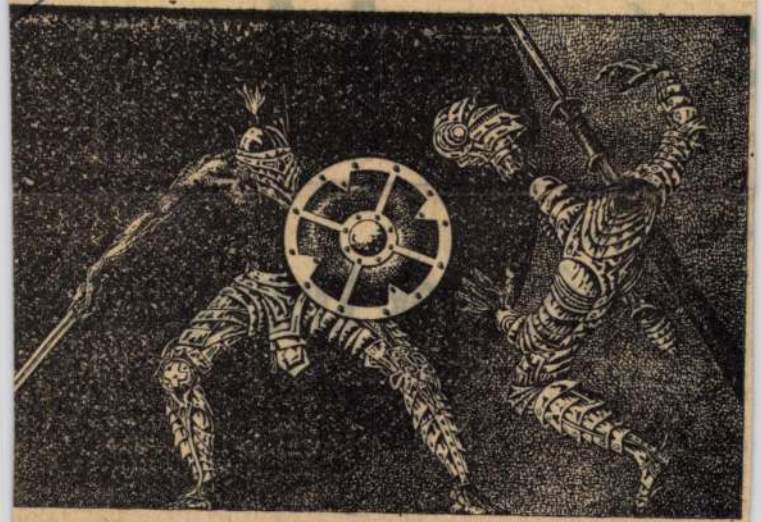

Helényi Tibor: Körív, kör, érintő

páratlan

CSALOG JUDIT:

Belépés csak klubtagoknak

— Itt lesz az egyik reflektor. Ott a szikla. Erre az ösvény. És akkor még vagy ötven embert is el kell helyeznem valahol. Képtelenség!

— Miféle ötven embert?

— A közönséget.

Bosszúsan töpreng a gondterhelt rendező. Munkatársai szánják keserveit, én pedig, mint kö-

De csak ennyi a cél? Nem a hogy minél több gyereknek ju son életkorához illő műélvez jó játék, színvonalas szórakozá A kevésbé bennfentes szülők, kultúra berkeiben félszegebb járó-kelő, a lehetőségeket kevé bé vagy egyáltalán nem isme „hátrányos helyzetűek" gyerek talán nem igényjogosultak?

Helényi Tibor

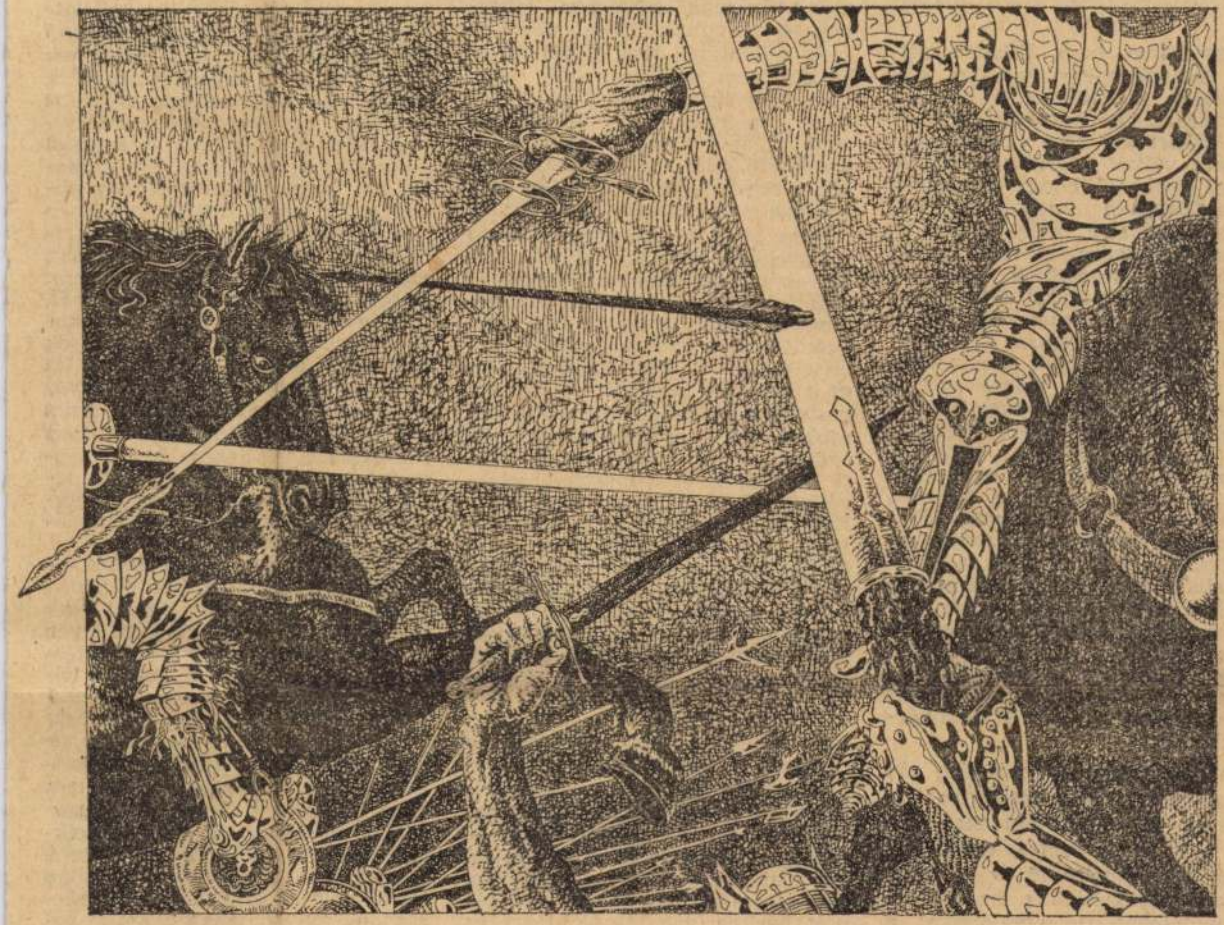

Helényi Tibor: Két háromszög áthatása

Élet és Irodalom, Bp. 1978. márc. 25.
XXII. évf. 12. sz. 4. lap.

szüksége emlékeztetőre: megteszik a visszajáró álmok. Mégis van, akinek leliki megnyugvás lenne, ha kőbe írva látná azt a nevet. Aki kézenfogva elvezetné elé az unokáját.

Elgondolom, hogy állhatna például Szolnokon egy emlékkő. Felvéshetnék rá azoknak a helybéli katonáknak a névsorát, akiktől több tábori lap nem érkezett. Bizonyára voltak közöttük „politikai és faji okokból", ahogy az osztrák szomszédságban megfogalmazták, munkaszolgálatra kötelezettek is. Utánuk következne az 1944. májusi bombázás áldozatainak neve — amikor a pályaudvart érte támadás —: azoké a német katonáké is, akik a raktárak romjai alá temetődtek. És közvetlenül ezután a helyi cukorgyárban marhavagonba zsúfolt, vagy Auschwitzban elpusztított, vagy Ausztriában lemészárolt szolnoki zsidóké. Nyilvánvalóan, de időrendben még csak most, azoknak az ukrán, kalmük, cseremisz s ki tudja még hány nemzetiségből származó szovjet katonáknak a névsora, akik a város felszabadításáért estek el. Eszembe jut az a román ezred is, amely 1945 május végén vagy június elején német földről a magyar Alföldön át vonult hazafelé — meglehet, ők is hagytak hátra bajtársakat halálos seblázban a szolnoki hadikórház ágyain.

Tudom, mennyire nem ért, aki érteni nem akar, s mennyire félreért az, aki félreérteni akar. Hiszen a fasizmus évei és eseményei — az a mindössze 12 év — máig hatóan összekuszálták az emberi viszonylatokat. De a halottakat, a mi halottainkat is, egyszer el kell temetni. Az emlékjelek pedig (a mementóknak már ilyen a természete) csak egy a fizetés...") — akkor félő, hogy kilobban a láng. A cselekvésvágy. Persze, továbbra is lesznek mártírtípusú emberek, akik kivárnak, s közben lobognak — maguknak. Mert végül is ezek a leintések sem olyan veszélyesek, nem mágyán sütik, csak nem engedik oda őket, ahol történik valami. Csak éppen elavul az, amit hoztak, mert a tudományfejlődés mai üteme kíméletlen tempót diktál. S aztán már valóban nem nagyon ugrálhatnak.

Nem is ez a konzervatív közeg a figyelemre méltó, inkább e cselekvésvágy tömeges megjelenése és egyáltalán: maga ez az új viselkedéstípus. Mert nem egyszerűen lelkesedés ez: a pátosz korszaka, úgy látszik, elmúlt, bár külsőségeiben ez a mostani tenni akarás sokban hasonló a húsz-harminc évvel korábban élő — pátosszal egybekötött — rohammunkalázhoz. A döntő különbség: ez a mostani cselekvésigény racionális és tárgyszerű. Ezek az emberek a dolgok logikájából indulnak ki, látják — mert ezt szívták magukba —, hol lehet (*kell*) előrelépni, milyen megoldás kellene a korszerűséghez, milyen programot *kellene* hosszabb távon megvalósítani. Azért húztam alá a „kellene" szót, mert ez a tárgyra irányuló szenvedély valami *naiv* jövőre-orientáltsággal is párosul. Nem ismerik a helyi feltételeket, a pénzügyi paramétereket, nem is igen érdekli őket a nehézségek fojtogató — és gyakran keményen objektív — kerítése. Tiszta képletekben gondolkoznak. Csak azt látják, ami javítandó, ami korszerűtlen, ami a nemzetközi élmezőnyhöz képest háziiparinak látszik. Hogy ez milyen szellemi, anyagi, sőt presztízsakadályokba ütközik, arról többnyire fogalmuk sincs. Ez a szisajátság ez? Korántsem. Ennek a tettvágynak ma már olyan jelesei is vannak, akiket nem tudott betörni — kopaszodó korukban sem — a fásultságot okozó „be kell látnunk, elvtársak" szemléletmódja.) Namármost: mikor már majdnem lelkesednénk tettrekészségükért, elszánt tenniakarásukért, mindjárt bedobnak egy-egy sértően-robbantóan éles megjegyzést, feljegyzést — és kész a konfliktus. Kis túlzással azt is mondhatnám, hogy ebben a tárgyszerű cselekvésvágyban van egy csipetnyi, lappangó anarchizmus. Egy olyan mozzanat, *mely ha segítséget kap* (úgy értem: racionálisan vezetett szabad pályát, pozitív lehetőségeket), akkor alkotó rombolássá és az új megoldások építésének gyakorlatává nőhet. Ha azonban elfojtódik, nemcsak rossz közérzetet termel (s kinek nincs ma már — aki ad magára! — rossz közérzete...?), hanem ezt a lappangó anarchizmust tenyészti tovább intrikává, kívülállássá, pletykaszintű okoskodássá vagy torz lázadási gesztusokká.

Nehéz lenyelni ezt a békát — úgy értem: mind a két oldalon? Nem is olyan biztos. Megint csak mint újságolvasó találkozom ilyen példákkal: egy-egy nagyobb intézmény, valami istentől sugallt bátorsággal összegyűjti ezeket a cselekvésvágyakat és teljes garnitúrává egészíti ki őket, majd rászabadítja egy problémára. Felszerszámozza őket és hagyja hajtani is a csoportot, engedi bukni a társaságot, de mellettük áll okos ötleteikben, programjaikban is. Ezt sejtem, mondjuk, a Videoton vagy a Volán tröszt vagy a szállodaipar korszerűsödési folyamatában. S amint beindul a cselekvésvágy vagyis dolgozni kell környezetével, saját anyagával — nemcsak újít, nevelő-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

ÉLET ÉS IRODALOM

1978 MÁR 25.

Helényi Tibor

1021

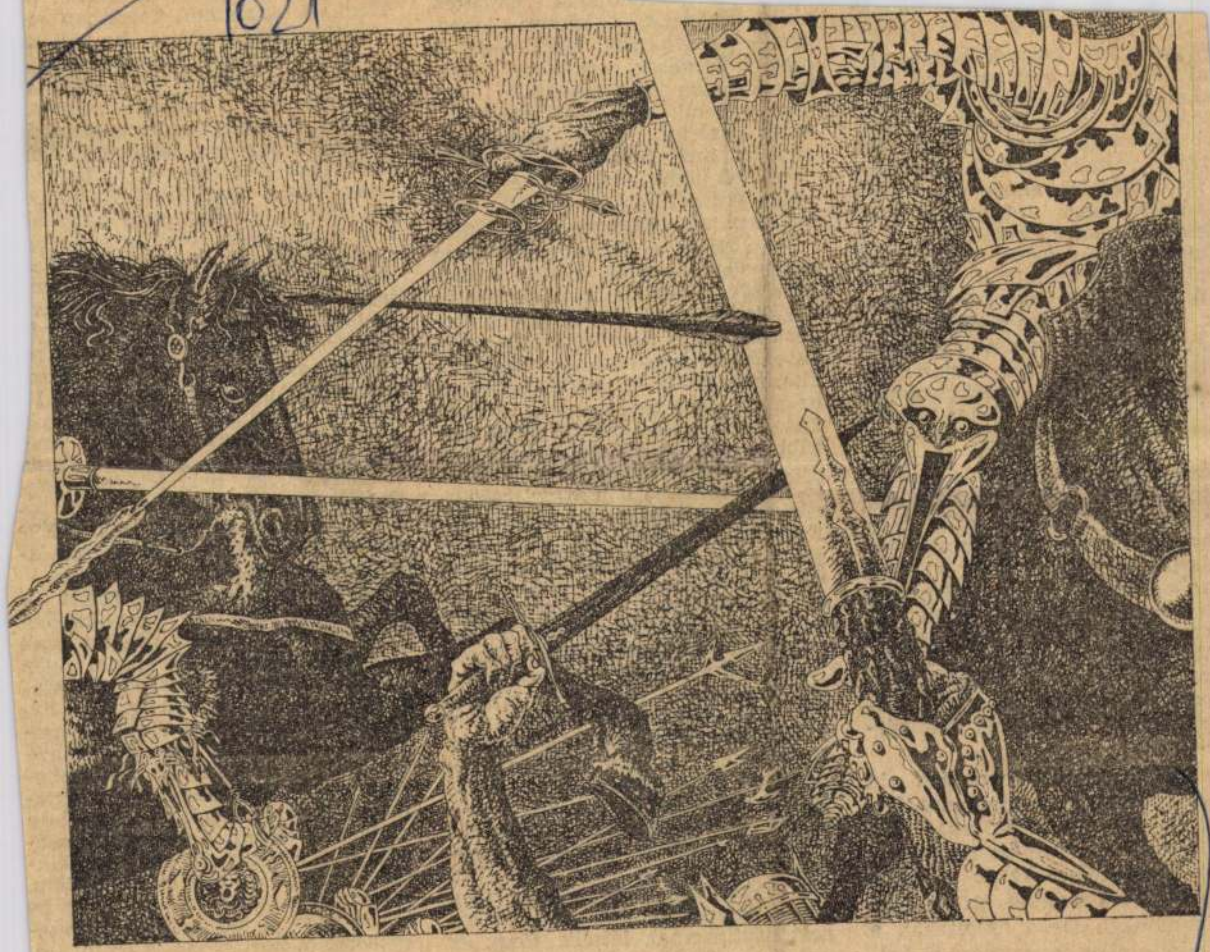

Helényi Tibor: Két háromszög áthatása

Elgondolom, hogy állhatna pél-
ul Szolnokon egy emlékkő. Fel-
shetnék rá azoknak a helybéli
tonáknak a névsorát, akiktől
bb tábori lap nem érkezett. Bi-
nyára voltak közöttük „politikai
faji okokból", ahogy az osztrák
omszédságban megfogalmazták,
unkaszolgálatra kötelezettek is.
tánuk következne az 1944. májusi
ombázás áldozatainak neve —
mikor a pályaudvart érte táma-
ás —: azoké a német katonáké is,
kik a raktárak romjai alá teme-
ődtek. És közvetlenül ezután a he-
yi cukorgyárban marhavagonba
súfolt, vagy Auschwitzban elpusz-
ított, vagy Ausztriában lemészá-
olt szolnoki zsidóké. Nyilván-
valóan, de időrendben még csak
most, azoknak az ukrán, kalmük,
cseremisz s ki tudja még hány
nemzetiségből származó szovjet ka-
tonáknak a névsora, akik a város
felszabadításáért estek el. Eszembe
jut az a román ezred is, amely 1945
május végén vagy június elején
német földről a magyar Alföldön
át vonult hazafelé — meglehet, ők
is hagytak hátra bajtársakat halá-
los seblázban a szolnoki hadikór-
ház ágyain.

Tudom, mennyire nem ért, aki
érteni nem akar, s mennyire fél-
reért az, aki félreérteni akar. Hi-
szen a fasizmus évei és eseményei
— az a mindössze 12 év — máig
hatóan összekuszálták az emberi
viszonylatokat. De a halottakat, a
mi halottainkat is, egyszer el kell
temetni. Az emlékjelek pedig (a me-
mentóknak már ilyen a természe-

[illegible]típusú
akik kivárnak, s közbe
nak — maguknak. Meri
ezek a leintések sem oly
lyesek, nem máglyán sü
nem engedik oda őket,
ténik valami. Csak é
avul az, amit hoztak, mert a tu-
dományfejlődés mai üteme kíméletlen tempót diktál. S aztán már valóban nem nagyon ugrálhatnak.

Nem is ez a konzervatív közeg a figyelemre méltó, inkább e cselekvésvágy tömeges megjelenése és egyáltalán: maga ez az új viselkedéstípus. Mert nem egyszerűen lelkesedés ez: a pátosz korszaka, úgy látszik, elmúlt, bár külsőségeiben ez a mostani tenni akarás sokban hasonló a húsz-harminc évvel korábban élő — pátosszal egybekötött — rohammunkalázhoz. A döntő különbség: ez a mostani cselekvésigény racionális és tárgyszerű. Ezek az emberek a dolgok logikájából indulnak ki, látják — mert ezt szívták magukba —, hol lehet *(kell)* előrelépni, milyen megoldás kellene a korszerűséghez, milyen programot *kellene* hosszabb távon megvalósítani. Azért húztam alá a „kellene" szót, mert ez a tárgyra irányuló szenvedély valami *naiv* jövőre-orientáltsággal is párosul. Nem ismerik a helyi feltételeket, a pénzügyi paramétereket, nem is igen érdekli őket a nehézségek fojtogató — és gyakran keményen objektív — kerítése. Tiszta képletekben gondolkoznak. Csak azt látják, ami javítandó, ami korszerűtlen, ami a nemzetközi élmezőnyhöz képest háziiparinak látszik. Hogy ez milyen szellemi, anyagi, sőt presztízsakadályokba ütközik, arról többnyire fogalmuk sincs. Ez a szi-

[illegible]
bedobnak egy-egy sértően-robba
tóan éles megjegyzést, feljegyzé
— és kész a konfliktus. Kis túlzá
sal azt is mondhatnám, hogy e
ben a tárgyszerű cselekvésvágyb
van egy csipetnyi, lappangó ana
chizmus. Egy olyan mozzana
mely ha segítséget kap (úgy érter
racionálisan vezetett szabad pályá
pozitív lehetőségeket), akkor alk
tó rombolássá és az új megoldáso
építésének gyakorlatává nőhet. H
azonban elfojtódik, nemcsak ross
közérzetet termel (s kinek ninc
ma már — aki ad magára! — ross
közérzete...?), hanem ezt a lap-
pangó anarchizmust tenyészti to-
vább intrikává, kívülállássá, plety-
kaszintű okoskodássá vagy torz lá-
zadási gesztusokká.

Nehéz lenyelni ezt a békát —
úgy értem: mind a két oldalon?
Nem is olyan biztos. Megint csak
mint újságolvasó találkozom ilyen
példákkal: egy-egy nagyobb intéz-
mény, valami istentől sugallt bá-
torsággal összegyűjti ezeket a cse-
lekvésvágyakat és teljes garnitúrá-
vá egészíti ki őket, majd rászaba-
dítja egy problémára. Felszerszá-
mozza őket és hagyja hajtani is a
csoportot, engedi bukni a társasá-
got, de mellettük áll okos ötleteik-
ben, programjaikban is. Ezt sejtem,
mondjuk, a Videoton vagy a Volán
tröszt vagy a szállodaipar korsze-
rűsödési folyamatában. S amint be-
indul a cselekvésvágy vagyis dol-
gozni kell környezetével, saját
anyagával — nemcsak újít, nevelő-

Helényi Tibor

Helényi Tibor rajza

Élet és Irodalom, Bp. 1978. márc. 25. XXII. évf. 12.sz. 6.lap.

Kétnyelvű sorozatok

Két új könyvsorozat indul az *Európa Könyvkiadónál*. Közös jellemzőjük, hogy a kötet két nyelven, két kiadó közös vállalkozásaként jelennek meg.

zésének megnyilvánulásait mutatják.

A hamarosan megjelenő első kötet a *Magyar utazók a szerb fejedelemségben* címet viseli. Ebben

tagadta, de magyar írónak vallotta magát —, most megismerhetjük életművét.

A másik sorozat a csehszlovákiai *Tatran Kiadóval* közös. A szló-

BERTHA BULCSU:

Mit gondol rólunk a macska?

A balatoni kertünk, melyért én egyedül fizettem vételárat, illetéket, s rovom le esztendőről esztendőre az adót, csak látszólag vált a család birtokává. Velem együtt nyulak, őzek, fácánok, szarkák, mátyásmadarak, baglyok, cinkék, verebek, gyíkok, kígyók, pelék, csigák, kóbor kutyák, s a rovarok ezrei tekintik a magukénak, vagy valamilyen osztatlan, közös földnek. A pénz, az illetékhivatal, s az adó létezéséről még nem szereztek tudomást, kertművelő, igyekvő személyemet is csak

— Bőven kapott már tejet, ez keres valamit, de nem találja.

Mit kereshet egy macska, ha végre bejut az ember házába? Sokáig nem kellett tanakodnunk. A macska a tűzhelyet kereste a szobában. A kemencét kereste, melynek a padkáján, vagy a tetején szép macskaálmokat lehet álmodni. Kemence híján a szokásos falusi csikótűzhelyet kereste, melynek lehajtott sütőajtaján olyan jó macskának való hely van, s dorombolva, szundítgatva észrevétlenül múlik az idő. A csikótűzhely

épülő vadállati biztonságáról az ember tűzhelyeiben bízva lemondott.

— Miiááú? — mondta a macska, aztán reményvesztetten megfordult és kiment.

— Köszönt? — kérdezte a lányom.

— Nem köszönt. Azt kérdezte, hol doromboljon a macska?

Napokkal később felmerült bennem egy kérdés: Nekünk vajon nem hiányzik a régi tűzhely, csak a macskának? Amióta az embernek sikerült tüzet gyújtani, min-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

ÉLET ÉS IRODALOM

1978 MÁR 25

1978 MÁR 2

Helényi Tibor

1021

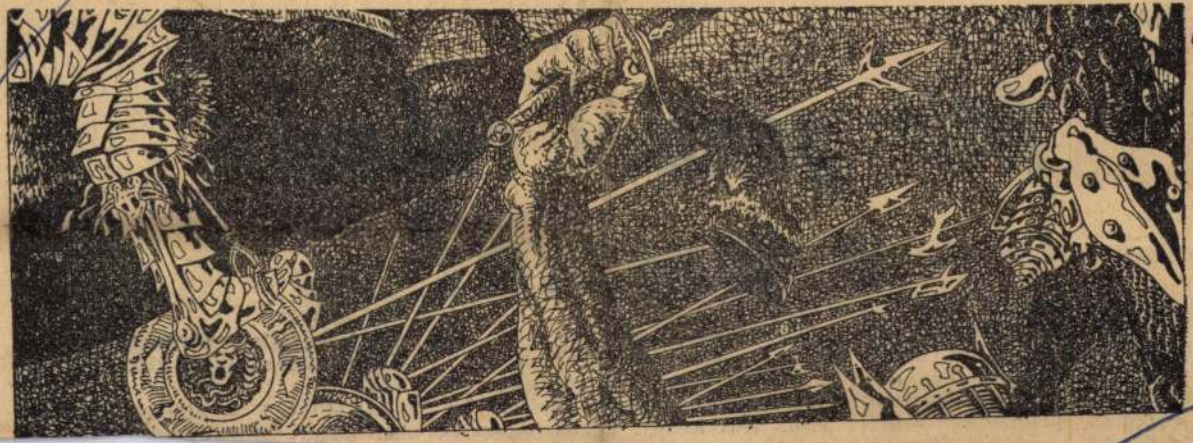

Helényi Tibor rajza

BERTHA BULCSU:

Mit gondol rólunk a macska?

A balatoni kertünk, melyért én egyedül fizettem vételárat, illetéket, s rovom le esztendőről esztendőre az adót, csak látszólag vált a család birtokává. Velem együtt nyulak, őzek, fácánok, szarkák, mátyásmadarak, baglyok

— Bőven kapott már tejet, ez keres valamit, de nem találja.

Mit kereshet egy macska, ha végre bejut az ember házába? Sokáig nem kellett tanakodnunk. A macska a tűzhelyet kereste.

épülő vadállati biztonságáról az ember tűzhelyeiben bízva lemondott.

— Miiááú? — mondta a macska, aztán reményvesztetten meg-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726
1978 MÁR 2 5

ÉLET ÉS IRODALOM

Helényi Tibor

1021

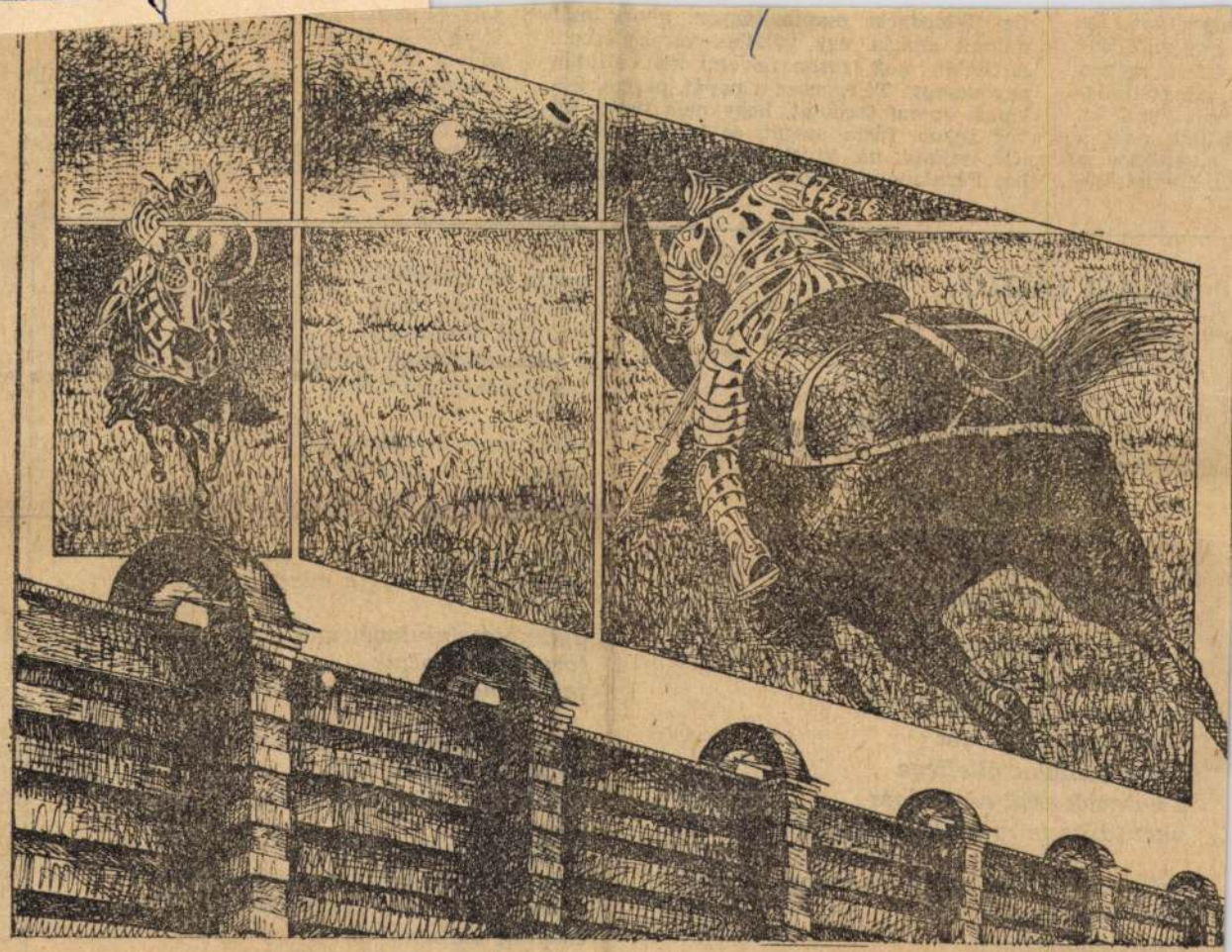

Helényi Tibor: Párhuzamosok közti küzdelem

1978. MÁRCIUS 25.

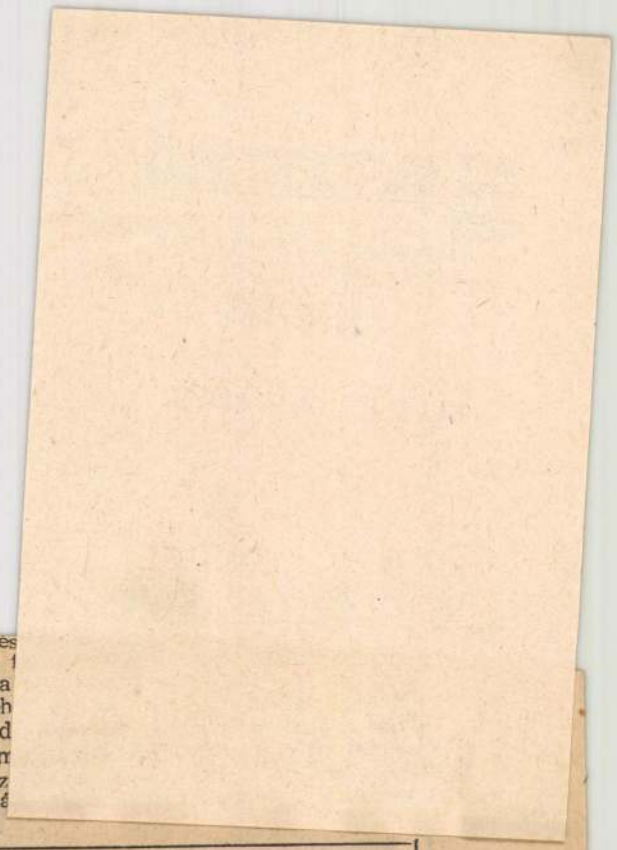

...eg utána. De
...utolérni! Há-
...falait, szépen
..., napszálltáig,
... mit álltak ki,
...báltak neki a
... elvesztette a
...is. De én tu-

fia, Télegonosz csapta agyon, ahogy már nálunk szokás, egy véletlen verekedésben. A többin meg igazán nevetni kell. Miután agyoncsapta Télegonosz a papát, persze, jellemző operai fordulat, hogy nem tudta, kit ver agyon, fogta magát, és hazavitorlázott ifjú nejével, na, kivel, kettőt találgathatsz, hát Pénelopéval. Velük tartott Télemakhosz

...soly és
...folyó
...tűnt a
Ideh
a köd
nap n
le. Az
már é

KALÁSZ LÁSZLÓ:

Nem tudsz

te rajtunk segíteni
fiam!

ezt a 73 évet anyádnak
ezt a 86 évet apádnak
te már nem tudod
nem tudhatod vissza!

a legfőbb babonás ember
aki járt megrontani
az ellen is hiába keltél fel
hiába verted a tüzet
hiába viadaloztál ellene
a harcnak csak ez a vége:
nem tudsz te rajtunk segíteni, fiam!

ezt a 159 évet te már nem tudod vissza
nem tudhatod
eszed mellett sem
szíved mellett sem soha vissza!

pedig de szeretnéd
de szeretnél lenni
halállal vívó táltos
s talán miattunk életünkért
lettél versektől átkos

tüzet versz rontás ellen
hogy tudd is ki a rontó
nem tudsz te rajtunk segíteni fiam

pénzzel sem
mert mi már csak a végsőre gyűjtjük
filléreinket
gyümölcseink levét már
torunkra tároljuk
fejfánknak neveljük legkedvesebb
fáinkat
apró nyugdíjunk koszorúra szánjuk
de élünk még fiam!
vágunk tüzelőt mindhalálig
ó ha te össz
semmi se számít!
nem kell már rajtunk segíteni fiam
mi orra bukva is kaválunk
csak ne legyen csak ne legyen
igen nagy terhedre halálunk

Helényi Tibor

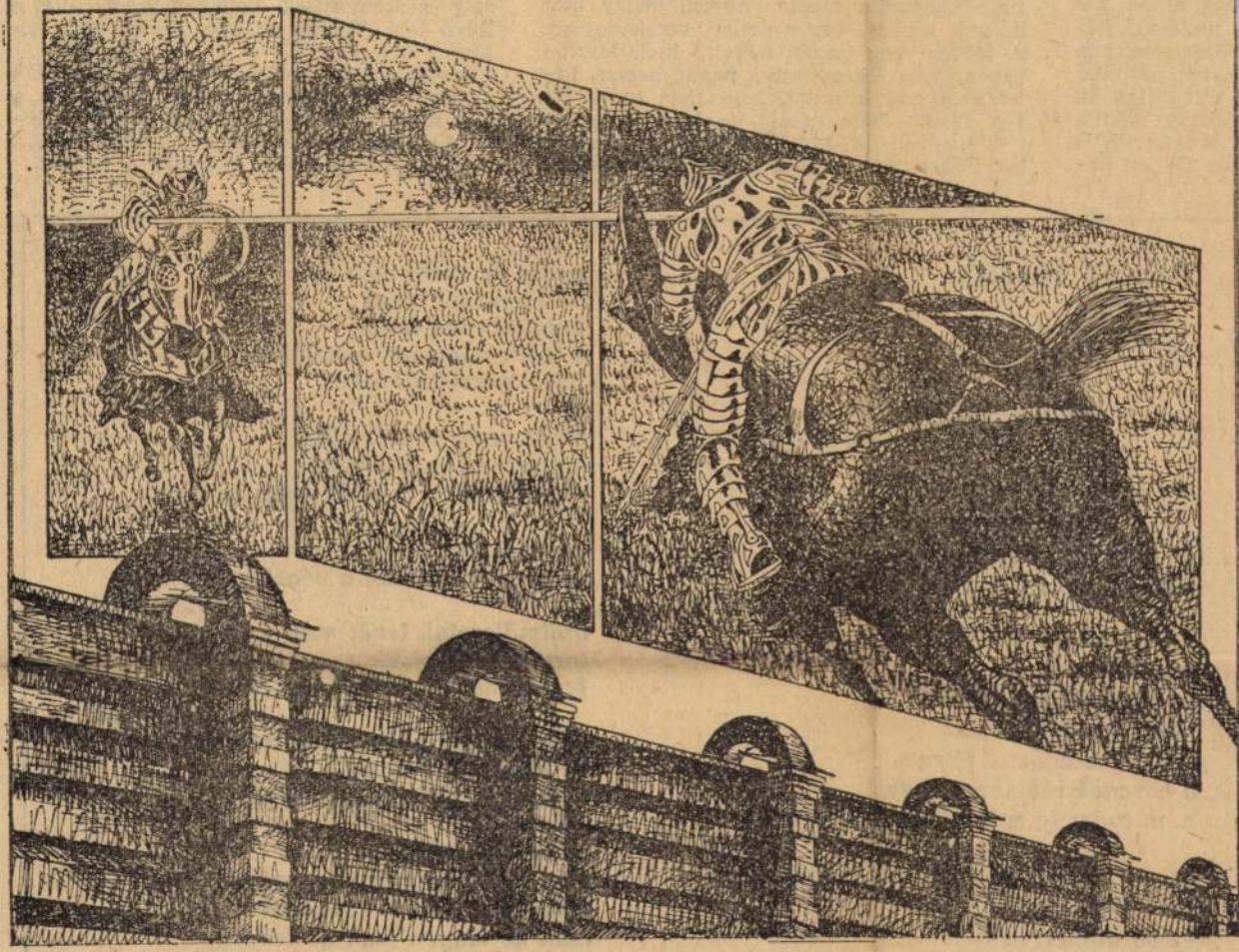

Helényi Tibor: Párhuzamosok közti küzdelem

Élet és Irodalom, Bp. 1978.

1978. MÁRCIUS 25.

XXII.évf. 12. sz. 13. lap.

dalt. Fölakasz-
egajándékozott,
m néki...
ircolta Hektór
ani? Kis híján
ültek. Hiszen
neg utána. De
utolérni! Há-
falait, szépen
s, napszálltáig,
, mit álltak ki,
ibáltak neki a
elvesztette a
is. De én tu-

arisztokrata tud lenni. Mert nem úgy volt ám, hogy szép öregség Pénelopé karjai közt, a jó, a nagy király, sem nem merész világutazóként, akit hív a tenger, a horizonton túli világ, mert ez a ravasz kópé még ezt is elhitette, á, dehogy! Kirkétől való fia, Télegonosz csapta agyon, ahogy már nálunk szokás, egy véletlen verekedésben. A többin meg igazán nevetni kell. Miután agyoncsapta Télegonosz a papát, persze, jellemző operai fordulat, hogy nem tudta, kit ver agyon, fogta magát, és hazavitorlázott ifjú nejével, na, kivel, kettőt találgathatsz, hát Pénelopéval. Velük tartott Télemakhosz

mairodalomból: a derék Aeneasbarbast, Brutust...

Az ajtó hasadékát bevágta a hajnali szürkület. Hektór kardját viszem, mondta és mosolygott. Arcán, a viharvert katonaarcon nem volt semmi rettenetes, csak mosoly és szomorúság. Lefelé ment az úton a folyó felé. Teuker kísérte. Széles válla eltűnt a fák mögött.

Idehallatszott a tenger moraja, felszállt a köd. Az egyhangú hullámverésbe és a nap mosolyába baltacsapások kattogtak bele. Az áldozati téren, Athéné szentélye előtt már állt az emelvény, ácsolták a falovat.

KALÁSZ LÁSZLÓ:

Nem tudsz

te rajtunk segíteni
fiam!

ezt a 73 évet anyádnak
ezt a 86 évet apádnak
te már nem tudod
nem tudhatod vissza!

a legfőbb babonás ember
aki járt megrontani
az ellen is hiába keltél fel
hiába verted a tüzet
hiába viadaloztál ellene
a harcnak csak ez a vége:
nem tudsz te rajtunk segíteni, fiam!

ezt a 159 évet te már nem tudod vissza
nem tudhatod
eszed mellett sem
szíved mellett sem soha vissza!

pedig de szeretnéd
de szeretnél lenni
halállal vívó táltos
s talán miattunk életünkért
lettél versektől átkos

tüzet versz rontás ellen
hogy tudd is ki a rontó
nem tudsz te rajtunk segíteni fiam

pénzzel sem
mert mi már csak a végsőre gyűjtjük
filléreinket
gyümölcseink levét már
torunkra tároljuk
fejfánknak neveljük legkedvesebb
fáinkat
apró nyugdíjunk koszorúra szánjuk
de élünk még fiam!
vágunk tüzelőt mindhalálig
ó ha te jössz
semmi se számít!
nem kell már rajtunk segíteni fiam
mi orra-bukva is kapálunk
csak ne legyen csak ne legyen
igen nagy terhedre halálunk

Helényi Tibor

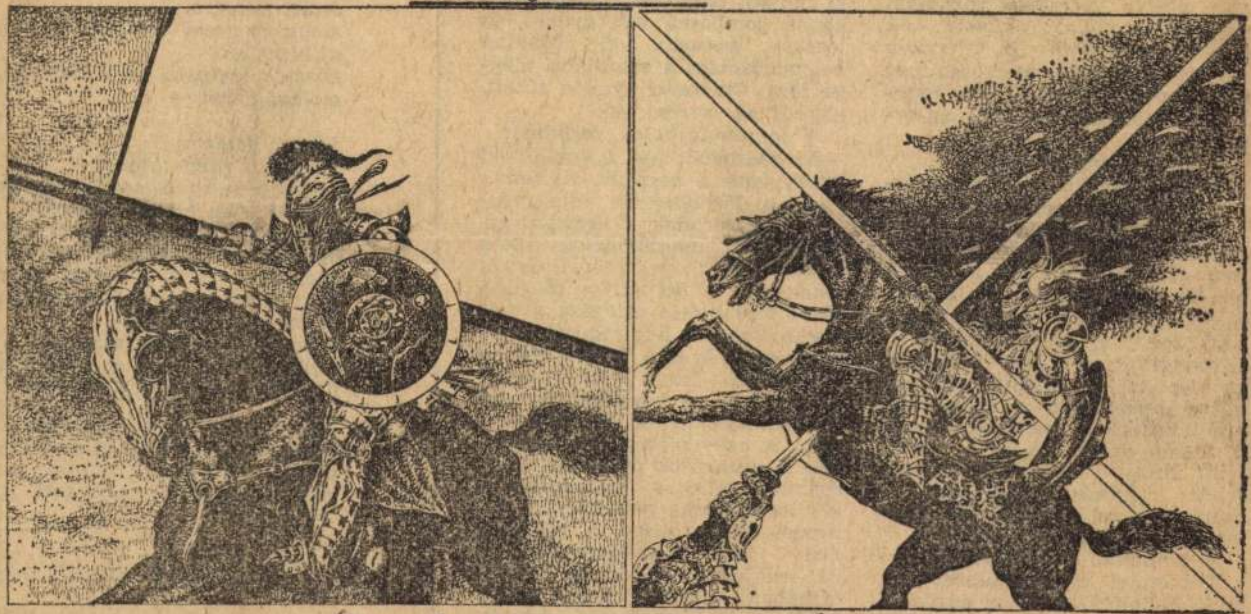

Élet és Irodalom, Bp. 1978. márc. 25.
Helényi Tibor: Barbár geometria
XXII. évf. 12. sz. 16. lap.

fel van túrva. Az alapok le vannak helyezve. A munka elő van készítve. Az ütemterv el van indítva. A csövek rozsdával vannak bevonva. A festék sok helyütt le van jöve. A faléceken a piros-fehér csíkozás erősen meg van kopva. (Ismerjük.) A munkások melegszenek, folyik az orruk vére.

A javítás eredménye:

A gödröket körben bedeszkáztuk. Szabályos téglatestek képződtek, a hajlásszög mindenütt kilencven fok. Nagy teljesítményű gépekkel fúrtunk a járdák alá, ahol szükségesnek látszott, aládúcoltuk őket (feszítő rudak stb.) Sok helyütt az aszfaltot is felbontottuk, a tarlót feltúrtuk, az alapokat lehelyeztük, a munkát előkészítettük, az ütemtervet elindítottuk. A csöveket itt-ott a rozsda marja, lejött a festék, mint ahogy a faléceken a piros-fehér csíkozás megkopott. A munkások fel vannak melegedve, folyik az orruk vére.

A javítandó telep tartalma:

Kezdetben csupán léptek neszeit hallottuk. Majdan szavakat hallottunk, óvatos suttogásokat. Majdan szavakat ejtettek ki. A hangsúlyozás nem bántotta fülünket. Léptek dobbantak később, kiáltások lettek. Ezeket szigorú parancsoknak hittük, főleg

kodó helyiségbe, utánaosontam, és benyúltam a pongyolája zsebébe papírzsebkendőért. Ahogy ki tudtam tapintani, a papírzsebkendő gombóccá volt gyűrve, és jócskán használt volt. Majdan belemarkoltam a combjába, eléggé fönt. Cinkosan nyakon sózott, eleredt az orrom vére.

A javítandó telep tartalma:

A gödrökből és árkokból ki lettek véve a deszkák. Ki lettek verve a dúcolások, ki lettek verve a feszítőrudak. (Némelyik eltörött.) Új csatlakozások lettek képezve, és fényes csövek lettek lehelyezve. A porhanyós, morzsalékos föld befelé csorgása a mélyedésekbe elő lett segítve, az új csatlakozások és a fényes csövek be lesznek fedve. Kúpszeletek keletkeznek. A piros-fehér faléccek autókra lettek téve. (Ismerjük.) A nagy platós ZIL várakozik. A munkások óvatosan teszik egymás mellé a kockaköveket, kis kalapáccsal pofozgatják. Bitumen szaga terjed, a burkolat nem fog megvetemedni. A ZIL-en hatalmas asszony ül pufajkában. Piszkos (bitumenes?) kezében papírzsebkendő. A zsebkendő meg van gyűrődve, a hajtások mentén fel van bolyhosodva, sárga, merev darabok vannak rajta.

A javítás eredménye:

melyeket még nem rozsdásított
szógőz meg harsona-pára
álmunkban a valóság álmodik
óriási kezekről
magukra arcot belülről lüktető
ujjbegyekről
körmök lámpása körül keringő
molekulákról —

földem földem
magaddá zuhantatsz
habratyos kifogyhatatlan érveid
s mintha én lennék kerted:
teleültetsz olcsó haszonnövényeid
gyomok szemetét is besorolva
egészségesnek mondott flórádba
még mindig csiklandozható vagy
az itt élned-halnod
a porból és porrá frázisával
s patakokban hagy el a tisztaság
ÉN MÁR AZ ANYA-KÖPENYBE
FÁ
MEG IS NÉZETT MAGÁNAK A
FINOM ANGYALHAJ-OPTIKÁK
VIZSLATTA KUPORGÁSOM
TENYEREMBE TEMETETT ARC

---

csönddel érintett hajnc

Keszth

nincs igéje a fénynek —
kielevenednek a királyi maszk
a robotpilótára kapcsolt skarai

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

ÉLET ÉS IRODALOM

Helényi Tibor

1978 MAR 2 5

1021

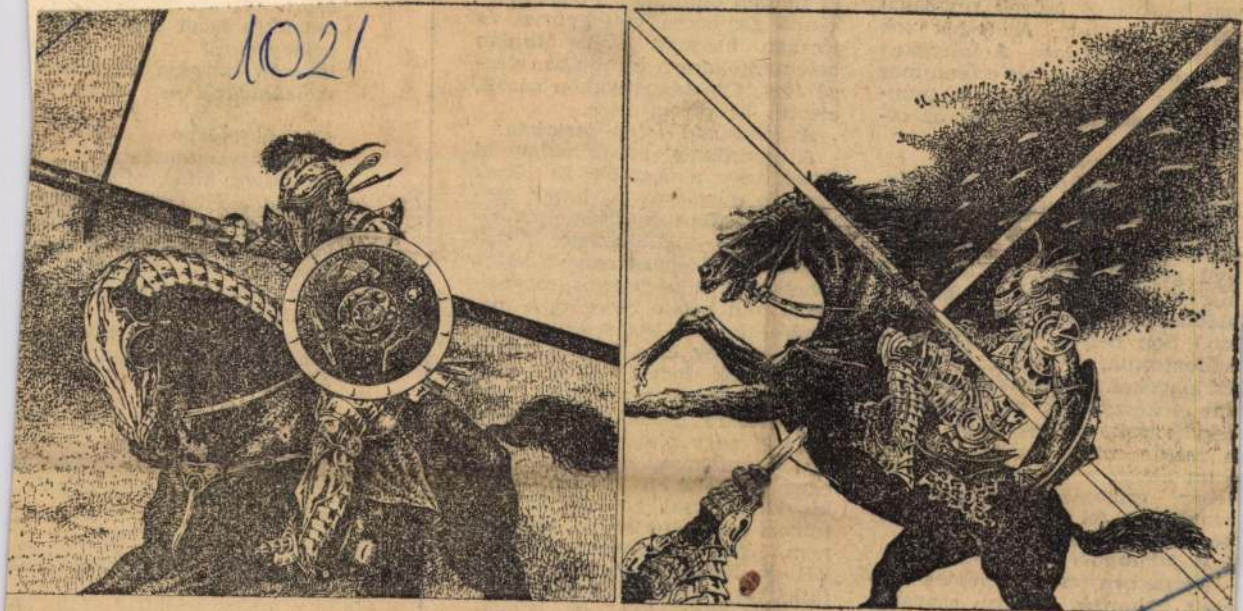

Helényi Tibor: Barbár geometria

van készítve. Az [illegible]
van indítva. A csövek rozsdával vannak bevonva. A festék sok helyütt le van jöve. A faléceken a piros-fehér csíkozás erősen meg van kopva. (Ismerjük.) A munkások melegszenek, folyik az orruk vére.

A javítás eredménye:

A gödröket körben bedeszkáztuk. Szabályos téglatestek képződtek, a hajlásszög mindenütt kilencven fok. Nagy teljesítményű gépekkel fúrtunk a járdák alá, ahol szükségesnek látszott, aládúcoltuk őket (feszítő rudak stb.) Sok helyütt az aszfaltot is felbontottuk, a tarlót feltúrtuk, az alapokat lehelyeztük, a munkát előkészítettük, az ütemtervet elindítottuk. A csöveket itt-ott a rozsda marja, lejött a festék, mint ahogy a faléceken a piros-fehér csíkozás megkopott. A munkások fel vannak melegedve, folyik az orruk vére.

A javítandó telep tartalma:

Kezdetben csupán léptek neszeit hallottuk. Majdan szavakat hallottunk, óvatos suttogásokat. Majdan szavakat ejtettek ki. A hangsúlyozás nem bántotta fülünket. Léptek dobbantak kéki tudtam tapintani, a kendő gombóccá volt jócskán használt volt belemarkoltam a comb gé fönt. Cinkosan nya eleredt az orrom véré

A javítandó telep

A gödrökből és árkokból ki lettek véve a deszkák. Ki lettek verve a dúcolások, ki lettek verve a feszítőrudak. (Némelyik eltörött.) Új csatlakozások lettek képezve, és fényes csövek lettek lehelyezve. A porhanyós, morzsalékos föld befelé csorgása a mélyedésekbe elő lett segítve, az új csatlakozások és a fényes csövek be lesznek fedve. Kúpszeletek keletkeznek. A piros-fehér falécek autókra lettek téve. (Ismerjük.) A nagy platós ZIL várakozik. A munkások óvatosan teszik egymás mellé a kockaköveket, kis kalapáccsal pofozgatják. Bitumen szaga terjed, a burkolat nem fog megvetemedni. A ZIL-en hatalmas asszony ül pufajkában. Piszkos (bitumenes?) kezében papírzsebkendő. A zsebkendő meg van gyűrődve, a hajtások mentén fel van bolyhosodva, sárga, merev darabok vannak rajta.

magadat [illegible]
habratyos kifogyhatatlan ér
s mintha én lennék kerted:
telelültetsz olcsó haszonnövé
gyomok szemetét is besoroli
egészségesnek mondott flórá
még mindig csiklandozható
az itt élned-halnod
a porból és porrá frázisával
s patakokban hagy el a tiszt
ÉN MÁR AZ ANYA-KÖPE

MEG IS NÉZETT MAGÁNA
FINOM ANGYALHAJ-OPTI
VIZSLATTA KUPORGÁSOM
TENYEREMBE TEMETETT

—

csönddel érintett h

K

nincs igéje a fénynek —
kielevenednek a királyi m
a robotpilótára kapcsolt s

ÁT-LÓ

Helényi Tibor geometriája

„A négyzetnek két átlója van." – Igen helyénvaló állítás egy geometriakönyv negyedik, ötödik ábrája alatt. Helényi azonban megmutatja, hogy műalkotás címe is lehet.

A geometriai tétel egy, a középkori mestereket idéző tudással megfestett harci jelenetből fogalmazódik új ítéletté. Mitikusan kegyetlen a harc, a két átló találkozása. A művész gyilkos és gyilkolni kész fegyverekké fogalmazza őket. Az egyik vaskesztyűs kezekben feszül, és egy ágaskodó ló szügyét keresztüldöfve halad föltartóztathatatlan útján, a másik a ló hátán ülő, páncélozott vitéz célt tévesztett fegyvereként lendül fölfelé. A háttér maga a szürke, semleges vászon. A kép, akárcsak a cím, a lényegre összpontosít. Alapigazságok újragondolására késztet, arra, hogy fölelevenítsük iskolai tudásunkat: az axiómák azok a végső tételek, amelyek csak közvetlen szemlélet útján fogadhatók el. Ez volna az axiómák axiómája?

Helényi nem hisz az oszthatatlanságukban, bátran a mélyükre ás. Katarzist visz a geometriába, és eléri, hogy kétségbe essünk, gyászoljunk, majd megtisztuljunk a roppant fölismeréstől: a négyzetnek két átlója van. Végső ítélet ez, végső pusztulás jár vele, a percapokalipszis egyetlenné árvult, átdöfött lova nyerít a nyomában, már sejteni lehet a lezuhanó harcos utolsó páncélzörgését.

Helényi törvénykezik. Törvénykezése pedig úgy viszonylik a polgári bíróságokhoz, ahogy Newton vagy Ohm törvénye egy halálos ítélethez.

Honnan veszi a bátorságot, hogy olyasmit firtasson, amit az iskolában egy életre megtiltottak az eminenseknek? Éppen azokból az időkből. Mint valamennyi művész, ő is a gyerekkorából táplálkozik. Boldog ember, még mindig fest indiánokat. Vagy még messzebbre, az indiánok előtti korba kell visszatekintenünk? Az első észlelésekig? Elismerem, számomra egy régesrég tisztázottnak hitt alaptételt változtatott kérdéssé: a négyzetnek két átlója van? – Úgy kérdezem, mint ötéves fejjel, amikor a tükör előtt azt tudakoltam, ki is vagyok én.

Liszkay Zoltán

HELÉNYI Tibor grafikus

Tóth Judit versei

A SZEKRÉNY

Dédnagymamám veszekedett:
— Idefigyelj, te gyerek!
Megmondanád, hogy minek
nekem ez a sok nagy bútor?
Ezt meg mért nem lököm ki?
Elvihetné valaki.

Kell énnekem karosszék?
Kell énnekem nagyasztal?
Megvan ez vagy másfél mázsa,
ki az ördög taszigálja!
Az ember mérgében tombol,
hogy mozduljak ennyi lomtól?

Kicsike volt a szoba,
nem volt benne hely soha.
— Ne oda tedd, ide tedd!
Majd én csinálok helyet.

Teszegetett, törölgetett, rakodott,
szék, asztal, szekrény
régi volt, törött, kopott,
mégis minden ragyogott.

A szekrénye szép volt, barna,
nehéz, csillogó.
Mi lehetett a fája?
Lehet, hogy dió?
És bent
mekkora rend,
szép sorban mind,
amije volt.

Huzat, lepedő.
Kabát, kis ruhák, posztócipő.
A mackóm, régi babák, dobozok.

Ha kérdeztem erről, arról: mi ez?
Azt felelte: emlék.
Hát az mi? — Fontos,
arra vigyázni kell.

A régi szekrény
vékonyan, hetykén
ajtaját nyikorgatva ráfelel:
„Valaki itt volt nemrég, nemrég,
most már nincs itt,
emlék, emlék."

S a szekrényben lebegő
levendula levegő,
mint dobozfedél, bezárja
azt, ami ott bent lakik.

A mamám, copfos kislány,
üvegdobozból néz rám.
Más idő, más világ, más gyerek,
azok ott másvalakik,
mind másmilyenek.

Amit kértem megmutatta,
hogyha kérem, nekem adja.
De ahogy néztem:
szekrényében
a dobozok
hogy rakódnak
egymás fölé,
tudtam: ez mind az övé,
egyedül az övé.

A MESÉLÉS

A dédnagymamám
sokat mesélt,
sok képeskönyvből olvasott.
Az ujjával mutatott
rókát,
zebrát,
elefántot.
Egy bizonyos oldalnál
óriásit kiáltott.
A képeskönyvet
becsapta.
A szemüvegét
lekapta.

— A teremburáját! Te gyerek!
Vidd innét a könyvedet!
Útálom, ha csak meglátom
ezeket a szörnyeket.
Ki ne nyisd, mert orditok.
Menjetek a pokolba
csúszó-mászó gyíkok,
kígyók, békák, krokodilok.

Szerettem a hüllőket.
A hernyót, a csigát is
Ő a Békakirályt is
csak nagy-nagy könyörgésre
néha-néha mesélte.

— Ostoba királyfia!
Mi jutott eszébe,
mért nem lehetett volna
kicsit kevésbé ronda
állattá változnia!

A királyfis meséket
sokszor mesélte újra.
Jó lassan, egyforma
hangon olvasott.
Ha valamit kihagyott,
belemondtam.
— Alig látok.
Sötét van. Ne hagyjuk abba? — Ne!
Húzzuk a széket az ablakhoz. Ide.
Most már jól látsz, ugye?

Tél volt. A kályha
sárga-fehéren világított.
Nani egyforma lassan
forgatta a lapot.
Köhintett, meg-megállt,
tovább olvasott.

És mi ott mendegéltünk
mind a ketten
abban a kertben,
azon a hosszú, hosszú úton,
amely a föld alatt kanyarog,
vagy fölfelé
kapaszkodik az égbe.
Csak mentünk, mentünk, mentünk,
és nem volt soha vége.

A SZIGET

Amikor még kicsi voltam
folyó partján bandukoltam.

Papa jó szorosan tartott,
együtt másztunk meg a martot,
a jó szakadékos,
gidres-gödrös, sáros,
dimb-domb omladékos,
csupa gaz vízi-város
lejtős oldalát.

Kapaszkodtunk gyökérbe,
nem egybe, de tízbe,
mint lépcsőkön, leérve
nem estünk be a vízbe.

Szúrós levelű nagy gazok,
meg sok nagy bokor ágazott
a víz fölé. A vízből halak:
föl-le. Látszott a víz alatt,
ahogy tovább iramlanak.
Fölbuktak: klapp,
eltűntek: klapp,
klapp-klapp,
a halak,
röppenő víz-madarak.

És volt a parton sok kavics.
Sokhegyű, tojásforma, kerek,
fehér meg rózsaszín kövek.
Dobtuk.
Ne így.
Na látod?
Addig, amíg az én kavicsom
is hosszasan kacsázott
jó messze a víz színén.

De a papám hosszú dobása,
úgy láttam, elcikázott
a túlsó parti gátra.
— Dehogy, csak a víz csillogott,
addig ember nem dobott —
mondta.
S volt ott egy sziget,
a sekély vízben lehetett
gyalogolni, taposva,
halrajok, vízi levelek
közt lassan oldalozva
a tocsogós,
locsogós,
hínáros,
imbolygó vízi város
körül, és fönt a szigeten
láttuk az elfolyó
sekélyvizű folyó
csíkját. Északra, Délre,
nem volt semerre vége.

Ez a folyó volt a Loire,
— úgy kell mondani, hogy Loár —
van arra sok királyi vár
vagy kastély — szépek, híresek.
De legszebb mégis a sziget.
Pedig csak fű, bokor, homok,
s csak az a neve, hogy sziget,
térképen látni nem lehet.

Mi találtuk ott
gyalog,
a folyóban,
tízéves koromban.
A szigetre azóta is
sokszor gondolok.

1021

FRANK JÁNOS

Barbárok és Testmások

Helényi Tibor portréja

FRANK JÁNOS

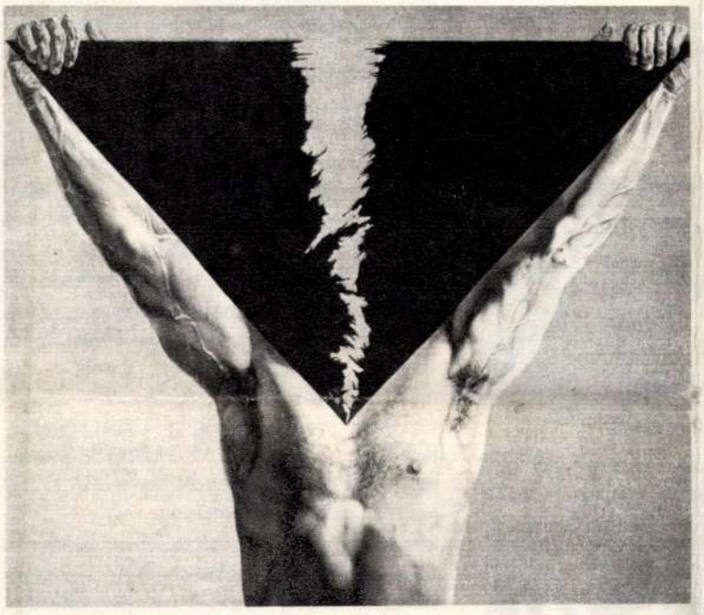

Háromszög-robbanás, 1981. Olaj, vászon, 100×110 cm
Pierre Cardin tulajdona (Párizs)

A négyzetnek két átlója van. Olaj, vászon, 80×80 cm

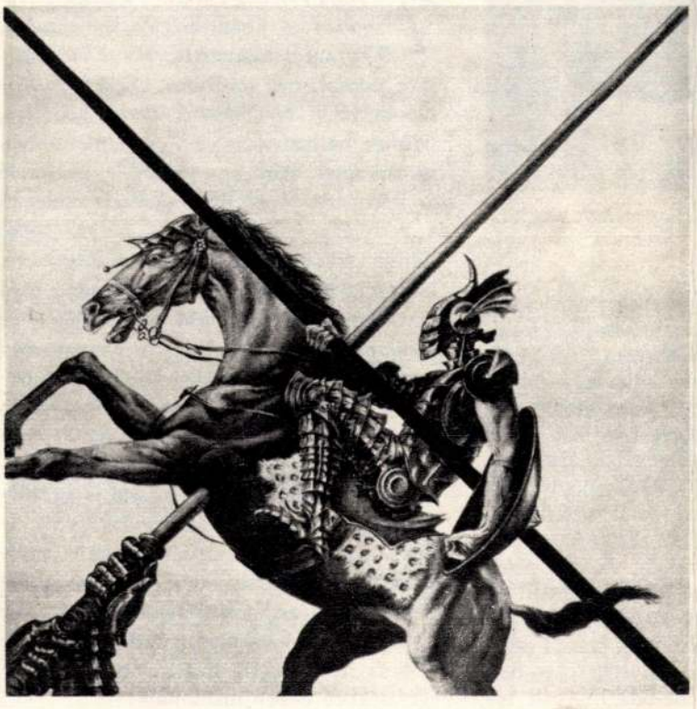

Helényi Tibor

Paul Klee, 1976. Akril, vászon, 50×35 cm

Helényi, már évekkel ezelőtt, egy különös — nem éppen szapora — módját választotta a plakáttervezésnek. Előbb ecsetheggyel minuciózusan pontos képet fest hagyományos lenvászon alapra, legtöbbször olajfestékkel, majd a komplett festményről diapozitívet készíttet. Erről nyomják aztán a reprodukciós — önrepdodukciós — plakátot. Az emlékezetes budapesti Paul Klee-kiállítás plakátjának is Helényi-festmény volt az elődje; meghökkentő ellentmondás, amikor a nagy modern művésznek fénykép után festett, de színes, akademikus hűségű arcképét láttuk a falragaszon. Ám Helényinek ennyi sem volt elég. Második ellenpontként az arc elé negatívban egy kis, jelzésszerű Klee-figurát montírozott. Ez a bonyolult plakátelőkészítés az *action gratuite* fokáról, illetve a kiegészítő stúdiumból, lassan-lassan Helényi főszerepévé emelkedett. Erről a produkciójáról mindig Karinthy *A cirkusz* című novellája jut az eszembe.

Valamennyi művére — a festményeire is — elsődlegesen jellemző a rajz, a figura. Alaptermészete a bravúros rajz, a szigorú szerkesztés, a lineáris perspektíva megoldása, az emberi és állati anatómia fölényes ismerete, a rafinált rövidülések — *scorzo* — játéka. Nehéz volna titkolni,

1983 APR
BUDAPEST
Budapest

lis szabadság, függetlenség, fájdalom nélküli lelki Narcizia, magány és egyedüllét *csak* az álomban lehetséges. A valóságban (halljuk) a legesleggyönyörűségesebb érzéki-érzékletes élmények, például egy táj szépsége, elviselhetetlen sebeket hagy a lélekben. A főhős vándorol. Az olvasó (ha magánszorgalmas magántanuló Psyché elemi iskolájában) maga kitalálhatja a következő mondatot: „tulajdonképpen sehová se akarok menni". Az álomban élet és halál ténye párává foszlik, a halál nem rossz, az élet sem reklám-sláger. Megjelenik a „bibliai" zsidónő! És? Öröm benne *semmi*. Pedig? Ligeti Miklós, Bethlen Gyula, Róna József vagy Berán Lajos erotikus akt-szobra lehetne. Csípők: príma szecessziós áruk; — a nő buja, a nő jó (édesanyám! szirén-lotyóm!), szeme kék-karikás, perverz kéjek áruló kalligráfiái. Erre? A frigid ifjúból szatiriázisos szatír lesz. Szerelmi *Nihil* és szerelmi *Omnia*, váltakozik, — mindegy —, valamiskedő semmi, semmikéző valami, álom, hehehe... Tehát a tétel megingathatatlan? Catullus hitágazata: *odi et amo*, gyűlölök és szeretek?... ájulok az unalomtól, belehalok az eufóriába?

tájak még ismeretlenebb világokba ömlenek, hazatalálni vérverejtékesen lehetetlen.

És aki ideges, aki az önmegfigyelés béna hipnotizáltja, a képzelet gyógyíthatatlan narkománja: az az életben *gyáva* lesz (tán-tán joggal, okos okkal...) és emiatt szégyenkeznie kell süket ún. „egészségesek előtt". Valahol nem *gyávaságból* született megalkuvás-e, mikor a katonatiszt tébolyult testiséggel zabálna fel egy hermafrodita operettszerepekben tetszelgő színésznőt, és mikor a hitves tragizál és balhézik: a „jó katona" *rájön*, hogy hitvese — — — kéjesebb az Orfeum hivatalos Astartéjánál. Ez a sexus, ez a sexus! — úgylátszik menthetetlenül „önellentmondásos", de? Egy Tolna megyei parasztfiú ellentmondás és paradoxon nélkül formálisan megőrül, tébolydába kerül: legfutóbb, legillanóbb, legirreálisabb szerelmi álma miatt (ó, gyávaság!) — valahol *szép* ez a radikális konzekvencia (sugdossa Csáth).

6. *Haláltánc, grand-guignol. Középkori misztérium-színpad avagy pesti vurstli 1906-ban?* — Középkor, nagy és kisromantika, szecesszió, 20. század vége: min-

A feleségével

A *Hétfő*-novella primo signore-ja: ideges, rosszhangulatú, legkárosabban önmegfigyelő, erőszakkal szerepet játszik, gusztóból émelybe bukfencezik, a nője (Malvinka drága) is „hisztériában szenvedett", persze egyedül, egyedül van, a signore hol nőfaló, hol nőgyűlölő, igenei *nem*-pofájúak, szakításai: vonyító nosztalgiáktól gravidak. És nagyszerűen tudja („orvosok állítják, akik értenek a dologhoz" — írja Csáth, az orvos...), hogy a *fantáziában* való erotizálás százszor ártalmasabb, és tán gyilkosabb, mint a valóságban végigatlezitált sexo-mánia. Ha valakinek élete túlrendszeresen rendetlen: mindig *eltévedésekről* álmodik, ismeretlen

den korszak agyonízlelt csemegéje; — csontváz és nimfa párhuzamos „életrajza", festészetben, zenében, irodalomban, sex-lebújban, parádés filmekben. Néha egy disznó halála ellenpontozza egy kislány virgo-veszteségét, néha a Schubert-dalt kell „Tod und *das Bübchen*"-re korrigálni. Ezt busa fejjel tudomásul véve (anélkül, hogy tucat kékharisnyát húznánk egybe lábainkra), lehetetlen nem emlékeznünk két képre a torinói Accademia Albertinában. Egyik: *görög* anatómiai leckét ábrázol (Platón boncol! — és még egy rakás Homérosz-képű tudós, pazar bőségű hulla-készlettel), 18. század vége. Másik: ugyancsak anatómiai lecke 1839-ből, a kötelekre akasztott, ide-oda huzigált te-

te
v
le

mészaros vala! — Csáth tolla itt a proletkultsan literátori pofon a világ minden szennyes belligerensére, agresszív, vérrészeg, imperiális gazemberére.

Az 1908-as novella, *Apa és fiú*, melyben az apa csontvázát vállán cipeli a fia, bizony szépmagas esztétikai szempontjaink szerint „kissé rázós", — a *giccs* irgalmatlan kék billoga lebeg kezünkben, — ráüssük? ne üssük?... Ha e kies beszélyt *beleillesztjük* hosszú évszázadok (ezredek) és minden népek mitológiai és horrorkéjenc világába, freskóiba és fétiseibe, a kék billog a levegőben marad! Így hát immár immunisan nyúlhatunk *A varázsló halála* „kulcsnovellához": a varázsló (vajjon kicsoda, kicsoda?...) haldoklik, csóktól, ópiumtól, cigarettától, — ugyan haldokolhatnék-e más napon, mint Hamvazószerdán? Élete kudarc. Mit bánja ő? Nihil és Nirvána aggastyán-embrió trónörököse? Ugyan ki más látogathatná, mint halott édesanyja, kanári-madaras öreganyja és Maison Fridák kurvái (angyalok, hurik, szentek és ringye-rongyok)? Ugyan mivel mással barkácsolhatna szecessziós-színpadias, feketevíg agóniájában, mint saját koporsójával, szemfedőjével? Mi másról vallhatna, mint érzéketlen közönyről, és szeráfi szerelemről a nőkkel kapcsolatban — — — örökkévaló istennők, hullaméreg sex-motorok? És újra a Heinrich Heine-modorú cinizmus, blaszfém farce, kripta-burleszk: kifordul, befordul, koporsóból koporsóba. Végrendelet à la Géza!

7. *Happy ending Dickens Pickwick-Klubjában.* — Csáth Géza a legbájosabb, könnyed humorista, vicces karikaturázó, édespaprika szatirikus, Dickens humorát életvégig bizományba kapta, kedélyes, üdítően harmat-szemtelen, százszor jobban megkacagtat, mint egy kabaré-konferanszié (a budapesti Nagy Endre-kabarét emlegeti a varrólány-novellában!). *A kutya* (1909) főhőse sznobok sznobja, nem elég neki, hogy még ennél is nagyobb sznob anyja báró keresztapát lasszózott neki, az előkelőséghez pedigrés luxus-eb is kell. A bárózó vagy „grófhatnám polgár" (jó olvasmány mindezekhez a Varga D.—Csaba J.-féle „Vér és Arany"-kötet, ebben a Csáth-korszak, 1900 —1914 leírása!) egyébként borozással, cigányozással, vadászat-szimulálással is próbálkozott (az olvasónak megannyi kacagás!), de aztán a kutya „behaviour"-jei, ah! „viselkedésformái", legragyogóbb párdarabok Dickens meghatóan komédiás szcénáihoz: mikor a Pickwickek a lóval vívnak élet-halál-harcot. Hahota itt minden! Ezzel búcsúzzunk, jó egészségben ebben maradjunk!

hogy Leonardo da Vinci: *Anghiari csata* vázlatai és másolatai mennyire izgatják ezt a festőt. És az is nyilvánvaló, hogy tanulmányozta a bronz *Kis lovas*t a Szépművészeti Múzeumban. Helényi vonalai, tónusai a reneszánsz, pontosabban a késő reneszánsz, a manierizmus és a barokk klasszikusait idézik. Sőt talán még az akademizmust is. A régiek jobbára feledésbe ment trükkjeinek örököse ő. Minden festményének első lépése a vele egybevágó — tehát nem vázlatos — rajz, grafikai lap. Az ő rajza a *Handzeichnung* magasiskolája, különböző fokozatú, főleg puha ceruzákat használ — egy lapon belül is. Mindegyiknek tulajdonképpen más és más a színe; ez végtelen gazdaggá teszi a szürkének tartott rajz felületét, plasztikussá, sőt, térbelivé az alakokat. Eredeti technikájú cinkmarásai keményebb hatásúak a ceruzánál, a fémlemez újabb effektust ad, nemkülönben az árkaiban megbújó nyomdafesték.

Festészetére jellemző a sorozat. Az első a *Barbár geometria*, mondhatnám sci-fi vagy inkább *poszt-Pop-Art* fogantatású volt kezdetben. A Barbár-ciklus szüzséje a csata. Színhelye valamilyen kompilált fantasztikus történelmi korszak, cselekménye a párviadal. A színjáték protagonistái páncélos harcosok, páncélozott harci mének. Ez persze minden, csak nem a vadság, barbárság hőskultusza. Éppenséggel ellenkezője annak. Bár a lovagkorba travesztálja témáját, Helényi sohasem lesz romantikus. Színei intenzívek, ha nem is túlzottan, egyenletes foltok váltakoznak a tónusokkal, egy festményen belül is. Hogy ez festészet, „mint olyan", ezt még azzal is hangsúlyozza, hogy megfelelő helyeken üresen hagyja a nyers festővásznat. Képei címükben hordják konstrukciójukat *(A paralelogramma átlója, A négyzetnek két átlója van* stb.), akad köztük „totál", a jellegzetesebb mégis a kivágás, jobban mondva az *elvágás;* vagyis: például az embernek, lónak, teste-feje-lába kívül esik a képmező határán. A képelemek (karok, kardok stb.) összedobáltnak tűnnek, montázsnak, holott voltaképpen nincs is itt montázs, csak Helényi hitette el velünk a beállításaival. És mindenütt, mindig, szüntelen: összetett és ellentétes mozgások, gyorsított filmhez hasonlítható dinamizmus. Ilyesmit csak a futurizmus produkált, de ellenkező előjellel. Első pillantásra dekomponáltnak véljük ezeket a festményeket. Aztán jövünk csak rá, hogy ilyen briliáns kompozíciót és szerkesztést ritkán látunk.

Utánozni pedig lehetetlen. A festő azonban rájátszik, még a geometria tudományában is megengedi magának a számítási hibát. A gikszer nála szándékos, mert sokféle megnyilatkozása keret csupán. Helényinek ez a korszaka: pszeudo-reneszánsz, pszeudo-barokk, pszeudo-manierizmus, pszeudo-szürrealizmus, pszeudo Pop-Art. Csak egy valami nem pszeudo: Helényi. Helényi iróniája.

Második sorozatában is döntő szerepet kapott a geometria, én úgy mondanám: humán geometria. Ő más — jobb — gyűjtőnevet adott a szériának — *Testmás*. Ezt az új főnevet a régies „arcmás" mintájára képezte. Az archaizálásra talán azért gondolt, mert ezekben — *odi et amo* — a 19. századi müncheni akademizmust is feleleventette volna. A festményeknek egységes az ikonográfiája: az emberi test. Közelebbről: a férfiakt. A festő megelégelte az örökmozgást, a dinamizmust, most minden statikus, az alakok beállítása pedig frontális, kivéve, ha a modell hátraarcot csinált. A Helényi-féle testmás jelentése többrétű. Leképezi a felületet, az emberalak küllemét, pompás izomzatát, ugyanakkor föltárja, publikálja az emberi test fölépítésének kánonját. Modelljc egy 183 centiméter magas férfi, ebből a típusból vonja le konklúzióit. Fölállít egy törvénytárat, ugyanakkor hosszú orrot mutat saját törvényeinek. Nem titkolja, ha művészi célja érdekében netán csalna: a mű a fontos, nem a dogma. Geometriai tételeit — pszeudo-tételeit? — I *(Tengelyes szimmetria)*, illetve X *(Középpontkeresés* I—II*)* alakú segédvonalakkal erősíti. Ezeket a jelzéseket a csupaszon hagyott vászon egy-egy csíkjával jelzi, adja meg a képen. A hiátusok nem bontják föl az alakot, hanem szerves egészet alkotnak vele. Néha úgy érezzük, mintha a figura rudat tartana a kezében, máskor ez a rúd, mintha folytatása volna a felkar vagy az alkar csontjainak. Amint a *Barbár geometria* darabjain a nyers vászonmezők, a *Testmás*-ciklusban is az üresen hagyott sávok egyenrangúak a festett részekkel. Olyanok, mint a szobrászatban a negatív forma vagy a zenében a szünet. A *Testmás* bárminő valós, nem hiperrealista; más a megközelítése, mondanivalója is egészen más.

A *Testmás*-kiállításon a képek nem egy sorban, hanem összevissza lógtak, volt, amelyik a földön állt. A konzervatívabb lelkek viszolyogtak, a modernebbek tapsoltak a rendezésnek. Pedig semmi formabontás nem történt. Helényi — mint a *Barbár geometriá*ban láttuk — megint élt kedves módszerével, a kivágással és az elvágással. A hagyományos festészetben is van kivágás, szemünknek természetes a térdkép, mellkép, arckép. Helényi ollója történetesen másutt vágott, mint szokás — hol a szájnál hol a szem alatt, hol derékmagasság

Tengelyes aszimmetria, 1981. Cinkmaratás, papír 45,7 × 15,8 cm

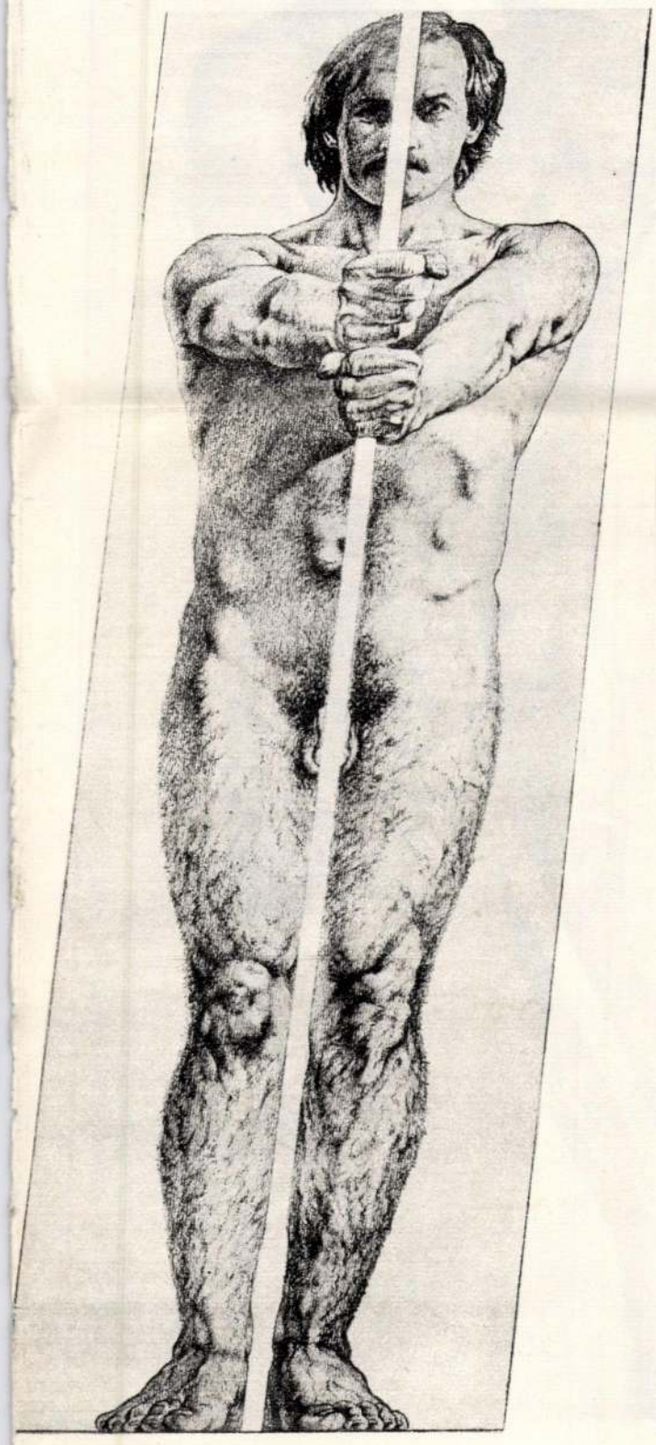

Tengelyes szimmetria, 1981.
Cinkmaratás, papír, 45,7 × 15,8 cm

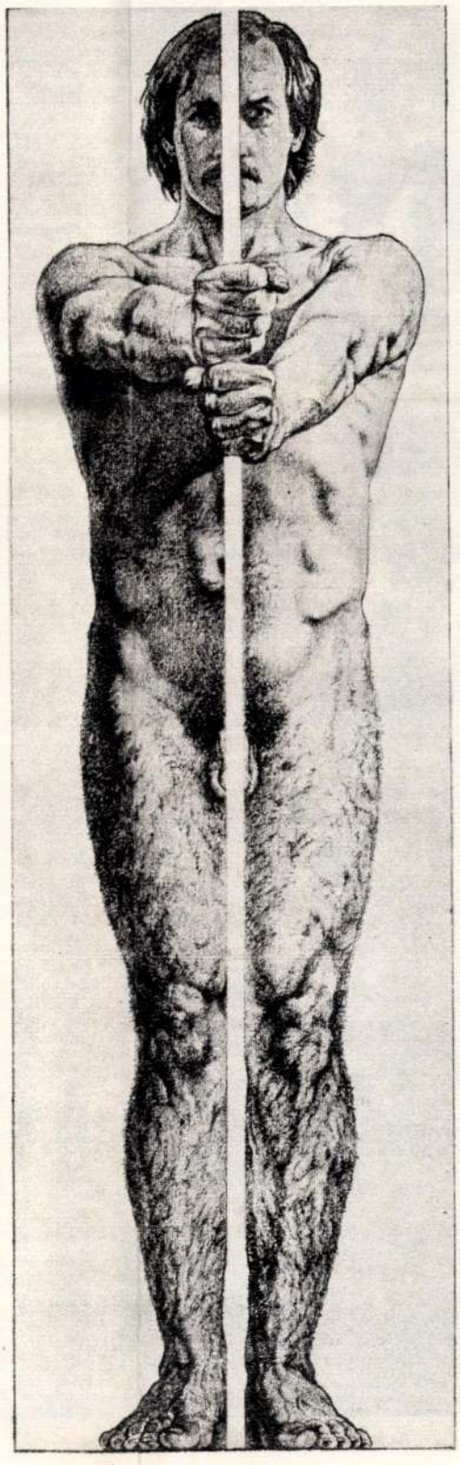

ban fejezte be a vásznat, sőt, a *Párhuzamosok* esetében két vászonra festett egy aktot, oly módon, hogy a derékrész hiányzott, kilátszott a fal. Mondom, semmi formabontás, hiszen a köldöke — vagy a köldök helye — valamennyi aktnak egy vonalban állt, tehát így vagy úgy az összes kép implicite egy magasságban függött. Mindezek mellett a világért se tekintsük a *Testmás*-darabokat akademikus tankönyvábráknak. A kánonbeli számítási csalást — akár a Barbár-kompozíciókon — itt is megengedi magának Helényi, az ős szkeptikus, mert „münchenies", akademikus tábláin is az akademizmus ellen küzd — sokféle akademizmus ellen. Az ő manierista fortélyaiban, mint például az aktkép téglányának összenyomásában, sőt romboiddá való ferdítésében *(Tengelyes aszimmetria)*, újabb összetevőt kell meglátnunk: a saját magával, saját művészetével szembefordított öniróniát. Mélyen rejtett, de egyáltalán nem szelíd iróniát.

Megkérdeztem a festőt, hová lett a sok mozgás a *Testmás*-képekből, hiszen a dinamizmus volt Helényi második énje. „Önuralom kellett hozzá — válaszolta. — Alig várom, hogy újra visszatérhessek az akcióhoz, de a statikának erre a láncszemére feltétlenül szükségem volt."

•

Első kiállítását a Stúdió Galériában rendezte (1975), a *Barbár geometriát* a Nemzeti Galéria mutatta be (1978), majd a következő az évben a kölni Galerie K. Önálló kollekcióval szerepelt az előkelő belgrádi triennálén (1980). Szerpelt a ***Fikció és tárgyiasság*** című kiállításon Fővárosi Tanács Óbudai Galériájában (1981). (A tárlatról annak idején beszámolt a *Budapest*, Balláról és Felvidékiről külön cikkben is.) A *Testmást* a Dorottya utcai terem mutatta be (1982), feltűnő sajtósikerrel. Fiatal művészről nem szoktak ennyi, egyértelműen elismerő kritikát írni. Sikerrel szerepelt Helényi a magyar festők franciaországi vándorkiállításán is (1982), Párizsban az Espace Pierre Cardin kiállítási helyiségében. Cardin, a világhírű divattervező — félig-meddig kolléga — megvásárolta a *Háromszög-robbanás* című festményét. 1983 januárjában pedig Bécsben, a Collégium Hungaricum rendezte meg gyűjteményes kiállítását. Ennek képanyagáról szólt ez a cikk.

Középpontkeresés I., 1981—1982, olaj, vászon, 150×80 cm

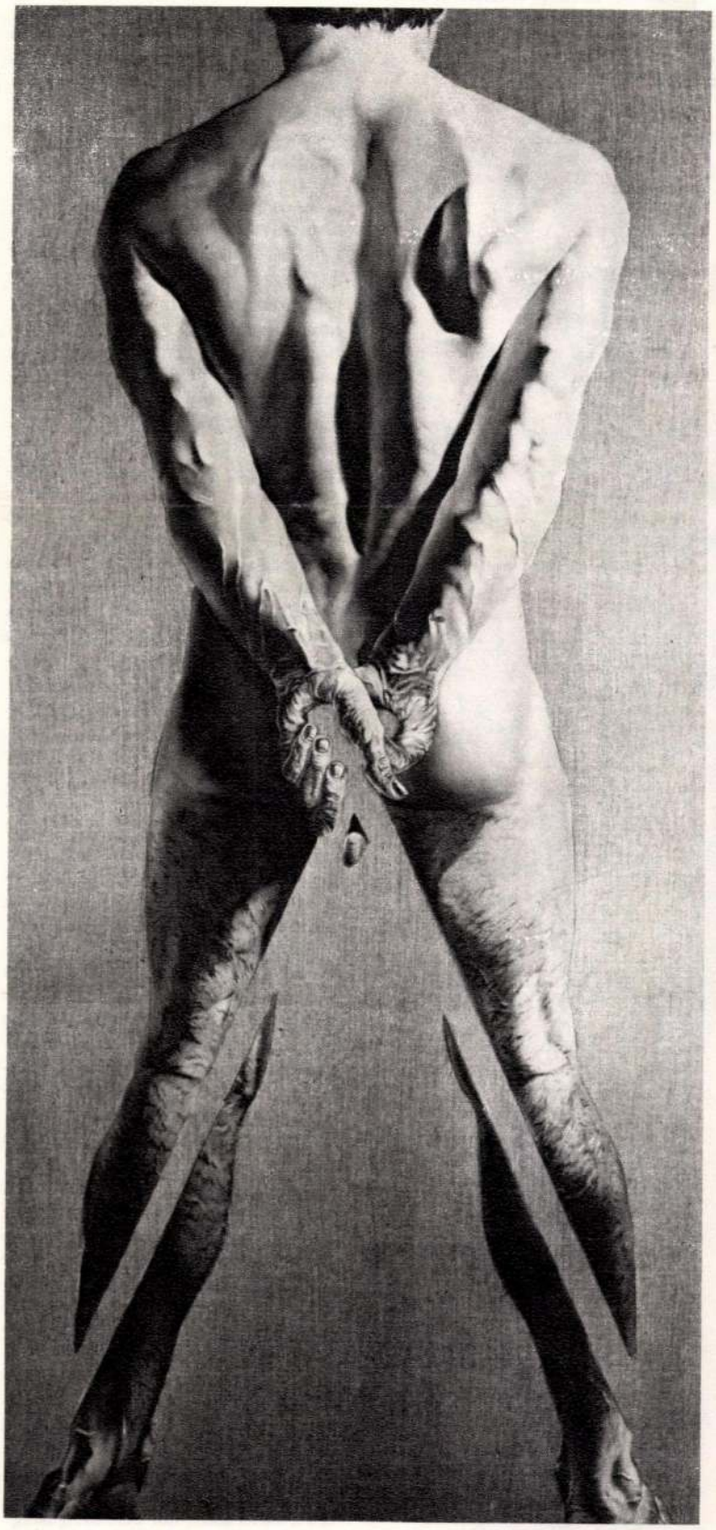

Középpontkeresés II., 1981—1982, olaj, vászon, 150×80 cm
Juhász Imre felvételei

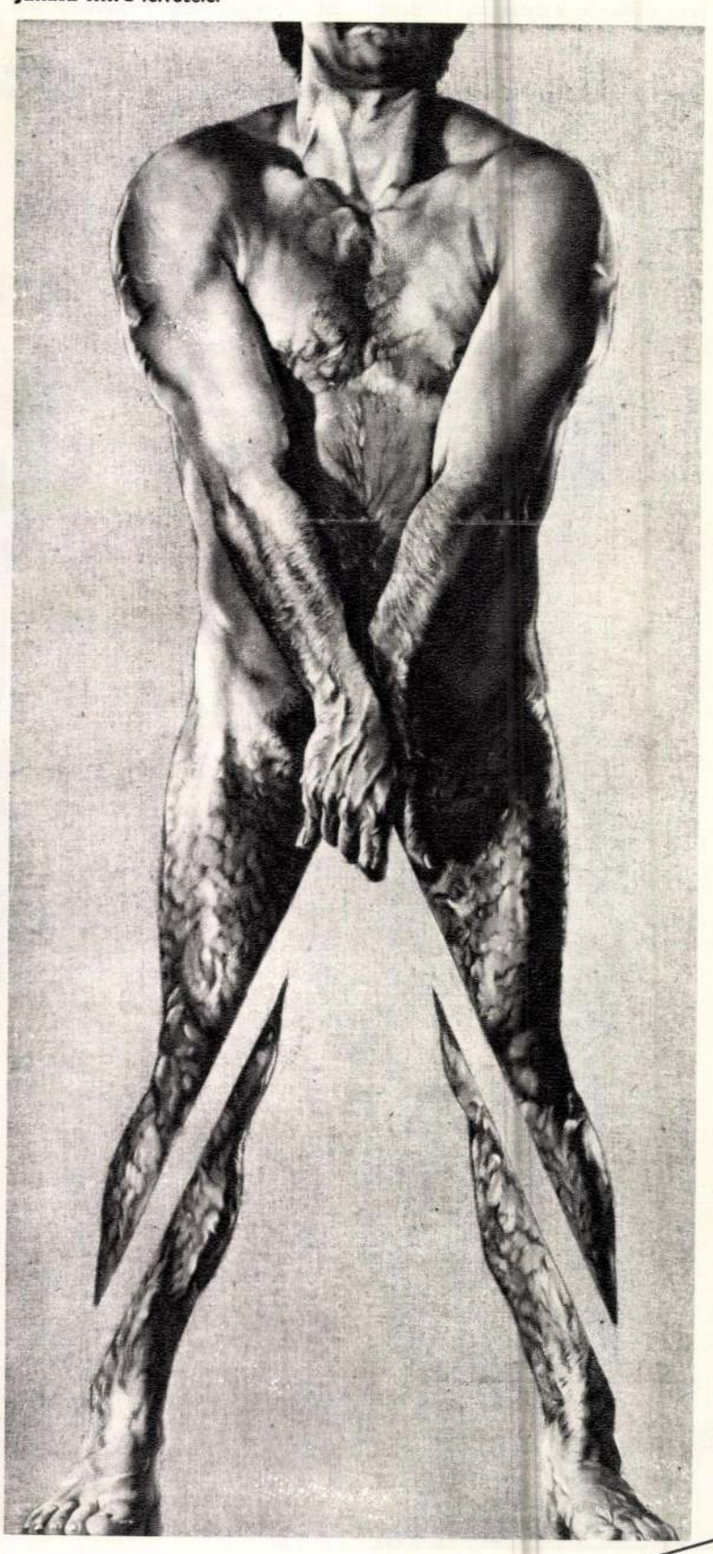

HELÉNYI 1988 BUDAPEST

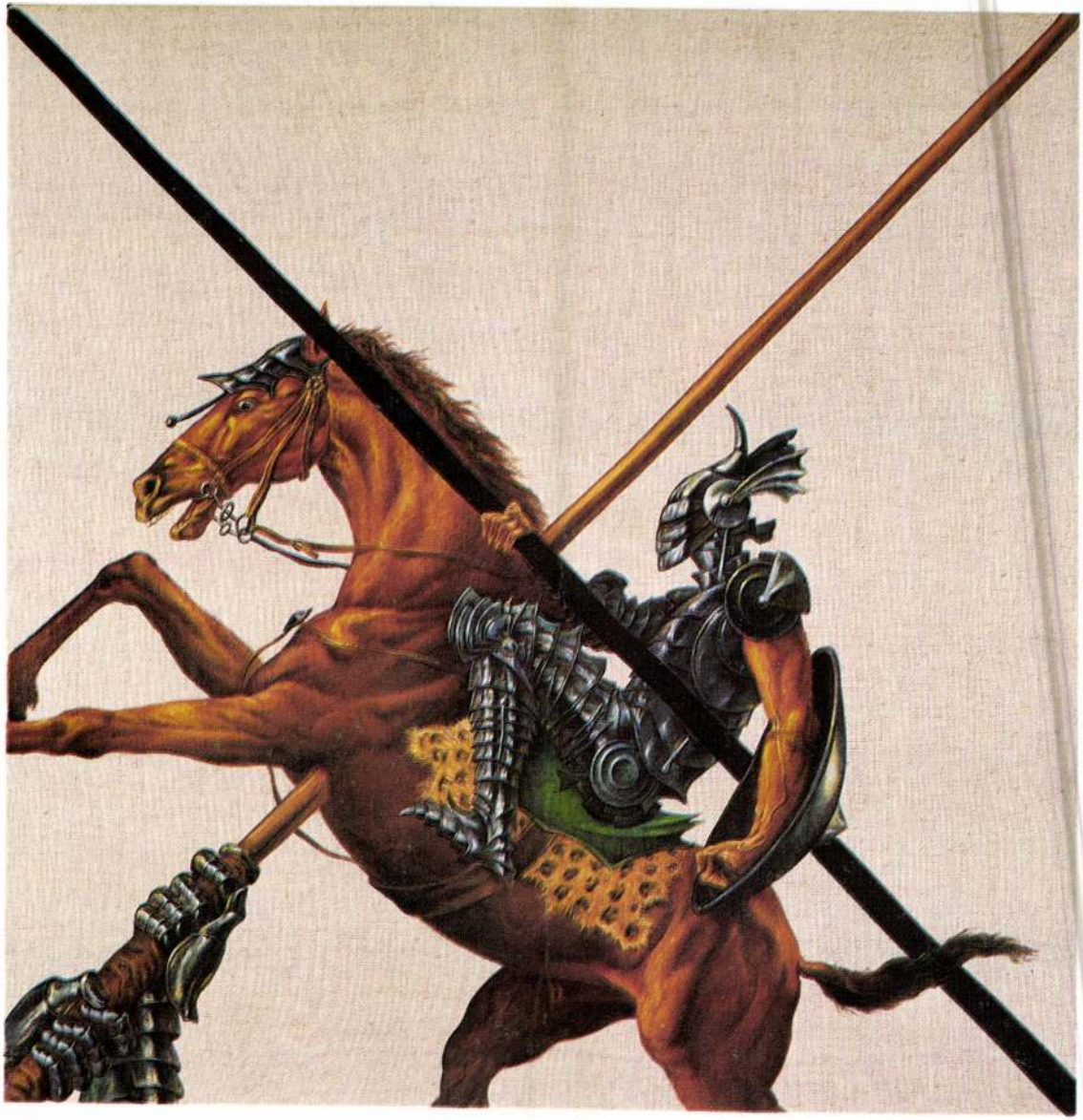

A négyzetnek két átlója van, 1978

The square has two agonals, 1978

Barbár geometria
Testmás
Függőképek
Helényi Tibor retrospektív kiállítása
Ernts Múzeum
Budapest VI., Nagymező utca 8.
1988. szeptember 8 –október 9.

Felelős kiadó: Néray Katalin
A katalógust és a borítót tervezte Gálócsi Ágnes
Angol fordítás: Révbiró Tamás
Fotó: Juhász Imre, Pelbárt János, Szabó Mihály
A dokumentációs anyagot összeállította, a katalógust szerkesztette és a kiállítást rendezte: Frank János
A kiadvány a Novotrade Rt. támogatásával készült
Készült a NEXUS Kiadásszervező Kisszövetkezet gondozásában

A címlapon
Lépcsőn felfelé menő akt, 1987–88
A hátlapon
Négyzet alulnézetben

BARBÁROK, TESTMÁSOK ÉS FÜGGŐKÉPEK

Helényi tizenkét évre visszatekintő kiállítását három korszakra oszthatjuk. Mindhármat primer módon a figurativitás határozza meg; ez a festő csakis emberi, vagy állatalakot ábrázol, esetleg csoportos jelenetet. Alaptulajdonsága a mesterfokú rajztudás, a kompozíció és a szerkesztés szigorúsága, továbbá az anyagtan fölényes ismerete. Ilyen képességek nélkül nem is tudta volna a saját magának előírt nehéz feladatait megoldani. Kézjegye a kihagyásos módszer, úgy véli, hogy a szerveshez, a növényhez még oly közel álló, nyers, alapozatlan lenvászon nem elfedni való, hanem éppen mutogatni kell.

A festéssel csaknem egyenrangú szerepet ad a képcímeknek, melyek nemritkán geometriai tételek, holott műveinek semmi köze a geometrikus absztrakthoz. Amennyire igényesek a képcímei, ugyanilyen fontos neki, hogy nevet adjon sorozatainak is. Ezek: a *Barbár geometria*, a *Testmás* és a *Függőképek*.

Helényi Tibor mint alkalmazott grafikus, ugyancsak szokatlan, nehéz, szaporátlan módszert dolgozott ki plakátjai, címlapjai tervezésére. Előbb hagyományos vászonra, általában olajfestékkel, ecsetheggyel, minuciózusan képet fest, majd a komplett festményről színes diapozitívet készített; erről nyomják aztán reprodukciós – azaz: ön-reprodukciós – plakátját. Erről az eljárásáról *Karinthy: A cirkusz* című novellája jut az eszembe, melyben a fiatal zeneszerző csak a porond tetején egyensúlyozva adhatja elő szerzeményét. Helényinek ez a módszere aztán az *action gratuite* fokáról, illetve a kiegészítő stúdiumból főszerepévé emelkedett. Bár a katalógus jegyzékben a *Címlapterveket* külön szerkesztettem, mégsem tekintem önálló ciklusnak őket, hiszen – eszmeileg – a Barbár geometria részei ők, függetlenül a korábbi, egyidejű, vagy későbbi születési dátumuktól. Magányos darab persze ez a *trouvaille* a budapesti *Paul Klee* kiállítás címlap- és plakátterve, melyen Helényi korabeli fotó nyomán, konzervatív módon festette meg Klee arcképét, hogy aztán egy valódi, vonalas Klee figurát montírozzon belé fehér negatívban. Körül, pedig – már akkor – a kihagyott, nyers vászon a keret.

Mint fent már mondtam, legfőbb Helényinél a bravúros rajz, a lineáris és a valőr-perspektíva megoldásai, anatómiai ismeretei, a rafinált rövidülések játéka. Nyilvánvaló, hogy *Leonardo da Vinci: Anghiari csata* vázlata mennyire izgatja ezt a művészt, vagy hogy Leonardo *Kis lovasa* bármikor megtekinthető a *Szépművészetiben*. Helényi vonalai, tónusai tehát a reneszánsz, közelebbről a reneszánsz és a barokk határán föllépett manierizmust idézik. A régiek, jobbára feledésbe ment griffjeinek örököse ő. A Barbár geometria szüzséje a csata, a harc, a párviadal; protagonistái páncélos vitézek, vértes harci mének. (Alighanem *Székely Bertalan* óta nem sokan foglalkoztak ilyen elmélyülten a lovak mozgásának koreográfiájával, mint ő.) Ez minden, csak nem vadság, a barbárság hőskultusza, inkább az ellenkezője mindennek. A festő a geometriai tudományban is megengedi magának a számítási hibát, a gikszernála szándékos, mert sokféle megnyilatkozása kerete csupán általánosításainak. Már évekkel az újmanierizmus európai áramlata előtt, ebben az irányban tájékozódott, rokon gondolkodású kollégáival, *Felvidéki Andrással* és *Balla Margittal* együtt. Kuriózum a Barbár geometria kiállítás csodálatos színnyomatú „katalógusa", ez a lovasharcosok jeleneteiből szerkesztett montázs-képregény, melyhez még címfejet, borítólap-szöveget, dialógusokat és kolofont is írt, szépen formált betűivel, csak éppen ezt a – mint ő nevezi: holdbéli – írást senki se tudná elolvasni, mivel semmiféle jelentése sincs. Helényi az új-manierizmus, a

poszt Pop Art mellett, úgy látszik a neo-dada mestere is.

A másik Helényi-szériában is döntő szerepet kapott a – nevezzük így most – humán-geometria. Gyűjtőneve ennek a sorozatnak - *Testmás:* a festő maga találta ki ezt a régies *arcmás* mintájára. Az archaizálásra talán azért gondolt, mert ezekben a műveiben – *odi et amo* – a XIX. századi müncheni akadémiát is megidézte. E festményeknek egységes az ikonográfiája: az emberi test, közelebbről a férfiakt. Minden statikus, az egyes figurák beállítása mindig frontális, kivéve ha a modell hátraarcot csinált. A Helényi-féle testmás dualisztikus, egyszerre közli a felszínt, az emberalak küllemét, ugyanakkor föltárja, közkinccsé teszi az emberi test fölépítésének kánonját, geometriai szabályait I vagy X alakú segédvonalakkal. Ezeket az egyeneseket hiánnyal jelzi a festő, a képen a vászon csupaszon hagyott szövetének egy-egy sávjával; ezek a hiátusok ketté-többfelé bontják az alakot, sőt szerves egészet alkotnak vele, mintha a figura négyzet keresztmetszetű – láthatatlan – rudat tartana, vagy máskor a rúd mintha folytatása volna a felkar és az alkar csontjainak. Ezek a hiányok – nyers-vászon-foltok – a megfestett részekkel egyenrangú elemek, akár a szobrászatban a negatív forma, vagy zenében a szünet.

Mindezek mellett a világért se tekintsük a Testmás darabokat akadémikus tankönyv-ábráknak. A kánon-beli számítási csalást – akár a Barbár geometria festményein – itt is megengedi magának Helényi az ős szkeptikus, mert akadémikus darabjain is az akadémizmus ellen küzd – sokféle előjelű akadémizmus ellen –, s az ő manierista fortélyaiban, mint például a képsík téglányának összenyomásában, vagy romboiddá való ferdítésében, újabb összetevőt kell meglátnunk. Az iróniát; amely magában foglalja a saját magával, saját művészetével szembeni öniróniát. Különben 1982-ben megkérdeztem a festőt, hová tűnt a sok, sokféle összetett mozgás a Testmás képekből, hiszen azelőtt éppen a dinamizmus volt a második énje. *„Önuralom kellett hozzá* – válaszolta –, *alig várom, hogy visszatérhessek az akcióhoz újra, de statikának erre láncszemére most feltétlenül szükségem volt."*

Jóslata bekövetkezett. Vége szakadt a statikus korszaknak, *minden mozog* az új Helényi-képeken, amint a Barbár geometriában volt. Ide számítom a potenciális mozgást is, a cselekvés előtti állóképet: az éppen célzó, a célra tartásra koncentráló íjász vagy pisztolylövő statikába, nyugalomba burkolt, felfokozott izgalmát. Hová lett a tavalyi hó? A reneszánsz–trencsnteszk–manierista, hegyes ecsettel festett, precíz kép? A rajz, a forma mára visszavonult. Ez a festő eddig is színes volt, most már kolorista; széles ecsettel, széles gesztusokkal fest, felrakása vastag, pasztózus, ezt a domborzatot még egyenetlen, rücskös, rusztikus műanyag alapozással is fokozza. Színei: tiszta színek. Keveretlen sorolja egymás mellé őket, s ahogyan az izomzatban a párhuzamosan futó izomrostok, úgy haladnak az ő ecsetcsapásai. Vagy tollas szerkezetűen, harántcsíkoltan, körkörösen, mint másféle izmok. Elkülönített színmezőit akarattal ütközteti, ezek vibrálnak (ez is dinamika, csak belső), egyes képein meleg, másutt hűvösebb színegyüttest válogat össze. Intenzív, harsány, mozgalmas, rusztikus, sőt kirobbanó, mintegy új-expresszionista festészetet hozott az oly fegyelmezett hírű Helényi. Ebben az expresszív tobzódásban is töretlen a kompozíció és a szerkesztés rangja, csak éppen látens marad, nem nyomul annyira az előtérbe, mint a korábbi két ciklus tartózkodóbb előadásában. Expresszionizmus ide, expresszionizmus oda, Helényi művészetében a – jóllehet létező, élő – ösztönös, mint olyan, mellékszereplő. Ő maradt: *poeta doctus.*

A vásznat felvillantó, kihagyásos módszerével továbbra is él. Monumentális faliképein egy, vagy több szabályosan vakrámára feszített képtábla – gyakran ferdén, szögben akasztja őket – alatta azonban a szabadon csüggő, aláhulló vászon, rajta folytatódik az alak, a motívum, a jelenet tovább. Van, amikor ez a folytatás megszakad, mivel a befejezés, a hiányzó rész után következik. Nem ő találta ki a szabad vásznas festést, de ő egyesítette először – egy képen belül – a tradicionális fakeretűvel. A festőalap dualisztikus – a kép soha.

Voltaképpen romantikus alkat Helényi. A romantika utazásra vágyakozik; amint a Barbár geometria a régmúlt, az Akasztott képek távoli világok, vagy nem létező világok iránt éreznek nosztalgiát. Képi tárgykörük: cowboyok, indiánok, Tarzan alakja, kalandfilmek, *sci-fi*-k, *comics*-ok, újra lovak, lovak mozgása és lóversenyek. *„Ötéves korom óta tátott szájjal nézem* – válaszolta Helényi a kérdésemre – *a kalandfilmeket, s gyerekkorom óta rajzolom ugyanezt a témát."* Hozzáteszem: akár egy képzőművész *Mándy Iván.* Repertoárját a festő most közkeletű *Freud*-i szimbólumokkal bővítette, nem beszélve a rejtettebb utalásokról.

Helényi Tibor több, mint évtizedes festői pályaívét két gyökeres metamorfózis három ciklusra bontja; a kiállítás tagolása is nyomatékot ad ennek, amint már a bevezetőben is mondtam. Mégis – a néző látja a legjobban – ez a három korszak, igenis, szervesen összetartozik.

Frank János

Barbarian Geometry
Bodimage
Pensile Pictures
Retrospective exhibition of Tibor Helényi
Ernst Museum
Budapest VI., Nagymező u. 8.
From 8. September to 9. October, 1988.

Publisher: Katalin Néray
Catalogue and cover design: Ágnes Gálócsi
English translation: Tamás Révbiró
Photography: Imre Juhász, János Pelbárt, Mihály Szabó
The exhibition and the catalogue was assembled and edited by *János Frank*
Catalogue sponsored by Novotrade Inc.
IEU of NEXUS Publishing Office
On the front cover
Nude ascending in a staircase, 1987–1988
On the back cover
A square seen from below, 1978

BARBARIANS, BODIMAGES AND PENSILE PICTURES

This retrospective exhibition of *Tibor Helényi* can be divided into three chronological sections. Primarily, all three are characterized by figurativity. This artist only paints human and animal figures, and, on occasion, groups of people. His basic characteristic is the mastery knowledge of his craft, i.e. drawing, the strict order of composition and structure, and a phenomenal knowledge of painting various materials, fabrics, and substances. But for these skills, he could not have accomplished the tasks he has set for himself. His unique gimmick is omission: his belief is that the canvas itself, being so organic and natural, so close to the plant it was made from, should not be covered but it must be shown.

Titles of pictures are given almost equal importance to the artwork itself – the names are often derived from geometrical functions, although the works themselves have nothing to do with geometric abstract painters. Being so pretentious about the names of the pictures, he pays equal attention to give titles to his series of paintings. These are: *Barbarian Geometry*, *Bodimage* and *Pensile Pictures*.

Tibor Helényi, as an artist creating applied art, has also chosen an unusually hard and painstaking way of designing his posters and book/record covers. First he paints the artwork very meticulously, with the point of the brush, using the traditional method, on canvas, normally in oil or acrylic, then he has a colour transparency made of the picture, and this will serve as the basis for the printing of the reproduction (or, rather, self-reproduction) poster.

One cannot help remembering the short story of Frigyes Karinthy, the famous Hungarian author, about the young violin virtuoso who may only play his piece in the circus, on the top of a shaky construction. This method of Helényi was initially a kind of *action gratuite*, a kind of study or sidekick, but later it emerged to be the main role. *Front covers* were collected into a separate section of the catalogue, however, it is not to be considered a separate cycle, since basically they belong to Barbarian Geometry, without respect to the fact whether they were made before, after, or simultaneously with that series. The poster for the Paul Klee exhibition in Budapest is a unique trouvaille: the portrait was painted after a photograph, in a very conservative way, then he surmounted it with a genuine Klee portrait sketch in white lines. Around the composition, the bare canvas is the border – already at this early stage.

As said above, the most important features for Helényi is the superlative knowledge of drawing, linear and shade perspective, anatomy, and the tricks with sophisticated perspective. It is clearly visible how this artist is intrigued by Leonardo's *Study for the Battle of Anghiari* or *Statuette of the Rider* – both on display in the Museum of Fine Arts in Budapest. The lines and tones Helényi uses bear a strong resemblance to the art of the Renaissance, or, more precisely, to the style which flourished at the borderline between Renaissance and Baroque, called Mannerism. Helényi is the heir to these old masters who themselves have faded into oblivion. The subject matter of Barbarian Geometry is battles, fights, duels; the protagonists are armoured warriors and battle horses. (It is highly probable that nobody since Bertalan Székely has ever studied the horse's anatomy so ardently as Helényi has.)

It would be a fatal mistake to regard this as something wild, as a barbarian hero cult: Helényi's art is rather the opposite to that. He also allows him-

self calculation errors in his geometrical studies – these errors are made deliberately, because his multi-faceted oeuvre is only a frame to his generalizations. He was already involved in these studies long before the European trend of Neo-Mannerism, together with his spiritual comrades, András Felvidéki and Margit Balla. The catalogue, to his Barbarian Geometry exhibition is a curiosity itself, being a magnificently printed colourful comic book, full of mounted warriors, complete with captions and dialogue bubbles; he has even designed a front page title logo and written cover notes, only he has used the alphabet of his own design (he calls it Lunar font), so nobody can really read it – and it makes no sense anyway. Apparently, Helényi is not only the master of Neo-Mannerism
and Post-Pop-Art, but also excels in Neo-Dadaism . . .

The feature of – let us call it – human geometry plays an important role in the second series of Helényi's. The collective name of this series is Bodimage: the compilation of Body and Image. In Hungarian it was called Testmas, which has the same play of words in it, with a slight touch of archaism. The reason for him to be archaic may be that he even cites *(odi et amo)* traditions of the 19th century Munich Academy of Art. The iconography of these paintings is very coherent: they show the human body, specifically the human male in the nude. Everything is static in these pictures, the posture of the models is always frontal or straight back. Helényi's Bodimage is dualistic: it tells about the looks of the human figure, and, at the same time, it reveals and displays the canon, the geometric rules of the human body's structure, using I or X shaped auxiliary lines. These lines are indicated by omission: patches of the canvas are left bare, splitting the figure into two or more parts, yet they form an entity with the body, as though the figure were holding an invisible bar in his hand, or, in other cases, as if this bar were the extension of the bones in the arms. These omissions, patches of the raw canvas are parts of the picture, just like negative images in sculptures or rests in music.

Nonetheless, the pieces in the Bodimage series cannot be considered mere schoolbook illustrations for art students. Helényi allows himself the same calculation errors as in the paintings of Barbarian Geometry, playing the part of the archetypal sceptic, fighting academism of various kinds in his most academic pictures. In his manneristic gimmicks, e.g. in the way he distorts the traditional rectangular shape of the picture into a rhombus shows another element of his mentality, and that element is irony. Irony, which incorporates self-mockery, irony towards his own self, his own art, hidden deeply, and not at all tame. In 1982, I asked Helényi why the pictures of Bodimage were so static, especially when compared to Barbarian Geometry which was full of complicated and complex action. I had thought dynamism was his ego, I added. *"It requires tremendous self-control* – he answered –, *and I can hardly wait till I can get back to action again, but I positively needed this stage of painting static pictures."*

Now is the time for that.

The static period is over, everything is in motion again on Helényi's paintings, just like it was on the pictures of Barbarian Geometry. Potential movement, the moment of pause which immediately precedes the action also belongs here: the man taking aim with his arrow or his gun disguises his excitement into apparent tranquillity.

Where are the snows of yesteryear? Where is the Renaissance-Manneristic brushpoint precision? Drawing and shapes are now withheld. Helényi has always used a lot of colours, but now he is an outright colourist. he uses a thick brush, works with wide gestures, puts on thick layers of paint, and he enhances this thickness with an uneven, bumpy base of plastic on the canvas. He now uses clean colours, putting them up without mixing, with brushstrokes running parallelly like fibres in a muscle, or giving a striped effect, like plumes. He makes his colours collide in the picture deliberately, providing a dynamic, internal vibration; his set of colours is warm on some pictures, and cold on others. Helényi, known as a very disciplined artist, now came forth with intense, harsh, dynamic, rustic, explosive paintings. Composition and structure are of equal importance within this expressionistic orgy, but it is hidden in the background, it is not as visible as in the earlier, more reserved series. Expressionism or not, the subconscious, the instinctive has remained a secondary motive in Helényi's art. He is what he has always been: a *poeta doctus* – an educated poet. He uses his method of omission, of showing the bare surface of the canvas. On his monumental works, there are one or more regular canvas paintings, and behind it, a large sheet of linen is hanging freely, with the shapes, the motives, or the scene being continued on it. In some cases, this continuation is also cut, and the end part follows a little further away. Painting on freely hanging fabric is not Helényi's invention, but he is the first to merge it with traditional pictures mounted on a wooden frame. The substance he paints on is dualistic, the subject is not. Helényi is basically a romantic character. Romanticism yearns for a special kind of journey; Barbarian Geometry conveys a nostalgia towards the distant past, while Pensile Pictures convey the same towards distant or even non-existent worlds. The subject matter comprises cowboys, Indians, the figure of Tarzan, action movies, science fiction, comic books, horses and horses again: horses in motion, horses at the races. *"I have been watching since the age of five* – Helényi answered to my question – *films of adventures and action, and I have been drawing this subject since I was a child."* He now completed his armour with Freudian symbolism and other, less obvious metaphors. The two decades of Tibor Helényi's work as an artist is divided into three periods by two radical changes. The structure of the exhibition aims at emphasizing this fact. However, the viewer can clearly see that these three periods form a very organic entity.

János Frank

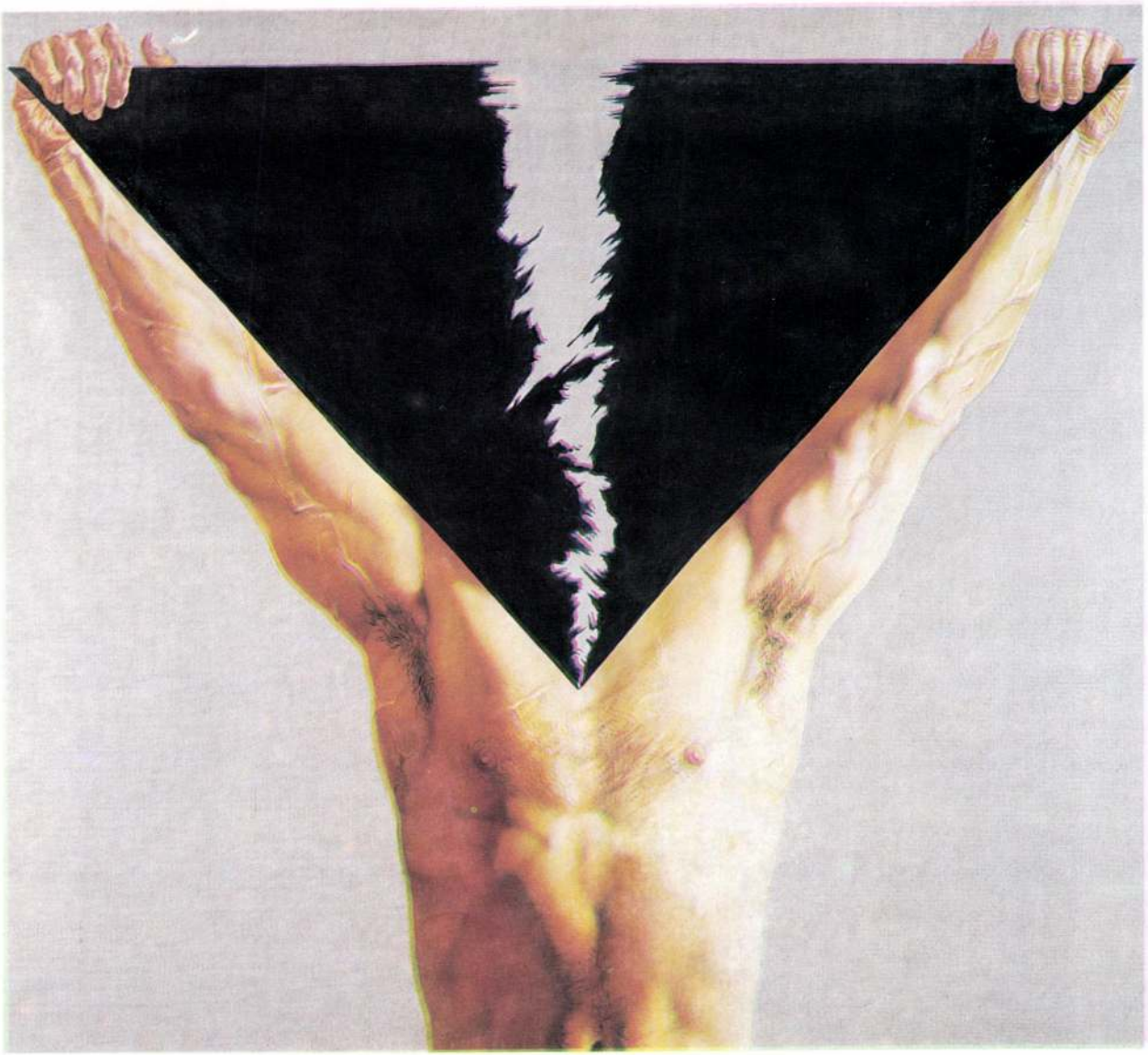

Háromszög-robbanás, 1981

Triangle explosion, 1981

Középpont-
keresés I.,
1981–82

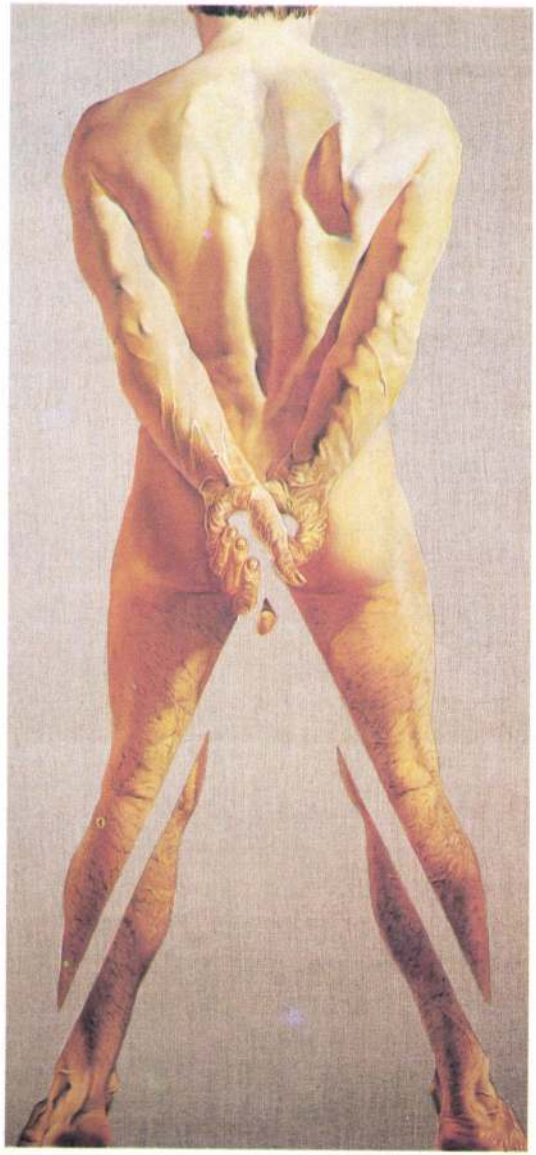

Search for
the centre I,
1981–1982

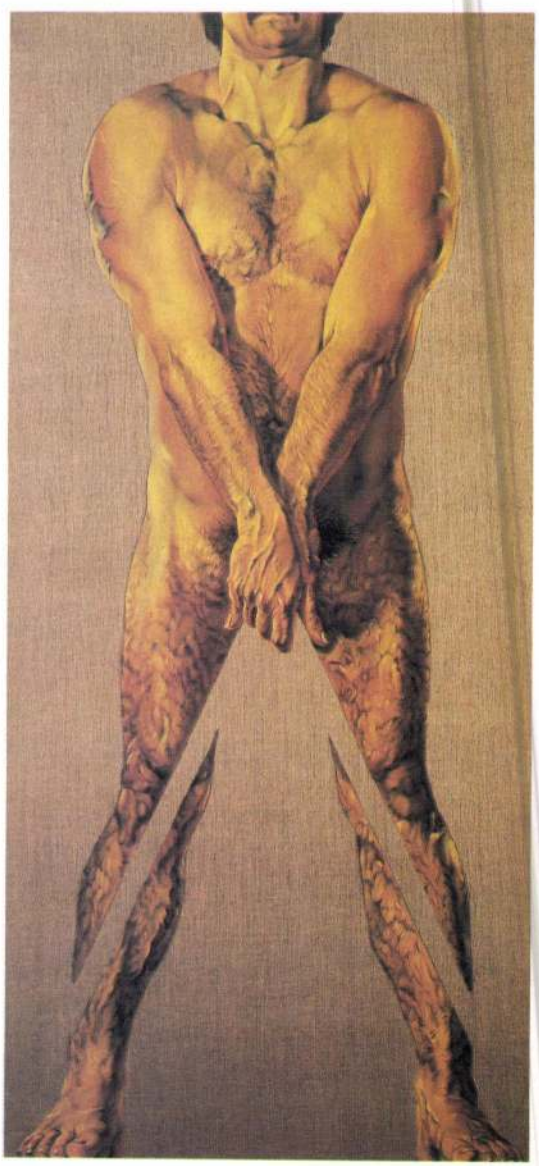

Középpont-
keresés II.,
1981–82

Search for
the centre II,
1981–1982

Lord Greystoke, 1984

Lord Greystoke, 1984

Két négyzet, 1985

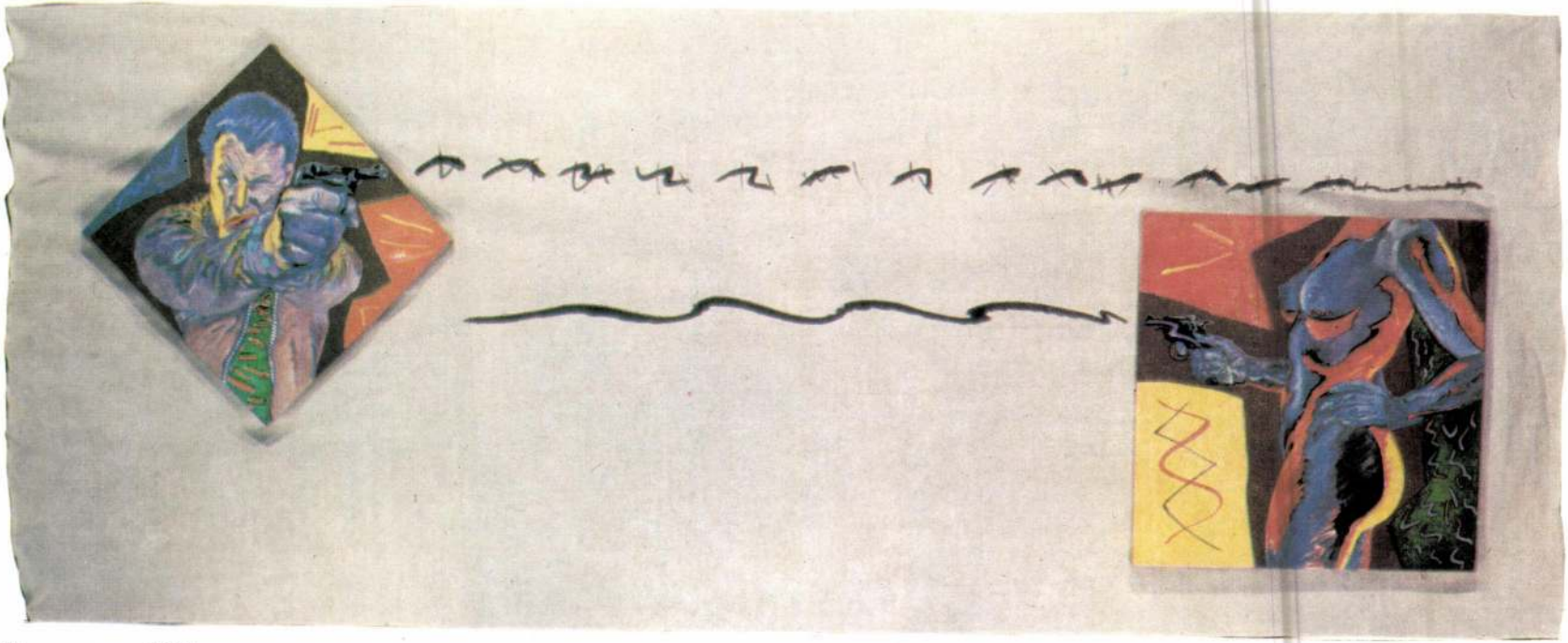

Two squares, 1985

Maszkok titkos útja a folyón, 1986 (jobbra)

Clandestine journey of masks on the river, 1986 (opposite page)

Tandem–Hód–Giccs–Arboretum–Big–Absztrakt–Leviathan, 1985

Tandem—Beaver—Kitsch—Arboretum—Big Abstract—Leviathan, 1985

Megsebzett vászon, 1986

A víz alá, 198–88
(jobbra)

Wounded canvas, 1986

Under the water, 1987–1988
(opposite page)

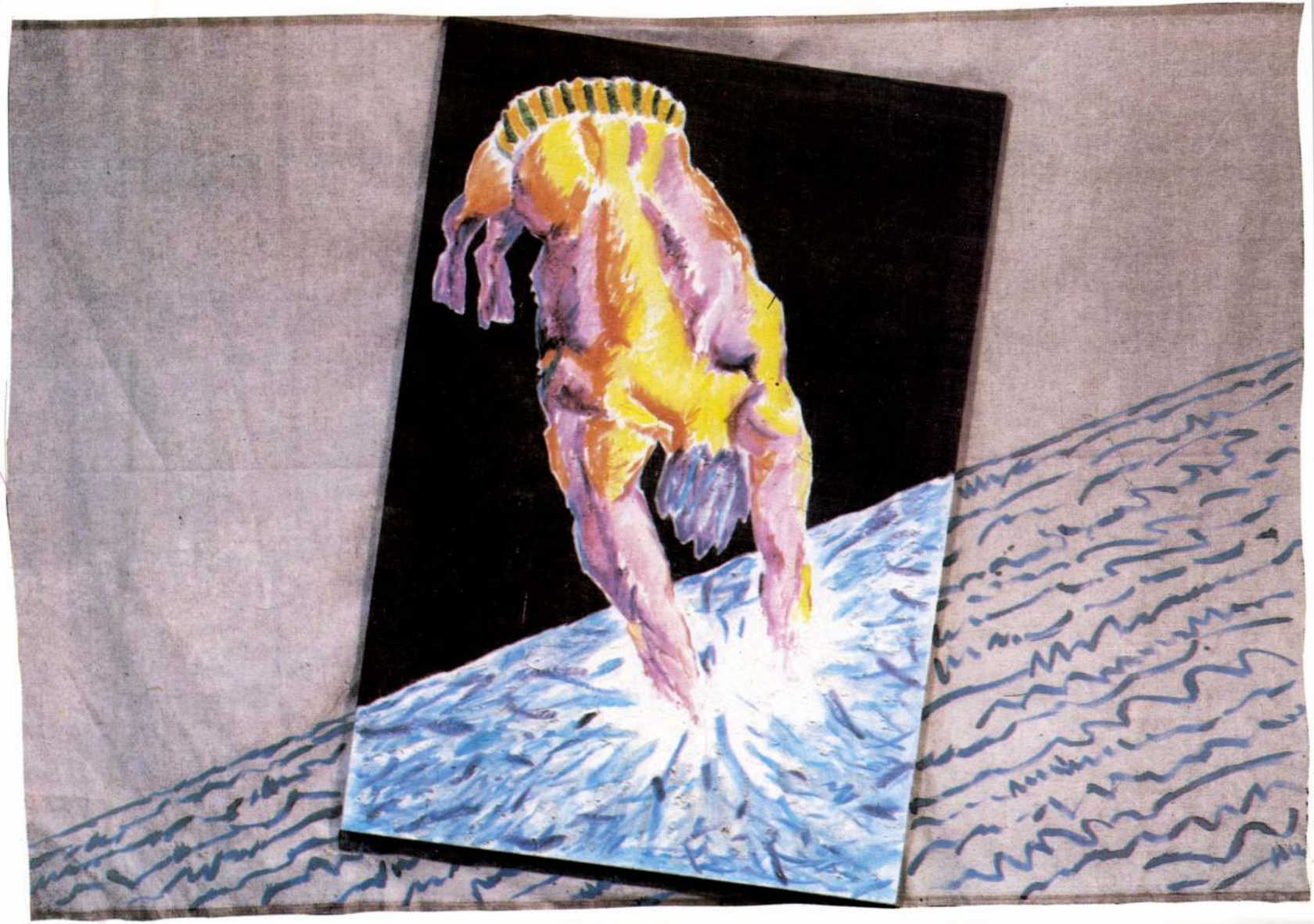

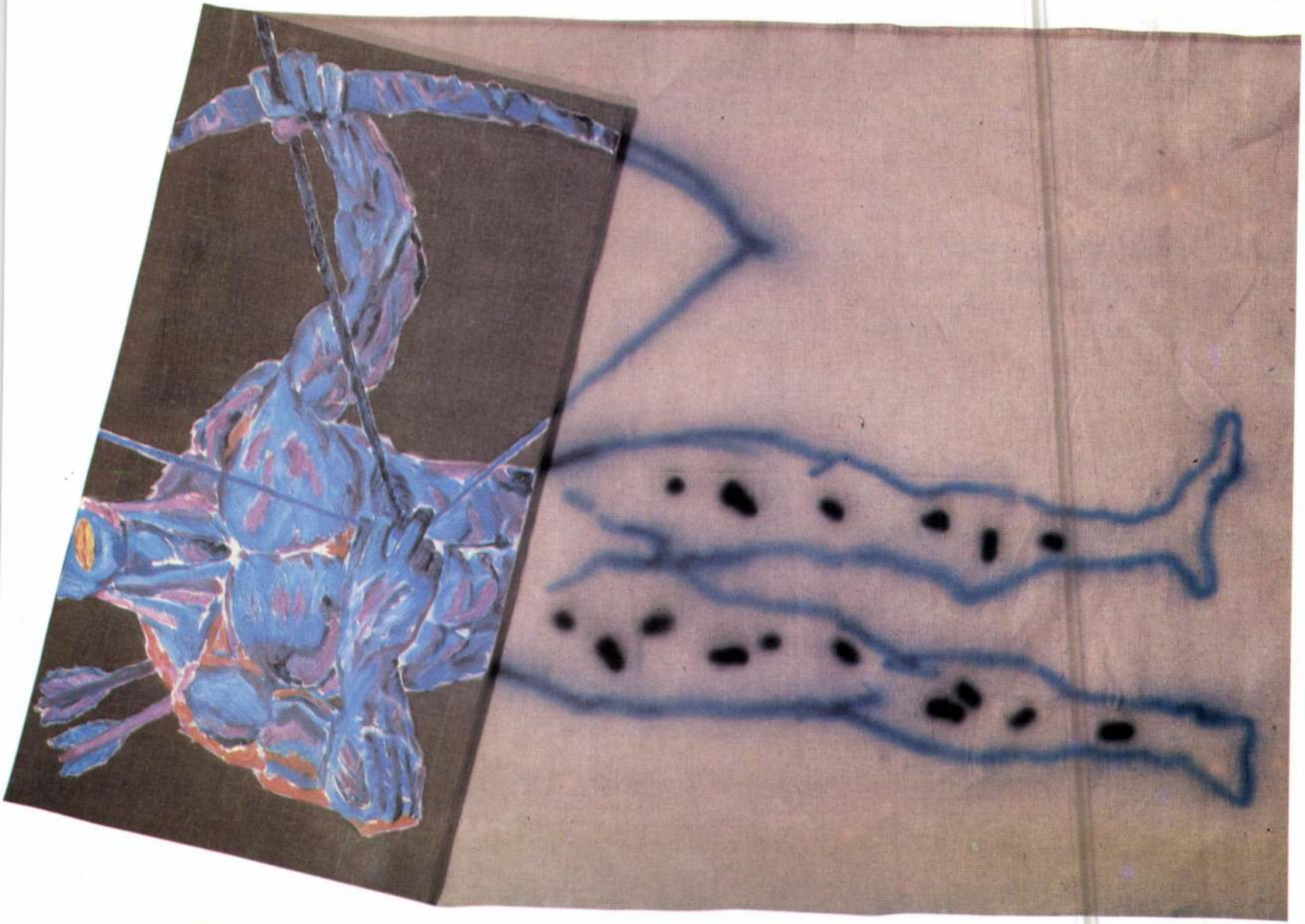

Mátyáshegyi vadászidény, 1988 (fent)

Hunting season on Mátyás Hill, 1987–1988 (above)

Egyik a másik után, 1984–84

One after the other, 1983–1984

Lovak futnak a szabadban, 1987

Horses running in the open, 1987

KATALÓGUS

CÍMLAPTERVEK

Paul Klee, 1976
akril, vászon, 50×35 cm

Mozgó erődök (Harci elefánt), 1975
olaj, vászon, 50×45 cm

Tatár lovas, 1976
akril, vászon, 55×45 cm

7/8-ados vadászat, 1978
olaj, vászon, 50×50 cm

• **Virtuális háromszög**
akril, vászon, 50×35 cm

Vízszintes, 1979
olaj, vászon, 45×30 cm

Átló, 1979
akril, vászon, 45×32 cm

Idegen, 1980
akril, vászon, 50×50 cm

Külső–belső–alul–fölül, 1981
akril, vászon, 42,5×30 cm

Horda, 1986
akril, vászon, 60×40 cm

BARBÁR GEOMETRIA

A négyzetnek két átlója van, 1978
olaj, vászon, 80×80 cm

Fekete-fehér háromszög áthatása, 1978
olaj, vászon, 80×100 cm

• **Három adat meghatározza a háromszöget, 1978**
olaj, vászon, 60×60 cm

• **A csata háromszögének súlypontja, 1978**
akril, vászon, 80×100 cm

• **Kör, körív, érintő, 1978**
olaj, vászon, 70×100 cm

• **Négyzet alulnézetben, 1978**
olaj, deszka, ∅ 80 cm

• **A paralelogramma átlója, 1978**
olaj, vászon, 65×100 cm

• **Párhuzamosok közötti küzdelem, 1979**
olaj, vászon, 80×100 cm

Széttartó párhuzamosok, 1979
olaj, vászon, 75×100 cm

TESTMÁS

Párhuzamosok, 1980
olaj, vászon, 230×60 cm

Téglalapszakítás, 1980
olaj, vászon, 80×35 cm

• **Háromszög-robbanás, 1981**
olaj, vászon, 100×110 cm
Pierre Cardin, Párizs tulajdona

Tengelyes szimmetria, 1981
olaj, vászon, 190×60 cm

Középpontkeresés I., 1981–82
olaj, vászon, 150×80 cm

Középpontkeresés II., 1981–82
olaj, vászon, 150×80 cm

Az egyenes torzulása, 1982
olaj, vászon, 70×90 cm

FÜGGŐKÉPEK

Kék íjász, 1983–84
olaj, vászon, 140×140 cm

Egyik a másik után, 1983-84
olaj, vászon, 140×140 cm

Ludwig a Műcsarnokban, 1984
olaj, vászon, 140×300 cm

Lord Greystoke, 1984
olaj, vászon, 140×300 cm

Két négyzet, 1985
olaj, vászon, 140×350 cm

Lóhalálában, 1985
olaj, vászon,140×330 cm

Tandem–Hód–Giccs-Arborétum–Big–Absztrakt–Leviathan, 1985
olaj, vászon, 140×360 cm

Megsebzett vászon, 1986
olaj, vászon, 140×310 cm

Maszkok titkos útja a folyón, 1986
olaj, vászon, 140×180 cm

Lovak futnak a szabadban, 1987
olaj, vászon, 245×400 cm
(Az egyes táblák méretei: 200×100 cm; 190×100 cm; 200×100 cm

Embercsapda, 1987
olaj, vászon, 140×350 cm

Egyensúly kérdése, 1988
olaj, vászon, 248,4×118 cm
(Az egyes táblák méretei: 130×70 cm; 65×40 cm; 65×50 cm)

Repülő kés, 1986–88
olaj, vászon, 140×330 cm

A víz alá, 1987–88
olaj, vászon, 140×200 cm

Folytatásos bűnügyi regény két részben, 1987–88
olaj, vászon, 200×450 cm
(Az egyes táblák mérete: 160×100 cm; 110×140 cm)

Lépcsőn felfelé menő akt, 1987–88
(Muybridge és Duchamp emlékére)
olaj, vászon, 280×255 cm
(Az egyes táblák mérete: 160×75 cm; 160×75 cm)

Mátyáshegyi vadászidény, 1988
olaj, vászon, 205×140 cm
(A tábla mérete: 70×130 cm)

Függőlegesek, 1988
olaj, vászon, 207×264 cm
(Az egyes táblák méretei: 110×65 cm; 140×60 cm; 130×70 cm; 140×60 cm)

A • -tal jelölt művek külföldi tulajdonban vannak, nem szerepelnek a kiállításon. Mivel az **oeuvre** fontos részét alkotják, szükségesnek láttuk, hogy címeiket közöljük.

LIST OF WORKS

FRONT COVERS

Paul Klee, 1976
acrylic on canvas, 50×35 cm

Movable Forts (Elephant at War), 1975
oil on canvas, 50×45 cm

Tartarian horseman, 1976
acrylic on canvas, 55×45 cm

Hunt 7/8, 1978
oil on canvas, 50×50 cm

• **Virtual triangle** – acrylic on canvas, 50×35 cm

Horizontal, 1979
oil on canvas, 45×30 cm

Diagonal, 1980
acrylic on canvas, 45×32 cm

Alien, 1980
acrylic on canvas, 50×50 cm

Inner-outer-upper-lower, 1981
acrylic on canvas, 42.5×30 cm

Tribe, 1986
acrylic on canvaas, 60×40 cm

BARBARIAN GEOMETRY

The square has two diagonals, 1978
oil on canvas, 80×80 cm

Intersection of a black and a white triangle, 1978
oil on canvas, 80×100 cm

• **Three points define a triangle, 1978** oil on canvas, 60×60 cm

• **Centre point of the battlés triangle, 1978**
acrylic on canvas, 80×100 cm

• **Circle, arc, tangent, 1978**
oil on canvas, 70×100 cm

• **A square seen from below, 1978**
oil on wood, 80 cm

• **Diagonal of a parallelogram, 1978**
oil on canvas, 65×100 cm

• **Battle of parallels, 1979**
oil on canvas, 80×100 cm

Diverging parallels, 1979
oil on canvas, 75×100 cm

BODIMAGE

Parallels, 1980
oil on canvas, 230×60 cm

Tearing an oblong, 1980
oil on canvas, 80×35 cm

• **Triangle explosion, 1981**
oil on canvas, 100×110 cm
Collection Pierre Cardin, Paris

Axial Symmetry, 1981
oil on canvas, 190×60 cm

Search for the centre I, 1981–1982
oil on canvas, 150×80 cm

Search for the centre II, 1981–1982
oil on canvas, 150×80 cm

Distortion of a straight line, 1982 oil on canvas, 70×90 cm

PENSILE PICTURES

Blue man with arrow, 1983–1984
oil on canvas, 140×140 cm

One after the other, 1983–1984
oil on canvas, 140×140 cm

Ludwig in the Art Gallery, 1984
oil on canvas, 140×300 cm

Lord Greystoke, 1984
oil on canvas, 140×300 cm

Two squares, 1985
oil on canvas, 140×350 cm

A bout de souffle, 1985
oil on canvas, 140×330 cm

Tandem–Beaver–Kitsch–Arboretum–Big–Abstract–Leviathan, 1985
oil on canvas, 140×360 cm

Wounded canvas, 1986
oil on canvas, 140×360 cm

Clandestine journey of masks on the river, 1986
oil on canvas, 140×180 cm

Horses running in the open, 1987 oil on canvas, 245×200 cm
(Sizes of individual tables: 200×100 cm; 190×100 cm; 200×100 cm)

Mantrap, 1987
oil on canvas, 140×350 cm

A question of balance, 1988
oil on canvas, 248.4×118 cm
(Sizes of individual tables: 130×70 cm; 65×40 cm; 65×50 cm)

Flying knife, 1986–1988
oil on canvas, 140×330 cm

Under the water, 1987–1988
oil on canvas, 140×200 cm

Serial crime story in two parts, 1987–1988
oil on canvas, 200×450 cm
(Sizes of individual tables: 160×100 cm; 110×140 cm)

Nude ascending in a staircase, 1987–1988
(To the memory of Muybridge and Duchamp)
oil on canvas, 280×255 cm
(Sizes of individual tables: 160×75 cm; 160×75 cm)

Hunting season on Mátyás Hill, 1987–1988
oil on canvas, 205×140 cm
(Size of the table: 70×130 cm)

Verticals, 1988
oil on canvas, 207×264 cm
(Sizes of individual tables: 110×65 cm; 140×60 cm; 130×70 cm; 140×60 cm)

NOTE; The works marked with • are in private collections outside Hungary therefore they are not exhibited; however, it is proper to mention at least their titles in this catalogue. (J.F.)

HELÉNYI TIBOR

1946 február 13-án született Budapesten
1966–71 tanulmányai az Iparművészeti Főiskolán
1975 Comitato Laghi, Milano, III. díj
1977 Institut International des Droits de lHumain, Strassbourg díja
óta az IPM (Interpress Magazin) laptervező grafikusa
1979 Az év legjobb plakátja – Fővárosi Tanács díja
1983 a Művelődési Minisztérium nívódíja a Testmás című kiállításért

Önálló kiállításai:

1975 Stúdió Galéria, Budapest (Balla Margittal és Felvidéki Andrással együtt)
1978 Barbár geometria, Műhely sorozat, Magyar Nemzeti Galéria, Budapest
1979 Barbarische Geometrie, Galerie K am Rudolfplatz, Köln
1980 Exposition internationale des Arts plastiques – Hongrie (Hencze Tamással együtt), Musée dArt Moderne de Belgrade
1980 Fikció és tárgyiasság - (Balla Margittal, Felvidéki Andrással és Kemény Györggyel együtt), Óbuda Galéria, Budapest
1982 Testmás, Dorottya utcai Kiállítóterem, Budapest
1983 Körperzüge, Collegium Hungaricum, Bécs
1984 az 1983-as São Paoló-i Biennálé magyar résztvevői (Molnár Sándorral együtt), Salamon-torony, Visegrád
Kék és Vörös Kápolna (Felvidéki Andrással együtt), Boglárlelle

Csoportos kiállításokon részt vett:

1966 V. Magyar Plakátkiállítás, Műcsarnok, Budapest
1970 III. Biennale internationale de lAffiche, Zacheta, Varsó
1971 VI. Magyar Plakátkiállítás, Szépművészeti Múzeum, Budapest
1972 „Környezetszennyeződés" – Fészek Klub, Budapest
1974 70 x 100, 13 fiatal grafikus kiállítása, Kulturális Kapcsolatok Intézetének Kiállítóterme, Budapest
1975 Jubileumi Plakátkiállítás, Műcsarnok, Budapest Kilkenny Posters, Kilkenny Design Workshop, Dublin
1976 VI. Biennale internationale de lAffiche, Zacheta, Varsó
1976 VIII. Nemzetközi Alkalmazott Grafikai Biennále, Brno
Plakátok szünetben (színházi plakátok), Madách Színház, Budapest
1977 Theaterplakete aus Ungarn, Haus am Lützowplatz, Nyugat-Berlin
Third Internationale Poster Exhibition, Listowel, Ireland
1978 Ten-dencies in Hungarian Poster design, Politechnical Central of London
X. Alkalmazott Grafikai Biennálé, Békéscsaba
„Perspektíva" csoport, Városi Tanács Kiállítóterme, Pécs
1979 „Perspektíva" csoport, Szajna Galéria, Varsó
X. Országos Grafikai Biennále, Miskolc
1980 Hungarian Graphics'80, 13 Young Artists, Polytechnical Centre, Regent Street, London
1980 Rajz – Drawing, Pécs
1981 Contemporary Painting, in Eastern Europe, Japan, Kanagawa Prefectuel Gallery, Yokohama – The National Museum of Art, Osaka
1981 XI. Országos Grafikai Biennále, Miskolc
Salgótarjáni Képzőművészeti Kiállítás
1981–82 Magyar Művészet, Liljevalchs Konsthall, Stockholm – Konstmuseum, Göteborg – Konsthall, Malmö
1982 Rajz – Drawing, Pécs
Art Hongrois Contemporain, Musée Catini, Marseille – Palais de lEurope, Menton – Palais du Conservatoire (Salon Regain), Lyon – La Maison des Congrès et de la Culture, Clermont-Ferrand – LEspace Pierre Cardin, Paris
1983 17 A Bienal de São Paolo (Molnár Sándorral együtt)
1987 Kortárs Magyar Képzőművészet, Műcsarnok, Budapest
Zeitgenössische bildende Kunst aus Ungarn, Galerie der Künstler, München
1988 Tavaszi Tárlat, Műcsarnok, Budapest

TIBOR HELÉNYI

1946 18. February – day of birth at Budapest
1966–71 studies at the Academy of Applied Arts at Budapest
1975 Comitato Laghi, 3rd Prize
1977 Institut International des Droits de lHumain; the Prize of the scity of Strasbourg starts working as designing artist for Interpress Magazine, a top selling Hungarian monthly
1979 The Poster of the Year; Prize of the City Council of Budapest
Prize of Merit from the Hungarian Ministry of Culture
1983 Prize of Merit from the Hungarian Ministry of Culture for the Bodimage Exhibition

Solo Exhibitions

1975 Studio Gallery, Budapest (together with Margit Balla and András Felvidéki)
1978 Barbarian Geometry – Workshop Series; Hungarian National Gallery, Budapest
1979 Barbarische Geometrie – Galerie K am Rudolfplatz, Köln
1980 Exposition Internationale des Arts plastiques – Hongrie (together with Tamás Hencze); Musée dArt Moderne de Belgrade
1981 Fiction and Objectivity (together with Margit Balla, András Felvidéki and György Kemény); Óbuda Gallery, Budapest
1982 Bodimage – Dorottya Street Exhibition Hall, Budapest
1983 Körperzüge – Collegium Hungaricum, Vienna
1984 Biennale et Sao Paolo (together with Sándor Molnár)
Salamon Tower, Visegrád
Blue and Red Chapel (together with András Felvidéki), Boglárlelle

Participation in collective exhibitions

1966 5th National Poster Exhibition; Arts Hall, Budapest

1970 **3rd International Poster Biennale; Warsaw**

1971 **6th National Poster Exhibition; Museum of Fine Arts, Budapest**

1972 **Pollution; Fészek Club, Budapest**

1974 **70 x 100: the exhibition of 13 young artists; Exhibition Hall of the Institute of International Cultural Connections, Budapest**

1975 **Anniversary Poster Exhibition; Arts Hall, Budapest**
Kilkenny Posters; Kilkenny Design Workshop, Dublin

1976 **6th Biennale Internationale de lAffiche; Zacheta, Warsaw**
8th Biennale for Applied Graphics; Brno
Posters for the Intermission (Theatre Posters); Madách Theatre, Budapest

1977 **Theaterplakate aus Ungarn; Haus am Lützowplatz, West Berlin**
3rd International Poster Exhibition; Listowel, Ireland

1978 **Tendencies in Hungarian Poster Design; Polytechnical Central of London**
10th Biennale for Applied Graphics; Békéscsaba
"Perspective" Group; Exhibition Hall of the City Council; Pécs

1979 **"Perspective" Group; Szajna Gallery, Warsaw**
10th National Graphic Biennale, Miskolc

1980 **Hungarian Graphics'80, 13 Young Artists; Politechnical Centre, Regent Street, London**
Drawing; Pécs

1981 **Contemporary Painting in Eastern Europe; Japan, Kanagawa, Prefectuel Gallery, Yokohama, Museum of Art, Osaka**
11th National Graphical Biennale, Miskolc
Art Exhibition, Salgótarján

1981–82 **Hungarian Art; Liljevalchs Konsthall, Stockholm – Konstmuseum, Göteborg – Konsthall, Malmö**

1982 **Rajz – Drawing, Pécs**
Art Hongrois Contemporain; Musee Catini, Marseille – Palais de lEurope, Menton – Palais du Conservatoire (Salon Regain), Lyon – La Maison des Congrès et de la Culture, Clermont-Ferrand – LEspace Pierre Cardin, Paris

1983 **17*a* Bienal de São Paolo (together with Sándor Molnár)**

1987 **Contemporary Hungarian Art; Art Hall, Budapest**
Zeitgenössische bildende Kunst aus Ungarn; Galerie der Künstler, Munich

1988 **Spring Exhibition; Art Hall, Budapest**

IRODALOM/BIBLIOGRAPHY

Frank János: Helényi Tibornál, Élet és Irodalom, 1972. július 8., 12. l.

Frank János: Az Inform tárlata — Helényi Tibor, Inform, 1973/1, 50—50. l.

Frank, János: Young Graphic Artists, The New Hungarian Quarterly, No. 55, Autumn, 1974. (Tibor Helényi:) p.202.

Csernitzky Mária: (katalógus előszó), H. T. kiállítása — Barbár geometria, Magyar Nemzeti Galéria, 1978. augusztus

Frank János: Bemutatjuk Helényi Tibort (23 illusztrációval a teljes lapszámban), Élet és Irodalom, 1978. március 25. 12. l.

● ●: (Katalógus előszó), Galerie K am Rudolfplatz, Köln, 1984

Sto: Galerie K: Tibor Helényi, Kölnes Stadt-Anzeiger, 1979. május 31.

Frank, János: Tibor Helényís Barbaric Geometry — Exhibition at the Hungarian National Gallery, The New Hungarian Quarterly, No. 74., Summer, 1979. pp. 199—200.

Székely, András: II. Inside the Studio, The New Hungarian Quarterly, No. 75, Autumn, 1979. (Tibor Helényi:) pp. 196.

Frank János: Címadó ünnepség, Élet és Irodalom, 1980. július 26. 12. l.

Frank, János: Tibor Helényi, Tamás Hencze (a magyar szekció katalógus előszava), Exposition international des Arts Plastiques, Musée dArt Moderne, Belgrade'80, 137—239. l.

Frank János: Magyarok Belgrtádban, Élet és Irodalom; 1980. november 15., 12. l.

Jeanine Warnod: Jeunes peintres hongrois a Paris — Espace Cardin, Le Figaro, 1982. július 14.

Frank János: Deferretől Cardinig, Élet és Irodalom, 1982. szeptember 17. 13. l.

Frank János: (katalógus előszó) Testmás — H. T. kiállítása, Dorottaya utcai Galéria, Budapest, 1982. 2—3. l.

Vadas József: Erő-művész, Élet és Irodalom, 1982. október 1., 13. l.

Bán András: Portrék, tájak, testmások, madarak, Magyar Nemzet, 1982. október 6.

Wagner István: Helényi Tibor legújabb munkái — Testmás kiállítás, Magyar Hírlap, 1982. október 6., 5. l.

P. Szücs Júlia: Akt háromszöggel, Népszabadság, 1982. október 8.

Lóska Lajos: Perspektívák, festmények, Új Tükör, 1982. október 17.

a. j.: Helényi Tibor, Művészet, 1982/9.

● ●: Mit gespitzten Pinsel . . ., Nach Ungarn (Wien), 1982. december 21.

Frank, János: (katalógus előszó) Tibor Helényi — Körperzüge c. kiállítása, Collegium Hungaricum, Bécs, 1983. január, I—I. l.

Frank János: Nem mind arany, Élet és Irodalom, 1983. február 18., 12. l.

Frank János: Barbárok és Testmások — Helényi Tibor portréja, Budapest (folyóirat), 1983/84, 24—26. l.

Néray, Katalin: (a magyar szekció katalógus előszava) 17^A Bienal de São Paolo, 1983. 204. l.

Néray Katalin: (katalógus előszó), Helényi Tibor és Molnár Sándor kiállítása, Salamon-torony, Visegrád, 1984. május

Csorba Mária: Visegrád, Salamon-torony: Kettős bemutató, Pesti Műsor, 1984. június 6.

Frank János: Új-manierizmus?, Élet és Irodalom, 1984. augusztus 10., 12. l.

Frank János: 100„1 éves a magyar plakát. A magyar plakátművészet története 1945—1985 (előszó részlet), Műcsarnok, Budapest, 1986 (Helényi Tibor:) 127—128. l.

Hudra Klára: Maszkok titokzatos átkelése a folyón, Új Tükör, 1988. július 31., 27. l.

Lóhalálában, 1985

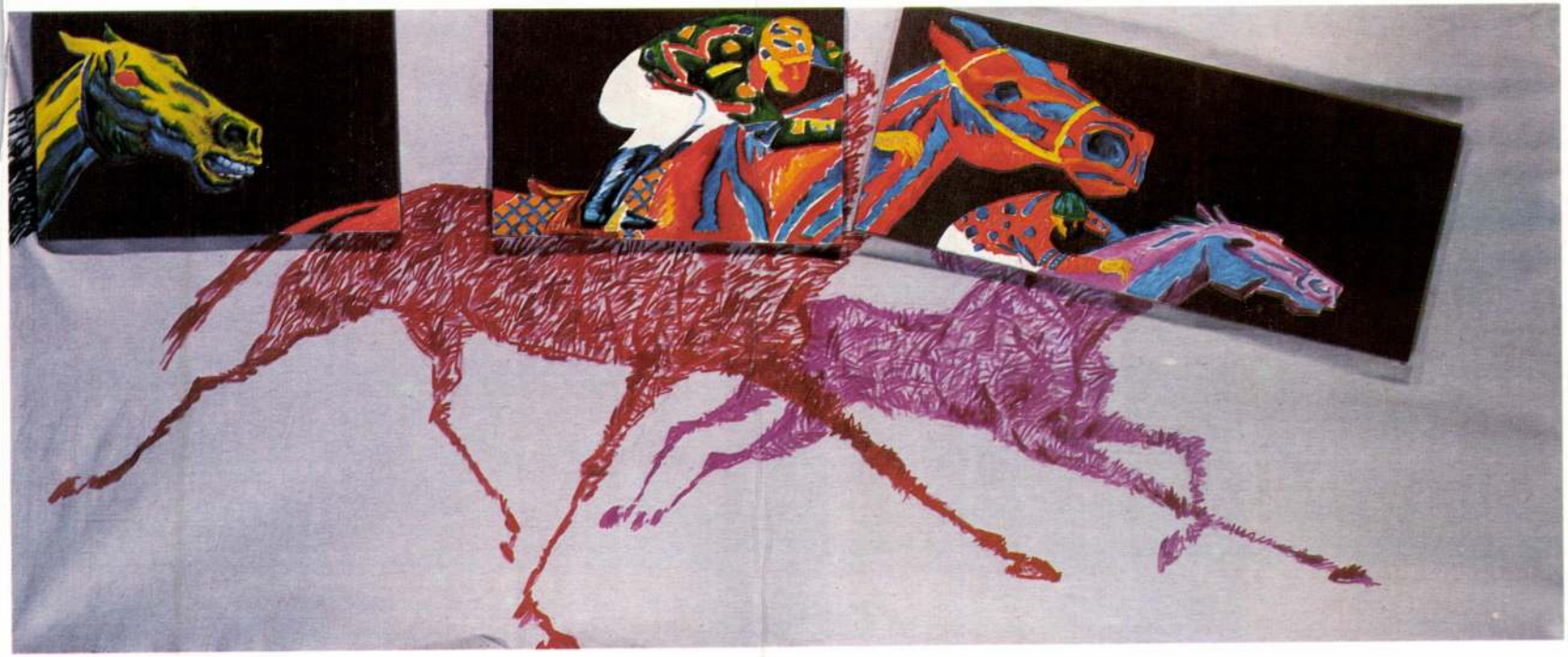

A bout de souffle, 1985

Helényi Tibor, festő-grafikusművész 5.) Folytatás (vége).
Boros Géza: Tragicómics, Helényi Tibor festményei.

„Lord Greystoke", olaj, vászon,
140 x 300 cm, 1984. [repr.]

„Függőlegesek", olaj, vászon,
207 x 264 cm, 1988. [repr.]

Művészet, 1989., 3., 40-old.

Helényi Tibor, festő-grafikusművész
Boros Géza: Tragicomics, Helényi Tibor festménysei.

4.) Folytatás.

Helényi Tibor: 7/8-os vadászat, olaj, vászon, 50 × 50 cm, 1978

Művészet, 1989, 3., 39-old.

2/.

Helényi Tibor: Egyik a másik után, olaj, vászon, 140 × 140 cm, 1983–84

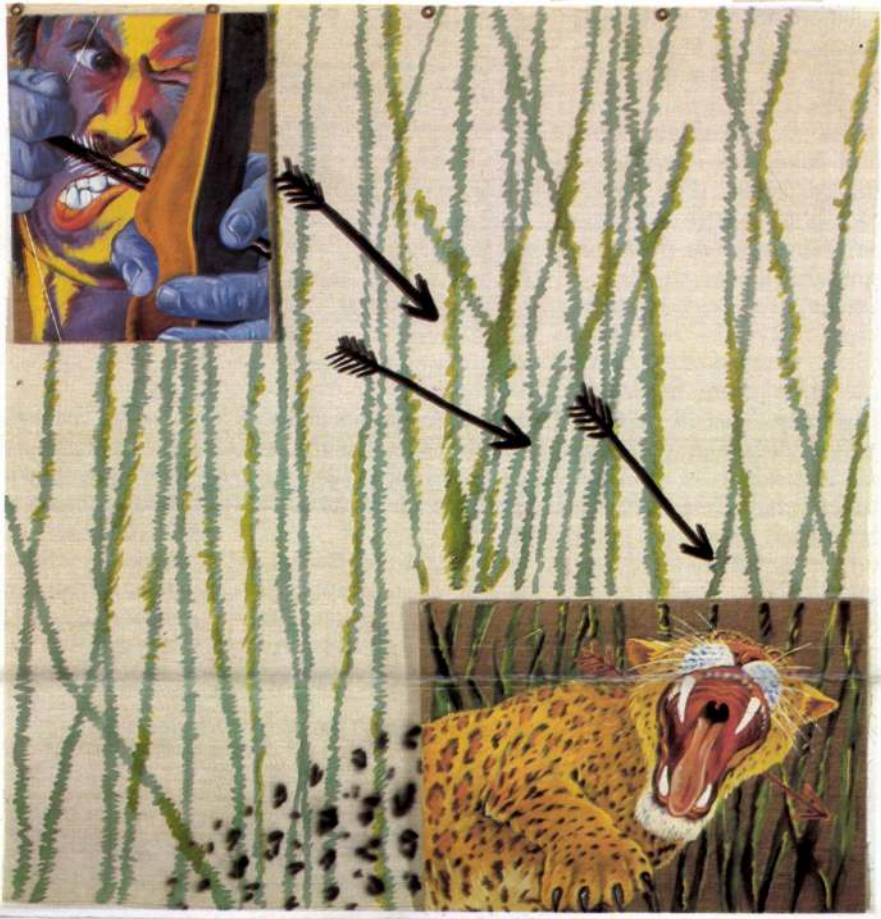

kalandfilmek, videóklipek, animációk kimozdított perspektíváit használja fel (*Megsebzett vászon, Lovak futnak a szabadban, Tandem-Hód-Giccs-Arborétum-Big-Leviathan*). Egy Hitchcock-film snittjei keverednek *Muybridge* és *Duchamp* emlékével a *Lépcsőn felmenő akt*ban, mely egy konyhakéssel fenyegető robusztus női akt mozgásfázisait merevíti ki, mintegy ironizálva Duchamp *lemenő* aktján, melyet vívótankönyvek ábrái inspiráltak. A korábbi szigorú szerkesztési elveket egy oldott forma- és színrobbanás váltotta fel. Széles gesztusokkal, pasztózusan fest, egy erőteljes „újvad" és neoexpresszionista hatásokat tükröző festészetet hoz-

Helényi Tibor: Lord Greystoke, olaj, vászon, 140 × 300 cm, 19

va létre. A korábbi ciklusok tartózkodóbb, hűvös előadásmódjához képest ez a fő újdonsága a legújabb képeknek.

Helényi törekvéseiben letagadhatatlan a hiperrealizmus és a pop art látványkliséket karikírozó stílus hatása, azzal az eltéréssel, hogy műveiből hiányzik telen kívülállás – szi zük a leplezetlen vo a tömegkultúra pro kus, de azért a mégiscsak játékos mekien őszinte vilá melyből megpróbá pillanatokat, hat nizmusokat ellesni,

Helényi Tibor: Függőlegesek, olaj, vászon, 207 × 264 cm, 1988 (fotók Sulyok Miklós)

HELÉNYI TIBOR
H. 1994

Tragicomics

Helényi Tibor festményei

Günther Metken szerint a képregényekben az a tragikomikus, hogy élénk vizualitásukkal egyfajta látáskulturálódás benyomását keltik, miközben nemhogy segítenék, hanem éppenséggel elsorvasztják az olvasói képzeletet. Korunk gyermekbetegsége, a vizualitás s benne a képregénykór semmit nem kímél – épp e cikk írása idején került a boltokba a *Biblia* magyar nyelvű képregényesített változata, melyet a kiadó ígérete szerint hamarosan követni fog *Marx Tőkéje*...

Helényi Tibor: Középpontkeresés I, olaj, vászon, 150 × 80 cm, 1981–82

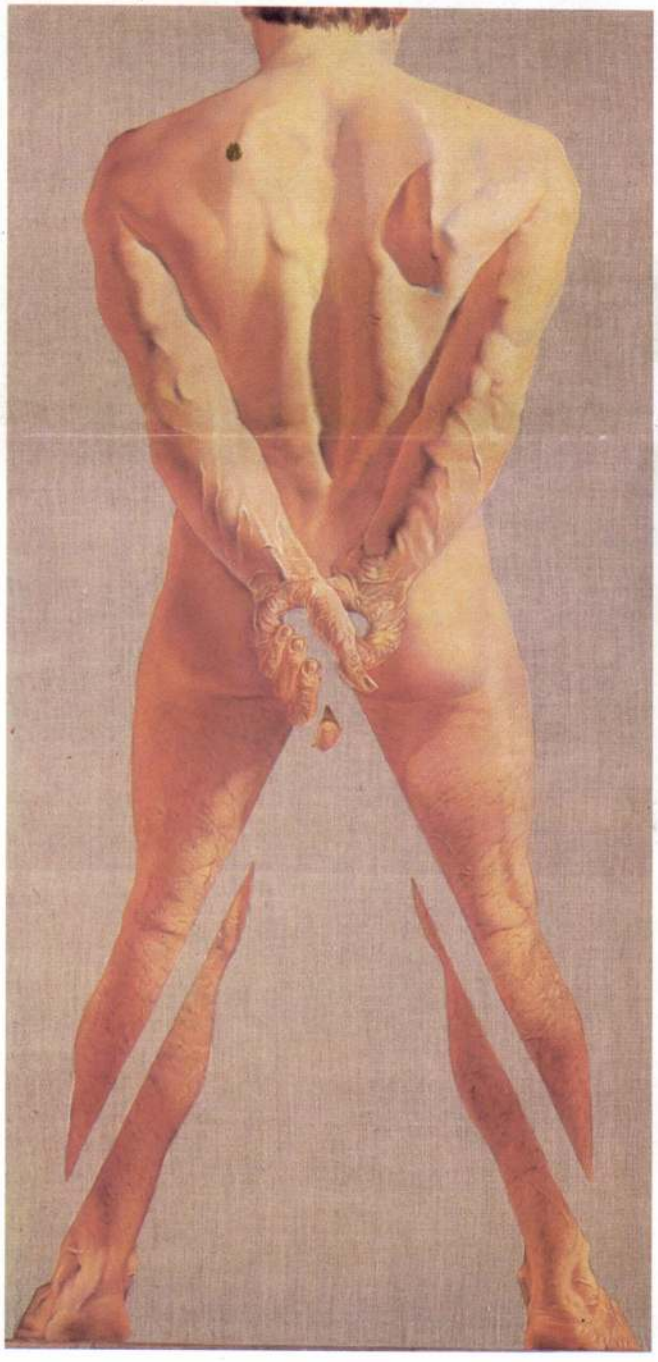

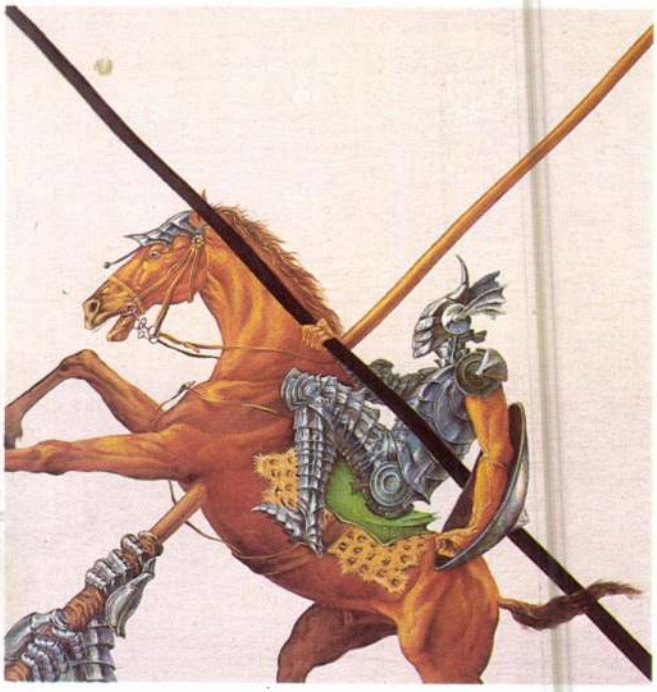

Helényi Tibor: A négyzetnek két átlója van, olaj, vászon, 80 × 80 cm, 1978

Helényi Tibor otthonosan mozog a modern *biblia pauperumok*, a tömegkultúra világában. Alkalmazott grafikusként egyik tervezője az *Interpress* magazinnak, melynek címlapján hónapról hónapra megelevenednek a kommersz képkultúra importált bálványalakjai: jetik, tuaregek, UFO-k, szexbombák, izompacsirták. A „szennykultúrának" ez a hömpölygő áradata Helényi művészetének a forrásvidéke.

Az Ernst Múzeumban 1988. IX. 8–X. 9. között megrendezett kiállításán eddigi, tizenkét évet átfogó munkásságáról nyújtott retrospektív képet. Helényi köztudottan igényes címadó: nemcsak az egyes képcímeit választja meg gondosan, hanem a kiállításainak is lényegretörő címeket ad, megkönnyítve ezzel az interpretátor dolgát, elvégezve saját pályájának a szakaszolását. Mivel az egyes sorozatokról annak idején már sok mindent megírtak, én egyetlen szempontból tekintem át a művek sorát – ez pedig a „tömegkulturális" szemlélet parodisztikus-szatirikus felhasználása a művekben. Tizenkét év távlatából ez Helényi művészetének a leglényegesebb mozzanata. E szempont szerinti áttekintést kínálja *Frank János* rendezése is, aki a tárlatot *szalagtörténetszerűen* rendezte meg – az összetartozó képsorok között nagy, üres helyeket hagyva, a sűrítésekkel, ugrásokkal egy képregény dinamikáját és dramaturgiáját kölcsönözve a kiállításnak.

Felvezetés: *Barbár geometria*. Csatajelenetek, izmos harci mének, középkori kommandóharcosok, fegyver-ornametika, mágikus mértan. Bravúros rajz, látványhűség, merész rövidülések, vágások, élénk színek. *Újmanierizmus*. A kompozíció alapjává a „túlkomponáltságot" teszi, a kiszámított beállítások így egy hatásvadász fokozás képlet tömörségű állóképsémáivá merevednek. A képek heroikus koreográfiáját a címek fokozhatatlanul közhelyes megállapításai oltják ki: – *A négyzetnek két átlója van, Három adat meghatározza a*

Helényi Tibor: Egyik a másik után, olaj, vászon, 140 × 140 cm, 1983–84

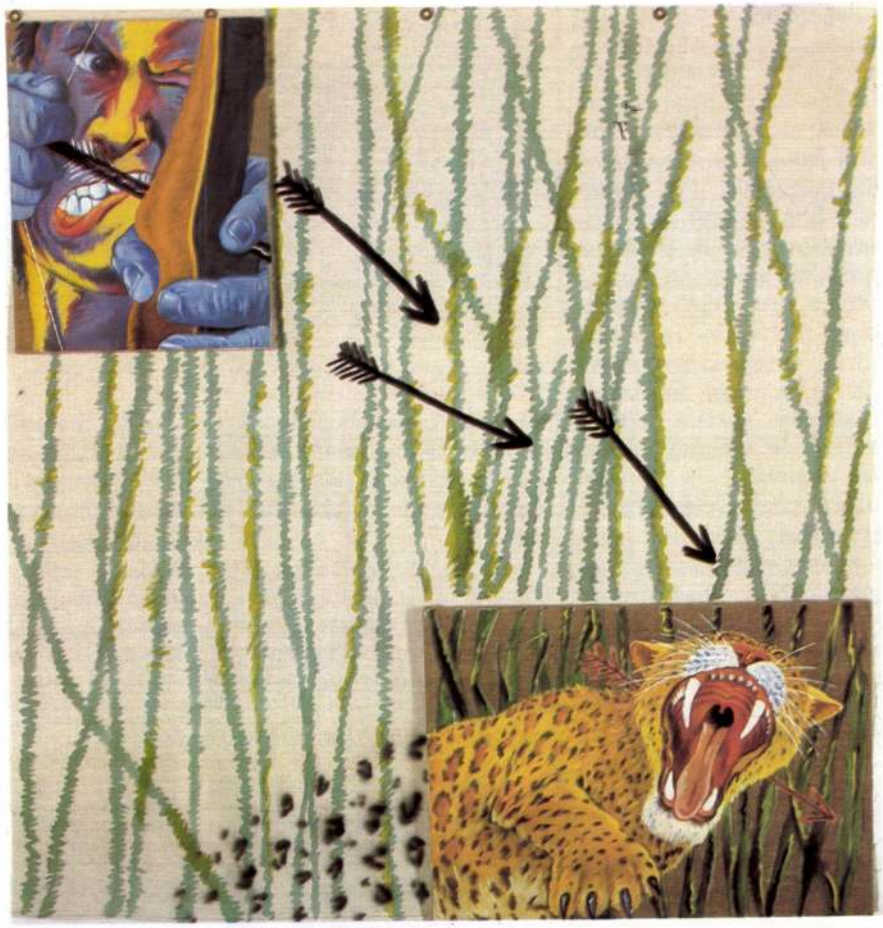

háromszöget stb. Az 1978-as nemzeti galériabeli bemutatóhoz „katalógusként" egy négy lapból álló, variálható *Végtelen képregényt* mellékelt, melyben a harci jelenetekhez párbeszédek is tartoznak: a szóbuborékokban értelmetlen, jelentés nélküli kalligráfiák „olvashatók", mintegy utalva az erőszak kultuszát terjesztő képregények és tömegfilmek lepusztult szövegeire, fogyasztóik „kamukultúrájára, újbarbarizmusára" (Kornis Mihály kifejezése).

Intermezzo: *Testmás*. A mértan sztereotip, egyszerű alapigazságaival való „manipulálás" folytatódik 1982-ben a Dorottya Utcai Kiállítóteremben bemutatott, illuzionisztikus férfiaktképeken. A vászonkihagyásokkal megfestett, részletező anatómiai pontosságú mozdulattanulmányok kapcsán az elemzők reneszánsz és barokk mestereket emlegettek, illetve az akadémiák színpadias naturalizmusán való ironizálásként értelmezték őket – az életnagyságú torzók „előképeit" én máshol keresném: bodybuilding-tankönyvek *izometrikus* gyakorlataiban, színes karate és kung-fu fotóposztereken *Középpontkeresés I–II, Téglalapszakítás, Az egyenes torzulása* stb.). Egyik újságcikk szerint ezek a képek *„a Harmónia lehetőségeit, az ember lehetséges kapcsolatteremtésének eshetőségeit kutatják"*. Valóban – kevés tragikomikusabb beállítást tudok elképzelni, mint egy bodybouilding-bajnokság hústornyainak a totálképe. E „statikus" közjáték képeiről nyilatkozza a művész: *„Önuralom kellett hozzá – alig várom, hogy visszatérhessek az akcióhoz újra."* Hogy a folytatás nem valamiféle body artban öltött testet, arra Helényi virtuóz technikai tudása volt a garancia.

Akció: *Függőképek*. 1983-tól keltezett új képei minden eddiginél mozgalmasabbak. Vakrámára feszített, ferde képkockákat applikál a szabadon csüngő vászonra a graffittik és a matricák effektusait utánozva *(Lord Greystoke)*, klasszikus képregény-narrációkat „mesél el" *(Két négyzet, Folytatásos bűnügyi regény két részben)*;

Helényi Tibor: 7/8-os vadászat, olaj, vászon, 50 × 50 cm, 1978

kalandfilmek, videóklipek, animációk kimozdított perspektíváit használja fel (*Megsebzett vászon, Lovak futnak a szabadban, Tandem-Hód-Giccs-Arborétum-Big-Leviathan*). Egy Hitchcock-film snittjei keverednek *Muybridge* és *Duchamp* emlékével a *Lépcsőn felmenő akt*ban, mely egy konyhakéssel fenyegető robusztus női akt mozgásfázisait mereviti ki, mintegy ironizálva Duchamp *lemenő* aktján, melyet vívótankönyvek ábrái inspiráltak. A korábbi szigorú szerkesztési elveket egy oldott forma- és színrobbanás váltotta fel. Széles gesztusokkal, pasztózusan fest, egy erőteljes „újvad" és neoexpresszionista hatásokat tükröző festészetet hoz-

Helényi Tibor: Lord Greystoke, olaj, vászon, 140 × 300 cm, 1984

va létre. A korábbi ciklusok tartózkodóbb, hűvös előadásmódjához képest ez a fő újdonsága a legújabb képeknek.

Helényi törekvéseiben letagadhatatlan a hiperrealizmus és a pop art látványkliséket karikírozó stílus hatása, azzal az eltéréssel, hogy műveiből hiányzik a szenvtelen kívülállás – szinte érezzük a leplezetlen vonzódását a tömegkultúra problematikus, de azért a felszínen mégiscsak játékos és gyermekien őszinte világa iránt, melyből megpróbál olyan pillanatokat, hatásmechanizmusokat ellesni, melyek rávezethetnek egy alkotó képi gondolkodásmódra. Erőssége, hogy nem lenézi, hanem felhasználja azt a konzumkultúrát, amelyből táplálkozik, termékeny oda-vissza átmeneteket képezve a vizuális fogyasztói kultúra és az „elit" művészet között. Nagy műgonddal készített festményei egyben címlaptervek, moziplakát-reprodukciók prototípusai, vagy éppenséggel rangos múzeumok utcai falragaszaiként látjuk viszont őket. Az elemzés itt félbeszakad, kérdés, hogy Helényi művészetében milyen további – ahogy a képregények végén szokott lenni: *folyt. köv.*

Boros Géza

Helényi Tibor: Függőlegesek, olaj, vászon, 207 × 264 cm, 1988 (fotók Sulyok Miklós)

2000

IRODALMI ÉS TÁRSADALMI HAVI LAP

Szerkeszti: Bojtár Endre, Herner János, Horváth Iván, Kovács János Mátyás, Margócsy István, Szilágyi Ákos, Török András.
Főmunkatárs: Lengyel László. Olvasószerkesztő: Barabás András.

»Füle, orra; gatyája, fütyülője.«
KARÁTSON GÁBOR

»barbárok többé nincsenek«
KONSZTANDINOSZ KAVAFISZ

»Tertium, *sajnos*, non datur.«
STANISLAW LEM

Hellényi Tibor

Mcmxciii Április

Szerkesztőségi órák: csütörtökön délután kettőtől négyig a New York kávéház karzatán.

ÁRA NEGYVENKILENC FORINT

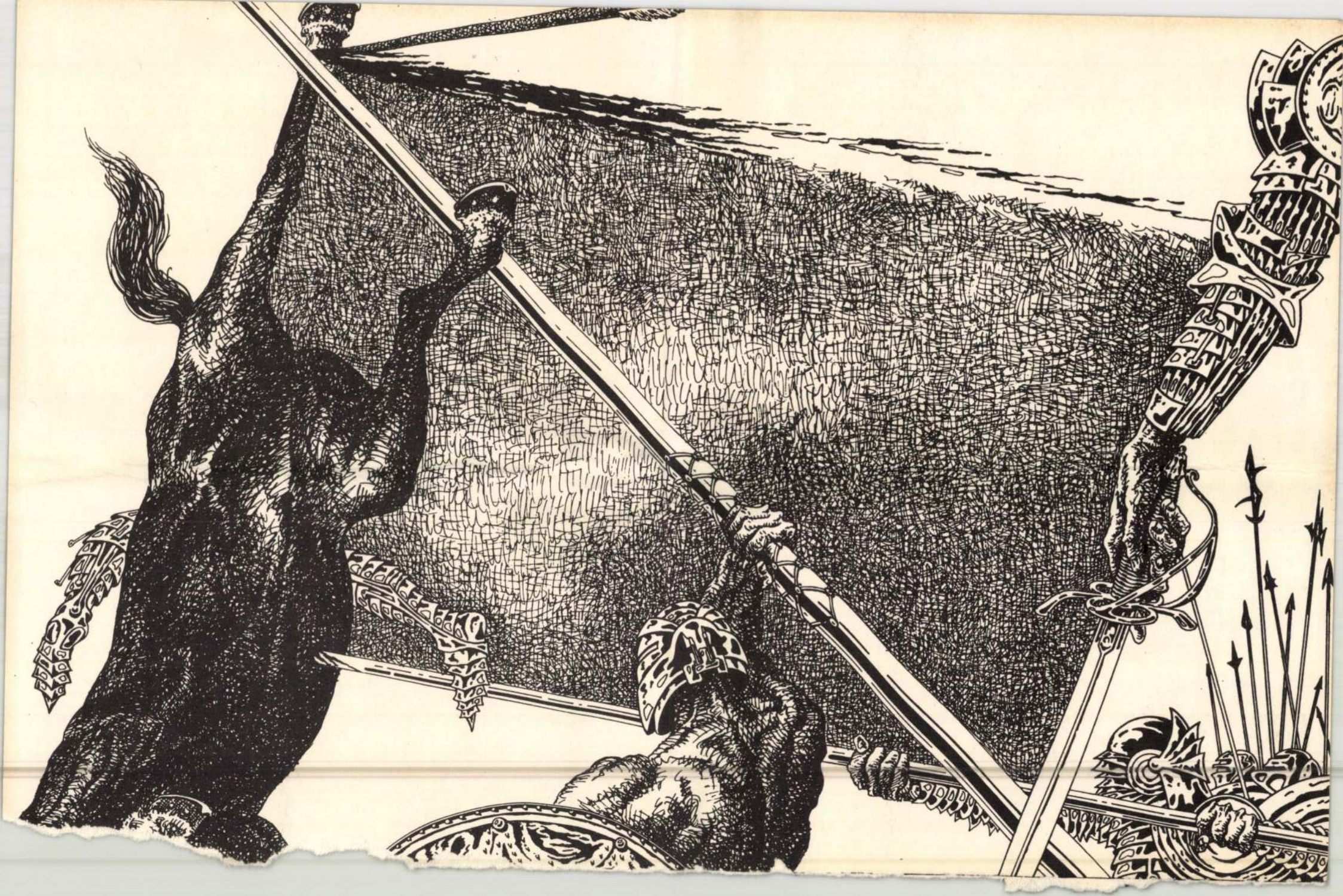

roly lett. És a nemzetiszocialisták voltak azok, akik eltörölték a régi „gót betűs" írást és bevezették az Európában egyébként általánosan elfogadott latin betűs írásmódot, aminek következtében a mai gyerekek már nem tudják elolvasni nagyszüleik ifjúkori leveleit.

A biológiai fundamentalizmus mindazonáltal túlélte nemzeti és állami terrorral járó változatát és új motívumokkal gazdagodott. A zöldek fundamentalizmusa is delegitimáló mozgalom. Annak az „eredeti"-nek és „elemi"-nek a nevében kívánnak legitimitástól megfosztani egy civilizációs fejlődési irányt, mely e fejlődés során nem bontakozhatott ki, mert elfojtották, megtagadták. Már nem pusztán az emberi fajok jelentik ezt az „eredeti"-t, hanem a Földön élő természetes fajok mindegyike, köztük a homo sapiens valamint a homo sapiens túlélésének veszélybe került természeti feltételei. Ez a mozgalom annyiban fundamentalista, amennyiben elutasítja, hogy társadalmi, történeti vagy jogi érvekkel avatkozzanak be választásaikba. Ezen a szemüvegen át nézve, az eddigi magaskultúrák társadalma a természet leigázásán és a nők elnyomásán alapult, hiszen a társadalmi rendszeren belül mintegy a nők képviselik a természetet. Az európai racionalizmus csupán az elnyomás beteljesülése, mely az általunk használt nyelvi szerkezeteket is szexista alapon mérgezte meg.

Ennek az új fundamentalizmusnak az erőssége egy kétségbevonhatatlan tényben és egy hasonlóképpen kétségtelen megállapításban keresendő. A tény a következő: az ipar fejlődése nyomán eljutottunk addig a pontig, ahol természetes életfeltételeink nem terhelhetők tovább. Egyszersmind tudatosul bennünk, hogy e veszély folytán az egész emberiség egyetlen közös hajóban utazik. A megállapítás pedig így fest: a Jó és a Rossz e tekintetben többé-kevésbé eldöntött dolog. Olyan, amilyen: független minden egyetértéstől és az elfogadottság bármely mértékétől. Amennyiben a túlélés ügyében egyetértés uralkodik a Rosszról, ill. elfogadják a Rosszat, akkor lehet, hogy túl késő van már ahhoz, hogy tanuljunk e tétel gyakorlati cáfolatából. Ennyiben a természetjog, azaz a „természettől" fogva helyes és a „természettől" fogva helytelen megkülönböztetéseinek egyikével állunk szembe. A fundamentalista ezt nem teheti mérlegelés tárgyává, mivel nem tartozik az illetékességi körébe. Rousseau szerint az az állam, mely vét e jogok ellen, mindaddig a káosz állapotában leledzik, amíg „a dolgok legyőzhetetlen természete újból vissza nem szerezte hatalmát". Rousseau társadalmi és politikai káoszra gondolt. Adott esetben a zöld fundamentalista számára a társadalmi renddel szemben előnyben részesítendő a társadalmi káosz, hiszen a társadalmi rend kifelé annál több káoszt okoz, minél tökéletesebben van megszervezve belül. És bár végül itt is a „dolgok legyőzhetetlen természete" érvényesül, meglehet, ez adott esetben együtt jár majd azzal, hogy a homo sapiens eltűnik a Földről.

Abból a tényből, hogy nem rendelkezhetünk a túlélés feltételei fölött, a fundamentalista – jogtalanul – azt a következtetést vonja le, hogy feltételekre vonatkozó nézetei is vitán felül állnak. Abból a tényből pedig, hogy az igazság nem ismer kompromisszumot, arra következtetet, hogy a kompromisszumok a helyes fölismerés érvényesítésekor is károsak. Ez azonban csak azon ritka esetekben van így, amikor a világ egészét fenyegeti veszély, és megmenekülni csak egy módon lehet.

Tanulságos az is, miként gondolkodik a zöld fundamentalizmus az emberi jogokról. Mindenekelőtt az jellemző rá, hogy el akarja tüntetni a különbséget az emberi jogok és a polgárjogok között. A zöld fundamentalisták számára a releváns politikai egységet nem a történelmi együvé tartozás, a nyelvközösség vagy az a hajlandóság határozza meg, hogy az emberek hosszú távon akarnak közösségben együttműködni, hanem egy merőben semleges kategória: az, hogy bizonyos emberek adott pillanatban közösen „érintettek" egy kérdésben. Ez a felfogás akkor fenyeget robbanással, ha összekapcsolódik az emberi jogok azon értelemzésével, mely szerint ezek nem valami „rossz" elhárításának a jogát testesítik meg, hanem azt a jogot, hogy bárki igényei közvetlenül érvényesülhessenek (például hogy csatlakozhasson bármely közösséghez, legalábbis addig, amíg ez az érintett számára életfeltételeinek javulásaként tűnik föl, azaz addig, amíg az életlehetőségek történelmileg és földrajzilag meghatározott különbségei el nem tűnnek, és az entrópia törvénye értelmében föl nem számolták a „jó élet" minden feltételét).

A politikai fundamentalizmus szorosan kapcsolódik ahhoz, amit Max Weber „*Gesinnungsethik*"-nek (szándéketikának) nevez. Mindazonáltal Weber arra is világosan rámutat, hogy a „szándéketika" és a „felelősségetika" szembeállítása nem igazán vezet eredményre. Weber szerint az a politikus képviseli a felelősségetikát, aki a rá bízott korlátozott területen középtávon fenn akarja tartani a meglévő állapotokat vagy általa kívánatosnak tartott állapotokat akar teremteni. A „szándéketikát" ezzel szemben az képviseli, aki úgy véli, a felelősség rövidebb távon és korlátozottan érvényesül, azaz aki egyetlen cselekvés közvetlen eredményéért tartja magát felelősnek, vagy akinek cselekedetei globális célkitűzések alapján hosszú távú stratégia jegyében állnak és ezért ezek nem ítélhetők meg a józan ész szemszögéből. Az első értelemben vett szándéketikáról Weber nagy elismeréssel nyilatkozik. Igaz, rámutat arra is, hogy ez az etika nem politikai etika. A második fajta szándéketika meg politikai etika akar lenni, de azért nem lehet az, mert az egyéni politikai világnézetet végső soron ki akarja vonni a diszkurzív ellenőrzés alól, és e világnézet érvényesítése érdekében korlátlan cselekvési szabadságot követel, amivel lényegében a fanatizmus definíciójához érkeztünk el megint.

A „szándéketika" két formája közötti megkülönböztetés azt is lehetővé teszi, hogy különbséget tegyünk a fundamentalizmus két típusa között. A fundamentalizmus lényegéből következően nem tekinthető politikai magatartásnak, hiszen épp a közvetítés, a viszonylagosság, a feltételnélküliségre vonatkozó igények semmibevétele az a terület, ahol a politika mozog. A politikai szempont abszolutizálása, minden emberi életjelenség politikailag pozitív vagy negatív besorolása a totalitárius rendszerek ismertetőjegye. Minden totalitárius rendszer antifundamentalista – noha gyakran maga is fundamentalizmusban gyökerezik. Antifundamentalizmusa azonban nihilizmus.
A „normális" emberek esetében ugyanis igaz az állítás: mindenki fundamentalista valamilyen tekintetben. A feltételnélküliségnek vannak jelképei, melyek noha maguk véges természetűek, véges lények számára a feltétlenséget testesítik meg. Ilyen jelképek nélkül a feltételnélküliség

csupán üres szó, és az ember olyan megvetendő lény, aki számára semmi se „szent", azaz mindenre képes. A feltételnélküliséget csak tisztelni lehet, megvalósítani nem. Az emberi jogok megvalósításának politikája sohasem lehet olyan feltétlen, mint az a parancs, hogy e jogokat tiszteletben kell tartani.

Mindezt felismerték már régen. Bizonyság rá két felülmúlhatatlan görög tragédia, Szophoklész *Antigonéja* és Aiszkhülosz *Oreszteiája*. Antigoné a diskurzust elutasító fundamentalista tökéletes típusa. Kötelessége, hogy fivérét eltemesse, az istenek ősi törvényén alapszik, mely egyben megfelel a szív törvényeinek is: „Gyűlölni nem, szeretni csak születtem én." (Trencsényi-Waldapfel Imre fordítása). Kreón, a király meg tudja indokolni tilalmát; ezek az államrezon érvei, a békét fenntartó politikai akarat érvei. Elvakultsága, hübrisze ott ütközik ki, hogy racionális megfontolásainak keresztülvitelében nem fogadja el korlátnak azt, ami politikai rendszerénél ősibb és „fundamentálisabb". Még nem alkalmazhatta Hobbesnak azt a fogását, mellyel az „Istennek kell engedni, hogysem az embernek" tételét úgy hatástalaníthatta volna, hogy uralkodóként önmagáról jelenti ki: ő az isteni parancs egyedül autentikus értelmezője. Mindazonáltal e tétel fundamentalizmusa nem jelent közvetlen politikai fenyegetést, amennyiben csupán az engedetlenséget fogalmazza meg és nem kíván megalapozni politikai akciókat, aktív ellenállást vagy forradalmat. Még csak az engedetlenség tevőleges megszervezését sem veszi célba. Sőt Antigoné nem is tanácsolja húgának, Iszménének, hogy részt vegyen a vállalkozásban. Az aktív politikai cselekvés csak akkor lehet hatékony, ha a politikai logika törvényeit követi, azaz ha kilép a fundamentalizmus bevehetetlen erődítményének kapuján. Van azonban az antik tragédiairodalomnak még egy fontos „tandarabja": Aiszkhülosz *Oreszteiája*.

A béketeremtő politikai akarat, a polisz életét szervező politikai akarat Athéné alakjában jelenik meg, aki az areopág előtt az anyagyilkos Oresztész mellett emeli fel szavát: szakadjon meg végre a gyilkosságok sora. Az Erinüszek azonban tombolnak. Az új, békét teremtő logika oltárán nem akarják feláldozni azt a fundamentalista és feminista követelésüket, hogy bűnhődjék az anyagyilkos. Athéné nem teszi magát öntörvényűen túl az Erinüszek követelésén, hanem megkísérli őket lecsillapítani, méghozzá sikerrel. Felkéri őket, hogy eumeniszekként, az áldás istennőiként, „politikai befolyásuktól megfosztva", maradjanak a városban, és a város jólétét ahhoz a feltételhez köti, hogy – mivel az istennők ősibb eredetűek, mint a város – ott mindig legyen megszentelt helyük. Politikai hatalmuktól megfosztják őket, ám jelenlétük a biztosítéka annak, hogy a politika nem téveszti szem elől, ami „szent", ami minden politikánál előrébb való, és amit a politika maga képtelen megteremteni.

FORDÍTOTTA ZALÁN PÉTER

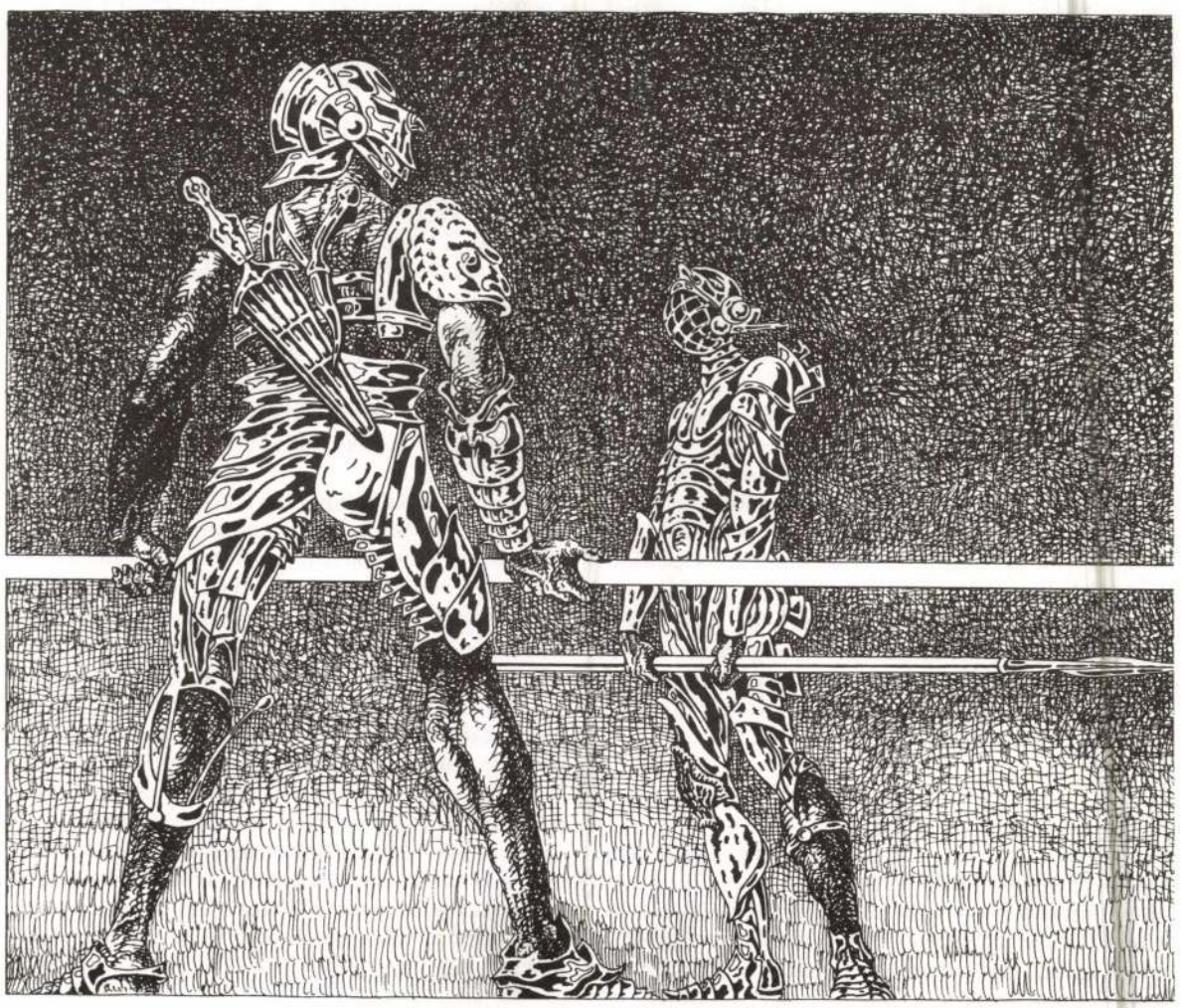

projekciónk. Ebben implicite az is benne rejlik, hogy a tudomány univerzuma mellé más, ugyanúgy megismerhető, megélhető és kezelhető világok állíthatók; hogy nincs sok értelme az adott és a kialakított, a datum és a factum, az igaz és hamis, a valóságos és a fiktív, a tudomány és a művészet közti megkülönböztetésnek; hogy ha már nem szubjektumok vagyunk, hanem csak projekciók, akkor mindeme modern kategóriákat másokra való tekintettel újra kell gondolnunk; hogy például az „igaz és hamis" helyébe a „valószínű és valószínűtlen" a „valóságos és fiktív" helyébe „konkrét és absztrakt", a „tudomány és művészet" helyébe „formulázni és proiciálni" állítandó.

A jelenleg zajló paradigmaváltás két kitüremkedésének megragadási, majd összecsomózási kísérlete szükségképpen töredékes marad. Félreértésekre is vezethet: például ahhoz, miszerint itt azt állítottuk volna, hogy a posztmodern szolipszista. Ellenkezőleg: ha feltesszük, hogy a világ a mi projekciónk, akkor szintúgy feltesszük, hogy mi magunk sem vagyunk egyebek, mint e projekció. Ez a reverzibilis ontológia (nincs szubjektum objektum nélkül, ahogy objektum sincsen szubjektum nélkül) alapvető történelmen túli ismertetőjegy. Mindez, ahogy már jeleztük, ebben az előadásban csak töredékesen és vázlatosan jelent meg, a vázolt paradigmaváltásból keletkező tudat- és cselekvésformákat pedig nem is említhettem. Ennek szükségképpen így kellett történnie, ami csak részben következik az előadás időbeli korlátozottságából, úgy vélem, valódi oka abban keresendő, hogy olyan paradigmaváltás részesei vagyunk, amelynek a horderejét még egyáltalán nem vagyunk képesek felmérni. Azért merészeltem mégis beszélni erről, mert ez az első alkalom, hogy szülővárosomban tarthattam előadást.

FORDÍTOTTA TILLMANN J. A.

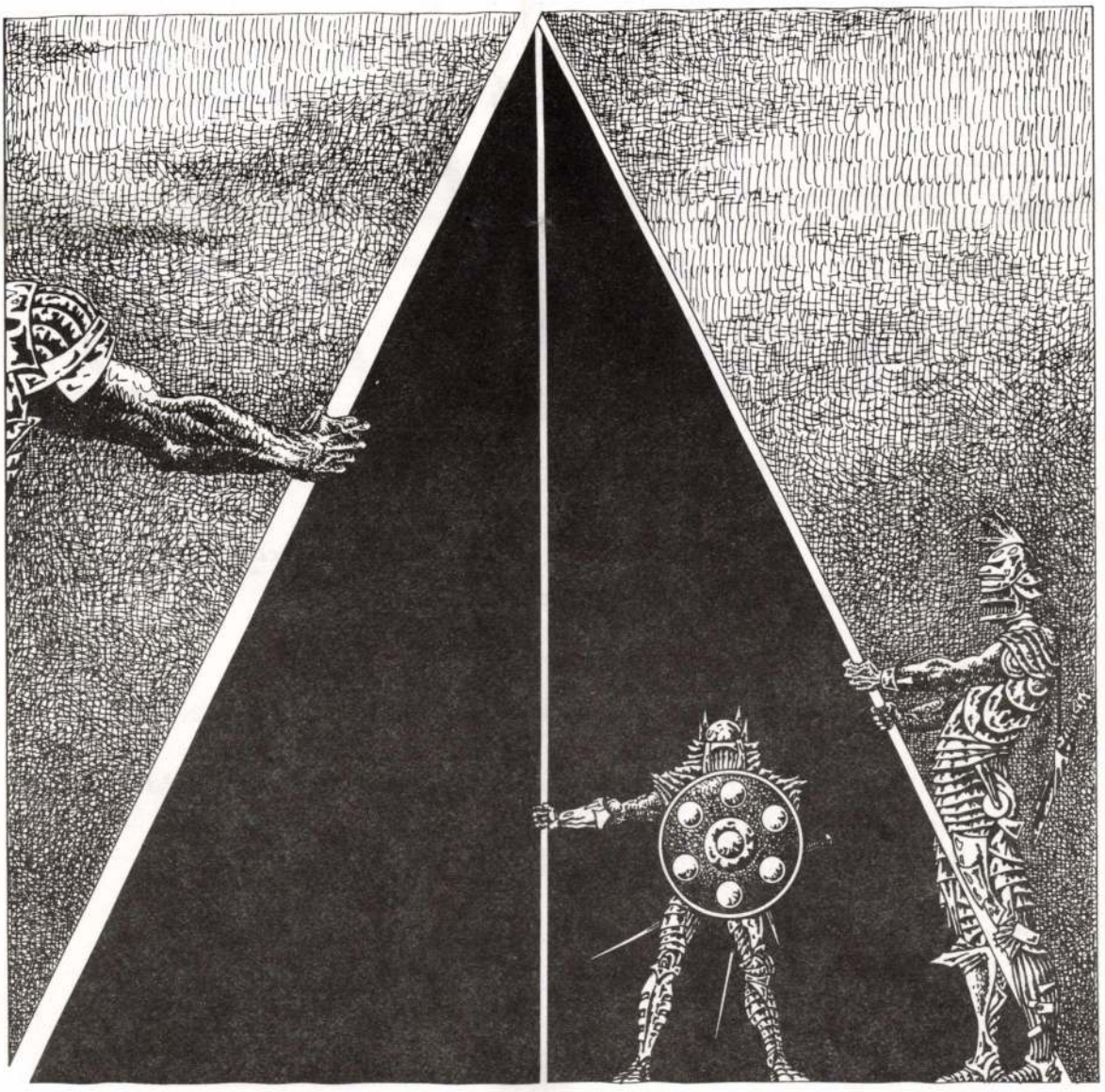

AZ EURÓPA KIADÓ ÚJDONSÁGA

C. N. DEGLER

AZ ÉLŐ MÚLT

(MILYEN ERŐK FORMÁLTÁK AMERIKA MAI KÉPÉT?)

A jelen szemszögéből, hatalmas erudícióval megírt különleges történelemkönyv. **Carl N. Degler**, a Stanford Egyetem nagy tekintélyű professzora nem szellemtörténetet írt, hanem az amerikai közgondolkodás történetét. A több mint 500 oldalas főszöveg után 86 oldalas bibliográfiai esszé következik, több ezer hivatkozással. A 70 oldalas név- és tárgymutatót valóságos kislexikonná bővíttette a kiadó. Újszerű, alapvető, nevezetes munka. Nem hiányozhat egyetlen iskolai könyvtárból sem.

ÁRA (KEMÉNY KÖTÉSBEN): 980 FORINT

FILMVILÁG

AZ ÁPRILISI SZÁM TARTALMÁBÓL

„Mi az, hogy fiatal filmes? Ezeréves a magyar film"
— kritikák, elemzések új magyar filmekről.

Földényi F. László: *Angol melankólia*
„Az isteni semmi fényében telik a gyermek élete" — TERENCE DAVIES filmjeiről

„Rikító vagyok és középszerű: vagyis szélhámos"
— Virginia Woolf naplójegyzetei az *Orlando*ról.
Takács Ferenc: Az élősdiség dicsérete — kritika az *Orlando* című filmről.

Alakszandr Trosin: *Oroszországról, szerelemmel,* avagy
isten hozta a véres vurstliban. „A bácsika, amint darabolni kezdik, rettentően üvölt" — beszámoló új orosz filmekről

vették, hogy a „radikális" haladók, a jakobinusok és később Saint-Simon gróf követőinek eszméi és gyakorlata nem hozzák meg az emberiség várt üdvét.

Térjünk vissza még egyszer a parkokhoz. Megéri néhány gondolati kísérletet elvégezni velük.

Nézzük az építés módját. A francia kert geometriai alakzatát, korlátozott számú, meghatározott, nyírható növényféleségét lehetetlen előzetes gondos és rajztáblán végzett tervezés nélkül létrehozni. Bizonyos, hogy a létesítendő park területén a meglévő „természetes" növényzetet teljességgel ki kell irtani, mintegy *tabula rasát* kell csinálni a terepen. A növényeket a természetben sehol fel nem lelhető alakzatokban kell elültetni, és folytonosan nyírni, hogy gömb, gúla, piramis stb. alakjuk megmaradjon.

Az angol kertek tervezői zömmel meghagyják az eredeti fákat, bokrokat. Ha ültetnek újat, úgy teszik, hogy beleilljék a környezetbe. A növényeket nem nyírják geometriai alakzatúra.

A másik kísérlet: gondoljuk bele magunkat a parkok közepén lakók helyzetébe. Tartósan az angol vagy a francia típusú park közepén laknánk szívesebben?

Az olló csattogását már említettem. Ki ne gondolna a parancsuralmi rendszerek koncentrációs táboraira, amelyekben az embereket úgy gyűjtik, mint a kívánt formákból kitörő zöldellő ágakat a francia park eldugott sarkában lévő komposztoson...

Sajnos manapság változatlanul minden alapunk megvan arra, hogy az emberiség földi üdvének megvalósulásában kételkedjünk. Ha azonban rezignálunk, és abbahagyjuk a munkát, még rosszabb helyzetbe kerülünk. A parképítés tanmeséje szolgáltat néhány ötletet a tekintetben, hogy merre célszerű haladnunk: beteg és kiszáradt fákat és bokrokat nem célszerű a parkban hagyni. Hatalmassá növő vagy elburjánzó növényeket vissza kell vágnunk. Gaz nem boríthatja el az angol park virágágyait sem. Ostobaság az a törekvés, hogy minden növényt egyformának, azonos nagyságúnak akarjunk: hagyjuk, hogy az ibolya az illatával, a vérbükk impozáns méreteivel legyen boldog, és boldogítsa a park tulajdonosát.

JEGYZETEK

1 Örömmel értesültem arról, hogy F. A. Hayek *The Fatal Conceit* c. könyve fordítás alatt áll, vagy talán már meg is jelent. – Ennek az írásnak a létrejöttében egy másik Hayek-könyv, a *The Counter-Revolution of Science* (Németül: *Mißbrauch und Verfall der Vernunft*) játszott szerepet.

2 Forrás: Lengyel László.

3 Ennek a gondolkodásmódnak egy késői megnyilvánulása John Kenneth Galbraith, a Harvard Egyetem emeritált professzora, aki a német *Spiegel* c. folyóirat 1992. 36. számában idézett könyvében a következő mondatot írta le: „A szocialista országokban – mielőtt a kommunizmus összeomlott – a piacgazdaság irányába tett minden engedményt, mint a kapitalizmus előtti fegyverletételt, visszautasítottak. Pedig majdnem bizonyos, hogy ilyen engedmények árán – amelyeket elsősorban a fogyasztási cikkek, a szolgáltatások és a mezőgazdaság területén kellett volna tenni – a kommunizmust a szocializmussal egyetemben *meg lehetett volna menteni.*" Az idézet kommentálása Galbraith személyes magatartásával és életvitelével együtt nem túlfeszítené, hanem felrobbantaná ennek a jegyzetnek a kereteit.

4 Elgondolkoztató szépséggel és tömörséggel jellemzi a két dolog együttes szükségességét a következő angol mondat: *Intelligent beings may have laws of their own making; but they also have some which they never made.*

5 Brandenstein Béla (1901–1989) 32 évesen a Pázmány Péter Tudományegyetem filozófiatanára, 1949-től Saarbrückenben ugyanaz.

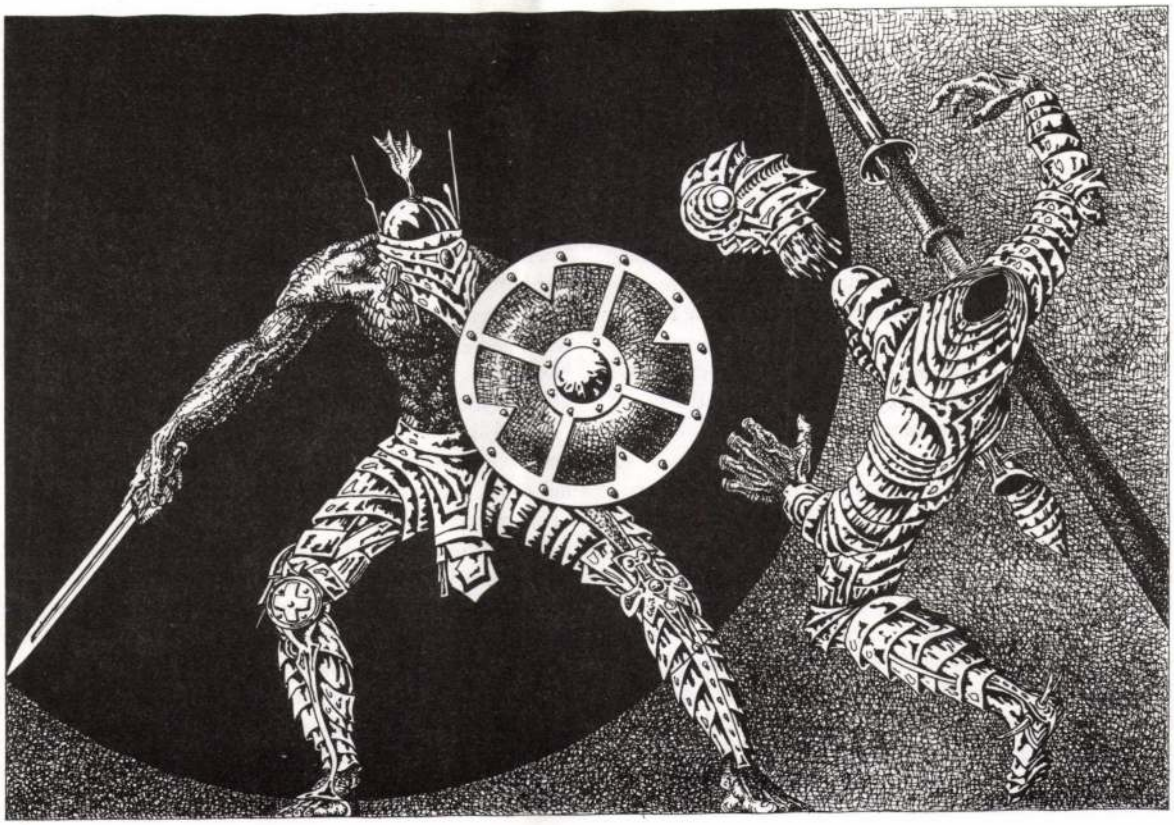

Vázlat a parkokról

J. HORVÁTH TAMÁS

Furcsa, de – úgy tűnik – mégis-csak való igaz, hogy bizonyos lelki-szellemi magatartások olyan területeken is kifejeződnek, ahol az embernek eszébe nem jutna keresni őket. Ha a tisztelt olvasó járt Franciaországban és megnézett egy sor 17–18. századi kastélyt, akkor esetleg már fel sem tűnt neki, hogy ezeknek a kastélyoknak a parkjai legtöbbször szigorú geometriai formákat követnek. Bokraik, fáik nyírottak, sok bennük a kavicsozott út, kőfal, szobor, szökőkút. Egyszóval: a természet alaposan meg van zabolázva. Nem maradhat el a folyamatos erőszak sem: a bokrok alakjának a megtartásához az ollónak szünet nélkül csattognia kell.

Nem így az angol kastélyok, úri házak parkjai. Ezek szemmel láthatóan közelebb állnak a természethez, bár nyilvánvalóak bennük az emberi tervezés, rendezés nyomai.

Kifejezhet-e ez a nyilvánvaló stíluskülönbség két alapvetően különböző életszemléletet?

Nincsenek illúzióim: adós fogok maradni annak bizonyításával, hogy a kertépítés különböző módjai hogyan függenek az angol illetve francia nemzetben a 17. és 18. században működő matematikusok számától és minőségétől (különös tekintettel az Angliában is megtalálható francia, és a Franciaországban is fellelhető angol parkok számára).

Nem hagyhatom figyelmen kívül azokat az olvasóimat, akikben fölmerül a gondolat: nem olvastam én már valaha, valamit ezekről a parképítési furcsaságokól? Valóban olvashattak ilyesmit. A 2000-ben 1990. decemberében megjelent, F. A. Hayekkal foglalkozó tanulmányomban[1] említettem azt a „fölfedezésemet", amely szerint bizonyos sajátos eszmeáramlatok, életszemléletbeli jellegzetességek talán a kerttervezés irányzataiban is kifejezésre juthattak.

Az 1990 óta eltelt években újra meg újra ennek a fölfedezésnek az igazolására bukkantam. Közben állandóan növekszik bennem a vágy egy képeskönyv szerkesztésére, amelyben sok-sok francia és angol park képe lenne látható. Talán több érdeklődő nagy bosszúságára azonban a szöveg nem fákról és virágokról szólna majd, hanem társadalom- és gazdaságtervezési elképzelésekről, elméletekről Adam Smithtől illetve a francia enciklopedistáktól kezdve F. A. Hayekig.

Sok éven át (1949–1969) tapasztaltam ugyanis a marxista elmélet és gyakorlat támadó, tudatot alakítani kívánó, emberellenes szellemi hadviselését. Már a hetvenes években, de azelőtt is érezhető volt a hamis, téves visszahatás a magyar fejekben és lelkekben: el a politikától az autóba, kiskertbe, házépítésbe, nyugati utazásba, és a mindezt szolgáló, önkizsákmányoló gazdasági tevékenységbe.[2] Miért nevezem ezt hamis, téves visszahatásnak? – mert a kutyaharapást nem a szőrével gyógyítja, sőt egyáltalán nem gyógyítja. Ha ez nem jelentett volna veszélyt az emberek szabadságára (a relatív szabadságot, azaz a nem börtönzöttséget értem itt „szabadságon"!), sőt fizikai megmaradására, akkor csakis a nem marxista elméletek megismerése lett volna a helyes visszahatás, mégpedig a szellemtudományok egész széles skáláján a teológiától a közgazdaság-tudományig. A nehézség persze nemcsak az említett politikai veszélyben rejlett. Sokszor meglepetéssel tapasztaltam, hogy a közgazdaságtan tárgyköréből bizonyos „kapitalista" szakkönyveket német vagy angol nyelven a közkönyvtárakból ki lehetett venni. A rendszer számára a veszélyt csökkentette, hogy nem mindenki tudott a megkívánt színvonalon idegen nyelveket. A valódi nehézség azonban inkább ott volt, hogy a „nyugati" szakirodalom zöme inkább bírálta az ún. kapitalizmust, semmint megmagyarázta vagy a rendszeren belüli reform útját megmutatta volna.[3] Churchillnek a demokráciára vonatkozó ismert mondása e politikai rendszer gazdasági föltételére, a szabadpiaci gazdaságra is áll. De az is áll mindkettőre, hogy törvényes keretek és az erkölcs uralma nélkül[4] a „rossz" demokrácia és piacgazdaság egy „jó" parancsuralmi rendszernél rosszabb lehet.

A „kapitalizmus" jellegzetes és szüntelen bírálatának és a tervezett, a konstruált kollektivista társadalom dicséretének mély gyökerei vannak a francia felvilágosodás irodalmában. Erre az időre megy vissza az a közfelfogás, hogy a baloldalinak nevezett ideológiák szolgálják a társadalom „haladását", az emberiség „testvériesülését", az ésszerű termelést és gazdálkodást, a kizsákmányolás megszüntetését. Ennek a szemléletnek az általános uralma szorította ki, marginalizálta az olyan gondolkodókat, mint Salvador de Madariaga, Raymond Aron, Dietrich von Hildebrandt, Hannah Arendt, F. A. Hayek vagy éppen báró Brandenstein Béla.[5]

Az egyelőre csak álmomban létező, parkképekkel díszített könyvnek az lenne a célja, hogy válogatott, jellegzetes szövegeken bemutassa, hogyan jutott a 18. század közepétől az emberiség „a konstruktivista racionalizmus" (Hayek) bűvkörébe. Ez az érem egyik oldala, vagy – ha tetszik – a könyv francia kertek képeivel díszített oldalai.

A másik az a sokkal halkabb, sokkal kevésbé föltűnő, konzervatívnak nevezhető irányzat, amelynek vannak természetesen Adam Smith előtt is szellemi ősei, de azok még nem a polgári szabadság és az egyén szabad érvényesülésének a talaján álltak. Talán Edmund Burke nevének említése elég annak bemutatására, hogy ez az irányzat a forradalmakat általában, de a (sokak által előszeretettel „nagy"-nak nevezett) francia forradalmat különösképpen nem kedvelte, ellenezte. Magyarországon ma valószínűleg eléggé ismeretlen nevek kerülnének az angol parkok képeivel díszített lapok szövegeinek az élére: Benjamin Constant, Alexis de Tocqueville, Lord Acton, de talán püspökök és pápák nevei is, akik különböző alapokból kiindulva észre-

a rovarokkal táplálkozó madaraknál termékenységcsökkenést idéznek elő, és a hím egyedekben a női, a nőstényekben pedig a hím jegyeket erősítik.) Mindent összevetve – nem tudom, hogy szerencsére vagy szerencsétlenségünkre – sok mindent lehet még tenni.

3. A szerencsétlenséget azért említem, mert a fentiekben már szó volt a SEX WARS egy másik formájáról is. Nevezetesen: várható, hogy egyes közösségek az efféle bánásmódtól nem lesznek elragadtatva. A szokások, a vallás vagy egyszerűen csak a gazdasági szempontok sok országban az utódok számának növelését teszik szükségessé. Miközben a tehetősek és a gazdagok különféle módokon csökkentik az egy háztartásra eső gyerekek számát – sokszor az egyszerű reprodukciós szint minimuma alá (átlagban 2,1 statisztikai gyerek egy emberpárra), a szegények kifejezetten törekszenek a sok gyerekre, mert különben ki tartja el őket most és öregkorukban. Ebből már olyan SEX WARS helyzet állhat elő, amely ellentmondásokat vált ki, s ezek megakadályozzák, hogy a szelektív demopresszió ne alkalmazhassák az arra képes országok másokkal, például a harmadik világ országaival szemben...

4. Nem kerülhetem meg a dolog morális-politikai oldalát sem. Számításaim szerint először is egyre megy, hogy az emberiség számának megduplázódása 35, 40 vagy 60 év alatt megy végbe. Hiszen nem arról van szó, hogy azt hajtogassuk egymásnak, hogy *Après nous le déluge*.

Másodszor: ha elég képzelőerőnk van ahhoz, hogy „földön kívüli gyarmatokról" ábrándozzunk, akkor ma tízezer embert kellene fölküldeni az űrbe egy-egy órára, ugyanakkor pedig az asztronautikában élenjáró amerikaiak tíz-egynéhány embert küldenek fel *egy évre*.

Harmadszor: a 21. században gyakorlatilag kihal minden vadon élő állatfajta. Ez az emberiség gyarapodásának mellékes hatása.

Negyedszer: a demopresszió által megcélozott közösség „ellentámadása" végzetes lehet minden élőlény számára. A gazdagok nem érezhetik többé biztonságban magukat saját országaik sáncai mögött, ahová nem akarják beengedni a „menekülteket". Elméletileg elképzelhető egy olyan „ökocídium", amely ezerszer nagyobb károkat okoz Szaddám Huszein felgyújtott olajkútjainál. Egy másik lehetőség a *növényzet* túszul ejtése, amely nélkül nem volna oxigén, anélkül pedig nem volna élet a földön. (Hogyan? Az oxigén legfőbb forrása *nem* a növényzet, hanem az óceáni moszatok, a fitoplankton. Aki a planktonok kipusztításával fenyegetőzne, elképesztő zsarozásra lenne képes. Hogyan öljük meg a planktont? Törjék a fejüket ezen a „világvége" szerelmesei. Én nem tartozom közéjük.)

Ötödször: avagy *last but not least*, a civilizáció nem akkor fog összeomlani, amikor kétmilliárd ember megbetegszik AIDS-ben, hanem jóval korábban. Amilyen értelmetlenség azt hangoztatni, hogy száz év múlva mindenkinek csak fél négyzetméternyi föld fog jutni, éppolyan képtelenség azt állítani, hogy a világ egészségügye „kibírja" az AIDS-betegek gyógyításához szükséges milliárdokat. Sok országban a kiadások robbanása már ma megbénítja az egészségügyet. Csak kevesek engedhetik meg maguknak az egyre korszerűbb, de egyre drágább gyógymódokat.

E fejezet végén hangsúlyoznom kell, hogy ma a demopresszióra képes fél a szükséges biotechnikai lehetőségek birtokában sem tudná azt végrehajtani, mert ez homlokegyenest ellenkezne mai világunk erkölcsi-politikai kánonjával. A „demopressziós fegyverrel" rendelkező országok egyrészt morális meggondolásokból nem mernének effajta hadműveletbe fogni, másrészt joggal tarthatnának a társadalmi reakciótól, nemcsak a megtámadott nép körében, hanem saját országukban is. A „kriptodemopressziós" hadműveletek, bármennyire lehetségesek volnának is, ha napvilágra kerülnének, felmérhetetlen sokkot okoznának, amely akár „közönséges" háborúba vagy a már említett „ökocídiumba" torkollhat, mert a menekültek előtt bezárhatjuk a kapukat, de az oxigénhiány elől már nem menekülhetünk.

Mérleg

1. Előrejelzésemben nem foglalkoztam futurológiai spekulációkkal, amelyek megjövendölik az egyes felfedezések, találmányok stb. idejét. Ezen a területen a „futurológia" már kellőképpen lejáratta magát. Ehelyett inkább földi életünk feltételeinek *határait* igyekeztem feltárni. Az embernek vagy van vagy nincs szuperéles tévéje,vagy vitorlával, esetleg akkumultorral működő autója. AIDS-betegek és/vagy éhezők milliárdjainak tömegében nem lehet élni.

2. Meg kell találni a demopressziós eszközöket. Nem tudom, kellő nyomatékkal mondtam-e, hogy a vírus *nem* lehet ilyen eszköz. Ez a vírus vagy utódvírusai előbb-utóbb elpusztítanak bennünket, és ennyi elég is annak megvilágításához, miért olyan fontos, hogy a tudomány hadat üzenjen nekik. Aki azt hirdeti, hogy úgyis meghal minden ember, az nem lehet jövőkutató. Nekem nincsenek ilyen ambícióim. A költségekről nem írtam, mert annak kiszá-

---

40. Zsitvay Leó utcát a múlt igazságügyminisztere volt.

41. Wekerle Sándor utcát Habsburgok embere volt.

Már átiratot küldöttünk a Munkásmozgalmi Intézetnek, hogy küldjön részeünkre névsort azokról a martír halált halt elvtársakról akik ebben a kerületben lelték halálukat úgy a 19-es forradalom után, mint a fasizmus ideje alatt, hogy azokról nevezhessünk el utcákat. Ha nem is lenne martírjaink közül volt V kerületi lakos, de biztos van sok olyan akit a Zrínyi utcában kínoztak, vagy a Dunába dobtak. Ha átiratunkra választ kaptunk azt azonnal továbbítjuk, hogy a törlésre javasolt utcák helyébe neveket adjunk.

Szobrok:

A szobrokról külön kimutatást már küldöttünk. A szobrokra vonatkozólag most csak az volna a kérésünk, hogy a XI ü. o. közölné velünk, hogy a MINSZ kitől kapott engedélyt arra, hogy a Kecskeméti u végén a Kalvin téren az új MSZT székház elötti részen kapott-e engedélyt arra, hogy ott egy nagy Lenin szobrot állítson fel.

Sikos Mária
V. ker. kultúr ü. cs. vez. *V. ker. elöljáró*

[1950. május 16.]

mítása, hogy egyrészt mennyibe kerül az éhező tömegek életben tartása, másrészt mennyit kellene befektetni a hatékony „terméketlenítésbe", komoly etikai problémákba ütközik. Konkrétabban pedig azoknak a döntéshozóknak erkölcsi intuíciójába és politikai számításaiba, akiktől a SEX WARS hadművelet egész kimenetele függ.

3. Azzal, hogy a kelleténél kevesebbet cselekszünk, és hogy a riói konferenciához hasonló összejövetelek csak a valódi tetteket helyettesítik, lényegében mindenki tisztában van, kivéve azokat, akik semmiről sem akarnak tudni. A helyzet rohamos rosszabbodása, a bioszféra teherbírásának összeroppanása már szabad szemmel is látható. Sorra érkeznek a klimatikus változásokról szóló figyelmeztető jelzések (az északi félteke 20. és 50. szélességi köre között bekövetkező szárazságról és szélviharokról már két évvel ezelőtt írtam az *Insel Almanach*ban, de nem akarok dicsekedni előrejelzésem pontosságával), ugyanígy tudunk a levegő összetételének változásairól (az olyan nagyvárosokban mint pl. Mexikóváros, az oxigén százalékaránya nemcsak szmog idején csökken 17 százalék alá, holott a határérték 20,08 százalék), a tengeri életközösségek egész övezeteinek kihalásáról, szárazföldek megmérgezéséről, újra fenyegető betegségekről stb. Emellett itt van a technikai „haladás", ami szintén csak a csődök számát szaporítja (a közlekedésben már a repülést is fenyegeti, s a föld körüli tér lassan örvénylő szemétdombbá válik az űrhajózás hulladékaitól). Folytathatnánk a sort. Az autókba szerelt katalizátorok némileg lassítják a mérgek terjedését, de teljesen nem tudják megállítani. Nincs százszázalékosan „ártalmatlan" energetika, mert a kockázatmentes technológiát még nem találták fel, a „falusi korszakba" pedig valamiféle SEX WARS típusú átalakuláson keresztül (vagy embermilliárdok pusztulása árán) vezet az út. Természetesen alternatívaként ott van még a *laissez faire* elmélet: fájjon a feje unokáinknak. Ez nagyon is valószínű és igen cinikus megoldás, vigaszt azonban ez sem ad. „Globalisztikára" szükségünk van, hogy az emberiséget megmenthessük önmagától.

FORDÍTOTTA REIMAN JUDIT

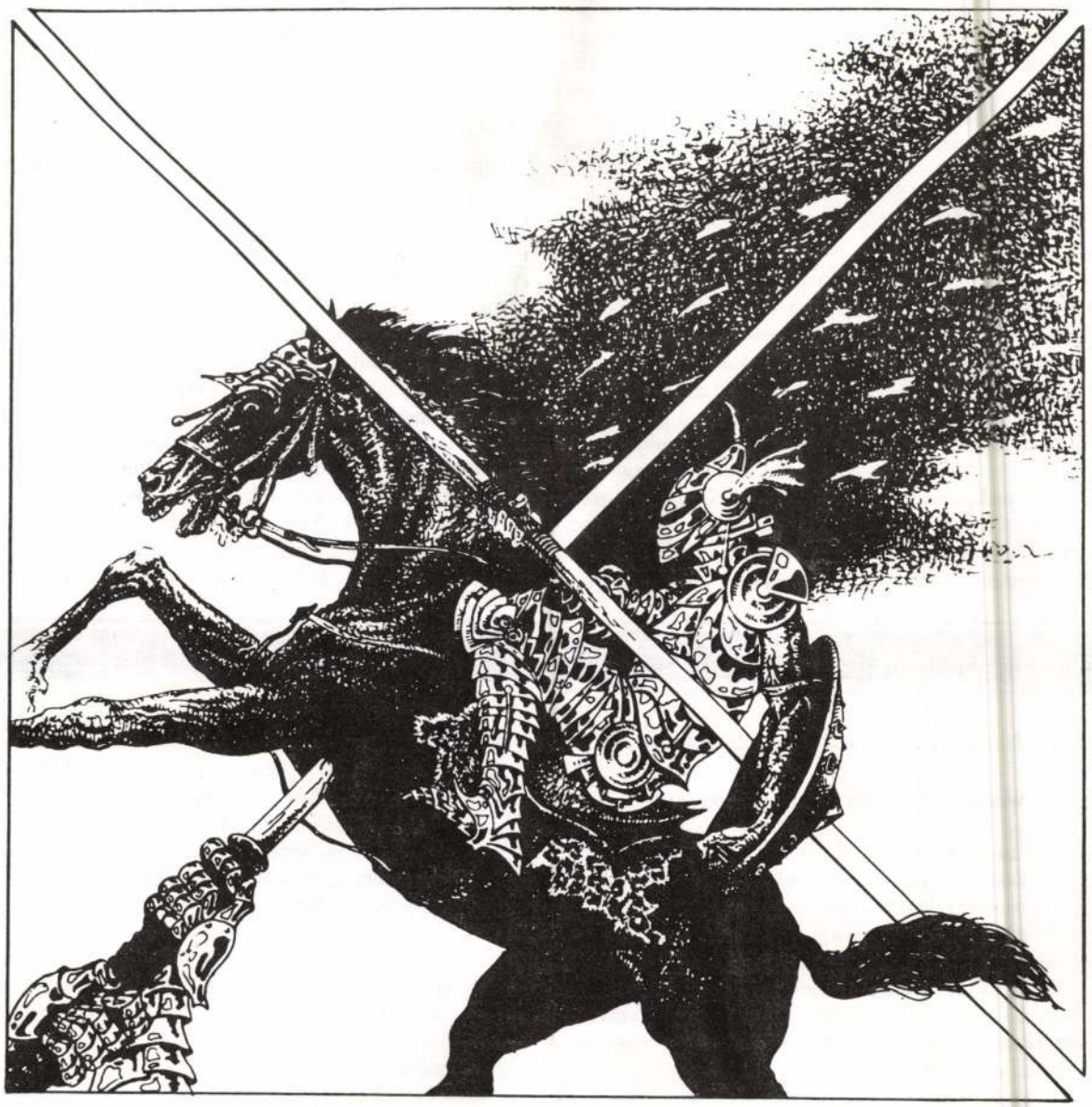

Ég, föld, szedett-vedetten

KARÁTSON GÁBOR

Többen is utaztunk Sz.-be, barátok, ismerősök. Már az odaúton is támadt azonban némi zavar, velünk vagy körülöttünk. Nemdohányzóba szálltunk *(áthúzott cigaretta)*, a kocsi belsejében viszont a vígan füstölgő, át nem húzott cigaretta képe volt kitéve. Ahogy voltunk, mind nemdohányosok (és ne firtassuk, ki miért és mióta *nem*), a MÁV-nak (vagy kinek? épp ez a kérdés; valaki felelős ezért; vagy az a paradox kocsi csak úgy *keletkezett?* egyszercsak itt volt?) ez a tréfája egy darabig ide-oda futkosni kényszerített. Képzelhető: válladon a csomaggal, egyik kezedben a már megkezdett reggeli alma, másik kezedben úti olvasmányod, történetesen *német* könyv, ujjad esetleg, könyvjelzőként, a megkívánt helyen.

Mivel Iván eleve hajlandónak mutatkozott (eleve mondta, hogy *stb.*), *hogy* – de hagyjuk, szóvá tenni szóval a dolgot majd a kalauznál, amikor megjött aztán tényleg a kalauz, hiába, hogy – ő, Iván – addigra megfeledkezett az egészről, akadt, mással, nem kalauzzal, érdekesebb beszélgetnivalója, meg aztán ebben a szakaszban, amelybe annyi üggyel-bajjal átcsörtettünk, hallgatólagos közmegegyezéssel úgysem dohányzott senki, habár, mint egyszercsak észrevettük, dohányos táblácska volt itt is kitéve, mi, mégis, kis kiáltásokkal buzdítottuk, barátságosan, hogy *na most, na most;* és Iván utána is sietett, s *valamit* mindenesetre megbeszéltek.

Visszafelé, már B. felé tartva aztán... de itt most el kell rontanom az elbeszélés hangulatát.

Így összevissza voltunk a kompániában, nemzsidók és zsidók és félzsidók, ha ez talán így érdekes lehetne, sorrend tetszőleges, a *félzsidó* kifejezés különösen visszatetsző, meg is tudnám mondani, mért; ízléstelenség ezt szóba hozni (most eltekintve attól, ilyesmi *van-e*, igazából, *ontológiailag*, szerintem nem nagyon; voltak és vannak persze törvények erre, a nürnbergi törvények, és lehetnek törvényei rá Izraelnek is, amivel *nem* azt mondom, hogy a kettő egyremegy, de Magyarországon ezek mind *nem* érvényesek; s szokták is *mondani* ezeket, „félzsidó" stb., de az meg *szégyenletes*, erről kellene gondolkodni inkább, *mért vajon?*); kellemesebb lett volna *ez az egészet* nem megírni, de akárcsak *odafelé* a dohányzás-nemdohányzás ügyét kiosztottuk Iványra, visszafelé *ezt* megintcsak mintegy megszavaztuk, vagyis hát *ők megszavazták*, ez így *kijött*, hogy elintéznem ezt viszont nekem kellene, de hogy? bajos dolog; szóval, ahogy utazgatunk csak így, szedett-vedetten, hát persze szóba jön az az interjú L. úrral és Z. úrral, Z. urat kevésbé említem, hát ezért volt muszáj mondanom a *származást*, erről eleve ők tehetnek, főleg L. úr.

Amit ugyan egyikünk sem olvasott, hamar hírhedt beszélgetést, de azt az egyet belőle mindenki tudta, a markáns kifejezéseket. Ide jutottunk! Kerülni kéne az ilyesmit. Legyen a stílus inkább fájdalmas, tompa, lassú. A markáns szó sokáig fennmarad.

Így, nem olvasva is, a páros interjú a társaságból senkinek se tetszett. Nem mondhatom, hogy el lettem volna viszont ragadtatva aztán, kifelé ballagva már a Nyugati sötét belső terében, este kilencre járt és fáradt már az ember, hogy ezzel az izével kell foglalkoznom megint, miután annyit hadakoztam már az antiszemiták ellen. Most meg *amonnan?* Mert az meg egy főrabbi, pláne. *Ha ugyan* ez *más irány*. Aligha az. Nincsenek ilyen *irányok*.

Az interjút kézhez kaptam aztán, úgy se tetszett. A kérdések sem, a válaszok még kevésbé. Direkt így *hozzászólni* nem akarnék. Amit azonban gondolok:

Auschwitz utáni emberek vagyunk, mindannyian ma. Megváltozott attól az eseménytől az emberi szubsztancia. *Mindenkié*, erről kéne talán beszélni. Azé is, aki nem tud róla. Auschwitztól is, a többi szörnyűségtől is. E változás tudatosítása jót tenne nékünk. Én, ami engem illet, mint ilyen *nemzsidó* ezt már rég magamra vettem. Meg is betegedtem tőle épp eléggé. Csak éppen az a dologban a vicc, bizonyos értelemben nem is vagyunk már zsidók és nemzsidók. Földöntúli lények vagyunk ma már mind.

Amit itt persze nincsen hely s idő kifejteni. De úgy, ahogyan L. úr látja, a dolog kínosan testies. Így vannak ezzel az antiszemiták is! Füle, orra; gatyája, fütyülője. Ki zsé, ki nem zsé. Túl egyszerű erről beszélni. Közben meg,nyitva áll már fejünk fölött az Ég.

Valahány baráti körömben bizonyos tudomása élt bennünk annak, mostanáig, hogy mi, zsidók és nemzsidók, mert nyitottan és kavarogva éltünk, valami *másra* nézve élünk, a *rendszereknek* kívüle és fölötte. Nyilván nem volt ezzel mindenki így, de így voltunk sokan. Emlékszem jól még, álltunk 56 telén a Strauszék konyhájában, a Strausz néni nagy karaj kenyereket kent nekünk, attól tartok, zsíroskenyereket, akkor még én sem voltan vegetáriánus, nem zavart, megszórta őket pirospaprikával. Azon tűnődtünk, a Strausz meg én, kimenjünk-e Nyugatra vagy sem. Mind a ketten itthon maradtunk. L. úr, Önnek nem voltak ilyen *mindenféle* barátai?

Arról, amit a magyar kultúráról nyilatkozott, egyébként nincs mit mondanom. Én éppen azért vagyok kozmopolita, mert ehhez a kultúrához *mint* a kozmoszhoz kötődöm. Gondolna például L. úr a régi népdalokra. – Apropó, a karácsony; az tényleg nem nagy tájékozottságra vall, hogy az interjúvoló hölgy a végén azt is firtatta, Öntől. Nem zsidó ünnep, világos. Ott voltak viszont a zsidó hitre tért bözödújfalusi székelyek, önfejű társaság! Akiket deportáltak Auschwitzba is. A maradékuk állítólag kiment Izraelbe. Igaz-e vagy sem, nem tudom, de azt hallottam beszélni,

mégiscsak székelyek, ott viszont megtartják mindig a karácsonyt (is); L. úr, a mindenség elképesztően hatalmas!

Mert épp csak villant egyet, ott még a vonaton, megtestesülni se hagytam magamban a gondolatot, hogy „ezt talán mégis egy zsidónak kéne megírnia". – Lehet, de nem *helyettem*.

Olyan méltatlan az egész, mint amikor a menhelyen kezdődik a cívódás, ki mosta el vagy nem mosta el a kanalakat. Mondtam, ne tedd oda, ne a mosogatóba, pont hogy oda, ne hagyd a fazékban, mosatlanul otthagytad, zsírosan, tegnap én, ma te, se vége, se hossza. Ilyenkor, aki még normális, ordítani kezd, ezt tessék most azonnal abbahagyni.

A *Három ember egy csónakban* a kutyák, mesélem kifelé menet Ivánnak. Jön egy hölgy egy kiskutyával, kiköti a hentesüzlet elé, bemegy. Négy-öt nagy kutya már ott álldogál békén, álmosan. Ott áll köztük most már a kiskutya is. Belekap hátulról az egyik nagy kutyába. Az hátrafordul, semmit se lát. A kiskutya belekap egy másik nagy kutyába. Hátrafordul az is. S a nagy kutyák már hörögve tépik egymást. Akkor kitipeg az a hölgy is. Szívére szorítja a kiskutyát. Gyere, drágám, ezek a szörnyetegek még megölnek.

MAGYARSÁG

Melléklet a Magyarság 1937 augusztus 15-iki számához (76.)

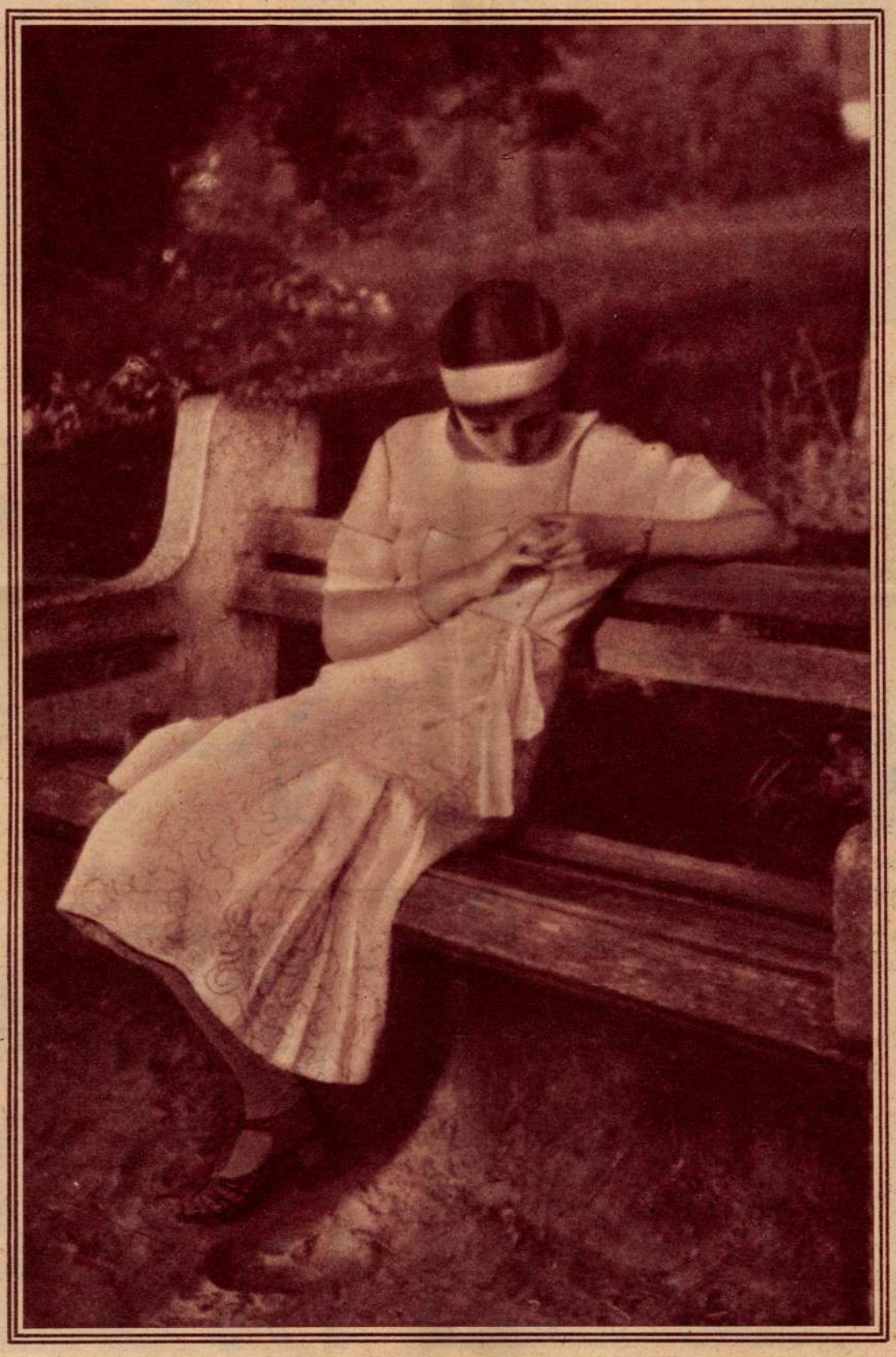

Helesfay Miklós: ERDEI PADON

Utcarészlet a török negyedben.

Török kávéház.

A kormányzóság velencei stílusban épült palotája.

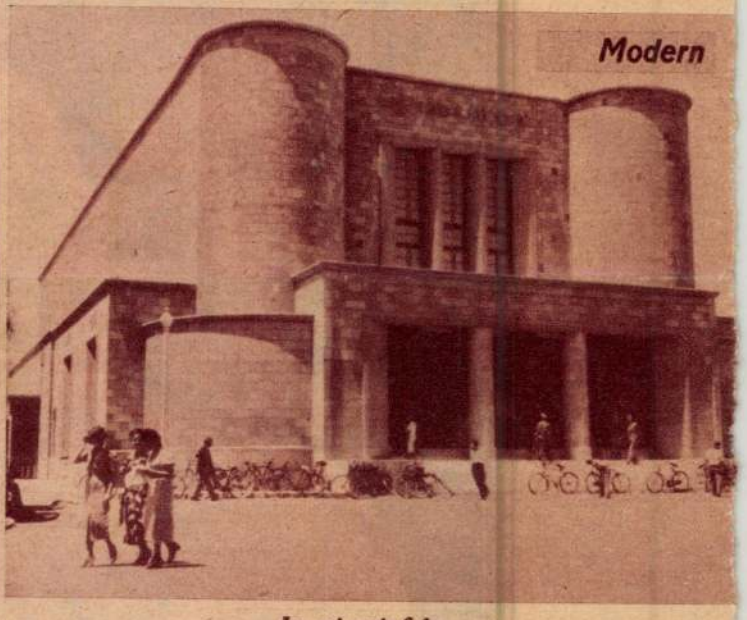

Az uj színház.

A tanfolyam fellobogozott székhelye (Régi lovagvár).

A Dante Alighieri Társaság nyári

A tanfolyam tanárai a Dante-szárnyas tógában.

HELÉNYI Vera

Görgei Katalin

Csak rá kell nézni - ennyi az egész

[Ágoston Mónika, Helényi Vera]
[interjú vetett]

Magyar Ifjúság, 1984. szept. 7. XXVIII. évf.
36. s. 32-33. ll

elben Zeitschrift waren Vorberichte ersch
wird: Bd. 35/1982, 422—443; Bd. 43/1

ler Abteikirche

Michaelskapelle liegt nun erstmals das nach
ßsystem einer mittelalterlichen Kirche vor
nnen lassen, auch zumindest für den
olgenden sollen die wichtigsten Befunde sk
che Begründung einzugehen.
her Maßsystem handelt es sich mit an S
ein baugeometrisches System: Geometri
rfahren, bestimmen wesentlich die Propo
raschender Befund — bereits Anfang des 1
nschatz der Polygone angewendet wurde. I
n Teil durch Abbildung dieser Figuren in
oination auch der geometrisch hergeleitete
ei — ein weiteres wichtiges Ergebnis — n
cher und numerischer Verhältnisse dar,
chen Modellen ein zusammenhängendes,

Helényi Vera

Id. Ágoston Mónika

Hencze Tamás

ld. Galgai Gyula

HELESFA. /Baranya/

R.k. templom 1722.

Gerecze, 1906, 131 l.

Helesfa, R. k. templom

M.D.K.

Helfer János, asztalos m.

Veszprémi mester. †1863. V. 14-én 33 éves korában.

Batári Ferenc: ~~XIX~~ XIX. századi veszprémi asztalosok 251. o.

A Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei. I. Veszprém, ~~1963~~ 1963

Ø Hléley Róbert

2 gimn. 1 iparrajz

8 hónap. jeles eredm.

Tanár Horti Pál

Iparrajziskola 1894

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

HELFGOTT SÁNDOR

Fotó, 1990. 8. sz.

Magyar fényképészek A-tól Z-ig

Helfgott Sámuel

(Több mint fél évvel a sorozatom elkezdése után úgy érzem, célszerű elismételni, miért is született eredetileg ez az ötlet. A magyar fényképezés története /vigyázat, ez több, illetve más, mint a magyar fotóművészet története!/ máig felkutatatlan, megíratlan. Csak morzsákban él néhány kutató fejében, s halvány nyomokban azokében, akik a fényképezésért vagy a fényképezésből élnek. Számtalan olyan részterülete van, mely nélkül egyszerűen nem lehet meg az, aki itt működik. A Fotó újságnak nem feladata, s terjedelmi és egyéb okok miatt nem is tudná vállalni, hogy egy fotográfus életrajzi lexikont adjon ki, de ezzel a sorozattal szeretnénk felhívni mindenki figyelmét, hogy ezek az adatok léteznek, hozzáférhetőek, csak kutatni kell őket).

„Itt lóg a falon egy fotója. *Helfgott Sámuel:* Kövér dáma képmása. Tündéri, varázslatos tréfa, egy ízléstelenségsampion halálosan komoly és megrendítő mutatványa. Helfgott bácsi egy korszak. Helfgott bácsi egy világ. Helfgott bácsi a felmagasztosult, átázott romantika szentimentális iparosa. Ha megmaradtak képei — nem lehet, hogy eltűntek —, külön kórtörténeti kiállítást lehetne összehozni műveiből…"

(Szász Péter: *Úgy gondolja, Eastman úr?*)

Nincs még egy fényképész, aki ennyit szerepelt volna a kortárs szépírók műveiben, mint ő.

Helfgott Sámuel: Kabinetportré verzó. 1910 k.

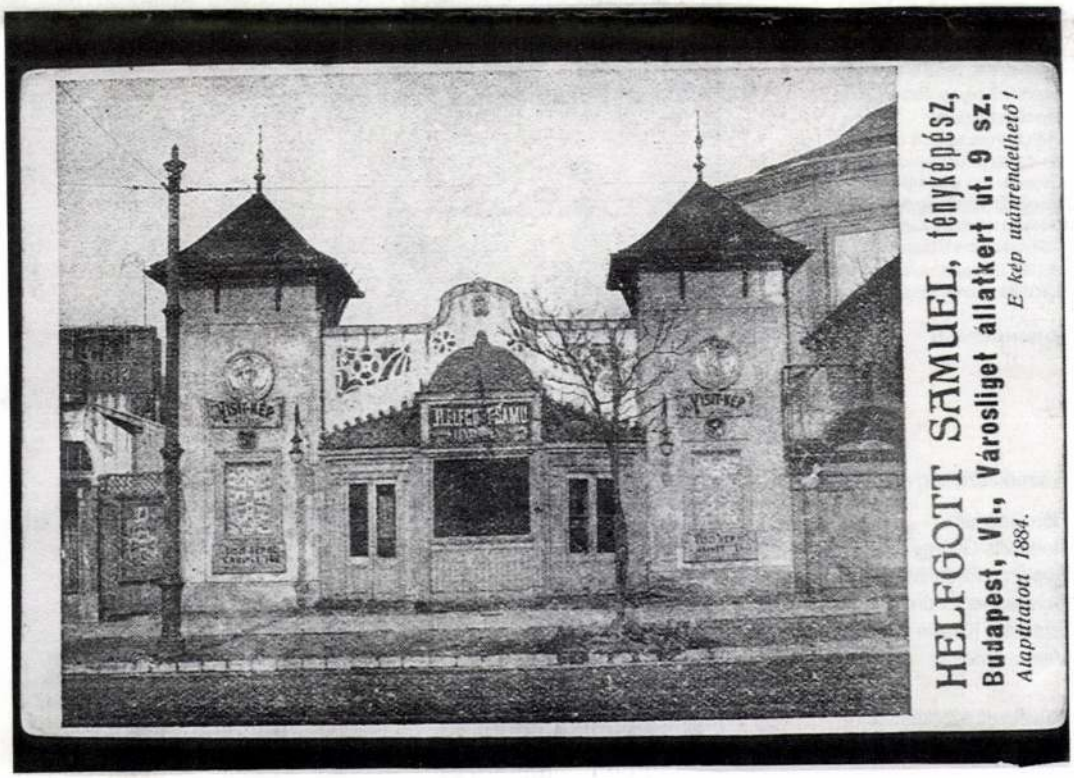

Helfgott Sámuel műterme. 1900 k. (A szerző fényképei.)

Felelős szerkesztő:
Gera Mihály
Szerkesztőség: Budapest IX.,
Mester utca 34.
Telefon: 133-4509
Levélcím: 1906 Budapest,
Kiadó: Arany János
Lap- és Könyvkiadó Kft.
1055 Budapest,
Szalay u. 10—14.
Telefon: 112-7870
Felelős kiadó:
Szabó B. István ügyvezető
90-3234 Révai Nyomda,
Budapest
Felelős vezető:
Horváth Józsefné dr.

Terjeszti a Magyar Posta
Előfizethető bármelyik hírlapkézbesítő
postahivatalban, a Posta hírlap-
üzleteiben és a Hírlapelőfizetési
és Lapellátási Irodáiban (HELIR)
Budapest XIII., Lehel út 10/A, 1900
közvetlenül vagy postautalványon,
valamint átutalással
a HELIR Postabank Rt. 219-98636,
021-02799 pénzforgalmi jelzőszámára
Előfizetési díj 1 évre 456 forint,
félévre 228 forint, negyedévre 114 forint.
Külföldön terjeszti a Kultúra
Külkereskedelmi Vállalat
(H-1389 Budapest, postafiók 149)
és külföldi bizományosai

HU ISSN 0427-0576

A szerkesztőség munkatársai:

Bán Gabriella
Berkovits György
Keslerné Fátrai Mária
Schwanner Endre
Szabolcs Katalin
Varga Jánosné

Művészeti szerkesztő:

Einhorn Péter

fotó

FOTÓSZAKLAP, MEGJELENIK HAVONTA

A TARTALOMBÓL

Magyar fényképészek A-tól Z-ig — Helfgott Sámuel (Kincses Károly) 338
Arnold Newman és a kortársak (Szarka Klára) 341
Stúdió Galéria: Kiss Péter 346
Festői képek (Szabolcs Katalin) 348
Néprajz, filmszalagon (Tari János) 352
Tanyák — kötődések és láncok (Nagy Mária) 358
Visszaemlékezés Illés Endrére (Molnár Edit) 364
„... ahogy ma élünk, úgy nem lehet élni..." — Beszélgetés Kolozsi Sándorral (Sz. K. J.) 368
Fényképészeti optika 8. A felvétel fényenergia-szükséglete (Dr. Bernolák Kálmán) 370
A legújabb bridge kamera — Chinon GS—9 Reflex Zoom (Schwanner Endre) 373
A Fujichrome VELVIA (Dr. Szimán Oszkár) 374
Fényes Tamás halálára (Keleti Éva) 378

1990/8

A borító színes oldalain Gönyey Sándor felvételeit (Kopács, Baranya m. illetve Alsóborgó, Beszterce-Naszád m., 1940 k.), belső oldalán Helfgott Sámuel: Ismeretlen személyek (vizitkártya, papír gyorsfénykép, 1905 k.) című képét közöljük

Helfgott Sámuel: Ismeretlen személyek. 1913 k. Vizitkártya, papír gyorsfénykép

Akit lefényképezett, azt megragadta az egyénisége, az általa képviselt világ varázsa, s úgy érezte, írni kell róla. Szép Ernő a Lila akácban így emlékszik róla: „Azután csináltattunk gyorsfényképet Helfgott Sámuelnél, Manci egy hintalovon ül a képen, én tartom a hintaló zablája. Még most is megvan a kép..."

Három színdarabban is szerephez jut. (Ez rajta kívül, a magyar fényképészek közül, csak Angelónak jutott osztályrészül). Két operettben bukkan fel a ligeti gyorsfényképész alakja, az egyik *A régi jó Budapest,* a másik a *Kikelet ucca 3* címen ment, de a halhatatlanságot a harmadik hozta meg neki: Molnár Ferenc *Lilioma*. Feljegyezték, hogy amikor Molnár elkezdte írni a Liliomot, naponta kijárt a Helfgott műterembe, s elüldögélt nála egy-egy órácskát, így tanulmányozva a „lizsé" életét, a fényképésznél felbukkanó jellegzetes figurákat. Helfgott kezdetben gyanakvással fogadta az írót, üzleti ellenfelet sejtett benne. Sok fényképet kellett csináltasson Molnár, míg elnyerte bizalmát. Molnár busásan megfizette ezért. Holunderné alakját, műtermét, a ligeti vagányok, cselédek, rendőrök világát immáron két tucat nyelven olvashatják, hallhatják világszerte. Műtermében megfordult szinte az egész magyar művészvilág, Adytól Bródy Sándoron, Szomory Dezsőn át Heltai Jenőig.

Helfgott Sámuel 1854-ben született. Életének alakulásáról alig tudunk valamit odáig, míg vissza nem tért Amerikából, s 1883-ban meg nem nyitotta hamar közismertté és népszerűvé váló amerikai gyorsfényképészeti műtermét. Kezdetben ferrotipiákat készített, azaz feketére lakkozott hátú pléhlemezeket vont be kollódium emulzióval. Azért nevezték gyorsfényképészeti eljárásnak, mert a lefényképezett személy átlagosan negyedórán belül hozzájuthatott víztől csöpögő képmásához. S hogy mennyire nem a reális ismeretek alapján szerveződik a hazai fotóműtárgy-kereskedelem: a csak egy példányban készülő, nem sokszorosítható ferrotípiához olcsóbban lehet hozzájutni, mint egy ezres szériában készült sokszorosított fotóhoz, fénynyomathoz.

A szakirodalomban itt-ott felbukkan az a téves adat, miszerint Helfgott lett volna az első amerikai gyorsfényképész hazánkban. Horváth Zsigmond már 1870-ben megnyitotta a budapesti „városerdőben" ilyen típusú műtermét. Kettejük sorsa egyébként elég érdekesen alakult. Helfgott egyike lett a vurstli alapítóinak, idősebb korában jelentős tulajdonrésze is volt benne, míg Horváth a fényképezés mellett tulajdonosa lett a városligeti Vaudeville-Színháznak, ahol egyebek mellett a híres cári liliputi színtársulat is fellépett.

Helfgott Sámuel üzlete annyira fellendült, hogy elérkezettnek látta az időt egy fiókműterem révén a főváros belseje felé való terjeszkedésnek, s a régi városháza épületében megnyílt a második Helfgott-műterem. De ekkor még nem számolt azzal, hogy mennyire kötődik személye és az általa mívelt eljárás a Ligethez, így hamarosan az érdektelenség figyelmeztette, zárja be a fiókműtermet, s maradjon az őt éltető Ligetben.

Időközben a ferrotípiák készítéséről áttért a papír gyorsfényképek forgalmazására. Bár az eljárás lényegesen különbözik a bádoglemezre történő fényképezéstől, egyben nincs különbség köztük: itt is egyedi képről beszélhetünk, mert a negatív „használat után eldobandó". Az ilyen típusú képek készítésére 1900-ban szabadalmi védelmet is kapott. Arról is nevezetes volt, hogy elsőként a fővárosban ő vezette be a villanyvilágítást műtermébe.

Hatalmas termetű, erős, kajla bajszú férfiként néz velünk szembe megmaradt fényképeiről. A Városligetben híres és nevezetes ember volt, nem akadt olyan bicskás vagány a környéken, akit ne tudott volna harcképtelenné tenni. És az a tekintély, mely életében körülvette, még fél évszázaddal halála után is nyomon követhető.

A városligeti mutatványosok egyesülete megválasztotta elnökéül, s ebbeli tisztségében mindaddig megmaradt, míg betegsége elhatalmasodásával végleg le kellett mondjon róla.

Hosszú szenvedés után, 71 éves korában húnyt el. 1925. december 15-én temették el. „...végtisztességén barátai, kartársai szép számban jelentek meg, hogy búcsút vegyenek derűs életfelfogású, öreg barátjuktól. Ott láttuk a gyászszertartáson az összes ligeti fotográfusokat, mutatványosokat, az Angol Park igazgatóját is. A Budapesti Fényképészek Ipartestülete nevében Torda József elnök búcsúztatta. Csak barátai voltak. Halálát özvegye és fia gyászolja..." — írta a Magyar Fotográfia: 1925. dec.-i száma. Helfgott Sámuel utóda néven továbbra is üzemelt műterme, ahol majd tíz évvel a névadó halála után József Attila, Szántó Judit és társaságuk is lefényképeztette magát egy jókedvű mulatság után.

A vurstliról, s benne az elmaradhatatlan Helfgott bácsiról így írt Gyárfás Endre: „...A cseléd-lány, aki súrolás közben repülni vágyott, most igazán szállhatott, szédülhetett a ringlispilen, a mesterlegény, aki hét közben gazdája durvaságát szenvedte, most aztán lekeverhetett egy hatalmas pofont — az automata négernek, öt krajcárért... a jegyesek, akik szerették volna fiatalnak és szerelmesnek látni magukat a házasság harmadik évtizedében is, odaültek Helfgott bácsi fényképészmasinája elé a papírmasé versenyautóba; az ember, akiből az istennek sem lett óriás, most a törpeszínházba ment, hogy örvendezzék: nála is vannak kisebbek..."

Kincses Károly

D Helfer Miksa

Helfer Miksa aranymûves (Fischer A.) V. Vilmos császár-út 13.
380-302

Budapest. 1940. sept.

R. D. K

HELFFER Pál szobrász

Eszéken

1775-ben panaszkodik, hogy kárára az asztalosok is vigeznek faszobrász munkát

Agghány: Barokk szobrászat... Bp. 1959.
I. 212. l.

MDK

Helfenstorfer Othmár apát

O. képzm. társ. ... Vas. Ujs. 1874. 572. l.

Ø Hellgott Emil

porcellánfestő tanonc

4 polg. 1 ipari.

Jeles eredm.

Tanár Kölber Dezső

Iparrajziskola 1904

Helfer Mihály ötvös, szász nemzetiségű, † 1586. Kolozsvárt, hol mint mester 1579 óta dolgozott. (Jakab E., Kolozsvár tört. Bp 1888 II. 313. l.)

Jakab Elek. Kolozsvár Ltt. Pest.
1898. II. 343. l

Michael Helfer

ötvös

Szász nemzetségün. Mester-
vé lett Kolozsvárt 1579-
ben. Meghalt 1586 ban.

Letiszta

Jakab Elek. Kolozsvár tör-
ténete. Bpest. 1888. II k.

313. b.

Helfer Mihály, ötvös.

Szász nemzetiségű. A XVI. század második felében Kolozsvárt működött. 1579-ben lett mesterré. Meghalt 1586-ban.

Helfer Anna festő. 1850–2. Pesten a Marastoni-akadémiában végezte tanulmányait, ahol u. n. társulati növendék volt. (Ney F., Az első magy. fest. akadémiát gyámolító társulat évk. Pest 1852 31. l.)

Jakab E. Kolozsvár tört. Bpest. 1888.
II. 313 l.

Helfer (Anna)

festőnő

1850-51-ben 1851-2-ben dlt.

a Marastoni akadémiában ugyneveztt társulati növendék.

Ney Ferenc Az első magyar festészeti akadémiát gyámolító társulat évkönyvei I-f. 1846-1851. Pest. 1852.

31. l

Helfer András, ötvös. Szász nemzetiségű. A XVI. század második felében telepedett le Kolozsváron, hol 1585-ben mesterré lett.

Andreas Helfer

otvor

Szász eredetű. Mesterré lett Kolozsvár 1585-ben.

Lotinszkaya

Jakab Elek. Kolozsvár története. Bpest. 1888.

II K.

313 1

Helfer András ötvös, szász eredetű. 1585. lett mesterré Kolozsvárt. (Jakab E., Kolozsvári ötvösök. Bp. 1888 II. 213. l.)

Helfir Ferenc

otvös 1616

laid

Gyárfás Brassó 189

190.

_____ *mühely.*

főnökség!

_____ hó____ n történő kifize-

_____ indokából személyesen meg nem

_____ szamu _____

n.

vi _____ hó_____

_____

sajátkezű aláírás és munkásszám.

Helfir / Ferenc

Ötvös 1616

Kolozsvár

Lázd

atyja kolozsvári ötvös volt.

Brassóban, majd 1616.

Kolozsvárt / ötvöslegénykül dolgozott.

Gyárfás Brassó 37

F Globicz Mihály

mihajeb

Helfir Ferenc ötvös, kolozsvári ötvösmester fia. Mint ötvöslegény Brassóban, majd 1616. Globicz Mihály műhelyében Kolozsvárt dolgozott. (Gyárfás T., A brassai ötv. tört. 37, 189, 190. l.)

HELFMANN Sebestyén

Helfmann Sebestyén. Bemutatott mestermunkája alapján 1812. okt. 27-én vették fel a céhbe,[74] és a pesti polgárjogot mint „Langen bei Hessendarmstadt" születésű házas lakatosmester 1813. jan. 18-án kapta meg.[75] Háza a mai Nyáry Pál u. 9. sz. alatt volt,[76] ahol az 1840-es években már fiaival, Frigyessel és Károllyal dolgozott. Ez utóbbi azonban 1845-ben a Müllergasse 158. sz.[77] alatt nyitott műhelyt. Az egykori híradások szerint rak-

tárában (Herrengasse) az épületvasalások és különféle rácsok gazdag változatát tartotta.[78]

Perchány 1985 162.p.

mára kik fontosak az élő művészetből? E
gy a 30-as évek elején végbement „az a nyil-
mostanában az élre emelte".[9] Így érthető,
emelkedő tagjairól íródtak az *Ars Hungari-*
vel szorosan kötődött a Gráschamhez, ami
ettől az idők folyamán eltért, kényszerült
tt, hogy a megjelölt generáció számottevő
ersze a kortársi generációja elé is tekint a
0

gy saját Egry-könyvét aposztrofálja: „Írása
eti irodalomban. Egyrészt fogalmi nyelvre
másrészt (...) Egry pszichikumából kíván-
Ars Hungarica sorozatot kísérletnek fogja
eremti azt a képzőművészeti esszényelvet,
ti tanulmányok a nagyközönség részére is
zimpatikus és fontos célkitűzés ez: a kép-
k persze, hiszen nem teremtődött meg egy
odalmi esszé virágkorát élte Bálint György,
nkáiban –, és a pár ezres megjelenésű *Ars*
nem a szűkebb szakközönséghez jutottak
észettörténeti jelentékenységű volt a soro-
blikálása. Egy-két tanulmányát (pl. Tolnai
tni, a választott művészről megkerülhetet-
erint az *Ars Hungarica* sorozat a „korszak

ősorban Egry József és Derkovits életműve
n az első önálló köteteket művészetükről.)
agjaival, a Szinyei Merse Pál Társaság,[12] a
ő művészeinek az ismertetésével. Oltványi
l, Berény Róbert, Mattyasovszky-Zsolnay
vald Béla, Basch Andor, Vilt Tibor, Pátzay
és Derkovitsról többször és több lapban,
rést mutató cikkeit. Ez a gyakori újraközlés

nmagáért való (nyugodtan hozzátehetjük:
festményeknek: cselekvően kapcsolódtak

Helfmann Frigyes

lakatos

Pestről, 1830-ban 20 éves

vésznt. szakosztály

Helfmann Frigyes, lakatos, Pestről, 20 éves korában, 1830—31 a rézmetszők szakosztályának hallgatója volt.

Lásd Fleischer Béla 50. l.

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási
vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné-u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton-u. 3/B.
Telefon József 8-53.

Hellmann Gyula

porcellánfestő

dombormű rajzi önálló

Iparrajziskola

1890/91.

35. l.

Hadsereg.

A balra fordulva ábrázol
pőjére támasztotta, baljával
irata:

Austrian [illegible] Offr. of
Regt Count Meerveldt in

legalól középütt: Published b
I. Boot. Duke St. Port

Szines rm., mér. a

Austrian A

Helfman Gyula

majolikafestő

3 polg. z iparr.

edényfestés

Iparrajziskola 1889/90

50. l.

Gyürü bronzból VIII. 53.

Helfmann Gyula

porcellánfestő segéd

Iparrajziskola 1888/89

57. l.

Csetneki ev. templom VIII. 50

Ø Helfmann János

mülakatos

l.

Schoen Kálvin-tér

11. l.

Olaszország VII. 214

választó kerület. **szavazókör.**

....., lakhelye (telepe): ..... ker. ..... utca ..... szám.

| A választói jogosultság alapja* | | |

Héll

ünogerte az alabbi
templom 3 nyugati
és a kripta feletti
Szt István kápolna
ablakait 1460-ban
A többi földszintes
ablak ünogerére 1469-
ben történt. Nicha-
likot ideri.

Sztehlo Otto: Megfigy-
lések a kassai Sz. Erzsébet-
templom épitése történe-
tének felderitéséhez.
MMEE Közl. 1913. 803. l.

Hell (?) ki ez?

mi a foglalkozása?

Karacs Fer. térkép-
metsző elete és
munkái Debr.
1912

laid

Ecsedi 1912 79. l.

.... *műhely.*

yfőnökség!

év ..... hó ..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

tam

évi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Helfmann Lakatosm. M.D.K.

1832-ben leányát Pesten feleségül vette Kirner József puskamüves. 208.o.

Temesváry Ferenc: Egy magyar puskamüves család élete s működése. 207.o.

Folia Archaeologica, XI. 1959. Bpest. Képzőmüv. Alap Kiadóáll. Bp.

Helfmann Sebastianus, lakatosm. M.D.K.

Pesten dolgozott. Szül. Laugen bei Hessendarmstadt. Ag. ev. házas. Pesten polgárjogot nyert, 1813, I. 18 246. o.

Temesváry Ferenc: Lakatosipari érdekességek a Magyar Nemzeti Múzeum gyüjteményében. 237. o.

Folia Archaeologica. XVII. 1965. Bpest. Múzeumi Ismeretterjesztő Központ. Bp.

Helias, téglaégető

A soproni külváros 2.fertályának telekkönyvében szerepel 1536-ból- "Helias ziegler ain 1/2 hauss." 353.old

Házi Jenő: A soproni külváros 2.fertályának telekkönyve az 1536.évből. ~~XXXX~~ 353.old.

Soproni Szemle, Helytört. Folyóirat. XIII. 1959. Sopron

Hell üveges mester M.D.K.

végezte el a kassai Szt. Király
kápolna három nyugati ablakának,
valamint a kripta feletti Sz. István
kápolna ablakainak üvegezését
1460-ban.

A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönye, Bp.
1913 - 47. hét. 803. old.

Ø Hell Balázs
cementező
1560

[illegible]

l.
Körmöcb.
34. l.

M.D.K.

Hell Árpád és Kugler Karola

Peter Karvas: "Mi történt a mi utcánkban...!" c. vigjátékához terveztek ruhákat.
A Szolnoki Szigligeti Szinház előadása a Magyar Néphadsereg Szinházában.

Szinház és Mozi. Bp. 1953. szept. 4.-lo. VI. évf. 36. sz. 14. lap.

M.D.K.

Hell Árpád és Kugler Karola

Kornejcsuk: "A nagy mütét" c. szinmüvésnek előadásához készitettek ruhaterveket.
A szolnoki Szigligeti Szinház előadása.

A nagy mütét c. közl.
Szinház és Mozi. Bp. 1955. május 27. VIII. évf.
21. sz. 1
2
M. 1. 12. lap.

M.D.K.

Hell Árpád és Kugler Karola

Szigligeti Ede: "Csikós" c. népszínművéhez tervez-
tek jelmezeket.
A Szolnoki Állami Szigligeti Szinház előadása.

Szinház és Mozi. Bp. 1952. juni 6-12. V. évf.
23. sz. 8-9. l.

M.D.K.

Hell Árpád

„Dulszka asszony erkölcse c. szindarab jelmezeit tervezte, illetve kivitelezte Kugler Karola és Oláh Éva közremüködésével.
Szolnoki Szinház bemutató előadása.

Both Béla: Dulszka asszony erkölcse. c.
Szinház és Mozi. Bp. 1956. márc. 16. IX. évf.
11. sz. 16. l.

M.D.K.

Hell Árpádné

A "Pillangókisasszony" előadásához tervezett jelmezeket.
Az opera a kaposvári Csiky Gergely Szinházban kerül bemutatásra.

D.L. A "Pillangókisasszony" Kaposvárott.
Film Szinház Muzsika. Bp. 1961. márc. 17. V. évf. 11. sz. 28. l.

MDK

Hell Géza épitész

20.
Fő-u.9,7xhelyreállitása repr. /278.l./
Pala-u.8.helyreállitása repr. /279.l./

Borsos László:Müemlékhelyreállitások a fővárosi közületi tatarozások keretében Magyar Epitőmüvészet 1955.IV.évf.9-10.sz.281.l.

Hell Géza

Szakál Ernő és Sedlmayr János tervei alapján építették ujjá a soproni Ujutca 16. sz. lakóházat.

Deresényi Dezső, Entz Géza, Gerő László

stb.: Magyar Műemlékvédelem I. (1949–1959) Budapest, 1960. 741.

Hell Géza

képitette a váci Siketnéma Intézet (volt püspöki palota) helyreállítási tervrajzát.

Deresényi Dezső, Entz Géza, Gerő László stb. Magyar Műemlékvédelem (1949-59) I. Bpest 1960 761.

Hell Géza

építész

MDK

A győri volt Lloyd palota /Széchenyi tér 7/ restaurálási terveit 1955-ben Hell Géza és Krén Ferenc épitészek készitették.

Jenei Ferenc: Régi győri házak.
Bp. 1959. 32.o.

Hell Géza Épitész

Bp. Fő utca és Pala ~~utca~~ utca sarkán álló ház helyreállitását tervezte.
repr.

MagyÉp 1945-55.

MDK

Hell Géza

épitész

tervei szerint

állitották helyre Bp.I. F őutca 20.
müemlék lakóházat.

Gerő:ÉpMüe 397.o.

Hell Géza

építész MDK

Bp.I. Pala utca 8. lakóház helyreállításának /1952-54/ tervezője.

Gerő:ÉpMüe 387.o.

Hell Géza épitész MDK

Sopron. Uj-utca 16. rekonst. repr.
Budapest. Fő-utca 20. rekonst. repr.

Deresányi Dezső:Tiz év műemlékvédelme Magyar Épitőművészet 1955.IV.évf.3-4.sz.133.1.135.1.

Hell G. MDK

építész

Két repr: "Sok részében elrontott müemlék
állapota 1940-ben "
" A helyreállitott épület/Hell G
1953/"
/Hol?/

Gerő:ÉpMüe 407.o.

M.D.K.

HELL Géza építész

A váci siketnémák intézete épületének helyreállítása

Művért. 1955. 1. sz.

Csemegi József: A siketnémák váci országos tanintézetének épülete 146–147.

Hell Géza

építész MDK

A váci Süketnémák Intézetének és
a régi püspöki palotának restaurátora.

G e r ő: ÉpMüe 398.o.

m Repr. A Siketnémák Intézete a helyrállitás után.
U.O. 406.o.

Hell Géza

mérnök

szül. 1886. Szombathely

életrajzát lásd

Szabó basm

554. l.

MOBKA. 3207.

GIDE: Pénzhamisítók
GIRAUDOUX: Harc az angyallal
GREEN: Az álmodó
MAURIAC: A tűzfolyam
Fekete angyalok
MAUROIS: A gondolatolvasó gép
MONTHERLANT: Agglegények
MORAND: Világbajnokok
SCHLUMBERGER: A családfő

Jean Giraudoux

Szerda

11

H. Sz. Ferenc

Csütörtök

12

Pongrác

Péntek

13

Bellar. Róbert

Szombat

14

Bonifác vt.

) 55 k, (2 m/m vastag),
dapest) 62 k, (2 m/m) és
ndard kereskedelmi
l) 60 k (2 m/m alul),
53·50 k (2 m/m felül)
Ligeti és Biró
rsa 50 k;
szállitására: Ferencz
/m fonal), 265 k (12 m/m),
évre 3% engedmény,
(10 m/m), 340 k (10/12 m/m),
265
—26
0 m/m
, 25
k (
és I
r á d
litás
(60
n n
e r g
k á
g. (
;
sára
vre
száll
l e
ra:
i és
ására
s tár
·15
, 11
ására
évre
) k,
h t V
r sza
e r E
és fia

bánya r. t. (Budapest) rostált szén
darabos és kocka szénre 1·40 k, S
Jakab és tsa (Budapest) darabos és koc
1·75 k, akna szénre 1·35 k, dió szénre
mm.-ként.

Az ajánlatokat döntés végett felsőb
terjesztették.

Debrecen. (Ruhaszállitás.)
sz. kir. város tanácsa julius 26-án
tartott a városi rendőr- és hajdu
egyenruházatának az 1910—1915. évek

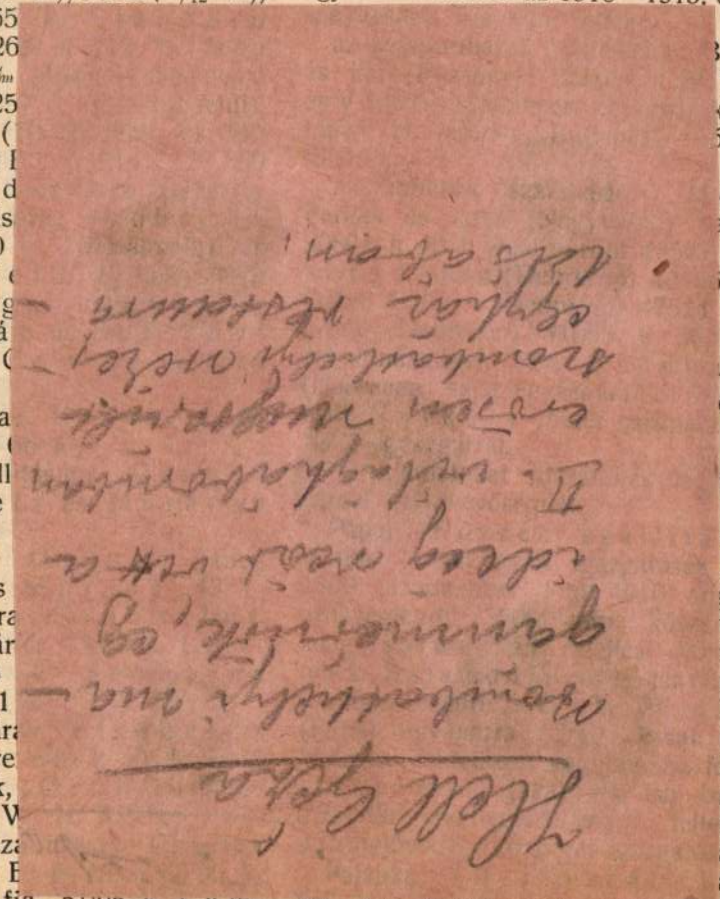

e c
f, S
kkal,
56,13
o s
agari
k,
k,
k,
fille
u r
en
20
tt
s.)
az
gusz
s
ott.
uda
t z
mn
elad
uda
rjes
ágh
á s.
21·95 k. L á m- kai kir. járásbiróság hivatalos hel

057 k 64 f, Tóth István 8597 k 12 f, Bálint 5191 k 70 f-rel, Lukács és testvére csak a tetőfedő munkára val. Ugyancsak a tetőfedő munkára t Kubinyi és társa a már régebben ajánlatával.

ánlatokat átszámitás végett kiadták a iérnöki hivatalnak.

[Baranya m.] (Templom és torony állitás.) A gyüdi ref. templom és teljesitendő helyreállitási munkákra 67 f) az augusztus 2-án tartott n a következők pályáztak: Lajkó Siklós) 4375 k 59 f, Wölfling (Siklós) 4850 k 67 f, Mehring iklós) 4508 k 14 f, Bock József 850 k 67 f, Stróbl Alajos (Siklós) 0 f, Bardonicsek Ádám (Gyüd) Eckl Alajos (Szabadka) 4243 k el.

Alajos ajánlatát jóváhagyás végett felték az egyházmegyéhez.

. (Fürdő berendezés.) Az ujrosi artézi fürdő berendezéséhez szüktorok szállitására a város tanácsa által 31-én tartott árlejtésen a következő lyáztak: Schönberger Lipót és dék) 7128 k 70 f, Grosz és z (Ujvidék) 8235 k, Szegedi s szövetkezet 8866 k 60 f, th L. és fia (Ujvidék) 10208 k

nem történt.

(Templom és iskola épitès.) i m. kir. államépitészeti hivatal tus 2-án árlejtést tartott a felsői ref. templom és a tordai Szabó gazdasági iskola épitésére. Mivel m érkezett, az államépitészeti hivatal árlejtés megtartását vagy utóajánlat t javasolja.

ved. (Hidhelyreállitás.) A nagypánlaki th. közuton fekvő csombordi 7657 k 69 f, Pollá Neumann Samu gett felterjesztették a teriumhoz.

Pöstyén. (Kőanya vármegyei Banka közs balpartján kiépitendő p műhöz szükséges 4200 sára a pöstyéni főszolga 29-én árlejtést tartottak. Gáspár és Waldapf Uherek László (Pös Uherek László ajá vállalati árban.

Pápa. (Accumula Pápa r. t. város tanác telep és tartozékainak é 3-án árlejtést tartott. A féle villamossági r. t. accumulator r. t. (Buda A tanács a Ganz 35,384 k 50 fillérrel b jóváhagyás végett az e

Zilah. (Utak épit államépitészeti hivatal j tartott az Ákos községb máshoz vezető hozzájár 22 f és az Égerhát közs állomáshoz vezető ut k előirányzattal. Ajánlatot (Zilah) az ákosi utra Mór (Szilágysomlyó) az fizetéssel.

Mindkét ajánlatot jó jesztették a kereskedel

Besztercebánya. (Hi pest—besztercebánya—k 31. sz. Garamhid vasfel a besztercebányai m. ki talban augusztus Zsilincsán József zs el 1383 k 15 f-ért. P József (Besztercebánya)

Hell Géza

okl. építőmérnök

műegyetemi adjunktus

László

a MOB irattár

740/1943. sz.

MADARASSY WALTER :

Pieta. Próbor, ólom. Mag.: 32

165. ~~Madonna.~~ - ~~Relief~~, ~~terr.~~ ~~16.5 x 39.7~~ cm. Jelz.l.j.: "Madarassy".

166. Szárnyasoltár. - Dombormü, triptichon, terr. 19x19x38 cm.széles, mag.: 48 cm. Jelz.l.középső részen j.o.:Madarassy 1939".

MAGYAR-MANNHEIMER GUSZTÁV / 1859 - 1937 / :

167. Akt. - Olajf., fa, 40.5 x 32 cm.Jelz. l.j.: "Magyar-Mannheimer 1918".

MANAJLO TIVADAR :

168. Szántás. - Temp., v. 66.5 x 46 cm. Jelz.l.b.: " Manachilo".

Hell Géza

Okl. mérnök

Fehér Szombathely

XVIII. l. hirdetés

ALCSOPORT

at ok

5.

dairése.

ALCSOPORT

SZÁRMAZÁSI HELY

MESTER

SZEMÉLYI VONATKOZÁS

EGYÉB ADAT

Hell Géza

építész

1

Gerő Ernő

§ 2. 1.

e versenyt hirdet a
endő felvételi épület
onjának, valamint a
es toldaléképületeknek
séges munkák végre-
oltségvetés, az ajánlati
ervezete, valamint a
kötött feltételek a
pályafentartási és épi-
a nagyenyedi osztály-
netők
ny
A sz
8-án
titká
mekr
latte
lott
u.
pénz
gy a

v á r
i b
zető
gitás
det
„
áz

éli
nek
vé
nl
i
p

egyesület fogja vállalkozónak az
lyén átadni. Vállalkozó köteles le
zést még ez év folyamán megke
meddig az időjárás engedi, megs
folytatni és a terv szerint felépite
1910. julius 1-ig átadni. A tervraj
vetés az élesdi járás főszolgabiró
lában megtekinthető.

Középes. [Bihar m.] (Jegyző
iroda épités.) A Várviz közsé
lak iroda és a hozzá

orj
tés
atk
nce
ozó
ten
n
kre
zin

é p
zlet
állo
(ké
zó
jeg
eze
n-k

, el
mu
mu

lenn

: Budapest, IX. Lónyay-utca

MMÉÉVK
1934. 211. f.
Jelli Géza

...ségének gyüjtőpénztáránál kell

...rad m.] (Bádogtető ... kishalmágyi gör. kel. rom. ...gal való ujbóli fedése céljá... ...us 22-én d. u. 2 órakor a ...l szóbeli árlejtés fog tartatni. ...4 k 40 f. Résztvevők a kikiál... ...kötelesek, az egyházgondnokság ...kkép letenni. A terv, költség... ...int az árlejtés többi feltételei a ...gör. kel. rom. lelkészi hivatalnál ...k.

...[Torda-Aranyos m.] (Tan... ...em épités.) A magyarósági gkeleti ...ánál egy uj tanterem felépitése augusz... ...22-én d. u. 3 órakor a helyszinén tartandó ...eli árlejtésen fog vállalatba adatni. Kikiál... ...ár 2476 k 98 f. Vállalkozók kötelesek 247 ...ánatpénzt letenni. A porondot és termés... ...t az egyház szolgáltatja. A terv és költség... ...a tordai gör. kel. esperesi hivatalnál ...ekinthetők.

...skolc. (Felvételi épület épitése ...yombrezó állomáson.) A máv. ...olci üzletvezősége a Zólyombrezó állomáson ...dával ellátott emeletes felvételi épület és ...zékai létesitése céljából szükséges épitési ...kákra versenytárgyalást hirdet. Az ajánlati ...égvetés, pályázati feltételek, az ajánlati ...a és a szerződés tervezete a máv. miskolci ...vezetőségének épitési és pályafentartási ...lyában megszerezhetők, a hol a tervek is ...ekinthetők. Az ajánlatok augusztus ...n déli 12 óráig nevezett üzletvezetőség ...ságánál nyujtandók be. Csakis az összes ...kákra tett ajánlatok fognak figyelembe ...ni. Augusztus 27-én déli 12 óráig ...k bánatpénzt kell a miskolci üzletvezető... ...gyüjtőpénztáránál letenni. A bánatpénz

...pénznek bármely a... ...állampénztárnál tört...

Eperjes. (Korla... ...miskolc—gerenda—... ...közut 158—210 km... ...ványos tölgyfa közu... ...délyeztetvén, e m... ...augusztus 30-... ...jesi m. kir. államép... ...versenytárgyalás hi... ...ban résztvenni óha... ...lataikat a kitüzött ... ...adják be. Ajánlatot ... ...bármely vasbeton, ...lehet tenni. Az ajá... ...5%-ának megfelelő ... ...állampénztárnál tör... ...csatolandó. Ajánlat... ...dijtalanul beszerezh... ...tandó ajánlati mint... ...művelet az eperjesi ... ...talnál betekinthető.

M.-Sziget. (Isk... ...kamarai egy tanter... ...tésére 19.076 k 72... ...gyalás hirdettetik. ...25-én d. e. 11 órá... ...m. kir. államépitész... ...pénzül az ajánlati ... ...adóhivatalnál teend... ...lathoz csatolandó. ...fedőmunkára külö... ...műszaki művelet, ...minta a m.-szigeti ... ...talban és a vallás... ...terium műszaki s... ...utca 10. sz.) megt... ...átadás napjától sz... ...fejezendők.

PERLMUTTER SAMU. épü...

Hell Géza ifj.

épitész

szül. 1919. Szombathely

Bpesti műegyetem

Szabó Erzsi jegyz.

Hell Géza
épitész

l.

Szépmüvèszet

1944. 57. l.

T.

Europa Capterjento

BUDAPEST
41 XI. 28. 21
72 FL

Bpest V
Kothermere u. 12. III.

(Hell Géza ifj.)

építész cikke

( ) Szily püspök Eger-
nak alkotásai -
Magyar Építőművé-
szet 1943. szept. 207 -
211. l.

25 v.

Mén f

Berr

< Hell Géza ifj >

épitéz Cikke

< > A csempeszkopáčsi

róm. kat. templom.

Technika 1943.

634 - 639-l. képek-

kel és felmérési raj-

zokkal.

vezzes

1 Kōt. 8r

De' Stefani,

Stefano

Degli oggetti preistorici
raccolti nella stazione dell'età
del bronzo scoperta nel Mincio
presso Peschiera

< Hell Géza ifj >

épitész cikke

< > Régi vasi templomok. ϕ

Vasi hemle

1936. 99 – 108.

képekkel és alaprajz-
zal.

ϕ I. A csempeszkopá-
csi rom. kat. templom.

gyüjt

J. 99

Bau- und Kunstdenkmäler im Regierungs-
bezirk Cassel

L. „Cassel" alt

Hell Géza

MDK

1950-ben helyreállitotta a Stojacskovits házat /Országház u. 13./

Repr. 57. kép.

Zakariás G.Sándor: Budapest. Bp. 1961.

37.1.

Hell Géza

1953-ban helyreállitotta a Fő utca 20. sz. házat.

Repr. : 39. kép.

ZAKARIÁS G. SÁNDOR: BUDAPEST. Bp. 1961.
25.1.

M.D.K.

Hell Géza, építész

tervei szerint 1947-ig tartott a szombathelyi székeseghár műemléri helyreállítása, mely az 1945. márc. 4-i légitámadás következtében súlyosan megsérült.

Gerő László: Akik faluból műemlék-várossá emelték Szombathelyt

Élet és Tudomány, 1956, jun. 2.

MDK

Hell Géza

tervei alapján 1950-ben állitották helyre a Disz tér 10. sz. házat.

Repr. 19. kép.

ZAKARIÁS G. Sándor: Budapest. Bp. 1961.

18.1.

Hell Géza MDK

Pala u. 8. sz. egyemeletes ház /Három Koronа ház/

1815-ben Ifj. Kimmách Lajos udvari toldalékot épitett a házhoz Tóth István kapitány részére.

1954-ben Hell Géza állitotta helyre.

Repr. 67. kép.

Zakariás G. Sándor: Budapest. Bp. 1961.

40.1.

M.-D.K

HELL Géza építési

Fő

Bp. Fárnok u. 14. sz. ház újjáépítésének terve (1950) Repr.

Társtervező: Borsos László

Gerő László: A budai vár helyreállí-
tása Bp. 1951. 82. l.

Hell Géza

Dísz tér 10. 4. épület

helyreállításának tervező építésze

(1950)

Magyar Műemlékvédelem 1971_72

Bp. Akadémiai Kiadó 1974 72.old.

Hell Géza

Orvosház u. 13. sz. épület
helyreállitásának tervező épitésze
(1950)

Magyar Müemlékvédelem 1971-72
Bp.Akadémiai Kiadó 1974 72.old.

Hell Géza

1950-ben állította helyre az I. Országház n. 13. sz. a. épületet.

Berza László, Bernát György, Erdei Ferenc stb.: Budapest Lexikon, Budapest 1973. 13351

8951

Hell Géza

1953-ban állította helyre az I-II. Fő u.

20. sz. a. épületet.

Benza Lóránd, Bernáth György, Erdei Ferenc stb.: Budapest lexikon, Budapest 1973 1335 l

350 l

Hell Géza

1950-ben állította helyre az I. Dísz tér 10 sz.
a. lakóházat

Berza László, Bernát György, Erdei
Ferenc stb.: Budapest Lexikon, Budapest
1973. 1335 l

244 l

I. 1831

Illyefalvi: Pesti és budai polgárok 1686-1848.....I.

Név: Hell János

Foglalkozás: aranyművesmester

Szárm.hely: Hannau Hessiai tart.

Hitfelekezet: ref. Csal.állapot: nős

A polgárjog megszerzésének időpontja: 1831. II 19

A polgárjogért fizetett összeg forintban: 12.

HELL J´NOSNÉ, áts mester

A Székesfehérvári Városi Levéltárban két irat a város XVIII.sz.-i mestereiről.Az egyik 1784-ből,a másik pár évvel későbbi.64 mesterség,519 név.Az arab számok a két listát,a rómaiak az öt csoportot jelzik. 263.old
/2/,I. Áts mester

U.VARGA MARIANNA: Mesteremberek Székesfehérvárott a XVIII.században 263.old

ALBA REGIA.István Király Mú zeum Évkönyve.VIII.-IX. 1967-68. Székesfehérvár

Hell János

gyöngyösi kőműves

A XVIII. sz. elején építette a gyöngyösi ferences kolostor bejáratához vezető széles folyósót. Sekkor kapcsolta ötte a sekreslyét a keleti szárnnyal.

Bártfai Csemegi Gyöngyös
g. l.

MEGHIVÓ

a MAGYAR-OLASZ TÁRSASÁG

f. évi április 27-én,
szombaton délután 6 órakor
az Iparművészeti Múzeum (IX., Üllői-út 33—37.) díszteremében
és
f. évi április 29-én,
hétfőn délután 6 órakor
a TESz (V., Falk Miksa-utca 1.) díszteremében tartandó

NYILVÁNOS ÜLÉSEIRE,

amelyeken

P. FACCHINETTI VITTORINO
a milánói Szent Szív egyetem tanára

tart előadást

szombaton:

„DUE FULGIDE GLORIE DELLA SANTITÀ ITALIANA"

címmel (vetített képekkel),

hétfőn: **„LA RADIO IN VOLO"** címmel.

AZ ELNÖKSÉG

Vendégeket a Társaság szívesen lát.

M.D.K.

Hell János, egri kőművesmester

1722-ben a gyöngyösi ferences rendház építésénél működik közre.

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső,
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 338. old.

HELL János egri kőművesmester, aki 1721-ben szerepel az egri adóösszeirásban, majd 1722-ben a gyöngyösi ferences rendház külső falát építi fel és 1723-ban ugyancsak Gyöngyösön a ferences kolostor udvari falát magasitja.

AHevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből Voit

Hell József Károly, bányászgépmester, 1717-1789

XVIII-XVIII. századi bányagépeit láthatjuk a Soproni Központi Bányászati Muz.-ban képekben. 182, old

Faller Jenő: A Soproni Központi Bányászati Múzeum rövid ismertetése. 179. old

Sopmini Szemle. Helytört. Folyóirat. XII. 1958. Sopron

D

Hell Jaroszlav

fassobrász segéd

5 elemi 3 polg.

7 hónapot töltött az

ébolában.

Iparrajziskola 1893.

JOANNES HELL, auriseparator, /aranyelválasztó/

Emlitve:.-43.-1769-1772. Adókimutatás a Zsellér utcában jelöli.-1774. "Conscriptio. Platea Zsellér... domus lignea, impos. f.1/32." 67.old.

SZÁSZ KÁROLY: Adatok a nagybányai pénzverőház alkalmazottairól /1660-1828/ 61.old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY, LX-LXI.évf. 1961-1962. Akad.Kiadó, Bpest. 1962

Hell Karola M.D.K.

Az előadás jelmezei

Kiss Károly:"A vágy villamos"Veszprémben

Magyar Nemzet 1963. április 25. 4.1.

MDK

Hell Márton, festő

Vízfestmények.

Omike. - III. Képzőm. kiáll. - 1942 jan. - Tárgyn.

Hell Márton

festő.

1.

Tavaszi Szalon

XV.

12. sz

17. sz

115. sz

116. sz

133. sz

Ár. kir. postatakarékpénztár

48 IX. 14 1

54

16 [illegible]

MÜEMLÉKEK
ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA

Budapest

IX. Hőgyes Endre u. 10.

Hivatalból
Díjátalányozva

Studium: 2 f. p.

M.D.K.

Hell Miksa,a bécsi csillagvizsgáló igazgatója

Eszterházynak nem csak ar Egri Liceum csillagviszgálójának berendezésében,de művészeti kérdésekben is tanácsadója volt.O ajánlotta Kracker és Zach halála után Sigristet. 169.o.

Voit.Pál: Az egri festészet barokkellenes törekvései.165.o.

-z Egri Mú.Evkönyve.III.Eger,1965

Hell Miksa

l.

Kogu magyarszép

16 l.

17 l.

Fejérpataky László IX. 44.

Hell Miksa
1771. Morsz. első tört. térképét.

Kogutowitz Lajos: A m.térképészet multja, jelene és jövője. Bp. 1929. 16 l.

Hell, Stefan augsburgi kőfaragó /XV.sz./ MDK

Zsigmond király palotaépitésének második időszakában /1418-tól/ Georg von Tübingen augsburgi mester és 16 segédje, Stefan Hell augsburgi kőfaragó, majd Erhart és Lienhart Viagerlin ácsmesterek hat segéddel /ugyancsak Augsburgból/ végzik a palota befejezési munkálatait.

164.o. 224. jegyzet.

Csemegi: Budavári. 1955.

Hellán János

A Szegedi Fegyveres Erők Klubjának keretében működő „Derkovits" képzőművészeti kör tárlatán szerepelnek faintarziái |aulétve|

Szelesi Lottán: Tárlat Szegeden.

Néphadsereg, 1974. okt. 19.

Hellán János

A 600-as sz. Ipari Szakmunkásképző Intézetben nyílt meg az intarziakiállítás, melyen Hellán János, Vaskó László művei is szerepelnek.

Dél-Magyarország/Szeged,/1976. okt. 3

Hellbich (~~B~~ Hebig, Helwig).

kisörás

Pest 1787-ben felvétetett a pesti otvös ichbe.

1799-ig követhető

Horváth Szentpéteri

253. l.

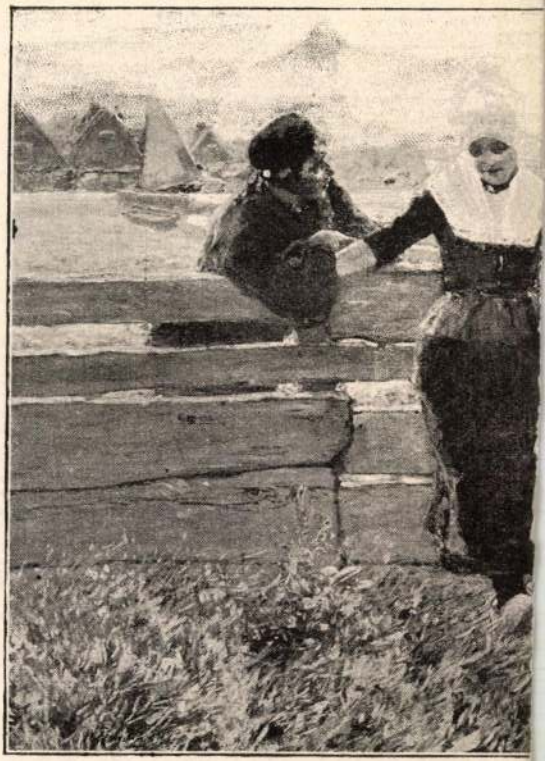

BARTELS HA

Helle, Carl, pozsonyi ötvösinas

V. 153.

Helle Karol

Ötvös 1850

Lásd

Mih. Pors. 153

Helle Mária, Typografus

Montázs:

Helle Mária: Sajtómontázs és jelvények az önirózsás forrad. idejéből 118–124

Mozgó Világ, 3 p. 1978. okt IV/5

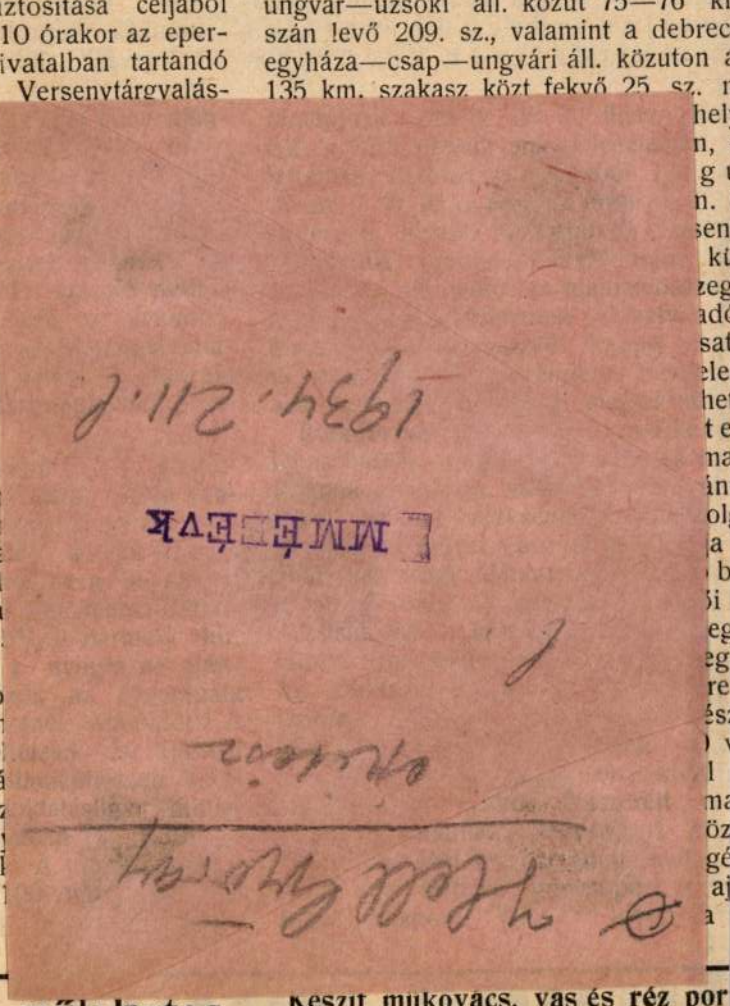

vármegye területén levő
letételét igazoló nyugta.
ok felállitása.) A
köz—országhatárszéli áll.
szakaszán 273 fm. szab-
orlátnak felállitása enge-
ka biztositása céljából
d. e. 10 órakor az eper-
szeti hivatalban tartandó
ettetik. Versenytárgyalás-
k felhi
pon
előir
y vasl
thoz a
natpér
t letét
tenni
5 és 1
lapjár
kir. á
a ép
állam
előirá
ajánla
adand
hivata
zeg
e és
llalko
s teh
nkafe
kir. á
köz
sztály
hetők
ott

Debreczen sz. kir. város polgármestere
nál szeptember 6-án déli 12 órá
dók be. Mindennemü felvilágositás I
sz. kir. város világitási vállalatának i
ságánál szerezhető be, a hol az ajánlat
és feltételek dijtalanul rendelkezésre áll

Ungvár. (Műtárgyak épités
ungvár—uzsoki áll. közut 75—76 km
szán levő 209. sz., valamint a debrece
egyháza—csap—ungvári áll. közuton a
135 km. szakasz közt fekvő 25 sz. m

és műlakatos. Készit mukovács, vas és réz por
csillárokat és minden e szakmáb

feltételek Ujpest város gazdasági ügyában megtekinthetők. Ajánlatok munkaként, vagy az összes munkákra tehetők. tember 6 án déli 12 óráig az egyes ok végösszegei után 5% bánatpénz gyaendő le Ujpest város közpénztáránál. A énzről szóló nyugta az ajánlathoz csatoA teljes szövegü hivatalos ás a hirdetések között taató.

svásárhely. (Főgyüjtő, homokés gépház épitése, csatornaerelések szállitása.) Marosly sz. kir. város tanácsa az általános ihálózatból a főgyüjtőnek 1. 2. 13. 30. 36. 113. 115. 205. 211. 212. 218. 219. 241. számmal jelölt szakasza és tartok elkészitésére, az ehhez tartozó csaszerelési tárgyak szállitására, továbbá ógó és gépház épitésére árlejtést hirdet. vetés, ajánlati minta, épitési feltételek és si minta M.-Vásárhely sz. kir. város hivatalában megtekinthetők, vagy 5 egszerezhetők. Az ajánlatok Marosvász. kir. város polgármesteri hivatalához ember 6 án d. e. 11 óráig nyujbe. Bánatpénzül a város házi pénztá000 k letétbe helyezendő és az arról ismervény az ajánlathoz csatolandó A s szövegü hivatalos kiirás etések között található. ár. (Mütárgyak épitése.) Az i munkálatoknak biztositása céljából i hivatalban Kaposvárott augusztus e. 10 órakor tartandó árlejtés hirdetdásra kerül.

kolozsvári üzletvezető Tövis állomáson léte egyik kétemeletes pa hozzá csatlakozó földsz előállitása céljából sz hajtására. A tervek, a minta és a szerződés munkák végrehajtásáh kolozsvári üzletvezetősé tési osztályánál, valam mérnökségnél megtek ajánlattételhez szüksé talanul megszerezhető latot augusztus kolozsvári üzletvezetős adni. Az egyes munka lehet ajánlatot tenni. A pénz gyanánt az a augusztus 27-én vári üzletvezetőség gyü bánatpénzről szóló leté csatolandó.

Kolozsvár. (A nag villamos világit A máv. kolozsvári üzle uj fütőház villamos v szállitására pályázatot bélyeggel ellátott ajánl számhoz Nagyvárad fü berendezésére" felirá augusztus 31-én kolozsvári üzletvezetős nyujtandók be. Az ajá bánatpénz gyanánt a határideje előtti napon vári üzletvezetőség gy

tatott 1879. Alapittatott 1879. eg
ittner Janos G

KIÁLLÍTÁSOK / AUSSTELLUNGEN

1984. Fiatal Iparművészek Studiója Ernst Múzeum, Budapest

1985. Duna Galéria Divat FIS

1986. Ferencvárosi Pincetárlat, Játékok FIS

1986. Duna Galéria: Játék Ösztöndíj beszámoló FIS

1986. Kecskeméti Országos Játszótér és Szobajáték pályázat

1987. Fiatal Iparművészek Studiója: Ünnep, Vigadó

1988. VIII. Ipari Textilművészeti Biennálé

1990. Szekszárdi Szőttespályázat

DÍJAK / PREISE

1986. Kecskeméti Országos Játszó és Szobajáték pályázat, Szobajáték kategória I. díj

1987. Szekszárdi Szőttespályázat Különdíj

1988. VIII. Ipari Textilművészeti Biennálé Biennálé-díj

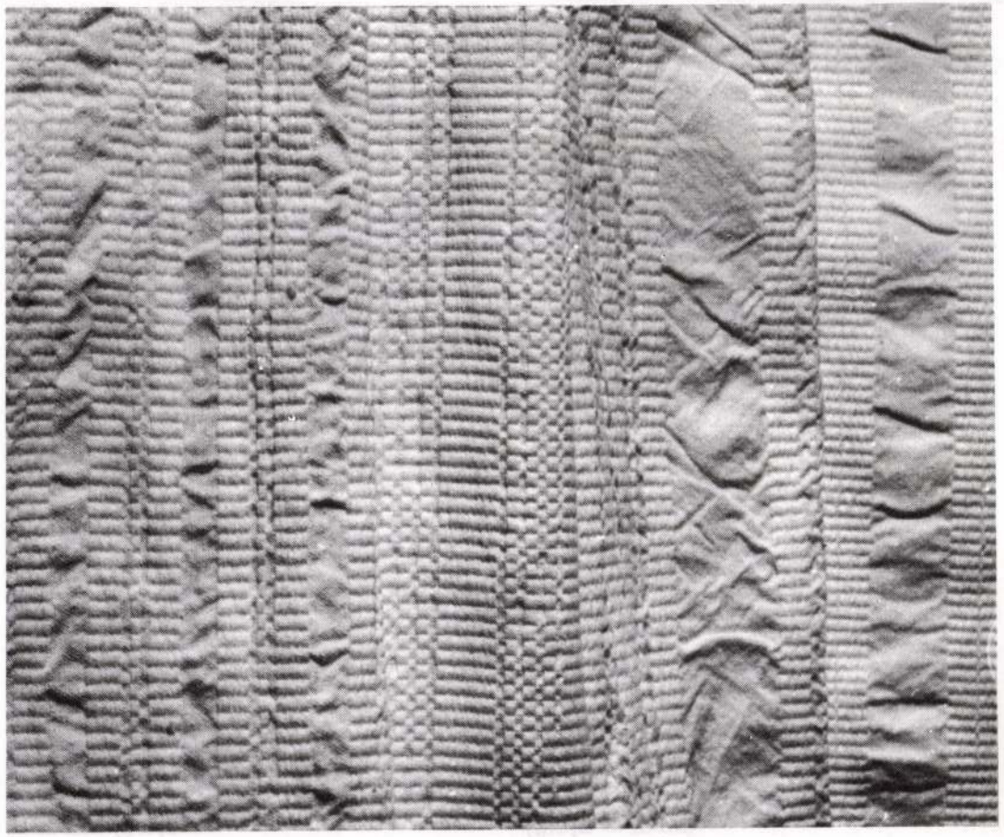

HELLENBACH GABRIELLA

Érd 2030, Szerelő u. 32.

Született / Geboren
1958. Budapest

1984. Iparművészeti Főiskola

A tótkomlósi Népművészeti és Háziipari Szövetkezet tervezője

HELLENBACH GABRIELLA TEXTILIÁIRÓL

Önző, akaratos és magabízó embernek kell lennie a textilművésznek - különösen, ha ruhaanyagot tervez.

Akaratosnak és bátornak, szerénynek és óvatosnak. Hiszen az anyag, amivel dolgozik, igencsak múlandó.

Éppen, mint önmagunk.

A ruha, a textil ritkán éli túl viselőjét. Vesszük és adjuk, megörököljük és továbbajándékozzuk, esetleg ronggyá hordjuk - velünk, rajtunk és általunk fárad, kopik és pusztul az anyag is. Ritka eset, hogy eredeti rendeltetésének megfelelően használt ruhadarab megőrződjék az utókornak; s bizonnyal így van ez rendjén.

De talán éppen ebben rejlenék a textil művészetének különös varázsa is ? A múlandóságban ? A gyönyörűségben, ami egy pompás ruhaköltemény láttán fog el, s a viszolygásban, ami óhatatlanul tör ránk egy elnyűtt, jobb napokat látott öltözéknek csak érintésétől is ? Igen, érthető öröm ez, és érthető a furcsa, sajátos gyász is - szomorú a textil agóniája. Egy művészeti ág, melynek termékei minden más művészeti ágénál közelebb kerülnek hozzánk, melyet jobban átitat emberi voltunk - terméke velünk él, és az esetek többségében velünk is hal. Nem merevszik "ércnél maradóbb" művé, nem akar túlélni bennünket - és ez valahogy olyan megnyugtató.

Hellenbach Gabriella textiliái mint ha a mulandóságnak és a művészet öröklétének ezt a kettősségét példáznák. Anyagainak rusztikus mívessége hazai s távoli vidékek népi szövőművészetével mutat rokonságot. Indián szövőnők, magyar és orosz parasztasszonyok, kaukázusi és török szőnyegszövő kézművesek szín- és formavilága él tovább bennük. Textiliái egyszerre vidámak, s kicsit talán szomorúak. Színeik az elmúlás színei: hervadó virágoké, rozsdálló vasé, korhadt, mohás fatörzseké, hulló leveleké. Belső fényük sem éledő lángok, hanem a kihúnyni készülő tűz felfelizző parazsának melegét idézik. És mindezek ellenére, talán éppen ezért ? ezek a szövetek nagyon is élő anyagok. Anyagok, amik kivételes erővel, makacs akarattal őrzik anyag voltukat; elég rájuk pillantani, hogy ujjainkban érezzük tapintásuk "ízét".

Hellenbach Gabriella textiljei - a szó nemes, veretes értelmében - talán kicsit "nehéz" anyagok is. Egyéniségek: nem tűrik a sablonos, bejáratott formát, alkalmazhatóságuk kereteit önmaguk "szabják" meg. Minket, nézőket csak egy hajszál választ el attól - az alkotót bizonnyal hosszú, fáradságos órák -, hogy akár önálló életet élni kész műveket lássunk bennük. A textiliák lefojtott tüze, motívumaiknak visszafogott harmóniája a művészi fejlődésnek már egy következő, tudatosan tervezett lépcsőfokára, a felhasználás lehetőségeinek kiterjesztésére utalnak.

A kiállított anyagok, ruhák most mégis a textilművész akaratos szerénységének, óvatos, szolgálni kész bátorságának legyenek bizonyítékai.

Száraz M. György

ÜBER DIE TEXTILIEN GABRIELLA HELLENBACHS

Der Textilkünstler muß ein egozentrischer, eigenwilliger, und selbstsicherer Mensch sein, besonders wenn er mit dem Design von Kleiderstoffen sich beschäftigt. Eigenwillig und mutig, bescheiden und vorsichtig, weil das material, mit dem er arbeitet, überaus vergänglich ist.

Ebenso wie wir selbst.

Die Kleider, die Textilien überleben selten ihre Träger, man nimmt und gibt sie, vererbt und schenkt sie weiter, eventuell trägt sie ab - der Stoff selbst trägt sich ab, vermüdet und verdirbt. Es kommt selten vor, daß ein Kleiderstück das seiner originellen Bestimmung gemäß gebraucht wird, der Nachwelt erhalten bleibt, und sicherlich das gehört sich auch so.

Aber vielleicht eben in dieser Tatsache steckt sich der besondere Zauber der Textilkunst. In der Vergänglichkeit. In dem Schönheitsgefühl, das uns beim Anschauen eines prachtvollen Kleides begreift, und in dem Sträubungsgefühl, das uns unbewußt angreift, eben bei der Berührung einer abgetragenen, bessere Tage gesehenen Kleidung ? Ja, diese Freude ist leicht zu verstehen, wie auch die eigenartige, besondere Trauer - die Agonie der Textilien ist wirklich traurig. Die Produkte der Textilkunst sind viel näher zu uns, als die der anderen, sie sind besser von unseren menschlichen Wesen durchtränkt, sie leben mit uns, und in meisten Fällen auch sterben mit uns. Sie erstrarren sich nicht zu Werken, die "dauerhafter als Erz sind", und wollen uns nicht überleben - und das ist irgendwie so beruhigend.

Es scheint als ob die Textilien Gabriella Hellenbachs diese Dualität der Vergänglichkeit und der Ewigkeit der Kunst illustrierten. Die rustikale Kunst ihrer Stoffe zeigen Verwandschaft mit den volkstümlichen Webekunst ferner Landschaften. Die Farben-, und Formenwelt der indianischer Weberinnen, ungarischer und russischer Bäuerinnen, und kaukasischer und türkischer Teppich webenden Handwerker lebt in ihnen weiter. Ihre Textilien sind froh, und zur gleichen Zeit vielleicht auch ein bißchen traurig. Ihre Farben sind Farben der Vergänglichkeit, der verwelkenden Blumen, des rostenden Eisens, der moderingen und moosigen Baumstumpfe, der fallenden Blätter. Ihr inneres Licht beschwört nicht die Flammen, die sich zu brennen anfangen, sondern die Wärme der Glut vor dem Entlöschen des Feuers. Und trotz allem, und vielleicht eben darum, sind diese Gewebe auch sehr lebendige Stoffe, die mit außergewöhnlicher Kraft mit eigensinnigem Wille ihr stoffliches Wesen bewahrten. Es genügt einen Blick auf sie zu werfen, den "Geschmack" ihrer Betastung in unseren Fingern zu spüren.

Die Textilien Gabriella Hellenbachs sind vielleicht ein bißchen "schwer" im edelsten, geprägten Sinne des Wortes. Sie sind Individualitäten: sie dulden nicht die sablonenhaften, eingeübten Formen; sie bestimmen selbst die Rahmen ihrer Verwendbarkeit. Beim Anschauen ihrer Werke hat man fast den Eindruck, daß sie bereit sind ihr selbständiges Leben zu führen, das kostete ihrer Schöpferin sicherlich lange und mühsame Stunden. Das abgelöschte Feuer der Textilien, die zurückhaltende Harmonie ihrer Motive weisen auf eine nächste, bewußt geplante Stufe der künstlerischen Entwicklung, auf die Ausdehnung der Verwendungsmöglichkeiten hin.

Die ausgestellten Stoffe und Kleider sollten doch Beweise der eigenwilligen Bescheidenheit, und der vorsichtigen und doch dienstbereiten Mutigkeit der Textilkünstlerin sein.

György Száraz M.

VAS MEGYEI MÚZEUMOK KATALÓGUSAI 146
KATALOGE DES KOMITATSMUSEUMS VON VAS 146

ISBN 963 7206 450

Sorozatszerkesztő: Dénes József
A katalógust szerkesztette és a kiállítást rendezte: Torday Aliz
Katalógusterv: Kontra Zsuzsa, Tóth Zoltán
Fotó: Székely Anikó
Fordítás: Pálvölgyi Mihály

Verfasser der Serie: József Dénes
Verantwortlich für Katalog und Ausstellung: Aliz Torday
Katalogsplan: Zsuzsa Kontra, Zoltán Tóth
Photo: Anikó Székely
Übersetzung: Mihály Pálvölgyi

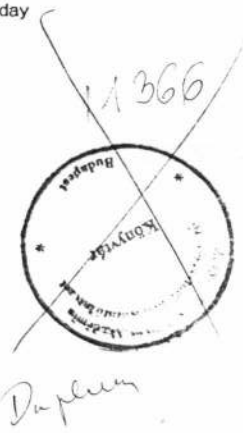

SAVARIA MÚZEUM Szombathely, 1991. augusztus 15-szeptember 15.

A RÓZSA ANNA ALAPÍTVÁNY

Rózsa Anna textilművész emlékének ápolására, művészi hagyatékának, alkotói-emberi magatartásának széles körű megismertetése érdekében és csaknem négy évtizedet felölelő, a magyar textiltervezés, közelebbről a kézi szövés területén meghatározó munkássága iránt érzett elismerésének kifejezésére Alwin Widmer svájci állampolgár "Rózsa Anna Alapítványt" létesített.

1. Az Alapítvány célja: Rózsa Anna életművének továbbéltetése, a szellemében születő kortárs textilművészeti tevékenységek támogatása, nemzetközi elismertetése.

2. Az Alapítvány a biennálékkal egyidőben "Rózsa Anna díjat" ad ki a célokkal egyező művek elismeréseként. A Fal- és Tértextil Biennálén és az Ipari Textilművészeti Biennálén az Alapítványi Bizottság "Rózsa Anna díjban" részesítheti a kimagaslóan esztétikus (különös tekintettel a hagyományos gobelin vagy kékfestő technikával létrehozott) mű szerzőjét; illetve azt a szövőtanyag tervezőt, aki nyüstös kézi vagy mechanikus gépen kiemelkedő színvonalú darab vagy méterárut alkotott, amely egyúttal legjobban megközelíti Rózsa Anna szín- és formavilágát.

3. A "Rózsa Anna díjra" a biennáléra való jelentkezéssel egyidejűleg lehet pályázni. A megadott feltételeken belül joga van a művésznek csak a "Rózsa Anna díjra" pályázni. A jelentkezési, beadási feltételek és határidők azonosak a biennáléra vonatkozó szabályokkal.

4. Az Alapítványi Bizottság dönt a "Rózsa Anna díj" odaítéléséről, ellenőrzi az alapítványi összeg kamatainak szabályszerű felhasználását. A Bizottság, ha a célokkal egyező művet nem talál, abban az évben a díjat nem adja ki.

5. A "Rózsa Anna díjat" a biennálék díjával együtt, ünnepélyes körülmények között adjuk át. A "Rózsa Anna díj" az Alapítvány összegéből (10.000,- svájci frank) származó éves kamat 80 %-a. A kifizetés a fennálló magyar pénzügyi szabályok szerint devizában történhet, hogy a díjazott művész a díj birtokában külföldi tanulmányutat is tehessen.

6. A Savaria Múzeum a díjnyertes művészt a következő évre kiállításra hívja meg. A kiállítás színhelye Kőszeg. A kiállítást a Savaria Múzeum rendezi. A kiállító művész egy művet vagy műcsaládot felajánl a Savaria Múzeum tulajdonában lévő "Rózsa Anna gyűjtemény" részére.

7. A Rózsa Anna Alapítvánnyal kapcsolatos tájékoztatás a Savaria Múzeum feladata.

DIE ANNA RÓZSA STIFTUNG

Zur Pflege des Andenkens an die Textilkünstlerin Anna Rózsa mit dem Ziel, ihren künstlerischen Nachlass, ihre kreativ- menschliche Gesinnung einem breiten Publikum bekannt zu machen, und zur Würdigung ihres fast vier Jahrzehnte umfassenden Schaffens auf dem Gebiet der ungarischen Textilplanung, genauer gesagt der Handweberei, rief der Schweizer Staatsbürger, Herr Alwin Widmer die Anna Rózsa- Preisstiftung ins Leben.

1. Die Zielsetzung der Stiftung ist: Das Fortbestehen des Lebenswerkes von Anna Rózsa, die Unterstützung in ihrem Sinne entstehender zeitgenössischer textilkünstlerischer Arbeiten sowie deren internationale Anerkennung.

2. Die Stiftung vergibt gleichzeitig mit den Biennalen den "Anna Rózsa-Preis" als Anerkennung für die Werke, die mit den Zielsetzungen in Einklang stehen. Der Stiftungsausschuss kann dem Schöpfer eines ausserordentlich ästhetischen (in erster Linie durch die traditionelle Gobelin- oder Blaufärbetechnik zustandegebrachten) Werkes den "Anna Rózsa- Preis" zuerteilen; beziehungsweise dem Planer von Textilien, der an einer manuell oder mechanisch betriebenen Schaftmaschine eine solche Stück- oder Meterware erzeugte, die sich der Farben- und Formenwelt von Anna Rózsa am meisten nähert.

3. Um den "Anna Rózsa-Preis" kann man sich gleichzeitig mit der Anmeldung zur Biennale bewerben. Im Rahmen der angegebenen Bedingungen hat der Künstler das Recht, sich nur um den "Anna Rózsa-Stiftungspreis" zu bewerben. Die Anmelde- und Einreichbedingungen sowie die Termine sind mit denen der Biennale identisch.

4. Der Stiftungsausschuss entscheidet über die Zuerkennung des "Anna Rózsa-Preises" und kontrolliert die rechtmässige Verwendung der Zinsen der Stiftungssumme. Wird nach Meinung des Stiftungsausschusses keins der Werke dieser Auszeichnung für würdig befunden, so wird der Preis in dem Jahr nicht vergeben.

5. Der "Anna Rózsa-Preis" wird zusammen mit den Preisen der Biennale zwischen feierlichen Umständen übergeben. Der Preis stellt 80 % des Jahreszinses der Gesamtsumme der Stiftung (10.000 Schweizer Franken) dar. Die Auszahlung kann den bestehenden finanziellen Bestimmungen Ungarns gemäss in Devisen vorgenommen werden, um dem mit dem Preis ausgezeichneten Künstler eine Studienreise ins Ausland zu ermöglichen.

6. Der preisgewinnerte Künstler wird durch das Savaria-Museum für das kommende Jahr zur Ausstellung eingeladen. Die Austellung wird in Kőszeg durch das Savaria-Museum veranstaltet. Der ausstellende Künstler offeriert ein Werk bzw. eine Kunstwerkgruppe der "Anna Rózsa-Sammlung", die sich im Besitz des Savaria-Museums befindet.

7. Informationen im Zusammenhang mit der "Anna Rózsa-Stiftung" können beim Savaria-Museum eingeholt werden.

Kiadja a Vas r
H-9701 Szom
F. k.: dr. Gráfik
Pétrusz Kft. G

Győr, Bacsó Béla út 23.
Telefon: 17-333 Telex: 24 244

„RICHARDS" Finomposztógyár

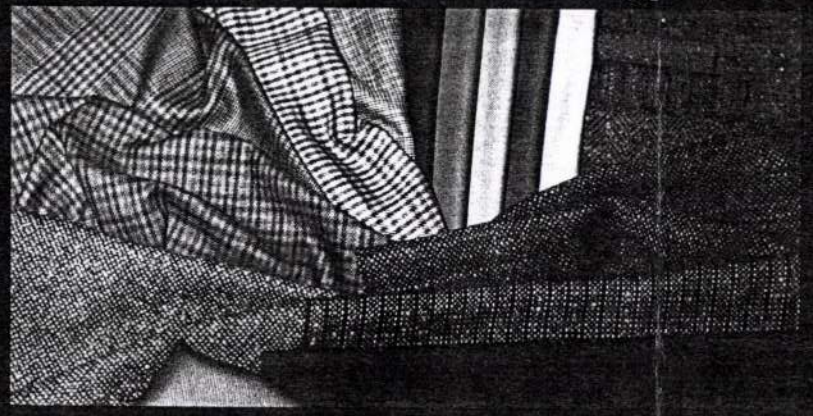

Öltözködjön mindig elegánsan!

A Richards méteráru termékek mindig
összhangban vannak a divattal.
Jó vásárlási lehetőséget kínálnak
a „Richards" Finomposztógyár mintaboltjai:
Budapest II., Bem József u. 24.
Győr, Mester u. 2.
Kaposvár, Ady Endre u. 1.
Veszprém, Münnich Ferenc u. 23.
Mintapult: BÉTEX Terézvárosi
Textiláruházában Budapest, VI., Király utca 56—58.
és a KIÁLLÍTÁS!

K I Á L L Í T Á S

KELMÉK és RUHÁK

Minden eladó!

Fehérné Markó Kamilla

Rózsa Anna díjas

Hellenbach Gabriella

Biennále díjas

Lőrincz Edit

Biennále díjas

Schaffer Mária

Biennále díjas

Szombathely **SAVARIA MÚZEUM** Kisfaludy utca 9.

1991. augusztus 15. – szeptember 15.

Helle Mária, tipografus

HELLE MÁRIA a Mozgó Világ munkatársa. Érettségi után kéziszedő lett, közben elvégezte az ELTE magyar-népművelés szakát. Ösztöndíjasként Lipcsében a Grafikai Főiskolán tipográfiát tanult. Ez év tavaszán részt vett egy kollektív kiállításon tipográfiáival. A Szép Könyv versenyen 1976–78-ban díjat nyert. A Mozgó Világ belső tipográfiáját tervezte.

Borító 2

— : —

Mozgó Világ, Bp. 1978. o Kt

IV/5

Helle László

nevét említi a Közmunkatanács 1945 utáni tevékenysé-
gében részt vevők között Gerencsérné Pál.

Még egyszer a Közmunkatanácsról.
Budapest, 1971. 5.sz. 10-12. l.

Helle Lánló

nevét említi

Németh József: Adatok a Fővárosi Közmunkák Tanácsa 1945-1948 közötti tevékenységéhez. Budapest, 1971. 3.szám, 26-27. 1.

MDK

Hellebrand

A Mária Terézia féle vártemplom

Pálinkás László: Esztergom XVIII. su.i müv. emlékei. Bp. 1937. 51 l.

MDK

Hellebrand József tanár

Domboritott ezüst plakettjeivel szerepelt az Iparmüv.Társ.kiállitásán.

Ybl Ervin: Az Iparmüv.Társ.jub.kiáll.

Magyar Iparmüvészet, 1925. 173.lap

MDK

Hellebrandt Béla, Esztergom

ötvösség, ékszerek

O. Iparm. és Héziipari kiáll. Magyar Iparmüvészet, 1929. 134 l.

MDK

Hellebrandt Béla

Plakettek. Hellebrandt Béla müvei. Kép a 32.o.-on

Magyar Iparmüvészet 1939.

Rónay Mária

Hellebrandt Béla: Mészöly Géza, plakett /br./

SZABAD MÜVÉSZET

1951.febr.2.sz. 79.l.

/Szegi: Keszthelyi müvészek a Balatoni Muz.-ban/

Hellebrand Béla

világi okl. rendes rajztanár
az alábbi főgimnázium rajztanára
6 évig van az intézetnél

Stanits Fulgent:

A pannonhalmi Szent-Benedek-Rend soproni főgimnázium értesítője az 1913-14. isk. tanévről. Sopron 1914. 70. l.

Hellebrandts Béla

rajztanár
ötvösmüvész

kollekciója az 1924.
év végén rendezett
esztergomi Tipary-
kiállitáson

Bék Kom Eszt

71. l.

Az Iparmüvészeti Tár-
sulat 1929. évi nagy kiál-
litásan kovácsolt nemes
fém müalkotásaival
szerepelt.

u. o. 72. l.

Átvettem kötéj végek

Könyvcket

Századok 1880 évfolyam mintau

Repertorium (Sesták) II és III kötet

Archaeolog. Wörterbuch von Otto.

Podhorszky etymol. Wörterbuch 1877.

Közlemények XIII kötet (Kéb füzet) m

Archaeol. Értejítő XIV. kötet mintaul a

Burckhardt Gesch. d. Renaissance in Ital

Jacobmann Buch d. Schiff 1880

Mittheil. d. Centr. Comm. V és VI kötet (

Monumenta IV. köt. mintaul. III köt.

Schnaase "Gesch. d. bild Künste." VII

Lützow: "Zeitschrift" 1866 bis 188

~~attvettem 2/8 1887 Dach~~

Hellebrandt Béla

rajztanár a soproni
bencés rend 1910–16.

Csatkától

Hellebrandt Béla

1903/4 II – 1907/8

Ferképzőmfoiskővk

90. l.

lonosen jelentosen ...
— — *Liechtenstein-Galerie.* A világ

Hellebrand Béla

HELLEBRAND BÉLA váci gimnáziumi tanár szabad óráiban szeretettel foglalkozik ötvösséggel. Ezüstlemezekből kalapálgat igen artisztikus hatású reliefeket a maga és ösmerőseinek igaz gyönyörűségére. A középkori zárdák miniatürfestőinek és szobrászpátereinek módjára áhitatos érzését trébeli bele műveibe, amelyek eddig csak az Orsz. Magyar Iparművészeti Társulat egyik kiállításán kerültek a közönség elé. Örvendünk, hogy e művészi hatású és rendszerint valamely praktikus célt szolgáló domborművek három jellemző darabját e füzetünkben mutathatjuk be olvasóinknak.

Magyar Iparművészet

1929. 58. l.

által Párisban készített színes sokszorosítása.

1893-ra:

Nagy méretű műlap, *Baditz Ottó:* »Vadrózsa« című képének színnyomata, mely Ő felségének birtokában van.

II.

Az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat (Budapest, műcsarnok, Andrássy-út 69. sz.) a művásárlás fokozása czéljából a nmélt. magyar kir. pénzügyminiszterium 1892-ik évi 64,879. számú rendeletével engedélyezett **sorsjátékot** rendez, a következő feltételek mellett:

1. A társulat által kibocsátott és folyó-számmal ellátott *sorsjegyek* az 1892. év folyamán a műcsarnokban rendezett kiállítások tartama alatt *a kiállítási pénztárnál 1 frtjával kaphatók*

Hellebrandt

MAGYAR MŰVÉSZET
1929. 355

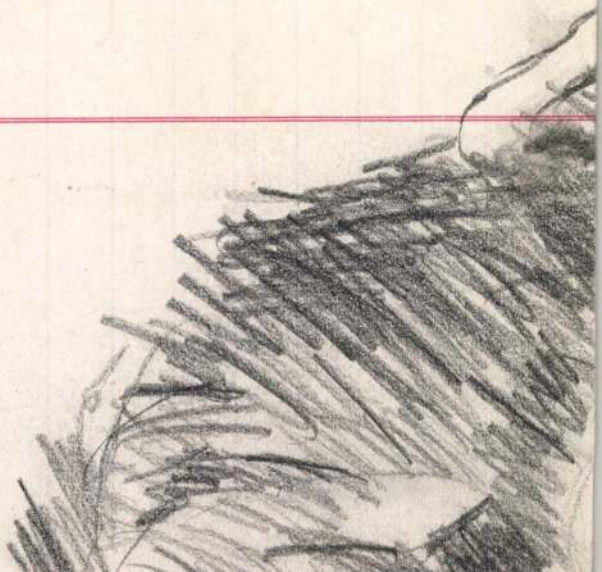

Hellebrand Béla

1910 - 14. (lehet, hol)
Később is a soproni fögimnázium rajztanára volt.

Értesítő 1913 - 14.

tanévről. 70. l.

Hellebrand Béla

okl. rajztanára ~~a~~ a pannonhalmi szent-Benedek-rend soproni főgimnáziumának.

1913-14-ben.

Érkezett, 1913-14.

Szerkesztőség !

ágos Bizottsága által rendezett
usitott jóindulatára támaszkodva,
n tisztelt Szerkesztőséget, hogy
kozó és idemellékelt rövid hirde-
ában a közmüvelődési célravaló te-
tóztassék.
sém van megküldeni az előadásról
ncsak azzal a kéréssel, hogy an-
bi számban helyet adni méltóztas-

tel

Dr. Lemmel
Lit. kár

Hellebrandt Béla

festő és szobrász Keszthely

l.

Szabad Művészet

1957. 79. l.

kepjel

r f.é.jul.25-én 42598 sz.a.kelt
hoz intézett átiratának mása:

ref. lelkész f.évi január 10-én
tézett beadványában jelezte, hogy
kül foganatositott munkálatokkal
ztetett dédai ref. templomot 3755
gvetés szerint megujittatni s tor-

álatoknak a nevezett lelkész által
lmaknak nem felelvén meg, tiszte-
, méltóztassék Lánczy Béla lelkész
::

~~Lent : Aragonit tál. Tálos Gyula tervei után készítette a Seenger Béla rt.~~ Lent : Plakettek. Hellebrandt Béla művei. — Oben : Schüssel aus Aragonit. Nach Entwürfen von Julius Tálos, verfertigt von der A. G. Béla Seenger. Unten : Plakette. Werke von Béla Hellebrandt. — Above : Dish of aragonit. Made upon designs of Julius Tálos by Béla Seenger Comp. Ltd. Below : Plaquettes. Works of Béla Hellebrandt.

4 1
MAGYAR IPARMUVESZET
1939.

Kellebrandt Béla.

Részletek a Pekáry-féle gobelinből.

Hellebrandt Béla festő

Szabad Művészet. 1951 V. 2. 77-78

A magyar festőművészet mesterei és
keszthelyi művészek a Balatoni
muzeumban

Hellebrand Béla domborított ezüstművei. — Getriebene Silberarbeiten. — Ouvrages en argent bosselé.

Magyar Iparművészet
1929.

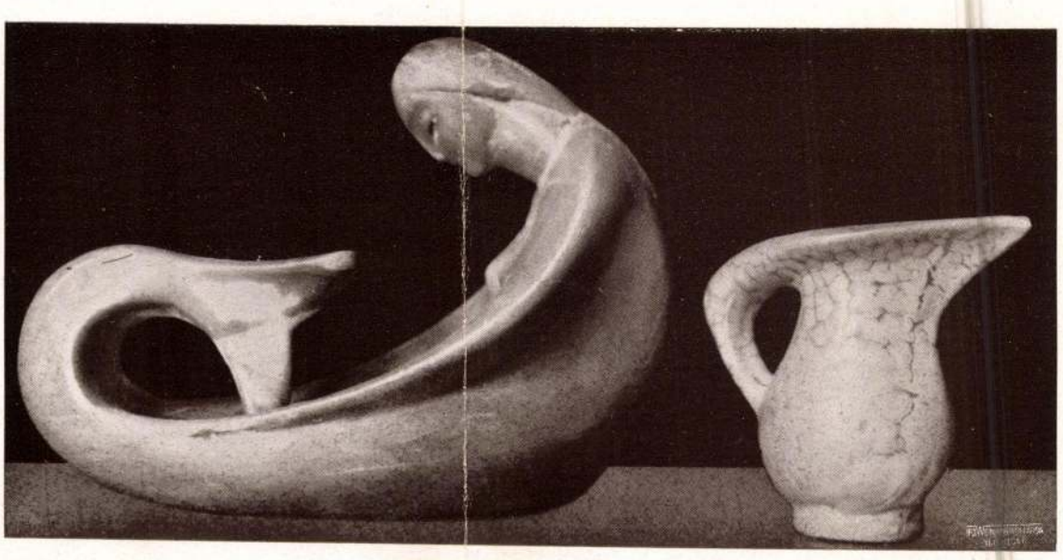

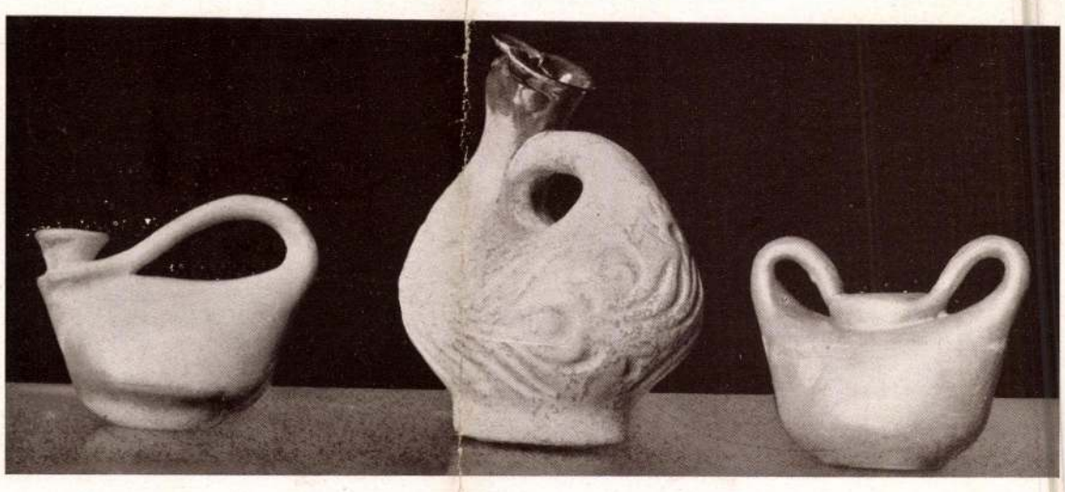

Görka Géza újabb kerámiái. — Glasiertes Tonzeug. — Céramiques.

Hellebrandth Berta festőművész
az Uj Szalon aranymárkás dija "Fehér csendélet"-e c. képéért,
Magyarság, 1934. aug. 26. 21. l.

ékében, a másik piros ruhában. A lap alsó szélén
arnaszakállú, pirosruhás és sapkás férfi nagy
árga talicskát tól, amelyben egy fejkendős,
kalapos asszony ül; egyik kezében gabona-
koszorús fakórót, másikban kulacsot tart. Mögöttük
még három, koszorút, csépet vivő férfi látható.
A háttérben szürke sziklán terebélyes fa. A
külső lapszélen a két verekedő mögött fölhúzódó
öld tájban kerítéses, szalmatetős ház előtt négy
tisebb figura áll, míg előttük egy tekéző férfinak
a fejére, egy másik férfi kardjával lesujtani készül.
Előttük eldőlt tekebábok hevernek. (357. kép.)

Hellebranth Bertha

Szajnaparti részlet, olaj
Rosewelt Alice "

AME I.kiáll. N.Szal. 1931. jun. 6 l.

Hellebranth Berta
F.R.-né arcképe, festm.

Magyar egyetemi és főisk. hallg. orsz. szövetségének kiáll. 1923. 8 l.

MDK

Hellebranth Berta

Dicséről elismerést nyert

N.Szal. 333.kiáll. Dijazott müvészek. 1925. márc. 1.

8

MDK

Hellebranth Berta

Arckép

N. Szal. 333. kiáll. Dijazott művészek. 1925. márc. 1.

H

MDK

Hellebrandt
grafikus

munkái a kiállításon

Burglein Károly: Litográfiai kiállításunk.
Grafikai Szemle 1905 évf 7 sz 158 l.

Hello World
Python

Mandelbrot in Matplotlib

Benoît Mandelbrot : Fractales, hasard et finance
1924 - 2010

Hellebrand Béla ötvös

hagyatéki tiall.

Bp. Belvárosi Aukciósház, 1995

ismr. Ács Éimes Vánk

MN 1995. aug. 12. IV.

Hellebrandt Berta.

Müveit kiállitotta a Nemzeti Szalon 1925-be

Bende J:
A Képzőművészeti egyesületek története,kézirat.

Hellebronth Berta MDK

Nyugvó nő, olf.

Műcsarnok 1925-26 Akt-kiállitás

MDK

Hellebrandth Berta , festőm.

A Szinyei M.P.Társ. által dijazott.
Arckép.

Nemz. Sza l. 333.kiáll. -1925. III.15.-29. Kat.

MD

Hellebranth Berta

Dicsérö elismervényt nyert.

Nemz. Szal.333.kiáll. -1925.márc.15-29. Kat.
A Szinyei M.P.Társ. által dijazott müvészek kiáll.-a.

Mellebrauth Berta

Kiállít

N. 4 932. IX. 6.

Hellebrandt Berta

Aranymárlás arany-ritüntelést
kapott az Ej kolon Lent István-
heti kiállításán.
Kiemeli 2 „Paulette" c. művét.

M. 934. VIII. 26.

MDK

Hellebrandt nővérek

Bartók I.: Magyar női karrierek Amerikában. Uj Magyarság 1938. szept. 4. 9-10.l.

MDK

Hellebrandt Elena

Pallette-e

aranymárkás arany - kitüntetést nyerte.

Kiosztották az Uj Szalon aranymárkás dijait.
Magyarság, 1934, aug.26. 21. l.

MDK.

Hellebranth Elena

Paulette c. munkájáért aranymárkás kitüntetést kapott

Aranymárkás dijak az Uj Szalonban. Képzőművészet 1934. 166.l.

Hellebrandt Elena, festö MDK

/Ventnor U.S.A./

Néger akt.	Olajf.
Néger fejtanulmány.	"
Néger chauffeur	"
Cigarettázó urhölgy.	

Nemzeti Szalon.-Öszi Tárlat. 1932. szept. Kat.

MDK

Hellebrandt Elena

Paulette, aranymárkás arany kitünt.

Aranymárkás dijak az Uj Szalonban. Budapesti Hirlap 1934. aug. 26.

MDK

Hellebranth Elena,

Csók István/festő/ tanár növendéke.

Oreg férfi.

Az Ernst Mus. OMKK Főisk. Helikon kiáll.-tásai.
Az OMKK főisk.növ. munk.kiáll. 1923 márc. 18-25.
Kat. 32.1.

Hellebronth Berta és Elene

Kiállítanak

P. H. 932. IX. 4.

T. Cim!

A Művészettörténeti Dokumentációs Kö
ráskiadvány-sorozatát. A sorozat első

"Magyar Tanácsköztársaság Ké
cimü levéltári publikáció jelent meg, a
Müvészeti Osztályának iratanyagát és a
iratanyagának a képzőmüvészetre vonat

Értesitjük, hogy ezenkivül intézetünk k

"Müvészettörténeti Tanulmányo
cimü kötete, mely a Dokumentációs Kö

Továbbá kapható

"Müvészettörténeti Tanulmányo
cimü kötete. Ára: 45.- Ft.

A felsorolt kiadványok megvásárolható

Hellebranth nővérek

Kiállítanak

8.ó U. 932 IX. 4.

Központ-ban (Budapest, XIV. Dózsa Gy
Megrendelés esetén az összeg MNB 14
ciós Központ számlaszámára utalandó
tán juttatjuk el T. Cimhez.

Sajtó alatt:

Évkönyvünk 1959-es kötete.

A forráskiadvány-sorozatból
mely a terület épitészeti állagának a t

Hellebrauth + növérek

Kiállítások

B. H. 932 IX. 4.

~~Hellebrandth~~

Hellebranth Berta

Dicsérő elismerést kapott

M. 932. IX. 21.

Központ-ban (Budapest, XIV. Dózsa Gy
Megrendelés esetén az összeg MNB 1
ciós Központ számlaszámára utalandó
tán juttatjuk el T. Cimhez.

Sajtó alatt:

Évkönyvünk 1959-es kötete.

A forráskiadvány-sorozatból
mely a terület épitészeti állagának a t

Hellebrauth Berta

Dicsérő oklevelet kapott

PH. 932. IX. 21.

örgy ut 41.), készpénzfizetés ellenében.

9.650-51 Müvészettörténeti Dokumentá-

Ebben az esetben a kért könyvet pós-

Acta Cassae Parochorum" egri anyaga,

örök utáni állapotát rögziti.

Müvészettörténeti Dokumentációs

Központ

Hellebronth Berta festőművész

"Szezonnyitó kiállitások" cimmel -lay sign.-val /Szokolay Béla/ ismerteti a Nemzeti Szalonban rendezett kiállitáson szereplő müvészek munkáját.
Hellebronth Ilon: "Othello"-ján kivül, a kis hercegnő arcképén és tájképein mutat finoman gyöngéd festőértékeket."
Hellebronth Berta: "arcképeiben és enteriörjeiben erős", - mondja a kritika.

Kivülük még Leidenfrost Pál, Bán és Kuszka Lili szerepel még az öt hazai festő között, akikről a tárlatot ismertető kritika megemlékezik.

ÉLET, Bp. 1925. szept. 27. XVI. évf. 20.sz. 404. lap.

M.D.K.

Hellebranth Berta

~~Amerikai~~ Magyar festőművésznő akvarelljének repr.-ját mutatja be a lap Norma Smalwood-ról az idei Miss America-ról.
Egy másik kép bemutatja Miss America-t, amint a két Hellebranth és egy amerikai festőművész festi.
Hellebranth Berta nővére is festőművész Eleanor Hellebranth.

Miss Amerika c.
Színházi Élet. Bp. 1927. febr. 13-20.
XVII. évf. 7. sz. 9. lap.

. . .

Hellebrandt Berta

Hóry László: "Hazajött magyar eget festeni két világhirü magyar hölgy, Hellebrandt Elena és Berta.
Hét évvel ezelőtt mentek ki New-Yorkba. Előtte mindketten befejezték a Képzőművészeti Főiskolát. Rippl Rónai József tanitványai voltak, majd Csók Istvánnál folytatták tanulmányaikat.
Lefestették a belga királyt és Amerikában a dollármilliomosokat. Módszerük, hogy ketten együtt ugyanazt a modellt festik, de más-más beállitásban.
Délibáb, Bp. 1936. aug. 2. X. évf. 32. sz. 6-9. lap.

MDK

Hellebrandth Berta,

a N.Sz .által rend. 63 csop.kiáll. egyik-masikán
müveivel szerepelt. 1925.

A Nemz. Sza l. 400-ik jub.és a LÉVE XX-ik kiáll.-a.
1929.tebr.

MŐK

Hellenbranth Berta

Kat Nagykőrös kiáll. vett részt, 1926.

MOB Kvt. 2465.sz.

Hellebrandt Berta

A két müvész módszerével ugyanarról a modellről két különböző kép készül. Igy mutatja be a lap két változatban a belga királyról festett képeket is, valamint a két müvészt öt felvételen. Az egyik kép a két müvészt ábrázolja saját kiállitásukon, melyen tájképeiket és virágcsenéleteiket mutatták be. Egyik mellképük egy amerikai ujságban szerepel, végig utazták egész Amerikát és mindenütt festettek. Most néhány hétig itthon maradnak, hogy a hazai puszta egét lefessék.

Repr. Délibáb, Bp. 1936. aug. 2. X. évf. 32. sz. 6-9. lap.

MDK.

Hellebranth Berta

Fehér csendélet c. munkájáért aranymárkás kitüntetést kapott

Aranymárkás dijak az Uj Szalonban. Képzőművészet 1934. 166.l.

MDK

Hellebronth Berta

Nyugvő nő, of.

Akt-kiáll. 1925. dec. Mücs.

MDK

Hellebranth Berta

A képzőművészeti év eseményei. P.H. 1933. évi nagy naptára. 56.l.

Hellebronth Berta, festőm. MDK

383. Nyugvó nő. Olf.

Műcsarnok.- 1925/26. Art-kiáll. Kat. 29.1.

Hellebrandt Berta

— **Aranymárkás dijak az Uj Szalonban.** Az *Uj Szalon Szent István*-heti kiállitásának zsürije az aranymárkás arany kitüntetést *Hellebrandth* Berta „Fehér csendélet"-e, *Hellebrandth* Elena „Paulette"-je és *Kern* Andor „Staféta", valamint *Fried* Pál „Női arckép" cimü müvének itélte oda. Az aranymárkás ezüst kitüntetést dr. *Szalóky Navratil* Dezsőné „Erdei csendélet", *Borsos* István József „Álom", *Körmendi-Frimm* Ervin „Külváros" és *Halasi Horváth* István „Csurgói piac" cimü müvei nyerték. Az aranymárkás bronz kitüntetést boldogfalvi *Hajgató* Ferenc „Week-endházak", *Hepke* Elemér „Vándoruton" és *Bükky* Zoltán „Ut a völgyben" cimü képei, valamint *Antal* Károly „Női fej" cimü terrakottája kapták.

N. Ú. 934. VIII/26

N. Ú. 934. VIII. 26.

Hellebránth Berta M.D.K.

Budapesten született. Tanulmányait a Képzőművészeti Főiskolán végezte. Az összes jelentős amerikai képtárakban kiállitott. Több mint husz művészeti kitüntetés nyertese, köztük az Audubon Gold Medal és a budapesti Nemzeti Szalon kitüntető elismerése.

Magyar album. Szerk.Incze Sándor. Elmhurst, 1956. American Hungarian Studies Foundation. 6o.p.

~~MDK~~

Hellebrandt Berta, festö
/Ventnor U.S.A./

Hoover az U.S.A. elnöke.	Olajf.
Adagio.	"
Leányfej.	"
Ülö néger nö.	"

Nemzeti Szalon.-Öszi Tárlat. 1932. szept. Kat.

MDK

Hellebrandth Berta

Fehér csendélet-e

aranymárkás arany - kitüntetést nyerte.

Kiosztották az Uj Szalon aranymárkás dijait.
Magyarság, 1934, aug.26. 21. l.

MDK

Hellebrandth Berta

Fehér csendélet, aranymárkás arany kitünt.

Aranymárkás dijak az Uj Szalonban. Budapesti Hirlap 1934. aug. 26.

MDK

Hellebranth Berta: Várbeli nénike

Apám

Néger férfi

Giza

Frh.Götz v.Berlichingen

Szajnaparti részlet a Pont-Royal-lal.

Nemzeti Szalon, 1925. XLV. Csoportkiállitás

MDK

Hellebranth Berta Szül. Bp. 1900. Deák Ébner Lajos és Csók István tanitották

Nemzeti Szalon, 1925. XLV. Csoportkiállitás

MDK

Hellebrahth Berta: Részlet a párisi Parc Monceau-ból

Tavasz a Tuilierák kertjében

Gallardia

A Tuilieriák kertje a Louvre-val

Nem akarom hinni...

Nemzeti Szalon, 1925. XLV. Csoportkiállitás

MDK

Hellebranth Berta: Séta előtt
Virágok régi erdélyi bokályban
Gróf Cziráky Antal
Fürdő után
Apollonia
Testvérem

Nemzeti Szalon, 1925. XLV. Csoportkiállitás

MDK

Hellebranth Berta: Mezei virágok
Zöldsapkás leány
F.R. urnő képmása
Nyári felhő
H.Gy. urnő képmása
Farkasvölgyi fák

Nemzeti Szalon, 1925. XLV. Csoportkiállitás

MDK

Hellebranth Berta: Vöröshaju asszony /a Szinyei-Merse Társaság dicsérő elismerésében részesült/

Akt

Merry Gold

Fiatal ember plein-air-ben

Menekültek

Nemzeti Szalon, 1925. XLV. Csoportkiállitás

MDK

Hellebranth Berta: Alkony
Önarckép
Tavasz

Nemzeti Szalon, 1925. XLV. Csoportkiállitás

Hellebronth Berta

Nyugvó nő, of.

Alt Kiáll. OMKT. Műcs. 1925. dec. 29 l.

MDK

Hellebranth Berta,

Csók István/festö/ tanár növendéke.

Mari néni.
Parkrészlet.
F.R.-né arcképe.
Vöröskaju lány.

Az Ernst Múz. OMIKK Föisk. Helikon kiálli tásai.
Az OMIKK föisk. Növ. munk. kiáll. 1923 márc. 18-25.
Kat. 12.1.

Hellebranth Berta festő

Magyar Müvészet 1925.288.o.
Kiállitások.

...ebranth Berta, festö.

Csendélet.

Of.

Az Uj Szalon Szent István-i kiállitása. 1934. aug.
Katal.

149	Balatoni kikötő	2500
150	Tisza partján	2000
151	Nőszirom	4000
152	Hóolvadás	1500
153	Boglyák	2000
154	Paraszt udvar	1000
155	Alkonyat	4000
156	Máramarosszigeti látkép	500
157	Virágzó fa	500
158	Zivatar után	2000

Rajzok

159	Női akt	500
160	„ „	200
161	Férfi akt	300
162	„ „	200
163	„ „	200

Hellebrandt Béta
és Ilona
festők

Hellebranth Berta

született Budapesten 1900-ban. Már egész gyermekkorában hajlamot érzett a festészet iránt, minden apróbb mozzanatot megörökitett, családját, környezetét állandóan modellnek használta s mindig leginkább az arc kifejezése érdekelte. Szüleivel, már mint gyermek, nagy utakat tett Német- s Olaszországba s az ott látott remekművek már akkor mély hatást gyakoroltak reája. Iskolai tanulmányai elvégzése után beiratkozott a Képzőművészeti Főiskolába, ahol előbb Deák-Ébner Lajos, majd Csók István tanitották. Az akadémia elvégzése után hosszabb tanulmányutra mentParisba, hol a Louvre kincsei s az impresszionisták munkái tettek mély benyomást lelkületére. A nagymesterek közül szorgalmasan kopirozta Rembrandt, Hals s Van Delft műveit s közben áhitattal szemlélte az impresszionisták egyszerű, üdén művészi felfogását. A nagy, uj benyomások közepette szükségét érezte a munkának s bejárt a Julien-, illetve Grande Chaumière akadémiákra dolgozni. Innen Olaszországba ment és itt Róma, Firenze, Nápolyban teljesen az antik művészetek tanulmányozásával tölti idejét és ott tanulta megérteni Michel Angelot, aki gyermekkora óta ideálként lebegett előtte. 1925-ben ujból Párisba ment, ahol a francia metropolis művészi témáit kisebb szinvázlatokban örökitette meg s a művészeti eseményeket az „Uj Idők" s a „Magyarság" hasábjain ismertette. A Nemzeti Szalónban megnyiló kiállitás első gyüjteményes bemutatkozása

Olajfestmények:

164	Várbeli nénike	10000
165	Apám	
166	Néger férfi .	4000
167	Giza	4500
168	Frh. Götz v. Berlichingen	
169	Szajnaparti részlet a Pont-Royal-lal	2500
170	Részlet a párisi Parc Monceau-ból	3000
171	Tavasz a Tuilierák kertjében	4500
172	Gallardia (vászon olajfestmény)	
173	A Tuilieriák kertje a Louvre-val	3000
174	Nem akarom hinni . . .	9000
175	Séta előtt	8000
176	Virágok régi erdélyi bokályban	4000

Hellebranth Berta

Művével szerepelt az "AME" első kiállitásán.

N.U.931.VI.1.

M.U. 691.VI.1.

Hellebrauth Berta

és Helén

festő.

Szód

Két magyar festőművész
növér sikere Amerikában.

Az Est 1927 febr. 13. sz.

képekkel.

FEBRUÁR

17

Hellebranth Béta

és Elena

festők.

l.

Boz Magyarlex

423-h.

2

„Elajándékoova"

HELLEBRAUTH 1. *Berta*, festő, Budapest 1899 júl. 10. A képzőműv. főiskolában és Párizsban tanult. Első gyűjt. kiállítása 1925. volt a Nemzeti Szalónban. 1926—27. főleg arcképeivel Amerikában aratott sikereket.

Népvándorlás kori bronztárgy V. 173

Hellebrauth Berta

Neuvreți Izalon 1932.
őszi sárlat Adagio
c. képére dicsérő
elismerés.

Forum. 1932. 255. l.

Hellebrandt Berta

1916/17 – 1922/23

Ferképzőmfoiskévk

90.l

— — *Albertina*, rajz- és [illegible] temény, Albert szász-tescheni herceg alapítása, akitől nevét nyerte, Frigyes fhg. palotájában, amelyet Montoyer épített 1801—4 között, újjáalakították 1867-ben. A gyüjtemény egyike a leggazdagabbaknak, kb. 200.000 metszetet tartalmaz. Nevezetességei: *Ráfael*-rajzok, kb. 150 rajz *Dürer*től, 50 *Rubens*től és 100 *Rembrandt*tól. A metszetgyüjteményben elsőrangú lapok *Dürer*től, *L. van Leyden*től és *M. Antonio Raimondi*tól.

— — *Österreichische Galerie*, az ú. n. Barokk-Múzeum, a Belvedere-palota földszintjén. A palotát Lucas v. Hildebrandt építette 1713—16 között Savoyai Jenő hg. számára, majd a császári ház tulajdonába ment át és az ambrasi gyüjtemény nyert benne elhelyezést, utóbb 1903 óta a Moderne Galerie. 1923-ban teljesen újjászervezték. Az alsó Belvedere az osztrák barokk-művészet festészeti és szobrászati emlékeit foglalja magában (Altomonte, Kramser Schmidt, Maulbertsch, Messerschmidt, Rafael Donner stb.) szakszerű elrendezésben, míg a felső termekben a XIX. sz. képzőművészeti alkotásai, a Moderne Galerie nyert elhelyezést. A Burg termeiben, az egykori Hofmuseumban és másutt szétszórtan heverő anyagból ajándékozásokkal, újabb vásárlásokkal gyarapodott képtár jelentékeny gyüjteménnyé nőtt, súlypontja természetesen az osztrák művészetre esik és ez *Füger*től kezdve *Amerling, Schwind, Eybl, Fendi, Danhauser, Rahl, Waldmüller, Romako, Alt, Makart* és *Pettenkofen*ig kitűnően van képviselve, de szóhoz jutnak a német művészet általánosabb jelentőségű mesterei is: *Marées, Lenbach, Leibl, Menzel, Klinger* stb. Az újabb francia iskola törekvései felől *Millet, Courbet, Géricault, Monet* és két szép *Renoir* (Fürdöző nő és Fürdő után) ad némi fogalmat.

— — *Harrach-képtár*, 400 képet tartalmaz, XVII. és XVIII. sz.-beli olasz szokat és franciákat és XVII. sz.-beli németalföldieket és spanyolokat. Kü[illegible] jelentések az utóbbiak.

Hellebrandt Aesta és Nona

MAGYAR MŰVÉSZET
1925. 284, 388

T. 4609.

előtt földszintes ház van
dig fák látszanak. Felirata

m.

6-94-208.

Hellebranth Berta és

Ilona

1925-ben honrabb időt töltöttek Párizsban Csók István tanácsára.
H. Berta ugyanott megfestette H. O. Eversole a Rockefeller Foundation egyik európai igazgató/ának és nejének arcképét

Magyarság képes mell. 1925. ápr. 23.
Képekkel.

U. 4085

Gyarapodás.

ıll. Jobbkezében vállra fektetett jo-
ıgalmát tartja. Fejét dicsfény veszi
ır tollak diszitik, hosszú haja, szeme,
.. brokát köntösének ujjai látszanak;
ıomántszegésű, csaknem bokáig ér; a nya-
es-orrú csizmája piros és a hasiték
áttér balról erdős és jobbról hegyes
fan. künig von Ungernn.

Riegertől 60 koronán (110/91).
s útján 1891: XII. 6-án.
(41/92).

1894: T. 1.
1907: T. 3.

(21)

111

Hellebranth Berta: Götz v. Berlichingen.

A kézműipari tárlattal kapcsolatban tartották meg az országo

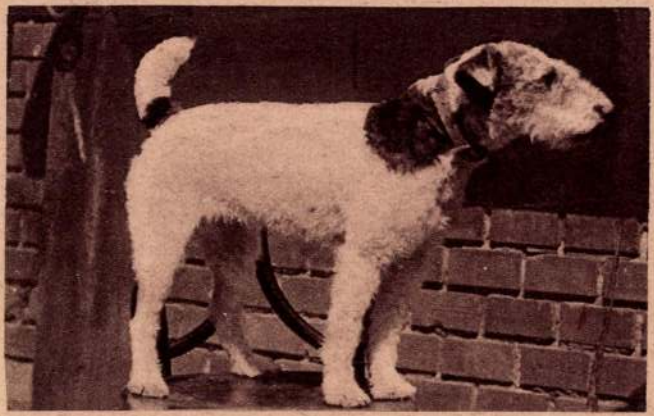

A foxterrier-kiállítás két kitüntetettje. »Lady Pátria« (tulajdonosa Raitsit

Hellebrouth-nővérek

l.

Őzerő. 1936. II évf.

16. 4. 21. l.

Tilanchalos

miniszteri o. tanácsos.

iszter rendeletéből: dr. Tihamér Lajos

os.

os másolat hiteléül:

Károly

s.hiv.igazgató.

Hellebranth Berta

festő

Komoly leány c
képe reprodukálva
Szinházi Élet 1925

37. sz.

Testvérem és Séta
előtt c. képei dtto.
Koll. kiállítása a
Nemzeti Hadonban.

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási

vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné-u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton-u. 3/B.
Telefon József 8-53.

Hellebranth Berta

1925. SzMPT által díjazott mű-
veszek kiáll. N. Palon.

Archep,

SzMPT-tól dicsérő elismerés.

Ásatás, drétomai. VIII. 193

4375

Fürster Emil, f.

Füssli János Rudolf, f. 1737–1806.

Füzesi János, ö. XVII.

Füzesi Péter, ö. 1619–1625.

Füzesi Péter, ö. XVIII.

Füzessi l. Füzesi.

Füzéri József, ö. XVIII.

Füzi Samuel, ö. 1785–?

Fylstik l. Filstich.

Fynster, ö. 1450.

(343).

G. Gy.

Gaál Adorján, é. 1863–1902.

(Hellebrauth Béla)

Cikkek

U. 4024.

(-) A Louvre-ban.
Magyarság. 1925. okt.
11.

Lelet, szeghalmi VI. 132.

Hellebrauth Berta

szül. Budapesten 1899 jul.
10. Rk. 6 felső leányisk.
1916/17. I. elsőéves művész
nőv. Deák Ebner L.
1916/17 II. elsőéves n. o.
1917/18. I. másodéves n. o.
1917/18 II. " " "
1918/19 I. harmadéves n. o.
1918/19 II. " "
1919/20 I-II. negyedéves n. o.
1920/~~21~~ 1921. I-II ötödéves
Csok Istv.

Honfoglaláskori csüngődísz

VIII. 206.

Hellebranth Berta festő * 1900. Budapesten, hol a képzőműv. főiskolán Deák-Ébner Lajos és Csók István tanítványa volt. Ezután Párisban a Julien és Grande Chaumière akadémiákon tanult s a Louvreban Rembrandt, Hals és Van Delft műveit másolta. Olaszországi tanulmányutjának (Róma, Nápoly, Firenze) befejezése után hazajött s Budapesten dolgozott. 1925. nyár Párisba ment, hol számos vázlatot készített s a művészeti eseményről magyar lapokba tudósításokat irt. 1925 őszén a Nemzeti Szalonban gyüjt. kiállitása volt.

(Nemzeti Szalon 338. kiáll. kat.

Veszi József: Hienák Jókai
Sirjan X. 169

Herczeg Ferenc legújabb arcképe. Rajzolta Hellebranth Elena

A gyalogjáró közönség gyűlöli a motorbiciklit, mert vadul nyargal végig a Belvároson. A motorbicikli gyűlöli a gyalogos embert, mert miatta nem száguldhat elegendő sebességgel a népes utcákon.

De ne folytassuk a kicsi és nagy példák felsorolását. Mindenki tudja, miről van szó. Arról, hogy *minden ember saját maga magát hiszi a világegyetem központjának.* Ez nem azt jelenti, hogy az emberi lélekben nincsen más ösztön, csak önzés, haszonlesés, kegyetlenség és képtelenség a szolidarításra, az emberi megértésre, tárgyilagosságra, vagy jóhiszeműségre. Látunk példákat, amelyekben az ember az önfeláldozás, odaadás és vértanúság hősies magaslatára is fel tud emelkedni. De ez nem cáfolja meg, hogy általában véve *mindenki rabja a tulajdon vérmérsékletének, anyagi és erkölcsi érdekeinek, neveltetésének, ösztöneinek, babonáinak, kényszerképzeteinek és rögeszméinek.*

A legtöbb vita céltalan és eredménytelen. Alig történt meg valaha, hogy valamelyikünk meg tudta volna győzni embertársát, vagy be tudta volna látni annak igazságát, aki vele szemben ellentétes álláspontot volt. Minden pörlekedő fél lelke fenekéig meg van győződve a maga igazáról. Sőt: a per folyamán maga az ügyvéd is. *A legtöbb ember mindig igazat hazudik.* Miért? Valamennyien érzéseinken és hangulatainkon keresztül gondolkodunk. Sőt, a legtöbb esetben ezt is megelőzi a cselekvés vagy legalább is a szó, amely mint állásfoglalás, sokszor egyenlő értékű a tettel. Az igazolás csak ezután kezdődik. Nem arról beszélek, amikor a rablógyilkos magamagát védi, alibit igazol, mentegetődzik, ferdít és hazudik, bár tudok rablógyilkosról, aki, hosszú vizsgálati fogság, izgalmas főtárgyalás után, a haláltól való rettegés s a kivégzés előtt való félőrületben ezt kiáltotta a bitófa alatt:

Uj Idők 1934. dec. 2. 49. sz.

— Ártatlan vagyok!

És ezt a legnagyobb meggyőződéssel mondta és mint rettenetes szemrehányást vágta oda az ügyész, a bíró és a bakó szemébe.

Nem kell fanatikusnak, rőgeszmésnek, őrültnek lenni ahhoz, hogy valaki utolsó leheletéig igazságként hirdesse azt, amit minden józaneszű ember bolondságnak vagy hazugságnak tart. Egyszerűen idegrendszer, kor, helyzet, nem, vagy értelem kérdése az egész.

Más igazsága van az öreg embernek s más a fiatalnak. Boldogtalan házaséletben, szerelemben, üzlettársi vagy érdektársi viszonyban, kiábrándult barátságban mind a két fél a másikat okolja s magát ártatlannak érzi. Musset és George Sand egykor meghaltak volna egymásért s amikor szerelmük véget ért, mind a ketten könyvet írtak a maguk igazolására. Sirni és nevetni lehet ezen a két könyvön. Napoleon és Josephine kölcsönösen meg voltak győződve arról, hogy a másik mindent neki köszönhet, Napoleon Josephinenek köszönheti még azt is, hogy megnyerte a wagrami csatát. Josephine pedig Napoleonnak, hogy nem fulladt bele Párizs iszapjába.

Ne beszéljünk itt arról, hogy Mária Lujzának volt-e igaza, amikor Napoleon után még kétszer férjhezment, vagy azoknak van igazuk, akik ezért őt elitélik. Ugyanígy hallgassunk az angol fehér rózsa és a piros rózsa, a Welfek és Gibellinek harcáról s mindazokról a nagy politikai ellentétekről, amelyekben annyi igaz ember, nagy hős és önzetlen hazafi ontotta vérét sok haszonleső, hitvány bérenc, szájhős és ostoba között.

Beszéljünk csak arról, hogy a legtöbb ember egész életén át olyan gyermek marad, aki önfeledten karikázik vagy labdázik a Belváros utcáin s elképedve méltatlankodik, ha ez ellen nekem, szemüvegem épsége szempontjából, némi kifogásom van. S ez alól a törvény alól még a legnagyobbak sem kivételek, sőt, úgy látszik, minél nagyobb egyéniség, minél nagyobb zseni valaki, annál inkább rabja ennek az egocentrizmusnak. Az oroszlán sem gondolhat egyebet, mint hogy Isten azért teremtette a sivatag állatait, hogy neki pompás lakomája legyen. S vajjon a selyempincsnek lehet-e más fogalma gazdájának, az embernek rendeltetéséről?

Oroszlán és selyempincs egyformán téved, amikor magamagát hiszi a világ közepének; a két tévedés között csak annyi a különbség, hogy az első megfélemlíti, a második pedig — esetleg — felbőszíti a környezetét. Titokban a legtöbb ember nagynak, sőt egyetlennek és összehasonlíthatatlannak tartja magát. *De senki sem olyan nagynak, mint a korlátolt ember!* A lángész tudja, hogy mindazokon kívül és felül, amiket ő megérteni képes, van egy végtelen kör, amelybe elméje nem tud behatolni. A buta ember erről nem tud semmit. Az ostoba az ő korlátolt szellemi látóhatárát tartja világegyetemnek s önmagát a naprendszer közepének, mert halvány sejtelme sincs a csillagrendszernek végtelenségéről. Ő minden embertársát szánalomraméltó tökfilkónak tartja, akivel még vitatkozni is méltatlan és haszontalan időpocsékolás. Minél műveletlenebb és ostobább valaki, annál makacsabb a véleményeiben. A buta ember egyszerűen legyőzhetetlen. Ezért van, hogy a legbutább emberek néha valóban kivívták, hogy ideig-óráig körülöttük forgott a világ.

El kell adni a birtokot

— Elbeszélés. —

Írta: **Zsigray Julianna.**

Mikulás estéje volt.

A kertben feküdtünk mind a négyen, arcunkat a hideg, nedves földre szorítottuk. Azt olvastuk az *Utolsó mohikán*-ban, hogy ilyen módon meg lehet tudni, hogy közelednek-e már a lovasok? Az utolsó mohikán ezt a módszert valószínűleg az őserdőben használta, ahol a farengetegben a kinyujtott karján túl alig látott az ember. Mi, azonban, az Alföldön voltunk, a Tisza sík kanyarulatában, ahol egy tízesztendős gyerek, — ha feláll a köcsögös-fára — elláthat Szolnokig. Ez a megoldás azonban túlegyszerű lett volna. Mi hát feküdtünk a dérverte lűvön s mialatt hímzett bárányirha-bundácskáinkra lágyan szitált a langyos december köde, reszketve gondoltunk arra, hogy hamarább halljuk meg a lódobogást, mint kívánnánk.

Mert, őszintén szólva, egy cseppet sem vágytunk arra, hogy a lódobogás zaja a földön keresztül fülünkhöz ütődjék. S a lódobogást kövesse a kocsizörgés, annak a kocsinak a zörgése, amelyen Apám jön Szolnokról.

Más körülmények között, mi rettenetesen örültünk volna annak, hogy Apám Miklós-nap délutánján Szolnokra ment, Szolnokon szokott ugyanis találkozni Mikulással. Ő szokta kihozni Szolnokról Mikulás bácsit, aki mindíg módfelett elfáradt, amikor országos körútjában Szolnokra ért. Jött ugyan onnan vicinális is hozzánk, dehát azt rosszul fűtötték és Mikulás bácsi már abban az időben is reumás volt.

Évek óta fuvarozta Apám Mikulás bácsit a tanyára. Estefelé jöttek mindig. A kocsi megállt a kert sarkánál, ahol a kiserdő kezdődött. Mikulás bácsi leszállt és a lenyőkkel szegett kis úton bement a kápolnához. Ott töltötte az éjszakát, ott pihente ki magát, hajnalig, amikor megkezdődött az ő borzasztó sok dolga. Persze, volt vagy hatvan gyerek a tanyában, rólunk nem is beszélve, akik öten legalább huszonöt pár cipőt raktunk ki a nagy ház különböző ablakaiba.

Mi, testvérek, olyan kicsik, akiket a Mikulás még meglátogat, tulajdonképpen csak hárman voltunk, de a legjobb barátunk: Brüll Zsiga Mikulásnapra mindíg átjött a szomszéd faluból. Hozzájuk, ugyanis, nem jött a Mikulás, Zsiga állítása szerint azért, mert az ő apja regálebérlő és a Mikulás „kivételez", viszont ilyen kellemes és izgalmas alkalomból Zsiga nem szívesen maradt ki.

Volt nálunk egy vendéggyerek is, bizonyos Misike, egy sötét kis stréber, aki állandóan beárult bennünket és aki odáig süllyedt az aljasságban, hogy bár nem kellett volna neki iskolába járni, mert a gyönge tüdeje miatt egy évig pihentették a szülei, mindíg bejött a mi tanuló-óránkra és ájtatos arcával ellenünk ingerelte a nevelő urat. Fájdalmas, vágyakozó gyönyörűséggel hallgatta az egyszeregyet, úgy nézett a Magyarország hegy-vízrajzát magyarázó nevelő úrra, mint a szerelmes kisleány a huszárlőhadnagyra. Gyűlöltük Misikét és persze nem engedtük meg neki, hogy velünk együtt hallgassa a lódobogást. Arra, hogy ilyen magasztos szertartás-

Vilmos főherceg brüsszeli kastélyában állított össze a XVII. sz. közepén s amelyben tk. a velencei cinquecento legnagyobb remekei voltak összegyűjtve. A lépcsőfeljáratnál Canova óriási Theseus-szobra márványból; mennyezetfestmény Munkácsytól (a művészet apotheózisa), a lünettákban a művészet nagymesterei Makart-tól. A gyüjtemény egyike a legjelentékenyebbeknek. Földszint az egyiptomi és antik szobrászati emlékek, továbbá az iparművészeti (B. Cellini sótartója) és fegyvergyüjtemény vannak elhelyezve. Az 1. emeleten a festmények, kb. 2000 drb. Az olasz iskola kimagasló művei: *Fra Bartolommeo* (Bemutatás a templomban), *Andrea del Sarto* (Krisztus siratása, *Rafael* (Madonna a zöldben), *Correggio* (Ganymedes elrablása, Jupiter és Io), *Parmegianino* (Nyilazó Ámor), *Tiziano* („Zingarella"-Madonna, Cseresznyemadonna, Ecce homo, Diana és Kallistro, Danae, Jac. Strada és mások arcképei stb.). A spanyolok közül kitűnően van képviselve *Velazquez*. A németalföldi mesterek közül felemlítendők: *Jan van Eyck* (Agg férfi arcképe), *Rogier van der Weyden* (Keresztrefeszítés és Madonna), *Memling* (Máriaoltár) és főképen idősb *Pieter Breughel*, aki egész sorozat táj- és genreképpel szerepel, szintúgy *Rubens* (Loyola Szt. Ignác és Xav. Szt. Ferenc csodatételei, Ildefonso-oltár, Vadkanvadászat, Vénusz-ünnep), *Van Dyck* (Madonna-képek, Sámson és Delila, arcképek); a hollandiak közül: *Rembrandt* (R. anyja 1639-ből, Éneklő ifjú 1658-ból, Önarckép 1666-ból stb.).

— — *Iparművészeti Múzeum*. A londoni South-Kensington Múzeum mintájára alapították, építette Ferstel 1863-ban. Kb. 40.000 tárgyat tartalmaz az iparművészet minden ágából. Ötvös- és emailművészet, régi és újabb kerámia, [illegible] újabb üveg, régi és újabb kis-

144

Hellebrandt Elena

1916/17 – 1922/23

Ferképzomfoiskèvk

90.l.

Nyáry Alfonz báró gyűjteménye

V. 164.

Hellebrauth

H. 2. *Ilona*, festő, H. 1. novere, - Budapest 1897 nov. 9. A képzőmüv. főiskolában tanult. Hosszabb tanulmányúton volt Olaszországban és Franciaországban. Első gyüjt. kiállítása 1925. volt a Nemzeti Szalónban. 1926. nővérével együtt Newyorkban kollektív kiállításon mutatta be Amerikában festett arcképeit.

L. Gy. I. 450

Magyar művésznők sikere Párisban

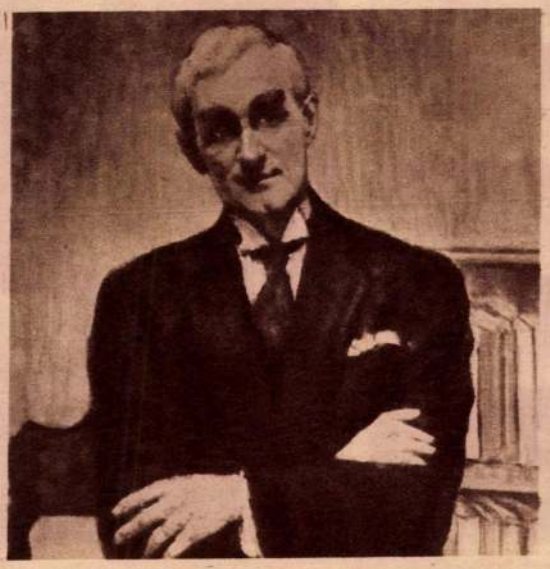

H. O. Eversole arcképe. (Hellebranth Berta festménye.)

Eversole nejének arcképe. (Hellebranth Berta festménye.)

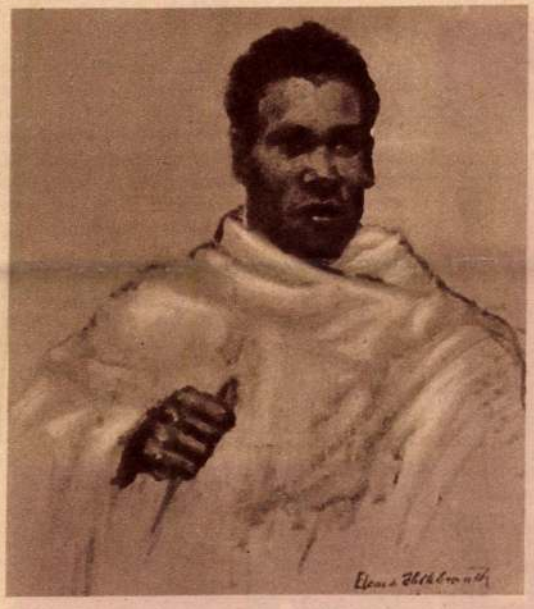

Tanulmányfej. (Hellebranth Ilona festménye.)

Interieure. (Hellebranth Berta festménye.)

Kádár Livia londoni és ***Krivátsy*** Miklós párisi kiállításai után örömmel adunk hirt két fiatal magyar festőnő: ***Hellebranth Ilona*** és ***Berta*** Párisban legutóbb elért művészi eredményeiről.

A ***Hellebranth nővérek*** mesterük: ***Csók István*** tanácsára már mult évben hosszabb időt töltöttek Párisban, az idén pedig — mialatt idehaza a Szinyei és Benczur-Társaság kiállításain számbavehető művekkel szerepeltek, a *Magyarság* hasábjain pedig a párisi művészi eseményeket ismertették vonzó modorban, — azalatt a párisi nemzetközi társaságban valósággal ünnepelték őket.

A Hellebranth nővérek müterme

Többek között megfestették *H. O. Eversole*, a Rockefeller Foundation egyik európai igazgatójának és nejének arcképét. Eversole a Szibériában rekedt hadifoglyok hazaszállítása körül, mint az amerikai vörös kereszt megbizottja, hathatósan támogatta a magyar kormány kiküldöttjét.

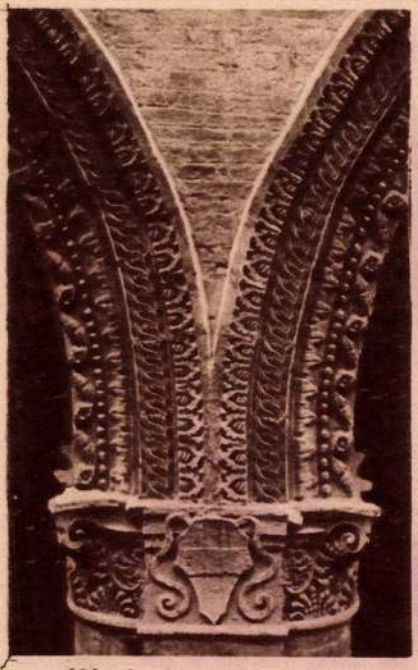

Márványfaragásos oszlopfő.

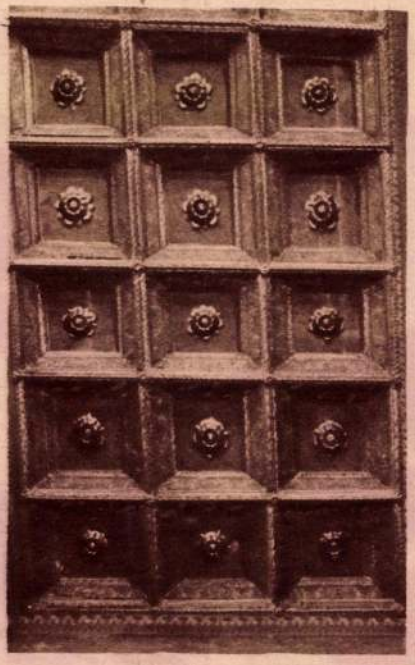

A nagy szalón bronz tetőzetének egy része.

Antik kőfalmaradvány a ház pincéjében.

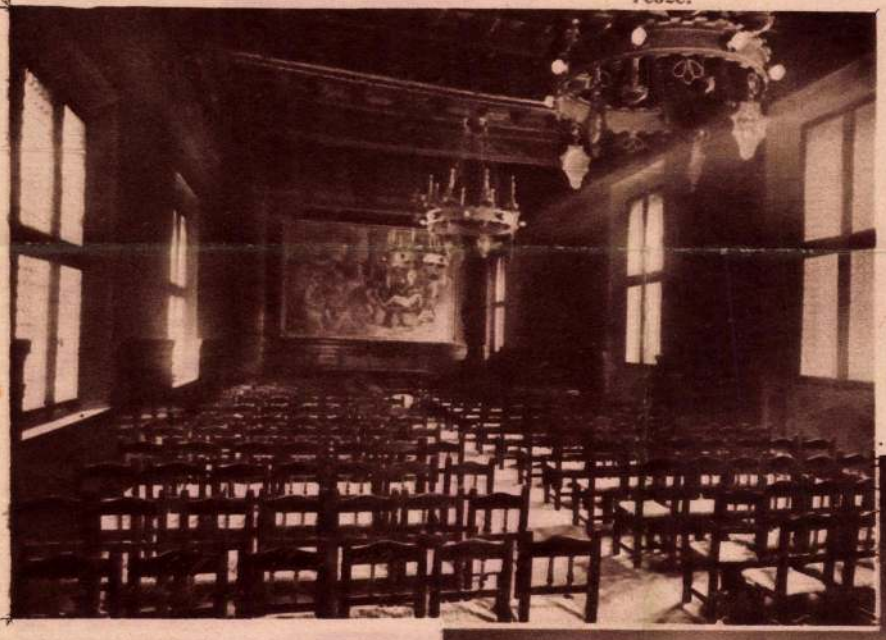

A nagy tanácsterem.

ölelve s méltó keretet adva ily módon azokhoz a nagyszerü előadás-sorozatokhoz, amelyeket az olasz egyetemek legkitünőbbjei szoktak itt tartani: *Ercoli, Bodrero, Volpe, Vidori, Varisco, Aliotta,* — s mindenekelőtt a külföldön is elismert értékü, öreg filozófus: *Giovanni Gentile*.

Tökéletesen modern, puritán berendezésü a komor tölgyburkolattal fedett *direktóriumi tanácsterem*, — ahol a teljesen katonai szervezetü legfőbb vezetőség tiz-tizenkét tagja időnként összeül; — mig fent a legfelső emeleten már egészen más célu, tágas, világos helyiségek, folyosók futnak egymásba: *vivó-* és *tornatermek, box-iskolák, billiárd-ping-pong-szobák,* — a kertben: *foot-ball, tennisz, krikett* s egyéb sportpályák, fiuk, lányok számára, hogy ne is beszéljünk az estéről-estére zsufolt házi *tánc-szalonokról*, ahol fasiszta-lovagok karján, legmodernebb jazz-re, fasiszta hölgyek ropják a jávát, — mert a fasizmusnak éppen egyik főelve, hogy a *spártai szigoruság* és *lelki* nevelés mellett ne zárja ki az ifjuságot az *attikai derüből* se, amely manapság, ugy látszik, már az ó-kor klasszikus földjén sem képzelhető el tangó és shimmy nélkül . . .

(Bologna.) **Megyery Ella.**

A direktórium ülésterme.

Hellebranth Ilona: Marinka

s óráskongresszust. Képünk a kongresszus tagjairól készült.

s Emil dr , az állatorvosi főiskola tanára/ ; »Dőre« /az Állatkert tulajdona/

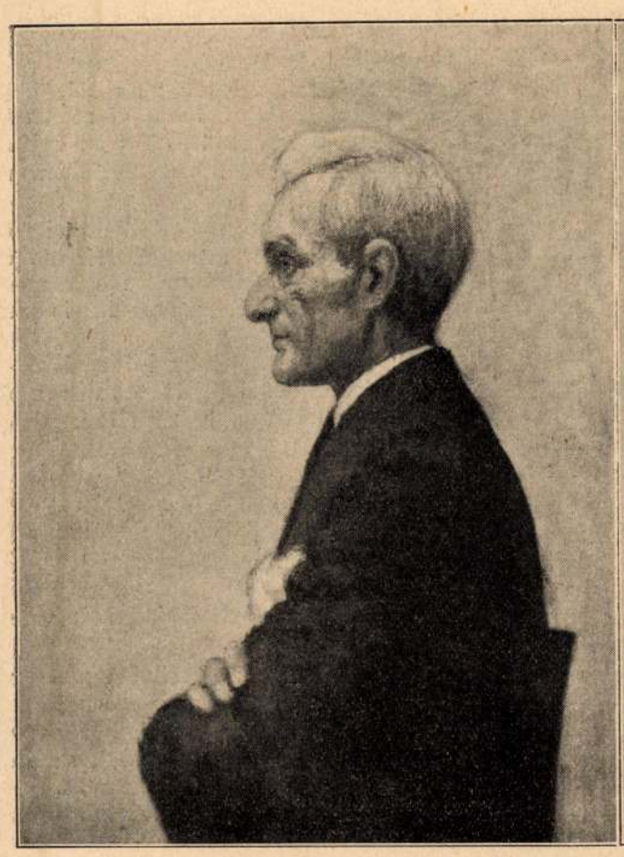

A Nemzeti Szalonból

Dr. H. O. Eversoole, a párisi Rockefeller-Foundation igazgatója, aki sok fiatal magyar orvos amerikai tanulmányait segítette elő. Hellebranth Ilona festménye

Galitzine Baby hercegnő. Hellebranth Ilona festménye

Művészet

Az első műtárlat

Három festőnő és három festő nyitja meg az új idény kiállítás-sorozatát a Nemzeti Szalonban. Van köztük egy külföldi is, Philipp Bauknecht, aki német eredetű, spanyol születésű, svájci lakos és íme most Magyarországon állít ki, tehát egymagában jelentékeny fokú nemzetköziséget jelent, amely részint festményekben, részint fametszetekben csapódik le. Az utóbbiak közt találtuk a nekünk jobban tetsző darabokat: a fa keménységéhez jól illő erős duktus a legszebb darabokon nem túlzásnak, hanem magától értetődőnek hat, amit nem mondhatunk el például börzsönyvörösből és krómsárgából összehangolt festményeiről. A legjobbak egyikét ebben a számunkban reprodukáljuk. Ez éppen az Alpesekből vette motívumát, Bauknecht másfél évtized óta él a havasok tiszta levegőjében, törzsökös hegylakók közt meglátszik, hogy ez a vidék s ezek az emberek nőttek leginkább szívéhez, őket sikerült legjobban jellemeznie, kurta, érdes mondatokban.

A többi kiállító magyar s mind fiatal. Köztük Bán-Kuszka Lili kompozicióra, Leidenfrost Pál viszont apró tájrészletek festésére hajlamos s jó iskolában ily irányban fejlődhetnek. Bohuniczky Endre túl van ezen, tájfestései korrekt tanulékonyságról bizonykodnak, nála felfrissülés a nagyobb önállóság.

Egészen más mértékkel mérhető Hellebranth Berta és Ilona festészete. Kezdőknek csak oly értelemben mondhatók, hogy eddig nem kívánkoztak a nyilvánosság elé, egyébként túl vannak a nehézségeken s valóban festői előadásmódot építettek ki maguknak, mint a szépen interpretált képmásaikon és tájképeiken látható. Egy-egy nagyobbméretű akttal bizonyították, hogy biztonsággal lovagolják a „magas iskolát". Bár van köztük rokonvonás, mégis különböznek egymástól. Mind a kettő pietással merül el a valóság világába, amelynek festői érdekességeit a szín és tónus gazdag sorozataiban tárják elénk. E gazdagságnál fogva nincs üres vagy unalmas hely a képeiken. Ha előadás szempontjából vetjük egybe kettejüket, körülbelül az állapítható meg, hogy Berta nagyobb súlyt vet a forma folyamatosságára, Ilona pedig inkább színjelenséggé oldja fel azokat. Erős az érzékük a karakter iránt, innen képmásaik beszédessége, emellett a tonalitások finomsága előkelővé is formálja azokat. Szóval igazi piktor-módra sáfárkodnak tehetségükkel, ami nem is oly gyakori eset kiállításainkon. A nyilvánosság porondján való megjelenésük meleg érdeklődést érdemel meg.

Lyka Károly

A názáreti ács

— *José Maria de Heredia* —

A munka sürgős; még ma elkészüljön.
A gyalupadra hajlik egy alak:
A mi jó mesterünk és fúr, farag,
S epedve várja, hogy a lég lehüljön.

Az udvaron hűs árnya a platánnak
Már lassan, lassan a műhelyhez ér,
A hő szünik, nem lüktet már az ér
És halkan hallik lépte Máriának.

A mester mellé ül. Fenn a magasban
Levél se' rezdül. Izzadt homlokát
Köténye csücskével megtörli mostan

A mester. Ám Mária meghatottan
A műhelybe mutat, hol tyúk kodácsol
S a gyermek Jézus fényövezve ácsol.

Franciából fordította: *Zoltán Vilmos*

Idegen irók

Mártir

— Elbeszélés —

Irta: **Henri Duvernois**

Maurice Lechabroque egyedül volt otthon. Lelkét valami meghatározhatatlan melankólia ülte meg s eltöltötte halálos szomorusággal. Életét annyira üresnek, betöltetlennek érezte, hogy még az előtte, az asztalon heverő posta felbontásához sem talált elegendő energiát, meg lévén győződve róla, hogy abban számára úgy sincs semmi új.

Épp egy könyvet akart kezébe venni, mikor megszólalt a telefon. Néha ez az egyébként is mindig titokzatos pengetés úgy szól, mint egy reszkető kézben lóbált vén harangocska hangja.

Maurice kiejtette kezéből a könyvet s olyképp ejtette ki a „halló"-t, mintha váratlan női látogatót „jó nap"-pal üdvözölt volna. Tényleg női hang érdeklődött a telefonban:

— Halló! 4337 beszél?

— Nem, asszonyom. Itt 3347.

— Ah, még megöl ez az örökös téves kapcsolás!

— Igazán nem tehetek róla, nagyságos asszonyom.

Csalódottan letette a kagylót. Töprengett, hogy olvasson, vagy aludjék-e, mikor a telefon — ezúttal igen erélyesen — újra megszólalt.

— Halló! — szólt az előbbi női hang. — Ott 4337?

Maurice Lechabroque hirtelen ráhagyta:

— Igen.

— Ön az, Charles?

— Én vagyok.

— Itt Blanche beszél. Beszélhetnék Estellevel?

— Nem.

— Kár. Szerettem volna beszélni vele. Mikor jön vissza?

— Nemsokára.

— Később majd újra felhívom. Hogy van ön, Charles?

— Köszönöm, nagyon jól. És ön?

— Ó, az én helyzetem borzasztó. Szerettem volna tanácsot kérni Estelletől. Sehogy sem tudok magamon segíteni. Kékre zöldre ver, ha nem teszek mindent az óhaja szerint.

— Lehetetlen!

— Ó, már egészen betegje vagyok... Nos és miképp áll az ön ügye Jules nagybátyjával?

— Semmi ujság. Megy a maga útján.

— Majd beszélünk erről. Jöjjenek el mind a ketten hozzám.

— Nagy örömmel.

— Ön nagyon kedves hozzám, Charles. Viszontlátásra.

— Isten önnel, Blanche. Fejet fel és bátorság!

És Maurice Lechabroque mélyen elmerült gondolataiba.

Micsoda finom, bársonyos, bár kissé megtört hang. „Ő kékre-zöldre ver engem!" És vannak emberek, akik szerencsétlennek érzik magukat, mert életük unalmas. Maurice lelkifurdalást érzett. Kiadta magát másnak s kilesett egy titkot. Ez csúnya dolog volt! Ime egy szegény, gyenge asszony, aki áldozata egy brutális férjnek, aki fenyítést érdemelne! Maurice, aki huszonöt éves volt és mester a sport minden terén, mily szívesen megverte volna a goromba férjet.

Felugrott a karosszékből s a mennyezetről lecsüngő „punchingball"-nak két-három hatalmas boxütést adott. A labda felháborodottan reagált és csak hosszabb idő mulva pihent meg újra.

— Tehát te vered a feleségedet, gazember!

De a bőrlabdának adott ütlegek nem elégítették ki a lovagias fiatalembert. Célul tűzte ki magának, hogy felkutatja a mártirnőt és kínzóját s az egyiket megmenti, a másikat pedig méltó büntetésben részesíti.

Valóban ki is derítette, hogy a 4337-es telefonszám Charles Cacique akadémiai festőé. Minden további gyerekjáték volt. Lechabroque meglátogatta három festőművész ismerősét. A harmadik ismerte Caciquet.

— Unalmas fecsegő, — szólt az információ — aki szappanhabbal fest tájképeket, de minden mondén-ünnepségen jelen van. Vagy tízszer felkért, hogy látogassam meg.

— Nem mutathatnál be neki?

— Micsoda komikus kívánság ez?

— Nagy szívességet tennél vele.

— Talán csak nem Cacique-né asszony?

— Nem, nem.

— Azért... Mert az abszolut bájtalanok versenyén ő kapná az első díjat.

Négy héttel később Maurice Lechabroque meghívót kapott a festőtől. Nagyon pontosan érkezett. A műteremben még csak kevesen voltak, köztük egy fiatal asszony, kit Cacique-né „Blanche"-nak szólított meg. Ő volt! Maurice oly mélyen hajolt meg, hogy az asszony csodálkozva tekintett reá. Fiatal, finom, szőke teremtés volt, álmodozónak látszott és szórakozott mosollyal fogadta az üdvözlést.

— Táncol ön, nagyságos asszonyom? — kérdezte Maurice.

— Nem uram — volt a válasz.

— Bizonyosan megtiltotta az ura.

— Nagyon ügyetlen vagyok, s füleim nem tudják megtartani az új táncok ritmusát.

— A fül nem számít, csak a láb. Szabad talán kérnem...

— Köszönöm, félek...

— De ne féljen, nagyságos asszonyom. Félni sohasem szabad, senkitől és semmitől.

E pillanatban egy férfi lépett hozzájuk.

Ormótlan testen a legszebb viaszbabafej, mely valaha borbélyműhely kirakatában állt.

— A férjem — mutatta be Blanche.

A két férfi kezet fogott. Maurice némi undorral.

— Ennek az úrnak igaza van — szólt a férj. — Ne légy oly gyáva, gyermekem. Azért vagyunk itt, hogy szórakozzunk. Mulass tehát. Táncolj!

A parancsoló hangra Maurice élesen felelt:

— Ha a nagyságos asszonynak nem tetszik, nem fogjuk erőltetni.

A férj nyomban engedett.

— Én csak a javát akartam. Nekem egyébként mindegy. Én bridget játszom. Ő meg csak üljön hát, mintha vénasszony volna. Ostobaság. Uram, igen örülök, hogy megismerhettem.

Ezzel sarkon fordult.

— Nagyságos asszonyom — kezdte ünnepélyes hangon Maurice.

Blanche a szavába vágott.

— Még sohasem láttam ilyen dühösnek. Nagyon szelíd ember. És oly szép, ugyebár? Ó, csak a kis fiam is legyen olyan, mint ő. Csak a jellemet értem, mert testileg egészen olyan, mint ő. De micsoda ördög a kicsike! Sehogy sem tudom megfékezni.

Aztán büszkén hozzátette:

— Önnek tudnia kell, hogy még csak három éves, de engem máris kékre-zöldre ver, ha nem teszek mindent az óhaja szerint...

Hellebrandt Elena

Lestó"

8 órai hijság

1925 ám 2. 6. l.

Hellebrauth festőművész

Pásztortűz, 1925. XI. évf.

500. l.

Szokolay Béla: A budapesti szeromujító kiállítások.

Hellebrandt Ilona

koll. Ziällitása a Nem-
zeti Szalonban.

Szinházi Élet

1925. 37. szám –

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási

vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton u. 3/B.
Telefon József 853.

Hellebrauth Ilona (Elena) festő * 1899. Budapesten.

A képzőműv. főiskolán Deák-Ebner L. és Csók I. tanítványa volt, majd a pécsi művésztelepen dolgozott. Párisban az impresszionistákat tanulmányozta s aztán Olaszországban volt tanulmányúton. Külföldi művészi élményeiről cikkeket írt magyar lapokba. Első gyűjteményes bemutatkozása 1925 őszén volt a Nemzeti Szalonban.

(Nemzeti Szalon 338. kiáll. kat.

Vucskics Gyula dr.: A kereszt iskolája.

X. 169

Hellebranth Ilona

Szül. Budapesten 1897 nov. 9. Rk 6 fetős leányszkola

1916/17. I. elsőéves művésznő Deák Ebner L.

1916/17 II. elsőéves n. o.

1917/18 I. másodéves n. o.

1917/18 II " " "

1918/19 I. harmadéves n. o.

1918/19. II. " "

1919/20 I-II. negyedéves n. o.

1920/21. I-II ötödéves

Csók Ilona

Honfoglalás kori bronz fülbevaló

VIII. 206.

MDK

Hellenbrand Ödön ácsmester

Az oltáremelvény alapterülete 1000 négyzetméter. Az utóbbi időben Magyarországon ilyen nagyszabásu szerkezetü ácsmunka nem készült. Kivitelét kitünően oldotta meg.

Cikk: Az eucharisztikus kongresszus...

Vállalkozók Lapja, 1938.máj.19. 7.lap

Hollebrandt Elena

Kiállít

N. U. 932. IX. 6.

Hellebronth Helén

M.930.II.13.
N.U.930.II.15.

* **Magyar festőművész sikerei Amerikában.** *Washingtonból* levelet kaptunk, mely két magyar festőnő nagy eredményeiről számol be. Két nővérről van szó, *Hellebronth* Helénről és Bertáról, kik *Hellebronth* táborszernagynak, a vitézek főkapitányhelyettesének közeli rokonai és akik abban a kitüntetésben részesülnek, hogy egy-egy képüket a Brooklyn-Museum számára vették meg. Helén képe a párisi Notre Dame-templomot ábrázolja. Bertáé két gyermek hangulatos képmását. A művésznők keresett arcképfestők is, kik mindketten egyszerre festik le a modelljüket: például a magyarbarát *Borah* szenátort, *Phipps* szenátort, az U. S. A. speakerjének, Mr. *Longworthnak* (kinek a felesége Roosevelt Alice, a volt elnök leánya) családját. Együttes kiállításukat a magyar követ, *Széchenyi* László gróf, nyitotta meg, sikerük általános és megérdemelt volt.

MDK

Hellebrandth Elena, festö

Paulette. Of.

Az Uj Szalon Szent István-i kiállitása. 1934. aug.
Ka/tal.

M.D.K.

Hellebranth Eleanor

Amerikai magyar festőművésznőről közöl képet a lap, amint Hellebranth Berta nevü nővérével együtt Miss Amerikát festi.

Miss Amerika c.
Szinházi Élet. Bp. 1927. febr. 13-20.
XVII. évf. 7. sz. 9. lap.

. . .

Hellébrandth Elena festőművész,

az Uj Szalon aranymárkás dija "Paulette" cimü képéért.
Magyarság, 1934. aug. 26. 21. l.

Hellebrandt Elena

Hóry László: "Hazajött magyar eget festeni két világhirü magyar hölgy, Hellebrandt Elena és Berta.
Hét évvel ezelőtt mentek ki New-Yorkba. Előtte mindketten befejezték a Képzőművészeti Főiskolát. Rippl Rónai József tanitványai voltak, majd Csók Istvánnál folytatták tanulmányaikat.
Lefestették a belga királyt és Amerikában a dollármilliomosokat. Módszerük, hogy ketten együtt ugyanazt a modellt festik, de más-más beállitásban.
Délibáb, Bp. 1936. aug. 2. X. évf. 32. sz. 6-9. lap.

Hellebronth Gizella

1900/1 II. – 1904/5 I.

Ferkèpzomfoiskèvk

90.l.

[illegible] egyrésze II. Miksára szállt, aki azt tovább gyarapította, továbbá Károly hg-re és Tiroli Ferdinándra. E két utóbbi gyüjtemény Grazból és az Innsbruck melletti Ambras-kastélyból 1806-ban került vissza Bécsbe. A képtár zömét azonban az a nagyszerű gyüjtemény képezi, amelyet Lipót

HELLEBRÓNTH *Gizella Légrády Imréné*, festő. • Csákvár 1881 szept. 19; Budapesten tanult s 1904. rajztanári oklevelet szerzett. 1911 óta vesz részt bpesti kiállításokon.

Lég. I. 4501

Nagyszáró h. n. V. 164.

Hellebronth Gizella

8 gimn. 2 mintarajz

jó eredm.

Tanár György Kálmán

Iparrajziskola 1903

LA BIENNALE DI VENEZIA

XXIIème Exposition Bienna

1940 * I

Not

nom et nom :	.....
esse :	.....
e et lieu de naissance :	.....

Titre de l'oeuvre

Hellebronth Gizella

8 gimn.

4 hónap, jeles eredm.

Tanár György Kálmán

Iparrajziskola 1901.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Hellebronth

Gizella

Légrády Mirené

szül, ~~Budapest~~

Csákvár 1881 szept

19. Budapesten

tanult s 1904 rajz-

tanár oklevelet

szerzett. 1911 óta

vesz részt bpesti

kiállításokon

Thieme Becker

Allg. Lex. der

bild. Künstler

16 K. 335. l

Grönqvist Rau

1884 fav. Erall.

61.

Hellebrandt Elena

A két müvész módszerével ugyanarról a modell-
ről két különböző kép készül. Igy mutatja
be a lap két változatban a belga királyról
festett képeket is, valamint a két müvészt
öt felvételen. Az egyik kép a két müvészt
ábrázolja saját kiállitásukon, melyen tájké-
peiket és virágcsenéleteiket mutatták be.
Egyik mellképük egy amerikai ujságban szere-
pel, végig utazták egész Amerikát és min-
denütt festettek. Most néhány hétig itthon
maradnak, hogy a hazai puszta egét lefessék.
Repr. Délibáb, Bp. 1936. aug. 2. X. évf.
32. sz. 6-9. lap.

MDK

Hellebbrandt, Franz, Anton

1767-1771-ben épitett temploma Esztergomban, melyet 1821-ben romboltak le.

AHA.1956. Tom. III. Fasc.1-4. 2o.l.- Balogh J.:La capella Bakócz di Esztergom. 1-198.l.

Hellebrandt Elena

Hellebrandth Elena „Paulette"-e és *Kern* Andor „Staféta", valamint *Fried* Pál „Női arckép" cimü müvének itélte oda. Az aranymárkás ezüst kitüntetést *Szalóky Navratil* Dezsőné „Erdei csendélet", *Borsos* István József „Álom", *Körmendi-Frimm* Ervin „Külváros" és *Halasi Horváth* István „Csurgói piac" cimü müvei nyerték. Az aranymárkás bronz kitüntetést boldogfai *Hajgató* Ferenc „Weekendházak", *Hepke* Elemér „Vándorúton" és *Bükky* Zoltán „Ut a völgyben" cimü képei, valamint *Antal* Károly „Női fej" cimü terrakottája kapták. Az Uj Szalon nagy őszi kiállitását egyébként szeptember 8-án nyitja meg és ugyancsak szeptemberben *indul meg az Uj Szalon csereakciója.*

—

M. 934. VIII. 26.
Vasárnap 1934 VIII. 15.

MDK

Hellebronth Gizella, ip.müv.-növ.

A börműiparművesség terén Náller Róbert vezetése alatt álló női ip.müv. tanfolyam növendékei szép munkákkal szerepelnek.

S Baracsenyi iparművészeti Kiállitás.
Magyar Iparművészet 1906. 13.l.

MDK

Hellebrenth Gizella

A karácsonyi iparmüvészeti kiáll. Magyar Iparmüvészet 1906. 13.l.

Hellebronth Ilon festőművész

"Szezonnyitó kiállitások" cimmel -lay sign.-val /Szokolay Béla/ ismerteti a Nemzeti Szalonban rendezett kiállitáson szereplő művészek munkáját.
Hellebronth Ilon: "Othello"-ján kivül, a kis hercegnő arcképén és tájképein mutat finoman gyöngéd festőértékeket."
Hellebronth Berta: "arcképeiben és enteriörjeiben erős", - mondja a kritika.

Kivülük még Leidenfrost Pál, Bán és Kuszka Lili szerepel még az öt hazai festő között, akikről a tárlatot ismertető kritika megemlékezik.

ÉLET, Bp. 1925. szept. 27. XVI. évf. 20.sz. 404. lap.

Hellebranth Ilona

Amerikai leányka, olaj

Marinka, olaj

AME I.kiáll. N.Szal. 1931. jun. 6 1.

Hellebranth Ilona
Öreg ember , festm.
Öreg paraszt "
Férfifej "

Magyar egyetemi és főisk. hallg. orsz. szövetségének kiáll. 1923. 7 l.

Hellebranth Ilona festőművész

Résztvett az "Alkotó Művésznők Egyesülete" első kiállitásán.

E.K.931.VI.7.

MDK

Hellebrandt Ilona: Farkasvölgyi virágok
Készülő vihar
Ablaknál
Diszbokrok a Parc-Monceauban
Farkasvölgyi szobám
Ermitage a Farkasvölgyben

Nemzeti Sza lon, 1925. XLV. Csoportkiállitás

MDK

Hellebrandt Ilona: Alkony a völgyben
Sz.Anna /Lionardo képe után/

Nemzeti Sza lon, 1925. XLV. Csoportkiállitás

MBK

Hellebrandt Ilona

Kat Nagykőrös kiáll. vett részt, 1926.

MOB Kvt. 2465.sz.

MDK

Hellebrandth Ilona,

a N.Sz .által rend. 63 csop.kiáll. egyik-másikén
müveivel szerepelt. 1925.

A Nemz. Szal. 400-ik jub.és a LÉVE XX-ik kiáll.-a.
1929.febr.

MDK

Hellebronth Gizella, ip.müv. növ.

munkáját a bördiszmüvesség területén maga tervezte változatos szinek felhasználásával. Tanára Náller .

A karácsonyi ip.müv. kiáll.1905.
MIP. 1906. 13.l.

MDK

Hellebranth Ilona: Tanulmányfej
Napfürdő
Tuileriák kertje
Szomoru hirek
"Szürke" a Csillebércen.
Budakeszi erdőrészlet
"Kis hercegnő"

Nemzeti Sza lon, 1925. XLV. Csoportkiállitás

MDK

Hellebranth Ilona: Báró G.I. képmása
Római leány
Alvó női akt
A Tuileriák kertje az Eiffel-toronnyal
Marinka
Orosz kisleány

Nemzeti Szalon, 1925. XLV. Csoportkiállitás

MDK

Hellebranth Ilona: A párisi Notre-Dame
Othello
Dr. H.O.Eversole arcképe
Mrs. Eversole arcképe
Szajnaparti részlet
Jardin des Luxembourg
A párisi Arc de Caroussel

Nemzeti Szalon, 1925. XLV. Csoportkiállitás

Hellebránth Mária M.D.K.

Budapesten született. A Képzőművészeti Akadémia elvégzése után Párizsban folytatta tanulmányait. Budapest, Stockholm és Velence voltak jelentős állomásai kiállitott müveinek mielőtt Amerikába telepedett le. Itt lényeges kiállitásokon szerepeltek müvei, amelyek közül egy nagyrésze a különféle muzeumokban talált végleges helyet. MARKET AT DAWN cimü képét mutatjuk be.

Magyar album. Szerk.Incze Sándor. Elmhurst 1956, American Hungarian Studies Foundation. 60.p.

Hellebrandt, Peter

késmárki ötvös
1606.

Lásd

Bruckner Győző dr.

A késmárki céhek
jog- és művelődéstör-
téneti jelentősége.
Miskolc. 1941. 244. l

Hellem Lukács
pincélgyártó segéd
Kassa 1569

l.

Arch. Ert
1901. 78. l.

mintegy a szentek /alsó kép/ extáziát
apostolok csoportjába más alakokat is
szerepük van,mint pl.a nyavalyatörős i
sok által köti össze a földön állókat.
észrevehető Michelangelo hatása,a fels
de itt több liraiság van.-- A Keresztv
lia/ jelenete nem felelt meg az ő müvé
változatos gesztusokkal,a főalak szint
benne lirai részek /Mária és Magdolna
zició az övé,de a kivitel nyers,Giulio
A különböző európai muzeumok
Rafael neve alatt,ezek azonban legfelj
latai szerint készültek.Ilyen XXXXX i.
Madonna del divin amore Nápolyban,stb.

Hellenbach Gabriella, ipi armű vész

L: Tarr Bea

Vadas József: Ruhák, akasztó nélkül 12.

Élet és Irodalom Bp. 1985. márc. 22. XXIX/12

MDK

Hellei András

Épül a hid, akv.

Békeplakát és 5 éves terv graf.kiáll. Ernst Muz, 1953. szept. 1.

Hellenbach Gabriella, ipsormüven

L. Sollén György

Vudas József: A lehetetlen lehetősége 12

Élet és Irodalom Bp. 1986. már. 21. xxx/12

ORSZÁG VILÁG
Budapest

1975 AUG 27

1021 Hellei Andrea festő

Tartás, nyugalom, önfegyelem

Hellei Andrea festőnő inaséveit különlegesen szép környezetben töltötte: előbb Algírban iratkozott be a Képzőművészeti Főiskolára, később a római akadémián tanult, majd Törökországon, Görögországon és Indián át Kambodzsába utazott.

— Érződik a festészetén: a színeken és a stíluson is, hogy meleg égövben születtek az első képei.

— Rómában főleg aktokat festettem; tájképeim pedig inkább utcarészletek voltak. Nagyon szeretem az építészetet, s különös vonzalmat érzek a házak, az utcák struktúrája iránt. Különleges helyzetemet, hogy a világ legszebb tájait járhattam be egészen fiatalon, édesapámnak köszönhetem, akit külszolgálatra a Távol-Keletre helyeztek. Ez a világ olyan mély benyomást gyakorol az európai emberre, hogy még jellemváltozást is okoz. Engem nem a Kelet egzotikuma ragadott meg: sohasem festettem a dzsungelt, s népviseletbe öltözött táncosnőt is csak egyetlen-egyszer — nem is sikerült... Az ázsiai emberek testfelépítése és mozgása bűvölt el. Az ottaniak azt mondják — s ez volt a legszebb dicséret, amit életemben kaptam —, hogy nem láttak még európait, aki olyan jól megértette volna a kambodzsai nép lelkét, mint én — a festményeim tanúsága szerint.

— Képeinek legszembeszökőbb sajátossága a figurákat erőteljesen körülhatároló fekete kontúr.

— Fekete ecsettel „rajzolok", s ezekre az alakzatokra építem föl később a színeket. A figura a számomra a legfontosabb, ezért sohasem festettem absztrakt képeket. Az arcokat általában nem festem meg részletesen, nehogy megzavarja a nagy formák összefüggését. Egyetlen ecsettel festek, nem mosom ki, hanem egyik színről a másikra megyek vele. Ennek két következménye van. Az egyik: hogy kétszer ugyanaz a szín nem szerepelhet nálam. A másik: hogy a színek nem ütnek el egymástól, átmenetek sorakoznak egymás mellett.

— Mire célzott, amikor azt mondta, hogy egy ilyen nagy utazás jellemváltozást képes okozni az európai emberben?

— Figyelmesebbek leszünk a kis szépségekre — s fokozatosan leszokunk arról, hogy olyan módfelett büszkék legyünk európai voltunkra... Hazatérve már úgy fogalmazok: Róma a világ *egyik* legszebb városa.

(K—y)

Fotó: Ács Irén

KULTÚRA

1300000 munkás művelődéséért

„... Közművelődéspolitikánk fontos feladata, hogy hozzájáruljon a művelődési, kulturális egyenlőtlenségek – s ezen túl a társadalmi különbségek – csökkentéséhez, és meggyorsítsa az egyéniség mind teljesebb kibontakoztatását.

A közművelődési munka fontos feladata elősegíteni azt, hogy a felnőtt lakosság a szocializmus mai és holnapi fejlődésének megfelelő kulturális színvonalon éljen és gondolkodjék, a műveltség tömegméretűvé váljék ..."

(AZ MSZMP KÖZPONTI BIZOTTSÁGA 1974. MÁRCIUSI HATÁROZATÁBÓL)

A szocialista brigádmozgalom hazánkban felöleli a munkásosztály 65 százalékát, tagjainak száma közel 1 300 000. Az MSZMP KB agitációs és propaganda bizottsága megállapította, hogy a mozgalomban a művelődési tevékenység háttérbe szorul, nem kielégítő. Szükségessé vált annak továbbfejlesztése, új rendszerének kidolgozása.

A Kulturális Minisztérium megbízásából a Népművelési Intézet a SZOT-tal közösen egy évvel ezelőtt hozzáfogott e munkához, László Bencsik Sándor vezetésével.

László Bencsik Sándor SZOT-díjas író, nemrég még exportcsomagoló munkás, aki Történelem alulnézetben címmel az utóbbi évek egyik legizgalmasabb szociográfiáját írta meg, a Népművelési Intézet munkatársaként is a szocialista brigádok életének kutatója. Elérni alig lehet. országjárását Salgótarjántól Szegedig, Veszprémtől Csepelig és Kazincbarcikáig követni is nehéz.

— Mi a legfontosabb és legjellemzőbb része annak a munkának, aminek végső célja nem kevesebb, mint létrehozni a szocialista brigádok művelődési tevékenységének új rendszerét?

— A javaslatok nem születhetnek íróasztal mellett, csak tapasztalatokra épülhetnek, a valóság ismeretére. Az új követelményrendszer a lehetőségekből indul ki, abból az életmódból, életstílusból, amelyben a személyek s a közösségek léteznek. Ha a helyzet nagyon kevés lehetőséget kínál, akkor azt kell elfogadni; az Üllőről bejáró több gyerekes munkásasszonytól, aki rohan haza főzni, nem lehet elvárni, hogy részt vegyen munka utáni programokban, bármilyen érdekes előadásokon. Csak konfliktust jelentene neki a kényszerű ottmaradás. Ne csináljunk mi konfliktusos művelődést. Abban a formában keressük és találjuk meg az ő művelődési lehetőségeit, amelyben él, abból az anyagi és szellemi matériából induljunk ki... Ezért kezdődött az országjárás. Az eddigi gyakorlat, hogy év elején a brigádoknak össze kellett állítani a vállalásokat: szakmai továbbképzés, üzemi oktatás, közös kiállítás-, színház-, mozilátogatás stb. Ilyen követelményáradatban még a reneszánsz típusú ember is elvész. Valamiféle ostoba értelmiségi mentalitásból azt követeltük a munkástól, hogy legyen jártas szinte valamennyi művészeti ágban, legyen aktív résztvevő sokféle közművelődési programban. Természetes folyamat a brigádok védekezése, gyakran megismétlődik az az eset, hogy megveszik a jegyet s beragasztják a naplójukba, de nem mennek el a programra. A követelmények szükségesek, de az élet realitásaihoz igazítva.

— Milyen rendszerben, milyen módszerekkel lehet vezetni ezt a kívülről megfoghatatlannak látszó, szerteágazó munkát?

— A kijelölt 22 gyárban először a helyzetfelmérést közvetlenül irányító helyi munkacsoportot kellett létrehozni, s kiválasztani a gyár egyik viszonylagosan önálló, üzemi modellnek is megfelelő termelőegységét, azoknak brigádjait. Aztán minden brigádtagtól külön-külön még azt is megtudni, hogy hány órakor kel, s miért választotta ezt vagy azt a foglalkozást. Majd meghatározni a brigád helyzetét a termelési szerkezetben, megtudni, van-e közönyösség, érdektelenség, s ennek mik az okai; vannak-e személyi ellentétek; ki-ki miben és hogyan hat társaira, mit szeretnek csinálni, és mit tesznek érzelem nélkül, kötelességből, netán kényszerből. A patronáló hálózatot is létrehozták már sok helyen; olyan emberekre van szükség ehhez a munkához, akiket nyíltságuk, elkötelezettségük, teljes személyiségük, a partner viszony megteremtésére való képességük alkalmassá tehet erre a sokrétű segítőmunkára. Egyes gyárak teljesen egyedül végzik ezeket a feladatokat, mások a legközelebbi művelődési intézmény segítségével vagy a Népművelési Intézettel közös vállalkozásban. Mindenütt van azonban egy ember, akivel tartom a kapcsolatot.

— A kísérlet jelenlegi szakaszában talán feleletet kaphatunk arra: milyen lehet az új vállalási rendszer, s hogyan jöhet létre?

— Mikrokoncepciókból; egyéni vállalásokból, majd a közösség művelődési lehetőségeinek megkereséséből. Minden brigád egyéni, „testhezálló" vállalást állít össze, olyat, amelyben jól érzi magát, amely segíti minden ember egyéniségének kibontakozását. A végeredménytől igen sok változat remélhető: nem egy kaptafa válik itt szükségessé, hanem a változatok sokasága. A követelményeket nem lehet arc nélküli tömegre szabni. Az uniformizálás nem hoz jó eredményt. Az emberek ne passzív résztvevői, felhasználói legyenek annak, amit kínálunk nekik, hanem alakítói, szervezői, mozgatói, felelősei. Segítsünk tanácsokkal, hogy hova menjenek az emberek, de mindenki csak olyan programot válasszon, ami érdekli, mert ami hatással volt rá, azt úgyis elmondja a közösségben, ahol így információk cserélődnek, s különböző műveltségtartalmak hatnak egymásra.

— Érthető, hogy konkrétabban nem fogalmazhat a munka kellős közepén, de annyit talán máris megtudhatunk, hogy merőben másféle lesz-e az új művelődési rendszer, mint az eddigi?

— Nem. Nem kell egészen mást létrehozni, mint ami eddig volt. A jelenlegi-

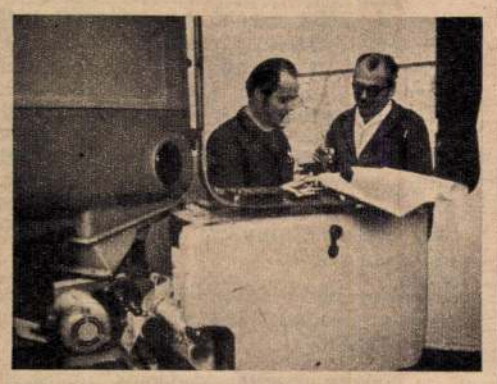

ből szervesen tovább növő rendszert kell kibontakoztatni. Tulajdonképpen elemeiben, a gyakorlatban megtalálhatók már a legszebb törekvések, csak a brigádmozgalmi-

tikusabb, ... toztatni! Szerencsére a jó próbálkozások tömkelege zajlott már le szerte az országban. Ezeket kell összegyűjteni, s különkülön személyekre, brigádokra szabni... A kísérlet eredményét, az elkészült javaslatot a vállalási rendszerekről a szocialista brigádok az országos konferencián vitatják meg.

Ónody Éva
Fotó: Horváth Dávid

Jegyzet a Magyar Filmek Mozijáról

Több mint négy hónap telt el létrehozása óta, híre mégis alig van annak a kis József körúti mozinak, ami régen a Bányász nevet viselte, s ma a Magyar Filmek Mozija. Pedig a közművelődési határozat, amelynek szellemében sajátos profilt adtak a mozinak, kiemeli a több tucat filmszínház közül; a szórakoztatás mellett a magyar filmkultúra terjesztése a feladata. Vajon hogyan felel meg ennek a

Képek új magyar filmekből:
Ereszd el a szakállamat!
(Kállai Ferenc és Major Tamás)

kívánalomnak? Él-e, hat-e? Hogyan sikerül a mozi gazdáinak szembenézniük azzal az általános és hamis ítélettel, miszerint a magyar filmek rosszak?

A látogatottsági statisztika jól tájékoztat: a kezdeti „ijedtségen" túl most már ismét a régi „létszám", a félház a jellemző. Ami mögött olyan csúcsok vannak, mint a Jancsó-sorozat vagy éppen a Csárdáskirálynő teltházas sikere.

A Jancsó-sorozat kapcsán adódó apró műhibával kezdi sorolni gondjait a Magyar Filmek Mozija üzemvezetője, Miklay Edit. A számára kiadott vetítési programban a keletkezési kronológiával ellentétben előbb szerepelt a *Csend és kiáltás*, mint a *Csillagosok, katonák*. Lényegtelen különbség, gondolná valaki, ám a teljes életmű iránt érdeklődő nézőnek nem mindegy. Jellemző, hogy az üzemvezető érvét a MOKÉP illetékesei nem tartották megszívlelendőnek. A sorrend maradt, pedig a cserének szervezési akadálya nem lett volna.

A mozit kiemelt kategóriába sorolták, mint a Toldit. Ez azonban semmi előnnyel — főleg anyagival — nem jár. Így aztán nincs gazdag fényképes prospektus, nincs reklám. Persze mindez pénzbe is kerül. Pénzkérdés a kópiák beszerzése vagy felújítása is. Sorozatosak a reklamálások az összekarcolt, élvezhetetlen kópiák miatt.

Ha az anyagiakból eredő nehézségek csökkenthetők lennének is, még mindig marad néhány elvi jellegű, megoldatlan probléma. Például: a mozi csak az 1945 utáni filmeket vetítheti, mert a régebbieknek a Filmtudományi Intézet a gazdája, amely ezeket az egyébként is vitatható koncepciójú Filmmúzeumban játssza.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

1975 OKT 2

MAGYAR NEMZET

Hellei Andrea festő

NAPLÓ

Október 2

Hellei Andrea festőművész „A Mekong partján" címmel mutatja be képsorozatát a Hazafias Népfront Országos Tanácsa székházának földszinti klubjában. A tárlatot Harmati Sándor, a Magyar Szolidaritási Bizottság elnöke nyitja meg október 3-án, pénteken délután, négykor.

◆

Hatvanban, a Hatvany Lajos múzeumban október 5-én 11 órakor Lesznai Anna emlékkiállítását dr. Ortutay Gyula nyitja meg.

♡

Szokolay Sándor hangversenye ma este 7 órakor lesz a „Zeneszerzői portrék"-sorozat részeként az Iparművészeti Múzeum dísztermében. A szerzővel Czigány György készít interjút a hangversenyen.

⊙

A Néprajzi Társaság és az Akadémia néprajzi kutató csoportja, valamint a TIT országos néprajzi választmánya közös ülésén, ma délután fél 4-kor a Kossuth Klubban „Társadalmi, gazdasági típusok — etnikus közösségek" címmel tart előadást N. N. Cseboksarov, a moszkvai egyetemi Néprajzi Intézet professzora.

△

Az Erkel Színház ma esti Gianni Schicchi-előadásán — Lauretta szerepében — Zempléni Mária, az Operaház ösztöndíjas magánénekese mutatkozik be, és partnere, Kelen Péter ugyancsak először énekli Rinuccio szerepét. A holnapi A végzet hatalma-előadást Bolberitz Tamás először vezényli, a főbb szerepekben Karizs Béla, Miller Lajos, Számadó Gabriella, Kárpáti Ernő szintén először mutatkozik be. Az október 5-i Varázsfuvola-előadás új Sarastrója Ütő Endre.

✣

Biró Lajos festőművész munkáit bemutató tárlatot nyit meg Bereczky Loránd művészettörténész október 4-én, szombaton délben a KKI Dorottya utcai bemutatótermében.

∞

miniszter, valamint a bíróságok, ügyészségek vezetői.

Dr. *Markója* Imre igazságügyi államtitkár megnyitója után az igazságügy-miniszter fűzött szóbeli kiegészítést az írásbeli beszámolóhoz.

A beszámoló részletesen foglalkozik azokkal a feladatokkal, melyek a szocialista társadalom építésében várnak az igazságszolgáltatásra és megállapítja, hogy a társadalmi fejlődést gátló körülmények megszüntetését *jogalkotásokkal is elő kell segíteni.* Foglalkozik a jelentés az ideológiai és politikai nevelőmunka feladataival, a törvényelőkészítés feladataival, a jogszabály-előkészítés továbbfejlesztésével és a jogalkotással.

A bírósági munkával kapcsolatban a beszámoló megállapítja, hogy *csökkent a bün-*

Országos agitációs és propagandatanácskozás

Szeptember 29-től október 1-ig háromnapos országos agitációs és propagandaértekezletet tartottak Balatonaligán. A résztvevők a XI. kongresszus határozataiból az agitációs és propagandamunkára háruló feladatokról tanácskoztak.

A vezető propagandistáknak *Biszku* Béla, a Politikai Bizottság tagja, a KB titkára „A XI. pártkongresszus a társadalmi viszonyok fejlesztéséről"; *Németh* Károly, a Politikai Bizottság tagja, a KB titkára „A gazdasági építőmunka feladatairól"; *Óvári* Miklós, a Politikai Bizottság tagja, a KB titkára „Ideológiai, tudományos és kulturális

Hellei Andrea festő

A MEKONG FOLYÓ PARTJÁN címmel rendeztek kiállítást a franciaországi Amiensben, a helyi egyetem művészettudományi intézetében Hellei Andrea festőművésznő alkotásaiból. A tárlat, amelyen a khmer parasztok és vietnami halászok életét bemutató művek szerepeltek, nagy sikert aratott a látogatók körében, s pozitív visszhangot váltott ki a sajtóban is.

– : Hír

8.

Népszabadság, Bp. 1979. dec. 29.

Hellei Andrea, grafikus

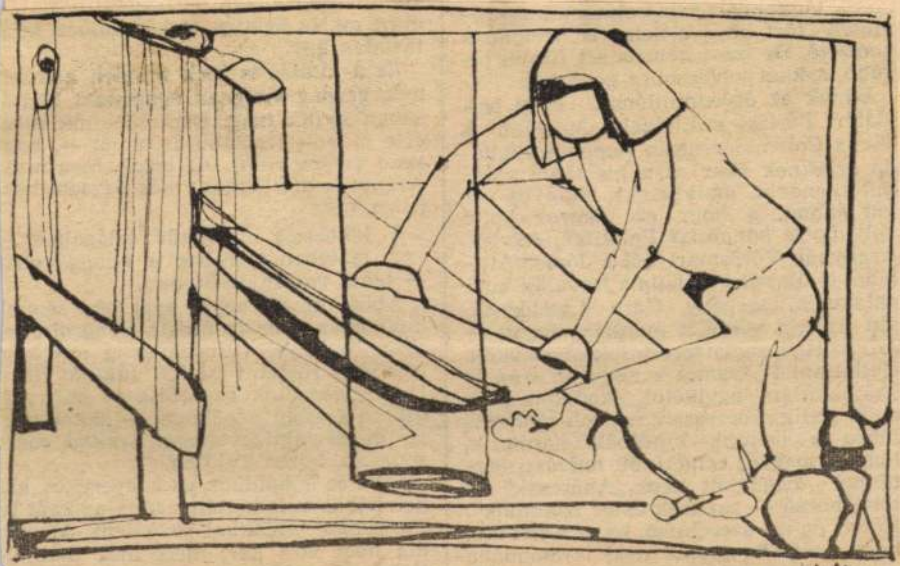

M.6.

e. 13.

MAGYAR HIRDETŐ SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726
1975 JUL 13
NÉPSZABADSÁG

Hellei Andrea

1021

HELLEI ANDREA: SZÖVŐ

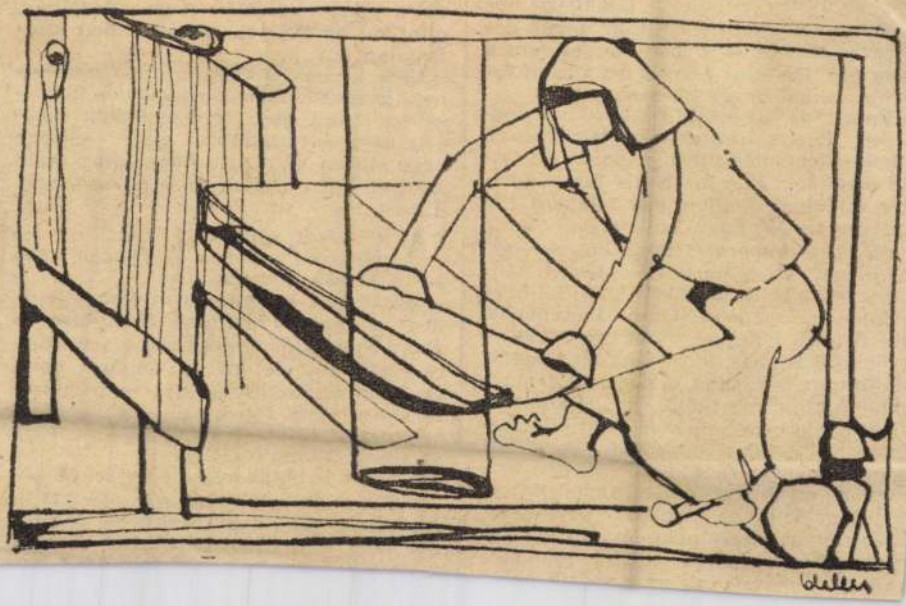

ményeink s reményeink benne cse
nek. Rouget de Lisle, aki kompon
azt írta Berlioznak, aki meghangsz
te: „Az én kis szalmalángomból Ön
csoda vulkánt csinált!". Csakhogy
ban a vulkánban nemcsak az alkot
niusza tört ki — s nem is csup
nemzeté. De most nem is ezt fűzöm to-
vább, sokkal kevesebbre gondolok.

Ennek az ötvenmilliónak, vagy leg-
alább Párizs millióinak, legalább a
Vieux-Colombier utcán naponta elhala-
dó ezreknek akar ez a kis tábla vala-
mit mondani, amikor egy talányos ne-
vet mond, s hogy ez magyar költő
volt. *poète hongrois*? Petőfiből. Adyból,
Arany ból. Vörösmartyból s József Atti-
lából is újabban — hála a hitvallói buz-
galomnak, szegény Gara Lászlóénak,
aki francia költőket munkára fogott —
gyönyörű francia fordítások olvashatók.
Hallottam is tegnap a negyven francia
„halhatatlan" egyikétől, akadémikustól,
s aki pedig progresszív író volt világéle-
tében s nekünk kipróbált barátunk,
hogy a magyar rendkívüli művészi ösz-
tönnel megáldott nép. „Akárcsak" —
tette hozzá — „az írek és az izlandiak".
Holott én azt szeretném, ha ez a két szó,
hogy *poète hongrois*, neki is mondana
annyit, mint nekünk az a másik: költő

Ez a kilátás is csak minden nemzet-
nek, gazdag világnak *egyetemes* kilátá-
sában nyílik meg. Nemzedékünk meg-
érte még — legalább az elejét —, hogy
kezd valóra válni. Az hozza meg majd
Aranyt is a világnak; más úgysem hoz-
hatja meg.

A költészet eljövendő világában —
melyben a miénk is világgá virul
— tehát reménykedhetem.

Abból ugyan akkor sem lesz semmi,
hogy *avenue de la Poésie Hongroise* le-
gyen Neuillytől Vincennes-ig egy kép-
zeletbeli, roppant párizsi sugárút neve.
De költészetünk sugárútja — párhuza-
mosan a többi népekével — akkor vég-
re mégis nyíleggyenesen szakad majd
szikrázó, közös Tejútba.

S ha ez is holdkór, ez is gyerekes, ak-
kor kár is volt költőink lába nyomát itt
Párizsban táblákkal örökíteni. Márpe-
dig nem volt kár, mert hisz' *arrafelé*

Hellenbach Gabriella

Programok

Műcsarnok-Kamaraterem.

ápr. 17. Játssz Velünk!

10 órd

II. csoport

Ismerkedés a textillel III.

Mi lehet a textilből? Díszlet és paravántervezés, játék bábokkal.

Vezetik: Felföldi Anna és Hellenbach Gabriella.

Műcsarnok és Kiállítóterwei,

1988. ápr.

HELLENBACHER, Paul, pozsonyi réz-
művesmester

P. H. Kupferschmidtmeister, 1 éves lány s mykalt. (1824, II. Kötet, 11 l)

Pressburger Zeitung
(Gauthon)

Hellenbarth Mihály városi tisztv. MDK

Pécs, Szt.János kápolna, olf.
Pécs, Gyárváros, olf.
Gémeskut, olf.
Libapásztor, olf.
Paraszthház, olf.

Pécsi Képzőm. és Mübarátok Társ. 1933. máj.
Első tehetségkutató kiáll.

MDK

Hellenberg Adolf,
a formaöntö intézte az ügyeket.

Nikelszky Géza beszámolója Dr.Szentiványi Gyulának.
A Zsolnay gyár müvészei és kivitelezöi.
Pécs. 1948.nov.16.

Illyefalvi: Pesti és budai polgárok 1686-1848 II 129 l.

Név: Hollenberger Joseph

Foglalkozás: Üvegesmester (Glasermeister)

Szárm. hely: Ofen

Hitfelekezet: R. k. Csal. állapot: nőtlen

A polgárjog megszerzésének időpontja: 1831. I. 14

A polgárjogért fizetett összeg forintban: 6

Hellenzer László

müvészi felvétele "A háboruban" cimmel fiatal anyát két kis gyermekével ábrázol. Repr.

Élet, Bp. 1915. juni. 27. VII. évf. 26. sz. 609. lap.

HELÉNYI TIBOR

A
MŰCSARNOK
MEGHÍVJA ÖNT
HELÉNYI TIBOR

DAIDALOSZ
ZSOROSZ

CÍMŰ KIÁLLÍTÁSÁRA
A KIÁLLÍTÁST MEGNYITJA **FRANK JÁNOS** MŰVÉSZETTÖRTÉNÉSZ
1996. ÁPRILIS 26-ÁN, PÉNTEK ESTE 6 ÓRAKOR A DOROTTYA GALÉRIÁBAN
A KIÁLLÍTÁS MEGTEKINTHETŐ: 1996. MÁJUS 25-IG
VASÁRNAP KIVÉTELÉVEL, NAPONTA 10–18 ÓRÁIG
DOROTTYA GALÉRIA, BUDAPEST, V. DOROTTYA UTCA 8.
A MEGNYITÓT A TÖRLEY TÁMOGATJA

Helényi Tiba

KOLTAI TAMÁS:

Az eltűnt szín nyomába

Nem egészen pontos a cím, az eltűnt színésznők közül, helyesebben azok közül, akiknek az eltűnése éppen a föltűnésük által lett releváns az elmúlt évadban (mondhatni: eltűnésük a föltűnésüktől tűnt fel), de nem mesterkedem tovább Poloniusként, szóval közülük az egyik, Vári Éva, voltaképp sohasem tűnt el, legföljebb időnként kísérletet tettek az eltüntetésére, egy-két éve sikerrel: a Kossuth-díj listáról. Ez majd megér egy misét, hogyan kerültek az elmúlt tíz évben érdemtelenek a Kossuth-díj listára, és érdemesek hogyan kerültek le róla, egyáltalán, hogyan lehet rákerülni és lekerülni, milyen álnokságokkal és körmönfontságokkal, addig kellene tényfeltárni, amíg nem titkosítják ezt is.

De most Vári Éváról van szó, aki hosszú évekig Pécsett tündökölt (emlékszem, az első országos színházi találkozóra Kaposvárra, a kilencvenes évek elején miatta válogattam be *A tetovált rózsa* című Williams-darabot, akkoriban még nem volt könnyű észrevenni egy „vidéki" színészt, most már valamivel jobb a helyzet, de azért megkérdezem a mindenféle díjfelelősöktől, mi van Csoma Judittal? mi van Varga Zsuzsával?), megint elkanyarodtam a témától, Vári Pécs után a Budapesti Kamarában lett vidéki színésznő, a jelző nem a színházat és nem a színésznőt pejorálja, ellenkezőleg, a színházé az érdem, hogy jó szerepekkel traktálja a színésznőt, és a színésznőé, hogy jó játékkal honorálja, csak hát Vári túl karcos, túl nyers, túl élettelien közönséges és túl kajánul gunyoros a színpadon ahhoz, hogy úgy szeressék, ahogy a *geil* színésznőket szereti az ő édes közönségük.

Johnsonnét, az anyát játssza David Storey *Anyánk napja* című darabjában, ebben az undokul tiszteletlen szatírában, ő maga a főundok, szenvtelen, megvető faarccal közlekedik, holmikat dugdos a családja elől, „hazug disznó", mondja a lányának, akit cselédként tart és a szekrényben lakatja, csak a szexmániás fiát ajnározza, miközben asszisztál a lakásban gátlástalanul zajló különféle rendűrangú erkölcstelenségekhez, pénzlenyúláshoz, kerítéshez, perverzióhoz, miegymáshoz. Játéka merő paródia és komolyság, van benne valami tárgyilagos, fád demonstráció, ahogy körülményeskedés nélkül, mint ami a legtermészetesebb, kéjjel, szinte vidáman bemutatja a romlottság tárházát. Keserűen röhögünk, és fölfedezzük, hogy a darab mennyire aktuális, akárcsak ikerpárja, a *Szajré* Joe Ortontól; mindkettő arról a cinikus leplezetlenségről szól, amellyel egymás gazemberségeit fedezik egy totálisan értékvesztett társadalom polgárai, sőt arcátlanul rá is licitálnak az orruk előtt elkövetett bűnökre, hiszen mindent meg lehet úszni, erre van körülöttünk berendezve a világ.

Ugyanebben az előadásban az örökösen lehazugdisznózott lányt, Lilyt Vlahovics Edit játssza, őt tényleg nagyon rég nem láttam jelentős szerepben, lehet, hogy az én hibám, ha így van, megkövetem, annál élénkebben él bennem egy régi alakítása, valamelyik Krötz-darabban, ha jól emlékszem, talán Szolnokon, nyomorultul beszűkült, csaknem a nullára redukált életet játszott ott is, persze a Krötz-darabokban csupa ilyen van, sápadt, ijedt mosoly ült az arcán, Lily mosolya is hasonló, félénk, de azért alattomos is egy kicsit, ahogy összehúzza magát, alázatosan anyukázza nember anyját, szeretetért kuncsorog, fölszolgál, eltakarítja

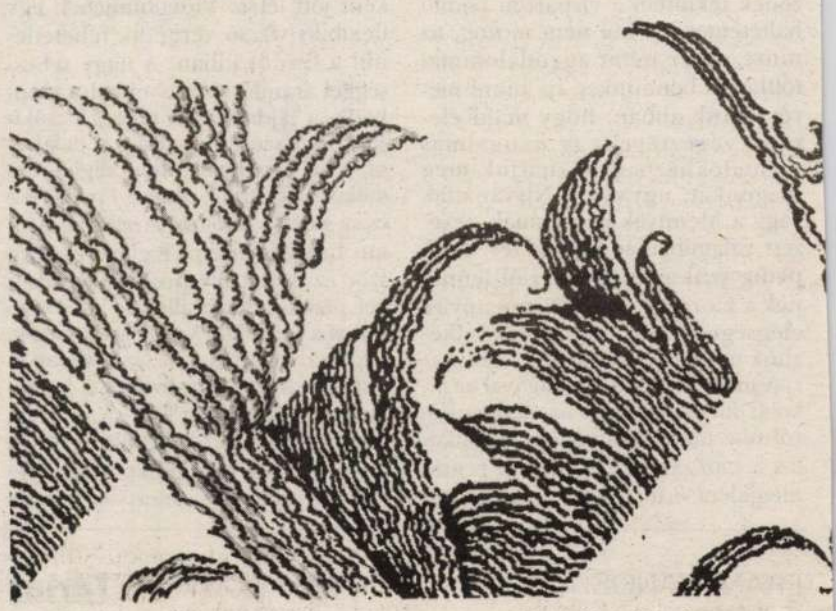

Kádár Katalin rajza

PÁLYI ANDRÁS:

Rádió

Minden kényszer nélkül

Nem tudom, ha egy szokásos szondázással megkérdeznének mai fiatalokat, ismerik-e Szász Béla nevét, hány százalék felelne igennel, és mondaná meg, kiről van szó. Én mindenesetre a magam idején oly mértékig tájékozatlan voltam, hogy amikor 1977 őszén Párizsba készülvén Nádas Péter megkért, hogy egy kéziratos szövegét vigyem el magammal közös ismerősünkhöz, aki majd eljuttatja azt Szász Bélához Londonba, fogalmam sem volt, hogy mit viszek és kinek. Annak ellenére, hogy elolvastam a kéziratot. Nádas akkor a véletlenek összjátéka folytán „megtalálta" azt a hatszögletű szobát, ahol – egy szabadság-hegyi villában – párnázott ajtók mögött, bizonyos „T" alakú asztalnál a Rajk-per kihallgatásai folytak. Nádas, felfedezését, amelynek igazi írónyomozóként minden részletet illetően utánajárt, megírta az ősszamizdat *Napló*ba, s ezt a szöveget kellett nekem kicsempésznem.

Két év múlva ugyanezen párizsi kapcsolatom révén – Albert Pál, alias Sípos Gyuláról van szó – szert tettem a *Minden kényszer nélkül* új kiadására (az első még Vicent Savarius álnéven 1963-ban jelent meg), fejbeverő, kijózanító, számomra akkor egyszerre nagyon sokféle információt tartalmazó olvasmány volt. Az általános politikai válság előestéjén jártunk, a lengyeleknél szinte minden hónapban történt valami, nálunk is kezdett égni a talaj; elsősorban tehát politikai dokumentumként olvastam. Valamit azonban már akkor felfogtam e kivételes mű mélyebb üzenetéből, főként azt, amit a rendszer sötét „misztikumáról", illetve a citoyen-neveltetésű (saját kifejezése), s az innen fakadó alapvető emberi józanságát feladni képtelen, bár ifjan az illegális kommunista mozgalmat választó szerző önmaga teljes „alkalmatlanságáról" elárult. Ez az alkalmatlanság maga a legenda, ami alakja köré szövődött: Szász Béla volt a Rajk-per ama koronatanúja, aki valójában nem erkölcsi eltökéltségből (mert ennek megtöréséhez jól értettek az Andrássy út 60-ban), hanem „világias" gondolkodásából eredően, a kommunista „misztika" iránti érzéketlensége folytán végül teljesen használhatatlannak bizonyult: nem ment bele a színjátékba. Attól persze még elítélték egy külön perben, majd öt év múlva kiengedték, rehabilitálták, 1956-ban elhagyta az országot, tavaly halt meg Norfolkban.

Most tíz részletben „mozzanatokat" sugárzott a rádió a könyvből Végvári Tamás kitűnő tolmácsolásában, s úgy tűnt, a szerkesztő Vágó Péter és a rendező Simonyi János ezúttal úgyszintén a politikai dokumentumra koncentrált, a század egyik legsötétebb koncepciós ügyének „lélektanához" kívántak adalékkal szolgálni, inkább csak érintve az említett Szász Béla-i paradoxont. E vállalt célkitűzésnek igazán tisztességesen eleget is tettek, jó dramaturgiai érzékkel, világos politikai vonalvezetéssel, attól sem riadva vissza, hogy átcsoportosítsák a „mozzanatok" sorrendjét, sőt itt-ott a szöveghez is hozzányúljanak (mondjuk, megváltoztatva az igeidőt). Ez utóbbit én már túlzásnak érzem, noha gondolom, bőven belül van a rádiós feldolgozások szokásos játékszabályain; csakhogy a *Minden kényszer nélkül* a magyar irodalom kanonikus műve, s ez okból igenis a legnagyobb szövegtisztelet jár neki.

De valóban kanonikus mű-e? Ne tévesszen meg senkit, hogy Szász Béla neve nem szerepel a „spenót" *A határon túli magyar irodalom* kötetében, hogy a lexikonok és kézikönyvek elsősorban politikai szereplőként méltatják. A *Minden kényszer nélkül* mai szemmel újraolvasva elsősorban nem politikai dokumentum, hanem írói tanúságtétel, emberi megfigyeléseinek pontosságával lenyűgöző tényirodalom (miközben ezt a terminust más, a Szász Béláéhoz képest legfeljebb középszerű művek, amelyek különösen egy időben garmadával jelentek meg, némiképp lejáratták), s a magam részéről őszintén sajnálom, hogy az író Szász Béla többé-kevésbé most is kimaradt a rádiós változatból. Szász akkor is a kor legjelentősebb íróegyéniségei közé tartozik, ha e könyve mellett csak egy kisregényéről tudunk (*Penelopé és a lovag*, Köln, 1988), valamint folyóiratokban elszórtan megjelent írásairól (össze kellene gyűjteni!), szerkesztői tevékenységéről, a BBC-nek és más rádióknak, tévéknek készített műsorairól stb. stb. Most, hogy a rádiós feldolgozásnak köszönhetően újraolvasom könyvét, elfog a zavar és a szégyen: 1989-ben a *Minden kényszer nélkül*t megjelentette ugyan harmadik kiadásban az Európa Könyvkiadó, de hát akkoriban annyi minden megjelent; s jószerivel azóta sem tettünk semmit azért, hogy e nem mindennapi író igazán hazatérjen ezzel a ritka értékes könyvével, amely túl a Rajk-peren, túl az egész huszadik századon jelentős tudnivalókat zár magába az emberi jelenségről.

(Minden kényszer nélkül – Kossuth)

HEMRIK LÁSZLÓ:

Kiállítás

Igényes mozgás

Két hónappal ezelőtt jobb-ik lábfejem egy klasszikusan végrehajtott felhőfejest követően súlyos hibát követett el. A talpam helyett külső élével próbált ellent tartani visszaérkező testtömegemnek. Nem úszhattam meg hosszabb kényszerpihenő nélkül a sportbalesetet, ezért talán nem tűnik túlzott szerénytelenségnek, ha azt mondom, tudok valamit a mozgásigényről. Panta rhei. E tézis már a kisiskolások számára is tananyag, pedig ők ezt soha nem is gondolták másként. Arról viszont nekik sincs fogalmuk: a világ a fizikai törvények kényszerében bekövetkező Ősrobbanás vagy a Mindenható teremtő gesztusa hatására lépett működésbe? Ami működik, az mozog, és ami mozog, az létezik. Nincs is olyan dolog a világegyetemben, ami ne mozogna. Az élettelen test is mozog, csak egy más minőségben, ily formán létezőnek tekintem a vízparton bomló haltetemet is. Ami nem mozog, az nincs, és ez némi aggodalommal tölthet el bennünket, ha hinni merészelünk abban, hogy majd életünk végeztével egy nyugalmas menedékházban húzhatjuk meg magunkat, ugyanis a Nirvánának vagy a Mennyek országának nevezett valamiben se idő, se tér. Ezek pedig szükséges dimenziói lennének a mozgásnak – már amennyire elégséges ismeretekkel rendelkezünk univerzumunkról.

A művészet már önmagával az alkotás folyamatával is az életigenlésről tesz tanúbizonyságot – az alkotás a mozgás egy magasabb rendű megjelenési formája –, még akkor is, amikor talán a lemondás, a reménytelenség szólal meg általa.

A képzőművészet napjainkra kiszabadult a tradicionális médiák szorításából. A művészi törekvés, amelyik eddig kőbe, vonalakba stb. konzerválta a létezés-mozgást, addig ma már a mozgó képekkel, gépekkel, interaktív szerkezetekkel a maga valójában is megmutatható. Nem tudom, hogy a Trafóban kiállító három művész életében mekkora szerepet játszik a testmozgás, de az biztos, bemutatott műveikre az igényes kinetizmus jellemző. Pacsika Rudolf folyamatosan műfajt vált, miként sportágat, sebességet is számolatlanul válthatunk. Egy színes fotón dokumentálja a hollandiai szupermarket parkolójában végrehajtott akcióját. Aktivitás, tevékenység, majdnem-munka. A bevásárlókocsikból létrehozott hatalmas kör egy *Alternatív pénzszerzési módszer* eredményeként jött létre. Videofilmjében egy flexibilis vízcső vergődik tehetetlenül a fürdőkádban. A nagy sebességgel áramló víz jobbra-balra csapkodja a fájdalmasan tekergő csőkígyót. A kiszolgáltatottság, a haláltusa, a hely szelleme láttán aligha csodálkozunk a film címén: *Psycho*. Pacsika nem a *Jószerencse emlékműve* című installációjában foglalkozik először az egyensúly problémájával. A két párhuzamban álló, de ellenkező irányba néző BMX egy igen vastag, nagy súlyú üveglapot (az üveglap is vissza-visszatérő motívuma a művészetének) tart maga fölé – vice versa tartják egymást: a kerékpárok az üveget, az üveg a kerékpárokat, pedig egy csillagász ismerősöm épp a minap tudatosította bennem, hogy az egyensúly fogalmát is a reménytelenség szülte, mivel a dolgok épp az egyensúly hiánya okán kénytelenek működni/mozogni.

Csörgő Attila itt látható művei (*Cím nélkül 1–2.*) a 48. Velencei Biennálén bemutatott és igen nagy sikert aratott művének *(Cím nélkül, 1999)* a folytatásai. Abban a felette puritán szerkezet két teljesen önálló, független alakzatot, egy ikozaédert és egy dodekaédert mozgatott egymásba be és egymásból ki. Most a hasonló kivitelezésű gépek központjában még lehetetlenebbnek tűnő folyamatokat figyelhetünk meg. Több egyszerű mértani test egy bonyolult testté szintetizálódik, hogy aztán megint láthassuk az összetettség analízisét. Az rendben van, hogy egy ikozaéder, illetve egy dodekaéder ugyanannyi élből áll, mint egy tetraéder, egy kocka és egy oktaéder mindösszesen, de az már a fantasztikum határait súrolja, hogy a matematikai igazságok látható, megfogható tárgyacskák mozgásán keresztül keljenek életre.

Győrfi Gábor a legkorszerűbb technikai apparátussal működteti kinetikus-kibernetikus rendszereit *(Belső képek, Telepek)*. A néző egy számítógépek, kamerák, monitorok, mozgásérzékelők, projektorok, digitális mozgóképek által teremtette világ közepébe kerül, és ott fura érzése támad. (Az ember fura érzései a bizonytalanságból származnak.) Tényleg köze van-e a művekhez, vagy azok csak úgy csinálnak, mintha befolyással lenne (mozgásával) rájuk? Győrfi munkáiban véltem fölfedezni a legtöbb elvarratlan szálat, de a könnyű, felfüggesztett, repülőszerkezetekre emlékeztető tárgyait, melyek testén keresztül váltak láthatóvá a mozgó, színes fényjátékok, igen figyelemre méltónak találtam.

(Mozgásigény, Trafó Galéria, június 27–július 21.)

FRANK JÁNOS:

Tárlat

Khimaira

– avagy „bukolikus geometria" –

Végigtekintve Helényi Tibor negyedszázados kiállító-művészi *oeuvre*-jén, mindinkább egyetlen vonulatnak látom azt. Akkor is, ha minden ciklus más és más. Valamennyi kiállítása feladványokból és azok megfejtéséből áll. Minden tárlatára, sőt minden egyes képére – képletesen – odaírhatná: *quod erat demonstrandum* (ez volt bizonyítandó). Helényi *poeta doctus*, azaz tudós költő – illetve festő. Művészetének összetevői között az ösztönös mintegy mellékszereplő.

Az összes kiállításának gyűjtőcímet adott: *Barbár geometria, Testmás, Függő képek, Khimaira, Daidalosz–Ikarosz* és a jelenlegi tárlat (kiscelli) pedig újra *Khimaira*; nála a kompozícióval, illetve a festéssel csaknem azonos rangú a képcím, tárlatcím. Valamennyi képe figuratív, ez a festő csakis embert vagy állatot – lovat – fest, esetleg csoportos jelenetet. Alaptulajdonsága a mesterfokú rajztudás, hozzá a szerkesztés szigora, továbbá az anyagtan fölényes ismerete. Kézjegye olykor a kihagyásos módszer, úgy véli, hogy a szerves világhoz oly közel álló nyers, alapozatlan lenvászon nem elfedni való, hanem mutogatni kell.

Alkalmazott grafikusként, ugyancsak szokatlan, nehéz, szaporátlan módszert dolgozott ki magának plakátjai, címlapjai tervezésére. Előbb hagyományos, vászonra, olajfestékkel, ecsetheggyel minuciózus képet fest, majd a komplett festményről színes diapozitívet készít; erről nyomják reprodukciós, illetve ön-reprodukciós plakátját. Művészettörténeti jelentőségű ebben a műnemben a budapesti Paul Klee-kiállítás falragasza, Klee képmásával.

Mint már mondtam, ennél a festőnél a legfőbb a bravúros rajz meg a lineáris és a valőr perspektíva fortélyai. Az ő vonalai, tónusai a reneszánszot, illetve a reneszánsz és a barokk határán föllépett manierizmust idézik. Továbbá Székely Bertalan óta nem foglalkoztak ilyen elmélyülten lovak festésével, illetve a lovak mozgásának koreográfiájával, mint Helényi.

A Kiscelli Múzeum Templomterében rendezett tárlatának – ismétlem – újra a *Khimaira* címet adta Helényi, mivel – mint elmondta – az 1992-es azonos nevű gyűjteménye egyenes folytatásának tartja. Most megkérdeztem, miért fest lovasokat; azt válaszolta, hogy a figura egy függőleges, a lovas viszont négyszögbe foglalható; már kép. Úgy dolgozik, mint máskor azelőtt, minden festményénél először elkészíti a makettot – nem vázlatot! – és azt újra megfesti a megfelelő méretben. Ezen a tárlaton akár kilenc négyzetméteresre többszörözi festményét, talán azért is, hogy a templomtér *chiaroscuró*jában élni tudjanak a munkái. A magam részéről az egykori *Barbár geometria* ciklusának parafrázisaként ezt a sorozatot éppenséggel „bukolikus geometriának" nevezném. A lovak ugyan nem bárányok, ez a sorozat nem pásztorének. Utánanéztem az értelmező kéziszótárban. „Csikós: a mének pásztora." A geometria – tudjuk – nem fővonala Helényi Tibor művészetének, véletlenül sem volna konstruktivista ő, de kiváló szerkesztési tudása azért a kockológia vonzalmával is párosul.

Már csak szimpla szállítási okokból megosztja a képeit, külön vakkeretekre húzott, külön vásznakra, melyeket aztán alig látható, szinte nullfugával állítja szorosan egymás mellé, alá, fölé. Később teremtette a hiperrealista, expresszionista ló és lovas kompozícióiból azt a Helényi-féle analitikus kubizmust, amelynek a tételes kubizmushoz ugyan semmi köze hála Istennek.

A *Nagyfehér* egy hintaló, nyaka, feje, szerszámozása eleven ló pontos leképezése, a lovacska többi része talán expresszív. A háttérben mozgalmas faktúrájú síkok. A ló hátán egy aránytalanul pici kislány ül, boldog arckifejezéssel. A ló olyan hatalmas, ahogyan a gyerek képzeletében él. Diagonálisan kettébontott kompozíció a *Fehér kereszt kék ékben* című. Leírása: végletesen skurcirozott lovas, indulatos, expresszív foltokból építve; a ló fején fehér András-kereszt (x), a háttér – sziklára emlékeztető – kék háromszögben. A nagy harcos hiánya is több részletből áll. Itt is csak a pontosan kidolgozott lófej érzékelhető. A többi mozgalmas, síkfestésű vászonnégyzet, melyek osztottsága és eltolása űrt képezve adja ki a lovas figura negatívját.

Frappáns és jogos öröksége Helényinek a *Der blaue Reiter* című táblája. A Der Blaue Reiter az első világháború előtti németországi, soknemzetiségű, sokstílusú művészcsoport volt. Egyik alapítójuk, Franz Marc így foglalta össze törekvéseiket: *„...a legszebb hagyományt teremteni, nem pedig élni belőle."* Hát tessék. A hagyományt fölelevenítette H. T. ezen a darabján, 2000-ben. A lófej és az állat nyaka félprofilból, hozzá kék, izgatott festésű négyzettel egybekomponálva. Ez után a kék ló után barna ló, a *Rejtőzködő lovas* – nemcsak egymaga hiányzik a három összetevő tábláról, hanem a ló teste, fara, lábai is lemaradtak a háromszögbe zárt lóképmásról. Mint egy kinyitott könyv, vagy négyoldalas meghívó belső oldalai néznek ránk a *Nappal és éjszakából*. Az első lap világos, a másik sötét, a középen akár egy könyvgerinc, de a visszáján keskeny álló téglalap, a tetején apró lófejjel. A ló *en face* portréjával.

Ennek a templomtárlatnak mind a tizenegy képe (elég ennyi ekkora nagy pannókból) kérlelhetetlenül azonos tárgyú. A ló és/vagy lovas. Mégis mind különbözik egymástól, mind keresetten cáfolja az előző és a következő darabot. A széria egyetlen tétel tizenegy megoldása – tizenegy meglepetéssel.

(A kiállítás katalógus-előszavának rövidített változata. A tárlat a Kiscelli Múzeum Templomterében augusztus 13-ig látható.)

Hellepauer Ferenc

nagyvárosi könyvkötő

1775

l.

Magyar Könyvszemle

1944.

162. l.

Hellepronth Károly
ötvös

1760. Pesten -
Romer Flóris I. A hazai ötvös cehek
szabályai. Századok 1877 évf. 811 l.

Letisztázva

Hellebronth Berta

N.U.930.II.15.
M.930.II.13.

Magyar festőművésznők sikere Amerikában

Szenátorok és politikusok képmásai a magyar művésznők kiállitásán

Washington, február hó.

(A Nemzeti Ujság alkalmi levelezőjétől.) Általános érdeklődést és komoly művészi sikert aratott az Északamerikai Unió hivatalos fővárosában két nagytehetségü fiatal *magyar festőművésznő*, akik legutóbb a *York Galery*-ben megnyilt kiállításukkal egy csapásra meghóditották az amerikai felsőbb tizezrek társadalmának előkelő közönségét.

A két magyar művésznő: tiszabeői *Hellebronth* Berta és Ilonka, akik a magyar *Vitézi Szék* köztiszteletben álló helyettes törzskapitányának, tiszabeői vitéz *Hellebronth* Antal tábornoknak unokái, rendkivül érdekes és egyéni művészi megnyilatkozásaikkal keltettek feltünést az Uj Világban. A két fiatal Hellebronth-leány ugyanis *kettős portré-tanulmányok* művészi alkotása által szerzett hirnevet és dicsőséget a magyar festőművészetnek, mert érdekes és ujszerü elgondolásban egyikük *komoly hangulatu*, a másik pedig *vidám arcképet* festett előkelő modelljeiről.

Hellebronth Berta és Ilonka amerikai művészi munkásságának eredménye számos értékes műalkotás, amelyek közül elsősorban a *Borah* szenátorról festett kettős arcképtanulmány, valamint a washingtoni kamara elnökének, Nicolas *Longworth*-nak jellegzetes, kettős képmása élénk bizonyitéka a két kiváló fiatal magyar festőművésznő mesteri tudásának és művészi hivatottságának. A két művésznő ezenkivül megörökitette Longworth elnöknek és feleségének, Alice *Rooseveltnek* gyönyörü kisleányát is és a kedves – gyermektanulmány, amely szintén kettős elgondolásban ábrázolja az alig ötesztendős kisleányt, közfeltünést keltett a kiállitáson.

930 II 15 **NEMZET**

A Hellebronth-nővérek festőművészeti kiállitása egyébként számos magyar vonatkozásu müalkotást is mutatott be a washingtoni közönségnek. Különösen érdekesek ezek közül a *magyarországi Szent Erzsébetről* festett hatalmas vászon, *Andrássy* Gyula gróf remek arcképe, valamint a Hellebronth Ilona művészetét dicsérő *leánytipusok*, amelyek a különböző nemzetek jellegzetes női alakjait ábrázolják.

Az érdekes kiállitást Magyarország washingtoni követe, *Széchényi* László gróf és felesége, *Vanderbilt* Gladys nyitották meg és a magyar követ személyesen fejezte ki elismerését a művésznőknek alkotásaikért, amelyek közül a newyorki *Brooklyn-muzeum* néhányat már meg is vásárolt. Az amerikai sajtó a legnagyobb elismerés és rokonszenv hangján emlékezik meg a fiatal magyar müvésznők kitünő alkotásairól és egyértelmüen megállapitja, hogy a Hellebronth-nővérek kettős portré-tanulmányai *korszakalkotó ujitást* jelentenek a festőművészet terén.

(Sz. A. dr.)

rágalmazásban mondta ki bünösnek Darvait és büntetését 300 pengőre emelte fel.

•

Ozmits Endre bankár, aki korábban egy vidéki takarékpénztárnak volt a vezérigazgatója, pénzügyletek lebonyolításával foglalkozott. 1925 elején Ozmitshoz fordult *Szabados* Sándor dr. ügyvéd, a Magyar Királyság Pártjának akkori titkára százmillió koronás kölcsön folyósítása irányában. A bankár hajlandó volt a pénzösszeg folyósítására, de heti háromszázalékos kamatot kért az ügyvédtől. Az ügyvéd feljelentésére a törvényszék *uzsora vétsége* miatt Ozmits Endrét ezer pengő pénzbüntetésre ítélte. A Tábla Zachár-tanácsa most az ítéletet helybenhagyta.

ségében tartják meg.

△ **Klebelsberg Kunó gróf — az uszószövetség diszelnöke.** A *Magyar Uszó Szövetség* elnöke *Homonnay* Tivadar dr. országgyülési képviselő elnöklésével ülést tartott, amelynek főtárgya a március 9-iki közgyülés előkészületeinek megbeszélése volt. Az elnökség elhatározta, hogy diszelnökké *Klebelsberg* Kunó gróf vallás- és közoktatásügyi minisztert választja meg, mig tiszteletbeli tagokul, egyhangu határozat alapján a következőket jelölték: *Rakovszky* Iván ny. belügyminisztert, a Közmunkák Tanácsának elnökét, *Berczell* Jenő alpolgármestert, *Purébl* Győző székesfővárosi tanácsnokot, vitéz *Tárczay-Felicides* Román miniszteri tanácsost, *Dormándy* Géza tábornokot, a MUSZ volt elnökét, *Hajós* Alfréd és *Halmay* Zoltán volt világbajnokokat.

△ **A Duna FC nemzetközi asztaliteniszversenye** két nap óta tart és *szombaton*, va-

Ø

Heller

1883

l.

Eperjessy 1929

53. l.

Heller [ ], [Jestő]

L.: Szösi József

Apró f.: Vélemények ... [2] ... 93-96.

TISZATÁJ, Szeged, 1976. június XXX/6.

G. HELLER ÁGNES

Cs. L.: Szobrok őrzik a MOM emlékét

Népszabadság 2000 márc. 8

archeologia módszeréről, felada
olvasása roppant érdekes volt,
ber, ez a lelkes, Sokrates-arcú,

A múzeumok és könyvtárak na
és Lichtenstein Gal. [Cerić] kivételével
utóbbi állítólag az elszállításr

A diákokról nem írhatok sok
/Benesch/ 6. messze kimagaslik a tö
ben nagy, de alig egy-kettőnek v
művészethez. Inkább a datálás a
közöttük aligha fogok találni.

Ujból bocsánatot kérek hoss
Tanár úr egészségi állapotában i
és szorongó érzéssel várom a leve

HELLER, A. XIX. szd. MDK.

Ybl Ervin: A budai várpalota helyreállítása a XIX. szd. dereka n. Tanulmányok Bp. múltjából. 1956. XI. köt. 324. l.

Heller András

harangöntő

Haeller A.

s és Társa.

dapest.

-utca 10.

Táv. cim.	Tel.	Üzleti órák.	Folyószámla.
Havas Bpest.	872-05.	d. 2-6.	Pesti Hazai Takarékpénztárnál.

Levelünk jele: H. T. Kelet:

Budapest, 1934. május 23.

e:

ilyen feltételek mellett volnának haj-
mbardkölcsönt folyósítani egy féléves
Magyar Hitel részvényt helyezünk el-

HELLER ANDRAS, harangöntő

Nemeskolta. Feltehető, hogy az evangelikusok valamennyi harangját ismerjük a türelmi rendelet óta.- 3.harang. "Heller Andras készitette Szombathelyen 1833 a Kolta ág.hitv.tartó eccl.gyülekezet ujra öntette". Feltehetőleg 197 font. Megrepedt és átöntették 1911-ben./v.ö.4. harang/.60-61.jegy.177.old

PATAY PÁL: Vasi harangok, ~~1972~~ 169.old

SAVARIA. A Vas Megyei Múzeumok Értesitője, 1966-1970
4.sz. Szombathely, 1972

HELLER ANDRAS, harangöntő

Neregskolta. Feltehető, hogy az evangelikusok valamennyi harangját ismerjük a türelmi rendelet óta.-2.harang. "Heller András öntötte Szombathelyen 1833 a koltai ág. hitv. tartó eccl. gyülekezet költségén".112 font.-Elrekviráltak 1916-ban. 60.jegy. 177.old

PATAY PÁL: Vasi harangok 169.old

SAVARIA. A Vas Megyei Múzeumok Értesitője, 1966-1970
4.sz. Szombathely, 1972

Heller

Kiállít

8.6.U.932 IX.4.

T. Cim!

A Művészettörténeti Dokumentációs Kö
ráskiadvány-sorozatát. A sorozat első

"Magyar Tanácsköztársaság Ké
cimü levéltári publikáció jelent meg, a
Művészeti Osztályának iratanyagát és a
iratanyagának a képzőmüvészetre vonat

Értesitjük, hogy ezenkivül intézetünk k

"Müvészettörténeti Tanulmányo
cimü kötete, mely a Dokumentációs Kö

Továbbá kapható

"Müvészettörténeti Tanulmányc
cimü kötete. Ára: 45.- Ft.

A felsorolt kiadványok megvásárolható

HELLER

Szegedi művész. Művei kiállítva a Bartók Művelődési Központban, a Szegedi Műgyűjtők klubjában.

Laczó Katalin: Kiállítási Napló.

Tiszatáj, 1970, szept. 987. l.

K

Heller Andor (1904 - 1944)
Kayserling Jolán (1880 - 1940)
Kádár Béla (1877 - 1956)
Sugár József (1887 - 1944)
Szenes Fülöp (1863 - 1944)
Vörös Béla (1899 - 1957)
Sajó Edit (1913 - 1944)
Bardócz Dezső (1880 - 1944)
a zsidi Múzeum Jörlése

Heller Andor, festöm. MDK

az ifjabb nemzedék közül elismerésre munkákkal szerepel.

Kende Béla: Szent Istváb kiállitás a müosarnokban. Müvészet.-Tárlatok. 1938. 88.1.

MDK

Heller Andor

Disputa, of.

Alkotás Művészház XIX. kiáll.

MDK

Heller Andor

Disputa, of.

Alkotás Művészház XIX. kiáll.

M.D.K.

Heller Andor

"Dr Erdélyi Miklósné portréja" cimmel a lap bemutatja a müvész festményének rerp.-ját.

Szinházi Elet. Bp. 1934. május 13-19. XXIV. évf. 21. sz. 68. lap.

MDK

Heller Andor, festő

A biboros Of. -

A disputa "

Alk. Mův. Láz. - XVI. Kiáll. - 1943 aug. - Magy. Mesterek.

Jegyz.

MDK

Heller Andor, festő

Disputa, of.

Alk. Művészhár, - XIX Kiall. - 1943 okt. - Magy.
Mesterek. Jegyz.

MDK

Heller Andor

Külváros, ceruza-és krétarajz

KMTárs. Szt. István kiáll. 1938.

M.D.K.

Heller Andor

"Festő, 20 éves /az évszám nem látszik tisztán/ Stockholmban rajzol. Főleg portré megrendelésein dolgozik." -irja alanti cim alatt a lap:

"Világhirességek, akikről kiderült, hogy magyarok." c.
Szinházi Élet. Bp. 1926. dec. 20-27.
XVI. évf. 51. sz. 16-17. lap.

M.D.R.

Hellar Andor

"Pesti Napló, 26 évi \ma évének jan 14-ei tiszta-
tási \ tiszteletben rajzol. "Egy portré meg-
rendelésén dolgozik." -írja alanti cikk
a lap:

"Világhíressége, elismert kitüntett, hogy ma-
gyarok." c.
Szinházi Élet. Bp. 1926. dec. 20-27.
(VI. évf. 51. sz. 16-17. lap.

MDK

Heller Andor, 2o. sz.

Pihenő férfi, cer.

Ülő parasztnő, "

Ernst Muz. 15. aukc. 1921. 19 l.

Heller Anton, Zo. ss.

Pibenß Ostfl. cer.

Die personenß. "

Brux von. 15. Aug. 1921. 19 1.

Heller Andor festö

Pesti Hirlap. 1919. jan. 19.7

K. K. L. Mj kiállítás az Ernst-múzeumban

MDK

H

Heller Andor

Tollrajz

76-77. ceruzarajz

K. Studio 1. graf.kiáll. 1921. márc.

8 l.

Heller Andor

MDK

Külváros, ceruza- és krétarajz

Mücsarnok 1938 Szent István kiállitás

MDX

Heller [ ], festő

Régi hegedi művész. Herepel.

Lacró Katalin: Kiállítási napló
hegedi Műgyűjtők Kiállítása
987 - 989.

Tiszatáj, Szeged. 1970. Október XXIV/10.

Heller Andor /1904-1940/ MDK

A Zsidó Muzeum Közlése

Heller Andor

festőművész

Téli Kiállitás - Műcsarnokban - képével szerepel.
Markáns önarcképe.

Magyar Hirlap
1934.I.14.

Heller Andor MDK

Csapszék. repr.

Magyar Nemzeti Művészet 1938.4.sz.82-84.o.

Heller Andor

A biboros, olaj

A disputa, olaj

Alkotás Művészház XVI. kiállítása. 1943. aug. 3 l.

MDK

Heller Andor

Magyar-Mannheimer Gusztáv arcképe. Repr.
Magyar-Mannheimer Nelly arcképe. "

Mult és Jövő, 1921. Jan.-Febr. 42.lap

Heller Andor /sz.19o2?/

Golgotha /Munkácsy Mihály után/, tollrajz

A kanász, ceruza

Disznók, "

Ernst Múzeum aukciói. XII. 16 l.

232

Szécs

A fel
farag
zássa
A
jelle
Ajtó,
az ud
retbe
átlós
XVIII
Urmut
medai
és ka
trébe
nyán
fent
üvegs

átfogalmazni

Heller Andor

Figyelemreméltó sorozatokkal szerepelnek: Csáktornyai Zoltán, Kandó László, Kardos Böske, Kovács Gina és Heller Andor,-irja Felvinczi Takács Zoltán: "Kecskeméti művészek az Ernst Muzeumban" cimmel.

Heller Andor tizennégy esztendős, "megdöbbentően nagy tehetségü művész" Magyar Mannheimer Gusztáv tanitványa.

A HÉT, Bp. 1919. jan. 26.
XXX. évf. 4. sz. 63. lap.

Rónay Mária

Heller, Bert: Tanulmány, cer.rajz

SZABAD MŰVÉSZET

1955.9.sz. 432.l.

/Aradi N.: Az uj német graf.kiállitásról/

Rónay Mária

Heller, Bert: Filmplakát

SZABAD MŰVÉSZET

1954. nov. 365.l.

/Kóki B.: Német könyvek, plakátok és reprodukciók a Nemz. Szalonban/

Heller Edgar
festő
61 éves
(ismeretlen)
+1955. VI. 8.
Farkasréti temető

Halotti jelvény
1070

MDK

Heller F.

Katonatiszt képmása, elefántcsont miniatür

Árverési Közl. 1938. dec. 8.rk. 88. aukc.

2o 1.

MDK

Heller Frigyes,

résztvesz az alapszab. módosító vitájában.

Magy Képzőművészek és Iparművészek Szövetsége
közgyűlésének 2. napja. – MN. 1952 V. 27. – S.l.

Helleprouth Károly, ötvös.

1760. körül Pesten működött.

Hellepronth Károly ötvös 1760 k. Pesten. (Römer F., Szàzadok 1877 811. l.)

Haller Gábor hadiépítészethez értő váradi főkapitány
(† 1663)

I. Rákóczi György 1639 telén fundálójával
Váradra küldte, hogy a belső várban a
tpl. helyét jelöljé ki.

Magyarországi reneszánsz és barokk
Akadémiai Kiadó Bp.1975.

125. old.

M D K

Heller Gabriel, Kassa.

festő

Kaposszy János: Írók, szobrászok, festők és grafikusok Magyarországon 1828-ban. Műv. Ért. 1952. 1.sz. 138 l.

HELLER, Georg ács (szekerfehérvár)

1700. szeptemberi zöt vele ifj. Zichy Ulvár az öskül kerektemplom olasz tetővel történő lefedésére

MVSz 1994/2. 27.

feljebb egy fél órája jutott a község számára. Annyi pénzért, amit kapott, ez is elegendő volt. És különben is Kenézházán olyan egészségesek voltak az emberek, hogy legfeljebb csak az halt meg, akit bottal vertek agyon. Meg az, aki halálos bajba esett. De az ilyen emberek másutt is meghalnak, ahol sok a doktor.

Legutóbb, hogy künnjárt az öreg Weinstein doktor a faluban, a fejét rázta, amikor Igen Cenci kisasszonnyal találkozott.

— Nem vagyok megelégedve magával, Cenci nagysád, — mondotta. — Nem vagyok megelégedve.

— Miért?

— Nem jó színben van, halovány, a szeme beesett. Majd alkalmilag egyszer, ha több időm lesz, alaposan megvizsgálom magát.

— Nincs semmi bajom, kedves doktor. Egészséges vagyok, csak öregszem. Ez az oka.

A doktor haragosan verdeste a földet a botjával.

— Ejnye, adta fékom teremtette. Hát így beszélnek a gyerekek? Hogy mer maga öregségről beszélni, maga kis csibe?

A tanítónő szomorúan mosolygott:

— Hiszen öreg még nem vagyok. A haragosom sem mondhatna matrónának. De fiatal leánynak bizony már öreg leány vagyok. És lassan-lassan ki fogok száradni, mint a magányosan álló kóró.

— Lári-fári, — pattogott az öreg doktor. — Maga kedves, fiatal, aranyos leányka. Akiért még el fog jönni a mesebeli princ, s elviszi innét királynénak. Csak türelemmel kell rá várni. És vigyázni kell az egészségre. Mondja csak, rendben van a gyomrával?

— Rendben.

— És az étvágy? Hogy vagyunk az étvággyal?

— Nagyon jól.

— Nem fáj semmi?

— Semmi.

— Köhög?

— Nem köhögök.

— Hát hol van a baj?

— Nem tudok aludni, doktorkám. Álmatlan vagyok. Néha hetekig nem alszom többet, csak egy-két órát.

— Hm. Hát ez a baj. Majd segítünk rajta. Írok egy porocskát. Valami finom, jó porocskát. Ez majd meghozza az álmunkat. Úgy fogunk aludni, hogy no.

És már ki is vette a noteszét a zsebéből s egy kitépett lapra fölírta a receptet.

— Esténként egy port lefekvés előtt. Majd meglátja, hogy csodákat tesz.

Igen Cenci megköszönte a receptet. S elindult hazafelé. Majd csak holnap csináltatja meg az orvosságot, ha valaki véletlenül bemegy a városba.

Hazament. A zsebében egypár ujságoldalt is vitt magával. Az pótolja még az éjjel az álmot.

Odahaza vártak rá. Egy pirosarcú, pufók ember, akinek nagy instanciája volna a tanítóné nagyságához.

— Hát csak ki vele, Verebélyné, mit tehetek az érdekében?

Verebélyné egy piros kendőt húzott elő a kebléről. A kendőből egy levelet halászott ki. Az ura írja, Pestről. Ott van munkában.

— Elolvasás céljából hoztam.

Igen Cenci fölolvasta a levelet s örömmel értesült belőle, hogy Verebély kitűnő jó egészségben létezik Pesten, melyhez hasonló jókat kíván Sárájának, Kenézházán.

Ríva ment el Verebélyné, olyan boldog volt a kedves hírre. De előbb megigérte, hogy holnap este újra eljön. Akkor majd megírják a választ a levélre. Már mint a tanítónő nagysága megírja, ő meg sír hozzá. Ezzel elment.

Igen Cenci pedig bement a szobájába és gyertyát gyújtott. S leült az asztalához. És elgondolkozott azon, hogy milyen szép dolog az, ha valaki levelet kap és leveleket ír. Nem folyamodást a miniszterhez, hanem szerető levelet valamely szeretett férfihoz. Igen ám, csakhogy ahhoz egy szép, derék, délceg ember kívántatik, aki szeret bennünket és akit mi is szeretünk.

— De minek? Hát nem tudok én elgondolni egy embert, aki szebb, jobb, nemesebb és drágább minden embernél a világon? És aki engem szeret s akit én szeretek? De hogy szeretem, Istenem, mennyire szeretem!

Igen Cenci papirost vett elő, tollat és tentát, leült az asztalhoz és elkezdett írni. Forró levelet a forrón szeretett férfinak.

Írt, írt, egyre írt.

Nem drága a papiros, dehogy is drága, ha szerelmet ír reá az ember.

Egyet írt. A szíve vérét írta a fehér papírosra.

És amikor készen volt a levél, újra elolvasta.

— Így van. Szórul-szóra így van.

Borítékba tette a levelet. Gondosan összehajtogatva, finom borítékba.

— Cím is kellene hozzá.

Egy percig gondolkodott s aztán odaírta a borítékra, hogy „Neki".

Aztán levetkőzött, a levelét odatette a feje alá (ma már úgyse lehet postára tenni), elloltotta a gyertyát és lefeküdt.

Édesen aludt reggelig. Egy pillanatra se neszelt föl. És micsoda gyönyörű álmai voltak.

És mindennap írt levelet és mindennap édes álmai voltak. És két hét múlva, amikor újra találkozott az öreg Weinstein doktorral az örmény boltja előtt, az öreg Weinstein összecsapta a kezét.

— Így már szeretem magát, Cenci kisasszony. Piros az arca, ragyogó a szeme. Csupa egészség. S aludni tudunk-e, kis leányom?

— Mesésen alszom. Estétől reggelig föl se ébredek.

Az öreg doktor az egész terjedelmes hasával nevetett.

— No, úgy-e? Csak tud még valamit az öreg Weinstein doktor. Amit én fölírok, kisasszonykám, az föl van írva.

És nevetve ment tovább. Pár lépésről visszafordult.

— A receptet el ne veszítse, kisasszonykám. Szükség esetén megrepetáljuk. Igenis, megrepetáljuk.

Egy ember járt itt...

Egy ember járt itt egyszer,
Csak átfutott a réten.
Lábanyoma már mulik,
S eltűnik majd egészen.

De őszi esők csöppje
Megáll még mindig benne,
Madár iszik belőle,
Minthogyha mély kút lenne.

A lábnyom fölé állok
És prédikálom néktek:
Nem magatoknak futtok,
S nemcsak lépés, mit léptek.

FALU TAMÁS

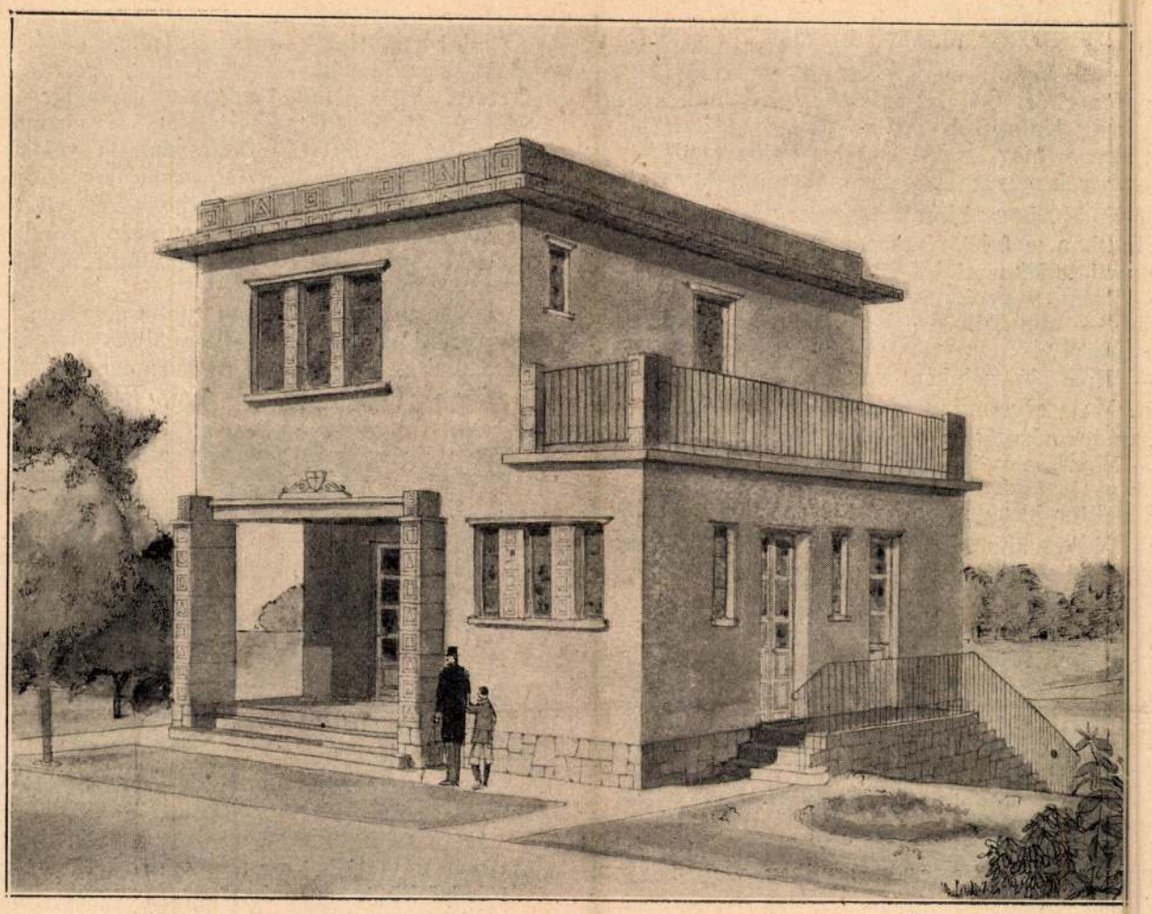

Az Uj Idők rózsadombi villájának tervpályázata
A bizottság javaslatára megvett pályamű. Sorszáma: 54. Jeligéje: Szerencse-ház. Tervezte: Heller Géza

Amint egy koronát összekuporgatott, gyorsan megírt hozzá egy kérvényt a minisztériumba.

Az ilyen kérvényekre még csak felelni se szokás. Csak annak írnak levelet, akit kineveznek valamely állásba. Ő még csak levelet se kapott a koronájáért. Sohase kapott levelet.

Csak néha járt el az örmény boltoshoz, a falu végére. Ott szokta a terményeit értékesíteni. Fűszert kapott a búzájáért, vagy bélyeget, szappant, ecetet, s egyéb szükséges holmikat: tűt, cérnát, rózsaolajat. Néha ujságpapirost is kapott a boltostól, kölcsönbe. Vissza kellett megint vinni, mert abba csomagoltak. De azt ingyért megengedte a boltos, hogy elolvassa azokat az ujságrongyokat.

Különös dolog az nagyon, mikor az ember úgy olvassa el a világ eseményeit, hogy semmiről se tudja se az elejét, se a végét, csak éppen a közepét. És történeteket olvas, érdekes és izgató eseteket, amikről csak éppen azirányban van bizonytalanságban, hogy hol történtek meg és mikor.

Ha ujságot tudna tartani, az nagy eset lett volna. De az ujság szertelenül drága, különösen olyan helyen, ahonnét lovaslegényt kellene érte küldeni mindennap, három órai járóföldre.

Kéthetenként egyszer a doktorral szokott találkozni az örmény boltosnál. Az öreg doktor, hatvan felé járt már, s igen kövér volt, csak minden két héten vetődött be egyszer Kenézházára, s akkor is csak leg-

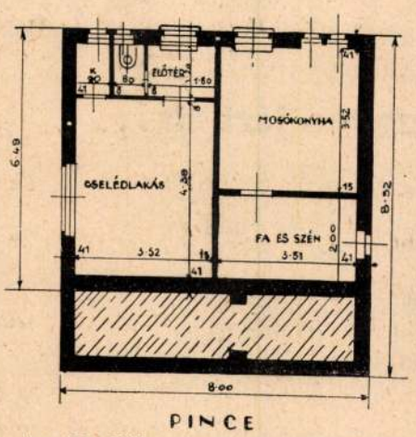

PINCE

Az Uj Idők rózsadombi villájának tervpályázata. A bizottság javaslatára megvett pályamű. Sorszáma: 54. Jeligéje: Szerencse-ház. Tervezte: Heller Géza

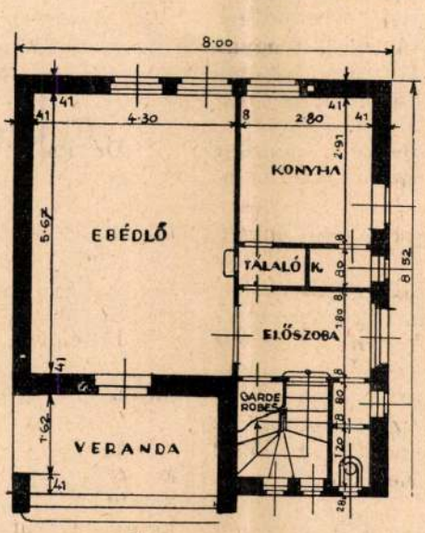

FÖLDSZINT

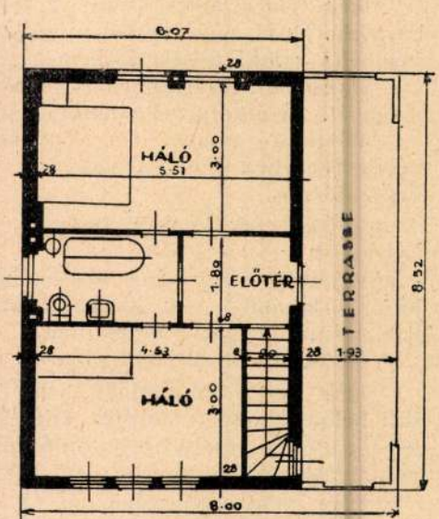

EMELET

Uj Idők 1930. XXXVI. 50. 12.

HELLER GYÖRGY, asztalosmester

Pesti asztalos kontár volt 1828-ban.-Terézvárosi lakos.-Helyrajzi szám: 214.-Összeírási szám: 533.- 47.old.

BATÁRI FERENC: Pest-budai asztalosok 1828-ban
39.old.

Az Iparműv.M.z.Hopp Ferenc Múz.Évkönyve. XIII. 1970. Bp. 1971.

H. Heller

1.

tervei: Magy. Orsz. Levéltár. Tervtár: Kereskedelmi Minisztérium I. /Régi jelzet V. 3./ gyüjteményében lévő tervek. A budai királyi palota tervrajzai /nagyrészt a Hajózási Igazgatóság anyagából/. "No. 28. u. 28 1/2. Ante-Kammer zugleich erzherzoglichen Speise-Saal in 1. Stock" cimü boritékban:

„No. 42. és No 28 1/2." között fekvő felirat nélküli mennyezetterver. Dátum nélkül „J. Lang, H. Heller, A. Co. Vigne, J. Zentner" aláírásával.

Czagány István: A budavári palota és a Szent György téri épületek. Bp. 1966. Műszaki k., 194 l., 212 kép

186. l.

V Építési és

H. Heller

tervei: Magy. Orsz. Levéltár. Tervtár: Kereskedelmi Minisztérium I. /Régi jelzet V. ~~x~~ 3./ gyüjteményében lévő tervek. A budai királyi palota tervrajzai /nagyrészt az Hajózási Igazgatóság anyagából/. "No. 28. u. 28 1/2. Ante-Kammer zugleich erzherzoglichen Speise-Saal in 1. Stock" cimü borítékban:
„No. 28. Speisesaal." (mennyezettev) Dátum nélkül, J. Lang, H. Heller, A. la Vigne és J. Zintner aláírásával.

Czagány István: A budavári palota és a Szant György téri épületek. Bp. 1966. Müszaki k., 194 l., 212 kép

186. l.

Építési és

H. Heller

tervei: Magy. Orsz. Levéltár. Tervtár: Kereskedelmi Minisztérium I. /Régi jelzet V. 3./ gyüjteményében lévő tervek. A budai királyi palota tervrajzai /nagyrészt a Hajózási Igazgatóság anyagából/. "No. 28. u. 28 1/2. Ante-Kammer zugleich erzherzoglichen Speise-Saal im 1. Stock" cimü boritékban:

„No. 28 1/2. Buffet-Zimmer." (helyes) Dátum nélkül, J. Joung, H. Heller, A. la Vigne és J. Zentner aláirásával.

Czagány István: A budavári palota és a Szent György téri épületek. Bp. 1966. Müszaki k., 194 l., 212 kép

186. l.

Építési é

H. Heller

tervei: Magy. Orsz. Levéltár. Tervtár: Kereskedelmi Minisztérium I. /Régi jelzet V. 3./ gyüjteményében lévő tervek. A budai királyi palota tervrajzai /nagyrészt az épitészeti Igazgatóság anyagából/. "No. 28. u. 28 1/2. Ante-Kammer zugleich erzherzoglichen Speise- saal im 1. Stock" című boritékban:

„No. 28. Speisesaal." (falterv) Dátum nélkül, H. Heller, J. Laug, A. la Vigne és J. Zentner aláirásával.

Czagány István: A budavári palota és a Szent György téri épületek. Bp. 1966. Müszaki k., 194 l., 212 kép

186. l.

Építési és

5.

H. Heller

tervei: Magy. Orsz. Levéltár. Tervtár: Kereskedelmi Minisztérium I. /Régi jelzet V. 3./ gyüjteményében lévő tervek. A budai királyi palota tervrajzai /nagyrészt a Hajózási Igazgatóság anyagából/. "No. 29. No. 3o. erzherzogliches kleines und grosses Entree-Zimmer. 1. Stock." cimü boritékban: "No. 29. No. 3o. Entrée-Zimmer." /faltervek/ Dátum nélkül, J. Lang, H. Heller, A. la Vigne, J. Zentner aláirásával.

Czagány István: A budavári palota és a Szent György téri épületek. Bp. 1966. Müszaki k., 194 l., 212 kép

186.l.

Építési é

M. Heller

tervei: Magy. Orszl Levéltár. Tervtár: Kereskedelmi Minisztérium I. /Régi jelzet V. 3./ gyüjteményében lévő tervek. A budai királyi palota tervrajzai /nagyrészt a Hajózási Igazgatóság anyagából/. "No. 29. No. 3o. erzherzogliches Kleines und grosses Entree-Zimmer.X 1. Stock." cimü boritékban: "No. 29. No. 3o."-hoz felirat nélküli mennyezet-tervek. Dátum nélkül, J. Lang, H. Heller, A. la Vigne, J. Zentner aláirásával.

Czagány István: A budavári palota és a Szent György téri épületek. Bp. 1966. Müszaki k., 194 l., 212 kép

186 l.

Építési és

H. Heller

7.

tervei: Magy. Orsz. Levéltár. Tervtár: Kereskedelmi Minisztérium I. /Régi jelzet V. 2 3./ gyüjteményében lévő tervek. A budai királyi palota tervrajzai /nagyrészt a Hajózási Igazgatóság anyagából/. "No. 31. grossen Empfang-Salon der durch Frau Erzherzogin 1. Stock." cimü boritékban: "No. 31."-hez felirat nélküli mennyezetterv. Dátum nélkül, J. Lang, H. Heller, A. la Vigne, J. Zentner aláirásával.

Csaginy István: A budavári palota és a Szent György téri épületek. Bp. 1966. Müszaki k., 194 l., 212 kép

186.l.

Építési és

H. Heller

tervei: Magy. Orsz. Levéltár. Tervtár: Kereskedelmi Minisztérium I. /Régi jelzet V. 3./ gyüjteményében lévő tervek. A budai királyi palota tervrajzai /nagyrészt a Hajózási Igazgatóság anyagából/. "No. 31. grossen Empfang-Salon der durch Frau Erzherzogin 1. Stock." cimü boritékban: "No. 31. Salon." /falterv/ Dátum nélkül, J. Lang, H. Heller, A. la Vigne, J. Zentner aláirásával.

Szagány István: A budavári palota és a Szent György téri épületek. Bp. 1966. Müszaki k., 194 l., 212 kép

186.l.

VÉpitési és

H. Heller

tervei: Magy. Ozsz. Levéltár. Tervtár: Kereskedelmi Minisztérium I. /Régi jelzet V. 3./ gyüjteményében lévő tervek. A budai királyi palota tervrajzai /nagyrészt a Hajózási Igazgatóság anyagából/.
"No. 32. Sitz-Zimmer der Frau Erzherzogin 1. Stock." cimü boritékban:
"No. 32."-höz felirat nélküli menngezetterv No. 31. és No. 33. között. Dátum nélkül, J. Lang, H. Heller, A. la Vigne, J. Zentner aláirásával.

Czagány István: A budavári palota és a Sznet György téri épületek. Bp. 1966. Müszaki k., 194 l., 212 kép

186.l.

Építési el

H. Heller

tervei: Magy. Orsz. Levéltár. Tervtár: Kereskedelmi Minisztérium I. /Régi jelzet V. 3./ gyüjteményében lévő tervek. A budai királyi palota tervrajzai /nagyrészt a Hajózási Igazgatóság anyagából/.
"No. 32. Sitz-Zimmer der Frau Erzherzogin 1. Stock." cimü boritékban:
"No. 32. Sitzzimmer." /falterv/ Dátum nélkül, J. Lang H. Heller, A. la Vigne, J. Zentner aláírásával.

Czagány István: A budavári palota és a Szent György téri épületek. Bp. 1966. Müszaki k., 194 l., 212 kép

186.l.

Építési és

H. Heller

tervei: Magy. Orsz. Levéltár. Tervtár: Kereskedelmi Minisztérium I. /Régi jelzet V. fő 3./ gyüjteményében lévő tervek. A budai királyi palota tervrajzai /nagyrészt a Hajózási Igazgatóság anyggából/. "No. 33. Schreibzimmer der durchl. Frau Erzherzogin 1. Stock". cimü boritékban: "No. 33. Schreibzimmer." /falterv/ Dátum nélkül, J. Lang, H. Heller, A. la Vigne, J. Zentner aláírásával.

Czagány István: A budavári palota és a Szent György téri épületek. Bp. 1966. Műszaki k., 194 l., 212 kép

186. l.

Építési és

H. Heller

tervei: Magy. Orsz. Levéltár. Tervtár: Kereskedelmi Minisztérium I. /Régi jelzet V. 3./ gyüjteményében lévő tervek. A budai királyi palota tervrajzai /nagyrészt az Hajózási Igazgatóság anyagából/.
"No. 33. Schreibzimmer der durchl. Frau Erzherzogin 1. Stock", cimü boritékban:
"No. 33."-hoz felirat nélküli mennezetterv. No 32. és No. 33 1/2 között. Dátum nélkül, J. Lang, H. ~~H~~ Heller, A. la Vigne, J. Zentner aláirásával.

Czagány István: A budavári palota és a Szent György téri épületek. Bp. 1966. Műszaki k., 194 l., 212 kép

186. l.

Építési é

H. Heller

tervei: Magy. Orsz. Levéltár. Tervtár: Kereskedelmi Minisztérium I. /Régi jelzet V. 3./ gyüjteményében lévő tervek. A budai királyi palota tervrajzai /nagyrészt a Hajózási Igazgatóság anyagából/. "No. 33 1/2. No. 34. Toilette-Zimmer der durchl. Frau Erzherzogin gemeinschaftl. Schlafzimmer l. Stock" című boritékban: "No. 33 1/2, 34."-hez felirat nélküli mennyezetter-vek a No, 33. és 35. között. Dátum nélkül, J. Lang, H. Heller, A. la Vigne, J. Zentner aláirásával.

Czagány István: A budavári palota és a Szent György téri épületek. Bp. 1966. Müszaki k., 194 l., 212 kép

186. l.

Építési é

H. Heller

tervei: Magy. Orsz. Levéltár. Tervtár: Kereskedelmi Minisztérium I. /Régi jelzet V. 3./ gyüjteményében lévő tervek. A budai királyi palota tervrajzai /nagyrészt a Hajózási Igazgatóság anyagából/.
"No. 33 1/2. No. 34. Toilette-Zimmer der durchl. Frau Erzherzogin gemeinschaftl. Schlafzimmer 1. Stock! címü boritékban:
"No. 34. Schlafzimmer." /falterv/ Dátum nélkül, J. Lang, H. Heller, A. la Vigne, J. Zentner aláirásával.
"No. 33 1/2. Toilettezimmer." /falterv/ Dátum nélkül, az előbbiek aláirásával.

Czagány István: A budavári palota és a Szent György téri épületek. Bp. 1966. Müszaki k., 194 l., 212 kép

186.l. Építési

H. Heller

tervei: Magy. Orsz. Levéltár. Tervtár: Kereskedelmi Minisztérium I. /Régi jelzet V. 3./ gyüjteményében lévő tervek. A budai királyi palota tervrajzai /nagyrészt a Hajózási Igazgatóság anyagából/. "No. 34 1/2. No. 35. Garderobe und Stiegenzimmer 1. Stock". cimü boritékban: "No. 24 1/2, 35."-höz felirat nélküli mennyezet-tervek a No. 34. és 36. között. Dátum nélkül, J. Lang, H. Heller, A. la Vigne, J. Zentner aláírásával.

Czagány István: A budavári palota és a Szent György téri épületek. Bp. 1966. Müszaki k., 194 l., 212 kép

186. l.

Építési é

H. Heller

tervei: Magy. Orsz. Levéltár. Tervtár: Kereskedelmi Minisztérium I. /Régi jelzet V. 3./ gyüjteményében lévő tervek. A budai királyi palota tervrajzai /Nagyrészt a Hajózási Igazgatóság anyagából/.
"No. 36. Schlafzimmer des durchl. Herrn Erzherzog's k l. Stock" cimü boritékban:
"No. 36."-hoz felirat nélküli mennyezetterv a No. 35. és 37. között. Dátum nélkül, J. Lang, H. Heller, A. la Vigne, J. Zentner aláirásával.
"No. 36. Schlafzimmer." /falterv/ Dátum nélkül, az előbbiek aláirásával.

Czagány István: A budavári palota és a Szent György téri épületek. Bp. 1966. Müszaki k., 194 l., 212 Kép

187.l.

Építési

Heller Ilona festő l. Beretvás Hugóné.

Szül. 1880. nov. 22.

Budapest.

~~Posta-Muzeum, Svájci II. 170.~~

Heller Ilona, festőnő l. Boretzky Hugóné.

D

nem vettem be
Boretzky alá!

Semmi adat
működéséről
kiállításon
nem fordul elő
talán működő férje

H. Heller

tervei: Magy. Orsz. Levéltár. Tervtár: Kereskedelmi Minisztérium I. /Régi jelzet V. 3./ gyüjteményében lévő tervek. A budai királyi palota tervrajzai /nagyrészt a Hajózási Igazgatóság anyagából/. "No. 37. 38. Schreib- und Bibliothekzimmer 1. Stock." cimü boritékban: "No. 37. és 38."-hoz felirat nélküli mennyezettervek a No. 36. és 39. között. Dátum nélkül, J. Lang, H. Heller, A. la Vigne, J. Zentner aláirásával.

Csagány István: A budavári palota és a Szent György téri épületek. Bp. 1966. Műszaki k., 194 l., 212 kép

187.l.

Építési

H. Heller

tervei: Magy. Orsz. Levéltár. Tervtár: Kereskedelmi Minisztérium I. /Régi jelzet V. 3./ gyüjteményében lévő tervek. A budai királyi palota tervrajzai /nagyrészt az Hajózási Igazgatóság anyagából/.
"No. 37. 38. Schreib- und Bibliothekzimmer l. Stock." cimü boritékban:"No. 38. Bibliothek." /falterv/ Dátum nélkül, J. Lang, H. Heller, A. la Vigne, J. Zentner aláirásával.
"No. 37. Schreibzimmer." /falterv/ Dátum nélkül, az előbbiek aláirásával.

Czagány István: A budavári palota és a Szent György téri épületek. Bp. 1966. Müszaki k., 194 l., 212 kép

187.l.

Építési és

H. Heller

tervei: Magy. Orsz. Levéltár. Tervtár: Kereskedelmi Minisztérium I. /Régi jelzet V. 3./ gyüjteményében lévő tervek. A budai királyi palota tervrajzai /nagyrészt a Hajózási Igazgatóság anyagából/.
"No. 39. Empfangs-Salon des durchl. Herrn Erzherzogs. 1. Stock". cimü boritékban:
"No. 39. Empfangs-Salon," /falterv/ Dátum nélkül, J. Lang, H. Heller, A. la Vigne, J. Zentner aláirásával.
"No. 39."-hez felirat nélküli mennyezetterv a No. 38. és 40. között. Dátum nélkül, az előbbiek aláirásával.

Czagány István: A budavári palota és a Szent György téri épületek. Bp. 1966. Müszaki k., 194 l., 212 kép

187.l.

Építési é

H. Heller

tervei: Magy. Orsz. Levéltár. Tervtár: Kereskedelmi Minisztérium I. /Régi jelzet V. 3./ gyüjtemény ében lévő tervek. A budai királyi palota tervrajzai /nagyrészt az Hajózási Igazgatóság anyagából/.
"No. 4o. u. 41. Adjutanten-Zimmer und Ordonanz-Zimmer 1. Stock." cimü boritékban:
"No. 4o. Adjutanten-Zimmer." /falterv/ Dátum nélkül J. Lang, H. Heller, A. la Vigne, J. Zentner aláírásával.
"No. 4o. és 41."-hez felirat nélküli mennyezettervek a "Gang" és a No. 39. között. Dátum nélkül, az előbbiek aláírásával.

Csagány István: A budavári palota és a Szent György téri épületek. Bp. 1966. Müszaki k., 194 l., 212 kép

187. l.

Építési é

H. Heller

tervei: Magy. Orsz. Levéltár. Tervtár: Kereskedelmi Minisztérium I. /Régi jelzet V. 3./ gyüjteményében lévő tervek. A budai királyi palota tervrajzai /nagyrészt a Hajózási Igazgatóság anyagából/. "No. 40. u. 41. Adjutanten-Zimmer und Ordonanz-Zimmer 1. Stock." cimü boritékban: "No. 41. Ordonanz-Officiers-Zimmer." /falterv/ Dátum nélkül, J. Lang, H. Heller, A. la Vigne, J. Zentner aláirásával.

Czagány István: A budavári palota és a Szent György téri épületek. Bp. 1966. Müszaki k., 194 l., 212 kép

187. l.

Építési é

H. Heller

tervei: Magy. Orsz. Levéltár. Tervtár: Kereskedelmi Minisztérium I. /Régi jelzet V. 3./ gyüjteményében lévő tervek. A budai királyi palota tervrajzai /nagyrészt a Hajózási Igazgatóság anyagából/. "Zweiter Stock Kammern Ihrer Kaiserlichen Hoheiten der Frau Erzherzoginnen Mathilde u. Therese No. 60. 61. 62. 62 1/2 et 63. Plafonds und Wandeintheilung" című boritékban: "6 Stück 15 Stück." "No. 60. Schlafzimmer Ihrer Kais: Hoheit der Durchlauchtigsten Frau Erzherzoginn Mathilde." /falterv/ Dátum nélkül, J. Lang, H. Heller, A. la Vigne, J. Zentner aláirásával.

Csogány István: A budavári palota és a Szent György téri épületek. Bp. 1966. Műszaki k., 194 l., 212 kép

187.l.

Építési é

H. Heller

tervei: Magy. Orsz. Levéltár. Tervtár: Kereskedelmi Minisztérium I. /Régi jelzet V. 3./ gyüjteményében lévő tervek. A budai királyi palota tervrajzai /nagyrészt a Hajózási Igazgatóság anyagából/ "Zweiter Stock Kammern Ihrer Kaiserlichen Hoheiten der Frau Erzherzoginnen Mathilde u. Therese No. 60. 61.,62. 62 1/2. et 63. Plafonds und Wandeintheilung." cimü boritékban "6 Stück 15 Stück" "No. 62 et 62.1/2. Zweiter Stock. Salon Ihrer kais: Hoheit der Durchlauchtigsten Frau Erzherzoginn Therese." /falterv/ Dátum nélkül, J. Lang, H. Heller, A. la Vigne, J. Zentner aláirásával. Ugyanez még két példányban.

Czagány István: A budavári palota és a Szent György téri épületek. Bp. 1966. Müszaki k., 194 l., 212 kép

187.l.

Építési és

H. Heller

tervei: Magy. Orsz. Levéltár. Tervtár: Kereskedelmi Minisztérium I. /Régi jelzet V. 3./ gyüjteményében lévő tervek. A budai királyi palota tervrajzai /Nagyrészt az Hajózási Igazgatóság anyagából/. "Zweiter Stock Kammern Ihrer Kaiserlichen Hoheiten der Frau Erzherzoginnen Mathilde u. Therese No. 6o. 61. 62. 62 1/2. et 63. Plafonds und Wandeintheilung" cimü boritékban: "6 Stück 15 Stück." "No. 6o. No. 61. Zweiter Stock. Schlafzimmer und Salon Ihrer Kais: Hoheit der Durchlauchtigsten Frau Erzherzoginn Mathilde." /Mennezetterv/ Dátum nélkül, J. Lang, H. Heller, A. la Vigne, J. Zentner aláirásával.

Czagány István: A budavári palota és a Szent György téri épületek. Bp. 1966. Müszaki k., 194 l., 212 kép

187.l. V Építési é

H. Heller

tervei: Magy. Orsz. Levéltár. Tervtár: Kereskedelmi Minisztérium I. /Régi jelzet V. 3./ gyüjteményében lévő tervek. A budai királyi palota tervrajzai /nagyrészt a Hajózási Igazgatóság anyagából/. "Zweiter Stock Kammern Ihrer Kaiserlichen Hoheiten der Frau Erzherzoginnen Mathilde u, Therese No. 6o. 61. 62. 62 1/2. et 63. Plafonds und Wandeintheilung" cimü boritékban: "6 Stück 15 Stück" "No. 61. Zweiter Stock. Salon Ihrer Kais: Hoheit der durchlauchtigsten Frau Erzherzogin Mathilde." /falterv/ Dátum nélkül, J. Lang, H. Heller, A. la Vigne, J. Zentner aláirásával.

Czagány István: A budavári palota és a Szent György téri épületek. Bp. 1966. Müszaki k., 194 l., 212 kép

187.l.

Építési

H. Heller

tervei: Magy. Orsz. Levéltár. Tervtár: Kereskedelmi Minisztérium I. /Régi jelzet V. 3./ gyüjteményében lévő tervek. A budai királyi palota tervrajzai /nagyrészt a Hajózási Igazgatóság anyagából/. "Zweiter Stock Kammern Ihrer Kaiserlichen Hoheiten der Frau Erzherzoginnen Mathilde u. Therese No. 60. 61. 62. 62 1/2 et 63. Plafonds und Wandeintheilung" cimü boritékban "6 Stück x 15 Stück" "No. 63. et 63 1/2. Schlafzimmer Ihrer kais: Hoheit der Durchlauchtigsten Frau Erzherzogin Therese." /falterv/ Dátum nélkül, J. Lang, H. Heller, A. la Vigne, J. Zentner aláirásával.

Csagány István: A budavári palota és a Szent György téri épületek. Bp. 1966. Müszaki k., 194 l., 212 kép

187.l.

Építési é

H. Heller

tervei: Magy. Orsz. Levéltár. Tervtár: Kereskedelmi Minisztérium I. /Régi jelzet V. 3./ gyüjteményében lévő tervek. A budai királyi palota tervrajzai /nagyrészt a Hajózási Igazgatóság anyagából/. "Zweiter Stock Kammern Ihrer Kaiserlichen Hoheiten der Frau Erzherzoginnen Mathilde u. Therese No. 60. 61. 62. 62 1/2 et 63. Plafonds und Wandeintheilung" cimü boritékban "6 Stück 15 Stück" "No. 62. et 62 1/2. és No. 63. et 63 1/2. Zweiter Stock. Schlafzimmer und Salon Ihrer kais. Hoheit der Durchlauchtigsten Frau Erzherzoginn Therese." /mennyezettervek/ Dátum nélkül, J. Lang, H. Heller, A. la Vigne, J. Zentner aláirásával.

Csaginy István: A budavári palota és a Szent György téri épületek. Bp. 1966. Müszaki k., 194 l., 212 kép

187.l.

Építési

M.D.K.

Heller IA.varga

A Veszprémi magyar vargacéh vörösréz kannáján neve 1820-ból, mint Creglegény. Veszprémi Bakonyi Múz. Lsz.C-20..Függelék,2. 193.o.

Nagybákay Péter: Veszprémi és Veszprémmegyei céhkorok. 139.o.

A Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei.4.1965.Veszprém.Kiadja a Veszprém Megyei Múzeumok Igazgatósága. Veszprém

MDK

Heller János, órás,
Günsburgból, 1833. polgárjogot nyert
Sopronban.

Csatkai Endre: Néhány újabb adat a soproni művészet tört.-éhez. Magyar Művészet. 1929. - 238. l.

Johannes.

Dienstag, den 13. Februar 1923

MOL

Heller János Konrád Henrik
nyomdász

négy sajátkezűleg 1769-ből az ő neve
aláírásával a váradi nyomdából.

Firtinger Károly: Nagyvárad könyvnyomtatásának története.

Grafikai Szemle 1902 évf. 11. füz. 180. l.

Heller János

bajai harangöntő

1858-ban öntötte a
bácsi rk. pléb. templom
harmadik harangját

Balogh György

A bácsi plébánia-
zárevés emléké

Magyar Sion

1867. V. évf. 109. l.

(Vagy Tihor dr. Jeni, ha a konvert-
turat tegye le az egyetem portásához (Kon-
rádhoz). Sürgős. Péntercen Kádár
Zoltán beszélt ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ reggel 9 – 1/4 10

Heller

harangöntő 1860-as
évek Baján.

Rómer Flóris Nag. XXXVII. cs.

11198.

ása.

ltár előtt térdelő királyt,
rczegprimás és az ország meg-
a szt. István koronáját te-
ág zászlósai, a segédkező
főméltóságok helyezkedtek
rzsébet királynő ül fején a
lvari méltóságok és testőrök

65.8 cm.

Heller Ianis

Naraugontō

Bajan 1858 be ontott
a bacsi plebania templom
naraugjai kozul Ecktot.
1) 2 marsa 34 font } Bold.
2) 5 marsa 60 a }
Nur tiszt cletera

Balogh György A bacsi sk
plebania Nazcves ombre
Esztergom 1867

Vfl.

(Külön leg. a M. Sion
V cif

Kérem postafordultával

utánvéttel
számlámra

a következő könyveket :

Név és Cím :

Egyéb írásbeli közlés esetén Levelezőlap portódiját kell leróni!

KÖNYVRENDELÉS

2 fillér

Lauffer Tivadar

könyvkereskedés

Postafiók 311.

BUDAPEST

IV., Váci-ucca 11.

Heller János harangöntő. 1858. Baján öntötte a bácsi plébániatemplom két harangját. (Balogh Gy., A bácsi rk. plébánia százéves emléke. Esztergom 1867 27. l.)

~~Légrády Imréné (Hellebronth)~~

MDK

Heller János Konrád
nyomdája

1769-ben működött a nagyváradi szemináriumi nyomdában.

Fürlinger Károly: Hazánk könyvnyomdái.
Grafikai Szemle 1893 évf 1. 6 l.

MDK

Heller Jenö, ép.m.

Bp.VI.Teréz krt.40-42.

A Bp.Méra.Kam.Közlem. A Kamara uj tagjai.
MMÉE Közlönye. 1928.I.28. 62.köt.3-4. 24.l.

Heller Jenő

építész

szül. Budapest 1896

okl. mérnök 1923.

Névjegyz. Műegyetem 9 l.

Heller Jenő

Budapest. 1940. szept.

Heller Jenő építészmérnök (Játékország, H. Gaál Lily) V. Szent István-krt 1. 112-073

Heller Jenő lakáctakarítási ablak-

Heller Jenő

MDK

épitész

Hirdetés tagfelvételről.

A Magyar Mérnök és Épitész Egylet Közlönye 1927.316.o.

MDK

Heller Jenö, ép.
szül. Budapest, 1896-ban

oklevél kelte: 1923

" száma: 7815

A m.kir. József Műegyetemen okl.-t. abszolut.-t vagy okl. honositást nyert épitészek névjegyzéke. 1873-1928-ig. Ki-Mi. 1931 jan. 15. 17.l.

Heller Andor

festő, Szárados ut 17

1934. téli kiáll. 48.

360. Frans Porbus I. Szület

werpenben 1580-

Claes

Ezen oltárszárn
öltözve püspöki
vialéja gyöngyökk
piros kesztyűket ho
gyűrűt visel, a
torbozott fog. El
ájtatosan tekin
gyek emelkednek
A háttér hegyes

Fa, n
Pyrkes

Korát fölül e szám „30" jelzi.

43

Heller Andor

festőművész

Téli Kiállitás - Mücsarnokban - képével szerepel.

Esti Kurir
1934.I.14.

Heller Andor

— **A stockholmi magyar követség néhai sajtóelőadója arcképének leleplezése.** Stockholmból jelentik: Az itteni főiskola magyar intézetében *Matuska Péter* magyar követ leleplezte néhai *Leffler Béla* lektornak, a magyar követség sajtóelőadójának *Heller Andor* festőművész által festett képét, amelyet *Marmorsten* kereskedő ajándékozott az intézetnek. A követ egyuttal tolmácsolta *Nyiregyháza* város közönségének, valamint a nyiregyházai evangélikus gimnázium növendékeinek és tanári karának üdvözletét. *Lotz János* lektor és *Cornell* tanár beszédében rámutatott arra, hogy milyen fáradhatatlanul támogatta férjét munkájában felesége. *Hankiss János* egyetemi tanár, a debreceni egyetem és a magyar tudományos akadémia koszorúját tette le, majd díszes közönség előtt előadást tartott „*Népi líra és műköltészet*“ címmel.

— A Közigazgatási [illegible]

Pesti Hirlap 1939. ápr. 26

Heller Andor

festő

Élet. arck.

Szépészlet 666. l.

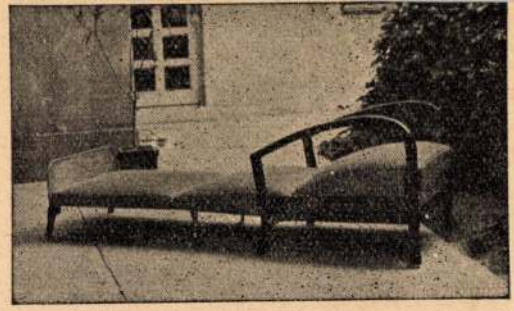

„Fidor“ fotel-ágy széjjelnyitva.
8 lábon nyugszik, ülés kivehető, egy kézmozdulattal ággyá alakitható. Kényelmes fekhely. **Féregmentes.**

Abszolut kényelmes fekhelyet nyujtanak.

„Fidor” fotel-ágy összecsukva.

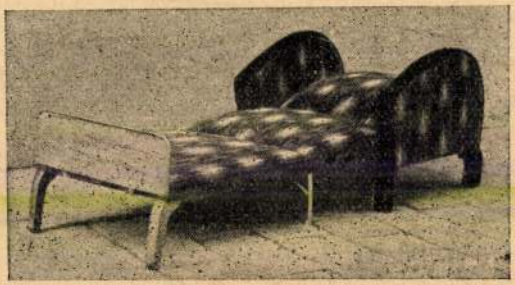

„Fidor” fotel-ágy széjjelnyitva.

Abszolut kényelmes fekhelyet nyujtanak.

Heller Andor

Szepeltlex 161 l.

666

Levélfej. A pesti és budai Dunapart, a lánchiddal, észak felöl. Alul a m. Sz. Korona.
Hollós Oszkár tulajdona.

_"_ A budai lánchidfö.

_"_ A pesti Dunasor, a hajóhiddal.

_"_ A pesti vízgyógy- és ordrö intézet.

_"_ A " lánchidfö, háttérben a Vár.

Hollós O. tul.

Heller Andor

festő

koll. kiáll. kat.

Műterem 65. sz.

1940. szept.

Könyvtárunkban

A fenti napra összehívott közgyűlést határozatlanképtelenség esetén

június hó 26-án, délután 6 órakor

a camponai ásatások bemutatásával *Nagytétényben tartjuk meg. Erre külön meghívót nem küldünk.*

Találkozás a Szent Gellért-téri HÉV. állomáson. Indulás pont 5 órakor. A közgyűlés színhelye a nagytétényi állami iskola. Az ásatásokat, részben helyszíni bemutatással ***Paulovics István*** tagtársunk ismerteti.

Az ásatások megtekintése után a nagytétényi halászcsárdában társasvacsora.

Az Elnök

Heller Andor

17 db erotikus eredeti rajza [Turáci Sándor gyűjteményében (1933)

(Készült 1932.
ben

Heller Andor

szül. 1904. Igen fiatalon jelentkezett jeles rajzoló tehetsége. Három éveig Magyar Mannheimer Gusztáv vezetése alatt tanult. 1919. az Ernst Muzeum kiállításan szerepelt először szilvánosan.

Porvai üveghuta T. 194.

Heller András

4 1
MAGYAR MUVESZET
1931. 312

ellátni, melyet a fiú az osztályfőnökének és az igazgatóságnak bemutatni tartozik. Szülői levél nélkül távozási engedélyt az igazgató nem ad.

A késést vagy mulasztást levelezőlapon még aznap a szülő tudomására adjuk. Kérjük, ne mulasszák el az azonnali érdeklődést.

*

Tankönyvváltozások. Az 1929/30. iskolai évben az első osztályban a magyar nyelv tankönyve. Riedl—Pintér—Gálos: Retorika, a történelemé Dr. Laurenczy Vilmos: Gazdaságtörténet I. r., a második osztályban a magyar tankönyv Riedl—Pintér—Gálos: Poetika, a harmadik osztályban a magyar tankönyv Császár—Gálos: Magyar irodalomtörténet I. r., a földrajzé dr. Fodor Ferenc: Gazdaságföldrajz III. r. lesz.

Nyelvtanfolyamok. A tek. Tanács évek óta tart fönn külön nyelvi tanfolyamokat, amelyek kedvező hatással vannak olyan gyengébb nyelvtehetségű tanulókra, akiknek az iskolán kívül nincsen elegendő alkalmuk, hogy az idegen nyelveket kellő mértékben gyakorolhassák. Egyúttal rá kell mutatnunk arra a fontos körülményre, hogy két év mulva életbe lép *a német nyelv- és levelezésből való szóbeli érettségi*, amely vizsgához a

Heller

H. 2. *András*, festő, * Nagybecskerek 1904. A bpesti képzőm. főiskolán Karlovszky Bertalannál és Benkhard Ágostnál tanult, azután Olasz- és Franciaországban volt tanulmányúton. Tájképeiből és figurális tanulmányaiból 1931. rendezett gyüjt. kiállitást a Nemzeti Szalonban.

G. Gy. I. 450

Heller András?

Mutschenbacher Viktor családgyűjteménye

VIII. 161

Jantschi Béla

Avvalb-
2

~~Eless István~~

~~Tóg Lóránt~~

~~Georgievics György~~

~~Grabovieczky Leon~~

Heller András

Jantschi Béla

Kántor Andor

Kelemen József

Kováts Árpád

Krocsák Emil

Molnár Géza

Schrotta János

Streda Károly

Szabados Béla

Szerencsi Zoltán

Ujváry Béla

Varga Ferenc

17

1929-30-ban tanársegédi teendőkkel megbízott öszfördnyás hallgatók

Kejzőm Fönk. Eth. 1929/30. 57 l.

többi követségek, diplomáci
magát jogtanácsosa által, m
esetekben figyelembe nem ve

Erről a Bizot

hogy amennyiben a budapesti
járnának közben, akiknek sz
az eljáró személyek igazolá
vel esetleg visszaélőkkel s

Budapest, 19

A miniszt

minis

A Müemlékek Országos B i z

Heller Andor

1926/27 - 1929/30

Ferkèpzomfoiskèvk

90. l.

után a régi madridi királyi palotában és El Pardo-kastélyban festett freskókat. Igazi eleme a faszobrászat. E téren főműve a pompás astorgai retablo, s olaszos modorossága mellett is hatásos a burgosi szélesegyház (Capilla del Condestable) Szt. Jeromos-reliefje. A madridi Descal-

Heller Andor

1928/29 I.

Ferképzomfoiskèvk

90. l.

MINDEN KORREKTURÁT
VISSZAKÉRÜNK!

KORREKTURA

Küldetett: 1934 OKT. 3.

Visszaérkezett: _____

PÉLDÁNYSZÁM? _____

A KÉZIRATOKTÓL ELTÉRŐ SZERZŐI JAVITÁSOKAT KÜLÖN SZÁMITJUK FEL

HELLER I. *Andor*, festő és grafikus, • Budapest 1904. Még mint gyermek három évig Magyar Mannheimer Gusztáv vezetése alatt tanult és már 1919. az Ernst-Múzeum kiállításán nyilvánosan szerepelt. Emléklap Petőfi százéves jubileumára (1922) c. rajza az Ernst-Múzeum tulajdona.

E. gy. L. 450. l.

Nem azonos

H. Andrással?

M. Numizmatikai Társulat

VIII. 124.

Heller Andor

l -

Ferenczi K M Petőfi-terem

18. l. - 48. l.

Heller Andor

rajza

Dunaiszky Lajos:
Petőfi Sándor élet-
nagyságu szobra
repr.

Ernst Lajos: Petőfi
arcképei. Ernst Museum
III. Bp. 1922. 30. l.

Mirlap bizományos

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

Heller Andor

vród

Szabó Géza dr.

Körséta művészeink
műtermében

Mult és Jövő

1921. jan.–febr.

42. l. Lepekkel

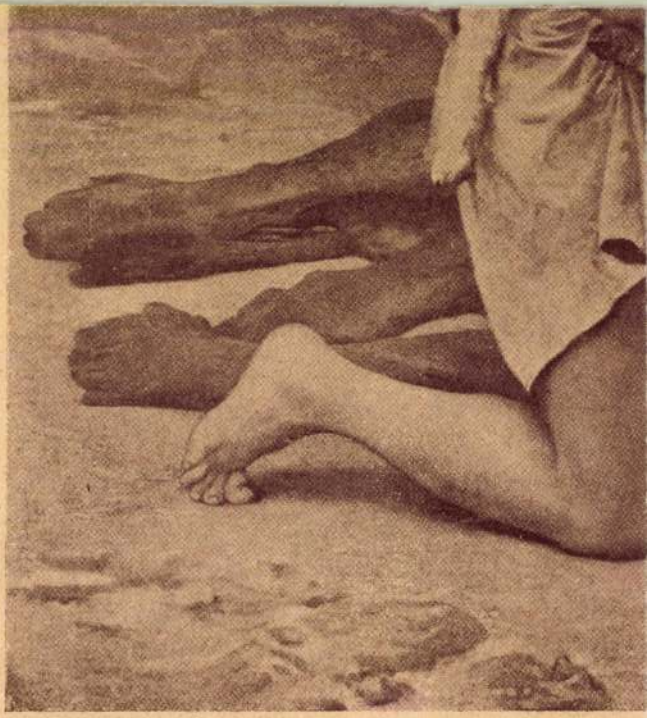

MADAME BOUGUEREAU: DÁVID MINT PÁSZTOR MEGMENT
(Sámuel XVII. f. 34—35
MADAME BOUGUEREAU: DAVID DER HIRT. M

Heller Andor

Pest,

Kedd, 1940 szeptember 17

Tárlat a Műteremben

A Műterem képzőművészeti kiállításai sorában szombaton nyílt meg *Heller* Andor festőművész gyűjteményes kiállítása. *Heller* Andor széles látókörű és nagykulturájú festőként jelentkezik a Műteremben. Képei a magyar vidék dinamikus erejű meglátásáról tanuskodnak. A tanyák ólomszürke téli napjai, a cselédsors nehézmozgású epizódjai olyan eleven és tárgyilagos erővel jelentkeznek, hogy szinte a mélyen átérzett szocializmus szólal meg ezekről a képekről. *Heller* Andor kiállítását szombaton délután ünnepélyesen nyitották meg.

Heller József
Szüretre, olaj

[illegible] tárlat. [illegible], 1919-20. 23 l.

Heller József

1915/16 – 1918/19

Ferképzőmfoiskèvk

90. l.

Savoy részére készített, érdekes fantázia, erősen egyéni felfogás jellemzik. A fehér és fekete élénk szembeállításával, a vonalak bátor lendületével addig nem látott hatásokat ért el. Legnevezetesebb munkái a következő illusztrált kötetek: Malory, Morte Arthur; Pope, The rape of the lock; Wilde, Salome; Johnson, Volpone.

Conrad.

BEATO ANGELICO, l. *Fiesole.*

BEAUMONT (ejtsd: *bomón*), *Edouard de*, francia litografus, * 1821, † 1888. Elegáns és könnyed lapjai, amelyeken Gavarni erős hatása látszik, témájukat a párizsi nagyvilági életből veszik. Biztos kézzel vannak megrajzolva, de némi egyhangúság és modorosság jellemzi őket.

BEAUNEVEU (ejtsd: *bónövő*), *André*, németalföldi szobrász és miniátor, † 1413., működött a XIV. sz. 2. felében és a XV. sz. elején Franciaországban. A legkiválóbbak egyike ama németalföldi mesterek közül, akik realizmusuk átplántálásával nagy befolyást gyakoroltak a késő középkor francia művészetére. E tekintetben igen fontosak ama képmásszobrok, amelyeket B. V. Károly francia király rendelésére V. Fülöpről, Jó Jánosról és talán még másokról is készített. Nem kevésbbé jelentősek B. miniaturái, kivált a Berry herceg számára illusztrált pompás Zsoltárkönyv a párizsi Bibliothèque Nationale-ban.

BEAUVAIS, már a XIII. sz.-ban terrakottákat és kőcserepeket készít, mely a XVI. sz.-ban hírnévre tett szert. A terrakották ritkák, szép világoskék, zöldeskék és barna engobe-hal vannak díszítve. A kőcsere-

Heller József

H. 3. *József*, festő, • Budapest 1892 márc. 10. A bpesti képzőm. főiskolán Ferenczy K., Zemplényi T. és Réti István növendéke volt. A Nemzeti Szalón és a Műcsarnok tárlatain tájképeket és figurális kompozíciókat állít ki.

K. Gy. I, 457 l

Mecsek - Egyesület barlangkutató osztálya

VIII·161

Heller József.

1920. dec.

kiáll. Nemzeti Szalonban

Bányászok. Insrajt. 500.—

Vassarkantyú, vézzel díszített

V. 172.

Heller József

festő

Alkony. olaj.

Nemzeti Szalon

1915. szept.

Őszi kiáll.

Heller József

vül. Budapesten 1892. márc.
10. Izr. érekt.
1915/16. I. elsőéves művész
nőv. Ferenczy K –
1915/16. II. elsőéves u. o.
1916/17. I – másodéves ~~I~~
gempleiyi T –
1916/17. II – másodéves u. o.
1917/18. I – harmadéves u. o.
Réti István
1917/18 II. harmadéves u. o.
1918/19. I. negyedéves u. o
1918/19 II. " " "

Heller József

festő

VI. Terézkörút 40

Munkácsy

1919–20 tél

felszólítottam

1925. III. 11.

Pósta Béla v. 306.

Heller József festő Budapesten. A Nemzeti Szalon 1915. évi őszi kiállításán Alkony, a Műcsarnok 1919–20. téli tárlatán Szüretre c. olajfestményeivel vett részt.

Heller József

Bombathelyen 1854. ben
öntötte a rajki templom
egik harangját
rajki templ. egik h.
1857.

Rómer Flóris hagy XLIX
cs.

hoz, vagyis a döntés elhalasztását kéri. Kijelenti azonban, hogy ő is leghelyesebbnek látná, ha rendszeresítenék az építészi és külön az építőmesteri címet. Az egyik maradjon meg „Architekt"-nek, a másik pedig legyen továbbra is „Baumeister".

Steiner és *Thoma* (Magyarország): Jelentkeznek szólásra, de miután magyar részről ennél a kérdésnél már három felszólaló volt, elnök nem adja meg a jogot a felszólaláshoz.

Larrosa (Spanyolország): A spanyol helyzetről beszél; azt mondja, hogy Spanyolországban az építési vállalkozót nem építésznek, hanem csak építőmesternek tekintik.

Prof. Calza Bini (Olaszország) a következő javaslatot terjeszti elő:

„Miután a jelenlévők nagy többsége feltétlenül kívánja, hogy a tervező építész és az építőmester fogalma szigorúan elhatároltassék, a Comité Permanent felhivandó, hogy e kérdésre nézve sürgősen dolgozzon ki egy szabályzatot, valamint az építész munkakörét magába foglaló kódexet, oly célból, hogy ezeket minden államban érvénybeléptetni lehessen; a hivatalos kormányképviselők és a Comité Permanentben képviselt egyes nemzeti szekciók pedig nyomatékosan keressenek fel, hogy a Comité Permanent által kidolgozott szabályzatok érvényre juttatása érdekében minden lehetőt kövessenek el."

Elnök: bezárja a vitát; azt hiszi, hogy a beérkezett összes javaslatokat figyelmen kívül lehetne hagyni, ha a kongresszus Bini professzor javaslatát magáévá tenné. Ezért csak ezt a javaslatot terjeszti elő elfogadásra.

Bini professzor javaslatát a kongresszus egyhangúan elfogadja.

E) *téma: Az építészet művészi fejlődése 1900 óta.*

Elnök: *prof. Dülfer.*

Elnök előrebocsátja, hogy az építészetnek az egyes államokban történt fejlődéséről legjobb tájékoztatást a vetített képek nyujtanak s ezért sorban felkéri az egyes országok megbízott építészeit, hogy a jelentésükben előadottakat vetített képekkel illusztrálják.

Hendrickx (Belgium): Bemutatja az újabb belga épületekről készült képek első sorozatát. A belgák még nem tértek át az egész modern architektúrára, sőt a kormány úgynevezett „regionális" építészetet kíván az építészektől. Egy villát mutat be Puissantól, majd a dixmuidensi városháza képét (Millardtól), Walmonfort építész egy érdekes színházát, az új termondesi városházat (Valuarttól), a nieuwpoorti templomot (Hendrickxtől) s több más képet az új belga építészetről.

Verbruggen (Belgium): A belga épületek második sorozatát mutatja be. Panaszkodik, hogy a modern építészeti irányzat Belgiumban még embriókorát éli; ennek okát a közönségben is látja, amely nehezen akar az új építészi irányelveknek behódolni. Ami tehát épül, s amit majd képekben is bemutat, az nem más, mint a *régi* irányzathoz hű szabályoknak, valamint a kormány s építtetők kívánalmainak a *modern* építész felfogásával összeházasított megvalósítása. Először az osztrák és német építészet hatása alatt álló alkotásokból (1909-től 1914-ig) mutatott be néhányat, majd a későbbi építkezéseknél a holland Berlage irányára lehet ráismerni, a legújabbak pedig két irányzatnak hódolnak: az egyik csoport Le Corbusiert követi, a másik a hollandokat. Képei közül legérdekesebb: egy városháza, mely modern akart lenni, de amelynek terveit, épp a modernsége miatt, négyszer adta vissza a tervezőnek átdolgozás végett a hatóság. Utolsó képe egy kettős villa, két belga építész tulajdona, akik az előadó szerint csak azért építtettek *kettős villát*, hogy a külföld így legalább egy *modern épületet* is láthasson Belgiumban. A modern építészetért rajongó belga előadó, nagy derültség között, ezzel fejezte be ismertetését.

Bugge professzor (Norvégia): Több villát mutat be, majd erőfejlesztő állomások építkezéseit, egy drontheimi iskolát, a Wiegmanmuseum palotáját, Rae, Paulen, Perval építészek több alkotását, valamint néhány saját tervei után készült épületet.

Siedler professzor (Németország): A leipzigi birodalmi törvényszék épületének bemutatásával kezdi a képsorozatot; ez az épület volt az első, mely Németországban a modern építészeti irányzatnak hódolt. Ezt követte a berlini Wertheimer-áruház (van Wesseltől), a hamburgi börze, két kölni kereskedelmi épület, a Mendelssohn-féle kalapgyár építkezése Sternbergben. Ezek után bemutat egy Lloyd Wrights befolyása alatt készült villacsoportot, majd professzor Kreisnek, ki a kongresszuson maga is jelen volt, több alkotását.

J. P. Mieras, a holland építészek szövetségének irodavezetője látja el megjegyzésekkel a holland képsorozatot, mely az amsterdami Rijks-múzeum épületének bemutatásával kezdődött. Ez az elhalt Cuypers építész műve. Azután az amsterdami börze kerül bemutatásra, melynek tervezőjét, a jelenlévő Berlage építészt, nagyon éljenzik eme alkotásáért. A következő képek de Bazel, Lembergs, v. d. Mey, Kramer, van de Klerck, van Staal, van Blaauw, van Crouwel, van Hanrath, Dudok, Luthmann, van Oud, v. Anrooy, van Klynen, van Rietveld holland építészek különböző alkotásait mutatják be.

Ausztria és *Finnország* megbízott építészei nem tudták az előre jelzett képkollekciót bemutatni, mert a kongresszusnak Hágából Amsterdamba való átköltözködése alkalmával ezek a képek lemaradtak s a vetítéshez nem érkeztek meg idejében.

A fentiekben ismertetett öt téma letárgyalásával a kongresszus hivatalos programmja szeptember 1-én, csütörtökön dél után véget ért. Az utolsó ülés után a kongresszus tagjai az amsterdami börzét tekintették meg, az épület tervezőjének, Berlage építésznek vezetése mellett. Este a holland építészek szövetsége sikerült fényes estélyt rendezett a kongresszus tagjai tiszteletére, a „Genootschap Natura Artis Magistra" királytermében.

Másnap, pénteken délelőtt Amsterdam új városrészeit, dél után pedig gőzbárkákon a kikötőt s a várost behálózó vízi utakat járták be a kongresszus tagjai.

Szombaton, szeptember 3-án az Amsterdamhoz félórányira fekvő Hilversumba rendezett kellemes és rendkívül tanulságos kirándulást a kongresszus vezetősége. Hilversum jellegzetes példája a rohamosan növekedő és felvirágzó elővárosnak. Lakosainak száma 1890-től — 1926-ig 12.000-ről — 47.000-re emelkedett. E gyors fejlődés, különösen az utóbbi években, kislakásoknak és középületeknek tömeges építését tette szükségessé. Tekintettel a rendelkezésre álló korlátolt hitelre, Dudok városi építész egyszerű, modern stílű építményekkel oldotta meg a kérdést, melyek külső díszítő elemek nélkül, tisztán tömegükkel és csoportosításukkal hatnak. A feladat megoldása szépen sikerült s a városnak ilyképen újonnan épített részei, tágas tereikkel, parkjaikkal s a hollandiai éghajlatban pompázó virágdíszeikkel kedves, meleg benyomást keltenek. Hilversum környékén a kongresszus tagjai hosszabb autókörutat tettek az amsterdami és keletindiai családok változatos nyaralói között s itt helyenként érdekkel szemléltük a náddal fedett villákat, melyek harmónikusan illeszkednek be a zöldlombos, virágdíszes környezetbe.

Hilversumban, a Palace Hotelben tartott összejövetel alkalmával számolt be Jan Wils főtitkár a „Comité Permanent" második ülésének határozatairól, melyek között minket magyarokat elsősorban érdekel az, hogy a Comité Permanent elfogadta Budapest székesfővárosnak meghívását és kimondta, hogy a következő (XII.) nemzetközi építészkongresszust 1930. évi augusztus—szeptember hóban Budapesten fogják megtartani.

A kongresszus tárgyalásai alapján, az egyes kérdésekben hozott határozatokat a Comité Permanent fogalmazta meg és ezeknek szövegét Jan Wils főtitkár a hilversumi összejövetelen olvasta fel.

E határozatok a „Közlöny" 1927 október 9-i számában vannak közétéve.

Örömmel kell végül arról megemlékeznem, hogy a kongresszuson magyarok szép számmal voltak (20-an) s a vitában is résztvettek felszólalásaikkal. *K. Virágh Andor.*

Kitüntetés. A Kormányzó Úr Őfőméltósága *Reitő Sándor* műegyetemi ny. r. tanárnak nyugalomba vonulása és 50 éves tanári jubileuma alkalmából érdemekben gazdag munkássága elismeréséül a II. oszt. magyar érdemkeresztet adományozta.

Kinevezés. A m. kir. kereskedelemügyi miniszter nemes *Czike Gábor* okl. gépészmérnököt, a budapesti állami mechanikai és elektromosipari szakiskola tanárát a szegedi állami faipari szakiskola igazgatójává kinevezte.

Halálozás. *Czekelius Aurél* ny. miniszteri tanácsos, Egyletünk alapító tagja, folyó évi november hó 16-án elhúnyt. Az elhúnyt érdemeit Egyletünk január hó folyamán tartandó gyászülése alkalmával fogjuk méltatni.

A gépészeti elektrotechnikai és gyáripari szakosztály *1927. évi október hó 15-én tartott ülésének* jegyzőkönyve.

Elnök: Orphanides János. Jegyző: Rostásy István.

Elnök az évad első ülését a nagy számban megjelent kartársak üdvözlésével nyitja meg. Javaslatára a szakosztály megválasztotta a folyó évad Cserháti-plakettbizottságát és pedig rendes tagok: Chatel Vilmos, Hollerung Gábor, Thoma Albert, vitéz Vináry Vetter Ervin, Kelemen Móric; póttagok: Fritz Jenő, dr. Kerékgyártó György lettek. Ezután a mult évi működőbizottság tagjait az 1927/28. évadra újból megválasztotta, kiegészítve a következő tagokkal: Bárány Béla, Dömök István, dr. Frohner József, ifj. Gaul Károly, Stefaniai Richárd, tunyogi Szücs Endre, Topscher Béla, dr. Vér Tibor, vitéz Vináry Vetter Ervin.

Palásthy Béla

Az ülés tárgysorozata harmadik pontjaként szerepelt az elmult működési év Cserháti-plakettjeinek átadása a pályadíjnyertes dr. Szabó Gusztávnak. Elnök kegyelettel emlékezik meg Cserhátiról, akinek szelleme közöttünk él és szellemének fenntartására alapított pályadíjat örömmel adja át dr. Szabó Gusztávnak, mert benne olyan kartársat ért a kitüntetés, aki a műszaki világban megbecsülést szerzett a magyar tudományos kutatásnak.

Dr. Szabó Gusztáv hálásan köszöni meg a kitüntetést. Bár úgy érzi, hogy némileg hivatlanul jutott hozzá, amennyiben hivatali tevékenységének jutalmazását látja benne, mégis örömmel tölti el, mert Cserháti emlékéről szól, aki ifjú mérnöksége idején a kari érzést és összetartást igyekezett az ifjú mérnökgenerációnál növelni. Ebben a szellemben kíván ő továbbra is közreműködni.

Ezután az elnök bemutatja a Siemens-Halske R.-T. cég meghívó levelét, melyben felkéri a berlini ipari anyagkongresszusra kiutazó kartársakat, hogy berlini anyagvizsgáló laboratóriumát tekintsék meg.

A tárgysorozat negyedik pontja tunyogi Szücs Endrének *A Talbot-centrale energia gazdasági szempontokból* című előadása volt. Hozzászóltak: Verebély László, dr. Hoor Tempis Móric, Györki József, Deutsch Lajos és Gáti Béla.

Az előadást, valamint a hozzászólásokat Közlönyünk legközelebbi száma fogja közölni.

Az út-, vasút- és hídépítési szakosztály ülése *1927 november 3-án.* Elnök: dr. *Mihailich* Győző. Jegyző: *Hász* Sándor. A jegyzőkönyvet hitelesítik *Keviczky* Sándor és *Dicsőfy* Kálmán. A szakosztályi jegyzőnek egy évre szóló amerikai tanulmányútja miatt a szakosztály erre az időtartamra *Hász* Sándort választja meg helyettes szakosztályi jegyzővé.

Elnök megnyitó szavaiban rámutat az útproblémának mind hazai, mind nemzetközi szempontból való nagy fontosságára. Az ülés tárgya: *Király* Kálmán előadása: *„Külföldi nagyvárosok (London, Páris stb.) közutairól.“* Előadó számos vetített kép kíséretében részletesen beszámol a nagy nyugativárosokban tett tanulmányútjáról. Különösen London, Páris, Zürich és a hollandiai városok úthálózatának és útburkolati rendszereinek ismertetését részletezi és ezekből azt a következtetést szűri le, hogy Budapest úthálózatát egyrészt a külső körutak építésével ki kell egészíteni, másrészt a meglevő utak közül a kor igényeinek meg nem felelő burkolattal ellátott utakat modernizálni kell, vagyis a makadamok és másodrendű kövezetek helyett lehetőleg hézagmentes, síma, de nem csúszós útburkolatokról kell gondoskodni.

Kirándulások. *A Párisi Magyar Diákegyesület utazási osztálya,* amely a Mefhosz tanulmányútjait rendezi és az elmúlt nyáron hét tanulmányutat vezetett Párisba és Londonba, a közóhajnak engedve, december és január hónapokban a következő tanulmányutakat rendezi:

1. *December hó 27-én* nyolcnapos sport- és turista-kirándulás Bécsen keresztül *Semmeringre,* vissza Máriacellen keresztül.
2. *December hó 28. napján* Bécsen — Zürichen keresztül — *Párisba;* vissza Marseille, Nice, Montecarlo, Milano, Velencén keresztül. Időtartam 21 nap.
3. *December hó 28. napján* Belgrád, Szófián keresztül *Konstantinápolyba.* Időtartam 14 nap.
4. *Január hó 15. napján* 8 napos sport- és turista-kirándulás a *Magas-Tátrába.*
5. *Január hó 20—30 közt* tanulmányút *Észak-Afrikába.* Időtartam 35 nap. Utirány: Velence, Róma, Nápoly, Messina, Siracusa, Girgenti, Palermo, hajón Tunis, Konstantine, Bishra, Alger, Orán, hajón Marseilles, Nice, Monte-Carlo, Genua, Milano, Budapest. Afrikában számos autócár és autókirándulás az egyes oázisokhoz.

A tanulmányutakon részt vehet minden egyetemi hallgató vagy egyetemet végzett személy, nő, férfi egyaránt, nemkülönben azok összes hozzátartozói, rokonai és ismerősei.

Az érdeklődőknek legnagyobb készséggel nyujt felvilágosítást irodánk (Budapest, Ferenc-körút 38, földszint 2). Centrum Hitelszövetkezet, telefon József 455—31, naponta 3—5 óra között. Vidékieknek válaszbélyeg ellenében legnagyobb készséggel küldünk prospektust.

Magyar Egyetemi és Főiskolai Hallgatók Országos Szövetsége.

A Budapesti Mérnöki Kamara közleményei.

A Mérnöki Kamara választmányának 83. üléséből. A választmány 1927 december 9-én tartott ülésében kimondotta, hogy ettől az üléstől kezdődőleg az immár jóváhagyott kamarai ügyrend szabályai szerint jár ol.

Az Ügyrend figyelembevételével elkészített nyilvántartási nyomtatványokkal kapcsolatos teendők ellátásával bizottságokat bízott meg. Az ügyrend jóváhagyása folytán megindítandó nyilvántartási és egyéb munkák nagy tömegére tekintettel, a titkár tehermentesítése céljából *Imrédy* Kálmán gépészmérnököt és *Decsy* János vegyészmérnököt az Ü. 122. §-a alapján ideiglenes igazgatási tisztviselőként alkalmazta és megállapította a mérnökök (címjogosultak) nyilvántartásának felfektetésénél, illetőleg vezetésénél követendő eljárást.

Kapcsolatban a székesfőváros autóbuszgarage tervpályázatával, egy kamarai tag panaszára a választmány megerősítette a Kamarában eddig követett azt a gyakorlatot, hogy a Kamara a mérnöki oklevéllel bíró tagjai és azok között, akik a M. R. 69. vagy 70. §-a alapján vétettek fel, a maga részéről nem tesz különbséget.

A gazdasági kutatás terén több oldalon megindult mozgalommal kapcsolatban a választmány elhatározta, hogy ezekben a kérdésekben a magyar mérnöki kar érdekeinek gondozása terén önállóan kíván eljárni és felvételét kéri a kereskedelemügyi miniszter által létesített központi szerv, az *Országos Gazdaságstatisztikai és konjunktúrakutató Bizottság*-ban képviselettel bíró közgazdasági jellegű testületek sorába.

A választmány elhatározta, hogy a polgári peres ügyekre vonatkozó mérnöki szakértői vélemények munkadíjainak újabban aránytalanul és méltatlanul alacsony megállapítása ellen beadvánnyal fordul a kir. táblák elnökeihez.

A magántartozások valorizációjára vonatkozó törvényjavaslattal kapcsolatban pedig a választmány felterjesztést intéz a pénzügy- és az igazságügyminiszter urakhoz és a MOSz hasonló lépését támogatva, kéri a vállalat után létesített értékálló, út-, vasút-, híd-, vízi-építmények, közművek, középületek s hasonló, ingatlan jellegű létesítvények után a közületek részéről fennálló tartozások valorizálását.

Egyebekben a választmány tagmozgalmi, fegyelmi, kihágási és folyóügyeket tárgyalt.

Hirdetés tagfelvételről. A Budapesti Mérnöki Kamara választmánya 1927. évi december hó 9-én tartott ülésében az alább felsorolt kérelmezőket a Kamara tagjai sorába felvette: *Angyal László,* sz. 1898. okl. építészmérnök, Vasas. — *Boghen György,* sz. 1895. okl. mérnök, Budapest, II, Nyúl-utca 8. — *Dr. Bodó Henrik,* sz. 1886. okl. vegyészmérnök, Nyergesújfalu, cementgyár. — *Bordás Sándor,* sz. 1897. okl. gépészmérnök, Budapest, V, Hold-u. 15. — *Domány Ernő,* sz. 1894. okl. gépészmérnök, Hatvan, cukorgyár. — *Enyedi Emil,* sz. 1896. okl. mérnök, Budapest, VI, Horn Ede-u. 3. — *Gasparik Pál,* sz. 1862. okl. erdőmérnök, Nyíregyháza, Rákóczi-út 1. sz. — *Girardi Géza,* sz. 1886. okl. gépészmérnök, Budapest, I, Bors-utca 16. — *Heller Jenő,* sz. 1896. okl. építészmérnök, Budapest, VI, Teréz-körút 40—42. — *Jakóby László,* sz. 1897. okl. fémkohómérnök, Csepel, gyártelep. — *Kacsó András,* sz. 1875. okl. erdőmérnök, Tata. — *Karsai Károly,* sz. 1867. okl. erdőmérnök, Budapest, VIII, Gólya-u. 22. — *Konok Péter,* sz. 1900. okl. gépészmérnök, Budapest, I, Kékgolyó-u. 15a. — *Korbonits Andor,* sz. 1901. okl. vegyészmérnök, Hatvan, cukorgyár. — *Kováts Jenő,* sz. 1889. okl. mérnök, Kecskemét, Rákóczi-város 32. — *Krivanek Ferenc,* sz. 1880. okl. erdőmérnök, Iharosberény. — *ifj. Mádai Lajos,* sz. 1881. okl. gépészmérnök, Budapest, II, Fő-u. 77. — *Molnár István,* sz. 1901. okl. vegyészmérnök, Nagytétény, Hungária-gummiárúgyár. — *Lupták Ernő,* sz. 1896. okl. gépészmérnök, Budapest, X, Delej-u. 18. — *Olasz János,* sz. 1889. okl. erdőmérnök, Kalocsa. — *ifj. Palásthy Béla,* sz. 1895. okl. építészmérnök, Budapest, II, Szilágyi Dezső-tér 1. — *Pauspertl Károly,* sz. 1892. okl. gépészmérnök, Budapest, II, Donáti-u. 40. — *vitéz Raffay Béla,* sz. 1897. okl. vegyészmérnök, Budapest, IV, Deák-tér 4. — *Richter János,* sz. 1891. okl. mérnök, Sopron, Vasúti-sor 11. — *Roób József,* sz. 1879. okl. vaskohómérnök, Ózd. — *Sebestyén János,* sz. 1891. okl. mérnök, Békés, Rákóczi-út 13. — *ifj. Tavaszy Ferenc,* sz. 1900. okl. mérnök, Szikszó, Tisztviselő-telep 13. — *Vécsey Barnabás,* sz. 1897. okl. építészmérnök, Budapest, I, Bercsényi-u. 8. — *Virava János,* sz. 1898. okl. gépészmérnök, Budapest, VI, Vilmos császár-út 44. — *Zsámbor Zsolt Pál,* sz. 1898. okl. erdőmérnök, Esztergom, erdőgazd. szakiskola.

A felvételről szóló értesítés 1927. évi december hó 10-én kifüggesztetett. *Nevezettek felvétele ellen* a Mérnöki Rendtartás 9. §-a értelmében a kifüggesztéstől számított 30 nap alatt, tehát 1928. évi január hó 9-én déli 12 óráig a *Kamara bármely tagja élhet fellebbezéssel a Mérnöki Tanácshoz.* A fellebbezés kellően felbélyegezve a Kamaránál nyujtandó be, annak címére küldendő.

Elhalálozott tag. A Mérnöki Rendtartás 12. §-a harmadik bekezdésének megfelelően hivatalos jelentés alapján a Kamara tagjai sorából törtöltetett: *Kristóffy Gyula* mérnök, pápai lakos, 1927. évi szeptember hó 11-i hatállyal.

A Kamara postatakarékpénztári cheque-számlájának száma: 28.844.

A Kamara telefonszáma: József 382—85.

Mies cad.

Ernst Museum kiállításai

XXXVI

Bp. 1919. jan.

szép eredményeket hozott létre. Sokkal firaibb természet azonban társa, *Csáktornyai* Zoltán, aki a világ képét lelkén szüri át és mély érzésbe ömleszti. Mindketten gyorsmenetü haladásukról tesznek bizonyságot műveiknek ebben a kis válogatott sorozatában, mely sokolddaluságuknak, érzésvilágúk mélységének és természetimálásuk őszinteségének kitünő példaképei.

A negyedik művész, ki csoportkiállításunkon részt vesz, régi kedvence közönségünknek, a vidám és friss kacaju *Pólya* Tibor, aki ujból egy nagyszerü humoros rajzsorozattal jelenik meg, a paraszti világ, az éjjeli élet és a varieték, cirkuszok groteszk formáinak ezernyi változatait rögzitve meg. Karrikirozó ereje teljében meglátja a formák humorát, sohasem vérig sértő rútságában ábrázolva az életet, hanem csöndes mosolylyal keresi ki azt, ami kedvest, derült dob eléje a változatokban kimerithetetlen élet.

Befejezi kiállításunkat két iparművésznő bemutatkozása, — az egyik, *Kardos* Böske textilanyagon játszik a magyaros formákkal, a másik, *Kovács* Gina a kerámiai tárgyak festésében mutatja be gazdag képzeletét.

Végül pedig megemlékezünk a fiatal *Heller* Andor (szül. 1904.) kivételes erejü rajzkészségéről. Koncerttermek dobogóin gyakran feltünnek ugyne-

59-71, 73-76. sz.
Heller Andor rajzai
cím nélkül.

vezett csodagyerekek. Ezeknél azonban többnyire csak korukhoz képest ritka tökélyre fejlesztett előadómüvészetről lehet beszélni. A képzőmüvészetben ennek — ha nem is pontosan — a mestermüvek másolása felelne meg. De itt nem erről van szó. A természet müvészi meglátása és eredeti ábrázolása jelentkezik szokatlan készséggel a kis Heller fiunál, — ez pedig a korai zeneszerzői tehetségnek felelne meg, aminővel Mozartnál, Haydnnál, Beethovennél, Mendelssonnál stb. találkoztunk. A képzőmüvészet terén ez a jelenség kissé szokatlan. De azért Dürer, Van Dyck, Rafael, Holbein, Lucas van Leyden, Menzel stb. neve azonnal eszünkbe jut, — mindnyájan egész kora ifjuságukban jelét adták nem mindennapi alakitó készségüknek. Amennyire ránkmaradt korai rajzaikból láthatjuk, tehetségük ereje, sőt szinezete is megnyilatkozott gyermek és ifjukori müveikben. Dürer 13 éves korából való önarcképe már a karakter részletező visszaadását keresi s ifjukori rajzain is visszatükröződik idegen hatások befogadására való készsége, de egyéniségébe való beolvasztásának képessége is. Rafael kezdettől fogva idegen mintákból indul ki, de uralkodó jellemvonásával, hogy t. i. régi témákba önálló változatokat visz be, már itt is találkozunk. Menzel ifjukori rajzaiban is benne van a későbbi ember. Szinte sohasem volt gyermek.

Gyermekkori rajzai maga a józanság. Csupa részletmegfigyelés, melyeket halmoz. A formagazdagsággal megejt, de már ekkor kezd ki is fárasztani.

A fiatal Heller Andor rajzaiból eljövendő művészi karakterére következtetni igen nehéz, hiszen tele van lehetőséggel és ki ösmeri egy idegen ember, pláne gyerekember lelki világát?

Mindenesetre nagy várakozással nézhetünk jövője elé, s egyedül az a megnyugtató, hogy olyan lelkes és tudós kezekbe került, aminő Magyar-Mannheimer Gusztáv.

— Egy nap — beszélte a mester — egy icipici gyerekember kopogtat be hozzám Rózsa Lajos operaénekes és Gerő Gyula levelével és arra kér, nézzem meg rajzait. Ime itt van belőlük egynéhány. Ügyes dolgok, ugy-e, de nekem a rajzoknál jobban tetszett a gyerek szeme. Csupa derü, melegség fénylett a szeméből . . .

— Ez a melegség eltünik belőle, — mondja a mester felesége — ha rajzol. Láng gyullad fel benne, ekstatikus láng, fanatikus fény... Engem ez nyugtat meg a jövőjéről . . .

— Nos én magamhoz vettem és jól átgondolt terv szerint foglalkoztattam. Kezdettől fogva a természet elé vezettem, — legyen modellje a bal keze, a lába, a szoba, a táj, az emberek, az iskolapajtásai, az állatok, minden. Arra szoktatom, hogy

látni tudjon, minden formát megértsen; eleinte éles ceruzával dolgoztattam, hogy a részleteket ne hanyagolhassa el, ujabban a tónusok viszonylatait figyeltetem vele. Ime három év eredménye . . .

. . . Valóban ezek az eredmények meglepőek. De Magyar-Mannheimer, ha örvend is nekik, kis tanitványát igen szigoruan fogja, munkára szoktatja és bámulatos is a fiatal gyerek szorgalma. Ez azonban nem magyaráz meg semmit. Abszolut rajzintelligenciája van, — ami talán megfelel a zenében az abszolut hallásnak — s azonkivül csodálatos gyorsan bontakozik ki a tudásból az érzése. Ami a zeneszerzőnél a muzsikálitás foka és terjedelme, az a képzőmüvésznél, jelesen a festőnél a *rajz és szinképzelet eredetisége és jellege.* Fiatal müvészünknél egyelőre csak a rajzról lehet szó, — mestere minden figyelmét erre rögzitette, hogy itt fejlődjék, itt tökéletesedjék, itt élje ki magát előbb teljesen. Magyar-Mannheimer pedagógiai módszere határozott és céltudatos. Megtanitotta látni. Közben segitségül vette a nagy rajzoló mesterek tanitását. Elsősorban Rembrandt-ot, rávezette ceruza- és tolrajzokkal arra, hogy kell és mit szabad megnéznie. Majd Rembrandt- és Velasquez-másolatok (s micsoda készséggel készölt munkák!) után előbb hegyes ceruzával élesen, utóbb tónusba fogott előadással lágyan éreztette vele a megfigyelt való-

ságot, a tárgyak különböző anyagát, hogy kezdje megérezni a formák mögött lappangó lelket.

Majd a mozgástanulmányok kezdődtek künn az állatkertben végzett studiumok alapján, aztán a mindennapi élet egyes jelenségei, arcképek maga kereste mozdulatokban, a részletrajzra helyezve a hangsulyt. Itt azután fiatal rajzolónk helyenkint megdöbbentő finomságokig jutott, — amelyeknél már helye van az abszolut kritikának is. De mestere ezzel — főleg szeme előtt lefolyó munka közben — erélyesen él is, — mert a müvészet komolyságára akarja szoktatni, arra, hogy a nehézségek elől ne kitérni, de azokat legyőzni igyekezzék.

Ezek után érthető, ha mestere nagy gyönyörüséggel szemléli, mint a jó kertész, miként bontakozik ki a bimbóból az illatosnak igérkező virág, s lesi a gyermekifju mesteri készségéből a lélek rejtett érzéseinek szárnyrakelését, — miközben félő gonddal nyesi, igazgatja, kötözgeti a zsenge hajtást, gondoskodik materiális viszonyairól — amire sajnos, fölötte rászorult! — s nem hanyagolja el értelmisége fejlesztését sem, rendszeres iskoláztatással és a müvészet nagy példáinak, korának megfelelő megértetésével.

Mert a képzőmüvészetben éppen azért ritka a korai virtuozitás, mert a rajz nemcsak kézügyesség, nemcsak technika, nem autonom természetü, nem

független sem az élettapasztalattól, sem az intelligenciától. A képzőművész viszonya az élettel, a természettel, a világgal szoros és közvetlen. Igen sok, láthatatlan szállak kötik hozzá, — s ezért nehéz, ismételjük, a jelen esetben is megjósolni, nemcsak azt, hogy a fiatal művészünk fejlődése milyen irányt vesz, de akárcsak azt is, hogy fog-e egyáltalában fejlődni? Amennyiben a fejlődést a külső körülmények befolyásolhatják, mindent el kell követnünk, hogy kulturkörnyezetbe helyezéssel és életviszonyai feljavitásával megszerezhessük neki a fejlődés objektiv lehetőségét. Ennek a mi kiállításunknak csak az lehet a célja: ráirányitani a köz figyelmét egy csöndben fejlődő tehetségre, hogy később szabadon fejlődhessék. A fiatal Heller egy nagy igéret, — de hogy az beteljesülhessen, nemcsak tőle függ.

Dr. Lázár Béla.

HELLER ANDOR RAJZA.

HELLER ANDOR RAJZA.

Heller Andor

a 14 évi, rajz
kollekciója.
Ernst 1919./jan.

tárgyalhatnánk a kiállított munkákat. Reméljük, hogy Magyarországon ez volt utolsó nyilvános bemutatkozásuk. —*Gy.*—

*

Az állami iparművészeti aranyérmet Ohmann Béla szobrász, a székesfőváros iparművészeti aranyérmét – melyet először adtak ki — Kovács Margit keramikus, a Magyar Iparművészek Országos Egyesületének iparművészeti aranyérmét Gorka Géza, az Iparművészeti Társulat aranyérmeit Árkayné Stéhlo Lili és Tálos Gyula, az Iparművészek Országos Egyesületének ezüst érmeit Barthus Irén, Szücs Pál, Rákos Pál, Márkus Lili, Vargha Mátyás, Konecsni György, Kittlinger Kálmán és Tóth Gyula, az iparügyi minisztérium aranyérmét Győrffy Zoltánné (Pannonia csipke), a minisztérium ezüst érmeit Emberi Richard és Henger Antal, a bronzérmeket Ács Géza. Érchegyi Irén és Palka József, az Iparművészeti Társulat ipari ezüstérmeit a budai szőnyegszövő műhely, dr. Johann Hugó, Ráthonyi Rauss Frigyes és Tarjánné Bodrog Erzsébet nyerték. A kultuszminisztérium elismerő oklevelét kapták: Kontuly Béláné, Dióssy Antal, Esenbach Jenő, Árkayné Stehlo Lili, Minár Pál, Báthory Julia, Horváth Endre, Hollós Mattioni Eszter, Madarassy Walter, Hiesz Géza, Pécsi József, Gregersenné Lux Alice és Sinkó András.

—*n*—

Visszapillantás a Magyar Képzőművészek Egyesülete életére

Irta: *Halasi Horváth István,* a Magyar Képzőművészek Egyesülete jegyzője

A közel ötszáz tagot számláló Magyar Képzőművészek Egyesülete, amely januárban kezdi meg fennállásának 45-ik évét, a magyar művészeti életnek mindig legjelentékenyebb tényezője volt. A Képzőművészeti Társulat kiállítóinak nagy részét négy évtizeden át a mi egyesületünk adta, a Társulat és az Egyesület viszonya mindenkor a legmegértőbb volt. Egyesületünknek, elsőségénél fogva, mintegy az a feladat jutott, hogy hazánk művészeti életét megteremtse. Nehéz időkben is sikeresen harcolt nemes céljaiért különösen azon idő óta, amikor az Országos Magyar Képzőművészeti Társulattal szoros kapcsolatot létesített.

Magyarországon a hetvenes években még nem lehetett beszélni művészeti életről, szigorúbb értelemben véve. A magyar művészek kisebb csoportokban Bécsben, Münchenben, Párisban, Olaszországban éltek. Hazánkban a művészet első otthonát közadakozásból a nemzet 1877-ben emelte a régi Műcsarnok alakjában. A kormány is ezidőben hozza haza Benczur Gyulát és tanítványait, akik a mai Epreskertben helyezkednek el. Más szaktestület hiányában a nyolcvanas évek elején az Országos Magyar Képzőművészeti Társulatnak jutott a szerep, hogy a magyar műszerető társadalommal megismertesse az itthon élő művészek munkásságát. 1882-ben Munkácsinak Krisztus Pilátus előtt című művét is ők mutatják be. Az 1885. évi országos kiállítás alkalmára a kormány támogatásával felépül egy másik kiállító helyiség, amely ma a Székesfővárosi Múzeum anyagának egy részét őrzi a Városligetben. Az ekkor haza-

Lovaspóló. Csengery István temperafestménye
Műterem, Gyűjteményes Kiállítás

jött művészek nagy része már itthon is marad. A magyar úri közönség mind őket, mind az itthoniakat nagy szeretettel karolja fel, úgyannyira, hogy számuk a kilencvenes évek elején a régi Műcsarnok nyilvántartása alapján már 150-re szaporodik fel. Az idő tehát megérik arra, hogy jogaik, eszméik és érdekeik védelmére szaktestületbe tömörüljenek.

Az első ilyen kísérlet Greguss Imre nevéhez fűződik, ki 1887 november 23-án alakuló értekezletet hiv össze, melyen sok művész jelenik meg. Az értekezlet Molnár Józsefet választja meg korelnöknek, Andrejka Józsefet jegyzőnek s elhatározza, hogy szükségét látja egy képzőművészeti *kör* megalakításának a művészek tömörítésére és a magyar képzőművészet ügyének előmozdítására. A tervezett *kör* azonban egyelőre nem alakult meg.

sem zárkózhatott el. Dr. br. Wlassics Gyula vallás- és közoktatásügyi miniszter végül is 1895. március havában ankétet hivott össze a művészek kívánságainak és sérelmeinek meghallgatására. Ennek eredményeképpen br. Bánffy Dezső miniszterelnöksége alatt tartott minisztertanács elfogadta Wekerle Sándor törvénytervezetét, amely évente 200.000 koronát szavazott meg művészeti alkotások vásárlására, amelyekkel az újonnan felépített Szépművészeti Múzeum anyagát kivánták gyarapítani. Az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat, melynek tagjai sorában a kormány és a társadalom legkiválóbb személyiségei foglaltak helyet, igen sokat tettek mind a törvény létrehozásában, mind végrehajtásában. Az eredmény kivívásában így a képzőművészek tömörülésének is nagy jelentősége volt. A következő időkben a Magyar Képzőművészek Egyesülete tevékeny részt

Csapszék. Heller Andor olajfestménye

Csak az a mozgalom, amelyet Pállik Béla kezdeményezett, vezetett tulajdonképpen eredményre, mert az 1894 január 19-én tartott alakuló ülésen a Magyar Képzőművészek Egyesülete hivatalosan is megalakult. Elnökké kiváló szobrászművészünket, Zala Györgyöt választották meg, az első titkár Aigner Sándor lett. Az Egyesület a Műcsarnok épületét választja otthonául. Az Egyesület kebelében három művészeti szakosztály létesült: festészeti, szobrászati és építészeti szakcsoport. A szakosztályok elnökeik alatt függetlenül végzik munkájukat, csak a közös érdekű feladatok esetében tartanak egyetemes ülést.

A kilencvenes évek végéig a kormány nem támogatta intézményesen a magyar képzőművészetet. Az Egyesület ülései a felszaporodott sérelmek és állandó panaszok fórumává váltak. A közben megsokasodott művészekkel az Egyesület lassankint a magyar művészet parlamentjévé alakult, amelynek kívánságai elől már a kormány vett a művészeti élet mozgalmaiban, nagyobb szobrászati-építészeti és festészeti pályázatokon és díjkiosztásokon.

Az 1896. évi ezredéves kiállításon, hol a magyar kormány nagyszerű feladatokat tűzött ki, az egyesület tagjai kiválóan vettek részt és nagy eredményeket értek el. A kiállítással a magyar művészet a külföld figyelmét is felhívta magára, s művészeink ezentúl számos külföldi kiállításra kaptak meghívót, ahol a monarchia ideje alatt is önállóan képviselték Magyarországot, mint kultúrországot.

A világháború alatt fegyverrel siettek az egyesület tagjai a magyar haza védelmére s nem egy kiváló tehetség vesztette életét a harctéren.

A háború utáni időkben a magyar művészek egysége megtört. A művészek egy része újabb csoportokat alkotott, melyek külön egyéni művészi célokért harcolnak. Egyesületünk mindenkor elismerte a művészet függetlenségét, a művészi

haladásnak mindig előmozdítója volt, de a hagyományok megbecsülésével a multak eredményeire hivatkozva az erők egyesítésében látja az eredményes működés előfeltételét.

A jelen és jövő feladata a művészi egyetértés és az erők összetartásának fokozatos elmélyítése, melyre a mai időkben sokkal nagyobb szükség van, mind a művészvilág helyzetének erős leromlása miatt, mind a közönség felvilágosítása és művészi nevelése érdekében is. Megkívánja ezt tőlünk azon szellemi harc is, melyet Nagymagyarországért mi is folytatunk. Egyesületünk kiváló vezetőségét és minden egyes tagját, a mai örömteljes napokban, mikor a magyar Felvidék végre felszabadult, ennek gondolata többszörös erővel hatja át és megacélozza erőnket a jövő nagy küzdelmeire.

*

Kiállitási tudósitó

Műcsarnok

Az Őszi Tárlat megtekinthető 1939. január 1-ig, d. e. 9-től 2-ig.

Az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat 1939. január 22-én nyitja meg a Téli Tárlatot.

A kiállításra szánt művek beküldése:

január 9: festészeti és grafikai alkotások A—K betűig;

január 10: L—Z betűig;

január 11: a szobrászati és építészeti művek kerülnek átvételre d. e. 9-től 12-ig a Műcsarnokban.

Kis pásztorok. F. Rappai Klára kerámiái

A Magyar Képzőművészek Egyesületének alapító tagjai:

Aggházy Gyula, Baditz Ottó, Barabás Miklós, Basch Gyula, Benczur Gyula, Bezerédy Gyula, Böhm Pál, Brestyánszky Béla, Brodszky Sándor, Bruck Miksa, Cserepy Arpád, Csók István, Déry Kálmán, Donáth Gyula, Dudits Andor, Edvi Illés Aladár, Endrey Sándor, Fadrusz János, Ferenczy Károly, Ferrarisz Artur, Feszty Árpád, Glatter Ármin, Györök Leó, Halmi Artur, Herczl Kornél, Hirsch József, Holló Barnabás, Hollósy Simon, Horovitz Lipót, Horty Pál, Ipolyi Sándor, Jankó János, Jendrassik Jenő, Kallós Ede, Kardos Gyula, Karlovszky Bertalan, Kelety Gusztáv, Kéméndy Jenő, Kimnach László, Knopp Imre, Komlóssy Ede, Koroknay Ottó, Kosztolányi Kann Gyula, Kriesch Aladár, Köllő Miklós, Köves Izsó, Kunfy Lajos, Lantay Lajos, László Fülöp, Liczen Mayer Sándor, Lorántffy Antal, Lotz Károly, Madarász Viktor, Mannheimer Gusztáv, Margitay Tihamér, Mayer Ede, Márk Lajos, Mátray Lajos, Molnár József, Munkácsy Mihály, Nagy Sándor, Nádler Róbert, Neogrády Antal, Pap Henrik, Pataky László, Pállik Béla, Pállya Celesztin, Peske Géza, Róna József, Roskovits Ignác, Rubovits Márk, Sebesi Gyula, Sennyey Károly, Skuteczky Döme, Spányik Kornél, Stettka Gyula, Strobl Alajos, Származszky Ferenc, Székely Bertalan, Szinmay Antal, Tahy Antal, Telepy Károly, Thán Mór, Tornay Gyula, Tóth László, Tóth István, Tölgyessy Artur, Újházy Ferenc, Újváry Ignác, Vajda Zsigmond, Vastagh György, Vágó Pál, Zala György, Zempléni Tivadar.

A Nemzeti Szalon

kiállítási programmja az 1938—39. évadra:

November 19—december 4: Akvarell- és pasztellfestők kiállítása.

December 10—26: Karácsonyi vásár.

December 31—január 15: Csók István kollektiv kiállítása.

Január 22—február 12: Francia hivatalos kiállítás.

Február 19—március 12: Tavaszi Tárlat.

Március 15—28: Balatoni Társaság kiállítása.

Április 1—15: Spirituális művészek.

Műterem

Hét magyar művész kiállítása. Varga Nándor Lajos, Jánosa Lajos, K. Bartha Ferenc, G. Fekete Géza, Bem József, Virágh Pál és Jáki Béla. A kiállítás megtekinthető november 27-től december 8-ig.

Heller András

azonos (?) val?

Heller Andorról

Kecskeméten születtem, 1904. június 18-án. 10 éves koromban kerültem Magyar Mannheimer Gusztáv mesterhez, akinél 4 évig tanultam. Ekkor az Ernst Muzeum kiállította a rajzaimat, melyekből a Szépművészeti Múzeum is vásárolt. Az összes lapok elismerőleg nyilatkoztak rajzaimról. 15 éves koromban Franz von Stuck tanitványa lettem, de Münchenben súlyos anyagi gondjaim miatt nem maradhattam sokáig. Végre Stockholmba kerültem az Akedémiára. Úgyszintén Talberg rézmetszőnél is évekig dolgoztam. Rézkarcaim ismeretesek egész Skandináviában. Többek közt Sven Hedinről és Brantingról készitettem portrékat.

Művészi elvem hű maradni a természethez, a naturalizmushoz, mely a legszuggesztivabb kifejezési mód, de ugyanakkor nem majmolni a természetet, hanem belülről festeni meg a képet.

I was born on 18-th of June 1904 in Kecskemét. My first Master was Magyar Mannheimer Gusztáv by wkom I studid from 10 until 14 years. Then I had an Exhibition in Ernst Museum from drawings therc I had so great success that all the newspaper praised my drawings. The Museum of Art bought also several pictures from me — and when I was 15 Years old I was a pupil of Franz v. Stuck in Munich — but there I get into Financial eifficulties so that. I couldn't remain there long. Afterward I went to Stockholm there I shudid in the Academic by Mr. Talberg several Years so that my Copper Engravings well — known in Scandinavia.

Arnong others I made the portrait of Mr. Branting and Mr. Sven Hedin.

My mind of Art is loyal to the nature suggest to espress and not to mimic the nature but also inside to paint the picture.

ÍRÓK

Békeffy Gábor

Egyizben, a szerkesztőség felszólítására, néhány rövid sorban megemlékeztem Békeffy Gábor verseiről.

Most örömmel ragadom meg az alkalmat, hogy elhallgattassam azt a lelkiismeretfurdalást, ami azóta lelkem mélyén lakik.

Néhány verset olvastam Békeffy Gábortól, lapzárta előtt. sietve és megteltem olvasásukkor azzal az örömmel, amit az igaz ember igaz mondanivalójának mesteri közlése keltett.

Lelkiismeretfurdalásom pedig azért volt, — mert csak néhány mondatnyi hely állt rendelkezésünkre, hogy kifejezhessem, amit a versek olvasásakor éreztem.

Most túl a verseken, de mégis szoros kapcsolatban velük, Békeffy Gáborról, a magyarról, a fiatalról és az íróról vagyok hivatva beszélni.

Elsőnek tettem, hogy magyar, mert magyarsága nélkül el sem tudnám képzelni. Olyan lenne, mint a gyökér nélküli fa.

Utána kiemeltem, hogy fiatal, mert fiatalsága új színekben, új utak előtt és új célok felé tartónak lát mindent és enélkül a fiatalság nélkül ugyancsak béna lenne minden sora.

Azzal pedig, hogy mindkét tulajdonságát, illetve körülményét abban a szóban kristályosítottam ki, hogy író, fogalmat alkottam róla, nemcsak magamnak, de mindazoknak, akik tudják, milyen gyötrelmesen édes boldog kín, töviskoszorú ma, ennek a hármas szent tehernek súlya alatt élni és alkotni.

Békeffy Gáborral o t találkoztam először, ahol táborba akart verődni ennek a három jelzőnek néhány csupa-hit embere, de ahol véletlenek és nehézségek azt eredményezték, hogy a tábor széthullásra itéltetett és csak néhányan maradtunk együtt közülük, azok, akiket most ezen a helyen egymásután szándékunk van bemutatni és megismertetni.

Békeffy Gáborról első érzésem az volt, hogy lázadó. Szent meggyőződésem most is, hogy az. Minden sora, minden gondolata lázadás, — mert ma annak nevezik mindazt, ami magyar kiállás azért, ami magyar. — És Békeffy Gábort a magyarságtól elválasztani egy művében sem lehet.

Néha elönti saját nagyságának érzése. Néha prófétai magasságból szól hozzánk, néha filozófikus nyugalommal szemléli a körülötte hullámzó kicsinyes harcot és fájó szívvel mutat rá a veszendőbe hulló nagy eszményekre.

Fiatalságát, melyet gyakran pattanásig feszülő energiával és harckészséggel, sőt szellemi támadások kihívásában domborít ki, néha meghazudtolja éleslátásával, mindenek fölé emelkedett, kardvágásszerű bírálatával, olykor ítéletével.

„Mammont imád prédikátorunk,
szent könyvet forgat éjszakákon át.
S mi éhezve, ébren álmodunk,
várjuk a földön Isten ostorát."

Mennyi tiszta szemmel és éles ésszel való látás, hány élet keresztmetszetének ismerete és mennyi . . . igen, kiírom: mennyi kín, gond és nélkülözés szűrte le ezt a néhány sort, amit éppen kiragadtam! Es mennyi gerinc, mennyi ősi erő kellett, hogy ennyi sötétlátás, illetve a sötétségnek ennyi látása után is röviden, de sokatmondóan odavesse egy verse végén:

„Pusztaszer után Mohács jött és Arad,
Világos, Bécs, Szarajevó, Trianon,
s ne hidd, hogy e földet gyáván átadom!"

Pedig ez a föld eddig csak gond, baj és keserűség forrása volt. De ez a föld a nehéz időkre kemény férfiakat terem és ha a tettek vitelén kívül a szólás kincse is megadatik nekik, akkor szólalnak meg a huszadik századnak ezek a hajlíthatatlan, szegletesállú, keményöklű csupaszív kurucai, mint amilyen Békeffy Gábor is.

Sértés lenne hozzánázni, vagy reklámdobot kongatni előtte. Tudja ő, meg mi is érezzük, sokan vannak, akiknek tüske minden sora a szemükben. Vannak nemzeti altatóink, akik rózsaszín sziruppal feleresztett szólamokban semmiségeket csepegtetnek nagy hangon belénk.

Ezeknek a lázadója Békeffy Gábor. Új, kemény Botond, aki kevés szavával bátran döngeti egy puhult nép mesterségesen elbástyázott szívének meg-megreccsenő ajtaját.

Kató A. János.

Magyar Nemzeti Művészet

1938. 4. 17.

SZINHÁZ.

Barta Lajos: **Az örvény**; a Nemzeti Szinházban.

Barta Lajos darabjára látatlanul is rámondhatta volna az ember, hogy komoly, őszinte darab, mert ez az író nem tud máskép: komolyan veszi az életet és önmagát, nem tud a dolgokkal játszani s nem azért viaskodik mondanivalójával, hogy tetszetősen, hanem azért, hogy teljesen kifejezze magát. Szándéka és lendülete szerint legmélyebben járó íróink egyike s ha néha sikerül neki a kifejezés adekvát teljessége, akkor a legmagasabb színvonalig jut. Nem az aprócseprő témák, mulattató magánügyek embere, nem is az elmeskedő és mulattató társasági ember tipusából való, — őt mindig és mindenben a szenvedő ember érdekli, akár a társadalmi igazságtalanság miatt szenved, akár a szenvedély komplikációi miatt. Az ő felfogása szerint, a mely benne van minden írásművében, az ember körülményeinek áldozata, szabad szárnyalását, életének teljes kielégítését azok a bilincsek bénítják meg, a melyeket a társadalmi berendezkedés, a világ sok mindenféle konvenciója és kötelező szabálya rak rá. A kalitkája falát csőrrel-szárnynyal kétségbeesetten ostromló madár — ez a Barta embereinek a képe. Ez adja meg konczepczióját a vidéki életről, a melylyel legtöbbet szeret foglalkozni: a falu s a kisváros életének szűk korlátai, a csaknem semmi fejlődési lehetőség, a mit nyujtani tud, az emberek kicsinyessége, léhasága és lelki durvasága megtöri a jobbra hivatott lelkeket — ez majd minden novellájának témája s ez darabjáé is.

Két férfit állít egymással mintegy párhuzamos viszonyba. Az egyik már meg van törve. Járásbíró, művelt, tudományos ember, túlságosan finom érzésű, de már megbénult energiájú, belül megrokkant a felesége miatt, a kit szenvedélyesen szeretett és szeret még mindig, s a ki hisztériás élvezetvágygyal kaczérkodik, mulat, hűtlen hozzá s botrányokba keveri, a melyek miatt minduntalan más városba kell magát helyeztetni. Ez a fáradt, lelkileg betegen vánszorgó ember igen éles profillal van megrajzolva s mélyre nyúló gyökerei vannak az élet felé. *Pethes* szinésznél ritka kongenialitással játszsza; a mint először kilép a színpadra, már a járásáról, testtartásáról, karjának lassú, félszeg mozdulatáról megismerjük s megszólalásakor már előttünk áll körvonalakban az alak egész karaktere. Később mindjobban kitölti részletrajzzal a körvonalakat, igen egyszerű eszközökkel, a melyek gazdagságot és rendkívüli mesterségbeli biztosságot árulnak el. A mit ebben az ábrázolásban Pethes produkál, az a legmagasabbrendű szinészi produkcziók egyike.

A másik férfi még ép és friss, hevesen buzog benne az életakarat, a szabadság, a természete teljes kiélésére való vágy. De már ott vannak az akadályok, a melyeken meg fog törni: konfliktusba keveredik apjával, az erőszakos, műveletlen, fél-paraszt üzletemberrel s élnivágyása a járásbíróné felé csábítja, a kinek szépségében, kaczérságában, elegancziájában tulajdonkép a magasabbrendű élet-

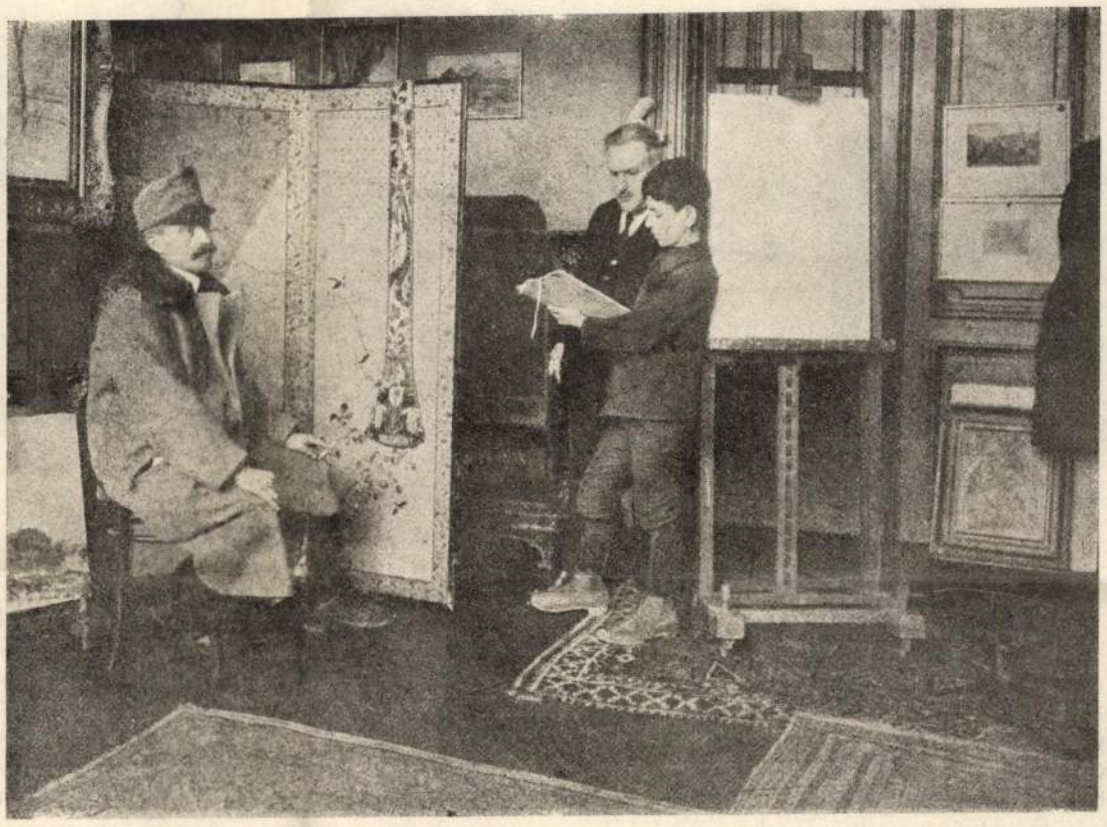

HELLER ANDOR 14 ÉVES RAJZOLÓMŰVÉSZ, TANÁRÁVAL, MAGYAR MANNHEIMER GUSZTÁVVAL, A MINT ATYJÁT RAJZOLJA.

lehetőségeket látja. Az asszony miatt szembekerül a város léhán politizáló uraival, egész környezetével, — de lekötött kézzel harczol, a végén sohasem azt csinálja, a mit akar, hanem azt, a mire rákényszerül. Apja szuggesztiója alatt elveszi a meggazdagodott ácsmester leányát, de a járásbíróné lidérczalakja nem engedi, hogy értékelni tudja felesége szenvedő, alázatos, odaadó szerelmét, —

BUDAPESTI RENDŐRÖK KARHATALMI FÖLSZERELÉSSEL.

a házasságot csak egygyel több békónak érzi a lábán. Lassan aztán megtörik: a felesége öngyilkossági kísérlete, botrányos jelenet a kisvárosi gavallérral, a járásbíró öngyilkossága, mely szinte szemeláttára történik, mikor éjszaka az ablakon ugrik be a szép asszonyhoz — az élettől megundorodva, az embereket elkerülve vonul vissza az erdőbe, fűrésztelepére s csak az idő oldja föl a szakadást, a mely a lelkén támadt, a felesége okos rábeszélése, a fiára való gondolás, a letört járásbíróné késői megjelenése vezeti vissza az életbe, hogy megtalálja annak harmóniáját. Ez az alak volna a darab tengelye, de nincs elég erős konturral megrajzolva, gyakran megszakad a belső folytonossága és a színész, *Kürti József*, nem tudja a szétkuszálódó vonalakat összefogni. A darabnak e miatt nincs szilárd egyensúlya, súlypontja minduntalan átlendül az egyik alakról a másikra s többször is zavarba jutunk, mi volt az író tulajdonképeni mondanivalója: a járásbíró történetében van-e benne, vagy a fakereskedő Geöcze fiáéban? A hiba a darab belső logikája körül van s a siker ezért nincs arányban az író tiszteletreméltó erőfeszítésével.

Márkus Emilia játszsza a járásbírónét, csodálatraméltó fiatalos frisseséggel. Nem csupán az ő hibája, ha az alakot kissé konvencziónálisnak érezzük: az író nem élte át egészen belsőleg s kénytelen volt külső, irodalmi vonásokhoz folyamodni. A fiatal Geöcze feleségét *Forgács Rózsi* sok finomsággal, de helyenként túlságosan tompítva játszsza, nem aknázta ki eléggé az alkalmakat, a miket az író nyujtott neki. Az epizód-szereplők közül *Pataki* igen jó és *Bartos* is gondosan megrajzolt alakot ad.

Schöpflin Aladár.

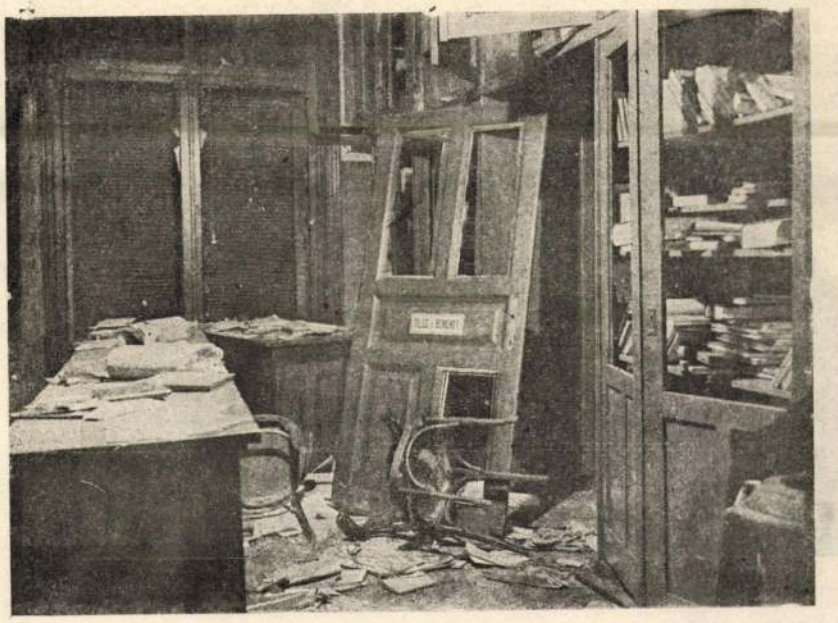

A «PESTI HIRLAP» KIADÓHIVATALA A JANUÁR 23-IKI ROMBOLÁS UTÁN.

A «CARADOK» ANGOL HAJÓ FEDÉLZETE 32 FOK HIDEGBEN A REVALI KIKÖTŐBEN.

AZ ANGOLOK A GÉPPUSKÁVAL VALÓ BÁNÁSRA TANÍTJÁK AZ ÉSZTEKET

AZ ANGOLOK ÉSZTLANDBAN.

AZ APRÓSÁG.

Elbeszélés. — Irta **Nagy Lajos.**

Az apróság egy kis leány volt, mindössze négy esztendős, Ellácska volt a neve. Nagyon csinos kis leány volt, kedves és szeretetre méltó, mint minden gyermek. Ezenfelül még igen jó modorú is volt, csendes, nyájas és hizelgő, mondhatnám: diplomatikus ügyességet tanusított az emberekkel való érintkezésében. Nem túlzok, a mikor az emberekkel való érintkezésről beszélek, mert Ellácskának olyan nagy „ismeretsége" volt, akár egy felnőttnek. Sőt ennél is nagyobb, mert ő bejáratos volt a kétemeletes bérháznak, a melyben a mamájával lakott, mindegyik lakásába, szívesen látták mindenhol, kedveskedő szavakat intézett hozzá mindenki. A legöregebb bácsik is mosolyogni kezdtek az elragadtatástól, a mikor vörös ingruhácskájában betoppant hozzájuk, s a legharagosabb asszonyok is vidáman és hívón kiáltották a nevét, ha megpillantották, a mint a gangon tipegett. De még ennél különbet is mondhatok, mert hiszen az öregek szívesen szoktak barátkozni a kisgyerekekkel. Ellácskát még a fiatalok is szerették, ifjú házasok, a kiknek maguknak is volt egy vagy kettő, a kit szeressenek, kisasszonyok és fiatalemberek, sőt a gyermekpajtásai is szerették. Még a mamájának is megkülönböztetett nyájasság járt ki az egész ház részéről, mert hát ő volt a primadonnának, Ellácskának a mamája.

Ellácska, a mint mondtam, nyájas volt mindenkihez, de mindenkit egyformán szeretni az ő apró szíve nem tudott. Neki voltak kegyeltjei, sőt volt egy legkegyeltebbje. Ez a legkegyeltebb — ó szörnyűség! — nem egy kis barátnője, vagy fiúpajtása volt, sem valamelyik csókolgató szájú öreg néni, vagy simogatókezű bácsi, hanom egy csinos fiatalember. Egy kis angolbajuszú fiatalember, egészen fess, jó öltözködésű bankhivatalnok. Lessenyei Teleky Józsefnek hívták ezt a kis angolbajuszú banhkivatalnokot, a nevét tudnunk kell, mert ő maga nem szerette a rosszhangzású neveket, a [illegible]tját igen megbecsülte és ezeken felül egyik sajátságos szokása volt a nevekkel való tréfálkozás. Ellácskát például egyszer, a mikor lesujtó gúnynyal akarta illetni, így szólította: te Sára! Vagy megvetésének jeléül azt mondogatta némely fiatalemberre, hogy az: Samu. Samu, — ez Teleky úr szerint, különben meglehetősen általános használat szerint is — azt teszi, hogy valaki félszeg és ügyetlen a nők körül, igen

GELLÉRT OSZKÁR, AZ ÚJ SAJTÓFŐNÖK.

jámbor, sikerei nincsenek. Így állván a dolog ezzel a Samu=val, semmi esetre sem dicsőség a fiatalembernek, ha ő: Samu. Ellácska persze ezt nem érthette, neki elég mulatság volt az, hogy valakit más néven neveztek, mint a sajátján. Ő ezen is nagyszerűen tudott kaczagni, — szerény igényű volt. Azt mulatságosnak találta, hogy őt Sárának szólították, ezen is úgy nevetett, hogy a könnyei is hullottak, de a mint lélegzethez jutott, tiltakozott a sértés ellen:

— Nem vagyok Sára! Ella vagyok! — ezt jelentette ki egész visszautasító határozottsággal.

Azután újra nevetett, mert mégis csak nagyobb volt a tréfa, mint a sértés.

Ellácska Teleky bácsinak szólította a bankhivatalnokot, ha meglátta a lépcsőn jönni vagy menni, a gang legvégéről is futni kezdett feléje és kiabálta · Teleky bácsi, Teleky bácsi. Teleky bácsi természetesen megállt az első emeleten és megvárta Ellácskát, az „apróságot". A kik a gangon álldogáltak — leginkább asszonyok — mosolyogtak a jeleneten és azután azzal vádolták meg Ellácskát, hogy szerelmes.

— Nem vagyok szerelmes — mondta Ellácska, a nélkül, hogy értette volna, mit fognak rá. De — mintegy daczból — annál inkább ragaszkodott a bankhivatalnokhoz. Abban az időben, a mikor az jönni vagy menni szokott, már a gangon őgyelgett, hogy találkozhassék vele. Ha a fiatalember hazajött, akkor Ellácska megfogta a kezét, fölvezettette magát a második emeletre és bevezettette magát a Teleky úr szobájába. Ha nem találkozott Teleky úrral, akkor fogta magát és felment magányosan a második emeletre, megkopogtatta az udvarra nyíló ablakot és csengő hangon kiáltotta:

— Teleky bácsi, ereszszen be!

A fiatalember felugrott a diványon hevertéből és sietett ajtót nyitni. Ellácska betipegett a szobába, mosolygott és ezt mondta:

— Itt vagyok!

— Igazán? Jó, hogy bejelented — mondta kaczagva a fiatalember, — mert oly apró vagy, hogy csak úgy magamtól nem is vettelek volna észre.

Ellácska nem értette ezt a megjegyzést, nem is reagált tehát rá, hanem szétnézett kiváncsian, odament az íróasztalhoz és kutatott olyan apró tárgy után, a mit esetleg még nem ismer, hogy kérdezgethesse: mi ez? mi ez?

„Teleky bácsi" mosolyogva nézte az apróságot, nagyon örült a látogatásának, mert friss és üde kis lényével, tiszta nevetésével, nyilt tekintetével valósággal felfrissitette a szobát, megtisztította a fiatalember hangu=

ELÉGEDETLENKEDŐ LESZERELŐ CSOPORT A LONDONI HADÜGYMINISZTERIUM ELŐTT.

LESZERELŐ KATONÁK KÜLDÖTTSÉGE AUTOMOBILON.

AZ ANGOL KATONÁK LESZERELÉSE.

Mikus Sándor

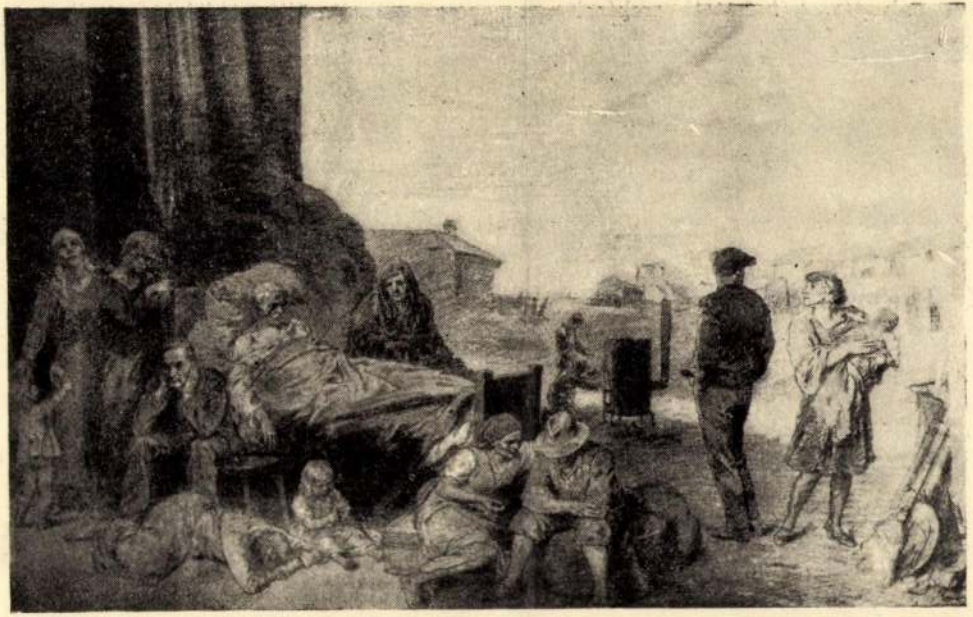

Heller Andor: Külváros
A Műcsarnok Szent István kiállításáról

Művének 1938. 18-19. sz. 89.l.

tikáját, vitéz Székely, Damkó hagyományos szentjeit látni még.

Az építészeti részben legjobb építészeink szerepelnek: Györgyi Dénes párisi kiállítási tervei, j. Münnich Aladár villa épületei és enteriőrjei dr. Lechner Jenő, Gyenes és Megyer Meyer Attila művészi elképzelései, valamint Csát Géza és Lux Géza szellemes templom átépítési modellje, aztán néhány szép emlékműterv Szivessy Tibortól.

Néhány üvegfestményterv is van a tárlaton Radnótiéktól, Róth Miksától, felélesztvén ezt irányzatot, a nemzeti drámai felfogást hangsúlyozza, életesebb, történelmibb tipusokkal. Csak szobrászatunk kullog még, mint sok egyéb másban is, érett, diadalmas festészetünk nyomában, de új eszmecsirák jelentkezése már itt is megfigyelhető.

A SZÉPMŰVÉSZETI MUZEUM KIÁLLITÁSAI. Két nagyszerű kiállítással lepte meg a közönséget a Szépművészeti Muzeum: a Balló Ede emlékkiállítással és özv Ali Achmed Mirza hercegné ajándékának ,néh. Perlmutter Izsák hátrahagyott művei[illegible] bemutatásával. Balló Edének sok szeretettel

hatóak a nagy pályatársairól festett arcképek ,amelvek közt Balló Edének néhány sikerült tájképe foglal helyet.. Másolataiban pedig (több tanévre való érdekes anyag) a nagy szorgalom és tudáson kívül a régi mesterek feltétlen megbecsülését is érezzük. — Perlmutter Izsák a friss impressziók költője, akinek itt látott gyönyörű szinkompozicióí külön tanulmányra méltóak. Érdekes ez a bemutató azért is, mert a mesternek a röviddel halála előtt festett „Ünnep" cimü képét és egy vázlatban maradt finom tanulmányt („Tél") is bemutatott. Erdélyi Árpád

AZ ERNST MUZEUM KIÁLLITÁSAI

Három festőt és egy szobrászt mutatott be az Ernst-muzeum májusi kiállításán. Olyan művészeket, akik közül csak Feleky—Fettar Frigyest nem ismertük még nálunk, de a többieknek B. Vajda Klárának, Lesznai Annának és Mikus Sándornak már e kiállítást megelőzően is jólhangzó neve volt. Vajda Klára művei nemcsak kivételes tehetségéről, de iskoláról is tanuskodnak. Mesterei között vannak konzer- egy tulkulturált autódidakta. Széles ecsetkezeléssel és kevés szinnel fest, a modern plakátstilust állítja szolgálatába pikturájának, mely kissé harsogó szinfoltokkal tölti meg a könnyö és kecses konturterületet.

Mikus Sándor fiatal szobrász, jeles Pátzay növendék, akinek már külföldön is voltak figyelemreméltó sikerei. Meglehetős nagyszámu művel szerepel e tárlaton. Monumentálisra törekszik, mely nem a szobrászati dimenziókban, hanem a lelki ábrázolás nagyságában jut érvényre. Ilyen monumentálitás tükröződik érmegyüjteményében, amelyből kimagaslik a mestere: Pátzay Pál, Darvas Lili és Domonovszky Endre sikerült emlékplakettjei

Időrendben megelőzte ezt a kiállítást a Szinnyei Merse Pál Társaság XIII. tavaszi szalónja közel kétszáz művel, amelyek között kiváló művészi teljesítményeket képviseltettek: Csaba Rott Margit, Eisler Lya, Erdélyi Endre, Erdős Géza, Félegyházy László, Gábor Marianne, Gádor Emil, Grünwald Valéria, Guzsik Ödön, Hegedüs László, Horváth Ilona, E. Kandó Gyula, Kampler Kálmán, Kapos Nándor, Kégl Adorján Kerekes István, Kun István, Kuti Ami, Láng Rudolf,

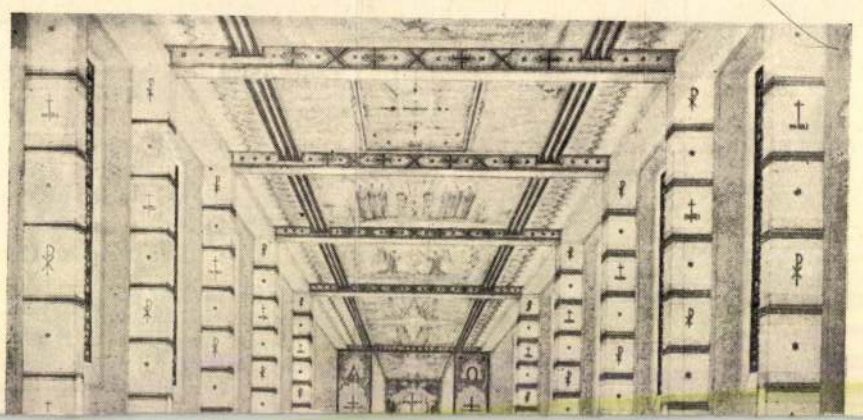

MDK

dr.Heller András

Sárbogárd

Mády

Tav.tárlat, N.Szal. 1934. jun. 5 l.

MDK

dr. Heller András

A cannesi kikötő éjjel, akv.

Ste Marguerite szigete, "

Akv. és paszt. kiáll. N.Szal. 1932. máj. 7 l.

MDK

dr. Heller András

Antibes, akv.

Tél a Luxenbourg parkban, akv.

Akv. és passt. kiáll. N.Szal. 1932. máj. 7 l.

Heller András

Szerepelt a Nemzeti Szalon tavaszi kiállitásán.

M.H.1932.IV.?

MDK

Heller András

Szentmihály utca, festm. repr.

Képzőművészet, 1928. 13. sz. 212 l. kép.

Heller András festőművész

Őszi Tárlat - Nemzeti Szalonban - képével vett részt /kikötői kép/

Magyarság 1931.IX.20.

Heller András

Tavaszi Tárlat - Nemzeti Szalonban - képével szerepelt /olajfestmények/

Magyarország 1931.VI.21.

Heller András

Szerepelt a Nemzeti Szalon LXXI. csoport-
kiállításán.

80. lk. 1931. IV. 22.

Heller András
szerepelt a Nemzeti Szalon LXXI.
csoportkiállításán.

W. h. 1931. IV. 22.

Heller András

szerepelt a Nemzeti Szalon LXXI. csoport-

kiállításán.

Lipsia 1931. IV. 22.

Heller András

Szerepelt a Műcsarnok Tavaszi tárlatán.

8 ó. h. 1931. IV. 26.

Heller András

Szerepelt a Nemzeti Szalon LXXI. csoport. kiállításán.

N. k. 1931. IV. 21.

Heller András

Szerepelt a Műsornak Tavaszi tárlatán.

N. M. 1931. IV. 26.

Heller András

Szerepelt a Nemzeti Szalon LXXI. csoport-

kiállításán.

P H. 1931. IV. 21.

Heller András

Szerepelt a Nemzeti Szalon LXXI. csoport-
kiállításán.

Est 1931. IV. 22.

Heller András MDK

olajfestmények
St. Nicolas du Chardonnet
Cote d'Azur
Áitatosság után
Tengerparti villa

Nemzeti Szalon 1931. ápr.LXXI. csoportkiáll.

Heller András

Olaszországi városrészletet állitott ki, a Szinyei Társ. tav. tárlatán.

M.931.IV.5.

Heller András

Olaszországi városrészletet ál'itott ki, a Szinyei Társ. tav. tárlatán.

M.931.IV.5.

Heller András MDK

olajfestmények
Pásztorfiu
La Bella
Villa Boccaccio
Portæ S. Miniato
Nemzeti Szalon 1931. ápr.LXXI. csoportkiáll.

Heller András

"Ponte Vecchió" c. műve a Szinyei Társ.tav. tárlatán.

Ujság, 931.IV.5.

Heller André

"Ponte Vecchio" c. mûve à Saint-Tropez.

tableau.

c. Jeté. 931. IV. 5.

MDK

Heller András, festö

Monte Carlo. Olf.

Nemzeti Szalon.-Tavaszi tárlat. 1931.junius. Kat.

Heller András MDK

olajfestmények
Cigány
Antibes főtere
Tanulmányfej I-I$_j$
Halász

Nemzeti Szalon 1931. ápr.LXXI. csoportkiáll.

Heller András MDK

olajfestmények
Ponte S. Trinita
Ikva patak
Veszprémi ucca

Nemzeti Szalon 1931. ápr. LXXI csoportkiáll.

Heller András MDK

olajfestmények
Ucca a Quatier Latinben
Hindu barátom
Montecarloi galamblövő
Corini Margit festő arcképe

Nemzeti Szalon 1931. ápr.LXXI. csoportkiáll.

MDK

Dr.Heller András, festö

Négyesy László egyet. tanár arcképe. Olajf.

Nemzeti Szalon.-Őszi Tárlat. 1932. szept. Kat.

MDK.

dr. Heller András, festö

A templárius kapu. Olajf.
Kikötöben. "

Nemzeti Szalon.- Öszi Tárlat. 1931. szept. Katalog.

MDK

Heller András

Antibes főtere, of.

A fejér vmi és Szfvi Muz. igazg.jel.1933.évről.
Székesfehérvári Szemle, 1934. 3-4.sz.

107 l.

MDK

Dr.Heller András, festö

Károlyi József gróf arcmása. Olf.

Nemzeti Szalon.-Tavaszi tárlat.1932.junius. Kat.

MDK

Heller András

Képzőművészet 1951. 41. sz. 144.l.

MDK

Heller András

A N. Szalon tavaszi tárlata. Képzőművészet 1931. 42. sz. 164.l.

Heller András

MDK

Or San Michel,

Műcsarnok 1931 tavassi kiállitás

Heller András, festőm. MDK

Ponte Vecchio. Olf.

Nemz.Szal.-VI.Tavaszi Szalon. 1931. ápr. Kat.

MDK

Heller András

Szentmihály utca c. festm. Repr. (A Nemzeti Szalon őszi tárlatáról.)

Képzőművészet, 1928. 13.sz. 212.l.

M.D.K.

Dr. Heller András

"Mády" c. portréjának repr.-ját bemutatja a lap a Nemzeti Szalon Tavaszi Tárlatáról.

Portrék a Tavasz Tárlatón c.
Szinházi Élet. Bp. 1934. juni. 17-23. XXIV. évf. 26. sz. 54-55. lap

Heller András

"Portré" c. műve a Nemzeti Szalon tav.tárlatán.

M.934.VI.10.

Heller András.

Kiálliotta müveit a Nemzeti Szalon 1931-ben

Bende J:
A Képzőművészeti egyesületek története, kézirat.

Heller András

1929-30-ban tanársegési teendőkkel megb. ösztöndíja hallg.

Képzőműv. Főisk. Évk. 1929/30. 51 l.

Heller

festőművész

Téli Tárlat - Műcsarnokban - képével szerepel.
Jó portréval.

Magyarság
1934.I.14.

MDK

Heller András

Dunaparti rész, I.

" " II.

Duna-kiáll. N.Szal. 1933. jan. 5 l.

2 + 4 ablak + kapu + 2 ablak. Barokk-

./

Heller András dr.

Alkotásával szerepel a Nemzeti Szalon tav.tárlatán.

N.U.934.VI.10.

Heller András, sz. 1904.

Tengerparti villa, olaj
Ucca a Quarter Latinben, olaj
Hindu barátom, olaj
Montecarlei galamblövő, olaj
Corini Margit festő arcképe, olaj
Cigány, olaj
Antibes főtere, olaj

LXXI. Csoportkiállitás. 1931. ápr.

3 l.

Reformkor művészete. Föv. Képt. XXXVI.kiáll.
1948. jul. 1.

Heller András.

8 órai Ujság.
1931. IV. 22., 8.
(: Ben. :)

MDK

Heller Antal, festőm.

Csapszék. Repr. Olf.

Magyar Nemzeti Művészet. 1938 4.sz. 82.l.

Heller András dr

Gróf Károlyi József
archépe
(a Nemzeti Szalon
kiállításáról)

Karikás
1932 aug. 11 9-l.

BUDAPEST,
VI., BULYOVSZKY-U. 19.

en sorok átadójának az Ön által

—

Heller András

irod

=

Képzőművészet

1933. 18. l. (Székesfehérvári művészek kiállítása.)

~~Kópo~~ Mucsamoh. Katalogusoh

Heller András dr

festő

szül 1904 Nagybecskerek

rendkívül vál-

tozatos élettör-

ténetét lásd

Schne Juh. Fejérom

309. 310 l.

5 Szeptember

Októ

HELLER ANDRÁS
62. Párisi utca, vízf.

Nemzeti Szalon

Őszi Tárl. 1940. okt.

Dr. Heller András

133 Gróf Károlyi kastély olajf. 200.—

Nemzeti Szalon
téli kiáll. 1932 jan

Varrótü csontból, vómai VI. 281, 282

Dr. Heller András

63	A cannesi kikötő éjjel	aquarell	80.—
64	Ste Marguerite szigete	aquarell	80.—
65	Antibes	aquarell	80.—
66	Tél a Luxenbourg parkban	aqu.	80.—

Nemzeti Szalon
Akv past kiáll. 1932 máj-jún]

s keresztbe tett bal labat ledetlenul nagyja.
Tollrajz, méretei 22 : 21·3 cm.

Szám Sörnes halodni

44

Frohner D. hagyom. 1891. marci 28.

Wyleds. 472.

dr. Heller András
54 Montparnasse aqu. 100.—

Nemzeti Szalon

Tavaszi Szalon

1932

ordultan ül, de szembe néz. Jobb ke-
bal pedig az ölében fek-
pütt elválasztott vállaira om-
ürke. Kivágott ruháját a vállakon fe-
yes sarku cipője fehér
ik. A háttérben a korláton innen, ne-
alól jobbra: f. Lotz.
4 cm.
ki 20578 sz. leirattal 4000 K-án (213-

Heller András (Andor)

kép Fürth 1926-30

1931 egyiptt N. tral
1940 Mütere

Leffler Béla arch. stockholmi,
m. követi,
~~[illegible]~~

Antibes fötere
tr. fvári Mur

Budapest, 1959. január 13.

z politikai tanfolyama keretében
F ö l d e s I s t v á n, a Nép-
nak tagja f. év január hó 15-án
el előadást tart,

rositás alapelvei"

pest, VI. Népköztársaság-utja 101./

megjelenésére feltétlenül számit

a Magyar Ujságirók Országos
Szövetsége
Oktatási Bizottsága

Heller András dr

Károlyi József gróf
arcmása, olaj.

Nemzeti Szalon
tav. kiáll. 1932 jun

Heller András

a Vörösmarty-Társaság
1932. dec. kiállításán fentitől
képet vett a kultuszminisz-
terium.

Székesfeh. Bemle
1932-61. l.

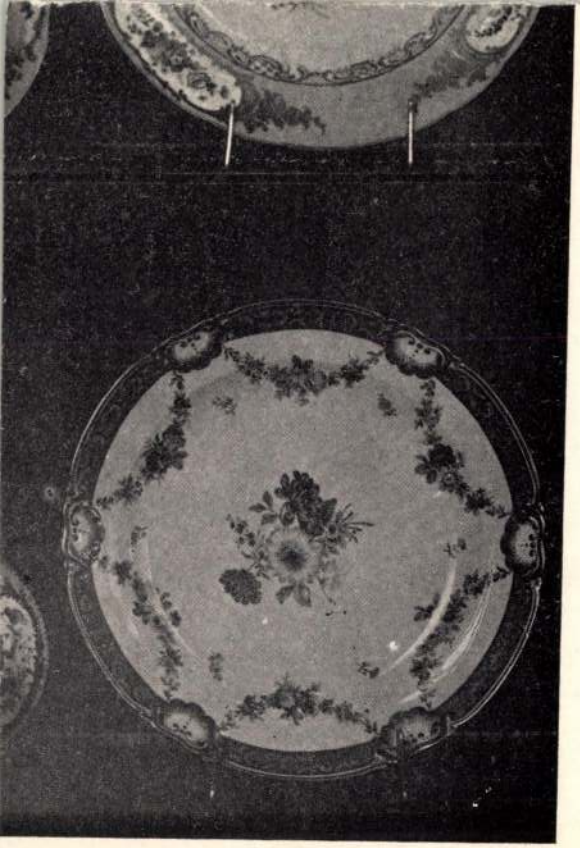

900/38
900/48
900/37

HELLER ANDRÁS

67 Ponte Vecchio olajf. 500.—

Nemzeti Szalon

Tavaszi Szalon

1931

bosjára támaszkodva áll és
világos a egy sötétszeg meg egy szürke. A reájok ~~[illegible]~~
~~[illegible] különféle szinü [illegible] ló [illegible]~~ ~~legel~~
~~tható csikos vizyaz~~, a ki kalapot
yen felhözött. Jelzése alól jobbra:

cm.
-iki 20578 sz. leirattal 1000 K-án.

Kullod.

Heller András

Született 1904-ben a most szerb megszállás alatt levő Nagybecskereken. Középiskolai elvégzése után a római katholikus teológiát mint a bécsi Pazmaneum növendéke végezte el. Fölszentelése előtt kilépett s jogi tanulmányai után államtudományi doktorrá avatták. A képzőművészeti főiskolán két évig Karlovszky Bertalan és két évig Benkhard Ágoston tanítványa volt. Először a Nemzeti Szalon 1928-i ősszi tárlatán állított ki. Olaszországban és Franciaországban hosszabb tanulmányutakat tett. 1931 ápr. kollektiv kiállitása a Nemzeti Szalonban. Olajfestményei, figurális tanulmányok.

368. Németalföldi festő. A XVI. sz

Gyermek k

Mellig s kissé
szeme barna. F
s annak mind
bátja vörösbarn

Fa, mé
A kam

481

HELLER ANDRÁS

Született 1904-ben a most Szerb megszállás alatt levő Nagybecskereken. Középiskolái elvégzése után a római katholikus teologiát mint a bécsi Pazmaneum növendéke végezte el. Fölszentelése előtt kilépett s jogi tanulmányai után államtudományi doktorrá avatták. A képzőművészeti főiskolán két évig Karlovszky Bertalan és két évig Benkhard Ágoston tanitványa volt. Először a Nemzeti Szalon 1928-i őszi tárlatán állitott ki. Olaszországban és Franciaországban hosszabb tanulmányutakat tett.

51	Pásztorfiu	olajf.	150.—
52	„La Bella“	olajf.	550.—
53	Villa Boccaccio	olajf.	500.—
54	Porta S. Miniato	olajf.	250.—
55	St. Nicolas du Chardonnet	olajf.	250.—
56	Cote d'Azur	olajf.	300.—
57	Ájtatosság után	olajf.	200.—
58	Tengerparti villa	olajf.	300.—
59	Ucca a Quartier Latinben	olajf.	400.—
60	Hindu barátom	olajf.	400.—
61	Montecarloi galamblövő	olajf.	600.—
62	Corini Margit festő arcképe	olajf.	600.—
63	Cigány	olajf.	200.—
64	Antibes főtere	olajf.	200.—
65	Tanulmányfej	olajf.	150.—
66	Tanulmányfej	olajf.	200.—
67	Halász	olajf.	200.—
68	Ponte S. Trinita	olajf.	400.—
69	Ikva patak	olajf.	250.—
70	Veszprémi ucca	olajf.	250.—

Nemzeti Szalon 1931. ápr
71. coop. kiáll-

POHÁRNOK ZOLTÁN

Győrött született 1905-ben, ott járt gymnáziumban, 19 éves korában Istanboulba megy, hol ujságoknak dolgozik. Itt az akadémián fél évet végez. Másfélév után visszajön gyalog, végig a Balkánon, a főiskolán Glatz-hoz jár másfél évig, s ujból elcsavarog. Most Franciaországba megy egy kollegájával, részben vonattal, de javarészt gyalog, 3-4 hónapig csavarog Provenceban és Észak-Olaszországban; Marseilletől Velencéig gyalog téve meg az utat. 1929. ősszel jön vissza, azóta önállóan dolgozik. Kiállításon ritkán vesz részt, legutóbb a Szinyei Tavaszi Tárlaton láttuk.

71	Nonchalance		800.—
72	Éva leánya		600.—
73	„Leila"		400.—
74	Az élet szimfoniája		600.—
75	Önarckép feketében		400.—
76	Arbe szigetén fölszáll az est		400.—
77	Termő földek		250.—
78	Provencei délután		300.—
79	Hajléktalanok		300.—
80	Koncz János arcképe		Mgtul.
81	Feketeinges leányarckép		Mgtul.
82	Kalapos önarckép		250.—
83	Magyar földön		200.—
84	Toscanaban		150.—
85	Szőke leány arcképe		300.—
86	Szines vitorlás az Adrián		200.—
87	Papini	grafika	Mgtul.
88	Szines rajz	grafika	Mgtul.
89	Magyar szélmalom	aquarell	50.—

KÉPEK EGY EMBER ÉLETÉBŐL

Széder estéjén lesz négy éve, hogy egy szerény családi kör megünnepelte családfejének 50. születésnapját. Magánügy, mindennapos eset. Ám többen úgy vélték, hogy a rendkívüli embert valami rendkívüli megemlékezés illeti meg. Baráti ötlet és művészi ihlettség megajándékozták hát egy a sablóntól eltérő, gyönyörű kiállítású emlékalbummal, mely néhány jellemző képben elvonultatta az ünnepelt előtt munkás életének nevezetes állomásait, aláírások formájában pedig eléje vetítette közeli és távoli szeretteinek hosszú sorát. Ott ült ismét a kis bóchersapkás fiú a szülői ház ünnepi asztalánál, mellette apa, anya, bátya és az elmaradhatatlan „vendég"; a rajz alatt viszont *mai* családja: az asszony, a gyermekek, a szűkebb familia névjegyzése. Pereg a film. A diák már Pesten élí a királyuccai tömegtanya egyik meghitt sarkában: „Hárman valának együtt" — a triumvirátus. És egy szép lag-beomeri napon „Buda gyöngyében" megalakítják ezek a fiatalemberek és rokonlelkű társaik — akkor *ilyen* gondjaik voltak a húszéveseknek! — a Magyar Zsidó Ifjak Egyesületét, minden azóta lett diákintézménynek: OMIKE-nek, MIEFHOE-nek, menzának az ősét és szülőanyját. A szellemes ifjú itt olvasta fel első irodalmi kísérletét, a „*Samesz*"-t, mintha jelképesen kifejezte volna egész későbbi életének belső foglalatját, mely csupa szolgálatkészség volt, névtelen szolgálat, Dienst am Heiligen. A következő képen a hitközségi titkári szobát látjuk, asztalán néhány kedves művének, a Nyugdíjszabályzatnak, Ösztöndíjegyletnek, Hitközségi Szemlének íveit, ismét másik képen a Zsidó Gimnázium kettős intézményét, eredeti elgondolásában egységes vezetés alatt. Majd a felépült gimnáziumi palota templomszentélyébe pillanathatunk, a Zsidó Gimnázium Barátai Egyesületének alkotásába, de a márványtáblán, mely az előcsarnokban az alkotók nevét megörökíti, az Ő neve helyén még ma is csak fehér folt van, amely — díszít. Végül az utolsó keretes rajzon „a többiek" jönnek: hatalmas távlatból tömegek érkeznek mindenfelől, keletről és nyugatról, modernek és „maradiak", barátok és tisztelők, akik üdvözletüket, hálájukat, nagyrabecsülésüket jelzik.

Sokan hódoltunk akkor szeretettel „a láthatatlan embernek". Most fájdalommal, fiatalon eltemettük. De *Kramer Malkiel*, a becézett *Kilcsy* emléke elevenen tovább él közöttünk!

Dr. Fürst Aladár.

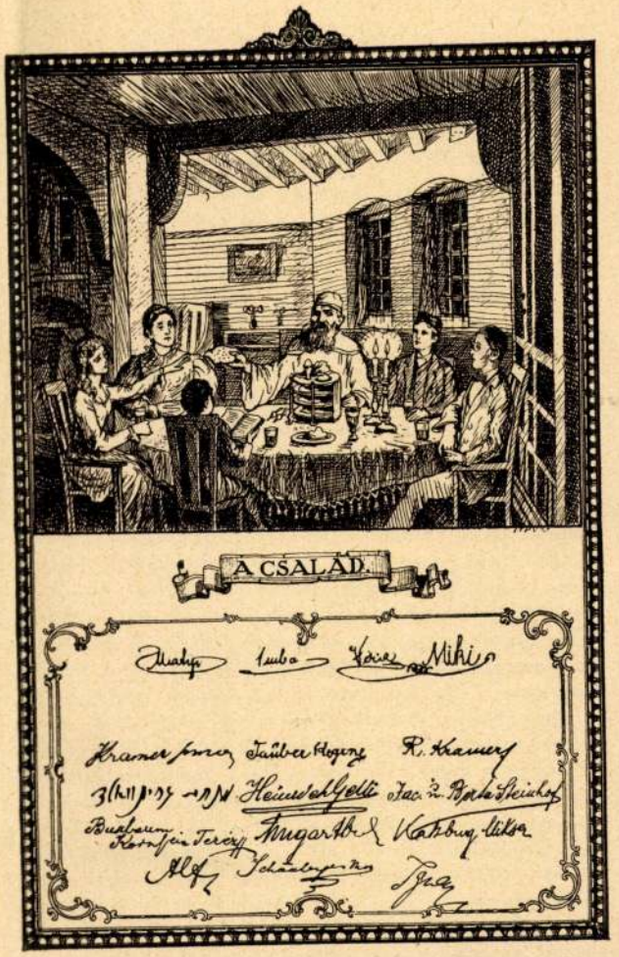

Heller Andor rajzai, Kramer Malkiél 50. születésnapjára készült emlékalbumba.
Széder a szülői házban, az intézmények, miket életrehívni segített és a tisztelők tábora

Mult és Jövő
1932. XXII. április
képek

UJ KÖNYVEK

DR A. Z. AESCOLY (JERUZSÁLEM): RABAN, AZ ÉNEKEK ÉNEKÉNEK FESTŐJE

Érdekes jelenség, hogy az Énekek énekét, ezt a gyönyörű szerelmi poémát, mely oly gazdag színpompás képekben, drámai anyagban, lendületes pátoszban és fantáziában, sokkal ritkábban illusztrálták, mint a Szentírás bármely más könyvét. Ennek az oka bizonyára abban rejlik, hogy az Énekek éneke dalainak mindig szimbolikus értelmet tulajdonítottak és ezáltal szinte elzárták a festő elől az illusztrálás lehetőségét. Egészen különös nehézségekkel kellett itt a festőnek megküzdeni: ha nem akarta a könyvet teljesen allegorikusan felfogni, amit az illusztrátor eszközei, a szín és a forma tiltottak neki, akkor ábrázolásának érzékivé kellett válni.

Zöév Raban, az Énekek éneke palesztinai illusztrátora, megoldotta a különböző nehézségeket azáltal, hogy megtalálta ennek a könyvnek a helyes illusztrálási formáját. Nem akart festő lenni, hanem illusztrátor. A sokszínű miniatűrt választotta, amely alkalmat ad neki és megengedi, hogy realista, sőt naturalista legyen, de ugyanakkor megéreztesse az Énekek énekének mélytartalmú allegóriáját, mely a Sir hasirimet a legszentebb könyvek közé emelte. Raban illusztrációi a festői szintézisnek érdekes esetét mutatják. Kifejezésének tömörségét és a színskálát a perzsa miniatűrből vette. De a térelosztás és a képek kivitele teljesen modern. És emellett ott találjuk mint keretet vagy mint díszítő elemet a régi zsidó motívumokat, amelyek szintén az allegóriára utalnak. Alapfelfogásában realista Raban. Miniatűrjei egy szerelmi regényt illusztrálnak. Kompozíciója a modern metódusok és a keleti hagyományok egybeolvasztása. Az egyik sarokban ott látjuk a regény beszélő hőseit és mingyárt mellettük elbeszéléseik ábrázolását.

Nem kevésbé érdekesek a motívumok és sujet-k, amelyeket Raban használ. A szabadon kombinált alakok és jelenetek mellett etnográfikusan meghatározott tanulmányokat találunk, melyek beleillenének az Ezeregy éjszakának nem egy meséjébe. A különösen szép motívumokhoz tartoznak a háttér gyanánt felhasznált palesztinai tájak és Jeruzsálem történeti levegőjű uccái.

Mikor ezek a merész miniatűrök néhány évvel ezelőtt megjelentek kézírásos angol szöveggel együtt, alig mertünk hinni az újszerű kísérlet sikerében. Most ennek a remekműnek harmadik kiadása jelent meg, technikailag tökéletesítve, meglepő szépségű kivitelben, három különböző nyelvű (angol, német, francia) változatban. Azt hiszem, alig volt még zsidó grafikusnak ehhez fogható nagy és megérdemelt sikere.

Az *„Énekek Éneke"* című album gyönyörű, színes mellékletekkel héber, angol, német francia szöveggel, pompás díszkötésben megrendelhető a „Mult és Jövő" kiadóhivatalában.

KÉT AMERIKAI ZSIDÓ ÉVKÖNYV

(Hebrew Union College Annual, Cincinnati, 1930 és Central Conference of American Rabbis, Edited by Isaac E. Marcuson, 1931.) A két évkönyv közül az első tudományos tárgyú, a cincinnatii rabbiszeminárium kiadásában (szerkesztik: David Philipson, Jacob Z. Lauterbach, Julian Morgenstern és Sheldon H. Blank), a másik mint az amerikai rabbik évente megtartott nagygyűlésének hivatalos kiadványa, zsidó társadalmi és vallási kérdésekkel foglalkozik. A Hebrew Union College évkönyve, melynek kiváló amerikai és külföldi zsidó munkatársai között a fő helyet az intézet tanárai foglalják el, változatos és gazdag tartalmával fogalmat ad arról az értékes, tudományos kutató munkásságról, mely ebben az intézetben folyik. És impozáns módon nyilvánul meg ebben az évkönyvben a zsidó tudományok nemzetközisége: a vaskos kötet angol-, héber-, francia és németnyelvű közleményeket tartalmaz. A másik évkönyv az amerikai rabbik szövetségének nagyszabású tevékenységét tárja elénk. David Lefkowitz elnök jelentésében többek között fölsorolja azokat a zsidó tudományos intézményeket, folyóiratokat, kiadványokat és magánosokat, amelyeket az Egyesület anyagi támogatásban részesített. Így állandó szubvenciót ad a bécsi rabbiszemináriumnak és tanárainak. Meglepetve látjuk, hogy az Amerikában, Európában és Palesztinában az utolsó évben elkészült jelentős tudományos művek nagyrészének megjelenését az Egyesület nagyszabású alapítványainak kiosztása tette lehetővé. A titkári jelentésből megtudjuk, hogy az elmult évben az Egyesület kiadásai meghaladták a 36.000 dollárt. A továbbiakban az évkönyv közli a különböző állandó bizottságok jelentéseit: külön bizottságok foglalkoznak a vallásos munkával az egyetemeken, a liturgiai kérdésekkel, az Egyesület és a nemzetközi és nemzeti szervezetek viszonyával, a templomi zenével, a falasákkal, a vallásos neveléssel, az archivumok ügyeivel stb. Ezekhez csatlakoznak a függelékben aktuális zsidó társadalmi problémákkal foglalkozó cikkek az orosz zsidók helyzetéről, a zsidó vallásos gondolkodás újabb alakulásáról, a zsidó teológia struktúrájáról, a zsidó konfirmációs szokások rendezéséről, a rabbinátus és a zsidó nevelés viszonyáról stb.

Az értékes és tanulságos, 530 oldalra terjedő kötetet a tagok névsora, az Egyesület kiadványainak (52 kötet) fölsorolása és végül az index zárja le. *P. E. Gy.*

LUDWIG LEWISOHN: SCHEILOCKS LETZTE TAGE

(Deutsch von Magda Kahn. Paul List Verlag, Leipzig.) A velencei kalmár meséjéhez kapcsolja Lewisohn regényét, annál a jelenetnél, amikor Shakespeare a bírói ítélet után (IV. felvonás, első jelenet) elbocsátja hősét. Lewisohn merészen továbbszövi a shakespearei hős történetét és közelhozza, emberileg érthetővé teszi ezt az ősi, legendás alakot. Azzal a megkapó meseszövéssel, melyet már „Az örök sziget"-ben is megcsodáltunk, vonultatja el előttünk Lewisohn Shylock gyermekkorát, ifjúságát, férfikorát egészen az aggastyán utolsó napjaiig és közben feltárja az örök faji ellentétek súlyos kérdéseit.

„A MI ÉLETÜNK"

Dr *Winkler Ernőné Munkácsi Noémi* hézagpótló feladatot végzett, amikor szép verssorokba foglalta a zsidó ünnepek lényegét, tömör tartalmát, hogy képeskönyv alakjában a zsidó gyermekek kezébe kerülhessen és azoknak zsidó érzését ébresztgesse. Mintegy bevezetés a zsidó életbe ez a képeskönyv, amely szövegével és színes illusztrációival egyaránt kitünően szolgálja a nemes célt. A könyvet Schlesinger József kiadócég adta ki.

ZSIDÓ MESEFÜZETEK

Eckstein N. Wolf adja ki és írja ezeket az érdekes meséket, amelyek a zsidó gyermekfantáziát megtöltik a zsidó mult iránt való szeretettel, rajongással és hűséggel. Látszik, hogy aki írta, gyermekek között forgó pedagógus, aki tud játszani a gyermeklélek húrjain és látszik, hogy a zsidó irodalomban verzátus ember, aki bő forrásokból tud meríteni. Eckstein N. Wolf mesefüzetei a legmelegebben ajánlhatók azoknak, akik gyermekeik lelkét zsidó tartalommal akarják megtölteni. A füzetek kaphatók a szerzőnél, aki a Kertész ucca 32. szám alatt működő gyermekotthon vezetője.

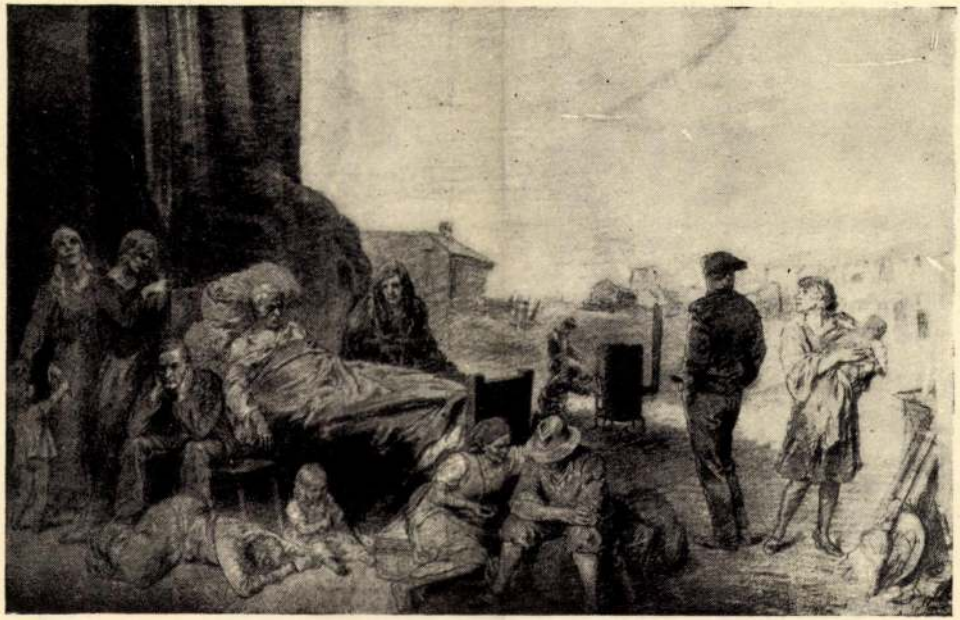

Heller Andor: Külváros
A Műcsarnok Szent István kiállításáról

tikáját, vitéz Székely, Damkó hagyományos szentjeit látni még.

Az építészeti részben legjobb építészeink szerepelnek: Györgyi Dénes párisi kiállítási tervei, j. Münnich Aladár villa épületei és enteriőrjei dr. Lechner Jenő, Gyenes és Megyer Meyer Attila művészi elképzelései, valamint Csát Géza és Lux Géza szellemes templom átépítési modellje, aztán néhány szép emlékműterv Szivessy Tibortól.

Néhány üvegfestményterv is van a tárlaton irányzatot, a nemzeti drámai felfogást hangsúlyozza, életesebb, történelmibb tipusokkal. Csak szobrászatunk kullog még, mint sok egyéb másban is, érett, diadalmas festészetünk nyomában, de új eszmecsirák jelentkezése már itt is megfigyelhető.

A SZÉPMÜVÉSZETI MUZEUM KIÁLLITÁSAI. Két nagyszerű kiállítással lepte meg a közönséget a Szépművészeti Muzeum: a Balló Ede emlékkiállítással és özv Ali Achmed Mirza hercegné ajándékának néh Perlmutter Izsák hátrahagyott mű-

Művészet. 1938. 89. l.

Heller Andor

hatóak a nagy pályatársairól festett arcképek ,amelyek közt Balló Edének néhány sikerült tájképe foglal helyet.. Másolataiban pedig (több tanévre való érdekes anyag) a nagy szorgalom és tudáson kívül a régi mesterek feltétlen megbecsülését is érezzük. — Perlmutter Izsák a friss impressziók költője, akinek itt látott gyönyörű szinkompoziciói külön tanulmányra méltóak. Érdekes ez a bemutató azért is, mert a mesternek a röviddel halála előtt festett „Ünnep" cimü képét és egy vázlatban maradt finom tanulmányt („Tél") is bemutatott. Erdélyi Árpád

AZ ERNST MUZEUM KIÁLLITÁSAI

Három festőt és egy szobrászt mutatott be az Ernst-muzeum májusi kiállításán. Olyan művészeket, akik közül csak Feleky—Fettér Frigyest nem ismertük még nálunk, de a többieknek B. Vajda Klárának, Lesznai Annának és Mikus Sándornak már e kiállítást megelőzően is jólhangzó neve volt. Vajda Klára művei nemcsak kivételes tehetségéről, de iskoláról is tanuskodnak. Mesterei között vannak konzervegy tulkulturált autódidakta. Széles ecsetkezeléssel és kevés szinnel fest, a modern plakátstilust állítja szolgálatába pikturájának, mely kissé harsogó szinfoltokkal tölti meg a könnyö és kecses konturterületet.

Mikus Sándor fiatal szobrász, jeles Pátzay növendék, akinek már külföldön is voltak figyelemreméltó sikerei. Meglehetős nagyszámu művel szerepel e tárlaton. Monumentálisra törekszik, mely nem a szobrászati dimenziókban, hanem a lelki ábrázolás nagyságában jut érvényre. Ilyen monumentálitás tükröződik érmegyüjteményében, amelyből kimagaslik a mestere: Pátzay Pál, Darvas Lili és Domonovszky Endre sikerült emlékplakettjei

Időrendben megelőzte ezt a kiállítást a Szinnyei Merse Pál Társaság XIII. tavaszi szalónja közel kétszáz művel, amelyek között kiváló művészi teljesítményeket képviseltettek: Csaba Rott Margit, Eisler Lya, Erdélyi Endre, Erdős Géza, Fél egyházy László, Gábor Marianne, Gádor Emil, Grünwald Valéria, Guzsik Ödön, Hegedüs László, Horváth Ilona, E. Kandó Gyula, Kampler Kálmán, Kapos Nándor, Kégl Adorján Kerekes István, Kun István, Kuti Ami, Láng Rudolf,

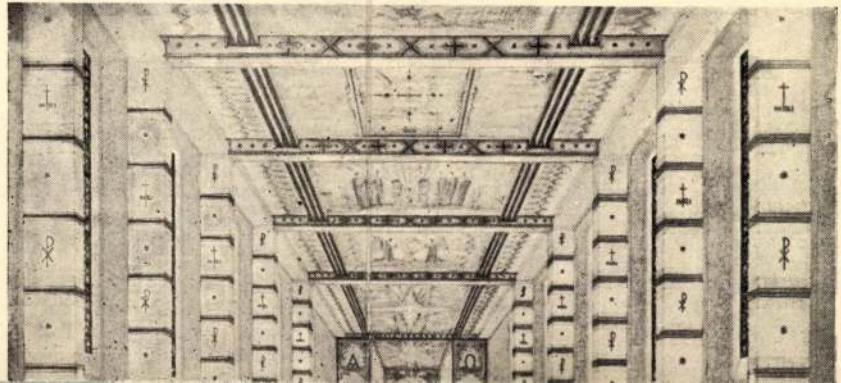

Heller András, sz. 1904.

Pásztorfiu, olaj

"La Bella", olaj

Villa Boccaccio, olaj

Porta S.Miniato, olaj

St.Nicolas du Chardonnet, olaj

Cote d'Azur, olaj

Ájtatosság után, olaj

LXXI. Csoportkiállitás. 1931. ápr.

3 l.

Reformkor művészete. Föv. Képt. XXXVI.kiáll.
1948. jul. 1.

Heller András, sz. 1904.

Tanulmányfej, olaj

" "

Halász, olaj

Ponte S. Trinita, olaj

Ikva patak, olaj

Veszprémi ucca, olaj

LXXI. Csoportkiállitás. 1931. ápr.

3 l.

Reformkor művészete. Föv. Képt. XXXVI.kiáll.
1948. jul. 1.

Helényi Tibor, festő-grafikusművész 1. Folytatás
Boros Géza: Tragicomics, Helényi Tibor festményei.

Helényi Tibor: Középpontkeresés I, olaj, vászon, 150 × 80 cm, 1981–82

Művészet, 1989., 3., 38-old.

1/2

— Na kislányom, kialudtad a rossz kedvedet? — próbált apja átsiklani a tegnapi hangulaton.

Olgát ez a könnyed hang is bántotta. Csak ennyi neki, hogy ő egész éjjel szenvedett?

— Délben hazautazom, — mondta elszánt arccal.

De apja engesztelni próbálta, hozzá ment, megölelte, nagy szeretettel nézett rá:

— Hát ilyen hamar itt tudnál hagyni? Mindjárt egy éve, hogy elmentél hazulról és csak igérted mindig, hogy jösz, most meg már sietnél vissza?

— Ne csodáld apus. Amikor hazakészültem, nem így képzeltem én ezt.

— Csak nem haragszol ránk amiatt a fellépés miatt?

— Én nem vagyok már gyermek. Én rám nem kell vigyázni. Tudom én, hogy mit teszek.

— Veszem észre, — vágott közbe anyja, de nem folytatta Pálfy kérlelő tekintetére.

— Csak azt az egyet mondd meg anyus, kitől tudtad meg, hogy fel akarok lépni?

— Hogy kitől? Hát benne volt a lapotokban . . .

— És te szerdáig vártál a hazahívással?

— Szerdáig vártam. Ismerlek. Tudtam, ha előbb jösz, képes vagy visszautazni, csakhogy kividd, amit a fejedbe vettél. Csak így akadályozhattam meg, ha már az urad nem tudott lebeszélni.

— Ó hát Lajos? ő írta meg neked? összefogtok vele ellenem! — Nem birt a felháborodásával, fölkelt helyéről és idegesen járt föl-alá. — Jó ezt tudni.

— Dehogy Lajos. Mikor mondom, hogy az ujságból tudtuk meg.

— Kétszer nem fogtok becsapni. Világos az egész. Elébb is megérthettem volna.

Olga otthonléte rossz álom volt, amiből kiábrándultan ébredt. Egész úton ez lázította. Hát Lajos árulkodott! A gyáva! Nem mert szembeszállni, anyus terrorjára volt szüksége. És úgy érezte, ellenségek közül, ellenséghez megy vissza. Össze tudta volna most zúzni maga körül a világot. Ó hogy nem fér szavakba mindez a csalódás, bosszúság, düh, elkeseredés, méltatlankodás, megvetés, gyűlölet, ami benne háborgott. Honnan is veszi az ember az önuralmat, hogy nem csap öklével a vonat ablakába és nem törnek ki szitkok a száján, hogy meg tud ülni a helyén, tud mosolyogni, másról beszélni és az urához is lesz kedves szava, amíg a perronon idegenek hallhatják őket.

De otthon egész keserűsége ellene fordult:

— Szégyeld magad! Ha nem akartad, hogy játszam, miért nem mondtad meg nyiltan? Árulkodni szaladsz anyushoz? Levélben panaszkodsz? Szégyeld magad!

Bánky meglepetten védekezett:

— Én? Levélben? Mi jut eszedbe? Sohasem írtam én anyusnak.

— Csak tagadd. Ez is rád vall. Ilyen gyávaság!

— Ha tudnád, mennyire nincs igazad.

— Én csak azt tudom, hogy rászedtetek és nevetségessé tettetek. Hogy örültem végre valaminek és azt elvettétek tőlem és én ezt nektek vissza fogom fizetni! — Olga haragtól kigyúlt arcát, elszántan villogó szemét kegyetlen tűz hevítette. Kínlódott és kínzott, szavak fájó sebét ejtette és nem hallgatott semmi szóra.

— Majd megnyugszik — vigasztalta fiát Bánkyné — hagyd csak most, majd megnyugszik.

De Olga lelkében a keserűség minden érzést bevont, mint ablakrésen beszivárgó por a kényes butorokat. És elvesztette magában a jó szándékot. Éles lett a szava és rosszindulatu. Azt kereste csak, hogy Lajost boszanthassa. Szája köré kis kegyetlen mosoly ült és szemében égett az örökös emlékezés:

— Vissza fogom fizetni . . .

Folytatjuk

Pásztorok

— Elbeszélés. —

Irta: **Karinthy Frigyes**

Hajnali szél seperni kezdte a tavaszt — a záguldó szán ekhója belapult. A gárdisták, ketten, lemaradtak, de a lengyel paraszt, a bakon meg se fordult utánuk — egykedvüen csettingetett tovább a lovaknak.

— Hé! Ki ne forduljunk!

— Ne félj, bátyuska.

Didergő kábulatán át — láza is volt, ugy látszik, a kétnapos vágtatásból — az utas fülét mégis megütötte ez a szokatlan megszólítás. Kedélyének sötét borújából pillanatnyi enyhülést olvasztott ki a furcsa szó — majdnem elmosolyodott. Lám, a bozontos medve azt se tudja, kit visz . . . A gárdisták talán szándékosan nem szóltak neki . . . Azt se tudja, kit visz . . . Nézne, ha tudná . . . Hogy kit . . .

Hogy kit? . . . Hát kit?! . . .

A szán nagyot zökkent, megint összeszorította szivét a rettenetes szégyen és fájdalom. Ugyan hát kit? . . . Hát ki ő? . . . És ha tudná?! . . .

Olyan váratlan volt a roham, majdnem elbőgte magát. Csunyán káromkodott, hogy visszatartsa a könnyeit; de a bánat és szégyen kőkemény kérge már felolvadt, nem állt össze megint; csurogni, áradni, ömlengeni akart, — közlekedni, akárhová, elönteni akárkit.

— Nem fázol, öreg?

— Nem én, bátyuska. Hát te?

Az utas mosolygott . . .

— Nem kérdeznél öreg, ha tudnád, ki vagyok.

— Tudom én, bátyuska.

— Ugyan! . . . No, ki vele!

— A francia császár, bátyuska.

A császár meghökkent. No lám . . . akkor talán . . . ez a jóindulatu elfogulatlanság . . . ez talán már ennek az *uj valakinek* — szól . . . akit mindketten először ismertek meg benne . . . a *legyőzöttnek* . . . akinek nevére nem mered el a szem, nem esik le a száj . . . akinek nevét úgy ki lehet ejteni, közönnyel, mint akárkiét, mindenkiét, ama milliókét, akiknek neve annyi csak, mint egy szám: megjelölésre szolgál, hogy össze ne tévesszék a többi egyformával.

Hideg veriték ütötte ki a homlokát, a lába ólmosan elnehezedett . . . megint azt érezte, amit akkor, Egyiptomban . . . meghalni! meghalni! . . . de akkor megfordult minden . . . megfordulhat-e még?

Megfordulhat-e?

Az ágaskodó dac most egész erejével a lengyel paraszt ellen fordult . . . A neve, hagyján . . . de a rangja . . . ez talán mégse közönséges megjelölése valami foglalkozásnak . . . mint szabó, vagy böllér . . . és eszébe jutott az üzenet, amit tegnap indított útnak: „A nagy ármádia elveszett, de a császár egészséges“.

Szinte felvillanyozódott. Ostoba medve valami eldugott faluból — mit tudja ez, mi történt? De lehetne benne annyi becsület . . .

Már nem gondolkodott, már beszélt. Igy mégis közelebb volt ahhoz az állapothoz, amiben eddig biztonságban érezte magát: a cselekedethez.

— Aztán tudod-e, mi az, hogy császár?

A paraszt bólint.

— Hát. Főbiró. Katonapásztor.

Katonapásztor? Egy pillanatra elhallgatott, annyira meglepte a szó. Most már a paraszt folytatta, nagyokat csattintgatva ostorával.

A Nemzeti Szalonból.

Zöldsapkás leány. Hellebranth Berta festménye.

Nem akarom hinni. Hellebranth Berta festménye.

— Tudom én. Nem kocsisember vagyok bátyuska, magam se. Birkapásztor.

Eh, hisz ez hülye! Mit akar azzal a pásztorsággal? Lehet vagy száz szó a fejében, ugylátszik, — kevés a sok dologhoz, ami van a világon: Tizféle fogalomra használ egyet. Atyáskodó érzés fogta el, mint mostanában már gyakran (igen, akkor is, Moszkva előtt, mikor a világbékéről beszélt!) — mesélhetnékje támadt, mint mikor az ember gyereknek mond el világraszóló valóságot, hozzá idomulva, népmese nyelvre forditva le, hogy megértse.

— Tudod-e mi az, hogy légió? Százezer fegyveres, csupa szép szál legény. Kilenc légió . . . gondold el . . . akkora vonalon szétosztva, mint az országhatár . . . szétteregetve . . . Igy vonulnak a hómezők felé . . .

A paraszt bólogatott.

— Hát. Tudom én. Az egész falu birkájával nekem volt számadásom. Hogy jó legelőt találjak, két kutyával. Ősszel karámba terelni.

A császár már nem figyelt. Türelmetlenül várta, hogy folytathassa.

— Az oroszok sehol se mutatkoznak. Nem mernek megütközni. Átadom a szárnyakat a két főparancsnoknak, magam maradok a középen. Ilyen még nem volt — akkora vonalon nyomulni előre — ezt még nem próbálták. A tüzérség hátvéd — ez is ujitás. Lemángoroljuk, ami utunkba akad. Borodinó felől ellenállást jeleznek . . .

— Az a. Sertéscsordát kellett áthajtani. Őrködni éjjel-nappal, ezt tessék elgondolni. A szomszéd faluból át ne lopakodjanak a marhatolvajok — az én számadásom! Nem is volt abba hiba! Tudom én.

— Ellenállás?! . . . lemángoroljuk . . . Két oldalt begörbítem a vonalat — átkarolni! . . . A hidon megtorpan a derékhad . . . nagy kavarodás . . . Győzelem! . . . De hát ki bir a hideggel?! . . . Ekkora ország . . . Gondold el: három héten át semmi utánpótlás . . . a sátrak lemaradtak . . . nem vertek meg sehol, gyáván visszahúzódtak mindenütt . . . dehát a scorbut . . . az éhség . . . az égő városok . . .

— Úgy, úgy. Elszámoltam én az istennek és — egy se hiányzott, elevenből! Ott fekszenek a dögök — tessék megszámolni! Annyi, mint elevenből — tán bizony én csináltam a dögvészt?! . . . Bár pusztultam volna velük — dehát ember nem kapja meg, csak marha . . . Mégis elcsapnak, tiszta sor.

— A hadvezér megbukik — mit szól ehhez a császár? Ez kérlek, politika . . . tulajdonképpen semmi közöm hozzá . . . végre mégis csak két különböző dolog, ugy-e . . . államfő és hadvezér . . . vagyok annyi államfőnek is, mint hadvezérnek . . . Ha a hadvezér megbukik . . . megmarad az államfő . . . A hadvezér az államfőé . . . Mondhatom saját magamnak . . . csak én csaphatom el magamat . . . és a hatalom . . . a hatalom az enyém . . .

— Az a. Izentem is a faluba: már most ne rajtam keressék. Buta vagyok a tanácsban — jövőre mi lesz, ha engem elcsapnak? Igy van ez, tudom én . . . nem másképp . . .

A két pásztor már régen nem figyelt egymásra.

Kert

A szivemben most béke van,
Benne csak a menny kékje van.

Dús asztala terítve van,
S szöges dróttal kerítve van.

Terítve van, s kerítve, mert
A szívem urasági kert.

A füve friss, a fénye friss
És tilos még benézni is.

Falu Tamás

Uj Idők 1925. szept 13.
37.

MDK

Heller Lajos festő, Pest

Tanulmányfő

"

Szatmári Gy: Adatok 61 művész 28o művéről. Pesti Műegylet vásárlásai, 1853-63. Kézir at.

Heller Lajos.

Pesti arcképfestő a pesti művészkiállításon egy arcképet állított ki. 1852ben.

1) Budapesti Viszhang. 1852 évf. 299 l.

Gyárfy György, festő.

A Nemzeti Szalon 1919. évi októberi kiállításán szerepelt.

Heller

H. 4. *Lajos*, festő, * Pest 1824. A bécsi akadémián tanult, azután Pesten főleg arcképfestéssel foglalkozott. A Pesti Műegyletben következő olajfestményeit állította ki: A kötő nő (1847), Arckép (1852), Tanulmányfő és Csendélet (1853), melyek közül az utóbbi báró Prónay Gábor tulajdona volt, Tanulmányfő, Parasztleány (1856), Csendélet (1857) és Szőlők (1858).

K. G. I 450 l

Debreczeni Múzeumi Bizottság

VI. 155.

Heller Lajos pesti festőhöl

az 1847 évi pesti műkiállításon

ki volt állítva

A Kötőnő ozónia festvény

Pesti Divatlap 1847. 925 l.

Heller Lajos

lásd

Szana Szárév

122. l.

A pesti műegylet 1853. évi
deczember – január havi ki-
állitásán: Csendélet, olajf.,
Prónay Gábor báró tulajdona.

Heller Lajos Pesten

Müegyletben

1853 máj.
Tanulmagyfő, olasz

dec.
1853. Csendelet báró
Pronay Gabor tulajd.

1856. jul. kiáll
Tanulmagyfő olasz

1856. szept.
Parasztleány, olasz

1857. jun.
Csendélet, olasz

1858. nov. kiáll
Szőlők, olasz

Szent Erzsébet székesegyház, Kassai

VIII. 136

Heller Lajos Pesten

1853 máj. kiáll. Műegylet. Tanulmányfő, olaj. 80ft.
1853. dec. – 1854. jan. kiáll.: Csendélet, olajf., báró Prónay Gábor tulajd.
1856. júl. – aug. kiáll.: Tanulmányfő, olajf., 50ft.
1856. sept. – okt. kiáll.: Parasztleány, olajf., 80ft.
1857. jun. – júl. kiáll.: Csendélet, olajf., 70ft.
1858. nov. – dec. kiáll.: Kölő, olajf., 25ft.

Lada, Franciskus, lemberg. Kapitány

V. 1.

Heller Lajos

Pesten

1852. nineglet.

Archeol. olaft. (77 ff)

L

Heller Lajos

Pesten

1851 pesti kiall.

Archejo, olaff.

L 1851.

Litér hm. V 194.

Heller Lajos

Pesten.

Az 1847. műegyl. kiáll.

A. Kötö nö. dayf.

L.

Heller Lajos

Festo

Pest.

1847

Minegyl

Eat.

Lipkovszky Jenne I. 236

76

1904 II. 22. Szelinski György bécsi könyvkereskedőnek.

A „Rückblick" új kiadása még nem rendelhető.

(89/1904)

Haller Lajos

Jeti

Pairten 1858.

nov. dec.

Miaglet

~~Arad Kölcsey Egyesület~~

~~X. 220.~~

Heller Lajos

1853
dec.-jan.
Erall
Csendélet
meg báró
Prónay G.
kulajd
a Pesti Müegylet
Erallitany

Lebopis, Lovas I. 216, 217

1904. IX. 15.

Veszprém.

Felnémet kéziratok (673/1904.)

Heller Lajos

festő

l. Szana 1890

104. l.

HÖLTÖV

Heller L.

Perálltörskép

91, 492. l.

Heller, Ludwig

festō

Perälltörtkepes

91.492.f.

Régi szeretettel ölel

é f i n G y u l a

, szemináriumi Rector Urnak,

SZOMBATHELY.

Heller Lajos

F. mg. XIX. 2.

Archipfastó, (1857) riatlit.
csendeletek (1853)(1858)
parentlipusok (1856)

Anyakvi sz.: .....

v: .....

kcim: .....

ıktárgyak: .....

folyam: ..... Vallás: ..... Szül. év.: .....

aktárgyain kivül tud .....

.....

nitást vállal: helyben — vidéken.

pott e már állást a Segitőtől és milyen esetekben: .....

gjegyzések: .....

Rossi

Heller Lajos
fotográfus-festő

Pester Lloyd, 1867, XIV.évf.238.sz.
A koronázás szóban és képben, 2.ol
Kelety Gusztáv cikke

Heller Lajos /Alajos/

"A kötőnő", c. mü "egy öregasszony jellemzőleg festett arc-és alakja"-irja Vahot Imre: "A Pesti Mükiállitás 1847-ben" c. beszámolójában, s felsorolja a tárlaton szereplő müveket.

Pesti Divatlap, Bp. 1847. juli.1.
27. sz. 923-927. lap

HELLER Károly építész

Csongrád, elemi iskola, 1859/60

CSMÉE 56.

visszanyúlva, a kezdetektöl, Saint
*Portail royal*tól kezdve az ábrázol
tematikai elrendezés teológiai-elr
példái.[12] Ilyen értelemben tula
a 12-13. századi Magyarországon ne
kevéssé, mint az ország szorosabb
környezetében. Az egyetlen kivétel
speciosa lehetett: nagyszabású, a
legmagasabb színvonalán megalkotot
sajátos módon nem faragott, hanem
technikával megvalósítva.[13] Ebbe
bélleteikben figurákat is tartalma
litéri s a részlegesen rekonstruál
nem tekinthetők figuraportáloknak.
nyugati portál-figurák formálisan
kapubéllet sarkainak vájatait kitö
pillérének élére szerkesztett figu
jelennek meg, az őket hordozó beté
litéri oszlopszobrok, mintegy félr
oszlopszobor formáját. A gótikus f
jelenlétének kérdése tehát két tov
egyik eszmetörténeti-művelődéstört
utal, hogy a középkori Magyarország
kivételesen számolhatunk azzal a m
gótikus figuraportál programját ig
megalkothatta. Kevés is az ilyen m
székesegyházakból, nagy kolostorok

HELLER Lajos pesti fafaragó

1849.

Mátray Gábor: Töredék jegyzeteimből ... Bp. 1989. 165.

[illegible]

tis filterjegstendo"

676

M.D.K.

Heller József, vésnök,

A Múlt század közepén Budán dolgozott. Fényképezést tanúlt. 250.o.

Fejős Imre: A magyar fényképezés kezdetei 243.o.

Folia Archaeologica. IX.köt. 1957.-Bibliotheca Kiadó. Bp. 1957

M.D.K.

M.D.K.

Heller József, fényképész

régi fényképészeink egyike. A 60-as években átköltözött Budáról a Kristóf térre. 253.o.

Fejős Imre: A magyar fényképezés kezdetei 243.o.

Folia Archaeologica. IX. köt. 1957.-Bibliotheca Kiadó. Bp. 1957

M.D.K.

Heller József, festő, mint fényképész

Csak 1846-47-ben szerepel először az irodalomban, mint daguerreotipista. 247.o.

Fejős Imre: A magyar fényképezés kezdetei 243.o.

Folia Archaeologica. 14. köt. 1957.-Bibliotheca kiadó 1957

MDK

Heller József, festőm.

70. Tanya előtt.
71. Szénás szekér.

Az"Auror " müv.rt.kiáll. - Nikolszky Jenő gyüjt.kiáll.
1924. jan.13-febr.3.-ig. Kat. 4.l.

Heller József

MDK

Szüretre, olf.

Műcsarnok 1919-2o téli kiállitás

Heller József

Szüretre, olff

Műcsarnok 1919-es téli tárlat

Heller József MDK

Szüretre, olf.

Műcsarnok 1919-2o. téli tárlat

MDK

Heller József

Bányászok, tusr.

N. Szal. Téli Tárl. 1920. dec.

9.1.

Heller András

Párisi utca, vízf.

Őszi tárlat. Nemzeti Szalon, 1940. október, 8 l.

Fidelium deus o
animabꝫ fam
remissionem cunctorꝫ
ciam quam semp op
consequantur. Qui u

ß.
on
ß.
na
ß.

ptor omnium exaudi
dolens intitu mortis

MDK

Heller Adolf

Csendélet, of.

Interieur, of.

Nemzeti Szalon csoportkiáll. kat. 1912.okt.-nov.

Heller Adolf.

Müveiből kiállitást rendezett a Nemzeti Muzeom 1912-ben.

—

Bende J:

A Képzőművészeti egyesületek története,kézirat.

MDK

Heller Adolf

Arckép, of.

Arckép, of.

Nemzeti Szalon csoportkiáll. kat. 1912.okt.-nov.

MDK

Heller Adolf

Arckép vázlat, of.

Férfi arckép, of.

Nemzeti Szalon csoportkiáll. kat. 1912.okt.-nov.

MDK

Heller Adolf

Virágcsendélet, of.

" "

" "

Nemzeti Szalon csoportkiáll.kat. 1912.okt.-nov.

MDK

Heller Adolf

L.M. urhölgy arcképe, of.

E.L. színésznő arcképe, of.

Mme Elliot arcképe, of.

Nemzeti Szalon csoportkiáll.kat. 1912.okt.-nov.

M-D.K.

HELLER József festő

1914.-ben Nagybányán a Szabadiskolában dolgozott

Réti: Nagybánya... Bp., 1954. 331.l.

MDK

Heller József

Arckép, of.

N.Szal. 2. zsürimentes kiáll. 1916. máj. 13 1.

M.D.K.

HELLER József

1918-ban Nagybányán a szabadiskola tagja

Réti: Nagybánya.....Bp. 1954. 333. l.

Heller András

48. Dunaparti rész I. olaj

49. Dunaparti rész II., olaj

Duna Kiállitás katalogusa, Nemzeti Szalon, 1933. január hó, 3 lap

MDK

Heller Adolf

Rózsaszinruhás női arckép, of.

Férfi arckép, of.

Fritzi Messany szinésznő, of.

Nemzeti Szalon csoportkiáll.kat. 1912.okt.-nov.

MDK

Heller Adolf

Arckép; nő muffal, of.

Arckép; nő kék legyezővel, of.

Fehérhaju hölgy arcképe, of.

Nemzeti Szalon csoportkiáll.kat. 1912.okt.-nov.

Heller Adolf

J.P.: "Nemzeti Szalon" cimmel számol be a kiállitás néhány szereplőjéről. A művészről az a véleménye, hogy ügyesen és elegánsan fest, de a bemutatott müveket, azért nem tartja igazi müvészet eredményének. A mesterségbeli jártasságot itt inkább sulyosbitó körülménynek tartja.

A HÉT, Bp. 1912. okt. 13. XXIII. évf. 41. sz. 662. lap.

MDK

Heller Adolf

Virágcsendélet, of.

Cleo de Merod arcképe, of.

Tilly Valdegg színésznő arcképe, of.

Nemzeti Szalon csoportkiáll. kat. 1912.okt.-nov.

MDK

Heller Adolf

Cleo de Merod arcképe, of.

" " " "

Virág és gyümölcs, of.

Nemzeti Szalon csoportkiáll. kat. 1912.okt.-nov.

M.D.K.

Heller József, ötvös, fényképész

Egykor ötvös volt, később fényképműtermet nyitott Pesten. 213.o.1862-szept.-ben társult Canzi Ágost Elek badeni származású festő, litografussal. Műtermük a Kristóf tér 2.alatt volt. 213.o.

Fejős Imre: Fényképészetünk első viráagkora, 1855-1885. 209.o.

Folia Archaeologica. A.1958. Bp. Képzőmüv. Alap Kiadóváll. Bp. 1958

M.D.K.

Heller József, fényképész

Az 1867. koronázás kardvágási dombja. Fekete repr.
XXXV. tábla. 2. kép.

Fejős Imre: Fényképészetünk első virágkora, 1855-1885
209.o.

Folai Archaeologica. A. 1958. Bp. Képzőmüv. Alap Kiadóvál
Bp. 1958

Heller Lázár

festő

Pestről, 1840 ben 16 éves

k. 1824.

Heller Lázár, festő, Pestről, 16 éves korában, 1840 jún.-ban iratkozott be a Kupelwieser vezetése alatt álló antik rajzosztályba, majd 1841—1845 a tört. festészet hallgatója lett.

lásd

Fleischer Béla 50. l.

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási

vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné-u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton-u. 3/B.
Telefon József 8-53.

Heller Lázár

l.

LykaMagymű1300-50

202. ~~494. l~~

vésnök jegyzéjén

8

9

Heller Lázár

16 évés, nül. Pest

1840
16
18
1824
34

Bécsi akadémia
Ujházy

1647
+ 24
1823

M. N. Museum V. 178.

Heller Ödön

festő

nőd

Kiss Szeged

318. l.

Saját arczképe

361. ~~Messerschmidt Ferencz.~~

Mellig, jobbra ~~néz~~ fordultan, arczél
~~szer fodrltott, bajusza és szakálla~~
te ~~és~~ felső fogsora látszik. ~~Nyakkon~~
egyelejű kabát, ~~és~~ három lapos gombba

Márványdombormü, kerek meda
A régiségtárból.
Átvétetett 303/88.B).23 sz.

Mügy, hogy

I Par
szak

Lengel V: H. Ö. ...

emlékének,
Bever. emlkiáll
katal.
1930 okt. a tudány
cik tegedi kiáll.

Rákosszentmihályi ref. egyház
könyvtára IX. 186.

Heller Ödön

Nagybányai kiáll. kat.
1912.

83

Heller Ödön festő önarcképe

VII. 158.

Heller Ödön

[illegible] [illegible] [illegible]

NémedySzeged 415. l.

Heller Ödön

Szegedi katonák hősiességét a világháborúban festői formában megörökíteni. Legközelebb e célból a harctérre megy.

Szegedi Hiradó

1916. jan. 1. (Festményei szegedi hősökről.)

U. 2139

Heller Ödön

u. 1594.

Szegedi Hiradó

1915. okt. 17.
(Szeged a háborus
művészetért.)

Szalay József dr.
beadványt intéz a
tanácshoz, kérje a
honvédelmi minszter-
től, hogy fentit, aki
katonai szolgálatát
teljesíti, ossák be a
sajtóhadi szállás mű-
veszeti osztályához

h.90

Müv. 1 köt. 8-ad r.

MARUCCHI

hORACE

Guide des catacombes romaines.

1.-443.11.

Paris-Rome

Desclée, Lefebvre & Cie

1900.

Heller Ödön

1878-1921

Szabad Művészet
1951. 212. l.

tetü Bizottság!

tásságom - mely talán a tek. Bi-
eretlen - főleg a magyarországi
ek összegyüjtésére és feldolgozá-
g mint a keleti kulturközpont mü-
dója és jegyzője, a magyarországi
ése és feldolgozása vált felada-
keres befejezéséhez s ahhoz, hogy
észettörténeti kutatás részére
ekintetü Bizottság segitségét is
tisztelettel kérem, kegyeskedjék
lsorolt, a magánosok részére je-
etlen museális töredékek fénykép-

Heller Ödön

u. 1598.

vrd

z

Szegedi Hiradó

1915, nov. 3.

(– ó.: Szeged, harcteri festöje.)

Társulat közreműködésével és
támogatásával

1.—235. M.
24 képes tábla

Budapest
Singer és Wolfner
1898.

Heller

l.

Lykanemzromantika

42. 210. l.

Abaújszántó

ABAÚJSZÁNTÓ
942 NOV 11 '16

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Nyomtatvány

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36. IV. 1.

Heller Ödön

Siremlike repr. -

Múlt és Jövő

1931. juniusi sz.

219 l.

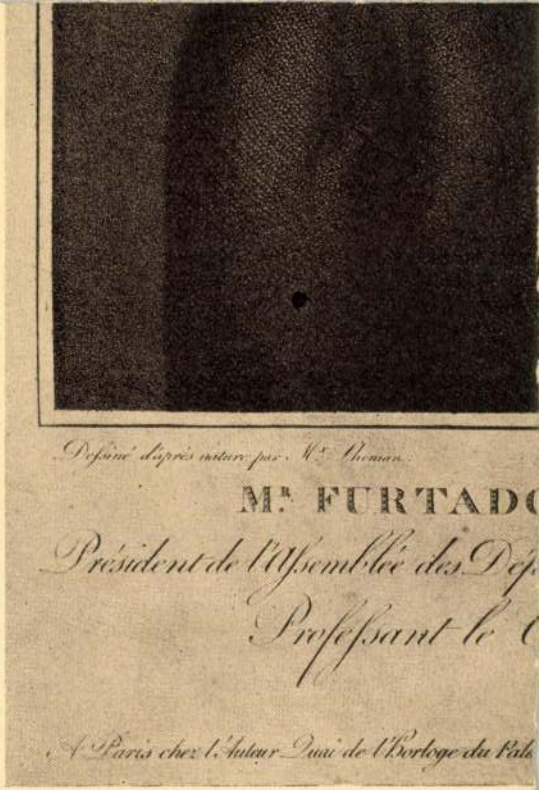

Furtado de la Gironde, a Napole
(Egykorú metszet Dr. I

Heller Ödön

u. 1140

Patai Edith:

Szegedi művészek.

Ault és Jövő

1914. jan. szám

Archeppel -

Szegedi zsánérképek, portrék - Löw Immánuel főrabbi, Gellert Mór archépe a szegedi ipar-kamara részére

67. Hegyi J. : Történeti neve

68. Pálffy A. : Etéd község t

69. Ján Eisner : Nitra.

70. Hilde Kraemer : XXXXXXXXX

71. Domica.

72. Ruzomberok

73. Banská Stiavnica.

74. Zilina.

75. Bratislava.

76. T. L. Girshausen : Lucas

77. Louise Pillion : Sculpteu

78. Arad.

79. Jajczayné : A keleti szőr

80. Bierbauer V. : Az 1838-as

81. Brogyányi K. : Festőművés

82. Wick B. : A kassai Orbán-

83. Kemény L.: A pozsonyi vá

Heller Ödön

Lásd életrajzához

Péter László: Juhász Gyula a képzőművészetről.

Szabad Művész...

1955. 8. sz. 280. l

Собственность Библиотеки ...

Heller Ödön

sz. 1542

Vigyázó: Heller Ödönnél. Szeged és Vidéke. 1914. pul. 11.

Emlitve.
Szécsi István dr
szegedi orvos arck.
Szivessy Lászlóné
arck.
Aktcsoport.

Mékóságos

Forsser Gyula

mint a M

Heller Ödön

festö

irod.

Ujv. Mhs L.

357. l.

Heller Ödön

U. 1239

vród

Szentiványi Gyula:

H. Gellérí-Kepe.

Szegedi Hiradó

1914. febr. 26.

Kiváló tiszte

Reininger

író,

Műemlékek Országos Bi

tagja.

DUNASZERDAHELY. Pozsony megye.

T Nem kerepta

Heller Ödön

U. 1202

ivód

Szegedi Napló

1914. febr. 8.

(Gelléri Mór arc-
kiépe)

a Szegedi Ipartes-
tület részére
készítette -

Zombor, 1914. febr. 27.

ZOMBOR SZAB. KIR. VÁROSI KÖNYVTÁR • 1859

Nem kap

Heller Ödön

Szeged

Dr Réthy tábornok orvos
archépe
Merengés, Vörös tábor-
nok archépe, Női archép,
Gyermekcsoport.

Nyukosz 1921

Női archép, pantell.
Női archép, kréta
Kis leány, ceruza
Honvéd induló, ímlap
Nagel ezredes archépe
Fiú arckép, ceruza
Dr. Tóth Lajos ezredes
orvos archépe of.
Női archép of.

u. o.

Altó városi templom, of
2 női portrait, of, Fa, of.

iniszteri tanácsos.

ottsága

kségének,

Budapest.

Heller Ödön

U. 1594

1598

1908 óta Szegeden

Budapesten, Nagybingen,

München, Paris

Sarmik

1915. katonai szolg. teljesített

Szegedi Hirádó

1915 okt 17

1907 März: Nbinyai erdőrészlet, brég alkotj, of

Heller Ödön

1) Interieur of
2) Dr. Pálfy József arch.
3) 2 drb. Virágok, of.
4) Derüs délután
5) Nagel Manó erredes archepe
6) Öreger
7) Archep
8) Női archep

of.

Keged 1917

9) Dr Gyuribza Sándor arch.
10) Archep.
11) Farádi Vörös Tibor arch.

kérdéseimet érdemben elintézni

Cimem: Földváry Géza, nagybirtokos.

Budapest, VIII. Sándor tér 2

Heller Ödön

† 1921. jul 13.

~~Tápén~~

a tápéi országuton
meggyilkolták.

a család
kostes.

Heller Ödön

emlékkiállítás

Szeged. 1930
okt. nov.
kiáll –

a katalogus majd
idéér!

Munkácsy Cék 1930 okt
(Szeged

eml. kiáll

1.–64. sz.

Budapest
Pesti Könyvnyomda r. t.
1898

oktatásügyi Minisztérium.

e,

t.

végett
utelt

elétéből:
oly s.k.
ícsos.

A magyar vallás- és közoktatás
alatt a keb. Számvevőség X. os
másolat.

A keb. Számvev

U t a

Költségvetési év: 1946.
Művészeti célok támoga
mincs.

Felhivom, hogy
azonnal utaljon ki a MO
május hóra 1.500,000.00
dr. Derosényi Dezső tit
Főpénztára utján.

Heller Ödön

U. 1542

?? Szeged és Vidéke
1914. jul. 11.

Szécsi István dr. arcképe
(1914)

Szivessy Laszlóné
arcképe

Szegedi csáner képes tájképes
arcképes, [illegible]
a Szegedi Városi Muzeum
Mucs. [illegible]

Heller Ödön

U. 1140, 1136 1137

Löw Immánuel

Gellérí Mór arczépe (1914)

~~(Szegedi Iparegyesület~~

~~tulaj~~

Szegedi Ipartestület tulajdona

~~Szegedi Napló~~

~~1914 febr. 8~~

Szegedi Hirado

1914 febr. 26

Heller Ödön, festőművész (1878-1921).

A Móra Ferenc Múzeum disztermében állandó kiállításon tárják elénk a rendezők Szeged képzőművészeti hagyományait, fejlődését. — Szeged szülötte volt Heller Ödön és innen származott Zombory Lajos is.

Cs. M.: Szeged képzőművészete.
Pesti Műsor, 1984. aug. 22., 52-old.

Heller Ödön

1907. nagybányai iskola

Nagybányai kiáll kat. 1912

Tapolczai Leányvár VI. 167

Heller Ödön

1906. nagybányai iskola

Nagybányai kiállítás 1912

Toponári kékedzésű lándzsa-őrlős

VI. Bo.

Heller Ödön
Öreg asszony, olaj

Szegedi Képzőműv. Egyesület kiáll. 1907. márc.
17 l.

Heller Ödön
Vasárnap, olaj

Téli tárlat. Műcsarnok, 1919-2o. 6 l.

14. Angyal: Quis est iste qui venit d
16 Angyal: /Attolite portas Principe
Angyalok fölött: Porta patet vite spo

18. Béla király /REX BELA/ Qui plasma
17. Jób érsek /IOB ARChIEPS/ Deus pr

A királyi vár Castrum, a székesegyház
egy kettős kereket forgatnak Rota
lette ANIMALIA felirat.
20. Szt.István: Suscipe virgo Pia, me
21. Sz.Mária: Suscipio servanda tuis,
sicut petis
19. Szt.Adalbert: Annuo virgo tuis ju

8 filioli I. Ján. 2,18; (Apoc 3,8) Ec
et congregamini ad coenam
dies magna Dei = végítélet n

14. Edom = Edomitok ohik a legizpró
Arkon Katholikus Lexicon —
németelet jelentette

Regna et reges Proverbus 32,15
habundat — 34. 18; 45,11; 53,
manducabant 36, 6, manducassent 3

Heller Ödön
Nagybányai erdőrészlet, olaj

Szegedi Képzőmüv. Egyesület kiáll. 1907. márc.
16 l.

Heller Ödön [redacted] Aug. 1878
nov. 2. Budapest
Vajda Zsuzsanna
tanult Nyíregyházi
1908-ban
Tegedi
Telepedett
le

Leányarcképek
Harach
Reggel
Borus idő
~~Este felé~~ Harateres
Játék
Gróf Károlyné arcképe
[illegible]

Heller Ödön Egyet

a Művész
Közlésc

.....nevü munkás igazolta

.....

a müvezető aláirása.

lyezem:

.....

agy helyettesének
rása.

— Endrényi Imre, Szeged.

Heller Ödön MDK

Vasárnap, olf.

Mücsarnok 1919-2o téli kiállitás

Heller Ödön

MDK

Gelléri Mór arcképe, olf.

Műcsarnok 1914. tavaszi kiállitás

MDK

Heller Ödön

Tiszai táj hajókkal, olajf.
Férfi arckép, olajf.
Női arckép, "
Hazafelé, olajf.

Magyar Képzőművészek szegedi reprezentativ kiállitása.1930.Kat. 48.l.

Heller Ödön MDK

Arckép, olf.

Műcsarnok 1912.tavaszi kiállitás

MDA

Heller Ödön

Ösz a hegyeken, olajf.
Nagybányai hegyek között, olajf.
A régi Demeter templom, rézkarc
Önarckép, pasztell

Magyar Képzőművészek szegedi reprezentativ kiallitasa.1930.Kat. 49.l.

MDK

Heller Ödön

Interieur, olajf.
Tanyai magyar, olajf.
A régi Demeter templom, olajf.
Kertrészlet, olajf.

Magyar képzőművészek szegedi reprezentatív kiállitása.1930.Kat. 48, 49.l.

MDK

Heller Ödön

Pihenés, olajf.
Rókusi tó partjan, olajf.
Kertimunkás, olajf.
Sétálók, olajf.

Magyar képzőművészek szegedi reprezentatív kiállitása.1930.kat. 49.1.

MIK

Heller Ödön

Falurészlet, olajf.
Hazafelé a munkából, olajf.
Menyecske viraggal, "
Rókusi tó partján, olajf.

Magyar Képzőművészek szegedi reprezentativ kiallitasa.1930.Kat. 48.1.

MDK

Heller Ödön

Munkálkodás, olajf.
Vizpartján, olajf.
Arckép, ceruzarajz
Arckép, olajf.

Magyar Képzőművészek szegedi reprezentatív kiállitasa.1930. Kat. 50, 51.l.

MDK

Heller Ödön

Női arckép, olajf.
Sváb leány, vízf.
Tápai lány, olajf.
Hervadó sárgarózsák, olajf.

Magyar képzőművészek szegedi reprezentativ kiállitása.1930.kat. 51.l.

MDK

Heller Ödön

Interieur, olajf.
Leány a tükör előtt, olajf.
Női arckép, olajf.
Tájkép, olajf.

Magyar Képzőművészek szegedi reprezentativ kiállitása.1930. Kat.51.l.

MNK

Heller Ödön

Hazafelé, olajf.
Muskátlis kertben, olajf.
Tápéi lányok, olajf.
Arckép, olajf.

Magyar képzőművészek szegedi reprezentatív kiállitása.1930.Kat. 51.l.

MDK

Heller Ödön

Ösz a hegyek között, olajf.
Esőben, olajf.
Erdő részlet, szénrajz
Bárka vontatás, olajf.
Öregasszony, olajf.

Magyar Képzőművészek szegedi reprezentativ kiállitása.1930. Kat. 49.1.

MDK

Heller Ödön

Tisza partján Tápé fölött, olajf.
Merengés, olajf.
T.T.A. arcképe, ceruzarajz
Önarcképe, olajf.

Magyar képzőművészek szegedi reprezentativ kiállitasa.1930. Kat. 50.l.

MDK

Heller Ödön

Malomudvar, olajf.
Nagybányai kislány vörös ernyővel, olajf.
Virág, olajf.
Vasárnap délután, olajf.

Magyar képzőművészek szegedi reprezentatív kiállítása. 1930. kat. 50.1.

MDK

Heller Ödön

Öreg paraszt, olajf.
A modell, olajf.
A szegedi varoshaza, olajf.
Ucca részlet, olajf.

Magyar Képzőművészek szegedi reprezentativ kiállitása.1950. Kat. 50.1.

MDK

Heller Ödön

Várakozás, olajf.
Anyóka unokával, olajf.
Készülődő menyasszony, olajf.
Arckép, olajf.

Magyar Képzőművészek szegedi reprezentatív kiállítása.1950.kat. 47.l.

MDK

Heller Ödön

Műteremben, pasztell
Kőnig Péter portréja, olajf.
Őszi rózsák, olajf.
Merengés tó partján, olajf.

Magyar Képzőművészek szegedi reprezentativ kiállitása.1930.Kat. 49.1.

Heller Ödön

Portré, olajf.
Arckép, "
Vázlat I., olajf.
Vázlat II., "

Magyar Képzőművészek szegedi reprezentatív kiállítása.1930.Kat. 47.1.

MDA

Heller Ödön

Portré, olajf.
Rózsák, olajf.
Öreg ember, olajf.
Falurészlet, "

Magyar Képzőművészek szegedi reprezentativ kiallitasa. 1930. Kat. 49, 50.l.

MDK

Heller Ödön

Munka után, olajf.
Gyermek tanulmany, olajf.
Gyermek fej, ceruzarajz.

Magyar képzőművészek szegedi reprezentativ kiallitasa.1930.kat. 51.l.

MDK

Heller Ödön

Fél akt, ceruzarajz
Tiszai halászok, olajf.
Ház előtt, olajf.
Vizi malom, "

Magyar Képzőművészek szegedi reprezentativ kiallitasa.1930.Kat. 48.l.

MDK

Heller Ödön(1879-1921)

1879-ben Bpesten született.Középiskolait Bpesten végezte.Biztositó lett.Még hivatalnok,amikor beiratkozik Vajda Zsigmondhoz rajzra.Három évig tanult, otthagyta hivatalát, elment Nagybanyara, Párisba, Münchenbe.1907-től Szegeden volt műterme.1921-ben meggyilkolták.

Lengyel Vilma:Heller Ödön, Karolyi Lajos és Szőry József emlékének.

Magyar Képző művészek szegedi repr.kiall.1930. 35-46.l.

MNA

Heller Ödön

Menyecske, olajf.
Barátnők, olajf.
Vica, olajf.
Tiszai töltés oldal, olajf.

Magyar képzőművészek szegedi reprezentatív kiállítása. 1930. Kat. 47, 48. l.

Heller Ödön

MDK

Kubikos család, olf.

Műcsarnok 1915. tavaszi tárlat

Heller Ödön MDK

Pihenő, olf.

Mücsarnok 1915. tavaszi tárlat

MTK

MDK

Heller Ödön

Arckép, of.

Műcsarnok 1912. tav. kiáll. 65.l.

MDK

Heller Ödön festöm.

541.	Esös idö.	Olf.	
546.	Reggel.	Olf.	74.1.

Képzöm.Társ. 1912/13. téli kiáll. Kat. 73.old.

M.D.K.

Heller Ödön

festő

Festeni Vadász Endre Hellertől

tanult egy évig

Szegi Pálné: Vadász Endre

Művészet, 1961. március – 12 l.

MDK

Heller Ödön

A szegedi festők kiállitása. Szegedi Napló 1914 jan. 21.

MDK

Heller Ödön, festő

278. Nagybányai erdőrészlet. Ol.

311. Öreg asszony. "

A Szegedi Képzőműv. Egy. műkiáll. - Szeged, 1907. IV.

Kat. 16. l.

MDK

Heller Ödön

B.F:Szegedi irók,festők,muzsikusok. Szegedi Napló 1913. dec. 25.

MDK

Heller Ödön, festő

Gyermekfej.
Tanulmányfej.

Kaul György Céh M. Ann. és Gyűjt. Egyes. 15. aukc. - Kat. 323. l

Heller Ödön,

MDK

1906-ban az iskolában dolgozott.
1907-ben " " "

A szabadiskola ideje. /1902-1912/. 82.l.

MDK

Heller Ödön festőművész

(Azok közül említve, akikre a kortárs Nyilassy Sándor munkássága hatott.)

Szelesi Zoltán: Két szegedi festő

Tiszatáj, Szeged, 1955. febr. IX. évf. 1. sz.

50. l.

MDK

Heller Ödön festőművész

Szegedi [redacted] művész volt, meggyilkolták.
(A cikk egy róla szóló, Esperesi János naplójában feljegyzett, Juhász Gyula által mesélt jelentéktelen anekdotát mond el.)

Péter László: Irodalmi anekdoták.
Tiszatáj, Szeged, 1956. okt. X. évf. 5. sz.
337. l.

MOK

Hellinger Gy., magyar fegyverkovács
Budapesten.

dr. Kalmár János közlése: Magyar fegyver-
kovácsok nevei.

Herzlichen Dank für Ihren Brief
Ihr Hermann

Ich bin Ihnen sehr dankbar für Ihre
Freundschaft.

M. D. K.

HELLER ödön festő

1906-ban Nagybányán a habad-
iskola növendéke

Rési Bp. 1954. 324. l.

A. D. K.

HELLER. Ödön festő

1906-ban lép a nagybányai szabad-iskolába.

Réti István: A nagybányai művész-telep Bp-1954.

M. D. K.

HELLER Ödön festő

1907-ben Nagybányán a Hollósiskola növendéke

Réti Bp. 1954. 327. l.

MDK

Heller Ödön (festőművész)

1878–1921. Szegedi művész. A tápéi népet örökítette meg, főleg családi körben. (Más adat nincs.)

Szelesi Zoltán: Ki volt szegedi festő. Tiszatáj, Szeged, 1955. febr. IX. évf. 1. sz. 43. l.

HELLER ÖDÖN, festő

Szegedi művész. 1919 után itthon maradt és a Tanácsköztársaság művészeinek helyi mártirja lett. 178.old

SZELESI ZOLTÁN: Szegedi képzőművészek a munkásmozgalomban 173.old

xxXXX A MÓRA FERENC Múzeum évkönyve. 1. 1966-1967. Szeged. 1968

HELLER ÖDÖN, festő, 1878-1921.

Pályáját Bpesten Vajda Zsigmondnál kezdte, majd Münchenben, párizsban folytatta. 1906-07 nyarán a nagybányai festői kola növendéke. Utána Szegedre költözött és haláláig itt dolgozott. 179-180.old. 20.jegyz.

SZELESI ZOLTÁN: Szegedi képzőművészek a munkásmozgalomban 173.old

A MÓRA FERENC Múzeum Évkönyve. 1. 1966-1967. Szeged. 1968

HELLER ÖDÖN, festö, 1878-1921

Szegedi müvész. 1921-ben meggyilkolták egy perrel kapcsolatban. El kellett hallgattatni őt. 180. old

SZELESI ZOLTÁN: Szegedi képzőművészek a munkásmozgalomban 173. old

A MÓRA FERENC Múzeum Évkönyve. 1. 1966-1967. Szeged. 1968

HELLER ÖDÖN, festő, 1878-1921

Szegedi művész. Önarcképei és portréi realista emberábrázolásra törekvő műveknek tekinthetők. Sok képe van a Móra Ferenc Múz-ban, de sok van szegedi magántulajdonban. 180.old

SZELESI ZOLTÁN: Szegedi képzőművészek a munkásmozgalomban 173.old

A MÓRA FERENC Múzeum Évkönyve. 1. 1966-1967. Szeged. 1968

HELLER ÖDÖN.festő

1920-ban az ellenforradalmárok megölték.Őt is megihlet
lette a tápéi táj és festményekben örökitette meg azt
161.old

WALDMANN JÓZSEF: Tápé táncalkalmai és hagyományai
161.old

A MÓRA FERENC MUZEUM ÉVKÖNYVE,1964-65. 1. Szeged,
1966

HELLER ÖDÖN, festő, 1878-1921

Szegedi művész. Ha terméken ségben nem is, de művészi szinvonalban megközeli tette Nyilassy alkotóerejét. Elsősorban a tápéi nép, annak környezete, a naksütéses Tisza-part érdekelte. Képein szabadban lévő falusi ifjú ságot vagy gerendás szobájukban földmüves családokat láthatunk. 180. old

SZELESI ZOLTÁN: Szegedi képzőművészek a munkásmozgalomban 17[illegible]. old

A MÓRA FERENC Múzeum Évkönyve. 1. 1966-1967. Szeged. 1968

Heller Ödön

Szelesi Zoltán: Kis szegedi müvészettörténet XIII. /Kukovetz Nana, Heller Ödön./ - Tiszatáj,1968.1.sz. hátsó boritó

Az 1963.évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája. - Művtört.Ért.1973.2.sz.149-182.l.

160. l.

HELLER ODON, festő

A Szegedi Művészeti Szakiskola 1919. maj. 15-én nyilt. Előbb a Bohn-féle internatusban, majd a Mars téri felsőipariskolaban működött. Az alakrajzot Heller, a szobrászatot Gergely Sandor, az iparművészetet Raffay László tanitotta. 8-12 és 15-19 óra között volt tanitás. 60 korona volt a tandij, de szegény, tehetséges növendékeket ingyen tanitottak. 176. old

SZEKELY ZOLTÁN: Szegedi képzőművésznek a munkásmozgalomban 173. old

A MÓRA FERENC Múzeum évkönyve. 1. 1966-1967. Szeged. 1968

Heller Ödön
festő

M.D.K.

Tobiás György első-festői instrukcióit Heller szegedi festő művész irányítás alatt nyerte.

Szelesi Zoltán: Tobiás György és Arno Hakulinen kiállítása Szegeden
Művészet, 1964. Október – 38 lap

Heller Ödön

94

müvét ajándékozta a szegedi Móra Ferenc múzeumnak Tardos Taussig Ármin.

Szelesi Zoltán: Völgyessy Ferenc képei és a szegedi mügyüjtás útja.- Müvtört.Ért. 1971.1.sz.23-3o.1.
3o. 1.

MDK

Heller Ödön, festöm.

kollekciója az elhunyt művész müveiből.

A Szegedi Fészek Klub reprezentativ kiáll.-a. II. tagozata: Szegeden élö müvészek csop.
Képzömüvészet. 1930.34.sz. 224.l.

Heller Ödön.

nyolc
~~a~~ képe szerepel Völgyessy Ferenc gyüjtem ényében
(Vica, Öltözködés)

Szelesi Zoltán: Völgyessy Ferenc képei és a szege di
mügyüjtás útja. - Müvtört.Ért. 1971.1.sz. 23-3o. l.

27.l

Heller Ödön
festő

M.D.K.

Szorosabb baiati kapcsolatban
volt Vlasics Károllyal

Szelesi Lottán: Vlasics Károly
Művészet, 1968. Julius - 14 kap.

MDK

Heller Ödön, festő

A fehérterror korai áldozata.

Anya gyermekével c. képe szerepel az állandó tárlaton.

Sz. R.: Galéria Legeden 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1970. nov. 4.

Heller Ödön (1878 - 1921)

Bp-en, München-ben és Párisban tanult. 1906-7-ben Nagy bányán volt, majd Szegedre ment, s ott élt haláláig. 1919-ben szent vett a művének nemzetében; 1921-ben Tápé határában meggyilkolták. Sok műve a szegedi múzeumban van, de magángyűjtőknél és Budapesten és Szegeden.

Vica /szerző/
König Péter "

Sz. Z: Kis szegedi művenettörténet
Tiszatáj 1968 I. n. Kátó Gorító

Heller Ödön
festő

M.D.K

A szegedi művész műveiből
a tárlaton vannak művek.
A Tanácshöztársaság bukása után
a fehér-terror alatt hövelhettek be hakelen

Szelesi Zoltán: A Szegedi Képtár új állandó kiállítás
Művészet, 1966. szeptember - 32 lap

Heller Ödön

Anya permetével, olaj,		100×90
Önarckép,	"	75×60
Levélolvasás,	"	115×94
Fésülés,	"	32×24
Tápéi lányok,	"	45×40
Lányok a tinagraston	"	54×54

Csongrádmegyei Képzőművészeti Kiállítás. Szeged, 1959. Kat. összeáll.: Osváth Béla.

5

Heller Ödön
1878-1921

Szegedi festő. Nyilasy Sándor hatott rá.

Szelesi Zoltán: Nyilasy Sándor 1955. Szeged 12 l.

MDK

Heller Ödön

Anya gyermekével, o.

20. sz.i m. festészet és szobrászat N.Gal. és Móra F. Muz. Szeged 1966.

MDK

Heller Ödön

neve emlitve

Szegedi képzőmüv. tárlata, N.Gal. 1967. aug.

MDK

Heller Ödön

"Menekültek" c. olajfestményét megvásárolták az 1915/16. téli tárlaton.

Művészet 1916. 37.o.

MDK

Heller Ödön

A menekültek, repr.

Mücsarnok 1915/16 téli kiáll.

Heller Ödön M.D.K.

/1878-1921/

politikai okokra vezető halálát,a mult rendszer "szerelmi gyilkosságként" könyvelte el.

Szelesi Z eltán:Szeged uj képzőmüvészetének bibliográfiája /1945-1960

Móra Ferenc Muzeum Évkönyve 1960-1962.

Szeged,1962. 161.1.

MDK.

Heller Ödön

Szegedi kapcsolatairól

Délmagyarország 1966 aug.14.

MTA.

Heller Ödön

Szegedi kapcsolatairól

Délmagyarország 1956 aug.14.

Heller Ödön

(1878 - 1921)

Reprod.: Anya germetével

Szeged mai képzőművénete. (Reprodukciók.) Szerk.: Krajkó András, Szabolcsi Gábor. Bev.: Horváth Mihály, 1959. Tinatój nód. kiskönyvtár.

11 l.

Heller Ödön MDK

Vasárnap, olf.

Mücsarnok 1919-2o. téli tárlat

Heller Ödön

— **Képzőművészeti kiállítás Szegeden.** A budapesti *Munkácsi Céh* és a *Szegedi Fészek Klub* együttesen képzőművészeti kiállítást rendez Szegeden, amelyen felvonulnak legkiválóbb és legismertebb képzőművészeink. A kiállításon külön egyházművészeti anyag is lesz. Teljes számmal szerepelnek a szegedi festők és emlékkiállítást rendeznek három fiatalon meghalt szegedi festőművész: *Heller* Ödön, *Károlyi* Lajos és dr. *Szőri* József munkáiból. A kiállítás e hónap 19-én déli 12 órakor nyílik meg az új iparostanonciskola kiállítási helyiségében. Ugyanaznap délelőtt tíz órakor a szegedi színházban és két szegedi moziban matiné lesz, amelyen az előadók művészeti kérdésekkel fognak foglalkozni.

M. N. 1930. X. 19.

H eller Ödön festőművész:

MDK.

/A Mücsarnok Tavaszi Tárlatán Vett részt:/

Ország-Világ, 1912. 528.l.

Heller Ödön

Hagyatékából kiállítottak a Szegedi Fényes Klubban.

Szegedi Új Napló 1930. X. 25.

Heller Ödön

MDK

Anya gyermekével, o.

20.sz. M.festészet és szobrászat. M.Gal. és Móra F.Mus. Szeged, 1966.

Heller Ödön

*** Szegedi mükiállitás.** A Szegeden rendezendő képzőmüvészeti kiállitás ügyében a Magyar Országos Képzőmüvészeti Tanács szeptember 27-én délelőtt a vallás- és közoktatásügyi minisztériumban *Ugron* Gábor v. b. t. t. elnöklése mellett ülést tartott, amelyen megjelentek *Kertész* K. Róbert helyettes államtitkár, a Képzőmüvészeti Tanács ügyvezető elnöke, *Tihamér* Lajos miniszteri tanácsos, mint előadó, *Ágotai* Lajos, *Balló* Ede, *Déry* Béla, *Menyhért* Miklós, *Lehner* Jenő dr., *Fásztor* János, *Róna* József, *Szentgyörgyi* István tanácstagok. Az értekezlet örömmel vette tudomásul azt a nagy érdeklődést, amely a kiállitás iránt megnyilvánul a müvészek körében. A kiállitás anyagát a fővárosból inditandó képeken, szobrokon és iparmüvészeti tárgyakon kivül ez alkalommal három elhunyt szegedi müvész és pedig *Heller* Ödön, *Károly* Lajos és *Szőri* József kollekciója, valamint a Szegeden és környékén müködő müvészek bemutató kiállitása fogják képezni. A kiállitásra szánt müvek beküldési napjai október 6. és 7, a hivatalos gyüjtőállomása a Nemzeti Szalonban.

M. 1930. IX. 28.

M. 1930. IX. 28.

HELLER ÖDÖN 11

A temetésre nagyon sok tápai is elment. a barátok nevében *Juhász Gyula* búcsúztatta: *„Tragédiád volt, hogy éppen az a szőke Tisza ringatott utoljára, amelyről annyit álmodozott ihletett lelked, és most ölére fogad a magyar rög is, melynek lüktetése annyiszor visszadobbant a te művész szivedben."*

MAGYAR HIRLAP 1979

Zelei:Tápé festője

Heller Ödön festő

Müve szerepel a Szegedi Mügyüjtők Klubja kiállitásán a Bartók Béla Müvelődési Központban, Szegeden

Magyar Nemzet 1972 julius 30

12.old.

Heller Ödön, festő

Régi szegedi művész. Már 1911-ben is szerepelt. „Lányok a Tiszaparton" c. képe látható.

Laczó Katalin: Kiállítási napló
– Műgyűjtők kiállítása

93-96.

TISZATÁJ. Szeged, 1972. október

XXVI
10.

Heller Ödön festőművésznek.

Móra Ferenc „Négy apának egy leánya" című regényében a művésznek állít emléket, akit 1921-ben ellenforradalmi tisztek gyilkoltak meg, testét a Tiszába dobták.

Gyékényből szőtt falu.

1942. X. 23. 12.43 N. Petőfi [6]

Keller Ödön

Nagybányai kiáll. kat. 1912

82

Csipke, olasz III.160

– francia III.160.

– angol III.160.

– ír III.160.

Heller Ödön, [festő]

L.: Kopan Mária

Horváth D.: Látogatás ..... 92-96.

Tiszatáj, Szeged, 1979. XXXIII/8.

Heller

H. 5. *Ödön*, festő, * Budapesten 1878 nov. 21. meggyilkolták a tápéi országúton (Szeged határában) 1921 júl. 13. Tanulmányait Budapesten Vajda Zsigmondnál kezdte, azután Münchenben és Párizsban folytatta. 1906 és 1907 nyarán a nagybányai szabad festőiskola növendéke volt. 1908. Szegeden telepedett le és szegedi életképeket, tájképeket és számos arcképet festett. Munkái közül említésreméltók: Gelléri Mór arcképe (a szegedi Ipartestület tulajd.), Arany Károlyné, Szivessy Lászlóné, Löw Immánuel és Szécsi István képmásai, továbbá a Reggel Borus idő, Házak, Hazatérés és a Játék című olajfestményei. Néhány műve a Szegedi Városi Múzeumban van.

Sz. Gy. I. 457 l

Debreczen - monostori templomdomb
ásatása VI. 156.

Heller Ödöre
festő

M.D.K.

Méltatás.

Szelesi Zoltán: Szegedi képzőművészek tárlata...
Művészet, 1968. január – 21 lap

Heller Ödön

MTK

A vendég, olf.

Mücsarnok 1917 téli tárlat

Heller Ödön, festő 1878-1921 MDK

Szegedi festő: Nyilasy Sándor és Károlyi Lajos hatáltak művészetére. 213 old

Szelesi Zoltán: Adatok Szeged XIX. századi képzőművészetéhen. 179.o.

A Móra Ferenc Múzeum Évkönyve. Szeged. 1957. Szegedi Nyomda Váll. 1957

Heller Ödön MDK

Nyár, olf.

Mücsarnok 1917 tavaszi tárlat

Heller Ödön

MDK

Anya gyermekével, olf.

Leányok a Tisza-parton, olf.

Önarckép, olf.

Műcsarnok 1959 Az Alföld a festészetben

Heller Ödön MDK

Menekültek, olf.

Műcsarnok 1915-16 téli tárlat

Heller Ödön MDK

Munkába, olf.

Műcsarnok 1917 téli tárlat

MDK.

Heller Ödön

Müvei a Völgyessy gyüjteményben

Tiszatáj 1966 febr.168.lap

Heller Ödön

IIDK

Vasárnap, olf.

Műcsarnok 1919-2o téli kiállitás

Heller Ödön

HELLER ÖDÖN festőművész születésének századik évfordulója alkalmából emlékkiállítás nyílt vasárnap a szeged—tápéi Juhász Gyula művelődési házban. A tárlaton a művész negyven olajfestményét tekinthetik meg az érdeklődők.

Magyar Hirlap 1978/239/9

Heller Ödön, festő

Az ellenforradalmárok „Heller Ödön festőművészt agyonlőtték." (1919.)

Tóth Béla: Móra Szegedje . 51-56.

Tiszatáj, Szeged, 1979. július XXXIII/7.

Heller Ödön

Jobbágy Miklós, Góth Móric, Kemény Nándor, Ferenczy József, Boemm Ritta, Tolnay Ákos, Pentelei Molnár János, Gulácsy Lajos, Erdőssy Béla, Komáromi Kacz Endre, Bosznay István, Neumann Sigfried, Reiszmann R.M. Éder Gyula, Heyer Artur, Szontágh Tibor, Heller Ödön, Kiss Rezső, Joachim Ferenc, Zemplényi Tivadar. A felsorolt müvészek szerepelnek a Nemzeti Szalon kétszázadik kiállitásán, melyet Orbán Dezső ismertet a lap "Képek" c. rovatában, s beszámol a müvészek munkájáról.
Heller Ödön: A kritika részletesen leirja "Munkába" c. festményének tartalmát: üde, fiatal leány ringó, ütemes járását és az idősebbek fáradt görnyedt tartását. őket már kiszipolyozta a gyár. Konkluziója: "igen sikerült szocialista vezércikk."
ÉLET, Bp. 1911. dec.17. III.évf. 51.sz. 1561-1562. lapokon.

Heller Ödön, festő

● FALIKÁRPIT. A népdalok varázslatos világát idézi az a falikárpit, amelyet Klimó Károly Munkácsy-díjas festőművész készített a kecskeméti Kodály Intézet számára. A 6x3 méteres alkotást a szentendrei régi művésztelepen élő mester elsőként a Felszabadulás lakótelep klubjában mutatja be a nagyközönségnek. A közönség október 14-ig tekintheti meg.

– Kiállítások

8.

Esti Hírlap Bp. 1978. okt. 9.

Heller Ödön

neve emlitve

Müvészettörténeti Értesitő 1972

305. old.

Heller Gedön, festő

L.: Tápai A.

Lőkös Z.: Szeged ... 7.

Népszabadság, Bp. 1976. júl. 16.

Heller Ödön
festő

Részt vett a tárlaton.

Szelesi Zoltán: A szegedi műgyűjtők kiállitása.
MŰVÉSZET, 1972.szeptember - 44.oldal

Heller Ödön

A szegedi Móra Ferenc Múzeum képtárában kiállításra került dr. Vályi Gyula műgyűjtő hagyatékában lévő alkotások egy része, melyek között festményei szerepelnek.

Szolnok Megyei Hírlap 1971. dec. 21.

Heller Ödön (1878-1921)

„Tűzparton" o.v. 63 x 49,5 cm

J. l. b.: Heller Ödön

Kikiáltási ár: 5000 ft.

BÁV 46. Képaukció katalógus, Bp. 1978. szeptember

Heller Ödön

"Mártírhalált halt festő" Szerepelt a kiállításon.

Apró Ferenc: A Szegedi Műgyűjtők Körének III. kiállítása; Műgyűjtő 1972/4. sz. 21. l.

Heller Ödön
festő

Heller Ödön festészete Nyelesy
Sándor művészete nagy hatással
volt.

Szelesi Zoltán: Festészet a Tisza partján.
Művészet, 1973. augusztus - 13. oldal

Heller Ödön

Szegedi festő. Udvarbelső c. képe szerepelt a helyi műgyüjtők kiállitás án.

Szelesi Zoltán - A szegedi műgyüjtők kiállitása; Műgyüjtő, 1971. 4. sz. 4o. l.

Heller Gulön, Jestő

„Hellert ma fogták ki átlőtt fejjel a Tiszából." (Móra Ferenc 1921. VII. 16-án kelt levelétől.) [Fehértintek gyilkolták meg júl. 13-án.]

— : Móra Ferenc levelei Fischhof Ágotához 77–83.

Tiszatáj, Szeged, 1979. július

XXXIII/7

Heller Ödön, festőművész (1878-1921)

A szegedi születésű Vadász Endre festő és grafikus műveiből nyílt kiállítás a Magyar Nemzeti Galériában. – Vadász Endre Heller Ödönnél, Fényes Adolfnál, majd a Képzőművészeti Főiskolán Glatz Oszkárnál tanult.

Békés Megyei Népújság, 1982. nov. 27.

heller Ödön 4

A Szegedi Napló 1921. július 15-i számában jelent meg a híradás, hogy Heller Ödön festőművész, aki talán a világ legpontosabb embere volt, július 13-án, szerdán este 7 óra tájban indult el Tápéhoz közel eső tanyájáról (a Szomolya-dűlőből), és azóta *nyoma veszett*. A lap későbbi számai rablógyilkosságra gyanakszanak. A betiltott Délmagyarország helyetti *Szeged* című újság július 17-i száma a holttest megtalálásáról tudósít: „A meggyilkolt Heller Ödön holttestét a tápéi komptól mintegy száz méterrel balra horgászó Nagy Ferenc kovács fogta ki 16-án reg-

Heller Ödön 2

Sokfelé lehet nézni a szegedi Tisza-parton. Szembe a sodrással, szemezni örvények karikagyűrűjével, tengerekkel. Van egy barátom, aki mindennap elmegy a Tisza-partra és megnézi a vizet, a szökét. Ami, ha szőke is, az az igazság, hogy olykor véres is volt. Vajon ezt nézi-e vagy a sodrást, az örvényeket, talán a tengert?

Magyar Hirlap 1978/279/9

Zelei:Tápé festője

Heller Ödön 3

Hosszú jegyzéket lehetne összeállítani azok nevéből, akik Szegeden meggyökerezve, a mások és a maguk életét akarták volna tisztogatni. De most csak egyet írjunk le, a festőművész *Heller Ödönét*. 1878. november 21-én született, ő sem Szegeden, ahogy a város sok büszkesége nem. Legközelebbről épp Tápéról „születnek be" a városba a nagy szegediek. Mások, ki tudja honnan. Heller Ödön, ahogy például az ifjabbik *Apáthy István* is, Budapestről. *Tömörkény* sem, *Móra* sem Szegeden született, de megfogta őket az a város, és szegedivé lettek. Heller Ödön ráadásul tápaivá is. Holott nagy földet bejárt, mielőtt, vesztére itt kötött volna ki.

919

Heller Ödön 1

Háttérben a Rózsa-malom kikezdhetetlen tömbje. A munkába menő tápai lányok közt a középső vörös nagykendője az örök lázadás. A képet *Heller Ödön* festette 1915—1918 között. „Heller Tápé festője volt, a legjobb és legérzékenyebb, aki a tápai embert megfestette valaha is. Köztük élt, ott volt tanyája, és eljárt a lakodalmakba is Juhász Gyulával együtt. 1921-ben meggyilkolták holmi katonatisztek, mert tanú lehetett volna egy fontos pörben, amelyben *Tabódy Zsoltot*, az őszirózsás forradalom és a későbbi idők katonatisztjét akarták elítélni" — idézem egy levélből, minden lexikoni életrajz helyett.

19

heller ödön 8

nik János vb-tagot. További vádpont volt a „nyilvános erőszakoskodás": ellenforradalmár katonatisztek ellen adott ki letartóztatási parancsot, és tisztek között „becsületsértést" követett el. Ugyanis a derék szegedi ügynökök hézagpótló feljegyzései szerint így szólt az egyik tiszti megbeszélésen: „Fütyülök a tisztikarra, az egyszer kommunista, máskor ellenforradalmár, ahogy akarom, gerinctelen banda; majd mondtam valamit, mi a tisztikar!"

79/9

heller ödön 6

Idézzük emlékezetünkbe inkább Sarló Sándor *Visszapergető* című, szellemidéző emlékezését a *Delmagyarország* 1978. október 3-i és 4-i számából: „Mivel a bűntény a hatóságok által (szerintem felsőbb utasításra) felderítetlen maradt, a jelenlevők kíváncsisága arra késztetett, hogy mint Szellem-Heller elmondjam, hogyan is történt a gyilkosság... Ki ölte meg Heller Ödönt? Erre a kérdésre a Szellem-Heller Ödön így válaszolt: Különítményes tisztek. Szeged felől jövet, parasztszekéren, részegen dáridóztak. Mikor odaértek hozzám, rámkiáltottak: Állj! Nem álltam meg... golyó süvített el a fülem mellett... Leugrottam a bicikliről. Jöttek felém mind a hárman... Az egyik lerántott... Közben én öklömmel az arcába vágtam... Lövés. Ütés a bal karomon. Nekiiramodtam. Elkaptak. Ki akartam rántani magam. Letepertek. Lehurcoltak az árterre, a füzesek közé. Ekkor még éltem. Nem sokáig. A vízparton

279/9

Borbély Sándor

heller ödön 7

a fejembe lőttek. Kilenc milliméteres golyó: a jobb fülemnél be, a balnál ki... A Tiszába dobtak." *Így történt.*

Hét nappal később, július 20-án pedig megkezdték *a Tabódy—Dettre-ügy* tárgyalását. A vádpontok Tabódy Zsolt ezredes ellen: felségárulás. Még a kommün előtt, 1918 telén fölajánlotta személyes támogatását „a kormányforma erőszakos megváltoztatására", 1919. március 21-én pedig tagja lett a Szegeden megalakult végrehajtó bizottságnak. Vállalta a katonai parancsnokságot, a Vörös Hadsereg szervezését. Azután: a francia megszállók elől elrejtette Zarecs-

Magyar

Zelei

heller Ödön

gel fél hét tájban." Alább így ír a lap a festő tápai életéről: „A kinti gyerekek csak Fillér úrnak nevezték, mindenki ismerte és szerette odakint. Ha állványát felállította, a falubeliek mindig megbírálták a készülő munkát: a Rozi nagyon komoly, a Török bácsi nagyon öreg. Heller Ödön mosolyogva hallgatta, és dolgozott tovább. Rövidlátó szeme megérezte a színeket és a fényt."

A hatalom, a „nyomozás" szerelmi gyilkossággá próbálta színezni az ügyet. Hogy Heller modellje és szerelme *Török Vica*, és a férje, *Bodó Antal* követte volna el.

HELLER ÖDÖN 10

De nemcsak a festő és a forradalom halálára emlékezünk Heller születésnapján, hanem a haladó eszmék kiirthatatlanságára is. Az eszme: erdő. És erdőt irtani nem lehet. Az erdőt vadul irtó tudja, hogy az erdőtől szakított földdarabon nem azért nincsenek fák, mert egyszer már eltüntette őket onnan, hanem mert irtványát évről évre felszántva, irtja a napvilágra törekvő legelszántabb gyökeret is. Ha egyszerre túl nagy irtást fog, a gyökerek vesződséges kiszántogatására talán-talán a látóhatárig tartó területen sem marad elég kapacitása. Honnan tudná mi készül a látóhatár mögött?

Zelei Miklós

HELLER ÖDÖN 10

A tárgyalás megkezdése előtt egy nappal pedig eltemetik a festőt, a tanút. A gyászszertartást az a Löw Immánuel főrabbi tartotta, aki abban az esztendőben szintén megjárta a Horthy-rendszer börtönét. És akinek a főművét, a négykötetes *Flora der Judent* Móra Ferenc — a forradalmi működésért leváltott főszerkesztő — így méltatta: „Csak a legfegyelmezettebb agy, s a maga igazát ismerő erős lélek, a conscia mens recti képes arra, hogy a mezők liliomaival elhessegesse magától az utcáról beleskelődő gyűlölet komor árnyait, s a rabság megállott mutatójú óráiban szabad szellemével olyan monumentumot emeljen magának, amelynek tövében rágalmazói egynapos penészek se lehetnek."

MA 19

Ze

HELLER ÖDÖN 12

MAGYA

Zolei

Születésének százéves évfordulóján Tápén, a Juhász Gyula Művelődési Házban emlékkiállítással emlékeztek meg Heller Ödönről. Ilia Mihály és Szelesi Zoltán nyitotta meg. A kiállítás megrendezésében elévülhetetlenek az ügyvéd és helytörténész Apró Ferenc érdemei. A kiállítási katalógusban Apró Ferenc így értékelte Heller művészetét: „Nem volt kísérletező művész, nem foglalkoztatták az izmusok festői problémái. *A lírai realizmus híve maradt mindvégig.* Pályaeleji képeinek részletező kidolgozását az utolsó években a széles, néha heves ecsetkezelés váltotta föl. Képeinek szürkés, majd keményebb sárgákba ágyazott színvilágát lassanként „az izzó és tündöklő magyar plein air" *(Juhász)* átforrósodott színeire cserélte."

HELLER ÖDÖN 9

Dettre Béla századost, Tabódy Zsolt segédtisztjét szintén felségárulás vétkében marasztalta el a katonai törvényszék. (Mivel a tiszteknek a szakszervezetbe való belépését indítványozta.)

MAGYAR HIRLAP L978/279/9

Zelei:Tápé festője

Képzőművészet

Móra és a képzőművészet

Móra Ferenc tolla által róva több képzőművészeti tárgyú írásról adhatunk számot. Kezdve azzal, hogy — a szegedi múzeumot egykor igazgató Tömörkény István halálától — vagyis 1917-től —, mint a helyi közgyűjtemény új vezetője, a múzeum leltárkönyvébe —, ha nem is folyamatosan, de éveken keresztül — egészen 1925-ig a megszerzett festményekről és szobrokról szakszerű leírásokat eszközölt. Az általa bejegyzett leltári adatok érdekessé, sőt „élővé" válnak. Ezt tükrözi az 1921. július 19-én végzett 221. ltsz. alatti bejegyzése is, melyet *Heller Ödön: Parasztmadonna* című képével kapcsolatban írt. *„Heller Ödön — olvashatjuk Móra írását a leltárkönyv 62—63. oldalán — jónevű, s kvalitásosnak ismert szegedi festőt, akinek önarcképe már régebben a képtár birtokában van, 1921. július 13-án, amint tápéi nyaralójából hazafelé biciklizett, ismeretlen tettesek agyonlőtték, kirabolták és a Tiszába dobták. (L. a szegedi lapokat.) A gyanúsítottakat, köztük Bodóné Török Vicát, aki éveken át modellül szolgált Hellernek, e kép főalakjához is, a rendőrség letartóztatta."* A fehér tisztek által meggyilkolt Heller Ödön tragédiáját Móra beleszőtte *A festő halála* (1922) című könyvébe. De a későbbi kiadásnak (1943) megváltoztatta a címét, s a könyv *Négy apának egy leánya* címmel jelent meg, melynek témája csak bizonyos vonatkozásban volt azonosítható a valósággal. A szóban forgó kérdést Madácsy László elemezte „Humor és rejtett problémák Móra Ferenc egy regényében" című tanulmányában, mely a szegedi múzeum 1969/I. Évkönyvében jelent meg.

Móra művészeti írásai között egyaránt találhatunk régebbi és az ő korabeli művészekkel, írókkal, művekkel kapcsolatos cikkeket, tárcákat. Legkorábbiak közé tartozik, a Vágó Pál által festett Szeged 1879-es árvízkatasztrófáját megörökítő impozáns méretű festményhez kötődő írása, mely *Mikszáth az árvízképen* (1910) címen jelent meg. Bizonyosan ma már feledésbe ment — és talán erre gondolva jegyezte fel Móra —, hogy *„... szellős überziherben ott szoronkodik az a Mikszáth nevezetű újságíró a kép jobb sarkában, leghátul."* A szegedi köztéri plasztikák legismertebbikét, Margó Ede alkotását, a finoman szecessziós, fehér márvány Dankó Pista-szobrot 1912-ben állították fel. Móra Ferenc *A cigány-szobor* (1912) című írásában keserűen jegyzi meg, hogy *„...a hegedűs-szobrot a filisztergőg keresztelte el cigány-szobornak, nem most, hanem már gondolata fogantatásakor... Tessék elhinni — hangsúlyozta Móra —, hogy ma ez a cigányszobor a legnyugateurópaibb dolog Magyarországon. Éppen ez a cigány-szobor."*

A már említett Heller Ödön és festőtársa, a százegy éve született Szőri József, életműveikkel Szeged pikturális hagyományait jelentősen gazdagítják. Megbecsülésnek örvendő személyük és munkásságuk Móra Ferenc érdeklődését és irántuk való tiszteletét is kiváltották. A pályája derekán, harminchat éves korában Uzsoknál hősi halált halt *Szőri József* (1914) című szép, nekrológjában — többek között — így írt: *„... a boldogításnak és a társadalomra való hasznosságnak nagyon sok energialehetősége múlt el vele és a modern magyar festészetnek egyik, külföldön is több ízben méltatott, nagyígéretű tehetsége volt."*

A több mint hatvan évvel ezelőtt, 1917-ben megalakult Szegedi Műbarátok Köre, az itteni műgyűjtők alkotásaiból kiállítást rendezett. A tárlat katalógusában *Szépségkeresők* címen Móra írt előszót, melynek tanulsága Tisza-parti városunk műtárgyszeretetének és gazdagságának feltárása, s közmegismertetése szempontjából ma is megszívlelendő feladatokat tartalmaz. *„A Műbarátok Körének első lépése — írja Móra Ferenc — nem lehetett más, mint összeszedni, amink van, magunknak is meglepetésül, kihozni a napvilágra az elzárt családi szobák kincseit... Az első lépés: bátorítani és biztatni magunkat, hogy nem vagyunk olyan szegények, mint különkülön gondoltuk... A végső cél, hogy Szeged egyéni arcába egy olyan vonást is belevigyünk, amelyet eddig a hiánya tett érezhetővé."*

Móra Ferenc figyelmét azonban nemcsak a régi nagyviselő — szegedi múzeum, a helyi műgyűjtőkkel együtt valóban szép eredményt értek el. Ugyanis e tárlatot követő három év múlva, 1920-ban létrejött a Szegedi Múzeumbarátok Társasága, melynek keretében az itteni múzeum és műgyűjtők kapcsolata példamutatóan szorossá fűződött. Meg kell említenünk, hogy a rendkívül értékes szegedi Enyedi Lukács-féle hagyatékból való XV—XVII. századi olasz festmények 1925 nyarán, Móra leltárbavétele által kerültek a helyi múzeum állományába. Csakúgy, mint a kétszázötvenet meghaladó festmény-gyűjteményt tartalmazó Ambrozovics-hagyaték idejutása is az ő előkészítő, értékmegőrző tevékenységének köszönhető, mely által a szegedi képtár híressé vált.

Móra Ferenc figyelmét azonban nemcsak a régi nagymesterek művei kötötték le. Művészettörténeti érdeklődése mellett, a vidéki, a helyi fiatal tehetségek fölkarolását is fontosnak tartotta. Példa rá, hogy Szeged mai nevessé vált szobrászát, a hetvenhét éves *Tápai Antalt* is ő karolta fel egykor. A húszas évek elején lakatosinasként dolgozó fiatalember tehetségét felfedezve, ösz-

INICIÁLÉ

Mottóként is idézhetnénk akár Illyés Gyula szavait: „nem az a baj, hogy provinciálisak vagyunk, hanem az, hogy nem eléggé". Az ok, amiért e programnak is beillő gondolatot idézzük, egy országos találkozás és tanácskozás, amely Békéscsabán zajlott le, és amelyen megjelentek szinte mind valahányan az ország megyéiben és városaiban megjelenő helyi folyóiratok. Kaleidoszkóp szerűen színes és megkapó volt a kép, ahogy és ahol — a TIT megyei értelmiségi klubjában — összegyűltek a folyóiratok szerkesztői: irodalmi folyóirat és közművelődési szemle, helytörténeti, tudományos közlöny és csak a pedagógusok problémájával foglalkozó művelődési folyóirat, — vegyest. Nem első találkozása volt ez ezeknek a folyóiratoknak és minden bizonnyal nem is az utolsó lesz. Volt apropója is e találkozásnak, a Valóság című folyóirat vitaindító cikke adott alapot és lehetőséget ahhoz, a vitához, mely a „hogyan tovább"-ra kívánt választ adni e széles körű vita keretében is.

Ám bízvást kijelenthetjük, hogy a Valóság cikke csak apropó volt, pontosabban már a Valóságban is azért jelent meg Vekerdi László tanulmánynak is beillő írása, mert az országban megjelenő megyei folyóiratok léte, működésük hatása egyszerűen már kikerülhetetlenné tette summázását e lapoknak. S hogy e summázást a Valóság vállalta magára, ez nemcsak jellegéből, de tiszteletre méltó kötelezettségvállalásából is fakadt. Nem célunk most, nem is az iniciálé feladata, hogy e vitát összefoglalja, tudósítást adjon róla: megtették ezt az országos lapok, s megtette a Magyar Televízió is. Amiért mégis e folyóirat élére kívánkoznak a Békéscsabán megfogalmazott, egyáltalában nem újkeletű, de megerősített gondolatok, — az épp e folyóiratok jövőjét illeti.

Nem másról, mint arról van szó, hogy a megyékben megjelenő irodalmi, közművelődési, művelődéspolitikai, helytörténeti jellegű havi, vagy negyedévi kiadványok az eltelt évek során messze kinőtték „kiadvány" jellegüket, tevékenységük, profiljuk szervesen hozzátartozik megyéjük, városuk életéhez, nélkülük már elképzelhetetlen hatékony művelődéspolitikát folytatni. Lehet vitatkozni azon, hogy e folyóiratok kisebb vagy nagyobb példányszáma milyen szélességben és mélységben jut el az olvasókhoz, lehet dilemmázni a postai terjesztés gondjairól, sőt e folyóiratok szerkesztői és irányításbeli gondjairól is, egyről azonban már nem: a megyei szemlék a mai magyar valóság szerves részét jelentik. Nem véletlen, hogy a folyóiratok, köztük a Hevesi Szemle is a 60-as évek derekán, a 70-es évek elején szerveződtek, vagy szerveződtek újjá. A gazdasági föllendülés, a gazdasági szükségszerűség egyrészt, másrészt a politikában mind jobban kiteljesedő szocialista demokratizmus volt és maradt erjesztője e folyóiratok szellemiségének. Az sem véletlen, hogy jelentős részükre — a Hevesi Szemlére is — érvényes az a vitában kikristályosodott megállapítás, hogy optimizmusuk talán túlságosan is túlfűtött, hogy kevesebb a borúlátó kritika, mint a derűlátó bemutattatása a „születési hely" életének. Mintha még mindig a megszólalás gyönyörűségét élveznék e folyóiratok, mintha még most sem tudtak volna betelni — a Hevesi Szemle sem — annak a lehetőségnek korlátlan élvezésében, hogy cikkírója, szerkesztői gárdájára, töprengő, gondolkodó kollektívájára mind nagyobb a szükség, szavaikra mind nagyobb az odafigyelés, véleményeikkel szemben mind nagyobb a felelősségtudat.

Testvérfolyóirataink nem egykorúak, közöttük talán a Hevesi Szemle egyike a legfiatalabbaknak a maga hét évfolyamával, hisz a Soproni Szemle például több évtizedes múltra tekinthet már vissza.

Mégsem az évek számai különböztetik meg ezeket a folyóiratokat, hanem az a törekvés, amellyel jobbára sikeresen alakították ki sajátos arculatukat, s amelynek nyomán általában felelősségteljesen tudják megoldani a magukra vállalt feladatokat. Ami összeköti és egységessé teszi ezeket a folyóiratokat, az a közös tudata annak, hogy sajátos, külön-külön formált eszközökkel és módszerekkel bár, de egyazon célért kell mind valamennyiöknek munkálkodnia. Nem napilap egyik folyóirat sem, tevékenysége nem a napi események függvénye, de ez korántsem jelenti azt, hogy ne a máról és a mához, illetőleg ne a jövőhöz és a jövőről szóljanak. A jó értelemben vett provincializmusra sokkal nagyobb szükség lesz ezután, mint eddig volt. Egy megyényi valóságban megmutatni az országot, s az egész országban elhelyezni a megyét: ez a kettős feladat óriási felelősség, amelyet vállalnia kell a folyóiratoknak.

Értelmiségi folyóiratok? Helytelen lenne leszűkíteni e folyóiratok létét és tevékenységi körét e társadalmi rétegre. Mindazoké a Hevesi Szemle is, akik az értelmes életet akarják mind több tartalommal megtölteni, akik tenni akarnak és tudnak is akarni ezért az értelmes életért, s éppen ezzel a tenniakarással, a célok világos ismeretével válnak diplomával, vagy anélkül igazán értelmiségiekké.

... és övéké a Hevesi Szemle. Övéké volt 1979-ben, s az övéké lesz 1980-ban is.

töndíjat járt ki részére a városi tanácsnál, melynek segítségével Tápai, az akkori szegény munkásfiú, a Képzőművészeti Főiskolán szobrásszá képezhette ki magát.

Végül csak címfelsorolásként említjük meg azokat az írásokat, cikkeket, melyek Móra művészetszeretetét tükrözik. Ide tartoznak többek között, a *Börcsök piktor* (1924), a *Szegedi Grafika* (1926), a *Hogy készült Fadrusz Krisztusa?* (1928) és az *Al fresco* (1929) című érdekes képzőművészeti témájú közleményei. Ezek és az említett írások közül több, az 1936-ban kiadott *Szegedi tulipános láda* két kötetében is megtalálhatók éppúgy, mint Mórának a *Szeged kövei* és a már említett Szépségkeresők című írásai, melyek által viszonylag felmértebbé válik — az idei centenáris ünneplésben részesülő — Móra Ferenc és a művészetek közötti kapcsolatról eddig kialakult fogalmunk. Teljességre nem törekvő, rövid visszapillantásunkat zárjuk nagy írónknak azzal az őt jellemző aranyló humorú, bölcs megállapításával, melyet egy szegedi tárlat katalógus-előszavában egyebek mellett így fogalmazott meg: *„... az embereket mindenre rá lehet venni, még a jóra és szépre is, és ez a legnagyobb értéke bennük."*

Szelesi Zoltán

te a kifinomult ízlésű műbarát, s a képzőművészettel csak alkalmi kapcsolatba kerülő egyszerű ember. A születése hetvenedik évfordulója alkalmából rendezett nagy emlékkiállítás arról győzte meg a szemlélőt, hogy a valóság természetelvű hagyományaira támaszkodó ábrázolás ma, az elvont, absztrakt törekvések fénykorában sem vesztette el hatékonyságát és vonzerejét, sőt versenyképessége — párhuzamosan korunk bizonyosságigényével — egyre nő.

Szentiványiban fiatalon felébredt a művészi tehetség. Iparrajziskolai tanulmányok után 1930-ban íratkozott be a Képzőművészeti Főiskolára, ahol 1937-ig Benkhard Ágost osztályán, illetve az általa vezetett miskolci mű-

felé tájékozódik. A korábbinál átgondoltabban, szerkezetesebben komponálja képeit; festőiségében is erősebb hangsúlyt kap a logikai nyomaték. Több képet szentel az ország újjáépítésének, az ötéves tervek eseményeinek, anélkül, hogy engedményt tenne a dogmatikus esztétika naturalista kívánalmainak. 1955-ös kiállítása a képzőművészeti élet nagy eseménye: a közönség szinte egytőlegyig megvásárolja a kis *Derkovits-teremben* bemutatott kollekcióját.

Az ellenforradalom után tevékenyen részt vesz a kulturális élet konszolidálásában: helytállását, egyenletes színvonalú művészi munkásságát magas kitüntetésekkel, nagyszabású megbízásokkal, majd főiskolai katedrával

Nekik csak egy régi daluk van és több semmi, sehol. Hát ezért. És így fog majd ő is sírni a lánya helyett, mert nem lehet, mert nem a mi fajtánk!

Nem, most nem is ez fáj már, sikoltott föl benne valami. Nem is ez fáj már! Valami sokkal nagyobb, ami mindenütt van, ahol vagyok, ahol vagyok) Úristen!

Meggörbültek az ujjai és beleásták a fájdalmát a puha kezekbe. Csöppet előrehajolt, mély lihegésekkel kisérte a gondolatait, amik mégegyszer végigszáguldottak az agyán s letörve minden akadályt előttük, hogy csak rohanjanak, csak tépjék, üssék, mintegy belehurcolva magát akarattal a legőrjítőbb örvényekbe, hogy átérezze még egyszer behunyt szemekkel a fájdalmakat, hogy kitörhessen belőle, mint egy véres cafat egy utolsó akaratból, amiről így megverve érzi, hogy már a legutolsó, beleszédülve a legőrjítőbb kétségbeesésekbe! . . .

Még tudott! Most hallgatta még egy ideig az apja szuszogását, az anyja álmos szipákolását mielőtt becsukta az ajtót, aztán lehúzta az ingvállát és nagyon erősen szorította oda a balmellhez a pisztolyt, hogy ne nagyot durranjon.

Visszaült a székébe és várta az első vércseppeket és még látta az elsőket, de aztán lecsúszott a székről a földre, a szőnyegre. Az inge is lecsúszott és ott feküdt a fehér mellén a piros lyukkal és kibomlott hajjal, elsápasztva az éjszakától és haláltól. Óvatosan buggyantak ki a vércseppek, nem sok, egy, kettő, pirosan, mint friss rubincseppek. Mintegy szétnéztek a seb szélén először s ahol leszaladtak fürge lepergéssel, ott vékony, piros nyomot hagytak, egy piros multat a fehér bőrön. Most már a hold is előbújt a ház mögül és beöntötte ezüst szálait az ablakon, hogy megfürdesse a halottat, Ráchelt, aki megint nyugodt volt, aki mindig azt tette, amit akart.

Szöts Jenő: Butterfley.

HOLDER JÓZSEF
HÉBER VERSEIBŐL:

EZEK A RÉGI KERTEK . . .

Ezek a régi kertek,
Mik fényben úsztak egykor,
Most minden fájuk hárfa,
Min fájó bús ének szól.

S ime régi szerelmem,
Hejh, itt ragyogott én rám,
S most avar között hervad,
S hallgat dalomra némán.

S olykor a száguldó szél
Az avart felcibálja
Régi szerelem ébred
S búg milljó síró hárfa . . .

SZÉLNEK ERESZTEM.

Szívemnek húrjai hozzád húzódnak,
Oh dalold nékem szerelem dalát,
Hallgatsz? Nem tudod, mi az szerelem?
Oh dalold nekem a bánat dalát!
Mért hallgatsz?
Nem tudod tán, mi a bánat?
A szíved kő, te kőszívű leány!
Szívemnek húrjait szélnek eresztem,
Az elvégzi majd jól a dolgát!
A szél, — a szél majd eldalolja nékem
Szívem dalát . . .

Patai József fordítása

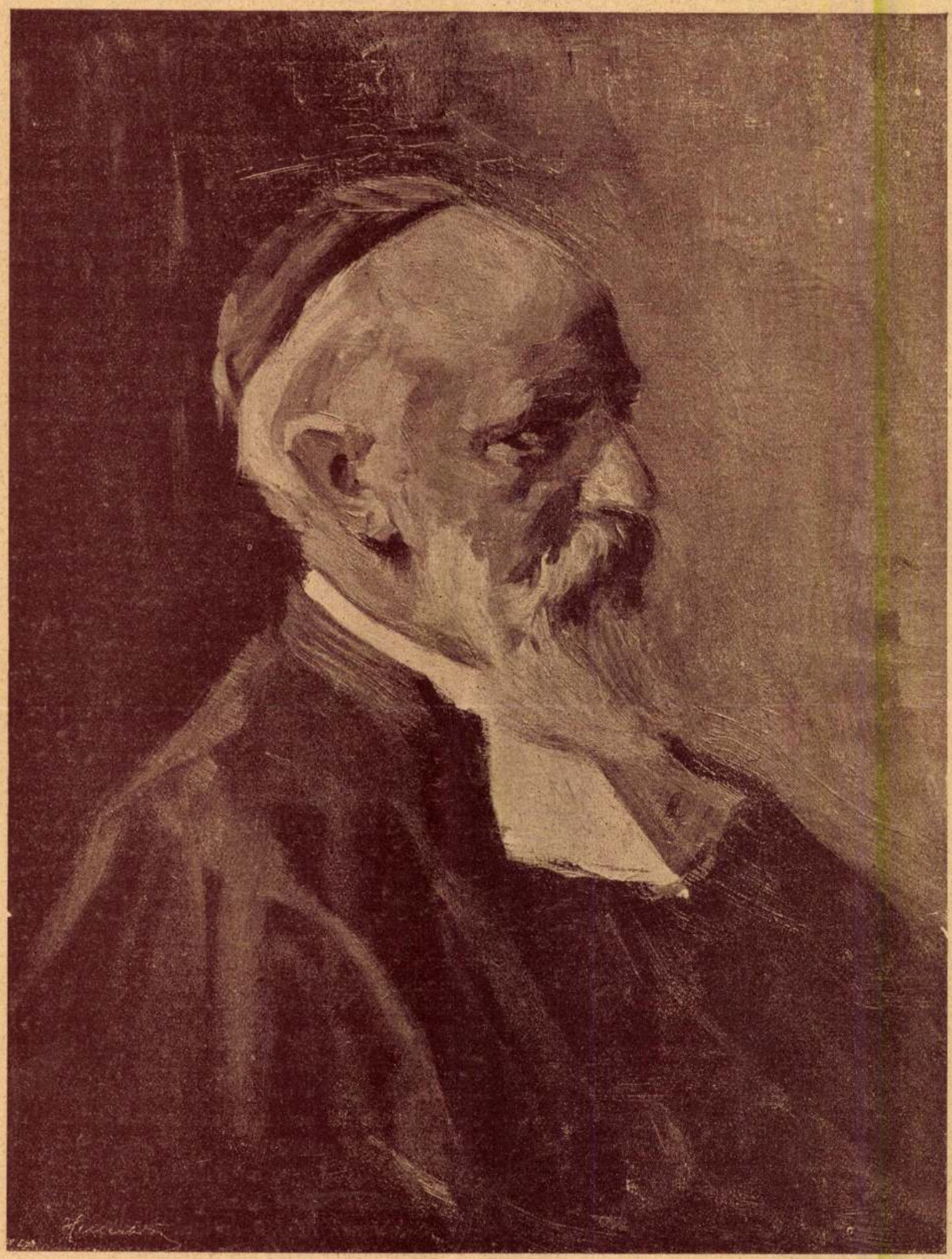

Heller Ödön: Löw Imánuel szegedi főrabbi portréja. (A tragikus halált halt fiatal művész egyik legszebb alkotása.)
Portrait des Oberrabbiners von Szeged Dr. Immanuel Löw. Portrait d' Immanuel Löw.

Múlt és Jövő
1921. aug.-sept.

erdejében pihenést és megnyugvást akar lelni a fárasztó kultúra után; itt ráakad egy lányra, asszonyra; az testben lélekben; *életre-halálra* végzete lesz. *Az ellentétek* összecsapják őket és elmaradhatatlanúl meghozzák a tragikus véget. *Heller* Ödön élete is ez volt, amely csak most a férfikor delelőjén tört volna valóban a dicsőség, a név és az elismerés felé — miglen befejeződött Szeged és Tápé között a kora esti országúton. A cselekménynek itt vége: lényegileg nem fontos, mi történik ezek után *Török* Vicával, férjével és bátyjával, akik leütötték, majd lelőtték Hellert. Oly mindegy és csak az államrend szempontjából fontos, minő vége lesz a regény többi szereplőinek. Az adottság az volt, hogy Heller Ödönt megölte, ölette Török Vica, egy műveletlen parasztlány, volt modelje és asszonya, akit minden idegszálával, a fáradt zsidó intellektüel minden jobbravágyásával egészségkeresésével szeretett. Festő volt; a szegedi festőgárdának Nyilassy és Károlyi mellett legerősebb képessége. De míg ezek elérték kifejlődésük legmagasabik fokát; Heller most volt művészete elején. *Magyar festő volt*; ha szászor is zsidó; oly gyakran kérdeztem, nem érdekli-e a mi ügyünk? Zsidónak érezte magát — szavai szerint — a kultúrközösség tagja akart maradni, de asszimilálódni a magyarsághoz. Ez a mohóság ölte meg, ez a vágyodás a tájakba és földekbe, a barna parasztlányokba és Tisza-vizbe, amit hihetetlen szeretettel festett. Portraitista volt évekig, elsőrangú rajzoló, abból a magyar portraista termésből, amely külföldön világhires mesterré lép elő, nálunk belefagy a tehetségeinket (magyart, zsidót svábot, rácot e téren egyformán) átölelő fagyba és közönybe. Gondolom; Angliában keresett arcképfestő lehetett volna ő is; e helyett megmaradt a városban, amely csudálatosan megőrzi magának számos tehetségét. Ott írja szonettjeit *Juhász* Gyula, *Tömörkény* István ott járkál a fölsőváros hajóácsai között ma is. Heller szegény szinte ott maradt festeni a vasárnap délelőttöt a legények paizán és mégis *rátarti* járását, az ünneplős lányokkal, kiknek haja hátul fonatban, ők pedig egybefogózva sétálnak a napsütésben. Derű, békesség, üdeség, öreg magyar parasztemberek határtalan nyugalma ült a képein. Lehet, valóban lehetséges, hogy földje, amin magaépítette kis tanyája állott, csakugyan vérévé lett a rajta való munkával. A föld, jó fekete földek vannak arra, hűséges és hálásan viszonozza a szeretetet; de az asszony, *Török* Vica, akit annyiszor festett paraszt-Madonnának, kit ott akart tartani végkép asszonyául — nem érte el a föld jóságát. Török Vica tápéi paraszt-szépség, tán írni-olvasni se tudó parasztlány, egy nagy tudománya, barna, egészséges husa és istennői nevetése. Bizony neki nem kellett sokáig a gyönge festő, ki mindent adott neki, amit ő már adhatott. Úgy tudom, a fél föld már Török Vicára volt írva; Vica most már magának akarta a földet és új emberének, aki izmos paraszt lehet és Madonnának festése helyett veri az asszonyt. (Ami a szeretetnek sokak szemében inkább való jele.) Heller Ödönt megsették egy este és megölték, hogy megmaradjon a föld, a Vica földje, melyért (ők legalább így gondolták) boldogította egy ideig a szegény festőt. Heller Ödönnel kettétört a magyar művészet egy nagy igérete. Elmult az országuton, a Makkos-erdő maradéktörzsei és a Tisza nádas-füzes partja között. A zsidó piktort befogadta a magyar föld, bár az életében hasztalan próbálta a beolvadást. Heller Ödönt, a fa'u, a szegedi parasztok, a napbavillogó Tisza-víz, a zengő aranytáblák, a *Paraszt-Madonna* festőjét betemették a földbe, a végtelen sarjúillatú barna rögökbe, mindabba, amibe Török Vicán át oly hiába iparkodott betemetkezni. *Jobbágy Jenő.*

A KRITIKA ELFAJULÁSA.

Elektromos feszültséggel telt napjainkban, amikor az élet minden jelensége eltorzult formákat mutat, az irodalmi kritika is csupán karrikaturája a művészeti igazságok keresésének. Idegen erők eltérítik a kritikust útjaból, ha az igazság keresésére indúl. Az egyes emberek, tehát maguk a kritikusok is telítve vannak politikai indulatokkal. Míg egyrészt ez az indulattal telítettség szubjektív, azaz megvan magában a kritikusban, addig másrészt megvan az olvasókban is, azokban, akikhez a kritikus szól, annyira, hogy ha a kritikus az elfogulatlanság bizonyos mértékére képes is lenne, számolnia kell olvasóinak hajlandóságával, amely ma csakis a politikai elfogultságoknak kedvez, minden mást elvet, semmi más nála meghallgatásra nem talál. Mindezeken kívül a kritikus és az olvasó csak folyóiratokon és napilapokon keresztül találkozhatik — s ezek az orgánumok az irodalmi kritikustól is feltétlenül megkivánják, hogy politikai irányukat minden mondatával szolgálja. A folyóiratok és napilapok egész tömegeiben ma le nem írhatná senki például azt, hogy Kassák Lajos tehetséges ember. Bizonyos lapokban pedig nem lehetne az abszolut elismerés hangján szólni magyar iró művéről, ha az a magyar iró történetesen zsidó. És így tovább, az elfogultságok, a megkötöttségek egész sora nemcsak hogy elzüllesztette az irodalmi kritikát nálunk, hanem azt meg is ölte, hosszú időre lehetetlenné tette. Azok az írások, amelyek irodalmi művekkel foglalkoznak ma, nem is érdemlik meg a kritika elnevezését. Politikai, faji és vallási támadások azok, heccek és levágások, úgynevezett kiszerkesztések, bosszúk és egyéni akciói a tollnak: vagy pedig pajtáskodások, szervezett csoportoknak ismét csak politikai, faji és vallási alapon való egymást-támogatásai, érdemetlen felmagasztalások, hivatlan írói előléptetések, az irodalmi nagyság címének és jellegének felelőtlen adományozásai.

Mindez elfajulások közismertek, mindenki észrevette, hisz lépten-nyomon tapasztalhatta azokat. Akik jobbra képesek, bizonyára maguk is súlyos bilincsnek érzik megkötöttségüket és szívesen művelnének mást, mint amit művelniök ma egyedül lehetséges — s a jobb itéletű s irodalmi igényű olvasók is szívesen olvasnának már okos és tisztességes irodalmi méltatásokat a szereplő írókról és nem kis számban megjelenő műveikről.

Szinte tréfás példája az elmondottaknak egy kurzusbéli napilap tárca-kritikája. A tárca, *dr. Császár* Elemér egyetemi tanár műve, három íróról szól, azoknak egy-egy könyve alkalmából. A három író: *Heltai* Jenő, *Balázs* Sándor és *Karinthy* Frigyes. Most már mindazok a tényezők, amelyekről szóltam, tehát: a kritikus elfogultsága, olvasóinak igénye, melyet kénytelen-kelletlen a kritikusnak ki kell elégítenie, végül a szóbanforgó politikai napilap iránya, előírja a normákat, melyeknek jegyében a kritikának készülnie kell. E normák: Heltai: modern, destruktív (ahogy e szót ma használják) és zsidó; Karinthy modern, destruktív, nyugatos és zsidó származású — ezek tehát meg nem dicsérhetők. Ha tehetségteleneknek, írástudatlanoknak, ötletleneknek nem is lehet őket mondani, mindenesetre olyan formán kell velük foglalkozni, hogy az inkább sújtsa, mint emelje őket. Balázs Sándornak ellenben jó magyar neve van, a Nemzeti Szinház adta elő nemrégiben a darabját, felesége Becsány Judit ipszilonos nevű írónő — őt már csínyján kell kezelni, minden esetre, még ha véletlenül gyengécske is lenne a könyve, azt meg kell dicsérni, olyan sok jót bizonyára nem lehet róla mondani, mint Flaubert-ről, vagy Tolsztojról, mert elvégre mindennek van határa, de amennyit csak lehet, annyit minden esetre. Tehát: Heltait és Karinthyt egy kicsit lenyomni, Balázst egy kicsit emelni — s kész a kritikai tárca, a maga szándéktalan de tökéletes humorával. Ugyanis aki a tárcát elolvasta, annak, ha különben a három írót nem ismeri, azt kell következtetnie, hogy Heltai és Karinthy kis irodalmi inasok Balázs Sándor mellett — amely viszonylat ellen bizonyára Balázs Sándor tiltakoznék legjobban, mint tehetséges és intelligens ember, aki maga, mivel igazságos ember is, bizonyára kész bármikor akár eskü alatt is vallani, hogy Karinthy Frigyes nála jóval erősebb legény. Hogy a tárcaműi humora teljes legyen, miután ismerjük a torzképet s ismerjük az eltorzító erőket, látnunk kell, hogy a tréfás három miniatűr írója és egymás mellé foglalója, Császár Elemér, Heltairól és Karinthyról tudja, hogy zsidók, vagy azok voltak ők vagy őseik, Balázs Sándorról azonban, néhány megtévesztő külsőség miatt — úgy látszik — azt hiszi, hogy keresztény. S e

KRÓNIKA· ÉS·SZEMLE

A MULT ÉS JÖVŐ a mostani számtól kezdve ismét a régi békebeli minőségű finom chamoir papíron jelenik meg. Ezt a műnyomó papírost, mint régebben, ezuttal is külön a *Mult és Jövő számára készítette egy nagy külföldi papírgyár* és a nehéz szállítási viszonyok miatt folyóiratunk megjelenése is némi késést szenvedett. Ezzel szemben bő kárpótlást nyújt kettős számunk gazdag irodalmi tartalma és változatos művészeti anyaga.

EGY HÉBER HEINE.

Egy héber Heineről szól ez az irásom, egy zsidó költőről, de nem konzervatív, még kevésbé felekezeti értelemben. Ez a költő a maga szenzitiv zenei mondanivalóját héber és zsargon nyelven írja, de az európai irodalomban éppen úgy ott van a helye, mint a francia Verleainnek, az angol Keastnak, a magyar Adynak, vagy a bengáli tájak próféta hangú Rabindranat Tagoréjának. Mi magyarok még ott tartunk, hogy amikor egy héber költőről irunk, hangsúlyozottan kell arra rámutatnunk, hogy az egyetemes kultúrájú irodalomban — ha egyébként a tehetségével és alkotásaival hozzá emelkedik — éppen olyan megbecsülendő érték, mintha bármilyen más nyugati nyelven irná is műveit. Furcsán hangzik ugyan, de úgy van, hogy a klasszikus multú héber nyelvű irodalom nálunk még rehabilitálásra szorúl, holott éppen ez a nyelv őrizte meg a kultúra számára a legrégibb költői emlékeket s azok között is Mózes megdöbbentő ódáját a Vörös-tengeren való átkelésről szólót. De nem akarok részletes irodalomtörténeti fejtegetésekbe merülni, mert nem ez a célom s egyébként is minden művelt ember tudja, hogy a héber irodalomnak már évezredekkel ezelőtt is voltak nagy mesterei és jelentékeny művelői.

A zsidóság azonban sok históriai katasztrófát élt át s így időről-időre úgy nyelvi, mint művészi fejlődése hol stagnált, hol pedig visszahanyatlott, de mindig új erőre kapva próbálkozott az európai kultúrába belékapcsolódni. Még a getto nyomasztó atmosférájából is felvillámlott a héber géniusz s az elnyomatás, megalázottság keserű érzéséből sok szép alkotás született. Ma pedig Orosz- és Lengyelországban, ahol a héber nyelv csodálatos fejlődési fokot ért el és még egyre finomúl és csiszolódik, szókincsével olyan kifejezési lehetőségeket mutat föl az újabbkori mesterek műveiben, hogy versenyre kelhet bármely nyugati nemzedék irodalmával. Van drámája, mély lirai költészete és gazdag elbeszélő prózája. Ma már a héber szinpadon Faust feszegeti titkait, Hamlet, a nemes királyfi töpreng és Ibsen emberjavító szellemei kisértenek. A héber írók megszólaltatják kongeniális átültetésben a mai moderneket is: Tolsztojt, Maeterlincket, Wilde Oszkárt, Verhaerent és minden olyan írót, akinek ott kell lennie egy kultúrnép könyvtárában. Szóval a héber szó egy új etapehoz jutott és a tudatlanság könynyelműségével holtnak nyilvánított nyelv sok-sok millió ember ajkán hirdeti örök életrevalóságát.

Nem anakronizmus tehát, ha ezuttal egy héber Heineről megemlékezem, egy héber Heineről, aki itt él közöttünk, a magyar rögön, itt ringott a bölcsője, ha nem is a délibábos Hortobágy sík vidékén, de valahol fönt a máramarosi hegyvidék tájékán, amerre még szeszélyes kanyargással elcsavaróg a legmagyarabb folyó: a szőke Tisza.

Holder József, a finom lirai érzések Heinéje, a szarkasztikus, maró próza héber poétája itt él Magyarország fővárosában, messze, szinte önkéntes számüzetésben azoktól a hatalmas gócpontoktól, ahol a héber művészet és irodalom élő és haló kultúrszükséglet. Még ebben a társtalanságban, ebben a számkivetettségben is van valami rokonvonása Heinével. Az is Párisban élt, távol a germán szellemi élet centrumaitól. Német rajongói sohasem láthatták a költőt élő valóságban, csak képzeletben, ahogy megformálta őt képzeletük, amikor szerelemittasan a *Buch der Liedert* olvasgatták. Holder József ma írja az ő dalait, mert most van abban a korban, amikor a költői szív mengzendül szerelmes búgással és halhatatlan ritmusokat formál érzéseiből. Ez a magyar születésű héber költő ákumbákumokkal vetiti papirra azokat a mély és finom hangulatokat, amelyek az istenáldotta igazi költőkre, de legkivált a halhatatlan Heinére emlékeztetnek. Dalai oly egyszerűek, mint a rét nyíló virágai, ám a költő művészete és nagy érzései úgy konzerválják őket, kogy soha el nem hervadnak s a szerelmes szivek minden időben érezni fogják illatjukat, szinpompájukat és frisseségüket. Némely verse oly egyszerű, mint a lehelet, egyszer olvassuk és belénk oltódik, mintha rész lenne a részünkből, sóhaj, amely tőlünk röppent el. Ime egy kis dalocskája a sok közül:

A Trärele, a Perele,
Dein tug hat ausgegossen,
Gescheint hat es, gewent hat es
Wie Tau auf Frühlingssprossen.

Auf'n Bäckele, a Glöckele
Hat Frühling ausgeklingen
Izt sug ich Dir, izt klug ich Dir
Es will ihn keiner bringen.

És ez a nagyszerű költő néhány évvel ezelőtt vonta a magyar írói társadalom figyelmét, amikor héber nyelvre kezdte átültetni az új magyar lirikusokat, többek között *Ady* Endrét, Babitsot, Ignotust, Somlyó Zoltánt, Szilágyi Gézát, Peterdit, Patait, Juhász Gyulát és másokat, akik valamilyen munkájukkal beilleszkedtek a modern magyar irodalom ifjú erejébe. Nem egyszer keresztény írók gyönyörködve hallgatták Holdert, amikor fölolvasott nekik a zsargon vagy héber nyelv szokatlan muzsikájával egy-egy ismertebb magyar költeményt s tapsoltak neki, mert érezték, hogy költő tolmácsolja azokat egy számukra ismeretlen exotikus nyelven.

Később fölbukkantak Holder József eredeti zsargon versei is, de ezek már magyar költők, leginkább *Szegedi* István fordításában s e versek szerezték meg neki a komoly megbecsülést és tiszteletet, ami még a költőktől is kijár az igazi tehetségnek.

És Holder József itt él a magyar ugaron, elszigetelve a héber kultúrától, mint egy társtalan fa a sík pusztaságon. Itt él a magyar fővárosban a szerelem, a vágyódás e héber nyelvű regőse. Ki érti itt őt, ki hallgat a dalára, ki lesi a hangját, néhány meghitt barátján kívül? Varsó, London, Newyork és a messzi kelet héberül beszélő tömegei alig méltányolják hogy itt a mai magyar siralom völgyében egy énekesük zeng, akinek a dalára még itt is fölfigyelnek a művészlelkek. Vajjon mivé válna abban a megértő emberrengetegben ez az énekes, ahol őt valóban értik? Itt csak küzdelem, vergődés az élete, félő, hogy a közöny és a részvétlenség elveszi daloló kedvét s egyszer csak majd elhallgat. Szeretném ha eljutna az én kiáltásom olyan messzire, hogy azt meghallják a távoli héber embererdők: csábítsák őt magukhoz, adjanak neki egy fészket maguk között, hogy Istentől eredő kedvvel dalolhasson és élhessen. Adtunk mi már így a németeknek egy Lenaut és Holder József, aki szintén a termő magyar rögből sarjadt, a héber kultúrában bizonyosan egy új Heine Henrik volna. *Peterdi Andor.*

HELLER ÖDÖN.

Orosz regényekben telik ki, de más egzotikus levegőjű irásokban is az ilyen romantikájában is valószerű történés; egy intelligens, sőt gyakorta intellektüel ember kikerül a Kaukázus tatárai közé, vagy a Bjelosztok ős-

Heller Ödön, festő

Tápén telepedett le.

1921-ben az ellenforradalmi tisztek meggyilkolták, testét a Tiszába vetették.
[V.ö. Móra ferenc: A festő halála – más címen Négy apának egy lánya c. írását.]

Dr. Giday Kálmán: TÁPÉ

260-266. old.

Élet és Tudomány, Bp. 1972. II. 11.

XXVII
6.

Heller Ödön MDK

A menekültek, repr.

Mücsarnok 1915-16 téli tárlat

Heller Ödön

A Csongrád m.-i Tanács és a Szeged m.-i városi Tanács műtárgyvásárlásaiból rendezett „Kortárs Művészet" c. kiállítás ma megnyílik, melyen szerepel műve.

Meghívó

1974. okt. 5.

Heller Ödön MDK

Pihenő, olf.

Műcsarnok 1915-16 téla tárlat

nz Plusz Piac

da Ingatlanbörze, csütörtök Autók és Piacok, péntek Pénz Plusz Piac, szombat Ahogy tetszik+Vasárnapi Magazin

rice Waterhouse

varországon is het befektetni

Flaskay Károly, a Real Partners ügyvezető igazgatója

FOTÓ: PÉLYI NÓRA

Vendégkommentár

Hegelre várva

Leninnek igaza volt! Ő ugyanis azt állította, hogy a tőkés, illetve a szocialista világrendszer gigászi küzdelmét a termelékenység kérdése fogja eldönteni. Eldöntötte! Kicsit másképp, mint ő gondolta: a tőkés rend, finomabban a piacgazdaság, Európa erhardi kereszténydemokrata változatában a szociális piacgazdaság javára. (Ezért a privatizáció nem öncél, hanem gazdasági szükségszerűség.)

A termelékenység, mint komplex hatékonysági mutató, viszonyszám: az egy fő megtermelte termékmennyiséget jelenti. Növelésének két útja van: vagy ugyanakkora létszámmal több terméket állítunk elő, vagy – ha ez valamilyen oknál fogva nem lehetséges – ugyanakkora termékmennyiséget kisebb létszámmal produkálunk. Míg az előbbi módszer beruházásokat, technológiai fejlesztést, innovációt, illetve a megtermelt javak számára piacot feltételez, addig az utóbbi változat beruházási és költségmegtakarítás, a munkanélküliség növekedése és stagnálási tünetek közepette mutathat fel sikereket. Ha úgy tetszik, itt érhető tetten a növekedés vagy egyensúly prioritásának alapvető dilemmája.

Az Antall-kormány a gazdaság tulajdonviszonyainak és szerkezetének átalakítását, ezen keresztül a szocializmus bukásával szükségszerűen zsugorodó gazdaság újból növekedési pályára állítását tekintette elsődleges céljának. Jelen sorok szerzője nem azért „növekedéspárti", mert az Antall-kormány ipari, majd pénzügyminisztere volt. Épp ellenkezőleg: azért vállalt miniszterséget az Antall- majd a Boross-kormányban, mert meggyőződése, hogy csak az értéktermelő folyamatok minél gyorsabb reorganizációja révén állítható helyre a termelés és a fogyasztás közötti egyensúly, biztosítható az ország beilleszkedése az Európai Unióba. Ez a gazdaságfilozófia figyelemre méltó eredményeket tudott felmutatni: miközben nagy lépésekkel indult el az államháztartási reformok útján (a központi költségvetésből kivált a több százmillió forintos önkormányzati, majd a közel ezermilliárdos társadalombiztosítási alrendszer, a nyugdíjreformról intézkedett a 60/1991. (X. 29.) számú országgyűlési határozat, 1992. IV. negyedévétől kezdve nőtt az ipari termelés (1993: 4,0 százalék; 1994: 9,6 százalék), tizenhét év után 1994-ben először volt 2,9 százalékos (a feketegazdaságot is beszámítva közel 4 százalékos) a GDP növekedése.

Emellett a szétvertnek [illegible] magyar m[illegible] ben hazánkban valóságos nehézipari beruházási „düh" uralkodott el: LKM-rekonstrukció, bős–nagymarosi vízlépcsőrendszer, cementipari beruházások, alumíniumprogram, leninvárosi és más vegyipari fejlesztések stb. Ma azt tapasztaljuk, hogy miközben a robogó európai konjunkturális vonatra a hajdani szocialista országok mind felkapaszkodtak (GDP-növekedés 1994/95: Szlovéniában 5/7; Lengyelországban 5/5,8; Szlovákiában 4,8/6; Csehországban 2,6/4,8; Romániában 3,5/4,8 százalék), addig Magyarországon a restriktív kormánypolitika az 1994. évi 2,9 százalékról 1995-ben „leküzdötte" az országot 1,5 százalék alá! 1996-ban Európában általános gazdasági lehűlésre számítanak – a kormányzat pedig most kezd beszélni az egyensúly melletti növekedés szükségességéről. Különösen aggasztóak azok a számok, amelyek a hazai ipari növekedés lelassulásáról szólnak (1995. I. negyedév 9,7 százalék, II. negyedév 7,4 százalék, III. negyedév 4,3 százalék, IV. negyedév 2,7 százalék), az építőipari mindig fontos, indikátorértékű növekedési indexe: –7, –8 százalék.

Nem túl sok optimizmusra adnak okot a külső és a belső egyensúly javulása mögötti tendenciák: ugyanis nem szerkezetváltás vagy újabb nagy államháztartási reformlépések eredményezik azt, hanem ideiglenes vagy éppenséggel egyszeri, megismételhetetlen lépések. Úgy tűnik, a döglött lovat sikerült áthúzni a Karpfenstein utcából egy kimondhatóbb nevű utcába, az azonban ettől még nem kelt új életre. Átmeneti jellegű például a vámpótlék, mely a GATT előírásai szerint maximum két évre vezethető be, így az 1998-ban regnáló kormánynak 100-150 milliárd forint bevételkieséssel kell majd számolnia. Vagy itt van például a '95 nyarán elfogadott, a honvédelem korszerűsítéséről szóló országgyűlési határozat: a létszámcsökkentés kiadásmérséklő hatása 1996–98 között mutatkozik, a haditechnikai korszerűsítés évi körülbelül 150-180 milliárd forintos többletigénye majd 1998-ban okoz megoldhatatlan gondokat. És hol van még a köz- és felsőoktatás vagy az egészségügy finanszírozási többletigénye? Az állami vagyon felélése, az 1995/96. évi csúcsprivatizációs bevétel viszont egyszeri és megismételhetetlen: nem véletlen, hogy az IMF az ebből származó deficitlefaragásra eddig vállveregetésnél meg Russo-levélnél többre nem vállalkozott. A külső államadósság viszont az elmúlt másfél évben mintegy 8 milliárd dollárral nőtt!

HELLER ÖDÖN

1996. JANUÁR 19. PÉNTEK

Árak, pénzek, aukciók

Klubtagok és várományosok

Év eleje a számvetések ideje: e rovat olvasói jól tudják, hogy már hagyományosan ezekben a hetekben találkozhatnak azokkal az összesítő visszatekintésekkel és elemzésekkel, amelyek a lezárult naptári év műkereskedelmi aukciós eseményeivel és jelenségeivel, valamint tanulságaival foglalkoznak.

A visszatekintésen alapuló elemzés, az elemzést kiegészítő számítások és statisztikák pedig arra adnak alkalmat, hogy következtetéseket vonhassunk le a műkereskedelem és a régiségbefektetés éppen érvényes állapotát illetően, s hogy valamelyes előrejelzést lehessen adni.

Egy héttel ezelőtt négy, egymás mellé helyezett táblázat adataival igyekeztem érvelni amellett, hogy az infláció és a forintromlás együttes hatását mennyire ellensúlyozta a legdrágább festményrégiségekbe való befektetés. Gondolom, nem kíván különösebb fejtegetést és rábeszélő győzködést az a tény, hogy a magyar régiségárveréseken elkelt legdrágább festmények dollárban vagy német márkában számolva is két és fél, háromszoros árakat értek el tavaly a négy évvel ezelőttihez képest. Ez természetesen nem azt jelenti, hogy tavaly ugyanaz a festmény, mint 1992-ben, ennyivel drágábban kelt el, hiszen nem ugyanazok a képek kerültek kalapács alá (bár arra is volt példa).

Aki ismeri a műkereskedelem piaci törvényszerűségeit, az tudja (aki meg nem, az kénytelen nekem elhinni), hogy a jó áron elkelt tárgyak igen ritkán tűnnek fel belátható időn belül újabb, másik árverésen. Gyakoribb azonban az a jelenség, hogy a valamely festményével sikeres művész másik, hasonló témájú, stílusú, jellegű alkotása bukkan fel, és a korábbi tételhez mérhető vagy annál esetleg meredekebb pályát fut be. A XX. századi magyar festészet ismertebb alakjai közül itt említeném Csók István, Vaszary, Szőnyi, Czóbel, Márffy, Máttis Teutsch nevét, illetve alkotásaikat. Az elmúlt években (és főként tavaly) sok olyan festményük szerepelt a művészeti aukciókon, amelyeknek árfelívelését egy másik, korábbi árverésen szerepelt művüké előlegezte meg. Ezért is vagyok biztos abban az állításomban, hogy a századunkbéli magyar festők látványosan jó árverési szereplését nem csak az infláció „jótéteményinek" lehet tulajdonítani. A korábbi „milliomosok" táborába idén került be először Aba Novák, Mednyánszky, Czóbel, Perlrott Csaba Vilmos, Kádár Béla, Fényes Adolf és a hazai árveréseken még egyetlen művével sem szerepelt Szirmai Antal, akinek rögtön az első – igaz, nagyméretű – festménye bekerült ebbe az exkluzív klubba.

Hogy mennyire nem csak a forint értékvesztése tehet az áremelkedésekről, azt az a tény is jól mutatja, hogy míg 1994-ben összesen 18 festmény került az egymillió forint fölötti kategóriába – a hét számjegyűek klubjába –, addig tavaly már 57 volt a klubtagok száma. S mint a múlt héten említettem, 1993-ban tíz, 1992-ben pedig csak egyetlen milliós kép volt. A következmények az előzmények ismeretében nagy valószínűséggel kiszámíthatók. A csúcsárak kiegyensúlyozott növekedése, a millión felül leütött festménytételek számának bővülése évről évre, árverésről árverésre jobban előcsalogatja azokat a festményeket, amelyeknek tulajdonosai úgy vélik, hogy ezen az elérhető áron már megéri áruba bocsátani értékeiket. Még akkor is, ha jól tudjuk, hogy az emberek nagyobb része nem azért vesz otthonába festményt, hogy egy kósza ötlet nyomán megváljon tőle, főként ha megszerette, s a festmény jószerével családtag lett. Időről időre azonban a szükség és a racionalitás, a józan belátás arra ösztönözheti a nagyobb értékek tulajdonosait, hogy áruba bocsássák képeiket.

Heller Ödön: Kirándulás (olaj-vászon), 116x135 cm, kikiáltási ára 120000, leütési ára 500000 forint volt a Műgyűjtők Galériája május 5-ei árverésén

Kétségtelen, ha a tavalyi árveréseken elkelt, mintegy tízezer festmény számával összevetjük az ötvenhét klubtagot, akkor látványos kisebbségben maradnak: darabszám szerint ez az összes, elkelt festmények nem egészen 0,6 százaléka. Értékben azonban más a helyzet: a 460 millió forintos festményforgalomból ez az 57 tétel 155 millió forinttal részesedik, ami 33,7 százalék, tehát több mint a leütési ár egyharmada jut a hattized százaléknyi milliomos klubtagokra. Mégis azt kell mondanom, hogy a vásárlók nagy része nem ezek iránt a festmények iránt érdeklődik (szívesen megvenné persze, aki tehetné, hiszen az ár néha ki sem fejezi kellőképpen az esztétikai értéket), hanem a számára elérhető árkategóriákban mozgó festményeket keresi, vásárolja, gyűjti.

Az nem titok, hogy a régiségbefektetés többnyire nem egyik napról a másikra szokott termőre fordulni, hanem évek, néha évtizedek leforgása alatt. Soha nem is csábították az ilyen jellegű befektetésekre azokat, akik két nap alatt akarnak meggazdagodni, és aztán életük hátralevő részét a Karib-szigeteken eltölteni. Ezt csak azért írom, mert például néhány évvel ezelőtt a Csók-, Vaszary-, Márffy-, Szőnyi-képek az akkori árveréseken egyáltalán nem a csúcsáras kategóriákban szerepeltek (amikor azok az árak a százezer és a félmillió közt voltak), most azonban egyre kiszámíthatóbban ott vannak. Márpedig mi sem bizonyítja jobban annak a vélekedésnek a bebizonyított igazságát, hogy a régiségbefektetéshez a megfelelő mennyiségű tőkén kívül szükségeltetik egy kis ízlés, a hozzáértők jó tanácsa, egy csöpp szerencse; a többit pedig rá lehet bízni az időre.

Ebből értelemszerűen az is következne, hogy azoknak a festőknek a képei, amelyek jelenleg a középkategóriában kelnek el, valamikor a kiszámítható jövőben ugyancsak bekerülhetnek a csúcsárasok klubjába. A kérdés csak az, hogy melyek azok a képek. A jövő héten innen folytatjuk.

Kenessei András

G. Keller Zsuzsa, keramikus

L: Kun Éva

Vadas József: Csámpás csészék 13

Élet és Irodalom Bp. 1986. júl. 25 XXX/30

G. Keller Zsuzsa, keramikus

L. Mihódy Gábor

A 7. Országos Kerámiabiennálé – Pécs 24-25

Új Tükör, 8 p. 1986. nov. 2. XXIII/44

Heller Zsuzsa

IX. Országos Kerámia Biennálé
Művészeti Alap kiállítása

Magyar Nemzet 1986. VII. 7.

G. HELLER Zsuzsa

XII. Országós Kisplasztikai Biennálé, Pécs, Pécsi Galéria, 1991. A kiállitást rend. és a kat. szerk. Sárkány József. Pécs : JPM, 1991

HELLER ÖDÖN

APRÓ FERENC: HELLER
ÖDÖN – A TISZA PARTJÁN

SZEGED 1995 jan, hátsó
borítón

JANKOVICH Miklós

ENTZ Géza: J M, a mügyüjtő, AÉ.U.F.52 ,1939. 165-1886.

HELLER Ödön festő

Apró Ferenc: Heller Ödön: A Tisza parton. = Szeged, 1995/1. hátsó borító, ill

saba) 10 1986

rd) 13 1986

986

Szépművészeti Múzeum Közleményei, 66/67, 1986

6

pest) 1986

nyve (Kecskemét) 9 1986

985 (1986)

D

Hetter R.

rajztanár (?)

városi polg. isk.

igazgató

Baja

1905

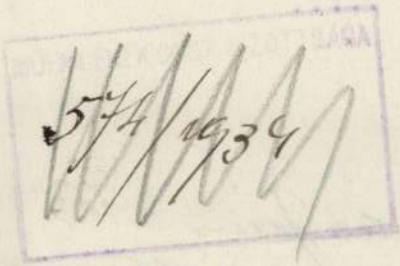

adatott ...122) 123...drb.

Maradvány : 85 drb.

befizettetett az 1934

III Kimutatás ...2 és 3.....

Junius ..... hó 30-án

Schuler János

mülépitész. s.k.

Ø Heller Spiess Valeria

München-Pozsony

l.

Forum: 1931. 309. l

MDK

Heller Stefánia festő

F.K: Magy.Képzőművésznők kiáll. Református Élet, 1943, jun. 12. 12 l.

Heller Zsuzsa ipm (Kemónia)

→ Lencsés Ida ipm

Művészet 1985/4/59

HELLER ZSUZSA NÉPSZABADSÁG: 2000. IV. 8.

Nyerő szobrok a MOM-parkban

MUNKATÁRSUNKTÓL

Eredetileg négy köztéri szobrot szándékozott felállítani a XI. kerületi Alkotás út mentén épülő iroda- és lakópark – a MOM-park – területén a beruházó, ám a pályázat elbírálása után úgy határozott, öt mű megvalósításához ad végül pénzt.

Mint korábban megírtuk, tíz szobrász küldött makettet a felhívásra. A megmérettetésen bemutatkozó alkotások többsége az optikával kapcsolatos kompozíció volt, a hely múltjára, a Magyar Optikai Művekre utalva. A zsűri végül úgy döntött, *Jovánovics György* Az építés szelleme című, nyolc méter magas, kubista katedrálisa kerüljön a lakó- és irodapark főterére, *Buczkó György* kaputerve épüljön az Alkotás utca felőli főbejárathoz, *Heller Zsuzsa* és *Gábor Áron* modern, kerámia totemoszlopai álljanak a sétányon, és *Gulyás Gyula* színes prizmákkal áttört, a városligetbe tervezett időkerékhez hasonló kőkorongjai a sétány Kernstock utcai végén. Az ötödik, *Haraszti István* hintaszerű szélmobilja az egyik épület árkádsorába kerül majd.

Heller Zsuzsa és Gábor Áron nyertes művének makettje FOTÓ: GÁRDI BALÁZS

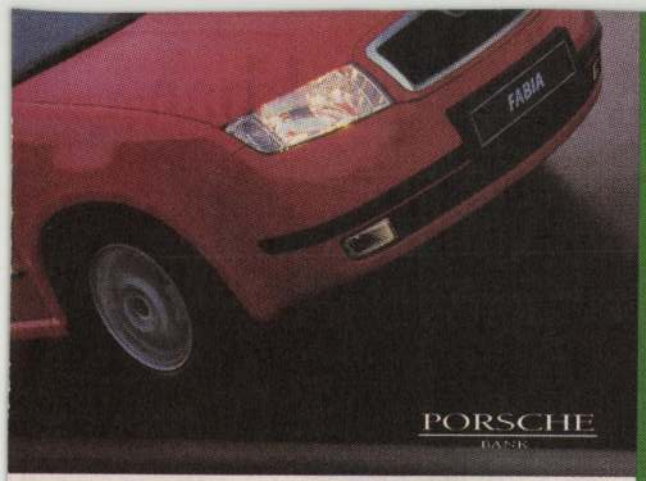

ge
6.

Tisztelettel meghívjuk Önt nyílt hétvégénkre, ahol megismerheti és kipróbálhatja a Škoda Fabiát, a Škoda új kategóriáját.
Várjuk márkakereskedéseinkben
2000. április 15-16-án 8-16 óráig

Lion's Stíl

1074 Budapest, Dohá
(Károly körút sar
Tel./fax: 268-0
Nyitva: hétfőtől pénte
csütörtökön 10–19
A bútorok tömör mahagónif

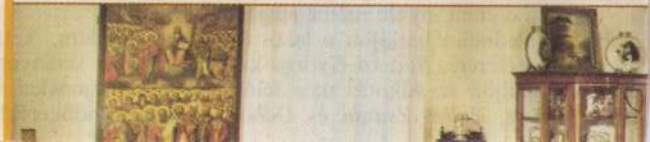

Heller Zsuzsa

Magyar Iparművészet az
ezredfordulón 2003
775. l.

1997

G. HELLER ZSUZSA KIÁLLÍTÁSA

Január 14 - február 14.

Architektúraként és eleven lényekként, tájként és világmodellként egyaránt értelmezhetők G.Heller Zsuzsa objektjei. Az érzéki mázfelületek és a szabálytalan, amorf alakzatok, valamint a megnevezhetetlen színek (rózsaszín, meleg sárga, hússzín, gyöngyházszín) elevenné, organikussá teszik e tárgyakat. Mintha ismeretlen tengeri állatok lennének, melyek hegyes tüskében végződő puha testükből gyilkos mérget lövellnek ki, miközben megdöbbentenek és lenyűgöznek egzotikus szépségükkel. Szépség és agresszivitás, bűbáj és vadság, lágyság és kíméletlen keménység bennük öntudatlan egységben van.

A kiállítás a Magyar Nemzeti Kulturális Alap és az Art Craft Stúdió támogatásával jött létre

EXPOSITION DE ZSUZSA G. HELLER

14 janvier - 14 février

Les objets de Zsuzsa G. Heller peuvent être considérés comme des architectures ou des organismes, des paysages ou des modèles cosmologiques. Les surfaces sensuellement lisses, les formes irrégulières et amorphes, ainsi que les couleurs indéfinies (rose, jaune chaleureux, chair ou nacre) rendent ces objets vivants, organiques. Ils donnent l'impression d'être des animaux marins inconnus, surprenants et émouvants de beauté exotique, mais dont le corps tendre est défendu par des épines et des dards chargés de poison redoutable.

Beauté et agressivité, charme et férocité, douceur et dureté inflexible forment dans ces objets une unité aveugle.

Avec le soutien de la Fondation de la Culture Hongroise et Art Craft Studio

A FRANKOFÓNIA ÜNNEPE

Január 16. csütörtök, 14-18h
Nemzeti Sportcsarnok

Jacques Chirac, Köztársasági Elnök látogatása alkalmából a frankofón magyar fiatalokat - Magyarországon jelenleg ötvenezren tanulnak franciául - mind nagyobb számban várjuk a „Frankofónia Ünnepe" című rendezvényre, ahol találkozhatnak a Francia Köztársaság Elnökével. A találkozónak a Nemzeti Sportcsarnok ad majd otthont. Január 16-ának délelőttjén több magyar és francia együttes, zenész is fellép majd a a rendezvény keretében, többek között a les Rita Mitsouko *elnevezésű francia rock-zenekar, amely másnap, január 17-én is ad koncertet a helyszínen.* A les Rita Mitsouko *zenekar két éve játszik színpadon. Szórakoznak és gondolkoznak. Tudják, hogy zenéjük kifejezi a kort, amelyben élnek, akár egy elkötelezett dal.*

FÊTE DE LA FRANCOPHONIE

Jeudi 16 janvier, 14h-18h
Hall National des Sports

A l'occasion de la visite du Président Jacques Chirac à Budapest, il est proposé aux jeunes francophones hongrois - ils sont aujourd'hui 50 000 à apprendre la langue française en Hongrie - de participer à une grande "Fête de la Francophonie" et d'y rencontrer le Président. Une des salles centrales de Budapest, consacrée aussi bien au sport qu'à la culture, accueillera cette rencontre.
Au cours de l'après-midi du 16 janvier plusieurs groupes, ensembles ou musiciens hongrois et français se produiront ainsi au Hall National des Sports. Parmi ces artistes il convient de noter tout particulièrement la venue du groupe rock français, *les Rita Mitsouko*. Groupe de studio, rendu célèbre par des clips délirants, *les Rita Mitsouko* ont, depuis deux ans, appris la scène. Ils se divertissent, ils réfléchissent. Ils savent que la forme (de leur musique, de leurs vêtements) peut marquer l'époque aussi sûrement qu'une chanson engagée.

A KÉPCSARNOK MEGHÍVJA ÖNT

G. HELLER ZSUZSA

KERAMIKUSMŰVÉSZ
ALKOTÁSAIBÓL RENDEZETT
BEMUTATÓ MEGTEKINTÉSÉRE
1983. OKTÓBER 26–NOVEMBER 5.

PAÁL LÁSZLÓ TEREM
BUDAPEST, VIII., RÁKÓCZI ÚT 57/B

F. k.: Köteles István – 83-1392 DNy

salással" képesek törni, ezért a hatékonyabb védekezés érdekében január 28-án reggeltől előrobbantásokat végeztünk. A robbantással végzett csatornanyitás, illetve lazító robbantás a jégtörők előrehaladását nagyban segítette. A robbantással kombinált jégtörő munkákat ma tovább folytatjuk.

Foglalkoztatott létszám 475 fő
Foglalkoztatott gépjárművek:
16 db személy-gk.
12 db autóbusz
20 db teher-gk.
2 db vontató
2 db műhelykocsi
Foglalkoztatott földmunkagépek:
1 db kotrógép
2 db dózer
Foglalkoztatott vízi járművek:
6 db jégtörő hajó
1 db vontatóhajó
1 db motorcsónak

Miskolc, 1985. január 29.

Dr. Pados Imre sk.
védelemvezető"

Simán siklunk a nagy hajók által vágott folyosón. Körülöttünk piszkos jégtáblák úsznak. Néha alánk szalad egy-egy; ilyenkor felbőg a motor, visszafelé megyünk, amíg a hajócsavar ki nem szabadul.

Kimegyek a nyitott fedélzetre, közel hajolok a Tiszához. Megcsap a félelem szele, de a valóságos is: tépi le rólam a kabátot. Ha most felborulnánk, vajon hogyan és kik mentenének ki?

A ködben lassan kirajzolódnak előttünk a nagy jégtörők. Egymás mellett úsznak nesztelenül. Lassítjuk a sebességet. A szürkefehérből kibomlik a két óriás. A kilencest már kézzel elérem. Valaki átveszi a csomagom, aztán a kölcsönkapott hatalmas gumicsizmában átlépek.

11.45. Zemlényi István flottaparancsnok kemény kézszorítása fogad. A nagy bajuszú mokány férfiról annyit megtudtam már a parton, hogy nagyon érti a szakmát, világot látott ember, nemzetközi vizeken hajózott, és jól ismeri a Tiszát.

Jól fűtött, tágas kormányállásban találom magam. Simán és halkan nekiszaladunk éppen a szűzi jégnek. Pillanat alatt feketén szétreped. A recsegés-ropogás behallatszik. Aztán a hajó hátrahőköl vagy ötven métert és kezdi elölről. Hófehér és mozdulatlan előttünk a Tisza. A látvánnyal nem tudok betelni.

— Harminc-harmincöt centis síkjég. Ez nem gond — mondja a kapitány. — De vannak olyan szakaszok, ahol kilencven tonnánk annyi, mint egy sóhaj. Ilyenkor bekapcsoljuk a döngölőt. Majd meglátja. Reggel óta öt kilométert megtettünk, de a neheze még hátravan. Ahol egymás alá verődnek a jégtáblák, sok helyen szinte a fenékig. Utoljára 1979-ben volt ilyen a Tisza.

Szakács Béla

Egészen közelről

Hátrafordulok. Mögöttünk ugyanaz a látvány, mint a kis „Tiszavirág"-ról. Lám, a félelem biztonságban felemelő élménnyé válhat. A kormányos és a hajóvezető ingre vetkőzve dolgoznak. Ők is mosolygósan fáradtak: Bodolai Albert, Schmid Gyula és Zemlényi is, aki most a kis „jégvirágokat" számoltatná el éppen, ha jelentkeznének az URH-n.

A robbantók főnöke viszont megszólal, kellemes baritonjával megtelik a helyiség. Három kilométerrel előttünk járnak és hamarosan robbantanak.

— Rendben van — mondja a kapitány. Néhány perc múlva finoman megremeg a kilencven tonna velünk.

— A jégtorlasz előttünk van — fordul felém ismét Zemlényi. — A torlasz aljáig ma, ha törik, ha szakad, el kell érnünk. Még nyolc kilométer. Ez majdnem lehetetlen. Majd sötétedés után bekapcsoljuk a fényszórókat.

— *Miért kell így sietni?*

— Mert a partról a robbantók nem tudják megközelíteni a torlaszt, csak ha mi odáig feltörjük. Abban a szakaszban vannak az elszabadult hajók. Már így is nagy a kár. Ki kell szedni mind. Ha ezzel megleszünk, egy szakaszon víz következik ismét, majd a másik torlasz. Bár most apadunk, de jöhet felülről áradás is, ami előtt a torlaszok dugóként szerepelnek. Tehát ezzel a sietséggel a tiszalöki erőművet is védjük. És mi mindent még!

Az URH-hoz lép és megint keresi a „kicsiket".

A tízes mellettünk dolgozik. Jár le-föl, mint óriás gyalu, szakadatlanul és méltóságosan. Nagy szuszogással egymás mellett szaladunk, de később a tízes lemarad. Néha helyet is cserélünk, és „mi" vállaljuk a partközeli vastagabb jeget. Mindezt az URH-n előre megbeszélik.

Fnycsiklandó illatok szállnak a hajó mélyéből. Vajda Béla hajókormányos és szakács babgulyást főz, füstölt csülökkel. Utána krumplis palacsinta lesz.

Megakad a hajó. Éppen, amikor a tálalóablakban megjelenik az első tányér.

— Kapcsold be a döngölőt, Albi! — szól a kapitány.

A motor „fémsonkákat" mozgat ellentétesen a tengelyen, a hajó elején és végén. Elkezdődik a különös spirális mozgás, de akkorra már három tányér leves ringatózik a hajó ütemére. Szerencsére nem tart soká, és nyugodtan leülhetünk enni.

Nagy és fehér a csönd, a hajó áll a Tisza közepén.

— Amikor én 1961-ben hajózni kezdtem — szólal meg a kapitány —, vödörrel merítettük a Tiszából a vizet, és azt ittuk.

— Ma már — folytatja Schmid Gyula. — tíz emberből egy-kettő marad. A férgese egy hónapon belül elpucol.

— Vannak, persze, olyan hajósok is — dörmögi Zemlényi a bajsza alól —, akinek ha nem fizetnének, akkor is maradnának.

17.20: Tokajban, a szakaszmérnökségen egyedül Sári Lászlót, a vezetőt találtam benn. Ült az asztalánál, nagy diskurzusban a kollégákkal, benne élt az URH-láncban.

— Sári Laci, jelentkezem — hallom itt is Zemlényit, a flottaparancsnokot. — Itt vagy, Laci? Megcsináltuk.

ÓNODY ÉVA

A ködből kirajzolódik a két óriás

A SZERZŐ
ÉS OLÁH TIBOR (MTI)
FELVÉTELEI

G. HELLER ZSUZSA
Uj Tükör, XXI. évf. 8. sz. 1985

HAJLÉKONY FINOMSÁG

A XX. század második felében funkcionális tárgyak bűvöletében élünk. A sorozatgyártás, a tömegigény kikényszerítette a jól használható, praktikus tárgyak letisztult formájú hadát. Természetesen az ideális állapot még nem köszöntött be, de közelítünk felé.

Nem véletlen, hogy minden olyan tárgy, mely nem csupán praktikumával, hanem szépségével akar hatni, növekvő népszerűségnek örvend. A 60-as, 70-es évek puritán „dísztárgy"-ellenessége eltűnőben van; mindenki szívesen veszi körül magát szép tárgyakkal. G. Heller Zsuzsa ezt a második utat járja kerámiáival.

A szépség mindig egyedi, személyes jellegű fogalom is. A kerámia az eredetiség területén alapvető nehézségekkel küzd, a mesterség technikai alapjai meglehetős kötöttségeket jelentenek: korongolás, égetés, mázak... Ezekből az adottságokból kell kialakítani az egyénit. Ennél a fiatal keramikusnál a mesterség tudása és a formai szépség szerencsésen került összhangba. Cserepei elsősorban szép tárgyak. Tehetünk virágot vázájába, kínálhatunk cukorkát hengeres, kalapos dobozkájából, de nem ez a fontos. Sokkal inkább az a derű és könnyedség, hajlékony finomság, amely minden kerámiájában jelen van. Ez a kifinomodott, szépség iránti vonzalom természetesen nem újdonság, talán a századvégeken újra és újra előtérbe kerülő érzésekről van szó. Heller formái, húzott szélű, virágkehely edényei, tölcsérszájú serlegei, bimbó formájú vázái halványan emlékeztetnek a szecesszió világára.

A kerámiák festéssel díszített felülete az a terep, ahol a művész egyénisége igazán kibontakozhat. G. Heller Zsuzsa fiatal kora ellenére rögös utat járt be, meg kellett küzdenie az autodidakta indulás minden nehézségével, végigpróbálni a festés-égetés olyan eljárásait, melyre másokat „tévedhetetlenül" megtanítottak. Így kipróbálhatott olyan eljárásokat is, melyek nem „illendőek", sőt kudarcokat is eredményezhetnek. Mégis, a kísérletezés, az önmaga számára való felfedezés létrehozhat csodákat. Lazúrozott, fújt és festett, stilizált növényi motívumokkal ékesíti az edények sima és rusztikus felületeit. A hajladozó sásra emlékeztető vonalak, a páfránylenyomatok, a csillogó és matt festékfoltok finom kontrasztjai a távol-keleti ecsetvirtuózok hangulatvilágát idézik. Csillogó zöldek, fakó kékek és rozsdás barnák világítanak a kellemes tapintású cserepeken. Könnyed, nőiesen rafinált szépség sugárzik ezekből a kerámiákból. Túlracionalizált, gépies világunkban a közvetlen környezetünkben helyet kapó „szép tárgyak" feloldást, megnyugvást hozhatnak, mint egy pár soros vers; Kosztolányi Dezső fordításában:

Magányos cellámból kilépek.
Ámulva nézem ezt a képet.
A lombokon bolygó, bíbor láz.
Köröskörül az ősz vitorláz.

(Ryözen: Ősz) **FRITZ PETER**

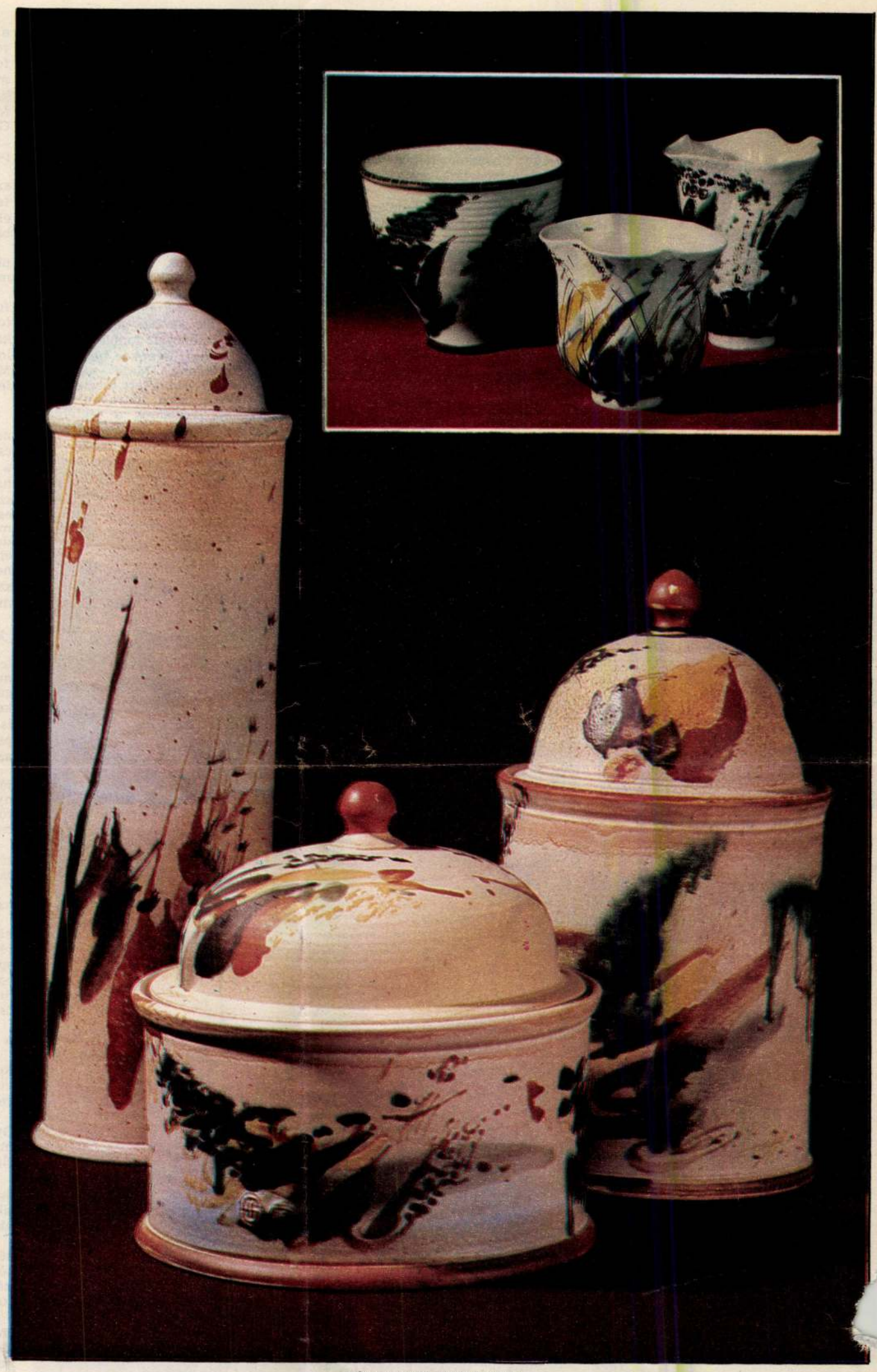

LÉVAI JENŐ FELVÉTELEI

G. Heller Anna

A pécsi High Computer cég fejlesztései

Az automatikus alkatrész-beültető hiba nélkül dolgozik Fotó: Szundi György

Szuperliftek, szavazórendszer, számítógépes pincérek

Sorra jelentenek csődöt a nagyobb hazai számítástechnikai vállalkozások (például: Kontrax, Mikroszervíz, de létéért küzd a Kontroll és a Microsystem is), ugyanakkor egy baranyai társaság, a High Computer évről-évre 50-100 százalékos nyereséget produkál. Abban is különbözik a cég társaitól, hogy nem fővárosi, hanem pécsi székhelyű, s egyik „vidéki" bázisa található Budapesten, de működik egysége Kecskeméten és június végétől Nagykanizsán is, s hamarosan Miskolcon alakítanak ki újabb telephelyet.

Fiatal diplomások

A 44,3 millió forint alaptőkével rendelkező cégnél 80 embert foglalkoztatnak. A dolgozók háromnegyed része felsőfokú végzettségű, hiszen fő profiljuk a műszaki fejlesztés. A vállalkozás sikerének minden bizonnyal az az egyik oka, hogy az egyes részlegek önálló kft.-kként működnek (HC Pointer – programfejlesztés, HC Lineár – hardvergyártás, HC Automatika – ipari automatika, HC Trade – kereskedelem), s minden városban, ahol jelen vannak, azonnal összegyűjtik a csődbe ment és felszámolás alatt álló cégektől, valamint a munkanélküliek közül a fiatal, diplomás szakembereket, érthetően megfelelő szakmai szűrés után. Így a társaság átlagéletkora alig haladja meg a 30 évet, ugyanakkor az elmúlt év során csak Pécsett 20 munkanélkülinek teremtettek munkahelyet.

Természetesen a nyereséges működéshez jól eladható termékekre is szükség van. Nos, a fiatalítás a műszaki fejlesztésben jó húzásnak bizonyult, mert a HC-nél legfőkébb az a gond, hogy a rengeteg különleges számítástechnikai ötlet közül sikerül-e a legpiacképesebbeket kiválasztani. Mindenesetre az eddigi eredmények azt igazolják, hogy a cégnél értékes alkotó munka folyik. Itt dolgozták ki a Paksi Atomerőmű földrengésvizsgáló műszereit, valamint biliárdszalonok bevételének számítógépes ellenőrző rendszerét, melynek felhasználására szlovák és osztrák üzletemberek után német megrendelők is jelentkeztek.

Pontos és tévedhetetlen

Elkészült egy különleges, rádióval ellátott mikroszámítógépes pincérrendszer is, melynél a főúr rendelését azonnal regisztrálja egy központi egység a söntésben és a konyhában, így a kiszolgálás gyors, pontos és tévedhetetlen. Harkányban és a Balatonparton több vendéglátóhelyen ezzel a módszerrel dolgoznak, így sokak számára már nem sajátságos látvány a tenyérnyi készülékekkel járkáló felszolgálók hada.

Hasonló érdeklődésre tarthat számot legújabb újdonságuk, a vezeték nélküli önkormányzati (és részvénytársasági) szavazórendszer is, mely szükség esetén lehetővé teszi a szavazatok súlyozott figyelembevételét, s külön felszólalási lehetőséget teremt minden egyes résztvevőnek.

A High Computer működteti a legtöbb pénztárgéprendszert is az országban (több mint 4000-t), s az áruházakban, gyógyszertárakban és postákon telepített berendezések nemcsak pénztári funkciót látnak el, hanem figyelik a raktárkészletet, napi elszámolásokat készítenek, egyéb adatgyűjtést és azok értékelését is elvégzik. Idekapcsolódik nyugtaadásra kötelezett kereskedők számára egy fontos információ. Érdemes mindegyiküknek számolni azzal, hogy már csak fél hónapig – június 30 – tart a pénztárgépenkénti 100 ezer forintos visszaigénylési APEH akció, ezt követően a felére csökken a kedvezmény.

A HC Automatika az egyedi, igen bonyolult liftmeghajtások és vezérlések tervezésére szakosodott egység. Legutóbb az ország négy legkorszerűbb technikával ellátott felvonóját szerelték fel Siófokon, az Európa szállóban. Ezek a szakemberek nem kisebb sikert könyvelhetnek el, minthogy kifejlesztett liftvezérlő és működés-, valamint indulásellenőrző szoftvereikért olyan vevők jelentkeznek, mint az OTIS (amerikai liftgyártó mammutvállalat, vagy a német RST és Lift Material).

Életrevaló ötletek

A számítástechnikai piacon a megjelenési árak (meglehetősen nyomott hardver árak a nyugati konkurencia miatt) és a kényszerűségből negyedévnél hosszabb ideig készletezett mennyiségek elviszik a minimális hasznot is – mondja Higi Gyula, a High Computer társaság ügyvezető igazgatója. Csak a több lábon állás segíthet, a gépek, szoftverek értékesítése ma már önmagában nem jelent biztos üzletet. Az ágazatban a műszaki fejlesztésé a jövő, mindamellett, hogy igen nagy a tőkeigénye, s jókora kockázattal jár, hiszen az ötletek nem mindig bizonyulnak életrevalónak.

Mészáros B. Endre

Vasas – a bezárásra ítélt bánya

A nagymúltú üzem napjai meg vannak számlálva

Egy bezárásra ítélt gyár, üzem, gazdasági egység mindig lehangoló látvány. A megállapítás többszörösen igaz, ha bányáról van szó.

Pécs rövidesen megint szegényebb lesz egy munkahellyel. Egy korábbi kormányrendelet értelmében még idén bezárják a felszámolás alatt álló Mecseki Szénbányák Pécsi Bányaüzemét, közismertebb nevén „Vasast". Az előírt időpont 1993. október 8., ám ahogy a dolgok alakulnak, nem valószínű, hogy addig húzza.

Amikor január végén nyilvánvalóvá vált a bezárás ténye, fokozatosan megindult az elvándorlás. Tavaly év végén még több, mint ezren dolgoztak Vasason, május utolsó napján pedig már csak alig 700 főt mutatott az aktuális létszámív. Amikor a dolgozók látták, hogy nincs jövője az itteni munkának, egyénileg próbáltak új munkahelyeket találni maguknak.

Sokan ezt teszik most is. Legalábbis ezt mutatja a másik papír, amelyen az áll: a 700-ból közel 200 azoknak a száma, akik táppénz miatt, vagy valamilyen más okból immár három hónapon túl vannak távol az üzemtől. Közülük nem egy abban reménykedik, hogy egészségkárosodással, vagy korengedménnyel el tud menni nyugdíjba.

A konkrét széntermelésben dolgozók előtt nem sok alternatíva áll. Komló, vagy az uránbánya. A vasasiak azt mondják, nem mennek Komlóra, mert akkor elesnek az egyébként őket megillető végkielégítéstől. Éppen ezért többen közülük inkább választják a szintén bizonyzatalan helyzetben lévő uránbányát.

Könnyebb helyzetben vannak azok, akik valamilyen, a bányászkodásban alkalmazható szakmával rendelkeznek.

A fejtésben dolgozók nehezen találnak maguknak új munkahelyet

A fiatalabb bányászok azonban, akiknek a széntermelés a szakmájuk, bizony nagyon nehéz helyzetbe kerülhetnek. Sokan nem is értenek máshoz, csak a bányászkodáshoz, annak idején erre alapozták jövőjüket, erre a munkára alapították családjukat. Az egykor kiemeltnek, ma már inkább csak meglehetősnek titulált bányász bér bátorította őket arra, hogy lakásra, egyéb ingó-ingatlanra komoly összegű kölcsönöket vegyenek fel, ezeknek a törlesztése kerül veszélybe az állások elvesztésével. Hasonlóan nagy horderejű probléma, hogy a bányászok körében - pontosan a férj jó keresete miatt - jellemzően alakult ki az egykeresős családmodell, a feleség gyakran maradt otthon a háztartás vezetésére. Nem kell mondani, hogy milyen kicsi az esély számukra, hogy a jelenlegi foglalkoztatási körülmények között elhelyezkedjenek.

Vasason ezekben a napokban mindössze 326 fő az a fizikai létszám, amelyik jár dolgozni. Ezzel az állománnyal még tartható a havi 500-600 tonna szén kitermelése, ami vízválasztó lehet az üzem további léte szempontjából. Optimista becslések a nyár végére mondják a termelésnek a kritikus szint alá süllyedését, sokak szerint azonban a nyári szabadságok gyorsítani fogják a negatív folyamatot, és előbb le kell állnia az üzemnek.

Úgy tűnik, az emberek beletörődtek a visszafordíthatatlanba. Ezt mutatja az is, hogy az üzem dolgozói elkezdték megvásárolni a termelésben, illetve kiszolgálásban már felesleges, de otthon még hasznosítható gépeket, szerszámokat, nyersanyagokat, bútorokat. Az üzem vezetése azért döntött így, hogy az István-aknai példa ellenében legalább ebben tudjon kedvezni a végsőkig kitartók számára.

Vasasnak tehát már csak hónapjai, az is lehet, hogy csak hetei vannak hátra az aktív széntermelésben. Hogy mi lesz utána? Az üzem, az akna bezárása még jódarabig munkát ad majd százegynéhány embernek, a többieknek felmondanak.

Így múlik ki a pécsi bányászkultúra több, mint 100 éves üzeme. Egy bánya, ahol ezrek dolgoztak, szénnel teli csillék milliói kerültek felszínre. A vasasiak beletörődtek. Közülük sokan már arra gondolnak, hogyan lehetne méltóképpen búcsúzni a nagymultú üzemtől. Erős kötődésükre, ragaszkodásukra jellemző, hogy néhányan gyászszertartásra gondolnak.

Kaszás E.

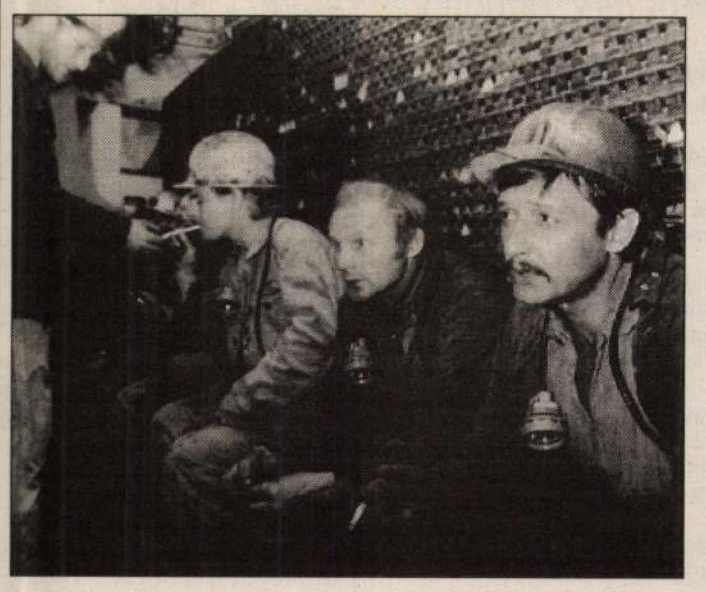

Leszállás előtt Fotó: Szundi György

Szálkák

Zászlót vennénk!

A házaspár panaszkodik: fiuk három hónapra az USA-ba utazik nyári nemzetközi táborba dolgozni, s csemetéjük megkérte őket, mit szerezzenek be neki a hosszú, távoli útra, egyebek között piros-fehér-zöld magyar zászlót.

– Jó pár boltban voltunk, de hiába, még csak azt sem tudták megmondani, hogy hol próbálkozzunk.– Szorult helyzetünkből az egyik szomszédunk mentett ki, felajánlva, kölcsön adja a magyar nemzeti trikolórt, melylyel ünnepek alkalmával szokta fellobogózni a házát. Hát nem furcsa ez az egész? Mert ha mondjuk az Egyesült Államok zászlaját nem lehetne itthon sehol megvenni, az még hagyján, de a miénket se?

Szifonpatron

– Nem ezt vártam a répcelaki új tulajdonostól – fakad ki barátom. – Nézd meg, szinte minden patron nyakrészén ott a sorja, ami tönkreteszi a szifon tűjét, vagy már annyira szétnyílt a patron betöltő nyílása, hogy szétrágja a tömítő gumit, amint becsavarom.

Megmutatom neki tapasztalt szódaszifon használóként, miként kell kis konyhai késsel kivágni, kikaparni a sorja fölösleget. Megkér, tegyem ezt meg mind a két doboz patronjával. Kisegítem, s közben arra gondolok, hogy ezt a műveletet a gyártónak kéne megtennie, gépekkel. Vagy örülhetünk, hogy egyáltalán lehet patront kapni?

Pöttömnyi pénz

Ellesett párbeszéd:

– Tudod, miért értékelték le megint a forintot?

– Miért?

– Hogy elérje az új egy- és kétforintos nagyságát.

– Ajaj! Akkor még számíthatunk leértékeléssel.

Kalapot le!

– A Vásártérről a Megyeri útra, a Kertváros felé akart kikanyarodni autójával az előttem veszteglő kalapos férfi. Hiába integettem, villogtattam neki, hogy a tábla szerint ezt nem teheti meg, ő csak állt, reménykedett és feltartotta a mögötte egyre csak sokasodó, jobbra kanyarodni szándékozó autókat – meséli a történetet ismerősöm.

– *Hogy jutottál ki végül is?*

– Állt a jóember előtt egy forgalmat irányító fiatal rendőr. Amikor meglátta, hogy mi a tábla szerint is szabálytalan szándéka, nézte, nézte, mint aki nem hisz a szemének, odament hozzá és udvariasan megkérte, hogy vegye le a kalapját. A mi értre azt mondta mosolyogva: mert akkor meglátja a táblát. Képzelheted, mekkorát nézett az immár kalap nélkül az autós. A fiatal egyenruhás a forgalmat leállítva kiengedte őt a kocsijával. Mi meg nagyot nevettünk és majdnem megtapsoltuk a rendőrt.

Ellentmondás

Igencsak jólöltözött, csinos, fiatal anyuka tolja maga előtt méregdrága babakocsiban a gügyögő csemetéjét.

Lerí róluk, hogy van mit a tejbe aprítani.

A gyerkőc büfizik egyet a frissen megszopott narancslé után, állán, rugdalózóján ott a fölösleg.

Az anyuka papírzsebkendőt kap elő, meg- és letörölgeti csemetéjét és elegáns mozdulattal a járdára dobja az elhasznált papírzsebkendőt, közben gondosan kikerüli a járdán díszelgő kutyaürüléket.

Murányi László

Utazzunk? Utazzunk!

Utazzunk? Utazzunk! címmel jelent meg a Fogyasztóvédelmi Főfelügyelőség tájékoztató füzeteinek sorozatában az a hasznos és praktikus kiadvány, amely az utazási irodákról, a szervezett utazásokról és az utasok jogairól ad részletes, mindenre kiterjedő információt.

A jól szerkesztett füzet időben jelent meg, segítséget adva az ország-világ járást kedvelőknek abban, hogy megismerkedjenek az utazásokhoz kapcsolódó fontos tudnivalókkal. Többek között megtudható, hogy ha utazási irodával szerződik az ember, akkor mire érdemes különösen figyelni, hogy az utasokat milyen jogszabályok védik, hogy a szervezett utaztatás során mennyi konvertibilis valutát lehet vásárolni, ha nem volt megelégedve a szolgáltatással, hová fordulhat panaszával . . . A kiadvány azzal is részletesen foglalkozik, hogy ha egy út *feltűnően olcsó*. Ebben az esetben az a javaslat, hogy az utas még a szerződés megkötése előtt kérdezzen rá a háttérre, mert alapos lehet a gyanú, hogy valamit az ő kárára spórolnak meg.

A tájékoztató füzet mindenkinek ajánlható, aki hosszabb vagy rövidebb társasútra indul, illetve idegenforgalmi cégen keresztül intézi utazását, vagy akár szálláshelyét. A kiadvány ingyenesen beszerezhető a megye városainak és nagyobb településeinek polgármesteri hivatalaiban, az ügyfélszolgálatoknál, illetve, ha ott már elfogytak, akkor a Baranya Megyei Fogyasztóvédelmi Felügyelőségen Pécsett, a Rákóczi út 30. szám alatt.

A Jelenkor júniusi számából

A Pécsett szerkesztett Jelenkor júniusi számának szépirodalmi rovatában Takács Zsuzsának, a Hollandiában élő *Kibédi Varga Áronnak* és a múlt század elfelejtett, rejtélyes marosvásárhelyi költőjének, *Lázáry René Sándornak* a verseit olvashatják az érdeklődők. Itt kap helyet *Forgách András* kolozsvári útirajzának második része, valamint *Zalán Tibor* „lassú regényének" első fejezete Papírváros címen.

Bertók László Kabdebó Lórántnak adott interjúja, az Elveszett otthonok vezeti be azt a blokkot, amely a pécsi költő új kötetéhez kapcsolódó írásokat tartalmaz. *Márton László és Somlyó György* szonettekben válaszolnak Bertók László Ha van a világon tető című szonett-kötetére, s itt olvasható Csűrös Miklósnak a műről szóló méltatása is.

A júniusi számban rendhagyó módon önálló egységet képeznek azok a politikafilozófiai írások, amelyek a Janus Pannonius Tudományegyetem Politikaelméleti Műhelyében születnek. *Horkay Hörcher Ferenc* a 18. századi skót morálfilozófia gondolkodási paradigmáit ismerteti. *Alexis de Tocquevielle* a nagy francia forradalom hatásáról írott művének egy részletét közli a fordító, *Hahner Péter,* saját bevezetőjével. *Bretter Zoltán* két különböző, a nemzeti kérdésben elfoglalt múlt századi liberális álláspontot vet össze, *Takáts József* tanulmánya azt mutatja be, hogy milyen formában jelentkezett a kiegyezés utáni Magyarországon a konzervatív és liberális gondolkodásmód. *Keszthelyi András* kommentárral látta el az általa fordított és közölt *Michael Oakeshott*-esszét, amely a politikában érvényesülő racionalizmust kritizálja konzervatív szemszögből.

*

Somlyó György

Hommage á B.L.

A la maniére de B. L.

Csak a veszett fejsze nyele.
Csak a beomlott ház fala.
Csak a felének a fele.
Csak a kiszáradt tó hala.

Csak az, amivel nincs tele.
Csak az űzött hiány dala.
A hallali, a hallala.
Az ősz nyara, tavasz tele.

Csak a nagyjának apraja.
Csak a semminek hűlt helye.
Csak a hely izzó szelleme.
S ha ellene is, általa.

Hogyha nem is volt eleje,
itt a vége, fuss el vala.

Csak száguld mint egy Jamaha

Még egy Bertók László szonett; ugyanarra a két rímre

Vagy tárgya van vagy alanya.
A kettőség egy eleme.
Nem tudni: ama vagy eme.
Azt se, hogy eme vagy ama.

Ha van apa, nincsen anya.
Ha csecsemő, nincsen neme.
Nem tudni: igen-e, nem-e.
S hogy sohase vagy valaha.

Csak száguld, mint egy Jamaha,
röpíti a percek szele.
Halunk vagy nem halunk bele.
Ha így – ha úgy – ha se – ha ha.

Ide? oda? mindegy hova.
A lényeg az, hogy eleve.

Pákolitz István:

Fertézet

**Nem az fertézteti meg az embert,
ami a szájba bémegyen,
hanem az, ami a szájból kijő.
Máté 15. 11.**

Fertéztetünk, barátim, napra-napra,
bűzlik a pokol-hányadék-szöveg;
erőszak tombol, komisz gyűlölet,
fröcskölnek trágár-mosdatlan szavak;

az újszülött fertézetet szopik,
karátos-kincses nyelvünk megkopik,
hajdanta-szép búzánk ocsú, törek;

hét kövér kalászt hét sovány követ,
fertéztet hazúg szó-sisera-had;
tengerré nő a szutykos áradat,
alámosvák a sziklaszirtkövek;

szennyhullám csapdos a bástyafokig,
a fertéztetett megháborodik:
tenger bajunkra még mi rossz jöhet?!

Kiállítási napló

G. Heller Zsuzsa és Gábor Áron a kisgalériában

Számomra szembeötlőnek tetszik *Gábor Áron* extatikus képi világának és *G. Heller Zsuzsa* kerámiából-porcelánból megalkotott bábeli világmodelljének különös, költői egymásrautaltsága, egymást kiegészítő konfrontációja.

Kezdhettem volna úgy is, hogy „két fiatal, tehetséges képzőművész" alkotásaiból nyílt kiállítás az elmúlt héten a Pécsi Kisgalériában, csakhogy eleget koptattuk már a könnyen kijátszható „fiatal" jelzőt, ami különösen akkor válik bizonytalan értelmű minősítésnek, amikor a szellemi frissességet korántsem az életkorbéli növumok hordozzák, hanem az elmélyültségen, önismereten alapuló, kimunkált teremtő lendület.

Az egymásrautaltság fogalma önmagában is sokértelműen metafórikus lehet, ha arra gondolok, hogy a Moholy-Nagy Művészeti Stúdióban megfordulva mindketten tanítványai voltak *Fischer Ernő* festőművésznek, aki a művészetet mindig is egy mélyebb világismerethez vezető „teremtménynek" fogta fel, amelynek a törvényeit, konstrukcióját megismerni elegendő munkát ad egy életre; és egymásrautaltság – s ugyanúgy egymásra-felelés – olyan módon is, hogy Gábor expresszív, a tér magnetikus erővonalait kutató gesztusnyelve, lágy, áttűnő macska-szimbolikája és G. Heller makacs, semmiből növő, entrópikus kerámiatüskéi egymás kifordított tükreiként is értelmezhetők.

Amott a megfékezett, síkbakényszerített, a táblaképek síkságára elektromos idegességgel lecsapó, a villámok játékát idéző erő – maga az eresztékeit, határait vesztett vidám, szertelen örvény; emitt pedig maga a konok, a fényeket s a színeket is a hűlő anyagban megörző s ott megalvasztó ősállapot: szarvaival a térbe ékelődő forma; megannyi füst-szín-, gyöngyház-szín, hús-szín ragyogású Unikornis, megannyi örvényeket útjára indító, örvényeket vető zátony.

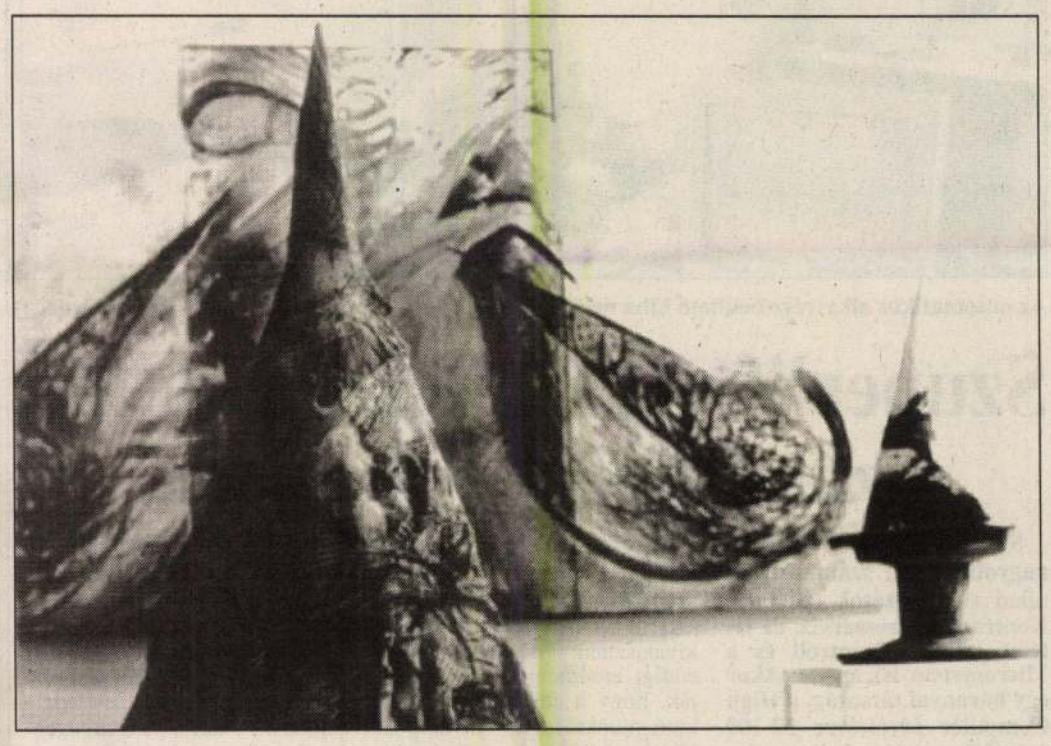

G. Heller Zsuzsa: Babel

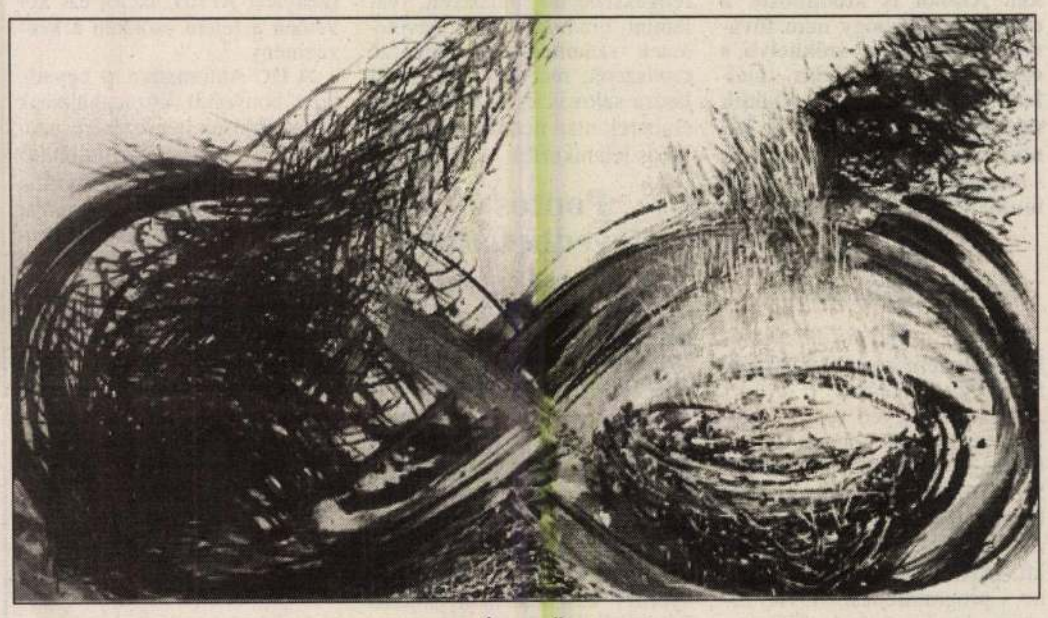

Gábor Áron: Örvény I.

A sokműfajú Gábor Áron az „új festészet" egyik képviselőjeként a film, a video, a grafika nyelvét vegyítve építi a saját „vonalkódokba" rejtett Bábelét, eljutva Berlin, Helsinki, Gent kiállítótermeibe is; G. Heller Zsuzsa művészi formanyelve maga is csupa konfrontáció - a szerves és geometrikus formák randevúja.

A művésszel az 1986-os Pécsi Kerámia Biennálén, mint Művészeti Alap, majd 1990-ben, mint a Művelődési és Közoktatási Minisztérium egyik díjazottjával találkozhattunk. Többek közt Zágrábban, Stuttgartban, Helsinkiben mutatta már be munkáit önálló tárlaton.

Bóka Róbert

A „Dráva-menti csoda" Pécsett

Vidám dudaszó fogadta június 9-én, a Nemes Endre Múzeum udvarán a horvát naív festők kiállításának megnyitójára összegyűlt közönséget. *Újvári Jenő* a Janus Pannonius Múzeum igazgatója bevezetőül köszönetet mondott mindazon jelenlévőnek; elsősorban *Ante Soricnak* a zágrábi Múzeumi-Galériai Központ igazgatójának, *Barics Ernőnek* a JPTE TK horvát tanszéke vezetőjének, *Plaznovszky Mihálynak* a Veszprémi Múzeum volt igazgatójának, akik elősegítették a pécsi és a veszprémi kiállítás megrendezését. A horvát naív festészet hatvan évét átfogó reprezentatív pécsi kiállítással egyidőben ugyanis Veszprémben *Ivan Lackovic Croatanak*, az un. második generáció kiemelkedő alkotójának műveiből látható bemutató.

A pécsi Nemes Endre Múzeum termeiben, *Várkonyi György* által rendezett kiállítást *dr. Kurucsai Csaba* a Baranya Megyei Közgyűlés alelnöke nyitotta meg. – A világ bármely múzeuma örömmel venné, ha a nyári főszezonban ilyen anyag állna a rendelkezésére – mondta, s reményét fejezte ki, hogy az utóbbi időben kiteljesedett horvát–magyar kapcsolatok e kiállítás alkalmával is tovább épülhetnek. Horvát részről *Bozo Biskupic* a Zágráb Megyei Közgyűlés alelnöke ismertette a Dráva menti síkság e csodálatos termékének, a naív festészetnek mintegy hatvan éves történetét.

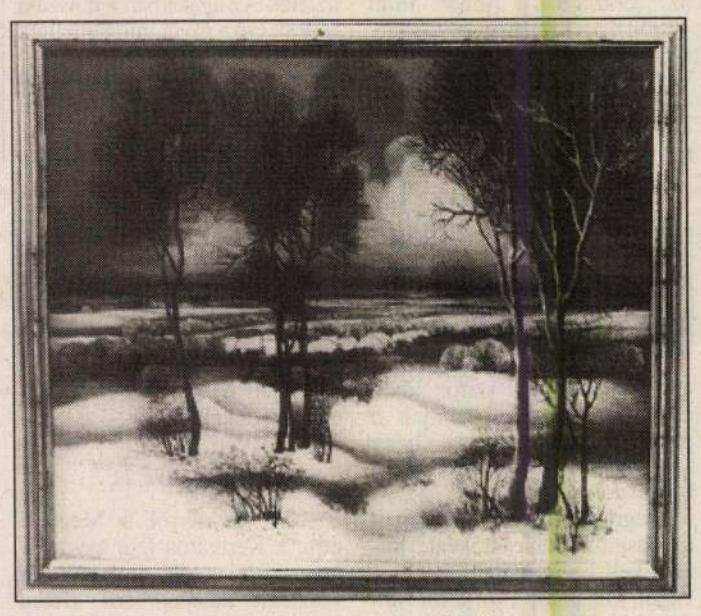

Loncaric Dragica: Téli táj

Zágrábban 1929-ben alakult meg a népi elkötelezettségű Zemlja (Föld) csoport, melynek titkára, a festőművész *Krsto Hegedusic* egy pici faluban, Hlebinében megismerkedett *Ivan Generalictyal* és *Franjo Mrazzal*, s a két tehetséges, festegető parasztemberrel megalapította a Hlebinei Iskolát. Hegedusic nem próbálta befolyásolni a parasztfestők látásmódját, hanem bátorítást adott nekik, hogy úgy fessenek ahogy éreznek és gondolkodnak. A Zemlja csoport 1931-es zágrábi kiállításán szerepeltek először a hlebinei alkotóközösség tagjai. Témáikat a paraszti életből és a Bibliából merítették. Különösen kedvelték az üveg hátlapjára való festést, amit a falusi búcsújáróhelyek fogadalmi képein tanulmányozhattak. A naív festők első, háború előtti generációját, sok tehetséges fiatal követte: *Dragan Grazi, Matija Skurjeni, Ivan Vecenaj, Katarina Henc, Mijo Kovacic, Eugen Buktena, Antun Bahunek, Josip Generalic, Ivan Rabuzin, Ivan Lackovic Croata*, hogy csak a legismertebbeket említsük a kiállításon szereplők közül.

A háború után a horvát naív festészet világszerte ismertté vált, és az állami támogatást is kapott. Jugoszláv csodaként emlegették a naív festészetnek ilyen páratlan virulását, de ma már kimondhatjuk, hogy ez a jelenség kizárólag horvát, Dráva-menti csoda.

Ki a naív festő, milyen a naív művészet, nem is olyan könnyű meghatározni. Ma már a naív jelző nem annyira stílust, hanem hozzáállást, látásmódot jelent. „Az igazi naív festők aggályok nélkül, spontán frisseséggel alkotnak, szívük indulatától vezérelve. Eredetiségük és költői közvetlenségük, odaadásuk őszinteségével és álmaik öntudatlan fantasztikumával örvendezteti meg a nézőt." - írja *Oto Bihajli-Merin*, a naívok világának kiváló ismerője. A július 5-ig látható pécsi kiállításon ebben a nagyszerű élményben lesz része az idelátogató közönségnek.

Müller Zs.

HUFVUDSTADSBLADET
Helsinki
Sit.
65.066 LT
06.05.1983 b
SANOMALEHTIEN
ILMOITUSTOIMISTO OY

Ungerska konstnärer ställer ut i Borgå

BORGÅ (Hbl — Tora Mattheiszen) Namnen Zsuzsa G. Heller, Mária Czakó, Áron Gábor och András Böröcz säger knappast så mycket ens åt den skickligaste konstkännare hos oss. Dels är det fråga om ungerska konstnärer, dels om unga konstnärer som inte ännu hunnit skapa sig något stort namn. Men den samexpo som på fredagen öppnas på gamla kaplansgården i Borgå bevisar att de här ungdomarna är att räkna med i framtiden.

Sällan har utställningslokalen i Borgå fyllts med så fräscha och tilltalande arbeten. Eller är det bara det ungerska "greppet" som imponerar?

Det är Finland—Ungern-sällskapets Borgåavdelning som tagit initiativ till utställningen. Eldsjälen är Elsa Törmälehto. Hon känner personligen en hel massa ungerska konstnärer och tyckte det vore en god idé att ge en chans åt några ungdomar att ställa ut i Finland.

Tack och lov togs idén positivt emot på alla håll. Den ungerska staten bidrar ekonomiskt och har gjort resan möjlig för fyrklövern.

Ingen grupp

De här fyra konstnärerna bildar ingen egentlig grupp utan representerar olika konstformer. András Böröcz representerar de nya avantgardistiska strävandena, Mária Czakó är grafiker, Áron Gábors tavlor är lyriskt abstrakta. Alla dessa tre är bildkonstnärer.

Zsuzsa G. Heller är keramiker och hennes konstverk återspeglar till stor del naturen.

Stipendier

Trots att alla är unga är de redan uppskattade i sitt hemland. Nämnas kan att Áron Gábor och András Böröcz senaste vecka fick ungerska statens stipendium för tre år. Årligen är det bara tre konstnärer som får det här stipendiet.

Fyrklöverns utställning i Borgå varar mellan den 6 och 26 maj. Senare i sommar hålls en utställning i Helsingfors.

— Vi är mycket glada över den här chansen, säger Zsuzsa G. Heller. I synnerhet för att unga konstnärer ytterst sällan kan besöka västländer.

Zsuzsa berättar att hon och hennes kolleger nog känt till en hel del om finländsk konst redan tidigare. Mest har det ändå varit fråga om finländsk design och arkitektur.

Utställningarna i Finland är försäljningsexpon. Och faran för att det mesta säljs finns redan på grund av att de flesta arbeten är otroligt billiga i jämförelse med våra priser.

'Ni är så vänliga'

De ungerska gästerna förklarar med en mun hur väl de blivit emottagna i Borgå.

— Folk har hjälpt oss att ordna med utställningarna, lokala konstnärer har ställt upp och alla är lika vänliga, intygar de. Och tillägger skämtsamt: aldrig har vi blivit bemötta så här hemma i Ungern!

Zsuzsa G. Heller, Mária Czakó Áron Gábor och András Böröcz representerar de unga ungerska konstnärerna vid utställningar i Borgå och Helsingfors.

Åtta eller nio år (eller 10 eller 11, stryk det som ej önskas) i samma miljö, med samma kamrater och i stort sett samma lärare, det innebar för de flesta en det bekantas trygghet och en känsla av avancemang, då klassens ordningsnummer — med romerska siffror naturligtvis — blev allt högre. Så var det för de flesta, men icke få var de som föll ut ur skolan, inte alltid för att de skulle ha saknat intellektuella förutsättningar utan ofta av mer personliga orsaker.

Ty det skall erkännas: tryggheten och stabiliteten vanns nog ibland genom stelbenta krav på likriktning hos eleverna och genom ett visst avståndstagande från samhällsutvecklingen.

Gediget arbete

Som skolform ha
nätt och jämt fylla hu
skolreformen kom. Det var därför inte så många enskilda läroverk som hann fira sekeljubileum. Där reformen som i Helsingfors ledde till spjälkning av gamla helheter, till förflyttning av lärare och elever och till namnändringar (att dessa namnändringar skulle vara obligatoriska är svårt att begripa), där har det inte alltid varit så lätt att hålla kvar känslan av kontinuitet.

Så mycket mer glädjande är det då att se hur Nya svenska läroverket (1882—1977) lever kvar i form av Gymnasiet Lärkan (1977—) och att man därför helt riktigt firade sekeljubileum hösten 1982.

För huvuddelen av historike
betitlad "Lärkan från Ramsay ti
Runeberg" svarar *Roger Bergma*
student från NSL 1944 och skolar
modersmålslektor sedan 1969; d
var för övrigt också han, so
beskrev de tjugofem åren 1932–
1957.

Det skall genast sägas, att Berg
man på ett utomordentligt sätt klar
den svåra uppgiften att på e
begränsat utrymme ge en gedige
skolhistoria. Berättelsen om Lärkan
tillkomst blir samtidigt en skildrin
av det sena 1800-talets Helsingfors
en skildring som blir ännu me
levande genom välvalda samtid

Vita sidor

Under ofärdsåren i Finland försökte tidningar trotsa censuren genom att låta bli att trycka något annat i stället för bortcensurerade bitar, ett förfarande som fick läsarna att förstå vem som hade ingripit. Det försiod censorerna också, och befallde tidningarna att upphöra med denna verksamhet. I stället för det censurerade skulle man trycka något annat.

Nu får jag i min hand exemplar av Dagens Nyheter, alltjämt stor och dominerande morgontidning i Stockholm, där det på olika sidor förekommer stora vita fläckar. Som prenumerant borde jag kanske göra en reklamation, eftersom jag inte beställt tidningspapper utan tryck, men jag vill inte bära sten på bördan, eftersom jag anar ett sammanhang som för Dagens Nyheters del torde vara mardrömslikt.

Ekonomer har frågat sig, hur det kan vara möjligt att en tidning som har årliga annonsintäkter överstigande 600 miljoner svenska kronor kan gå med förlust. En del av svaret finns kanske på de vita ytorna i tidningen. Sedan många år tillbaka pågår nämligen på Dagens Nyheter en facklig kamp, vars konsekvenser är dessa fläckar i tidningen.

Kampen gäller införandet av "den nya tekniken". Det är i dag möjligt att göra min skrivmaskin till en skrivterminal, och jag skulle också kunna utrusta denna med en dataskärm, programmera min text, dess spaltbredd som färdig text, och därefter lasertransmittera texten exempelvis till Hong Kong. Om någon är intresserad.

Denna teknik tillämpas redan på sina håll i Finland. Överföring av färdiga sidor sker också. International Herald Tribune, som redigeras i Paris, utkommer nästan samtidigt i Amsterdam, Zürich och Hong Kong.

Blyet håller på att försvinna från tryckteknikén. Sättaren i traditionell mening håller på att försvinna från förmedlingen av text till läsarna. Det gäller tidningar, tidskrifter, böcker.

Därmed inte sagt att typografens yrke kommer att försvinna. Men är man angelägen om att hålla skiljelinjerna klara mellan skribent, sättare, ombrytare och tryckare blir det hela förvirrat.

Dagens Nyheter har under årens lopp infört en mycket kostsam "ny teknik". Det gäller redaktionell text likaväl som annonser. Vid vilket stadium företagsledning och facklig ledning kommit på kant med varandra vet jag inte. Jag har läst fackpampen Sture Rings bok "Typerna och den datoriserade draken", som lustigt nog finansierats genom ett stipendium från ägarna och vars förläggare är Förlags AB Marieberg, ett av DN ägt företag. "Kapitalisterna smörjer repet som de själva ska hängas i."

Tyvärr ger inte Sture Rings bok svar på frågan om det berättigade i att sabotera Dagens Nyheters utgivning, vilket skett i många former under den senaste tiden. Tidningens nya förortsutgåvor har försenasts, Expressen och DN har utkommit med färre sidor än planerat. Allt detta sägs bero på en exceptionell sjukfrånvaro, till vilken nämnde Sture Ring inte haft några kommentarer.

Omställning i förhållandet mellan skrivande—sättning—tryck har åtminstone delvis skett på ett mera smärtfritt sätt i Finland. Det kan inte bero på att det grafiska facket i Finland är landets äldsta, eller på att Elmer Diktonius skrev beställningsdikter till dess jubileer på 30-talet. Det kan antingen bero på den ena parten eller den andra: troligen på båda, eftersom de flesta fackliga konflikter har sin rot i två parters beteende.

Dagens Nyheter är ett omfattande imperium av fastigheter, aktieinnehav, delvis alltså en för publicistiken artfrämmande verksamhet. Jag har hört sägas, från fackets sida, att dessa pengar borde ha investerats i tidningarna i stället, och från motsatt håll, att tidningen kunde läggas ned, eftersom fastighetsförvaltning eller börsinvesteringar är så mycket mer lönsamma.

HELLER ZSUZSA

NYERŐSZOBROK A MOM-PARKBAN:

„MODERN KERÁMIA TOTEMOSZLOPAI
ÁLLJANAK A SÉTÁNYON"

2000. ápr. 8

NÉPSZABADSÁG

G. HELLER ZSUZSA

Új művészet

2002/ápr

26.0.

lós beosztásban a 22-es gyalogezreddel az orosz majd az olasz frontra került. Később, érdemeit elismerve, a bronz vitézségi éremmel és a Károly csapatkereszttel tüntették ki. (4)

Rajzolni a fronton kezdett. Ekkor döntött úgy, hogy mihelyt teheti, művészi pályára lép. Miután betegen leszerelték, bár visszatért korábbi munkahelyére, egy esti rajztanfolyamra, majd az Iparrajziskolába – ahol Vesztróczy Manó volt a tanára – is beiratkozott, hogy tervét valóra válthassa.

Első munkái 1915-től tűntek fel a Nemzeti Szalon kiállításain, aminek köszönhetően az 1919-es Kommün tiszteletére munkahelyén az ünnepi dekoráció elkészítésével őt bízták meg. A döntő fordulat azonban csak a Tanácsköztársaság bukása után, a 20-as évek elején következett be életében, amikor Nemes Marcell tanácsára úgy döntött, hogy Münchenbe utazik művészeti tanulmányokat folytatni. A bajor fővárosba kerülve, annak ellenére, hogy a budapesti Nemzeti Szalon évi kiállításain már az aquarell, pasztell, olaj, tus és széntechnikák ismerőjeként és ügyes használójaként mutatkozott be 1915 és 1920 között, Willy Geiger grafikustanár irányításával az alkalmazott grafika mellett kötelezte el magát. Feltehetőleg megélhetési szempontok is motíválhatták választását, hogy a festészet helyett az iparművészet felé orientálódva könyveket, folyóiratokat illusztráljon, reklámplakátokat tervezzen és animációs filmekhez készítsen rajzokat. (5)

Az első bemutató ezekből az alkotásokból Münchenben volt, 1922-ben a Minerva Teremben. A művész könyvillusztrációit, plakátjait, reklámrajzait, egyéb grafikai műveit állította ki. Néhány hónappal később, decemberben reklámplakátjait, címlapjait, ex-libriseit mutatta be a Fénygraf Fényképészek és Grafikusok Műipari Szövetkezete reklámgrafikai kiállításán. (6) Ez volt az a kiállítás, ahol a művész először lépett a hazai közönség elé új stílusú munkáival.

HELLER Zsuzsa

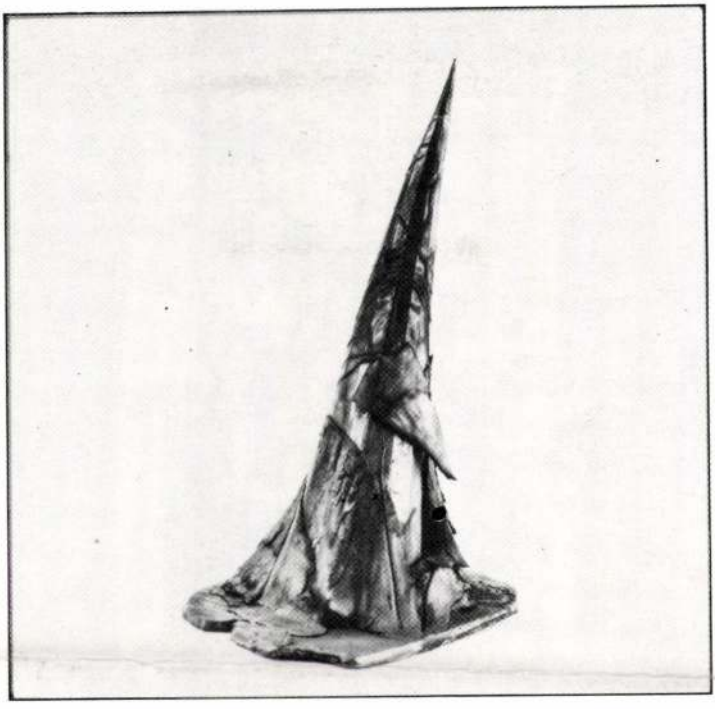

(Budapest, 1953.)
Autodidakta.
Egyéni kiállításai: 1983. Helsinki-Ponvoo; 1984., 1985. Budapest; 1986. Faenza; 1986. Budapest; 1987. Stuttgart.
Részt vett a 9. Országos Kerámia Biennálén.
1986. Pécs, különdíj.

Címe:
1026 Budapest, Vörös Hadsereg útja 49.

Bábel tornya I., 1988.
applikált porcelán, 57 cm

Bábel tornya II.,* 1988.
applikált sómázas porcelán, 64,5 cm

GESZLER Mária

Munkácsy-díjas (1979.)

(Szombathely, 1941.)
Iparművészeti főiskolán végzett.
Egyéni kiállításai: 1968. Hódmezővásárhely; 1969., 1971. Szombathely; 1973. Budapest; 1975. Szeged; 1976. Budapest; 1977. Pécs, Kőszeg; 1978. Graz; 1979. Sárvár; 1980. Budapest, Szófia; 1982. Hamburg; 1983. Budapest; 1985. Bécs; 1986. Veszprém, Caen (francia); 1987. Hochenems (Au.), Laaperanta (finn), Kaposvár.
A 2. kivételével valamennyi kerámia biennálén részt vett.
1974. Erfurt, II. díj; 1975., 1978. Pécs, III. díj; 1982. Pécs, II. díj; 1983. Vallauris, ezüstérem; 1984. Vallauris díj, Zágráb, oklevél; 1985. München, Bajor Állami díj.

Címe: 9700 Szombathely, Gagarin utca 35.

Ipari táj költészete I–II–III., 1988.
porcelán, szitanyomás, 1360 C°
– Őszi tájkép: Kopár föld, 64x36x11,5 cm
– Kavicsbánya: Romos temető, 55x40,4x11 cm
– Kavicsbánya, 59x42,5x11,5 cm

Gyermekkor,* 1987.
porcelán, szitanyomás, 1360 C°, 62x46x12 cm

G. HELLER ZSUZSA

G. Heller Zsuzsa keramikus sajátos technikával dolgozik. A már kiégetett kerámiákat újra befújja, és növények levelét, virágát mintázza rájuk.

UJ TÜKÖR 1982.XIX.évf. 13. sz.47

munkakori bértétel navi.

4. A jogviszony időtartama:

. . . .

Engedélyük esetén a szerződés másolat

Jean-Luc Soulé
Directeur de l'Institut Français en Hongrie
a le plaisir de vous inviter au vernissage de l'exposition de la céramiste

ZSUZSA G. HELLER
intitulée
Variations - Babel

le mardi 14 janvier 1997 à 18h 30 à l'Institut Français.
L'exposition sera inauguréepar József Slézia Dr., historien d'art.

L'exposition est ouverte jusqu'au 14 février 1997,
du lundi au vendredi de 13h à 19h.
(Institut Français, Budapest I., Fő utca 17., au premier étage.)

G. Heller Zsuzsa

Jean-Luc Soulé
a Magyarországi Francia Intézet Igazgatója
tisztelettel meghívja Önt

G. HELLER ZSUZSA
kerámikus
Bábel-variációk

című kiállítására, amelyet Dr. Slézia József művészettörténész nyit meg
1997. január 14-én kedden 18.30 órakor a Francia Intézetben.

A kiállítás megtekinthető 1996. február 14-ig,
hétfőtől péntekig 13-19 óráig.
(Francia Intézet, Budapest I., Fő utca 17., első emeleti kiállítóterem.)

INSTITUT FRANÇAIS EN HONGRIE
FRANCIA INTÉZET

Cette exposition est organisée avec le soutien du Studio Art-Craft
et la Fondation Culturelle Nationale.
Ez a kiállítás az Art-Craft Stúdió és a Magyar Nemzeti Kulturális Alap támogatásával jött létre.

HELLER Zsuzsa, G. epanuvén

Viáll. Gábor Áronnal

Pandora Galéria, Badacsonytomaj
1991. július 13 – július 27.

G. Heller Zsuzsa Átrium 96/2

SZÖVEG: HALASI RITA

Örvények között – szabadon

G. Heller Zsuzsa keramikus és Gábor Áron festőművész azok közé az emberek közé tartoznak, akikre azt mondják: kezükben tartják a saját sorsukat. Életbizalmuk és életörömük művészi nyitottságukban, kísérletezési kedvükben és alkotói függetlenségükben is megmutatkozik.

Portréfotó: Boldizsár Zoltán

A művészházaspárban Amerikából visszatérve erősödött meg az a felismerés, hogy alkotói pályájuk megkonstruálása és felépítése mindenekelőtt saját felelősségük, és itthon senki nem fogja átvállalni tőlük ezt a terhet, mert a régi mecenatúra megszűnt, a hazai galériarendszer és a művészeti piac pedig még kiforratlan. A tehetség elengedhetetlen kiindulási alap, de önmagában mégsem elegendő akkor, amikor a művészetről nyíltan kijelentik, hogy árucikk. Az önmenedzselés választása valójában pszichológiai lépés volt. Lehet a fennálló helyzeten siránkozni, és szétzúzódni a valóság szikláin, de léteznek alternatívák azoknak, akik életben akarnak maradni.

A művészházaspár saját céget hozott létre Art Craft Stúdió néven, ahol alkalmazott művészetekkel foglalkoznak, illetve a társművészetek és művészek bevonásával belsőépítészeti

Art Craft, 1995
A Bábel plasztikából tervezett funkcionális asztal (pirogránit, porcelán, üveg, acél)
Fotó: Lugosi Lugo László

Aranyszeni Kft
Régiségbolt

Igényes antik lakberendezési üzlet a Váci utcában. 18. és 19. századi bútor- és szőnyegritkaságok, apró antik ajándéktárgyak, valamint képek, üveg és porcelán adásvétele. Ingyenes lakberendezési tanácsadás, lakásán történő vásárlás.

1056 Budapest, Váci u. 66. Tel.: 266-4110 Nyitva tartás: 10–18-ig, szombat: 10–13-ig

FÓRUM LÁMPA

1065 Bp., Bajcsy-Zsilinszky út 65. Telefon: 131-7782
(A Nyugati Áruház mellett)

világítástechnika • fényforrások • reflektorok
lámpatestek • tervezés • kivitelezés • villanyszerelés
elektromos padlófűtés • elszívó ventilátorok
energiatakarékosság – egyedi formák – nagy választék

PROJEKTIRODA

FÓRUM
VILÁGÍTÁSTECHNIKA

VÉSZI LÁMPA KFT.
1126 BUDAPEST,
ISTENHEGYI ÚT 4/F
TEL./FAX: 213-0247

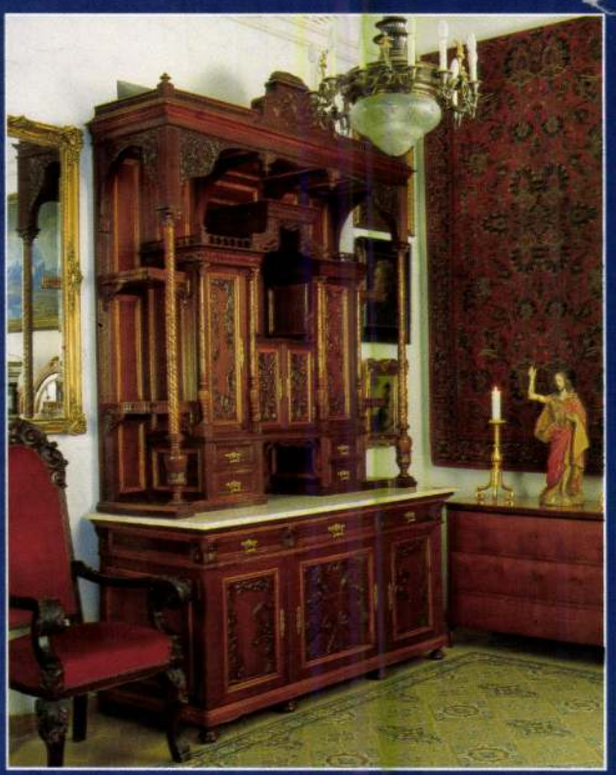

P i n t é r

ANTIK DISZKONT

NYITVA TARTÁS:
HÉTFŐ-PÉNTEK 10-TŐL 18-IG
SZOMBAT-VASÁRNAP 10-TŐL 14-IG

1085 BUDAPEST, SOMOGYI BÉLA U. 12.
TELEFON: 06 30 418-841

munkákat is elvállalnak. Olyan műtárgyakat készítenek, amelyek funkcióval is rendelkeznek. Ilyenek például azok a műtárgyasztalok, amelyek G. Heller Zsuzsa porcelánplasztikáival a tetejükön teljesednek ki. Az amorf üveglapot részint pirogránit oszlopláb, részint konstruktivista szerkezetű acélváz tartja. Az asztalhoz még halogén lámpás világítótestet is terveztek. Gábor Áron számára egy prospektustartó vagy egy fogas kitalálása is igazi művészi feladatot jelent. Az ő szemében a krómacél és perforált lemez kombinációból létrehozott világítótest is plasztika, és egy hamuzó vagy egy szemetes megtervezése egyaránt képes meglendíteni a fantáziáját. Ezek a szoborértékű tárgyak közösségi terekben kapnak helyet, nap mint nap használni lehet őket, és ténylegesen hatnak az ott dolgozó emberek esztétikai tudatára.

A stúdió anyagi biztonságot ad, amelynek művészi függetlenség az eredménye. A művészi szabadság számukra nyitottságot, állandó kísérletezést, sokféle anyag és technika kipróbálását jelenti.

G. Heller Zsuzsa munkáiban az említett kísérletező kedv és szabadságvágy már az induláskor jelen volt. Pályája összerakható és szétszedhető plasztikákkal indult. Egy szabályos henger vagy téglatest tartóba anyagukban színezett porcelánlapokat, tűket és pálcikákat lehetett tetszőleges módon belehelyezni és elrendezni. Ezeket a szobrokat a variabilitás-elv jellemezte, a befogadót is bevonták az alkotásba, szemlélőjük kreativitásával és játékosságával is számoltak. A Bábel-sorozat képviseli a következő korszakot. A felfelé törő, toronyszerű formában való gondolkodás gazdag asszociációra ad lehetőséget. Értelmezhetők ezek a csúcsok elefántcsonttoronyként, de lehetnek fallikus szimbólumok is. A plasztikák alapja mindig egy geometrikus kúp vagy piramisforma, erre kerül rá egy lágyabb, mintázott köpeny vagy palástszerű réteg. Ez az architektúra árnyalódik tovább a sómáz-színezés által, s vált ki egészen különböző hatást egy sárgásfehér, kékes vagy bronzos Bábel. Gyakran úgy tűnik, mintha ezek a szobrok merőben eltérő anyagokból, kagylóból, csigából, fémből és nem porcelánból készültek volna. A tornyok először rusztikus felületű pirogránit oszlopokra, majd hegesztett vasállványokra kerültek. Légies, egészen megnyúlt, az acélhidak szerkezetére emlékeztető lábakon törekednek az ég felé. A porcelán fémmel kombinálódik, a torony organikus építkezését az acélváz hideg geometriája ellenpontozza.

G. Heller Zsuzsa: Éjféli Bábel-tornya 1992 (fémoxidos porcelán, 80x40x36 cm) Fotó : Lévai Jenő

G. Heller Zsuzsa: Nagyvárosi Bábel 1995 (sómázas porcelán hegesztett acél, 180x160x50 cm), Fotó: Lévai Jenő

G. Heller Zsuzsa: A nagy utazás (részlet) 1988, anyagában színezett porcelán Fotó: Lévai Jenő

G. Heller Zsuzsa, *keramikus*

1974: Bókai Dezső Kerámia Szakiskola, Moholy-Nagy Szabadiskola
1979: a Művészeti Alap tagja
1982: a Fiatal Iparművészek Stúdiójának tagja

Díjak:

1986: Pécsi Kerámia Biennálé- különdíj
1989: FIS kiállítás, Budapest- különdíj
1990: Pécsi Kerámia Biennálé- különdíj
1993: Budapesti Art Revue- különdíj

Önálló kiállítások:

1983: Városi Galéria (Porvoo, Finnország)
1987: Schaller Galéria (Stuttgart)
1993: Pécsi Kisgaléria (Gábor Áronnal)
1994: Fészek Galéria (Budapest)
1996: Prágai Magyar Intézet (Gábor Áronnal)

Csoportos kiállítások:

Minden Pécsi Kerámia Biennálé
1991: I. Art Expo (Budapest)
1993: Art Revue (Budapest)
1994: Collegium Hungaricum (Bécs)
1995: Helyzetkép, Magyar Szobrászat, Műcsarnok

Az aktivitás és a szabadság Gábor Áron festőművész minden gesztusában jelen van. Nemcsak festő, de szobrász, grafikus, fotós és videoművész is egy személyben. Képei vonalvezetésében és kompozícióiban is ugyanez a nagyívűség mutatkozik meg. A rendszerváltás idejére esik Örvény című sorozatának születése. Feszültséggel teli, expresszív képek ezek, ahol minden kaotikusan kavarog, mozgásban van. Fölkorbácsolt, indulatos hullámok tornyosulnak fel fenyegetőn, sűrűsödnek be, majd fröccsennek szét. Az örvény olyan elem, amely egyszerre pusztít és épít, beszippant, lehúz, aztán kidob magából. Mi is éppen ilyen világban élünk, amely állandóan bedarál és kiköp bennünket. Gábor Áron mindent dinamikájában ábrázol, szemünk egyetlen nyugvópontot sem lel ezeken a vásznakon. Gyakori az önmagától elmozduló figurasor, a mozgásfázisok ábrázolása. A vonalvezetés is heves és impulzív. A széles gesztusok és a nagy ívű vonalak hatalmas felületeket követelnek maguknak. Gábor Áron nagy lendülettel fest, s a lendület erejét nem megtörő, gyorsan száradó akrillal dolgozik. Egy kép több napon keresztül készül, s minden egyes alkalommal újabb réteg kerül az előző mellé, így egészen bonyolult szerkezetű, vonalhálózatokból álló, kalligrafikus alkotások jönnek létre. Bátorság és szabadság jellemző a színhasználatra is. Arany, ezüst, lila és rózsaszín életveszélyes kolorisztika, de Gábor Áron mesterien kerüli el a rendhagyó színválasztás buktatóit. A misztikum jelen van a triptichon sorozatban, de semmiképpen sem a szó egyházi értelmében. Sajátos magánmitológia teremtődik itt önmagukba visszatérő Möbiusz-szalagokból, állatszimbólumokból, széttárt karú, napfénykorongos alakokból. Ez a befogadó mozdulat az élettel szembeni nyitottságra utal. Gyakori a sakál- vagy macskaszimbólum alkalmazása is.

A macska Gábor Áron szemében betörhetetlen élőlény. A művészházaspár ebben az állatban találja meg mindazt a játékosságot, autonómiát, öntörvényűséget, amely az ő életük lényegét is jelenti.

Gábor Áron: Végtelen fekete
1991
(vegyes technika, 130x200 cm)

Gábor Áron: Elmozdulva önmagamtól 1990 (vegyes technika, vászon, 200x360 cm)

Gábor Áron, *festőművész*

1976 – 81: Képzőművészeti Főiskola,
Kokas Ignác növendéke
1982: Képzőművészeti Főiskola
Művészképző, Murális Tanszék

Egyéni kiállítások:

1983: Magyar Kulturális Intézet, Helsinki, Finnország, Városi Galéria (Porvoo)
1987: Stúdió Galéria (Budapest)
1989: Videoinstalláció, Francia Intézet (Budapest)
1991: Pandora Galéria (Badacsonytomaj) (G. Heller Zsuzsával)
1993: Francia Intézet, Fészek Klub, Pécsi Galéria, Pandora Galéria
1995: Pandora Galéria, Budapest
1996: Prágai Magyar Intézet (G. Heller Zsuzsával)

Csoportos kiállítások:

1989: Neue Galerie (Sammlung), Ludwig (Aachen), Don Soker Gallery (San Francisco), Stuart Levi Gallery (New York), Pécsi Galéria
1990: Fete de l' image (Lille, Párizs), Maison Europe (Albi, Budapest), Hungarian Art Today (Southhampton) Euro-Asian Biennial (Ankara)
1991: D' Artistes Hongrois (Párizs), Don Soker Gallery, Hungarian Video Art (Toronto), I. Art Expo (Budapest)
1992: Interrupted Dialogue Revisions, Műcsarnok, Australian Council (Sydney), Sotheby (Budapest)
1993: Art Expo, Pandora Galéria, Fészek Klub
1994: Pandora Galéria, Fészek Klub, Ernst Múzeum
1995: Fészek Galéria, Budapest Galéria, Vigadó Galéria, „PIETRA"-Róma

Hellig, Jos

Albrecht főherczeg. 10391.

Egész alak, balra fordult lovon, szemközt néz. Jobbkezével parancsnoki pálczájára támaszkodik s baljával a kantárszéket fogja. Kalapját toll disziti, kerek gallérja réteges, vértbe öltözött és az aranygyapjas rend ke jelvényét nyaklánczon hordja. A háttérben viztől körülvett erődítmények látszanak. Felirata a kép alatt:

ALBRECHT II. ERZHERZOG von OESTERREICH.

ezután négy sorban:

Nagy einem Gemälde von Rubens, in der Bildergallerie der Gesellschaft
patriotischer Kunstfreunde in Prag.
Vom böhmischen Actien-Vereine zur Verlosung von Kunstwerken vaterländischer Künstler im Jahre 1836.
II. Blatt.

alól balra: Auf Stein Gezeichnet von Jos. Hellig.
középütt: Prag bei Marco Bera.
és jobbra: Gedruckt bei A. Machek in Prag.

Kny., a chp. mér. a vk. 54.3:42.4 cm.
Szn. 15-900
125-900-1.

G. HELLER Zsuzsa keramikus

Fitz Péter: Hajlékony finomság. =
Új Tük. 1985 febr. 24. 22.ill.

G Heller Zsuzsa keramikus

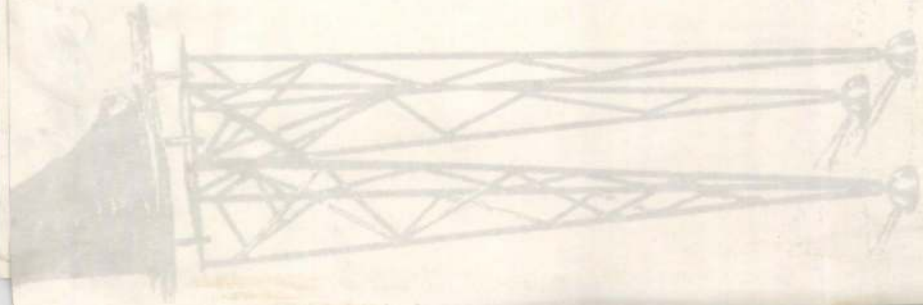

MEG

Tisztelet

1998. decem
18 ó

G. HELLE
Keramik
Kiállításnak

Helyszín:

Partagh La
Cal
1065 Budapest, Ba

A kiállítást megnyitja:

SZÓMEISTER
művészet

M. D. K.

HELLERER, Georg

Vogel alkalmarottja 1802

L. S. Vogel 205.

K. D. K.

HELLERER, Georg asztalos

Vogel S. alkalmazottja 1805

Z. S. Vogel 2 10.

Hellich József

"Ahasvérus"-a jó hatásu mü volna, ha az ősz hajzat s az arckifejezése több harmoniába olvadna," -mondja a Müvészet c. rovatban közölt kritika "Julius-augusztusi mütárlat" cimmel.

Családi Lapok, Pest. 1854. II. félév.
2. sz. 86-87. lap

Hellich
festö

Prága

Leer Ungar 1843. aug. 4.
(Sz.: Pesther Salon 1843.)

Kalmár

J. Hellich

Erinnerung / an das Jahr / 1833.

Kojat, vg. folio

Nach der Natur auf Stein gez. v. Fenti

5 arczkepcsoportfal

Hellerich,Christian,asztaloslegény

Győrben 1674-1699 között megfordult asztalosleg-
nek jegyzéke:"Hellerich,Christian,Wroclaw,1698".
116.old. 13.jegyz.

Batári Ferenc: Asztalosiegények Győrött a XVII.szá-
zadban - Adatok Győr város asztalosművességének
Történetéhez 93.old

Arrabona,9. - Xantus János Múz.Győr,1967
A Győri Múz.Evkönyve

Hellerich Ch./Christian/,asztaloslegény

Győrben 1674-1699 között megfordált asztaloslegények jegyzéke származási hely szerint: ~~xxxxxx~~ Wroclaw: Hellerich Ch." 124.old

Batári Ferenc: Asztaloslegények Győrött a XVII. században - Adatok Győr város asztalosmüvességének történetéhez 93.old

Arrabona,9.-Kantus János Múz.1967,Győr.- A Győri Múz.Évkönyve

Christian Hellerich, asztaloslegény

A győri asztalos és puskaagykészitő céh legénykönyvéből, 1697, den 20 oktober: "Christian Hellerich tischler geselle Von Braunschweig". 112.old

Batári Ferenc: Asztaloslegények Győrben a XVII. században - Adatok Győr város asztalosmivességének történetéhez 93.old

Arrabona, 9.- Kantus János Ház. Győr, 1967.- A győri Ház. Évkönyve

TK. 78.

1807

II
568

78. Helm.

Működött a XVIII. sz. végén és a XIX. elején.

Rhédey Lajos gróf.

Térdig van ábrázolva, balrafordultan áll, de szembe néz. Jobbkezével a széken lévő térképre, baljával pedig kardjára támaszkodik. Rövid haja és szemöldöke barna, szeme kék, arcza és bajusza leberetvált. Nyakravalója fekete; mellfodra látszik; gazdagon zsinórzott dolmánya, vállra vetett prémes mentéje és nadrágja kék. Derekát szolgálati jelvény szorítja és tölténytáskájának sziján az oroszlánfejre akasztott hármas lánczot az »F1« monogrammos paizshoz erősítették. Balról forgós csákó és jobbról a háttérben, rojtos függöny tünik szemünkbe. Jelzése a szék karfájára tett térkép alatt: »*Helm pinx. 1807*«.

Vászon, méretei 144 : 95 cm. — Át. Kép. 107.

Kifüggesztésére vonatkozó adatok a Tört. Képcsarnokban. 1884 : V. 79. — 1894 : VIII. 309.

Helm T.

läsd

Perlapt. 104 l

.... *mühely.*

főnökség!

..... hó..... n történő kifize

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

n

évi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

HELMA *(Helm, Hellme) József*, festő, Pesten és Budán a XIX. század első felében. Főleg dekoratív- és freskófestő volt, de arcképfestéssel is foglalkozott. 1807. festette gróf Rhédey Lajos arcképét, mely a M. Tört. Képcsarnokban van. 1842. a Pesti Műegyletben egy gyümölcscsendéletképét állította ki.

K. Gy. I. 457/1

Debreczen-szőlőskertbeli nonatemető

fölásása VI. 156.

Helma József

HELMA JÓZSEF, festő. Az 1820-as években Pesten élt, működéséről azonban mindezideig nincsenek adatok. (Wegweiser durch Pest. 1827. 368. l.)
—323.

Művészet 1909. 411. l

1601-ből)

Kassai ötvösczéh szabályzata / IV. 79

Helena József

Múvészet 1909

411

V.
79. Berakott kis négy lábu asztal

hossza 76.
széles 58.

Helma Józef

Jestö

Irod

A Mübarát

1921. 146

Palma Károly Ferenc, történetíró

IX. 92.

HELMA JÓZSEF / 1800-as évek / :

54. Férfi arckép. - Olajf.,v.méret 32 x 40.3 cm. Jelz. j. "J.Helma pinx".

Helma József

Kapp 1939/40. szerint I.

ELSŐ
általános
TÁR

(Dorffinger, Wegweiser. Pesth 1827 368. l., Peregriny J., A Magy. Tört. Kepcsarnok lajstr. Bp 1894 104. l.)

F Az 1822. évi cimsár budai, az 1827-iki pesti lakorként emliti.

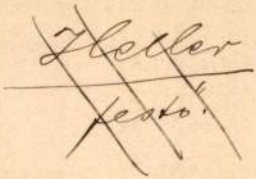

Helma József

festő

Pest, 1827.

Weg 368 l

Letisztázva

Gelöscht

Ø Hellmer Jos. Pesten.

1842. pesti mingl.

Früchte in einer steinernen Nische.

L.

Helm József

78. Helm.

~~Működött a XVIII. sz. végén és a XIX. elején.~~

Át Kép 107

~~78.~~ Rhédey Lajos gróf. Át. Képt. 107.

vanátrázolva

Térdig, balra ~~néz~~ fordul (tan) de szembe néz, ~~alt~~. Jobbkezével a szék ~~karfájára~~ en lévő térképre, baljával pedig kardjára támaszkodik. Rövid haja és szemöldöke barna, szeme kék, arcza és bajusza leberetvált. Nyakravalója fekete; mellfodra látszik; gazdagon zsinórzott dolmánya, vállra vetett prémes mentéje és nadrágja kék; derekát szolgálati jelvény szoritja és tölténytáskájának szijján az oroszlánfejre akasztott hármas lánczot az „F1" monogrammos paizshoz erősitették. Balról forgós csákó és jobbról, a háttérben, rojtos függöny tünik szemünkbe. Jelzése a térkép alatt: Helm pinx. 1807.

568 (TK)

Vászon, méretei 144: 95 cm.

~~Festette: J. Helm.~~

~~A Nemz. Muz. képtárából.~~

Át. Képt. 107.

Kifüggesztésére vonatkozó adatok a

~~A Nemzeti Muzeumban.~~

Tört. Képcsarnokban. 1884: V. 79. - 1894: VIII. 309.

szék karfájára ~~lévő~~ tett

904: V. 2.

Hellinger Gy.

puskaruuves Bpest.
Céllövö pusta, Win-
chester, fekete 8 szögletű
csö XIX. 4.

MNM. Fegyvertár
1624. lelt. 4.

ét kánció, virágos díszzel, fajánsz

XVIII. sz.

D Hellingötter József

pozsonyi (?) kanonok

XVIII.

Egy műve az alábbi

múzeumban.

Kat. Bratislava

289. l.

Ø Helm Adolf

Müvenet 1903

144

Neu magyar

MDK

Helm Erzsébet,

Utcaseprő, ker., repr.

Szentendrén élő képzőm. kiáll. Ferenczy Múz.

1960.IX.

Helm Sámuel

Eger

l

Szabad Művészet

1948. 336. l.

Budapest 1928 február hó 23.-án

ágos Bizottsága

Elnökének,

Budapest.

országos cim és lakjegyzéket állitunk
sak ugy tudunk összeállitani, ha pon-
kapjuk. Ezért azon tiszteletteljes ké-
hoz, hogy a mellékelt beosztást átre-
származtatni méltoztassék.
unk nyilvánitása mellett maradunk,

Országos cim és lakjegyzék
ipari és kereskedelmi névmutató

Helm József

1822 k.
Budán
1827
Pest

LykaMagyműI800-50

490. l.

dunántúli

6.

8

Canzi Ágoston: Leány ö[illegible]zel 9[illegible]
(605), 3194 (416).

Helm

München 1905. 4/6.

Helm J.

Perálltörtképes

388, 417, 460 l.

Helm

dissertatio

Budai 1820 ui erch

ind

Schaum

ind

Rajzoktatas 1907.

5 l.

..... *műhely.*

főnökség!

..... hó..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

m.

évi ..... hó.....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Helm

budai disztő és
freskofestő

Schams Ofen

386-l

Helm József
festő

l.

Schoentabáni
y. l.

Budapest IV. 66.

Helm József

wód
z

Thieme-Becker
XVI. 346. l.

(Lyka)

Hellmann Márton

fotó

VIII. Losonczy u. 21.

MKSz 1947

Hellmann Márton

festő

1904 ápr 14 Körösbökény

1930-32 Podolini Volkmann festőiskola

1932-33 Szőnyi I.

1941-43 Bernáth A

1943 Hatvany-díj

Hellmann Márton

Sz. T. XVII. Tav. kal. 1942 jun
(N. kal)

Dúna I-II (vir f
komposiciók)

Varga Tálasi Julia 2 db
Lomlói út 54. Múzeum
1930. tav. kiill. 31. Szut tagja

681.

I

313.

681. Jacques Blanchard.

Sz. Párisban 1600-ban. † ugyanott 1638-ban.

Szent Jeromos.

A térden alólig ábrázolt szent balra fordultan ül, jobb kezével a nyitott könyvön lévő koponyát tartja és könyöklő baljával fejét támasztotta meg. Feje kopasz; szeme kék; hosszú haja, bajusza s szakálla ősz. Derekát kendővel kötötte körül és a vállán átvetett piros palást testét csak részben fedi. A sziklák közé feszületet helyezett, melyet figyelmesen néz. A háttérben barlangnyilás és erőd fala köti le figyelmünket. A könyv egyik lapján a mester ezen jelzését olvassuk:

Jac blanchard F
·1632

Vászon, méretei 145 : 115 cm. — Mündler: II. 13.

Hellmann Márton

festő

Duna, vízf.

Duna II. "

Kompozíciók vízf.

Nemzeti Szalon
Tavaszi Szalon

1942

Viselet.

Gyermek ruha.

Az előtérben két fiú
kiknek egyike a kis kutyával
tart kezében. A háttérben erd
lóval. Felirata:

TAVASZI GYER

alól k jobbra: Ny. Rohn és Gr
e fölött: VB.
legalól jobbra: Melléklet a G

Kny., mér. 14.2: 29.

MDK

Hellmann Márton

Aréna uti templom, of.

Aréna uti templom esőben, of.

OMIKE IV. kiáll. 1943. ápr.

. MDK

Hellmann Márton

Önarckép, of.

OMIKE IV. kiáll. 1943. ápr.

MDK

Hellmann Márton, festőm.

Párkány utca. Olf.
Házak. "

Budai Izr. Nőegyl. helyis.-ben OMIKE képzőm. csop. téli 1944. febr. 21-márc. 19. Kat. kiállítása.

MDK

Hellmann Márton, festöm.

Önarckép. Olf.
Ablakomból. "

OMZsMuz.-OMIKE képzömüv.csop.V.kiáll.
1943.szept.24.-okt.17. Kat.

mdk

Hellman Márton

vízfestménye a kiállításon
(Ü. M. Képzőm.)

Pogány Ö. Gábor: Képzőm. Kulturánk
Helyzetéről

Népművelés, 1956, 1. sz. 34. l.

MDK

Hellmann Márton: Párkány utca olf.
Házak, olf.

OMIKE Téli kiáll.A Budai Izr. Nőegylet helyiségeiben.1944.febr. 21- márc. 19.

M.D.K.

Hellmann Márton, festőművész

1958-ban a Műv. Miniszterium által a Múz.-nak vásárolt "Sárga tulipán" c. képe. Ltsz: 58.12.1. 120.o.

F. Petres Éva: Új szerzemények.

Az István Király Múz. Évkönyve. Alba Regia. II-III. 1961-62. Székesfehérvár, 1963

Hellmann Márton

A Nemzeti Szalon tavaszi tárlatán szerepelt.

Új Magyarság 1942. VI. 11.

MDK

Hellmann Márton, festö

Mosás. Olf.

Föv.Kpt.-MKSzSz.-II.Sza bad Nem.s Kiáll. 1947.márc.16.-
ápr.6. Kat.11.1.

MDK

Hellmann Márton
festőművész

Kiállítása a Fővárosi Művelődési Házban. A képek nagyrésze az illegalitás éveiben készültek

Vasárnapi mozaik
Népszava 89 évf 1 sz. 1961 jan 1.

MDK

Hellmann Márton

Ablaknál, vf.

Kompozició, vf.

Dunai táj, vf.

Festő - szobrászképző kiáll. 1942.

3.1.

MDK

Hellmann Márton

Táj, vf.

Tollrajz

Festő - szobrászképző kiáll. 1942.

3.1.

Hellmann Márton, festő grafikus

Mok

A Józsefvárosi Mův. Házban állítottak ki grafikáit, akvarelljeit. A képek nagy részét az illegalitás éveiben készítette a művész a Népszállóról. (Aréna út)

–: Képeken elevenedik meg a régi Népszálló élete

G.P

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1960. dec. 31

Hellmann Márton, festő rajzoló

Proletársorból, önerejéből lett művész. Rajzait, akvarelljeit a Józsefvárosi Művelődési Házban állí=totta ki.

Péter Imre: Jegyzetek Kiállításokról

8.l

Népszabadság, bp. 1961. jan. 12.

Hellmann Márton

M.D.V.

grafikus

A Józsefvárosi Művelődési Harban mutatta be munkáit — Méltatás.

Művészeti életünk.

Művészet, 1961. április — 43 kap.

HELLMANN Márton

115

Oltványi 1991

33.
Számviteli szervezés ütemte
ügyi K.

809.
Szavinszkij,D.V.: Az iparsta
Statisztikai K.

328.
Szavinszkij,D.V.: Az iparsta
Tudományos K.

761.
Szekér Nándor: Föld alatt é

647.

Egidi Hellmayr, asztaloslegény

A győri asztalos és puskaagykészitő céh legénykönyvéből, 1697 den 20 oktober: "Egidi Hellmayr dischler gesell Von Konburg den 16 Nouemmer". 112.old

Batári Ferenc: Asztaloslegények zg Győrben a XVII. században - Adatok Győr város asztalosmüvességének történetéhez 93.old

Arrabona, 9.-Xantus János Múz. Győr, 1967.-A győri Múz. Evkönyve

Hellmayr E./Egidi/,asztaloslegény

Győrben 1674-1699 között megfordált asztaloslegények jegyzéke származási hely szerint:"Coburg:Hellmayr E." 121.old

Batári Ferenc: Asztaloslegények Győrött a XVII. században - Adatok Győr város asztalosmüvességének történetéhez 93.old

Arrabona,9.- Xantus János Múz.Győr,1967.- A Győri Múz. Évkönyve

Hellmayr, Egidi, asztaloslegény

Győrben ~~xxxx~~ 1674-1699 között megfordult asztaloslegények jegyzéke: "Hellmayr, Egidi, Coburg, 1698. XI. 16". 116. old. 13. jegyz.

Batári Ferenc: Asztaloslegények Győrött a XVII. században - Adatok Győr város asztalosmüvességének Történetéhez 93. old

Arrabona, 9. - Xantus János Múz. Győr, 1967
A Győri Múz. Évkönyve

LORENZ HELMB, könyvkötő, kereskedő

Helmb könyvkötő raktari jegyzéke 1637-ből az eddig is mert adatoknál korabbi üzletszerü könyvkereskedésre utal. Könyvjegyzékét a GySmL. 2. sz. levéltara/Sopron/őrzi. 352. old.

KOVACS JÓZSEF LASZLÓ: Petrik Géza feljegyzései a Magyar Könyvészet születéséről 352. old.

SOPRONI SZEMLE, Helytört. rolyóirat, XXVIII. évf. 1974. Sopron. 1974

Lorenz Helmb, könyvkötő

A soproni számadáskönyvek szerint Lackner Kristóf halálakor, temetésekor. 1632. jan. 4. két kéziratot kötött, Preininger egy Inventár-leltárkönyvet vett tőle. 168. old

Kovács József: A Lackner Kristóf felett tartott gyászbeszéd és temetésének számadása 167. old

Soproni Szemle. Helytört. folyóirat. XIX. évf. 1965 Sopron

HELMECZ József egri fazekasmester. Pélyen 1853-ban a [illegible] Kreffli kőművesmester által épitett rk. plébániaházban három uj kályhát állit fel.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit

Helmer, Emília

A Fővárosi Orfeum épületét (Nagymező u.) Fellner és Helmer tervezte.

M. Gy. P.: Az operett ünnepe 12.

Népszabadság, Bp. 1972. dec. 31.

Helmer [ ], építész

L.: Fellner

— : Vígszínházi jubileum 10.

ESTI HIRLAP, Bp. 1976. ápr. 30

Edmund Hellmer, osztrák szobrászművész (1850–1935).

Fadrusz János 1858. szept. 2.-án született Pozsonyban. Üstökösként érkezett és úgy is távozott. – Tilgner Viktor és Edmund Hellmer tanítványa lett a bécsi akadémián, 1886 és 1891. között.

L. M.: Emlékezés Fadrusz Jánosra.

Kisalföld, 1983. aug. 31.

Edmund Hellmer, osztrák szobrászművész (1850–1935).

Fadrusz János Pozsonyban született, 1858-ban. — A bécsi akadémián Tilgner Viktor és Edmund Hellmer tanítványa lett, 1886 és 1891 között.

Losonczi Miklós: Emlékezés Fadrusz Jánosra.
Petőfi Népe, 1983. szept. 2.

EDMUND HELLMER, szobrász

Telcs Ede a bécsi Képzőmüvészeti Akadémián Edmund Hellmer tanitványa volt 1888-1892 között. 126.old.

SZIGETI ISTVÁN: Telcs Ede szobrászmüvész érmei és plakettjei 126.old.

AZ ÉREM, Köhlemények az éremgyüjtés köréből.
------ XX. 1964. 27-28.sz. Bp.

EDMUND HELMER, szobrász

Berán Lajos szobrászművész, aki Telcs Ede műtermében dolgozott és nála tanult, bécsben a Képzőművészeti Akadémián Edmund Helmer osztályán folytatta tanulmányait. 17/281/.old.

SZIGETI ISTVÁN: Berán Lajos szobrászművész érmei és plakettjei 17/ 91/ old.

AZ ÉRME, Közlemények az éremgyűjtés köréből.
-------- XVII.1961. 16.sz. Bp.

EDMUND HELMER, szobrász

Moiret Ödön, szobrászmüvész elvégezvén bpesten a Képzőmüvészeti Főiskolát/1889-1902/, Bécsbe ment és ott rövid ideig Helmernél tanult tovább. 45.old.

SZIGETI ISTVÁN: Moiret Ödön szobrászmüvész érmei és plakettjei 45.old.

AZ ÉRME, Közlemények az éremgyüjtés köréből.
------- XIX. 1965. 24.sz. Bp.

HELLMER, szobrász

Tóth István szombathelyi szobrász 1881-ben Bécsbe megy és ott Hellmer tanítványa két évig. 78.old.

SARAY GYULA: Tóth István, 1881- 1934-1961

Vasi Szemle, Helytörténeti Évkönyv, 1961. 1.köt.
Szombathely, 1961

Helmer [é' fellner], építész

Minden alkalommal megemlítik:

a Vígszínház egyik tervezőjeként.

Kristóf Károly: Árnyak vonulása 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1972. márc. 16.

Hermann Helmer, osztrák építész (1849-1919).

Szófia közepén található a bolgár Nemzeti Színház. A színházat 1906-ban építette egy osztrák és egy német építész Fellner Ferdinand és Helmer Hermann, ugyanazok, akik a budapesti Nemzeti Színházat, melyet lebontottak.

Szófiában, magyarul.

1984. IV. 21. Televízió 15.50 (Gné).

Helmer Hermann

és Fellner F. tervei szerint épitették

a Blaha Lujza téren a volt Népszín-

ház.

Berza László, Bernát György, Erdei

Ferenc stb.: Budapest Lexikon, Buda-

pest 1973. 13350

8601

Hellner, Hermann, építész

L: Fellner, Ferdinand.

Gordon Judit: Világos Világtörténet 3.

Esti Hírlap Bp. 1978. márc. 4.

Helmer [s' fellner], épitén

„1896. máj. 1-én a Fellner s' Helmer tervezte épületben ..." nyilt meg a Vigszínház.

Kristóf Károly: Van Pesten egy színház ... 2.

EST/ HIRLAP, Bp. 1971. dec. 21.

Helmer

Fellner és Helmer tervei szerint épület az 1884-ben lebontott pozsonyi színház helyén a mai Szlovák Nemzeti Színház.

Csaplár István: A pesti Vigadó épülettörténete. Építés- építészettudomány. 1970 /2.köt./ 173-268.l.

17 4.1.

HELMIK LEOPOLD, süvegesmester

Hauser Pál,Haik Pál,Helmik Leopold és Sábó Ignác nyilatkoztak arra a leiratra,melyet a helytartótanács küldött a megyéhez bizonyos feltételek mellett,a hadsereg számára szükséges süveges legények képzése ügyében.
164.old

-

LÉNÁRT ANDOR: Az egri céhek és a magisztrátus a 18-19.század fordulóján 155.old

Az Egri Múzeum Évkönyve, XIII. 1975.-Eger,1975

Hellminger Lőrinc

ácsm.

Be 1739

Tp. Péterváradi

Schneider

220. l.

MDK

Helmerich Tóbiás hásságyi ácsm.

1757. felszabadult Pécsett

Cserkuti A: Pécsi ácsok céhe. Pécsi Napló, 1913. nov. 30. 3-4.l.

HELMREICH, Josef, pozsonyi ügyvédjelölt

Herr J. H., Tischlermeister, † 66 Jahre alt, Pressburg, 1847 március 20. (1847, 252.)

Preßburger Zeitung
(Genthon)

mDK

Helmrich
litografus

kromolitográfiai (napterák)
a kiállitáson

Burglein Károly: Litográfiai kiállitásunk
Grafikai Szemle 1905 évf. 7 z 158 l

Helner Márton, ötvös.
1715 táján Körmöczbányán
élt.

Dr. Illésy J. Arch. Ért. 1904. 393. l.

Helner (Hilner) Márton

ötvös

1715, 1720 Körmöcbánya

Kapmagyarországi ötvösök 18l.

Legyező-gyűjtemény a számogi
múzeumban VI. 176.

Helmer Márton

ötvös.

1715 ben Körmöcbányán működik.

Dr. Illésy János: Magyarországi ötvösök 1732-ben Arch. Ért. 1904 évf. 393. l.

Letiltástva

gi nyomda Budapest

Ø

Helrigel János Antal
mű-, acél- és réznyomó

Der Ungar 1845. máj. 15.
hirdetés

Kalmár

Heltigl János Antal
mű-, arél- és tézmyomó

Der Ungar 1845. máj. 18.
hirdetés

Kelemér

Ø Helser Ignác

Bécsujhely, tudor?

wód

Kovács Harang

64-l.

5728

L. ar 5884-nil

H e l l r a t h E m i l
festő

Fővárosi Lapok.1868.dec.25. /Fővárosi hirek./

van der Helst, Bartholomeus MDK

holland festő

1645 ből datált képe, balott gyermeket a krakol. Lábánál kialudt, de még füstölgő játélya.
A kép régebben a Herceg Arenberg brüsseli gyűjteményében volt.
(ill)

Pigler, A. Portraying the dead.
Acta Historiae Artium. IV Tom. 1956. 43.o.

Helt István

brünni származású
alighanem csak 1460-
ban a kassai Erzsébet-
templom üveges munkáin
dolgozott.

Kemény Lajos: Arch. Ért.
1890. 340-341. l.

Ságüvegesipar

84. l.

BUDAPEST
9 10 JAN -5 11
LKd

Helt István

Brünnből 1460-ben a kassai templom üveges munkáin dolgozott s a polgárjog elnyeréseért a Szent Erzsébet parochiális templom ablakainak egy részét kellett bevegeznie. Még 1469-ben is tartanak a bevegezés munkálatai.

Irod

Mih. Erzsébet 40. l.

Szóvan róla

Arch. Ért 1890. 341 l. Kemény cikk

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhely

Miután keresményemnek 191 ..... év

tésénél .....

jelenhetek, keresményemnek átvételére ....

nevü munkástársamat szóbelileg megbizta

Kelt ..... , 191 ..... é

.....

tanu.

.....

A Kassai sz. Erzsébet egyház
üveges munkáin dolgoztak Helt
Istvan és „Niclas von Perga"
mint a polgári jogot nyert la-
kosok jegyzékében olvassuk:
„1460. Item eodem die
Stephanus Helt dictus de
Brunna vitreator adeptus est
ius civile, tenetur laborare
in ecclesia parochiali in vitris
fenestrarum" és „1469. Niclas
von Perga feria secunda ante
Fabiani et Sebastiani marty-
rum adeptus est ius civile,
tenetur laborare fenestralia in
ecclesia beatae Elyzabeth"
~~Arch. Ért. 1890. 341 l.~~

Kemény Lajos: A Kassai sz.
Erzsébet egyház történetéhez –
Arch. Ért. 1890. 341. l.

Helt István

ův cgfestö.

sen, Fayence. Französisch, XIX. Jh.

baluszteralak, török szövetmustrás fémfényű mázas (eozin)
sz. — Grosse Vase, Steingut, balusterförmig, mit Stoffmuster
XIX. Jh.

, árnyalt piros-zöld mázzal, háromkarélyos szájjal. Német,
gut, mit schattierter rot-grüner Glasur. Deutsch, modern.

éle keménycserép: 1 levesestál, 27 lapostányér, 14 mélytányér,
kisebb tál, 3 tál és 3 kis tányér. Barna nyomtatott disszel.
eingut: 1 Suppenterrine, 27 flache Teller, 14 tiefe Teller, 2 Sau-
Schüsseln, 3 Schüsseln, 3 kleine Teller. Englisch, M. XIX. Jh.

sz, ülő nő ölében kétrekeszes ovális edényt tart. Jegye H.
ige Fayence. Holics, um 1750.

sz, háromszögű rokokó talapzaton négy alak áll. Német,
ayence. Deutsch, XVIII. Jh.

övő zöld-barna virágcsokorral. Magyar, 1713. évszámmal. —
sch, Jahreszahl 1713.

1148. TALPAS POHÁR, köszörült üveg viragdisz. Cseh, XIX. sz. — Glas m

1149. VIRÁGVÁZA, köszörült kék-fehér

1150. SERLEG FEDŐVEL, köszörült r benne karcolt rajzu látkép: *Mühl in Carlsbad* felirattal. Cseh, 1840 dekoriert, mit Medaillone, darin A

1151. NAGY PALACK dugóval, köször Grosse Flasche mit Stoppel, gesc

1152. FÜLES POHÁR, üveg, fehér ré Magyar, XIX. sz. — Henkelgla XIX. Jh.

1153. FÜLES POHÁR, köszörült üveg 1840 k. — Henkelglas, geschliffen

1154. NAGY TALPAS POHÁR, üveg, nogramm. Magyar, 1830 k. — Gr Ungarisch, um 1830.

1155. TALPAS POHÁR, köszörült üveg XIX. sz. — Glas mit Fuss, gesc XIX. Jh.

Helt István

Avegfarto
Kassa XV 4

Irod

Fos 602

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedély

.....

a műhelyfőnök vag
aláírá

Helmbeck József

könyvkötő

1801-ben nyert pol-
gárjogot Pesten.

erőd

Némnyomdászok

61. l.

kereszt 1250 körül.

219

Helmeczi Szabó István

ötv.

laid okotl.

Szabó István allatt

I. 136

Illyefalvi: Pesti és budai polgárok 1686-1848.....l.

Név: Helmbeck Josephus

Foglalkozás: Rőf-kötőmester

Szárm.hely: Pest

Hitfelekezet: R.K. Csal.állapot: nőtlen

A polgárjog megszerzésének időpontja: 1809 X-7.

A polgárjogért fizetett összeg forintban: 12

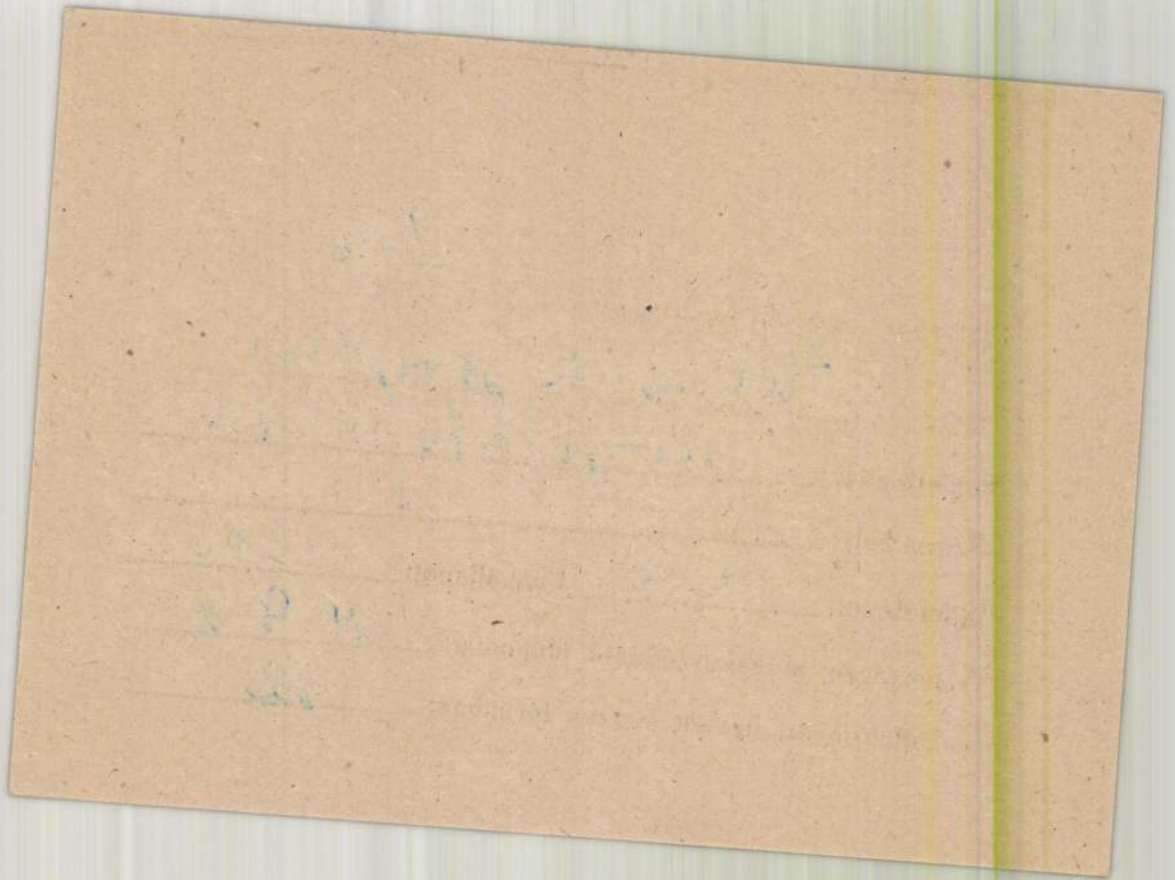

Helmeci vár

Királyhelmecen

l. Lad Sárosp

178. l.

15—

Helmer, E.

bécsi szobrász

Kruesz Krizosztom

pannonhalmi főapát

mellszobra fentitől

az alabbi gyűjte-

meyben

Storno Miksa

A Storno-család

magán gyűjteménye

Sopron 1942. 22. l.

TK. 357

II
606

357. Ismeretlen festő.

A XVIII. századból.

Esterházy Károly.

Vállon alólig látható, kissé balra fordult. Középütt elválasztott hosszú haja ősz, szemöldöke és szeme barna, arcza és bajusza leberetvált. Caputiuma piros, reverendája felett nyaklánczon ékköves keresztet visel.

Vászon, méretei 44 : 35 cm. — Át. Képt. 285. — Doleschal Gábor ajándéka 1854. szeptember 27-én.

Ø Helmer Ferenc
pesti aranyozó

l.

Schoenterézvárosi
8. l.

Székesfehérvár.

Alól keretbe foglalva sz
dökkel megerősitett

ALBA F

és a mögötte elterülő hegyes
fej ábrázolja a szelet. Legfö
lánczolt madarat szemlélünk n
SESE IN VINCULA PASTU. Jelzés

alól jobbra: 13.

Rm., mér. a vk. 28.

I. 136

Illyefalvi: Pesti és budai polgárok 1686-1848.....I.

Név: Helmer Ferenz

Foglalkozás: arnyszámester

Szárm. hely: Béts

Hitfelekezet: R. k. Csal. állapot: nőtlen

A polgárjog megszerzésének időpontja: 1844 n. 23

A polgárjogért fizetett összeg forintban: 50

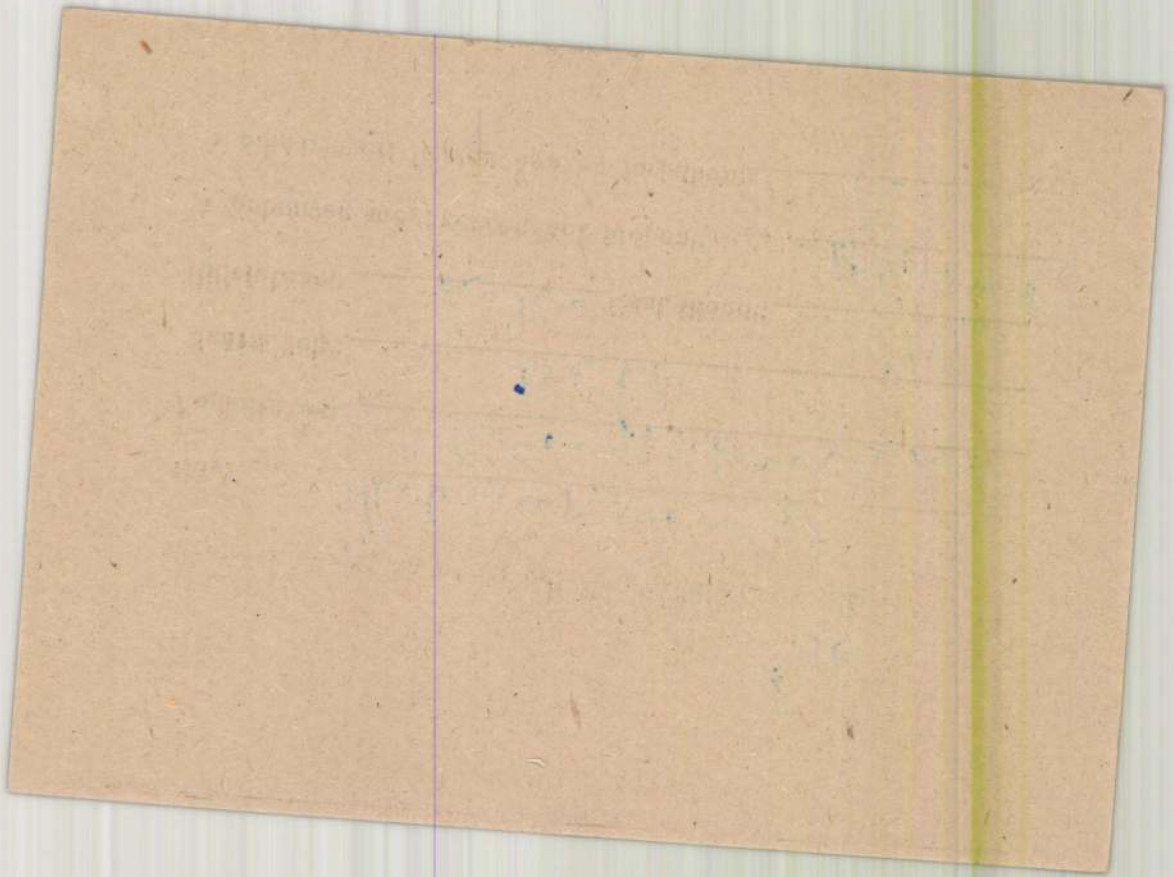

M. D. K.

HELMER Terence aranyozó

Bp.. terézvárosi templom rézfedése Gies-
riegel Károllyal

Ybl Ervin: Ybl Miklós 137.1

Helmer Hermann

és Fellner Ferdinánd építészek terv-
ei szerint épült 1896-ban Kecskemét
színháza.

Hont Ferenc – Staud Géza: Színházi
lexikon, Budapest, 1969. 224 l.

Helmer Hermann

és Fellner Ferdinánd építészek tervei
alapján épült 1906-ban a kolozsvári
Nemzeti Színház.

Staud Ferenc - Staud Géza: Színházi
kislexikon, Budapest, 1969. 236 l.

Helmer Hermann

és Fellner Ferdinand építészek tervei alapján épült 1899-ben Nagyvárad állandó színháza.

Hont Ferenc - Staud Géza: Színházi kislexikon, Budapest, 1969.

312 l.

Helmer Hermann

és Fellner Ferdinand építészek építették
1888-89 között az Esterházyak Tata-i
kastélyszínházát.

Hont Ferenc - Staud Géza: Színházi
histexikon, Budapest, 1969 447 l.

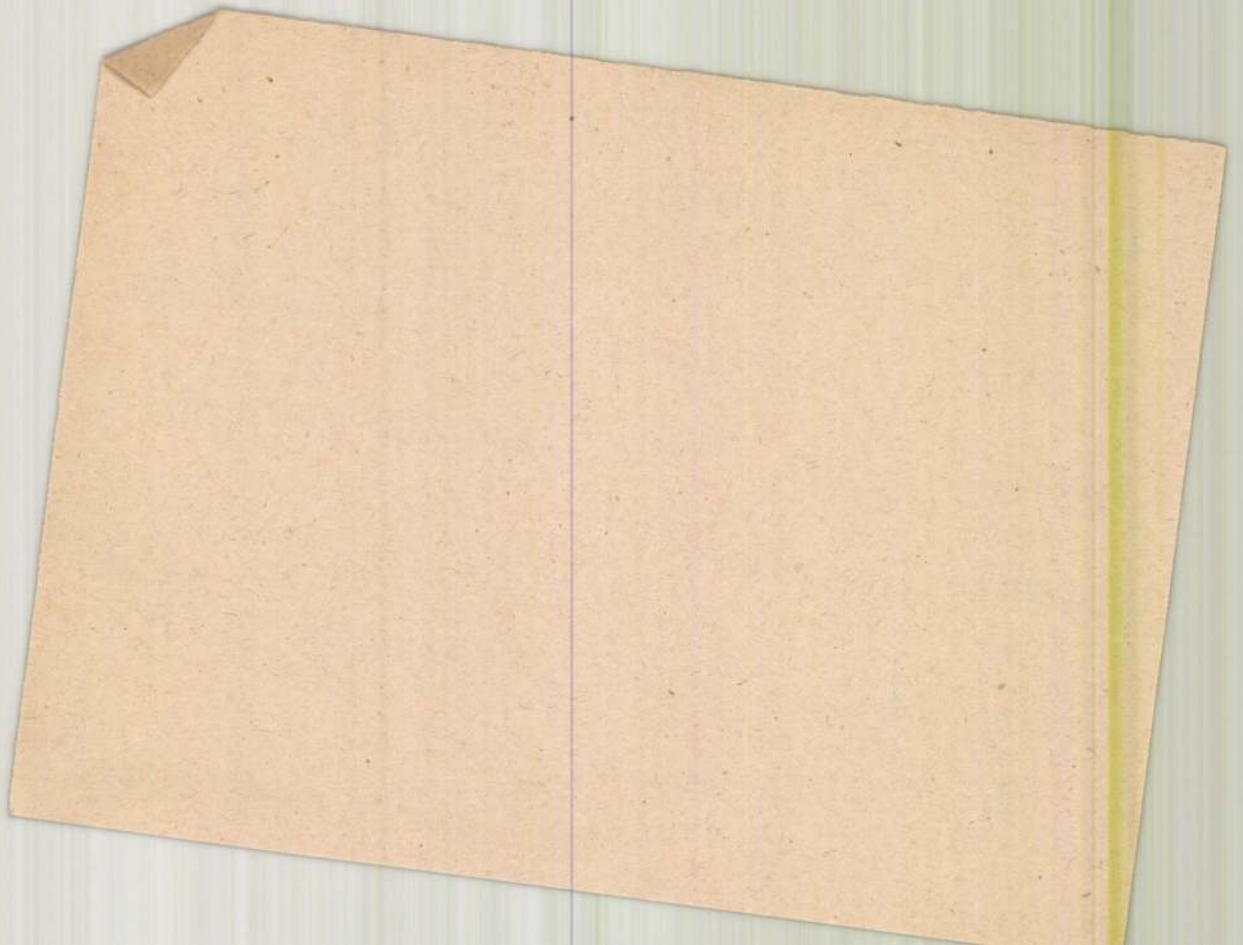

Helmer Hermann

szinházépítő specialista volt.

Hont Ferenc - Staud Géza: Szinházi

kislexikon, Budapest, 1969.

4271.

Helmer Hermann

és Fellner Ferdinánd építészek tervei alapján épült fel Szeged állandó színházra és nyílt meg 1883-ban.

Hont Ferenc - Staud Géza: Színházi

lexikon, Budapest, 1969.

416 l.

Helmer Hermann

és Fellner Ferdinand tervei pedig épült fel az új pozsonyi színház.

Hont Ferenc – Staud Géza: Színházi kislexikon, Budapest, 1969.

354 l.

Helmer Hermann

és Fellner Ferdinand tervei szerint épült és 1896-án nyílt meg a bpesti Vigszínház.

Hont Ferenc – Staud Géza: Színházi kislexikon, Budapest, 1969.

483 l.

Helmer Hermann

és Fellner Ferdinánd építették a budapesti Népszínházat (1875), a Vígszínházat (1896), a Fővárosi Operettet (1898), a temesvári (1875), a szegedi (1883), a fiumei (1883) színházat.

Hont Ferenc – Staud Géza: Színházi lexikon, Budapest, 1969.

1351

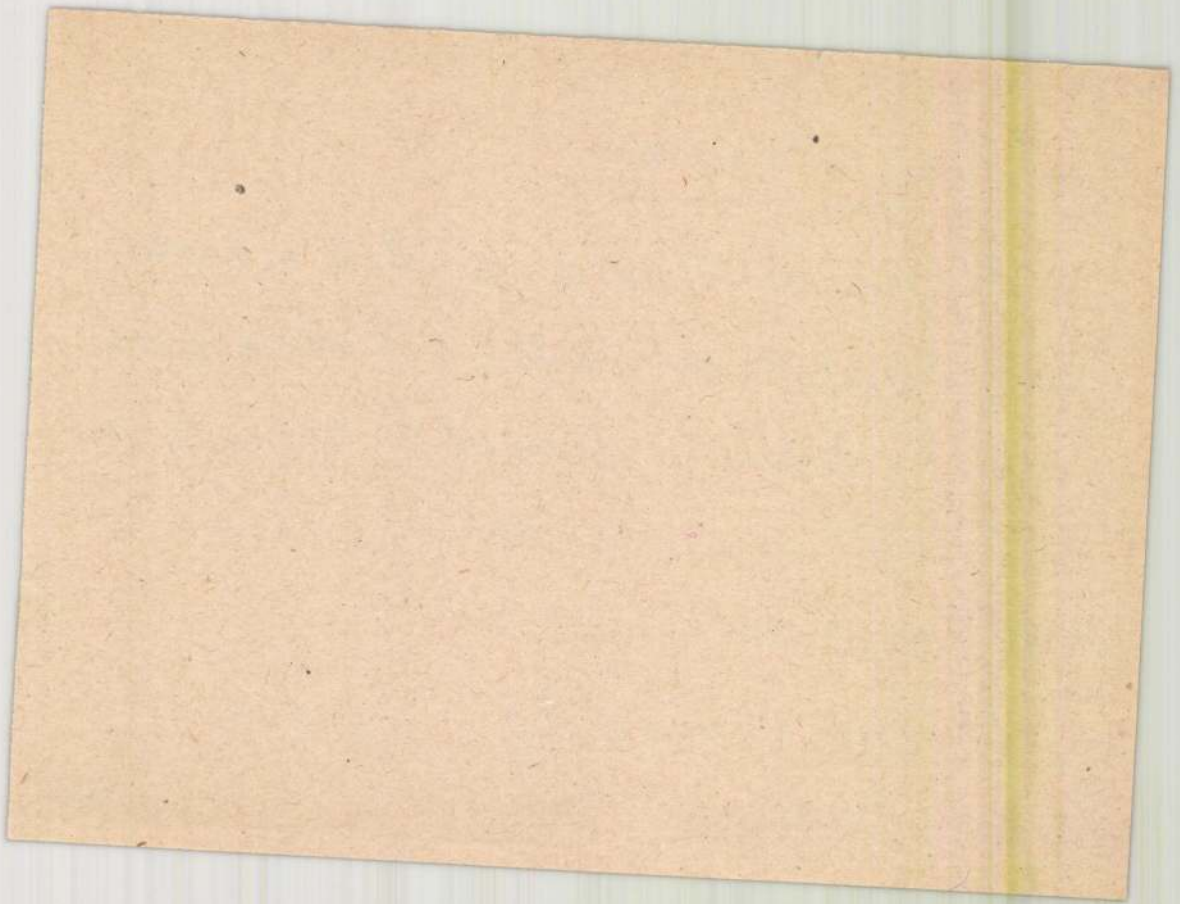

~~Hell~~ Helmer Hermann, osztrák építész (1849-1919).

P. Szabó Ernő: Egy bank a századfordulón.

A Szabadság tér két épülettömbje, főleg a Nemzeti Bank épülete pályázatán nyolc magyar és nyolc osztrák építész indult. Alpár Ignác olyan kollégáit előzte meg, mint Lechner Ödön, a bécsi Otto Wagner, a színházak többségeit építő Fellner és Helmer. — A sajtó meglehetősen eltérő véleményeket közölt.

Budapest folyóirat, 1988., 3., 40-old.

2

Helmer Hermann

Továbbá a tatai (1889); a kecskeméti (1896); a nagyváradi (1900) és a kolozsvári (1906) színházat.

Hont Ferenc - Staud Géza: Színházi kislexikon, Budapest, 1909.

1351

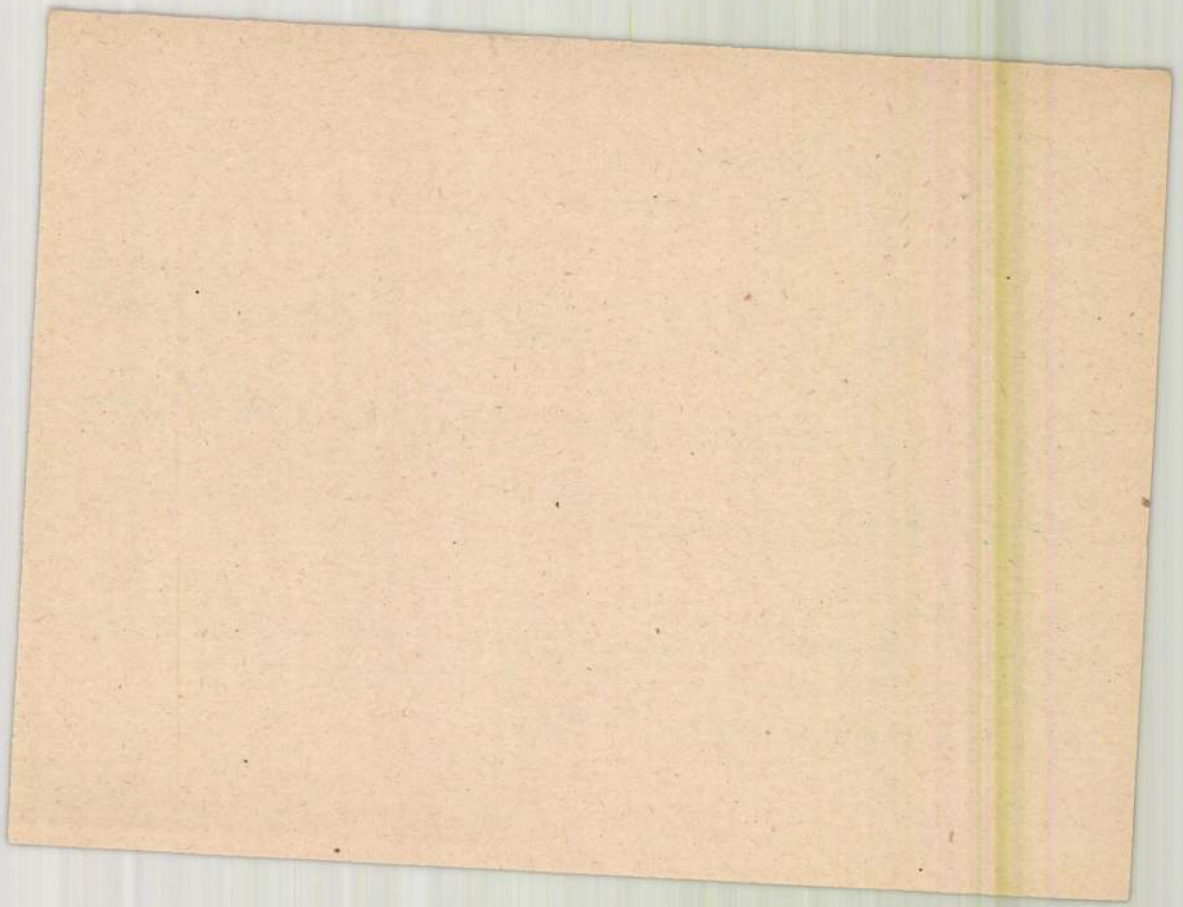

Helmer Hermann

és Fellner Ferdinánd terveiszerint épült fel a budapesti Népszínház.

Hont Ferenc - Staud Géza: Színházi kislexikon, Budapest, 1969.

316 l.

M. D. K.

HELMER H épitész

Palota: Muzeum - u 17 } repr.
Népszínház

Fellnerrel

Bp. - épitményei (Szerk. Rozinay István)
Bp. - Eperjes 1880-1884. 41-44., 92. t.

HELMREICH, Josef, pozsonyi asztalosmester

Herr J.H.,Tischlermeister,
† 66 éves korában, Pozsony,
1847 márc.20. [1847, 252 l.]

Pr.Z.

nem szól. Dehát a padló oly gyönyörű mozaikkal volt kirakva, hogy arra szőnyeget rakni vétek lett volna. Nem is használtak.

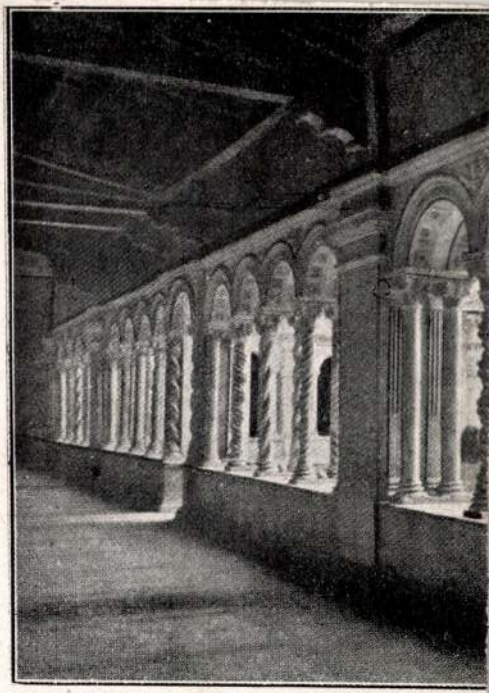

5. kép. RÉSZLET SZENT PÁL KOLOST

a legszentebb pillanatokban hasonlitott az ó-szövetség Szentek-szentjéhez, hová csak a főpap léphetett, hogy megengesztelje Jehovát és amelyet a nép, de még a szentélyben könyörgő papság elől is elfödött a függöny.

Helmb Lőrinc

Könyvkötő

Sopron

1629. máj. 30.

polg. esküt

Hází

Róma V 258.

D Helmár Ágost

Kartograph

sz. 1847 szept. 3 Porsany
+ 1912 marca 15 "

Ha kell lásd
Szinyeit

Irod

Krück I. 480. l.

nem hiszem hogy
kellene. Középis-
kolai tanár volt
irodalmilag is mű-
ködött, több térké-
pet adott ki.

Schuchhard K.: Schliemann ásatásai.

II. 129.

< Hebmár Ágost >

könyve

<] Néhány adat a kislakások kérdéséhez, továbbá a városi telek- és lakáspolitikához. Írta és a pozsonyi „Közgazdasági Körben" 1910. febr. 10-én felolvasta és utóbag bővítette —. Pozsony 1910 -

[Helmár Ágost]

könyve

[ ] Városszabályozási kérdések. Pozsony és a városépítés elvei a múltban és jelenben. Irta és a pozsonyi Uraniaban 1909. évi január havában felolvasta –. Különlenyomat a Nyugatmagyarországi Híradóból. Pozsony é. n.

Hellmüller Alois

Foto XVIII n.

l.

Schirck Holitsch

105, l.

CSÓK ISTVÁN FESTŐMŰVÉSZ GYÜJTEMÉNYES KIÁLLÍTÁSA

M.D.K.

Helt István üvegfestő

A kassai dóm ablakait alkotta.Ezek egy része a restaurálaskor elkallódott .Cikk:A Budapesti Hirlap Tárcája.Ladányi Béla.

Budapesti Hirlap,1896.III.12. 18.old.

Helt István MDK
üvegfestő

az alábbi templom üvegesmunkáin dolgozott Niclas von Perga ,szintén polgárjogot nyert lakossal

A kassai szt.Erzsébet egyház történetéhez.(Ifj.Kemény Lajos cikke)

Arch Ért.189o. 341 l.

mak.

Helt István Brünnből származott mester polgárjogának elnyeréséért a Szent-Erzsébet templom ablakainak egy réjét kellett beüvegezni. 1460.

Mihalik József: A Kassai Szent-Erzsébet Templom
Bp 1912

40. l

Helt János de

Bruna

a Kassai dóm

ünnegablakai

XV. sz

ivód

Emlkassaiegyhm

I. 50 l.

fokonságot, ami a Ruggero terem
ölt damaszkuszi " Tájkép" között
k el őket.
aik nagyjában a Capella Palatinában
eretbe illeszthető. Palermo másik
s temploma a S.Maria dell'Ammirag-
torana," megközelitően a XII. század
is arkangyalok, próféták, evange-
ló Krisztus disziti. Jézus és Mária
lenet mellett még két fogadalmi
koronázza Krisztus és Antiochiai
ál.
sabb mozaik Palermotól néhány ki-
álható. A többezer négyzetméter-
időben készült. A munka megkezdése a
tő, de egész generációk dolgoznak
, sőt a pilléreket, pillérfőket, a

Helt Janis, de
Bruna

XV m. Kassa.
Hälsoppen ungabl.

Ind

A Rass I. 50 l

..... műhely.

yfőnökség!

év ..... hó ..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számú .....

am

évi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

M. D. K.

ifj. Heltai Gáspár nyomdász.

A „Cisio" c. kalendárium „Practica az hét planéta szerént" c. fejezetében Luna képe.

Fametszet. 1592.

Kolozsvár.

Soltész Zoltánné: A XVI. századi kolozsvári könyvdíszek.

Művért. 1957. VI. é. f. 2–3. sz.

153. l. (71. kép)

M. D. K.

ifj. Heltai Gáspár nyomdász.
Páris és Görög Ilona historiájának
illustrátiója (repr.)
Fametszet.
Kolozsvár, 1597.

Soltész Zoltánné: A XVI. századi
kolozsvári könyvdíszek.
Művért. 1957. VI. é. f. 2–3. sz.
154., 156. l. (72. kép.)

M. D. K.

Heltai Gáspár nyomdája.

Kolozsvár. (1550–52., 1553, 1559–1574).
Könyvdíszítések, címlapok.

Soltész Zoltánné: A XVI. századi kolozsvári könyvdíszek.
Művészet. 1957. IV. é. f. 2–3. sz.
141.–148. l.

MDK

Heltai Gáspár nyomdász

1545. hazament Erdélybe
1550. Hoffgreff Györggyel Kolozsvárott nyomdát alapit

Haraszti József: Honter János, Abádi Benedek és Heltaiék. Magyar Nyomdászat, 1922. 9.sz. 136-38.l.

Heltai Gáspár

Typographusnak Helti Gáspár hivatását is jól ismerjük a régi magyar könyvek nyomdai jelzéséből.

Adattár a XVII. századi szellemi mozgalmak történetéhez II. Apáczai és kortársai. Herepei János cikkei. Bp.-Szeged, 1966. 676 l.

440. l.

Heltai Gáspár

Miltatás.

Szántó Tibor: A hőmp bűvöletében.
Művészet, 1978. július - 30 lap.

Heltai Gáspár? / Komlós András? /

nyomtatta „Tinódi Sebestyén: Historia Sigmon chasarnak etc." című művet Kolozsvárott / Debrecen / 1571-74 között.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok stb. 1473-1600. Budapest, 1971

3271

Heltai Gáspár

és Hoffgreff Georg nyomtatták Bucer Martin: „Confessio Martini etc" c. mű művét Kolozsvárott 1550-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473-1660: Budapest, 1971

1381

Heltai Gáspár

és Hoffgreff Georg nyomtatták Heltai Gáspár: „Agenda" ünnü müvét Kolozsvárott 1550-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473-1600.
Budapest, 1971

1391

Heltai Gáspár

és Hoffgreff Georg nyomtatták Heltai Gáspár: „Catechismus etc." című művét Kolozsvárott 1550-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473-1600. Budapest, 1971.

1391

Heltai Gáspár

és Hoffgreff Georg nyomtatták „Ifz Jesus Sirak könyve etc." című művet Kolozsvárott 1551-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473-1660.
Budapest, 1971

1471

Heltai Gáspár

és Hoffgreff Georg nyomtatták „Evangeliumok és epistolac" című művet Kolozsvárott 1550-52 között.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473-1600.
Budapest, 1971

1461

Heltai Gáspár

és Hoffgreff Georg nyomtatták „Az bibliónak első része etc." című művet Kolozsvárott 1551-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473-1600. Budapest, 1971

1441

Heltai Gáspár

és Hoffgreff Georg nyomtatták Sztárai Mihály: Comoedia de matrimonio etc "cimu" művét Kolozsvárott 1550-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473-1600

Budapest, 1971

1421

Heltai Gáspár

és Hoffgreff Georg nyomtatták Spangenberg Johann: „Trostbüchlein mit etc." című művét Kolozsvárott 1551-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473-1600. Budapest, 1971

148 l

Heltai Gáspár

és Hoffgreff Georg nyomtatták Luther Martin: „Summa christlicher Lehre" etc. című művet Kolozsvárott 1551-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc szb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473-1660-
Budapest, 1971

1471

Heltai Gáspár

és Hoffgreff Georg nyomtatták „A Bibliának negyedic reszte etc" cimü müvet Kolozsvárott 1552-ben

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Dégi magyarországi nyomtatványok 1473–1600 Budapest, 1971

1481

Heltai Gáspár

és Hoffgreff Georg nyomtatták „Az bölts Salomon kiralnac etc." cimű müvet Kolozsváros 1551 (1552)-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473-1660-
Budapest, 1971 1491

Stettai Gáspár

és Hoffregg Georg nyomtatták Donatus Aelius: Aelii Donati viri etc." című művét Kolozsvárott 1550-54 között

Varga Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473-1600.
Budapest, 1971

1501

Heltai Gáspár

és Hoffregg Georg nyomtatták Heltai Gáspár: „A részegségnek és tobzódásnak etc." című művét Kolozsvárott 1552-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473–1600.
Budapest, 1971

1501

Heltai Gáspár

nyomtatta „Catechismus, mellybe a etc."
című művét" Kolozsvárott 1553-ban.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi
magyarországi nyomtatványok 1473–1600.
Budapest, 1971

1531

Heltai Gáspár

nyomtatta „A keresztyeni fondamentom etc." című művet Kolozsvárott 1553-ban

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473-1600-
Budapest, 1971

1531

Heltai Gáspár

nyomtatta „Vigasztalo könyvetske etc." című
művét Kolozsvárott 1553-ban.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi
magyarországi nyomtatványok 1473-1600
Budapest, 1971.

1541

Heltai Gáspár

nyomtatta Melius Juhász Péter: „Az urnak vaczoraipol valo etc." ci mű műcét Kolozsvárott 1559-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc szb.: Régi magyarországi nyomtatványok sz. 1473-1660. Budapest, 1971

1941

Heltai Gáspár (Hoffgreff)

nyomtatta „Agenda az az etc." című
művet Kolozsvárott 1559-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi
magyarországi nyomtatványok 1473-1600.
Budapest, 1971

1931

Heltai Gáspár /Hoffgreff/

nyomtatta Dávid Ferenc: „Defensio orthodoxae etc." cimű művet Kolozsváros 1559-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473-1600. Budapest, 1971

1938

Heltai Gáspár (Hoffgreff)

nyomtatta Bullinger Heinrich: „Libellus epistolaris etc." Kolozsvárott, 1559-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473-1600. Budapest, 1971

1921

Heltai Gáspár

nyomtatta „Soltar az az Szent Davidnac etc." cimü müvet Kolozsváro 1560-ban.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473-1600. Budapest, 1971

2011

Heltai Gáspár

nyomtatta „Rendeles, Külen külen tzikelok-
nec" etc. cimü müvet Kolozsvárott 1560-ban.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi
magyarországi nyomtatványok 1473-1600.
Budapest, 1971

2001

Heltai Gáspár

nyomtatta Melanchton Philipp: „Scripta quaedam etc." cimű művét Kolozsvárott 1560-61 között.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok stb. 1473-1600. Budapest, 1971

2001

Heltai Gáspár

nyomtatta Zunftordnung der Klausenburger Kürschner čímu mučet Kolozsvárott 1560.-ban.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473-1600. Budapest, 1971

2021

Heltai Gáspár

nyomtatta „A Jesus Christusnac Wy etc."
című művet Kolozsvárott 1560-ban.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc etc.: Régi
magyarországi nyomtatványok 1473–1600.
Budapest, 1971

209 f

Heltai Gáspár

nyomtatta „Compendium doctrinae etc." cimü művét" Kolozsvárott 1563-ban.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473-1600. Budapest, 1971

2311

Heltai Gáspár

nyomtatta „Westhemerus Barth.: „Troporum schematum etc." cimü művét Kolozsvárott, 1562-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473–1600.
Budapest, 1871

2228

Heltai Gáspár

nyomtatta a „Jesus Christusnac vy etc."
című művet Kolozsvárott 1561-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Dégi
magyarországi nyomtatványok 1473-1600.
Budapest, 1971

2211

Heltai Gáspár

nyomtatta „Congratulatio scholae etc." cí-
mű művet Kolozsvárott 1564-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi
magyarországi nyomtatványok 1473–1600.
Budapest, 1971

2338

Heltai Gáspár

nyomtatta Molnár Gergely: „Erotematum dialectices etc." ci mű művét Kolozsvárott 1564-65 között.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473-1600. Budapest, 1971

2351

Heltai Gáspár

nyomtatta Molnár Gergely: Prima doctrinae etc." című művét Kolozsvárott 1564. körülbelül.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473-1600. Budapest, 1971

2351

Heltai Gáspár

nyomtatta „Bibliának második része etc"
címü művet Kolozsvárott 1565-ben.

Borsa Gedeon, Heltai Ferenc etc.: Régi
magyarországi nyomtatványok 1473-1600.
Budapest, 1971

2391

Heltai Gáspár

nyomtatta Bonfini Antonio: Historiae inclyti etc. "cimü" művét Kolozsvárott 1565-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc etc: Régi magyarországi nyomtatványok 1473-1600. Budapest, 1971

2401

Heltai Gáspár

nyomtatta Donatus Aelius: „Aelii Donati víri etc." čímů müvét Kolozsvárott 1565-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc szb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473-1600. Budapest, 1971

2411

Heltai Gáspár

nyomtatta „Epistola professorum etc."
ámű művet Kolozsvárott 1565-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi
magyarországi nyomtatványok 1473–1600.
Budapest, 1971

2411

Heltai Gáspár

nyomtatta Szikszai Fabricius Balázs:
„Epithalamium in nuptiale etc." című
műcét Kolozsvárott 1565-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi
magyarországi nyomtatványok 1473-1600.
Budapest, 1971

2421

Heltai Gáspár

nyomtatta „Catechismus ecclesiarum etc."
című művet Kolozsvárott 1566-ban.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi
magyarországi nyomtatványok 1473-1600.
Budapest, 1971

2441

Heltai Gáspár

nyomtatta „Articuli Christiani etc." cimü-
müvét Kolozsvárott 1566-ban.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi
magyarországi nyomtatványok 1473–1600.
Budapest, 1971

2431

Heltai Gáspár

nyomtatta „Catonis disticha moralia etc."
című művet Kolozsvárott 1566-ban.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi
magyarországi nyomtatványok 1473–1600.
Budapest, 1971

2451

Heltai Gáspár

nyomtatta Donatus Aelius: Aelii Donati etc. pimű művét Kolozsvárott 1559-74 között.

Boisa Gedeon, Hervay Ferenc etc.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473-1600. Budapest, 1971

2461

Heltai Gáspár

nyomtatta az „Evangeliumok és epistolák etc." című művet Kolozsvár 1559-74 között

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473-1600 Budapest, 1971

2461

Heltai Gáspár

nyomtatta „Szóf faluba, mellyeket etc."
című műsét Kolozsvárott 1566-ban.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi
magyarországi nyomtatványok 1473-1600.
Budapest, 1971

2471

Heltai Gáspár

nyomtatta „Az kereptyeni egyenességnec etc." cimű művet Kolozsvárott 1566-ban.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473-1600. Budapest, 1971

2481

Heltai Gáspár

nyomtatta Linacre Thomas: „Thomae Linacri etc." című művét Kolozsvárott 1566-ban.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473–1600.
Budapest, 1971

2481

Heltai Gáspár

---

nyomtatta Károlyi Péter: „Elementa Graecae etc." címü müvét Kolozsvárott 1567-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473-1600. Budapest, 1971.

2591

Heltai Gáspár

nyomtatta Károlyi Péter: „Institutio de syllabarum etc." cimű művet Kolozsvárott 1567-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473-1600.
Budapest, 1971

2601

Heltai Gáspár /?/

Nyomtatta Tordai Sándor András: „Vallás az egy Atya stb." cimü müvét Kolozsvárott /?/ 1567-ben.

Gorsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473-1600.
Budapest, 1971

2611

Heltai Gáspár [2]

vagy Tótfalusi [2] nyomtatta Kolozsvárt:
„Krónika a Magyarokról" című művét
Debrecenben? vagy Kolozsvárott? 1567-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi
magyarországi nyomtatványok 1473–1600.
Budapest, 1971 264l

Heltai Gáspár

nyomtatta „Disputatio in causa etc." cimű művet Kolozsvárott 1568-ban.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473-1600.
Budapest, 1971

2791

Heltai Gáspár

nyomtatta „Judicium magyar nyelven stb."
című művet Kolozsvárott 1568-ban.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi
magyarországi nyomtatványok 1473–1600
Budapest, 1971

2801

Heltai Gáspár

nyomtatta Dávid Ferenc - Blandrata Giorgio: Refutatio scripti Georgii etc "ci-mii" műcét Kolozsvárott 1569-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473-1600. Budapest, 1971

2941

Heltai Gáspár ?

nyomtatta Basilius István: „Az Atyáról, Fiuról etc." című művét Kolozsvárott ?

1570 ?-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb: Régi magyarországi nyomtatványok 1473-1600.

Budapest, 1971

3041

Heltai Gáspár

nyomtatta Basilius István: „Melius követő"i nek három Istenét etc. "cimű mű-vét Kolozsvárott?, 1570?-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473–1600. Budapest, 1971

304 l

Heltai Gáspár

nyomtatta Dávid Ferenc: „Könyvetske az igaz keresztyeni stb" című művét Kolozsvárott 1570-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473-1600.
Budapest, 1971

3051

Heltai Gáspár

nyomtatta David Ferenc: „Responsio pastorum etc." cimű művét Kolozsvárott 1570-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473-1600.

Budapest, 1971

3051

Heltai Gáspár

nyomtatta Dávid Ferenc: „Az váradi disputacionac etc." cimű művét Kolozsvárott (1570) 1569-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473-1600. Budapest, 1971

3061

Heltai Gáspár

nyomtatta Majssai Benedek: „Ket enec egyic stb." cimű művét Kolozsvárott 1567–74 között.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb: Régi magyarországi nyomtatványok 1473–1600.
Budapest, 1971

3081

Heltai Gáspár

nyomtatta „Disputatio de Deo etc" című
művét Kolozsvárott 1570-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi
magyarországi nyomtatványok 1470-1600.
Budapest, 1971

3071

Heltai Gáspár

nyomtatta „Imádságok a hét napjaira"
stb. című művét Kolozsvárott 1567–74 között.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473–1600.
Budapest, 1971

3081

Heltai Gáspár

nyomtatta Melanchton Philipp: „Grammatica Philippi Melantonis etc." ciminüvét Kolozsvárott 1570-ben

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc etc.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473–1600. Budapest, 1971

3101

Heltai Gáspár

nyomtatta Willini Alessandro: „Büchlein über die wharhaftige etc." című művét Kolozsvárott 1570-körül.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc szk.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473-1600. Budapest, 1971

3101

Heltai Gáspár

nyomtatta Dávid Ferenc: „Az egy ő magától való felséges etc." cimű művét Kolozsvárott 1571.-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473–1600.
Budapest, 1971

3181

Heltai Gáspár

nyomtatta Dávid Ferenc: „Literae convocatoriae etc. ci mű művét Kolozsvárott 1571-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473–1600.
Budapest, 1971 3191

Heltai Gáspár

nyomtatta Sommer Johann: „Oratio funebris etc." cimű műset Kolozsvárott 1571-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473-1600. Budapest, 1971

3201

Heltai Gáspár

nyomtatta Werbőczy István: „Decretum az az Magyar stb." ci mű művét Kolozsvárott 1571-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473-1600.
Budapest, 1971

3201

Heltai Gáspár

nyomtatta „Cîntece bisericesti" cîmű
könyvet kolozsvárott 1564–86 között.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi
magyarországi nyomtatványok 1473–1600.
Budapest, 1971

3251

Heltai Gáspár

nyomtatta Kalendárium az 1573. "című" könyvet Kolozsvárott 1572-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473-1600. Budapest, 1971

3271

Heltai Gáspár

nyomtatta „Pancionus historiája" című
műcét Kolozsvárott 1571-74 között-

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc szb.: Régi
magyarországi nyomtatványok 1473-1600.
Budapest, 1971

3261

Heltai Gáspár

vagy Komlós András nyomtatta

Tinodi Sebestyén: Historia Sigmond etc."

című művét. Kolozsvárott 1571-74 között.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi

magyarországi nyomtatványok 1473-1600.

Budapest, 1971

3271

Heltai Gáspár

nyomtatta Werbőczy István: „Decretum opus tripartitum etc" című művét Kolozsvárott 1572-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473-1600.

Budapest, 1971

3291

Heltai Gáspár

nyomtatta „Nagy Sandornac historiája" című művet Kolozsvárott 1572-74 között.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473-1600.

Budapest, 1971

3331

Heltai Gáspár

nyomtatta Schesaeus Christián: „Elegiae in obitum etc." címü müvét Kolozsvárott 1573-ban.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc közl.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473-1600. Budapest, 1971 3348

Heltai Gáspár

nyomtatta Temesvári István: „Historiás enec az ieles etc." című művét Kolozsvárott kb. 1573-ban.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc etc.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473-1600.
Budapest, 1971

3341

Heltai Gáspár

nyomtatta Valkai Arnoldus: „Cronica avagy rép historiás etc." címü müvét Kolozsvárott 1573-ban.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473-1600.
Budapest, 1971 3351

Heltai Gáspár

és Heltai Gáspárné nyomtatták „Concionale, az az etc" című művet Kolozsvárott 1574-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1470-1600
Budapest, 1971

3541

Heltai Gáspár

betűivel szedték Kassai Zsigmond David: „Consolatio Davidis etc." ci mű művét Kolozsvárott 1584-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473–1600. Budapest, 1971

4951

Heltai Gáspár

betűivel készült Kovacsóczy Farkas: „De administratione etc." című művét Kolozsvárott 1584-ben.

Borsa Gedeon, Hegyay Ferenc közl.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473-1600.
Budapest, 1971 1954

Heltai Gáspár

betűivel pedték Squarciafupi Marcello:
„M. T. Ciceronis eloquentissimi etc." címü
művét Kolozsvárott 1584-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc dlb.: Régi
magyarországi nyomtatványok 1473-1600.
Budapest, 1971

4961

Heltai Gáspár

betűivel szedték Squarcialupi Marcello: „Simonis Simonii Lucensis etc." cimű művét Kolozsvárott 1584-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473–1600. Budapest, 1971.

4971

Heltai Gáspár

betűivel szedték Epictetus: „Epicteti philosophi stoici etc." ci mű művét Kolozsvárott 1585-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473–1600. Budapest, 1971

5071

Heltai Gáspár

betűivel szedték Schreck Wolfgang: „Adversus autores Juliani etc." cimű művét Kolozsvárott 1585-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473-1600. Budapest, 1971

5091

Heltai Gáspár

betűivel szedték Squarcialupi Marcello: „De fontium et fluuiorum origine etc." című művét Kolozsvárott 1585-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc etc.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473-1600. Budapest, 1971.

5091

Heltai Gáspár

betűivel szedték Szántó István: „Epistola apologetica," ci mű művét Kolozsvárott 1585-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473–1600. Budapest, 1971

5091

Heltai Gáspár jun.

nyomtatta Hunyadi Ferenc: „Historia de obsidione etc." című művét Kolozsvárott 1586-ban.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc sk.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473–1600. Budapest, 1971 522 l

Heltai Gáspar jun.

nyomtatta Kilvási János: „Epicedion de morte víri etc." című művét Kolozsvárott 1586-ban.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473–1600.
Budapest, 1971

5221

Heltai Gáspár

betűivel szedték Basilius István: „Themata sive propositiones etc." című művét Kolozsvárott 1587-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473–1600.
Budapest, 1971

5291

Heltai Gáspár

betűivel szedték Guarinus Veronensis:
„Carmina de polysemis etc." című művét
Kolozsváro A 1588-ban.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi
magyarországi nyomtatványok 1473–1600.
Budapest, 1971

5391

Heltai Gáspár

betűivel szedték „Historia az Szigetvár-
nak etc." című művet Kolozsvárott 1566–
1600. között.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi
magyarországi nyomtatványok 1473–1600.
Budapest, 1971

541 l

Heltai Gáspár

betűivel szedték Verinus Michael: Michaelis Verini Hispani etc. "cimű műset" Kolozsvárott 1588-ban.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473–1600.
Budapest, 1971

5411

Heltai Gáspár

betűivel szedték Cicero Marcus Tullius: „M. Tullii Ciceronis etc." című művét Kolozsvárott 1589-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473-1600. Budapest, 1971

5491

Heltai Gáspár

betűivel szedték „Az kopaszsagnac etc"
című művet Kolozsvárott 1589-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi
magyarországi nyomtatványok 1473–1600.
Budapest, 1971

5481

Heltai Gáspár

betüivel szedték Molnár Gergely: „Elementa grammaticae stb." című művét Kolozsvárott 1577-1602 között.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473-1600.
Budapest, 1971

5491

Heltai Gáspár

betűivel szedték Muralto Giovanni: „Apologia Johannis Muralti etc." című művét Kolozsvárott 1589-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473-1600. Budapest, 1971

551 l

Heltai Gáspár

betűivel szedték „Cisio magyar nyelven"
című művet Kolozsvárott 1590-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi
magyarországi nyomtatványok, 1473-1600.
Budapest, 1971

561 l

Heltai Gáspár

betűivel szedték Evangelia et epistolae etc. "című művet" Kolozsvárott 1590-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473-1600. Budapest, 1971

562 f

Heltai Gáspár

betűivel pedtek Illyefalvi Istán:
„Carmen funebre ad etc." stb. című
művét Kolozsvárott 1593-ban.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi
nyomtatványok, (magyarországi) 1473-1600.
Budapest, 1971.

#6131

Seltai Gáspár

betűivel szedték Illyefalvi István:
„Jephta, sive tragoedia etc." című művét
Kolozsváron 1590-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi
magyarországi nyomtatványok 1473-1600.
Budapest, 1971

5628

Heltai Gáspár

betűivel szedték a „Kalendárium és practica az 1591-esztendőre." Kolozsvárott 1590-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Dégi magyarországi nyomtatványok 1473-1600.
Budapest, 1971

5621

Heltai Gáspár

betűivel sedték Apollonius királyfi históriája "cimű" művet Kolozsváro tt 1591-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473 - 1600. Budapest, 1971

5751

Heltai Gáspár

letűivel szedték Bogáti Fazekas Miklós: „Aspasia aszszony dolga etc." című művét Kolozsvárott 1591-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473–1600. Budapest, 1971

5761

Heltai Gáspár

betűivel szedték Erasmus Desiderius: „D. Erasmi Roterodami Civilitas etc." című művét Kolozsvárott, 1591-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473-1600. Budapest, 1971

5771

Heltai Gáspár

betűivel szedték Ilosvai Selymes Péter:
„Historia Alexandri Magni etc." című
művét Kolozsvárott 1591-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc etc.: Régi
magyarországi nyomtatványok 1473-1600.
Budapest, 1971

5771

Heltai Gáspár

betűivel szedték „Magyar arithmetica, az, az stb. "című" művet Kolozsvárott 1591-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473-1600. Budapest, 1971

5781

Heltai Gáspár

betűivel szedték Vajdakamarási Lőrinc: „Szép tanosság az iövendő" stb. „Ci mű" művét Kolozsvárott 1591-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473–1600. Budapest, 1971.

5791

Heltai Gáspár

betűivel szedték Bogáti Fazekas Miklós: „Az nagy Castriot György ecc. "című" művét Kolozsvárott 1592-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473-1600. Budapest, 1971

5891

Heltai Gáspár

betűivel szedték „Cisio magyar nyelven stb." című művet Kolozsvárott 1592-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473–1600. Budapest, 1871

5891

Heltai Gáspár

betűivel szedték Csáktornyai Mátyás: „Globian verseinec etc" cimű művét Kolozsvárott 1592-ben (?).

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473-1600. Budapest, 1971

5911

Heltai Gáspár

betűivel szedtek Csáktornyai Mátyás: „Jeles szép historia két etc." című művét Kolozsvárott 1592-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473-1600. Budapest, 1971

5921

Heltai Gáspár

betűivel kedték Cserényi Mihály: „Historia az persiai etc." ci mű műcét Kolozsvárott 1592-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferencstb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473-1600. Budapest, 1971.

5931

Heltai Gáspár

betűivel szedték Enyedi György: „Oratio funebris ad tumulum etc." című művét Kolozsvárott 1592-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473–1600.
Budapest, 1971

5931

Heltai Gáspár

betűivel szedték Epictetus: „Epicteti enchiridion etc." című művét Kolozsvárott 1592-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473-1600.
Budapest, 1971

593 f

Heltai Gáspár

betűivel szedték Ilosvai Selymes Péter:
„Soc fele nevek nec stb.." című művét
Kolozsvárott 1584-1600. között.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi
magyarországi nyomtatványok 1473-1600.
Budapest, 1971 5941

Heltai Gáspár

betűivel szedték Károlyi Péter: „Elementa Graecae stb." című művét Kolozsvárott 1592-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok, 1473–1600.
Budapest, 1971

5941

Heltai Gáspár

betűivel szedték „Limitatio rerum forensium etc." cimű műcet Kolozsvárott 1592-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473–1600.
Budapest, 1971

5941

Heltai Gáspár

betűivel szedték Pataki Névtelen: Euralius és Lucrecia históriája "cimű művét Kolozsvárott 1592-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb: Régi magyarországi nyomtatványok 1473–1600.

Budapest, 1971

5961

~~Pataki Nevt~~

Heltai Gáspár

betűivel szedték Baranyai Décsi János:
„Syntagma institutionum etc" című mű-
vét Kolozsvárott 1593-ban.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi
magyarországi nyomtatványok 1473–1600.
Budapest, 1971

6121

Heltai Gáspár

betűivel szedték Enyedi Georgius: „Responsio ad Michaelis etc." című művét Kolozsvárott 1593-ban.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc közl.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473–1600. Budapest, 1971

6131

Heltai Gáspár

betűivel szedték „Evangeliumoc es epistolac" etc. cimű művet Kolozsvárott 1593-ban.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473–1600. Budapest, 1971

6138

Heltai Gáspár

betűivel szedték Sepszintgyörgyi Márk András: „Carmen nuptiale in etc." című művét Kolozsvárott 1593-ban.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473–1600. Budapest, 1971.

6141

Heltai Gáspár

behűvel szedték Katajóry i Mórk András:
„Epithalamium in honorem etc." „ćimű mű"-
vét Kolozsvárott 1593.-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc szb.: Régi
magyarországi nyomtatványok 1473-1600.
Budapest, 1971.

6141

Heltai Gáspár

betűivel szedték „Egynéhány szép diccséretek stb." című művet Kolozsvárott 1592-97 között.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473-1600.

Budapest, 1971

6281

Heltai Gáspár

betűivel szedték, Fortuna ćimű művet Kolozsvárott 1594-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473–1600.
Budapest, 1971

6281

Heltai Gáspár

betűivel szedték „Leges scholasticae" című
művet Kolozsvárott 1594-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi
magyarországi nyomtatványok 1473–1600.
Budapest, 1971

6291

Heltai Gáspár

betűivel szedték Donatus Aelius: „Aelii Donati viri etc." cimű művét Kolozsvárott 1591-1600. kőjött.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc etc.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473-1600. Budapest, 1971

6361

Heltai Gáspár

betűivel szedték Naprágyi Demeter: „Hungariae periclitantis etc." című művét Kolozsvárott 1595-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473–1600.
Budapest, 1971

637 f

Hettai Gáspár

betűivel szedték „Historia, melyben az etc." című művet Kolozsvárott 1596-ban.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473–1600.

Budapest, 1971

6481

Heltai Gáspár

betűivel szedték Jacobinus János: „Brevis enarratio etc." című művét Kolozsvárott 1596-ban.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473-1600.
Budapest, 1971

6481

Heltai Gáspár

betűivel szedték Illyefalvi István: „Iephta sive tragoediae etc." című művét Kolozsvárott 1597 ben.

Borsa Gedeon; Hervay Ferenc szt.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473–1600.
Budapest, 1971

6691

Heltai Gáspár

betűivel szedték Jacobinus János: „Chorus musarum vera etc." ciműművét Kolozsvárott 1597-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473-1600.
Budapest, 1971

6691

Heltai Gáspár

betűivel szedték Lévai Nivtelen: „Páris es görög Ilona stb." cimű művét Kolozsvárott 1597-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473-1600.
Budapest, 1971

6691

Heltai Gáspár

betűivel szedték Szilvási János: „Antiquitas et perpetua etc." című művét Kolozsvárott 1597-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473–1600.
Budapest, 1971

670 1

Heltai Gáspár

betűivel szedték Bogáti Fazekas Miklós:
„Demeter király historiája etc." „című mű"-
vét Kolozsvárott 1598-ban.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi
magyarországi nyomtatványok 1473–1600.
Budapest, 1971

6881

Heltai Gáspár

belüivel sedték Enyedi György: „Explicationes locorum etc." cimű művét Kolozsvárott 1598-ban.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473-1600.
Budapest, 1971

6891

Heltai Gáspár

betűivel szedték Ádám János: „Az igaz, iombor es stb." čímű művét Kolozsvárott 1599-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473–1600. Budapest, 1971

7091

Heltai Gáspár

betűivel szedték Csáktornyai Mátyás: „Régenten az romai etc." című művét Kolozsvárott 1599-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473–1600.
Budapest, 1971

7101

Heltai Gáspár

Cetüiivel szedték Fischer Simon: „Dialectices praecepta etc." cimü müvét Kolozsvárott 1599-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473–1600.
Budapest, 1971

7111

Heltai Gáspár

betűivel szedték Vásárhelyi Gergely:
„Catechismus etc." című művét Kolozsvárott
1599-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi
magyarországi nyomtatványok 1473–1600.
Budapest, 1971

7111

Heltai Gáspár

betűivel szedték Donatus Aelius: „Aelii Donati viri etc." ci mű művét Kolozsvárott 1600-ban.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc etc.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473-1600.
Budapest, 1971

7151

Heltai Jáspár
prédikátor-nyomdász

Méltatás

Kelecsényi Gábor: Könyvnyomtatásunk 500 éve
Nőknyugta, 1973. június 2-6 oldal.

Heltai Gaspárról
nyomdáról

Heltai Gaspár összegyűjtött művei
Magyar nyomdászatunk.

Lelkes György: Könyvnyomtatásunk 500 éve
Nők Lapja, 1973. június 2 - 6 oldal.

Heltai Gáspárné

betűivel pedte Gasparis Schespurgensis Donatus. Felius: „Felii Donati viri clarissimi" etc. ciműművét Kolozsvárott 1583-ban.

Borsai Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473-1600.

Budapest, 1971

4831

Heltai Gáspárné

nyomtatta Enyedi György: „Historia elegantissima regis etc." ci mű művét Kolozsvárott 1582-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc etc.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473-1600.
Budapest, 1971

4731

Heltai Gáspárné

nyomtatta Vajdakamarási Lőrinc: „Ighen szep historia az Jason etc." című művét Kolozsvárott 1581-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473–1600.
Budapest, 1971

4578

Heltai Gáspárné

nyomtatta Sztárai Miklós: „Az viz egön-
nec historiayárol valo etc." ci mü müvét
Kolozsvárott 1581-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi
magyarországi nyomtatványok 1473-1600.
Budapest, 1971

1561

Heltai Gáspárné

nyomtatta Salánki György: „Historia cladis Turcicae etc." ci mü művét Kolozsvárott 1581-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473-1600.
Budapest, 1971

456 l

Heltai Gáspárné

nyomtatta Gyulai Pál: „Commentarius rerum a Stephano etc." cimű művét Kolozsvárott 1581-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc etc.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473–1600. Budapest, 1971

4551

Heltai Gáspárné

nyomtatta Gyöngyösi Ambrus: „Szép jeles históriás ének etc." című művét Kolozsvárott 1581-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc közl.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473-1600.
Budapest, 1971

4537

Heltai Gásparné

nyomtatta Donatus Aelius: „Aelii Donati viri clarissimi etc." című művét Kolozsvárott 1581-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc etc.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473-1600.
Budapest, 1971

4541

Heltai Gáspárné

nyomtatta Cicero Marcus Tullius: „M.T. Ciceronis Epistolarum etc." cimű művét Kolozsvárott 1581-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473-1600. Budapest, 1971

4541

Heltai Gáspárné

nyomtatta Vitrelinus Alexander: „Judicium ecclesiarum etc." ci mű művét Kolozsvárott 1580-ban.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473-1600.
Budapest, 1971

441 l

Heltai Gáspárné

nyomtatta Valkai András: „Bánk bán historiája, "ci mu" művét Kolozsvárott 1580-ban.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473-1600.
Budapest, 1971

440 l

Heltai Gáspárné

nyomtatta Valkai András: „Historia, ence szerent etc." című művét Kolozsvárott 1580-ban.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc etc.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473-1600.
Budapest, 1971

4391

Heltai Gáspárné

nyomtatta Titelman Franciscus: „Compendium dialecticae etc." cimű művét Kolozsvárott 1580-ban.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473-1600.
Budapest, 1971

4391

Heltai Gáspárné

nyomtatta Szegedi András: Historia Jeruzsálem városának etc. "čímű" művét Kolozsvárott 1580-ban.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473-1600.

Budapest, 1971

4381

Heltai Gáspárné

nyomtatta Pécsi János: „Oeconomia coniugalis etc." ci mű művét Kolozsvárott 1580-ban.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc etc.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473-1600. Budapest, 1971

4381

Heltai Gáspárné

nyomtatta Nagybáncsai Mátyás: „Historia az Jakob patriarcha stb." cimű művét Kolozsvárott 1580-ban.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473–1600. Budapest, 1971

4371

Heltai Gáspárné

nyomtatta Istvánfi Pál: „Szep roevid cronica stb." cimü müvét Kolozsvárott 1580-ban.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473–1600. Budapest, 1971

4371

Heltai Gáspárné

nyomtatta „Az Fortunatusrol valo szép historia etc." című művét Kolozsvárott 1577-1583-ban.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473-1600.
Budapest, 1971

4361

Heltai Gáspárné

nyomtatta Bogáti Fazekas Miklos: „Az oetedic rezze Mattyas etc." cimü müvét Kolozsvárott 1580-ban.

Borsa Gedeon, Hornai Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok etc.: 1473-1600.
Budapest, 1971

4371

Heltai Gáspárné

nyomtatta Bogáti Fazekas Miklós: "
Castriot György históriája etc." Kolozsvár
1580-ban.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc közl.: Régi
magyarországi nyomtatványok 1473–1600.
Budapest, 1971

435

Heltai Gáspárné

nyomtatta Bessenyei Jakab: „Az hazas-
sagrol valo szép ének etc." cimü müvet Ko-
lopsvárott 1580.-ban.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi
magyarországi nyomtatványok 1473–1600.
Budapest, 1971

4351

Heltai Gáspár

nyomtatta Basilius István: „Krisztus imádásáról," című művét Kolozsvárott 1580-ban.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473-1600
Budapest, 1971

4351

Heltai Gáspárné

nyomtatta Ráskai Gáspár: „Egy szep historia az vitéz etc." cimü müvét Kolozsvárott 1579-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyar nyomtatványok 1473-1600.

Budapest, 1971

4221

Heltai Gáspárné

nyomtatta Károlyi Péter: „Elementa Greacae grammatices," cimű művét Kolozsvárott 1567-92 között.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473-1600. Budapest, 1971

421

Heltai Gáspárné

nyomtatta Kákonyi Péter: „Egy szep historia az nagy erős etc" ci mű művét Kolozsvárott 1579-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473-1600.
Budapest, 1971

4211

Heltai Gáspárné

nyomtatta Nosvai Selymes Péter: „Az nagy szent Pol apostolnac ptb." cimü müvét Kolozsvárott 1579-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc ptb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473–1600.
Budapest, 1971

4201

Heltai Gáspárné

nyomtatta Gosárvári Mátyás: „Az régi magyarok nac első stb." című művét Kolozsvárott 1579-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473-1600.
Budapest, 1971

4201

Heltai Gáspárné

nyomtatta Décsi Gábor: „Historia a Davidt Kiralynac stb." cimü müvét Kolozsvárott 1579-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferencné stb.: Régi nyomtatványok (magyarországiak) 1473-1600.
Budapest, 1971

4191

Hettai Gáspárné

nyomtatta „Szép históriás ének az Telamon"
etc. ci mű müvet Kolozsvárott 1578-ban.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc szb.: Régi
magyar nyomtatványok 1473-1600.
Budapest, 1971

4038

Heltai Gáspárné

nyomtatta Szakmári Fabricius István: „Historia ex Parteny etc." című művét Kolozsváron 1577-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473-1600. Budapest, 1971

3871

Heltai Gáspárné

nyomtatta Tinódi Sebestyén: „Erdélyi historia" című művet Kolozsvárott 1577-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferencstb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473-1600.

Budapest, 1971

3871

Heltai Gáspárné

nyomtatta Valkai András: „Bánk bán históriója" cimü művet Kolozsvárott 1577-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferencsbb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473-1600.
Budapest, 1971

3871

Heltai Gáspárné

nyomtatta Dávid Ferenc: „Libellus parvus etc "címü" művet Kolozsvárott 1578-ban.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc közl.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473–1600.

Budapest, 1971

3991

Heltai Gáspárné

nyomtatta Linacre Thomas: „Thomae Linacri Britanni etc." című művét Kolozsvárott 1578-ban.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyar nyomtatványok 1473-1600.

Budapest, 1971

4001

Heltai Gáspárné

nyomtatta Melius Juhász Péter: „Herbarium az faknac stb." című művét, Kolozsvár, 1578-ban.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473–1600. Budapest, 1971

4001

Heltai Gáspárné

nyomtatta Misocacus Wilhelm: „Prognosticon" cimű művét Kolozsvárott 1578-ban.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc szk.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473-1600.

Budapest, 1971

4011

Heltai Gáspárné

nyomtatta Szegedi Veres Gáspár: „Szep rovvid historia etc." cimű művét Kolozsvárott 1578-ban.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473–1600.
Budapest, 1971

4021

Heltai Gáspárné

nyomtatta „Salamon kiralynac az David etc" cimü müvet Kolozsvárott 1577-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473–1600.

Budapest, 1971

3841

Heltai Gáspár

nyomtatta Temesvári János: Chronica a Bela kiráryról stb. "cimű művét Kolozsvárott 1574-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473-1600.

Budapest, 1971

3 Fol

Heltai Gáspárné

nyomtatta Heltai Gáspár: „Chronica az magyaroknak dolgairól etc." címü müvét Kolozsvárott 1575-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferencné dr.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473–1600. Budapest, 1971

364 l

Heltai Gáspárné

nyomtatta Veltzer Frantz: „Carmen historicum etc." című művét Kolozsvárott 1575-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferencné: Régi magyarországi nyomtatványok 1473–1600.
Budapest, 1971

3661

Heltai Gáspárné

nyomtatta Valkai Arnold: Genealogia historica regum etc." címü müvét Kolozsvárott 1576-ban.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc közl.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473–1600. Budapest, 1971

370 l

Heltai Gáspárné

nyomtatta Bogáti Fazekas Miklós: „Három ieles fő etc." cimű művét Kolozsvárott 1577-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473-1600.

Budapest, 1971

3801

Heltai Gáspárné

nyomtatta Bogáti Fazekas Miklós: „Az öledic repze etc." cimű művét Kolozsvárott 1577-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473–1600.
Budapest, 1971

3811

Heltai Gáspárné

nyomtatta Bogáti Fazekas Miklós: „Szep historia az tökélletes etc." című művét Kolozsvárott 1577-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc etc.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473-1600.
Budapest, 1971

3811

Heltai Gáspárné

nyomtatta „Ester dolga," című művet Kolozsvárott 1577 ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473–1600. Budapest, 1971

3821

Heltai Gáspárné

nyomtatta Hunyadi Ferenc: „Historia de obsidione etc." című művét Kolozsvárott 1577-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc dr. : Régi magyarországi nyomtatványok 1473-1600. Budapest, 1971

3831

Heltai Gáspár

Kolozsvárt 1550 ben
nyomdát állit-
szász létére a magyar
művelődés lelkes és ki-
magasló munkása lett
stb.

Balogh Kolozsvár

28.8.

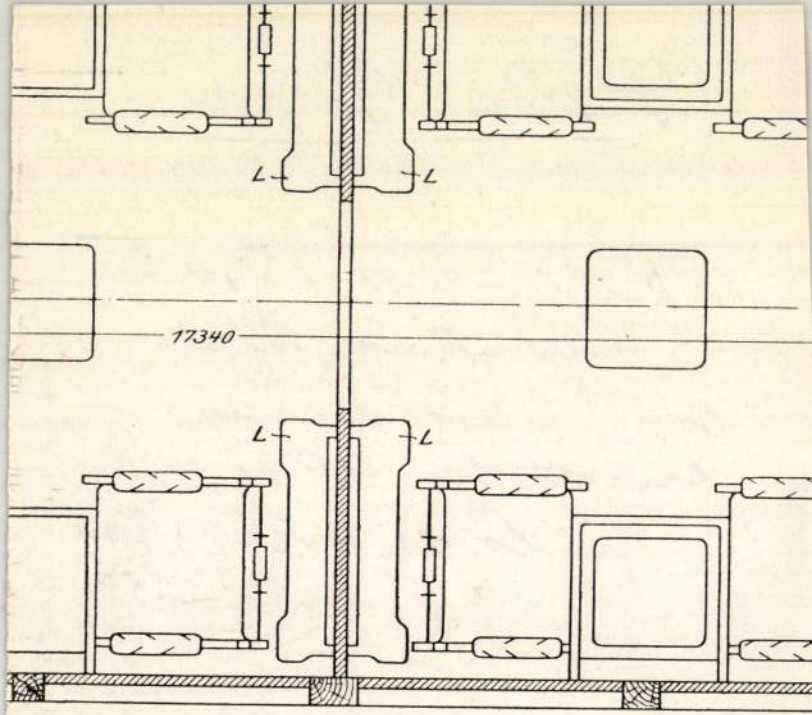

i vázlatos rajza.

K Kapcsolás a motor és kerékpár között; *L* Fűtőtestek; *M* M

Heltai (Helth) Gáspár

könyvnyomdász
ev. lelkész
1520 — 1575

Bielz Graphik

lásd 2 9, 28. l.

Kolozsvárt 1550-ben ő alapitotta az első nyomdát. Kiadványait izléses fametszetü diszekkel ~~látta el~~ és cimlapokkal látta el.

MOB foto

43

;ágos Bizottsága

ány { száma: 19
kelte: V. 18. 19 43
beérkezése: V. 22. 19 43

ek száma:

elintézett szám:

záma:

záma:

asta:

Heltai Gáspár

nyomdász

1.

Csüsfe 330-l

Bónis Samú:

Mellig, kissé balra. Jo
juszapszakála ~~[illegible]~~ rövid.
sarka lehajtott; nyakkendője,
galléru s szegésű mentéje fe

Olajfestés, vász
Az 1848-di

Heltai Gáspár
nyomda

Czóbel Ernő:

A Heltai-nyomda
alapításáról

Erdélyi Múzeum

1913. 249—
252. l

BARAKONYI

BARAKONYI FERENCZ
KÖLTEMÉNYEI

SAJTÓ ALÁ RENDEZTE
ERDÉLYI PÁL

KOLOZSVÁR
STIEF JENŐ ÉS TÁRSA SAJTÓJA
1907

STEIN JÁNOS
BIZOMÁNYA

Ára: 5 kor.

Az Erdélyi Múzeum-Egyesület tagjainak 4 kor.
Megrendeléseket elfogad
Stein János könyvkereskedése Kolozsvárt.

Heltai Gáspár

l.

Divinarium

244. l.

an balra hajló fa galyán, balra for-
kis gyermeket tartja. Szőke haja vál-
ll. A gyermek testét fehér kendővel
k itt-ott vizzel és az égbolt derült.

mér. 59.5 : 47.9 cm.
ett előterjesztés (194/901) alapján
leirattal (254/91) a Vereinigung Bilden
el 14.000 koronán.-- A vétel-ár kifi-
v. öst. Credit Anstalt für Handel und

9-én (345/901.)
z 1901: IX. 23-i 64907 sz. rendelet (554/901)

Heltai Gáspár

l.

Diviparmtört

244. l.

s fák között, a nyitott tornáczú
ik egymás felé, kissé odább fi-
árman foglalatoskodnak a ~~házi~~ szátrugos
yúnál ~~van~~, kilencz pedig össze- -fáll
zkerités mögötti fák közül több
t. Jelzése
vasható.

mér. 71·7: 121·3 cm.
közi kiállitás japáni kormány-
az 1901: IV. 25-én kelt 23179

VLAOS

Heltai (Helth, Heltus)

Gáspár

kolozsvári rajzmdász

XVI. sz.

l.

Gulyás könyvny

71 – III. l.

WELT.

garn hat mit seinen Gegnern den
at Gesetzeskraft erlangt sowohl in
und der Nachfolgestaaten. Gleich-
auf den, aus dem Körper Ungarns
estaaten seit geraumer Zeit häufig
r Bevölkerung Ungarns und der
en auf das grausamste berühren.
e, durch den ungarischen Genius
besten Wissen zufolge, solche
en durch barbarische Hände zer-

der, an den einzelnen genannten
tzustellen, da uns die kompetenten
uns auf die informativen Berichte
vierigkeiten stösst, weil die kompe-
Schauplatze und deren Transport
in der Lage für die Authentizität
sses die Garantie zu übernehmen.
den einen Kunstwert besitzenden
wäre nur eine, aus den sachver-
chte gebildete, an Ort und Stelle
en Kommission würden wir das
chen ungarischen Kunstdenkmäler
Arbeit der Kommission gerne als

t neuestens jene Zerstörung die
Pozsony (tschechisch: Bratislava)
r Königin Maria Theresia voll-

nationaler Beziehung die Pietät

Heltai Gáspár

nyomdász.

felállította a kolozsvári nyomdát 1550, se nyomda igen szép betűkkel, csinos initialékkal, díszítmények-kel és hangjegyekkel is jól volt szerelve. stb.

kalauz az 6. M
Ipm Mus
Kiöjokiáll Kor
135–136. l 1882

Heltai Gáspár

laid

Keleti Artur: A

bölcs Esopusnak

ttb. Békésnaka

1943.

Könyvtáramban

a félszigettől
nyörű sátor-
ás erdőkkel,
ık találkozni.
sabb meden-
gó p u s z t a-
k kerülő vár-
ből tilinkósan
a cserjésben

zélen ötlyukú
verő juhász.
hélykék égen
ra széjjelvál-
nak s mikor

, ki építtette?
jük, hogy az
dos Nagyvá-
hegyet. Neve
hír róla. Ha
zép tájék ke-
mindenki, aki

vont eget s az eget tarkító bíborszegélyű felhőfürtöket, melyek gyors vándorútjukban a látóhatár peremén lebukni látszanak a vízbe?!

Es láttátok-e az alkonyt? A sűrű felhőkárpit mögé bújó vérvörös napot? A hosszú, pirosan izzó fényhidat? A sötétedő eget, föltámadó szelet, mely fütyülve, sziszegve vágtat tova a hullámok fölött és nyomukban rózsaszegélyű, fehértarajú habfodor szalad?!

Csodavíz ez, melynek igazi, állandó színe nincs! Reggeli párája habostehér. A nap emelkedésével fokozatosan élénkülő. Ultramarin kéksége a déli nap hevében bágyadt tejszínűvé válik, míg délutáni, zöldeskékbe átfolyó színe, az alkony óráiban ezer színt ragyogtató opáltengerré dagad!

Hát még a holdas éjszakák! Mikor bakacsinpalásttal látszik letakarva az ég. Mikor a fogyó holdsarló átfúrja a sötét palástot és a felhőrongyok mögül sárgás-kékes-zöldes ragyogványban tűnik elő a hold, hogy ezüstfénnyel szőjje be az alant csendesen szunnyadó és csak álmában fodrozó vizet!

Vagy mikor sötét felhőcsomókkal játszik bújócskát a hold és fénylő sarlója udvart von a sötét palástón?! Mikor tündérbarátainak ragyogó hidat épít a vízen: libegő, táncoló csodahídat, melyen Keszthelytől-Keneséig víg táncot lejtenek az erdők, vizek tündérei?!

Csodálatos tobzódásai ezek a színeknek! Káprázatos változásai a hangulatnak! Aki egyszer látta, nem feledheti, aki egyszer fölkereste, azt rabjává teszi és vágyódást kelt lelkében, hogy újra-újra lássa!

Amilyen szép, magával ragadó a nyugvó, vagy fodrozódó Balaton

Heltai Gáspár

1.

Kéziratok

110. l.

111. l.

112. l.

133

Szent Balázs és Dénes (Külső kép.)

Szent Miklós gabonacsodája. (Belső kép.)

Szent Katalin és Borbála (Külső kép.)
Két szárnykép.

Ipolyi Arnold gyüjteményéből.
Őszi kiállítás, 1930., Ipolyi 66. szám. (Az első szárny.)

154. kép. *Osztrák festő 1470 körül: Judás csókja.*

Heltai Gáspár id

Heltai Gáspár ifj

l.

Könyvkiáll. emlék

138. l.

BUDAPEST SZÉKESFŐVÁROS
TÖRTÉNETI MÚZEUMA

IGAZGATÓSÁG

III. KISCELLI-U. 106.

Kedvesjó Gyul

a határozatot köszö

összeg kiutalására vonatkozóla

határozatot pedig mellékelten

hogy biztosan kezedhez jusson.

a szükséges lépéseket megtette

tőleg azoknak hajóbeli elrende

Heltai Gáspár

wód

Krasznay István

A nyomdászat.
II. r. Bp. 1914. 30,
31, 32. l.

BUDAPEST
VIII., CSEPREGHY-UTCA 4.

MÜEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA

B U D A P E S T

X.Rákos utca 10.

(Heltai Gáspár.)

l.

Lakos Béla:

[ ] reformátor és kora. Bp. 1913
8-r 55 l.

Ismertetve

Korrespondenzblatt
1916. 47, 48; 49 l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

Heltai Gáspár

l.

M. Bibl. Hemle
1924. 7. l.
Keppel

költség	13 –
1% jótállási díj	24 –
	3
@ 80·40	2267 – Sa

Heltai Jászai

Kolozsvári egyik könyv-
nyomtatója kitűnő
fametsző volt

Lásd
Magyar Grafika
1922. 93. l.

Lásd
Ballagi Károly
a magyar nyomtatás
történetét.

~~Győri Vasutas Növekség VI. 226.~~

Heltai Gáspár

nyomdász

XVI. sz.

nem volt egyben fametsző is ?

l

Majkönyvdíszi

57. l.

Helsai Gáspar

l.

Makkvásai Kolozsvári

36. l. 39. l.

julius hó 5-én folyamatba
birói egyességet kötött, amel
állásának és ~~jo~~ eej ártának eli
a 350 korona tőkét s ennek
matait 1912. január 5-ével k
negyedévenkinti fizetéssel
nem teljesittetnék, a részl
követelés esedékessé s végr

Mikula Feren

te s ezért lehetett vele s
álláspontjára helyezkedni, k
350 korona és kamatai végr

Heltai Gáspár - féle Könyvnyomtató
műhely Kolozsvár III. 184

Heltai Gáspár

Laid

Novák II.

50, 57, 60–67,
94, 132. l.

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási
vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné-u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton-u. 3/B.
Telefon József 8-53.

Heltai Gáspár

l. 56.

Novák IV bycl.

Baccio M. Baccí: *La miracolata.*

Heltai Gáspár

Novák 500

75, 76, 77, 80,
81, 82, 96, 99, 100
115.

Heltai Gáspár

l.

Rad 1943

53.1

Nagybánya IX. 152.

Heltai Gáspár

könyvnyomtató

l.

Steinhofer I.

18, 19. l.

Heltai Gáspár

l

Szentkúty Pál

Régi harai nyomdák mutatványvei.
Bp. 1940. 25. l

c országos bizottságának

Budapest.

f. é. március hó 17én kelt
esítésére, melylyel a kért
ztatott hivatalos haszná-
erencsém arony kéréssel

Heltai Gáspár

1572 Kolozsvár

1575. 4

l.

Varga N Lajos:

Régi fametszetes magyar vagy magyar vonatkozású könyvek (1493–1599). Bp. 1942.

104 – 108. l.

111 – 114. l.

V/1

TURÁNI TÁRSASÁG

Elv. 146/914

Méltóságos

báró Forster Gr

főrendiház

a Műemlékek Orsz. c

Méltóságos Uran

Örömmel

minister úr Önagy

Heltai Gáspár ifj

kolozsvári nyomdász

l.

Varga Nándor Lajós:

Régi fametszetes magyar vagy magyar vonatkozási könyvek. (1493–1599)

Bp. 1942. 327. l.

326, 328. l.

330 – 332. l.

354 – 356. l.

tó Pénztár, Segesvár.

: 76. sz.

i müemlék tekintetes

g á n a k

B u d a p e s t

budapesti lakós, az almakeréki

gbizottjaként szerepelt.

elöljáróság értesitése folytán

Heltai Gáspár

1532-ki
irod térkepe Erdély.
a Moldva és Havasalföldről.

Veress Endre = Román
– magyar könyvtörzetem.
Mellékletet a Századok 1935-
irod cofolyamához. s. l.

Veress: Bibliografia
română – ungară.
Bukarest 1931.

Heltai Gáspár

Waldapfel József:

Heltai Gáspár forrásai. (Irodalomtört. Füzetek. 84. sz.) Bpest, 1934 8-r. 29 l.

Ism.

Kerecsenyi Dezső:

Századok. 1936. 334. l.

Waldapfel meghozhatja azt a felterést, hogy fenti nem 1510 táján, hanem jóval korábban nyúlatott.

Noch etwas muß ich unbedingt erwähnen: Ich hatte im Januar und Februar die Gelegenheit, nach Berlin zu fahren und dort für 14 Tage als englische Lektorin in einem Lager mitzuwirken. Die Einladung nahm ich freudig an, und hätte ich alles darzustellen, was ich da erlebt und gelernt habe, so wäre ein ganzer Artikel, sogar ein ganzes Buch zu diesem Zwecke allein nötig. Die Teilnehmer waren Lehrer aus Sudetenland. Es war schon ein Glück, in dieser Eigentümlichkeit der deutschen Erziehung, einem Lager (und einem so schönen Lager, in einer so herrlichen Gegend!), tätig sein zu dürfen; es war noch besser, daß ich Sudetendeutsche habe kennenlernen können; am besten aber war es, daß ich mit ihnen nach Berlin fuhr, um dem Fackelzug des 30. Januar beizuwohnen und den Führer und seine Gefolgschaft zu sehen.

Ich habe versucht, Ihnen in wenigen Worten nur einige von den Tatsachen mitzuteilen, die mir dieses Jahr unvergeßlich machen werden; und trotzdem habe ich bis jetzt das Wichtigste verschwiegen. Als ich nach Deutschland reiste, waren

Heltai Gáspár

nyomdász

Szabó Károly: Kisebb

történelmi munkái

II.

Novák. I. 23. l.

DOSZKÁR JÁNOS és FERENC

B. U. É. K.

IRODA: IV. VERESS PÁLNÉ-U. 40.
TELEFON: 117-04.
IPARTELEP: IX. MÁRTON-U 3/b.
TELEFON: JÓZSEF 853.

Heltai Gáspár ifj

kolozsvári nyomdász

l.

Gulyáskönyvny

102 és

kv. M.

ıt coronation town, for a long period the
eaty of Trianon, awarded to the Czecho-

Heltai Gáspár

l.

Gubyáskönyvny

XXV – XXVIII

tablák

HELYSÉG

ESZTERGOM.

VÁRMEGYE

SZAKCSOPORT

Kera

KOR

ŐRZÉSI HELYISÉG

MÉRET

TULAJDONOS

TÁRGY

Kályhacsempe.

LEÍRÁS (ANYAG, ALAK, MEGMUNKÁLÁS, DÍSZÍTÉS, FELIRAT, JE

FÉNYKÉP, RAJZ

Heltai Gáspár ifj

Lásd okv.

Gulyás-könyvny

248-l.

Heltai Gáspár, Új

l.

Kertészi nyomtatók

133. l.

Le trésor de Gran. Revue de l'art chrétien. XIV., 1881., 164. l. — Czobor: Erdődi Bakócz Tamás kárpitja. AÉ., IX., 1889., 121. l. — Tört. Főcsoport 1574. szám. — Czobor: Egyházi emlékek a történelmi kiállításon. Bp. 1898., 80. l. — Forster: Magyarország műemlékei. II. kötet. Bp. 1906., 284. és 288. l. — Csernyánszky 78—79. l. (Képe 79. l.) — Lepold—Lippay 42. l. (Képe VIII. táblán.) — Lepold Katalógus 222. sz.

ASSIÓ-CÍMER,

övetplasztika, aranyhímzéssel és gyöngyökkel. eret fából, belül ezüstözve. A címerben Krisztus ténének és kínszenvedésének jelképei, felette rom sisak, a középsőből kinövő zászlóval, sarkokban evangélisták jelképei. Kétoldalt llásos felirat mondatszalagokon, a címer alatt ajándékozásra vonatkozó latin felirat.
ag. 54·5 cm.
agyar munka 1597-ből.
lirata szerint Thurzó Szaniszló szepesi gróf ndékozta Kutassy prímásnak, érsekké emelékor, 1597.

Árvízkárosultak 1876., 45. l. 1519. szám. — Dankó 103—106. l. (Képe XLVI. tábla.) — Pulszky Károly: Az esztergomi főegyház kincstára. AÉ., XIV., 1880., 289. l. — Irodalom. Egyházművészeti Lap, I., 1880., 372. l. — Martinov: Le trésor de Gran. Revue de l'art chrétien, XIV., 1881., 166. l., XV., 1881., 351. l. — Tört. Főcsoport 1347. szám. — Czobor—Szalay II. kötet. 328. l. (Képe 325. l.) — Forster: Magyarország műemlékei. II. kötet. Bp. 1906., 285. l.

M. D. K.

Özv. Heltai Gáspárné, nyomdász.

Kolozsvár. (1575–1582.)
Könyvdíszítések, címlapok.

Soltész Zoltánné: A XVI. századi kolozsvári könyvdíszek.
Művészet. 1957. VII. é. f. 2–3. sz.
141, 148–150. l.

M. D. K.

ifj. Heltai Gáspár nyomdász.

A „Cisio" c. kalendárium

fametszetei (repr.) 1592.

3 hónap képe.

Kolozsvár, 1592.

Soltész Zoltánné: A XVII. századi

kolozsvári könyvdíszek.

Művészet. 1957. VII. é. f. 2–3. sz.

153., 156. l. (67–69. kép.)

M. D. K.

ifj. Heltai Gáspár nyomdája.

A „Cisio" c. kalendárium „Practica az hét planéta szerént" c. Jegyzésében Saturnus képe.

Fametszet. 1592. Kolozsvár.

Soltész Zoltánné: A XVI. századi kolozsvári könyvdíszek.

Művészet. 1957. VII. é. f. 2–3. sz.

153., 6. (70. kép.)

M. D. K.

ifj. Heltai Gáspár, nyomdász.

Címképek és nárádászek ifj. Heltai Gáspár kiadványaiból. (1584–1860)

Fametszetek (repr.)

Kolozsvár.

Soltész Zoltánné: A XVI. századi kolozsvári könyvdíszek. Művészet. 1957. VII. é. f. 2–3. sz. 150–152. l. (52.–63. kép.)

M. D. K.

ifj. Heltai Gáspár nyomdája.

A kolozsvári nyomda második nyomdászjegye. (1588.)

Fametszet (repr.).

Kolozsvár.

Soltész Zoltánné: A XVI. századi kolozsvári könyvdíszek.
Művészet. 1954. VII. é. f. 2–3. sz.
150–152. l. (5. kép.)

M. D. K.

Ifj. Heltai Gáspár, nyomdász.

Kolozsvár (1584–1560.)

A kolozsvári nyomda ötödik iniciálé készletéből kezdőbetűk.

Kolozsvár. Fametszetek (repr.).

Soltész Zoltánné: A XVI. századi kolozsvári könyvdíszek.

Művért. 1957. VI. é. f. 2–3. sz.

150. l. (47–49. kép).

Heltai Gáspár , ifjabb MDK
könyvnyomtató

A XVII.sz. első évtizedében nála tanulja a könyvnyomtató-mesterséget Makai Nyirő János deák .

587.o.

1606 kolozsvári királybiró, 1610 a város jegyzője. Tehát nem halt meg 1601-ben (mint Szi/ Szinnyei nyomán sokan állitják), de nem is 1628-ban(mint Zoványi Jenő irja), hanem 1617.okt. 10-én.
1611-ben már képtelen volt Werbőczy Hármaskönyvének nyomtatását elvégezni, s ezért a debreceni könyvnyomtatóval, Lipsai Rheda Pállal közösen adta ki.

588.o.

Tóth Kálmán:Könyvnyomtató Makai Nyirő János deák. Kelemen.Műl. 587-606.o.

M. D. K.

Ifj. Heltai Gáspár, nyomdász.

Kolozsvár (1584–1600.).
Könyvdíszítések, címlapok,
fametszetek.

Soltész Zoltánné: A XVI. századi
kolozsvári könyvdíszek.
Művért. 1957. VI. é. f. 2–3. sz.
szt., 150–154. l.

M.D.K.

Heltai Gáspár
1560.-ban forditotta és kiadta Szent Dávid zsoltárait valamint a kolozsvári Szücs céh magyar szabályait.1562-ben Uj Testamentum forditását. 1565-ben a Biblia második részét 1566-ban jelenik meg Száz fabulája vagy meséje 1569-70ben készíti Dávid Ferenc nagyváradi hitvitájának leirását.1570 előtt az első ismert unitárius énekes könyvet s halala felé a hét minden napjára szoló ének- és imakönyvet 1570-ben németalföldi anabaptista könyv.Majd Reginaldus Gonsalvus Montanus spanyol tudosnak az inkvizicióról irt munkáját.Ugyanebben az évben Nagy-Baczai Mátyás historias énekét Hunyadi Jánosról s k.b. ebben az időben Temesváry István 1569-ben irt énekét Báthory és Kinizsy Kenyér-mezei győzelméről.1571-ben: Dávid Ferenc két munkája,Csanádi Demeter historiás éneke II.János kiralyról,Verbőczy Tripartituma magyarul, a következő évben pedig

latinul is.1573-ban Valkai András historiás énekeit Hariadenusról,Károly császárról és János pap mesés országáról.1574-ben tört. énekek gyüjteményét több dallam kottájával, közöttük Timody Sebestyén énekei.Utolsó magyar munkája a "Chronika az magyaroknak dolgairól " melyek elkészitése közben meghalt. 1575-ben.Nyomdája a kolozsvári óvárban állott s halála ut án özvegye majd fia Ifj.Gáspár vette át.

Szabó Károly: " A XVI századi magyar nyomdászatról.

Vasárnapi Ujság 1870.máj.15. 242-243 l.

mdk.

Heltai Gáspár

1574 ben Kolozsvárott nyomtatott Cancionaleja = historiás ciekeskonyve megjelent a Bibliotheca Hungarica antiqua sorozatában.

Könyvszemle
Magyar Grafika 1962. 5. sz 379. l

Hertai gáspár

Kolozsvárott nyomdája volt

Vietoris: Mit tanítanak egyetemünkön nyomdáinkról

Magyar Grafika, 1964, I. 66 oldal

MDK

Heltai Gáspár

nyomdatulajdonos

Gulyáskönyvug 5o, 238, 291 l.

MDK

Heltai Gáspár kolozsvári könyvnyomtató

1557. grafikus formában haláltánc sorozatot adott ki Imagines Mortis cimen.

Haláltánc. Grafikai Szemle 1938. febr. 15. 34. l.

Képekkel

MDK

Heltai Gáspár nyomdász

1558. Hoffrefftől átveszi a nyomdát.

Haraszti József: Honter János, Abádi Benedek és Heltaiék. Magyar Nyomdászat, 1922. 9. sz. 136-138.l.

MDK

Heltai Gáspár

1543. wittenbergi egyetemen tanul

Szabó K: A XVI. sz.i m. nyomdászatról. Vas. Ujs. 187o. 23o-31. l.

Heltai Gáspár, nyomdász

– Cancionale-kiadásához (1574.) átvette Hoffgreff Tinódi-Cronicajából a költő ámerét, valamint 8 kotta fametszetét.

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története II. k. Bp. 1967.

178–179. l.

Heltai Gáspár, nyomdász

– utolsó műve: Chronica az Magyaroknac dolgairol. Mátyás királyt ábrázoló metszeten 1574. évszám, de kolofonja szerint Heltai Gáspárné 1575.

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története II. k. Bp. 1967.

180.C.

Heltai Gáspár, nyomdász

– munka közben ragadta el a pestis.

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története II.k. Bp. 1967.

180.l.

Hellán Jánpár, [illegible]

– [illegible] [illegible] [illegible] el a [illegible].

Heltai Gáspár, nyomdász
- kolozsvári plébánosként alapította
1550-ben a nyomdát. 60-65 évig
volt a család tulajdona.

158. l.

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története II.k. Bp.1967.

Heltai Gáspár, nyomdász

- a 16. sz-ban Magyarországon a legtöbb nyomtatványa volt. Alakú újításai: meghonosította magyar szövegek nyomtatásához az antiquát. Először alkalmazott a világon leliséket. Saját papírmalma volt. Saját fametszőjével illusztráltatott.

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története II.k. Bp.1967.

159-160.l.

Heltai Gáspár, nyomdász

- papírmalmát az 1560-as évek elején Kolozsvárt létesítette, vízjegye C.H.

160. l.

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története II, k. Bp. 1967.

Heltai Gáspár, nyomdája

-1536-ban kezdett magyarul tanulni, 7 évvel a wittenbergi egyetemre való beiratkozása előtt.

160.l.

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története II.k. Bp. 1967.

Heltai Gáspár, nyomdász

- végezte a korrektori és lektori teendőket, a nyomda szellemi vezetését a maga kezében tartotta. A magyar helyesírást ő terelte arra az útra, melyen ma is halad (elvben).

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története II.k. Bp.1967.

165.l.

Hektor Jóspár, gyudás

- végek a kmektsi és lektsi teu-
dőket, a gyuda cellem vonatéséi
a maga kerében tartotta. A ma-
gyar kelegnivát ő terelte ama u
ítra, melyen ma is halad (alobon).

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története II.k. Bp.1967.

165.l.

Heltai Gáspár, nyomdász

- Wittenbergben Abádi Benedek hallgatótársa volt. Lutheránus ként tért hazá. 1545-ben plébános létére megnősült. 6 gyermekük született.

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkeréskedelem története II.k. Bp.1967.

162.e.

Heltai Gáspár, gyomdája

- elsősorban író és tudós. 1546-ban megkezdte a biblia magyarra fordítását.

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története II.k. Bp. 1967.

162-163.l.

Heltai Gáspár, nyomdász

- legrégibb kolozsvári és szamosújvári kiadványai 1550-ből. Társa Hoffgreff György.

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története II.k. Bp. 1967.

163. l.

163, 6

Heltai Gáspár

Mint erdélyi tipográfus emlétve.

Székely Artúr: Hochmeister Márton; Magyar Grafika, 1967. 6. sz. 72. l.
1767-1967

Heltai Gáspár, nyomdász

- német munkáiban Helth-nek nevezi magát, a latinokban Heltusnak, a magyarokban hol Helthainak, hol Heltainak. Wittenbergi egyetem anyakönyvében 1543. febr. 17. Caspar Heltensis Transilvanus néven szerepel.
(= Nagydisznód)

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története II.k. Bp. 1967.

161.l.

Heltai Jáspár, nyomdász

- nevezetesebb a Toldy által tévesen „Hoffgreff-féle Énekeskönyv"-nek nevezett énekgyűjteménye.

Fitz József :A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története II.k. Bp.1967.

168.l.

Heltai Gáspár, nyomdász

- latin vitairatát az unitárius Stancar ellen Wittenbergben Creutzernél nyomatta (1555.)

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története II.k. Bp.1967.

170.l.

Heltai Gáspár, nyomdász

1550-től haláláig minden évben jelent meg műve, négyévi pangást (1561-1564) leszámítva.

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története II. k. Bp. 1967.

168. l.

Heltai Gáspár, nyomdász

- író, tipográfus és pap, híveire a nyomda segítségével kívánt hatni.

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története II. k. Bp. 1967.

168. l.

Heltai Gáspár, nyomdája

– az 1568-iki váradi zsinaton az unitáriusokhoz csatlakozott.

217. l.

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története II. k. Bp. 1967.

Heltai Gáspár, nyomdász

- a kolozsváriaknak magyarul, nem pedig a maga német anyanyelvén nyomtatott.

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története II.k. Bp.1967.

222. l.

Heltai Gáspár, nyomdája

– a Hoffgreffel való szakítás után Wittenbergbe távozott. 1557-ben kálvinista lett, 1568-ban unitárius.

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története II. k. Bp. 1967.

176. l.

Heltai Gáspár, nyomdász

- második kornakát Agendája
2. kiadásával nyitotta meg (1559.)
1565. biblia második része + 4 latin munka
1566. 100 fabula
Judicium magyar nyelven
1570. Hálo

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története II.k. Bp.1967.

176. l.

Pótlás a Magyarország nyomdáinak, könyvkiadóinak és könyvkereskedelem történetéhez II.k. Bp.1907.

Heltai Gáspár, nyomdász

– mecénásai: II. János fejedelem, ew. Majláth Istvánné, Csáki Mihály királyi kancellár, Hagymási Kristót főispán, Kornyáti Bébés Gáspár.

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története II.k. Bp.1967.

175-176.l.

Heltai Gáspár, nyomdász

– több mint ezeroldalas Újtestamentum-fordítása (1562.) Nádasdy Anna költségén jelent meg.
620 oldalas zsoltárfordítás (1560)
Westheimer latin stilisztikai tankönyve, 1969. évi gyulafehérvári kitvita anyaga

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története II.k. Bp.1967.
175.l.

Heltai Gáspár, nyomdász

– a nyomdásza Dávid Ferencnek

1570-71-ben.

1571. Werbőczi Hármas Könyve

1572. Tripartitum latin eredetije

ámlapján a Tinódi-Cronica Hoff-grefftől származó kerete; régi és új iniciálék és apró díszek.

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története II.k. Bp.1967.

177.l.

Heltai Gáspár, nyomdász*

– a nyomdászat Dávid Ferencnek

1570-71-ben.

1571. Werbőczi Hármas Könyve

1572. Trípartitum latin szedetije

[illegible] a Tinódi-Cronica Hoff-

[illegible] [illegible], [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible].

Kitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története II.k. Bp.1967.

1774.

Heltai Gáspár, gyomdász
- ponyvairodalmi kiadványai: Publius Vergilius Maro Publius Ovidius Naso Publius Terentius Afer Titus Maccius Plautus

Hétre fű-pet, szerelmes
- pompázatosan bimbózó, fenyő-
vagy cseresznyefa?

ifj. Heltai Gáspár, nyomdász

~ 17 év alatt 60 kiadvány. A város hivatalnoka, a nyomdászkodás csak mellékfoglalkozása. Új mesterjegyet, iniciálékat és fejléceket, 14 új záródíszt csináltatott.

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története II.k. Bp.1967.

183. l.

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története II.k. Sp.1907.

183.4

ifj. Heltai Gáspár, nyomdász.

- új nyomdászjegye a tudás fája, tövében koponyával, 1588-ban fordul elő először.
Szövegillusztrációban új: kaszát tartó idős férfi, páncélos lovas, ugyalogló dárdavető íjász.

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története II.k. Bp.1967.

183. l.

Ifj. Heltai Gáspár, nyomdász

- Bogáti Fazekas Miklós Aszpazia asszony dolga (1591.) c. szépirodalmában:

fiatal nő mosdótálat tart előkelő férfiak elé, miközben az ablakon galambok röpülnek be.

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története II.k. Bp. 1967.

183. l.

ifj. Heltai Gáspár, nyomdász

– első megrendelője Marcellus Squarcialupus, a fejedelem olasz orvosa.

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története II.k. Bp.1967.

183.l.

ifj. Heltai Gáspár, nyomdász

– saját költségén kiadott nyomtatványok: Szilvási Lajos ~~[illegible]~~ Epicedionja,
1591-ben Magyar Arithmetica,
1592. Cisio: 87 fametszet,
1596. két rövid füzet,
1598. Egyedi György latin bibliamagyarázata

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története II.k. Bp.1967.

183-186.l.

ifj. Heltai Gáspár, nyomdász

– használta Kolozsváron egyes bártfai kiadványok fametszeteit.

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története II.k. Bp.1967.

185.l.

ifj. Heltai Gáspár, nyomdája

1599. Canisius Péter Catechismusa az egyik legrégebbi teljesítményei: fametszetek, piros és fekete nyomás. Emlékei csak apró nyomtatványok, 4 füzet, az utolsó 1601-ből.

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története II.k. Bp. 1967.

186.l.

Heltai Gáspár, nyomdász

– kolozsvári nyomdáját János Zsigmond fejedelem támogatta. Hálói c. művének költségeit ő fedezte.

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története. II. k. Bp. 1967.

33. l.

Heltai Gáspár, nyomdász

- elvállalta az 1575-76-os pestis

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története. II.k. Bp. 1967.

35.l.

Heltai Gáspár, nyomdász

– nagyobb tőkebefektetést kívánó kiadványokhoz könyvszabadalmat kért a fejedelemtől: 1551-ben bibliaford. I. részéhez,
1562 ben Újtestamentumához
1566-ban a Száz Fabulához
1570-ben Melanchton Grammaticajához kapta meg.

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története. II.k. Bp.1967.

38. l.

Heltai Gáspár, nyomdász

– Kolozsvárt 1560 óta már közölték a 3 adatot tartalmazó impresszumot (hely, év, nyomdász)

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története. II.k. Bp. 1967.

39. l.

Heltai Gáspár, nyomdász

– nyomdászpályafutásának eleje, 1550 óta használt antiquát magyar szöveghez. Fraktúrja is volt, de csak német könyveiben fordul elő. Magyar kiadványainak sokasága folytán a latin típus vált megszokott magyar betűvé.

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története II.k. Bp.1967.

46.l.

Heltai Gáspár, nyomdász

– az erasmista-humanista irányba tevelte helyezésünkat. Az antiquát mért választotta, mert annak kerekded formái-ra könnyebb ékeretekes felvakni.

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története II.k. Bp.1967.

49.l.

Heltai Gáspár, nyomdász

- 1572-ben Báthori István a kolozsvári unitárius nyomda megfékezésére elrendelte a kiadandó kéziratok előzetes megbírálását.

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története. II. k. Bp. 1967.

37. l.

Heltai Gáspár, nyomdász

– díszei számban felülmúltán valamennyi nyomdánkat. Iniciálék, mesterjegyek, címerek, záródíszek – külföldön vásárolta őket. Haraiak: a nyomda mesterjegyében Kolozsvár babérkoszorús címere, Heltai Catechismus minora címlapkerete (bajuszos – szakállas férfifejjel).

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története II.k. Bp.1967.

167. l.

Heltai Gáspár, nyomdász

- Chronicája fűzött példányának ára 1 frt 18 és fél denár, a kötötté 1 forint 50 denár. Wy Testamentoma fűzve 72 és fél denár, kötve 1 frt 20. Különbséget tett papír- és hártyapéldányok közt is. Hálójának papírpéldánya 31 denár, hártyapéldánya 40 denár.

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története II.k. Bp.1967.

86.l.

Heltai Gáspár, író, könyvnyomtató műhelye volt (1520–1575).

Az elmúlt évek legszebb katalógusa hívja a látogatót Schubert Péter bonyhádi kiállítására, amit szerényen játéknak nevez; Schubert Péter művészete az árú jellegét emeli ki és ezzel az árú kilép az eladhatóság praktikumából, mert egy műalkotás lesz. – Nemcsak a hagyományos értelemben vett árúnak kell megteremteni környezetét, itt van a könyv is, amelynek művészete évszázadokra nyúlik vissza, nálunk különösen gazdag hagyományai vannak. A hajdani nyomdász, gondoljunk Heltaira, Huszár Gálra, vagy Tótfalusi Kis Miklósra, nem egyszerű mesterember volt, hanem fölkészült művész, akinek a helyesírás kialakításában is volt szerepe.

Csányi László: Schubert Péter kiállítása Bonyhádon.

Népújság (Tolna), 1983. nov. 19.

özv. Heltai Gáspárné, nyomdász

- első asszony-nyomdászunk, a humoros, merélgető irodalmat kedvelte. A nyomda régibb díszeiben nyúlt: a Fortunatus egyik metszetét Bogáthi Farkas Miklós Szép história a tökéletes asszonyállatokról (1577.) c. kiadványában; másik képét Ráskai Gáspárnak a vitéz Franciscoról szóló széphistóriájában használta fel-

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története II.k. Bp.1967.

66-67.l.

ifj. Heltai Gáspár, nyomdász

– 1584-ben vette át a műhelyt. Ő szerezte be az 5. iniciálé-készletet, több betűje az egyik kolni nyomda kezdőinek utánzata. Leggazdagabban illusztrált kiadványa, a Cisio (1592.) 87 fametszete javarészében Regiomontanus Astronomiája 1564. évi frankfurti kiadásának képeit egyszerűsíti.

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története II.k. Bp. 1967.

67.l.

Heltai Gáspár, nyomdász

- az 1560-as években Kolozsvárt
kiadatott papírmalmot. Vízjegye
az ő monogramja.

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás
és könyvkereskedelem története II.k. Bp. 1967.
78.l.

Heltai Gáspár, nyomdász

– a század legtermékenyebb és legélénkebb stílusú magyar írója 15 magyar könyvével és azonkívül 3 latinnal és egy német művével szerepel.

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története II.k. Bp.1967.

80.e.

ifj. Heltai Gáspár, nyomdász

– 1591-ben Kolozsvárt a saját átdolgozásában kiadta Gemma Arithmeticáját.

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története II.k. Bp. 1967.

81.l.

Heltai Gáspár nyomdája

- utolsó, halála után megjelent Chronicájából nem hiányzik a példányok.

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története II.k. Bp. 1967.

81.l.

ifj. Heltai Jáspár, nyomdája

- Baranyai Decsi János-nak Syntagma c. jogi kompendiumából, melyet Heltai a maga költségén nyomatott, nemzői díjul 100 példányt adott.

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története II. K. Bp. 1967.

82. l.

Heltai Gáspár, nyomdász

– nyomdájában (Kolozsvár) ízléstevezedés: Tinódi Cronicája barokkos (1554), Telamon király népkistóriája rénesszánsz (1578).

Fitz J.: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedés tört. II. k. Bp. 1967. 15-16. l.

Heltai Gáspár, nyomdász

- követve Luther példáját, meg-
nősült mint lelkész

Fitz József: A magyarországi nyomdászat
könyvkiadás és könyvkeresk. története
II. k. Bp. 1967. 22. l.

Heltai Gáspár: Jorndász

– nála is megindult a népiek elbeszélő irodalom kolozsvárt (reformáció!)

Fitz J.: A magyarországi jorndászat, könyvkiadás és könyvkereszk. tört. II. k. Bp. 1967.

11. l.

HELTAI

MDK

~~HOFGREFF-HELTAI (sajtó)~~

Hofgreff Sajtója

Magyarországon a XVI.században müködött

Soltész Zoltánné: A magyarországi könyvdiszités a XVI.században.

Akadémiai kiadó Budapest 1961. p.24.

Holtai

és mások épület- és modelfotói illusztrálják
a "Borsod építészete" c. ismertetést.

Magy.Ép.Ip. 1971.11-12.sz.617-703.l.

ifj. Heltai, nyomdász

– termékein előfordul Hoffhalter Rudolf maszkot v. két maszkot ábrázoló bedvelt fametszete.

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története II.k. Bp.1967.

199. l.

Heltai Gáspár, nyomdász

– Hoffgreff után kiaknázta a vásári kiadványok jövedelmező-ségét.

Fitz József :A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története II.k. Bp.1967.

203. l.

ifj. Helkai Gáspár, nyomdász

– magyar író fiaként született,
magyar környezetben nőtt fel.

258. l.

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története II. k. Bp. 1967.

Heltai Gáspár, nyomdája

– egyben a 16. sz. egyik legtermé-
kenyebb írója is.

Fitz József: A magyarországi nyomdászat,
könyvkiadás és könyvkereskedelem története
II. k. Bp. 1967. 25. l.

Heltai Gáspár, nyomdász

- Tinódi listóriás énekeibe protestáns propagandisztikus betoldásokat illesztett

Fitz J.: A magyar~~ormági~~ nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története
1. k. 1959. Bp.

8. l.

ifj. Heltai Gáspár, nyomdája

- polgári hivatalt is viselt, Kolozsvár nótáriusa volt

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története. II.k.Bp.1967.

26.C.

Heltai Gáspár, nyomdász

– a legforradalmibb alakja a plebejus irányzatnak.

Fitz József: A mo-i nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története
Bp. 1967. II. k. 24. l.

Heltai Gáspár, nyomdász

– német lutheránus családból származott, külföldön tanult, Wittenbergből Kolozsvárra hazatérve szembe találta magát a megerősödő német lutheránus egyházzal. A mező városok polgárosuló elemeihez csatlakozott. Önálló üzleti vállalkozást folytatott.

Fitz József: A mo-i nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedés. Tört. II. k. Bp. 1967. 24. l.

MDK

Heltai Gáspár protestáns lelkész, nyomdász

1550. Kolozsvártt nyomdát állit

Szabó K: A XVI. sz.i m. nyomdászatról. Vas. Ujs. 1870. 230-31. l.

MDK

HELTAI GÁSPÁR

Egy időben a kolosvári Hoffrgeff nyomda tulajdonosa.

Soltész Zoltánné: A magyarországi könyvdiszités a XVI. században.

Akadémiai kiadó Budapest 1961. p. 51

Heltai Gáspár

nyomdájában Kolozsvárott 1562-ben
adtár ki a Troporum schematum
ac figurarum communium libellus
c. könyvet.

Adattár XVII. századi ellenzéki mozgalmak történetéhez. I. Polgári irodalmi és kulturális törekvések a század első felében. Horepoi János cikkei. Bp.-Szeged, 1965. 627 l.

108.1.

Heltai Gáspár

unitáriussá lett. Kolozsvári tipográfiája vette át Hoffhalter ~~G~~ Rafael gyulafehérvári műhelyének feladatát.

Adattár XVII. századi szellemi mozgalmak történetéhez. I. Polgári irodalmi és kulturális törekvések a század első felében. Herepei János cikkei. Bp.-Szeged, 1965. 627 l.

MDK

Heltai Gáspár

Könyvnyomtató, író

1566 ban Kolozsváron megjelent fabulái-
nak gyűjteményét a Tevan nyomda 1948 ban
bibliofil kiadásban adta ki, úgyszintén
Anatole France: „Nyársforgató Jakab" mesét.

Bolyánszky Pál: Békési nyomda.
Magyar Grafika 1958. II évf 6 sz. (438) l.

H

MDK

Heltai Gáspár

nyomdász

1550-ben állít fel zép betűkkel, dizitményekkel s hangjegyekkel felzerett nyomdát Kolozsváron. Abádi Benedek tanulótársa a wittenbergi egyetemen.

Firtinger Károly: Hazánk könyvnyomtatói.
Grafikai Szemle 1893 évf 7 sz 118 l.

MDK

Heltai Gáspár

könyvnyomtató

mint író könyvnyomtató is kiadó nevét tallatatlanná tette.

Gyulai Farkas. A magyar könyvnyomtató

Grafikai Szemle 1910 évf 2 sz 39 l

MDK

Helta i Gaspár
Könyvnyomtató

1550 — Koloztvár-méltó utodja volt
a neimet sólaz könyvnyomtatóknak

÷ Fragmentumok a könyvnyomtatás
történelmeből

Grafikai Szemle 1909 évf 3 z 56 l.

I. mOK

Heltai Gáspár
könyvnyomtató lelkész író

haltatatlan érdemei: magyar betűnek ő választotta a ma is "uralkodó antikvát, s a magyar helyesírást ő terelte arra az útra, amelyen ma is halad". A Vizsolyi biblia az ő ortográfiáját vette át.

Fitz József: Két nagy magyar nyomdász
Magyar Grafika, 2-évf 1958 2. sz 145.

MDK

Heltai Gáspár II.

könyvnyomtató lutl. lelkész, író

1550 ben társul külföldi zakkepzett nyomdászal, s közös kiadványuk Heltai magyar nyelvű Catechismus Minóra. Colozsvárba nyomtatot Heltai Gáspár és "Hoffgreff által"

Fitz József: Két nagy magyar nyomdász

Magyar Grafika 2-évf 1958, 2-sz 144-145.

MDK

HELTAI GÁSPÁR

egy időben vezetője a kolosvári Hoffgreff nyomdának.

Soltész Zoltánné: A magyarországi könyvdiszítés a XVI. században.

Akadémiai kiadó Budapest 1961. p. 51.

MDK.

Heltai Gáspár
nyomdász

egyik munkáján (Rátt György könyvtárából) címlapján zászlót tartó orozlánt mutat. Mil. kiállítás.

Faragó: Ezeréves irodalomtörténeti kiállításunk. Grafikai Szemle 1896 évf 10 z. 158 l.

MDK

Heltai Gáspár

nyomdász

nyomdászjelvénye: Paradicsomi almafa rátekerődző kígyóval, tövében koponya. A C és H belük a nyomdaalapító monogrammja.

Ábra a Gr. Sz.-ben.

Faragó: Címerünkről és egyébről

Grafikai Szemle 1897 évf 7 z. 106 l.

mDK

1

Heltai Gáspár

nyomdász

„Születésének évzáma még nincs kideritve". Erdélyi záz volt s neve (Helth) 1543 ban a wittenbergi egyetem tanulói közt fordul elő. 1550-ben Hoffgrreff György könyvnyomtatóval Kolozsváron nyomdát rendezett be, mely 1553 ban csak az ő neve alatt 1554–59 ig tarsa, majd 1574 től Heltai haláláig saját nevén zere pel. Vezetes műve: „Chronica az Magyaroznak visett dolgairól."

Ács M. Fritinger K.: Régi könyvnyomtatók

Grafikai Szemle 1895 évf 5 z 80 l.

2

mDK

Heltai Gaspár

nyomdász

1550 körül nyomtatott „tytestamentum", kislexikon alakú. Az egyes fejezetek kezdetén ember és állat fejekkel – acanthus levéllel díszített iniciálék. Nyomdázati érdekesség a „betűk mikéntje".

Ács Mihály és Firtinger Károly: Régi könyvnyomtatók és azok műveiről.

Grafikai Szemle 1895 évf. 57. 80–81 l.

MDK

Heltai Gáspár
nyomdász

16 évvel későbben Honter J. után kezdte meg 1550-ben könyvnyomtatói működését Kolozsváron. Műhelyét szép betűkkel, initiálékkal, díszítményekkel és hangjegyekkel szerelte fel.

Major István: A könynyomtatás történelméből
Grafikai Szemle 1896 évf. 2 z. 23 l.

Heltai Gáspár, [író tipográfus]

A Petőfi Irodalmi Múzeumban

április elején mutatják be a

XVI. sz.-i prédikátor-író – nyomdász

munkáiból rendezett kiállítást.

–: Kiállítás a Száz fabula megjelenésének

400. évfordulójára g.

NÉPSZABADSÁG Bp. 1966. márc. 2

Iletai Gáspár

Nyomdáro műveit kiállítottak

1873-ban

Székely Artúr: Emlékezés egy jelentős évfordulóra

Magyar Grafika 1965 4 n. 314. l.

rdőiv

ok művészetéről:

Milyen pályázatokon vett részt: . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

Milyen megbizásai voltak (vannak): . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

Jelentősebb müvei:. . . . . .

. . . . . .

MNK

Heltai Gáspár és Hoffgreff György vándornyomdászok

Amikor Heltai és Hoffgreff 1550-ben Kolozsváron nyomdát nyitottak – Manchester, Dublin, Düsseldorf, Brémа, Varsó még nem bírt nyomdával

Lubik Zoltán: A vándornyomdászok
Grafikai Szemle 1895 évf. 6 sz. 103. l.

MDK

ifjabb Heltai Gáspár nyomdász

1585. anyja halála után átvette anx nyomdát.

Haraszti József: Honter János, Abádi Benedek és Heltaiék. Magyar Nyomdászat, 1922. 9. sz. 136-138.l.

ifj. HELTAI GÁSPÁR

MDK

~~KOLOZSVÁRI NYOMDA~~

ifj.Heltai Gáspár Cîsió-jának metszetreprodukciói. /Kolozsvár 1592./

Soltész Zoltánné:A magyarországi könyvdiszités a XVI.században. XXIX;tábla.

AKadémiai kiadó,Budapest 1961.

ifj. HELTAI GÁSPÁR

MDK

~~KOLOZSVÁRI NYOMDA~~

Címképek és záródíszek ifj. Heltai Gáspár kiadványaiból./Reprodukciók/

Sőltész Zoltánné: A magyarországi könyvdíszítés a XVI. században. XXV. tábla

Akadémiai kiadó, Budapest 1961.

ifj. HELTAI GÁSPÁR MDK

~~KOLOZSVÁRI NYOMDA~~

ifj.Heltai Gáspár 1592 évi Cisio kiadványából készült metszetreprodukciók.

Soltész Zoltánné:A magyarországi könyvdiszitás a XVI.században.XXVII. tábla.

Akadémiai kiadó,Budapest 1961.

MOK

ifj. Heltai Gáspár
nyomdája

mindössze könyvnyomtató mint apja de író is kiadó is volt. Többek közöt magyarra fordította: Gemma Frisius löveni tanár latin aritlmetikáját.

Firbinger Károly: Hazánk könyvnyomtatói
Grafikai Szemle 1893. 7 f. 118 l.

MDK

IFJ HELTAI GÁSPÁR

A kolosvári nyomdának egy időben vezetője voltl.

Soltész Zoltánné:A magyarországi könyvdiszités a XVI.században.

Akadémiai kiadó Budapest 1961.p.53.

MDK

Heltai Gáspárné , megh. 1585.

1575. "Chronica Az Magyarocnac dolgairól" nyomé
tatta ki

Haraszti József: Honter János, Abádi Benedek és Heltaiék. Magyar Nyomdászat, 1922. 9. sz. 136-138.l.

HELTAI GÁSPÁRNÉ

egy időben vezetője volt a kolosvári Hoffgreff nyomdának.

Soltész Zoltánné: A magyarországi könyvdiszités a XVI.században.

Budapest 1961.Akadémiai kiad. p.51.

MDK

Heltainé, nyomdája

- neve 1582-ben fordul elő utoljára a kolozsvári kiadványokon.

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története II. k. Bp. 1967.

182. l.

Heltainé, nyomdász

- tudományos kiadványa Melius Péter Herbariuma (1578.)

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története II.k. Bp.1967.

182.

Heltainé, nyomdász

– réfi pozyvafüzeteket adott ki, 1577-től fogva sokat és gyors ütemben.
Új fametszetes kevezet csináltatott, tipográfiai kiállítása sem olyan gondos.

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története II.k. Bp. 1967.

181. l.

Heltonai, nyomdái:

– régi pennyomtatóhely adott ki, 1577-ből pogra sokat és gyors átvétel.
Új pennyomtatóhely levezet csinálhatott, tipográfiai kiállítása sem rég csinálhatott.

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története II.k. Sp. 1967.

(81.)

MDK

HELTAI GÁSPÁRNÉ

A kolosvári nyomdát egy időben ő vezette.

Soltész Zoltánné: A magyarországi könyvdiszít
a XVI.században.

Akadémiai kiadó Budapest 1961.p.52.

MDK

ö. Heltai Gáspárné

nyomdatulajdonos Kolozsvár.

mintelyében nyomtatott címlap 1581-ből. Báttori Istvánt lengyel király 1580-iki gyözelmes hadjáratát leíró könyv címlapjának mása. A címlapon láttató a lengyel koronás sas fametzetben, a zivpajzsban a Báttori-ennek.

Fritinger Károly: Hazánk könyvnyomtatói Grafikai Szemle 1893 évf. 7 sz. 119 l.

HELTAI Gáspárné Rajzkötő

J. Halász Margit: Kereskedőtőke - kézmű-vesség-piac a Rajzves szakmában. In: VIII. Kézművesipartörténeti Konferencia, 1992. Veszprém, 1993 152-153.

Heltay László

Szendo László: Központi aula, Gépészmérnöki Kar és a tanműhelyek, Agrártudományi Egyetem, Gödöllő. Építész: Zöldy Emil, statikusok: Háver György, Willmann Frigyes. /Ismertetés képekkel, fotók: Heltay László, Fáji György./

Magyar Építőművészet, 1971.2.sz.

10-13. l.

Heltay László

Jakab Zoltán: Pedagógiai Főiskola lánykollégium, Eger. Építész: Ambej Sándor, konstruktőrök: Latorczai László, Jakab Zoltán, statikus: Vörös György, kerttervezők: Hreblay Ferenc, Schrenk Ágnes. - Képes ismertetés/Fotók: Heltay László/

Magyar Építőművészet, 1969.3.sz. ~~xxxx~~ 9-11. 1.

Heltay László

A Magyar Tud. Akadémia budavári kongresszusterme, Bp.I.Országház u. - Építész: Borsos László, munkatárs Kacziba Ferenc, statikusok Göczey András, Mondok Tamás. Kerttervezés Borzaváry László. - Műemlékhelyreállítás ismertetése, fotók: Heltay László. -

Magy.Ép.műv. 1972. 6. sz.

54-55.1.

Heltay László

Helikon Szálló, Keszthely. Építész Tolnay Lajos, konstruktőr Hivatal Judit, belsőépítész P.Bakos Mária, statikus Németh István, út-terep-kertrendezés Borsavári László, képzőmüv. diszítés: Majoros János, Szinte Gábor. - Ismertetés, foto Heltay László.

Nagy.Ép.müv. 1972.6.sz.22-27.1.

Heltay László

Magyar Állami Eötvös Loránd Geofizikai Intézet, központi laboratórium és székház. - Építész Tallós Elemér, belsőépitész M.Hornicsek Klára, statikus Walthier Gábor, Vörös György. - Képes ismertetés. foto Heltay László.

Magy.Ép.ip. 1971.1.sz. 36-37.l.

Heltay László

Eger, Klapka utcai irodaház. Építész Kiss István, konstruktőr Osztie György, statikus Horváth László, kert: Schrenk Ágnes. - Képes ismertetés. foto Heltay László.

38-39.l.

Magy.Ép.ip. 1971. 1.sz.

Heltay László

KPM AVIG /Volán/ gépi adatfeldolgozó székház, Bp.XI. Karolina u.65. - Építész Brjeska István, konstruktőr Kopcsányi István, statikus Cser Károly. - Képes ismertetés, foto Heltay László.

Magy.Ép.Ip. 1971. 1.sz. 29.1.

Heltay László

O.Gy.:;Lakóház, Budapest, Kuny Domokos utca. -Épitész: Osztie György, statikus Bürger Nándor, kertterv Borzaváry László. - Ismertetés, foto Heltay László.

Magyar Épitőművészet, 1971.6.sz.

30-31.1.

Heltay László

Heltay László

M.E.: Rendelőintézet, Makó. - Építészek Schőmer Ervin, Módosi Eszter, statikus Göczey András. - Ismertetés, fotók: Heltay László.

Magyar Építőművészet, 1972.1.sz.

38-39.l.

Hellay László

Heltay László

fényképeket készitett az alábbi cikk illusztrálására

dr. VámossyFerenc: belsőépitész kiállitás - belső-
építész hivatás. - Magyar Épitőművészet, 1971.4.sz.

58-63.l.

Heltay László

M.J.: Sportcsarnok, Miskolc. - Építészek: Horváth István, Szabó József, Thury László. Statikusok: Bedő Béla, Albert István. Kőszerkezet és térburkolat: Árvai Károly, Kollár Tibor. - Ismertetés, fotók: Heltay László.

Magyar Építőművészet, 1971.5.sz. 44-49.l.

Hélène Lénelé

Heltay László

H .J.: Centrum Áruház, Miskolc. - Építészek: Horváth István, Szabó József, Thury László. Statikus Kulcsár György. - Ismertetés, fotók: Heltay László.

50-53.l.

Magyar Építőművészet, 1971.5.sz.

Holtzy Jänl

Heltay László

B.L.: Kastélymúzeum helyreállitása, Nagytétény. Építészek: Borsos László, Thurszky Béla, belsőépitész: Chabafy Ágoston, kertterv: Schrenk Ágnes. - Képes ismertetés, fotók: Heltay László és MTI.

Magyar Építőművészet, 1969. 2.sz. 46-49. l.

Heltay László

Sz.I.: Művelődési Ház, Tiszaszederjény. Építész: Szabó István, szcenika: Szabó-Jilek Iván, akusztika: Dr.Lohr Ferenc. - Ismertetés, képekkel /foto: Heltay László/.

Magyar Építőművészet, 1969.2.sz. 34-35. l.

Heltay László

P.B. Krúdy mozi és irodaház, Nyíregyháza. Építész: Pintér Béla, belsőépítész Csavlek András, akusztika dr. Lohr Ferenc, kerttervező Hreblay Károly Ferenc, konstruktőr Csatlós György. - Ismertetés, képekkel /foto Heltay László

Magyar Építőművészet, 1969. 2.sz. 36-37. l.

Haldai László

és mások felvételei illusztrálják

a Budapest c. folyóirat 1969. 6. számát

címlap.

Helbai László

és mások felvételei illusztrálják az alábbi folyóiratszámot:

Budapest, 1969. 5. sz. 16. l.

Heltay László

K.L.: Hotel Auróra, Balatonalmádi. Építész: Küsthy László, konstruktőr: Adamecz ~~Xxxxx~~ Iván, belsőépítész Horniosek László, statikusok: Wéber György, Vörös György, gépészek: Kovács Györgyné. Szücs Károly, közmütervező Wágner István, kerttervező Schronk Ágnes.
- Ismertetés, Heltay László fotóival.

Magyar Ép.műv. 1971.3.sz.25-29.1.

Today here

Heltay László

Csontos Csaba – Dobozi Miklós: Leánykollégium, 2000 adagos konyha és étterem, Budapest. – Építész: Zalavári Lajos, belsőépítész: M. Hornicsek Klára, /fotók: Heltay László/ /Ismertetés/

Magyar Építőművészet, 1968. 5.sz.

48–49. l.

Holtay László

P. Meller Éva: Termálfürdő és fedett uszoda, Kaposvár. - Építész: Kiss István,/Közti/, munkatársak: Tahi Tóth Nándor és Csatie György. /Ismertetés, képekkel, fotók: Holtay László./

Magyar Építőművészet, 1968. 5.sz. 53-57. l.

MDK

Hellainé
nyomdász özv.

A Herbarium eimlapja: Fametzet jobb alsó sarkában gyogyfüveket arnló aszony ül. fölötte kertben dolgozó kertész. Baloldalt: laboratórium. gyogyzerész tégelyek stb.

Firtinger Károly A kolozsvári nyomdaszát története
Grafikai Szemle 1896 évf. Sz. 71 l.

MDK

Hellainé

nyomdász ötv.

Az 1578ban megjelent Herbarium e. füvész-
konyv előzavaban olvassuk: „Az ki nyomtatás-
nac munkaya és koelczege enyim. Eszt én
toellem illyen szegény oczvegy Asszontol az
Magyar nemzet io neuen vegye.

Fritinger Károly: A kolozsvári nyomdászat története.
Grafikai Szemle 1896 iof 5 z 71 l.

MDK

Helti Ignác
szerkesztő

1869-ben Milanóban adta ki „A magyar magyar" c. politikai lapját.

Firtinger Károly: Hazánk könyvnyomtatói
Grafikai Szemle 1893 évf. 11 z. 184 l.

Heltai Gáspárné

Tud betűt szedni. Házi dolgai mellett olvas állandóan. Olvas szomjúságból. Olvas, mert arra készteti a műhelyi munka. Olvas a megélhetés kedvéért. Ha egy kézirathalmazon keresztül rágja magát, tudja: hogy lesz abból könyv.

Jól tud számítani. Előre látja, hány oldalból lesz egy nyomtatott ív. Benne van az anyagszámításban. A munkaidőt is felértékeli. Előzőleg felméri: mibe kerül a könyv? Mennyiért lehet árulni?

Hét év alatt 34 magyar könyvet ad ki.

És csak olyan könyvet hoz napvilágra, amiből sokat lehet eladni.

A leánynevét nem tudom kinyomozni. Ki tudja, milyen Anna vagy Mária? ... Meghúzódik szerényen az ura neve megett. Egyszerűen Heltai Gáspárné. Több, mint bizonyos, hogy Szebenbe való. Szeben város tanácsa ajándékot küldött a lakodalmukra.

Ha 10 évvel fiatalabb, mint az ura, akkor élete 1525. és 1582. közé esik.

Az ura lelkipásztor volt Kolozsváron. Ott halt meg 1574-ben. Ifjúságában megtanulta a könyvnyomtató mesterséget. Kitűnő munkás a szakmában. Tehetséges író és szorgos. A könyvek egész sorát írja. Nyomja is maga, vagy társa munkájával. Rávár a könyvek forgalombahozása is.

Mindebben első segítsége a felesége. Ábécétől bibliafordításig sokfélét ír ez a mindenes reformátor. Gyermeknek, felnőttnek, mindenkinek. Vigasztaló könyvecskéje a második kiadásban is annyira kapós, hogy alig egy példány marad belőle.

Könyveit a népnek írja. Csaknem minden könyvét olvastam. A szegénység, a jobbágy mindenütt ott van. Merészen szól, mint alig még egy Párbeszédet ír és agitációs könyv lesz belőle. A borról nincs jó véleménye. Az oltott mésznek egyre több víz kell. A szomjasnak több bor. Az urakban tesz több kárt (meg a polgárokban), annak is a paraszt issza meg a levét. A püspök nem püspök Biblia nélkül, de a szegény ember sem ember hit nélkül. Isten is azt mondja: Ne bántsátok a szegényeket, mert én hozzám kiáltanak.

Szelleme magyar. Nyelve a népé. Írása közben figyel arra: mi érdekli a népet? Mi kell a magyarnak? Igricek énekét kinyomja. Regősök regölését is. Tud tréfás is lenni. Mesélő, elbeszélő hangján a nép szólásának zamata érzik a maga valójában.

A magyarság történetét is megírja. Sokszor élő hagyomány szerint: *Krónika a magyaroknak dolgairó*... A könyv vastag Munkája közben meghal a mester. Most jön a felesége. A könyvet ő nyomja tovább. Hasábba szedi az ólombetűt. Levonatot csinál. Olvassa a korrektúrát, javít írásban és szedésben. Talán ellepi szemét a könny. Az íróra gondol. Nincs, mire a könyve megjelenik. Végére ezt nyomja:

Kolozsvárott végezte Heltai Gáspárné. A(nno) 1575.

Huszonöt éve volt nyomdája Heltainak, 1550. óta. A Krónika kész. Sok példányban nyomták. Sokan várják. Rongyosra olvassák. Ép példány nem jut belőle későbbre.

Ezután a 210-leveles könyv után kisebbeket ad ki Heltainé. Vásáron árulják. Ilyet például: Szép história a tökéletes asszonyi állatról.

A debreceni kollégium könyvtárában ma is lapoznak egy vaskos könyvet. Méliusz Juhász Péter írta ezt a herbáriumot a fák, fűvek hasznáról. Ezt is Heltainé adta ki. Az élelmes asszony előszóval bocsátja útjára a 200-leveles könyvet. Így írja:

A kinyomatásnak munkája és költsége az enyém. Ezt én tőlem ügyen szegény özvegy asszonytól a magyar nemzet jónéven vegye. A bo dog emlékezetű Heltai Gáspár meghagyott felesége kíván Istentől jó egészséget minden jámbor embernek!

Hegyaljai Kiss Géza

AKÁR TETSZIK, AKÁR FÁJ MEGMONDJA A Szabadság

Heltai Gáspárné

Magyar Nemzet
1949. márc. 31.

Aug. 9. 1911

Méltóságos „Müemlékek Országos Bizottságá"-nak

Budapesten

bennyitott alázatos kérvénye

Az érábrányi (felsőábrányi) Bihar vármegye, ref. egyházközségnek

szabadonbocsátását.

Egy ujságíró megkérdezte a tábornokot, milyen álláspontot foglal el, véleménye szerint, a francia munkásosztály esetleges háború esetén. De Gaulle erre kitérő választ adott, de hangoztatta, hogy a mai kormány képtelen megtorló intézkedések megfelelő szervezésére. Ebből az látszik, hogy de Gaullet már *Moch* belügyminiszter intézkedései sem elégítik ki.

Az *Humanité* a sajtóértekezlettel kapcsolatban ezt írja:

nak az atlanti paktumba való bevonásáról keltek szárnyra. Ez a jelentés elismeri, hogy bizonyos amerikai politikai körök súlyt helyeznének a Spanyolországgal való kibékülésre, katonai körökben azonban teljesen tisztában vannak azzal, hogy a falangista hadsereg édeskeveset ér.

A hosszú és nagyon érdekes kimutatásból csak két adatot ragadunk ki. Az egyik szerint a spanyol hadsereg állandó létszáma állítólag 350.000 fő, *felszerelése azonban német, olasz*

dásukkal és jó eredménnyel térnek vissza hazájukba.

A Budapest Moszkvába utazott válogatott sakkcsapatának tagjai: *Szabó* László nagymester, *Barcza* Gedeon, *Benkő* Pál, *Tipary* Lajos, *dr. Szily* József, *Flórián* Tibor, *Gereben* Ernő és *Füstér* Géza mesterek. Tartalékok: *Bán* Jenő és *Szigeti* Miklós, csapatkapitány: *dr. Asztalos* Lajos.

A csapattal együtt utazott el *Balogh* László tornavezető, valamint *Dalmadi* Jenő, a MADOS ügyvezető elnöke is.